TARAMA
(mursa)

Angela'nın Külleri

Hatıralar...

PULITZER ÖDÜLÜ

Frank McCourt

epsilon

ANGELA'NIN KÜLLERİ

ANGELA'NIN KÜLLERİ

Orijinal Adı: Angela's Ashes
Yazarı: Frank McCourt
Genel Yayın Yönetmeni: Meltem Erkmen
Çeviri: Neşe Olcaytu
Düzenleme: Gülen Işık
Kapak Uygulama: Berna Özbek Keleş
Kapak Fotoğrafı: Culver Pictures

ISBN: 975 331 174-5

YAYINEVİ SERTİFİKA NO: 12280

© Frank McCourt, 1996
Scribner, Simon & Schuster Inc.

Türkçe Yayım Hakkı: Kesim Ajans aracılığı ile
© Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.

Baskı ve Cilt: Kitap Matbaacılık
Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1 Topkapı-İst
Tel: (0212) 482 99 10 (pbx)
Fax: (0212) 482 99 78
Sertifika No:16053

Yayımlayan:
Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. ve San. Ltd. Şti.
Osmanlı Sk. Osmanıl İş Merkezi No: 18 / 4-5 Taksim / İstanbul
Tel: 0212 252 38 21 pbx Fax: 252 63 98
Internet adresi: www.epsilonyayinevi.com
e-mail: epsilon@epsilonyayinevi.com

ANGELA'NIN KÜLLERİ

Frank McCourt

Çeviri
Neşe Olcaytu

epsilon®

Bir

Annemle babam New York'ta tanışıp evlenmişler. Ben de orada doğdum. İrlanda'ya geri döndüklerinde dört yaşındaydım. Malachy üç, ikizler (Oliver ile Eugene) henüz bir yaşındaydılar. Kız kardeşimiz Margaret öleli çok oluyordu. İrlanda'ya dönmek büyük hataydı. Bunun bedelini hepimiz çok ağır ödedik.

Geriye bakıp çocukluğumu anımsadığımda, nasıl hayatta kalabildiğime hâlâ şaşarım. Kötü bir çocukluk geçirdim, mutlu bir çocukluğun pek kayda değer bir yanı yoktur zaten. Sadece mutsuz bir çocukluk geçirmiş olmak da, mutsuz bir İrlandalı çocuk olmak kadar kötü değildir. Bundan da kötüsü, mutsuz bir İrlandalı Katolik çocuk olmaktır.

Dünyanın her tarafında insanlar acılarıyla övünür ya da sızlanırlar. Ama hiçbirinin çektikleri, İrlanda'da yaşananlarla kıyaslanamaz: yoksulluk, boş konuşup atıp tutan, ama hiçbir işi beceremeyen alkolik bir baba, ateşin başında sürekli sızlanan dindar ve ezik bir anne, sahtekâr rahipler, zorba okul müdürleri, İngilizler ve onların sekiz yüz yıldır bize yaptıkları.

Bunlar yetmezmiş gibi, bir de sürekli rutubet vardı.

Atlantik Okyanusu'nun ortasındaki yağmur bulutları sanki dolup dolup Shannon Nehri'nin üstünde toplanır, sonra da Limerick göklerinde çöreklenirdi. Sünnet Yortusu'ndan

Yeni Yıl'a kadar şehir rutubetten kurtulamazdı. Öksürük, tıksırık, bronşitli, astımlı hırıltılar, veremli iniltiler. Burunlar çeşme gibi akar, ciğerler mikrop emmiş süngerlere dönerdi. Her hastalık için bir yığın tedavi yöntemi vardı: nezle için sütte soğan kaynatılır, içine karabiber atılırdı. Tıkanan solunum yolları için ısırgan otuyla un kaynatılıp bir beze sarılır, soğumadan, cazır cazır göğse bastırılırdı.

Ekim'den Nisan'a kadar Limerick'in duvarları rutubetten pırıl pırıl parıldardı. Elbiseler hiçbir zaman tamamen kurumazdı. Tüvit ve yün paltoların üstünde mantarımsı bir tabaka oluşurdu. Birçok erkeğin haftalığını tükettiği publarda, nemli bedenlerle giysilerden yükselen buhar, sigara ve pipo dumanlarına, havadaki sert bira ve viski kokusuna karışırdı. Bir de binanın dışındaki tuvaletlerden gelen ve bu havasız yerlere doğru dalga dalga yayılan çiş kokusu vardı.

Yağmurdan kaçmak için hepimiz kiliseye koşardık (sığınağımız, güç kaynağımız ve bulabildiğimiz tek kuru ve kapalı alan). Kilisede toplandığımızda yine ıslak ıslak birbirimize sokulur, vaazları dinlerken sızardık. Üstümüzden çıkan buhar, bu kez, tatlı bir çiçek, tütsü ve mum kokusuyla karışırdı.

Limerick dindarlığıyla ünlüydü, ama biz bunun sadece yağmurdan kaynaklandığını bilirdik.

Babam Malachy McCourt bir çiftlikte doğmuştu. Antrim'de, Toome adında bir köyde. O da babası gibi yabani bir çocuk olarak büyümüştü. Başı daima beladaydı; hem İngilizlerle, hem de İrlandalılarla, bazen de her ikisiyle. Eski IRA'ya katılmış ve nasıl bir belaya bulaştıysa, başına ödül konan bir kaçak olup çıkmıştı.

Küçük bir çocukken onun seyrelen saçlarına, çürük dişlerine bakar, böyle bir başa kim para verir, diye düşünürdüm. On üç yaşıma geldiğimde, babaannem bana bir sır verdi: Baban senin gibi küçük bir çocukken kafası üstü düşmüştü. Kazaydı elbette, ama bir daha asla eskisi gibi olmadı. Başının üstüne düşen insanların biraz garip davranabileceklerini hiç aklından çıkarma.

Üstüne düştüğü başına ödül konması, babamın Galway'dan kalkan bir yük gemisiyle New York'a postalanmasını zorunlu kıldı. New York'a vardığında İçki Yasağı ile karşılaşınca, işlediği günahlar yüzünden cehenneme geldiğini sanmıştı, ama sonra bir yolunu bulup hayatın tadını çıkarmayı becerdi.

Bir süre Amerika ve İngiltere'de dolaşıp büyük miktarda içki tükettikten sonra, ileri yaşlarında huzur aramaya başladı. Tekrar Belfast'a döndü. Adım attığı her yerde patlamalarla karşılaştığı o dönemde, Andersontown hanımefendileriyle vakit geçirdi. Aklını çelmek için ikram ettikleri cazip şeyleri itip çayını içmeye devam etti. O ara sigarayı bırakmıştı ve alkole el sürmüyordu. Eh, yaşamanın ne anlamı kaldı ki? diye düşünüyordu. Gidip Royal Victoria Hastanesi'nde ölme zamanı gelmişti artık.

Annem, kızlık adıyla Angela Sheehan, Limerick'in kenar mahallerinde, annesi, Thomas ve Patrick adındaki iki erkek kardeşi ve Agnes adındaki kız kardeşiyle birlikte büyüdü. Doğumundan birkaç hafta önce Avusturalya'ya kaçan babasını hiç tanımamıştı.

Dedem, bir akşam Limerick barlarında içip içip en sevdiği şarkı olan "Mrs. Murphy'nin Balık Türlüsü" şarkısını söyleyerek evine yollanmış:

Mrs. Murrphy'nin balık türlüsüne tozlukları kim attı?
Kimseden ses çıkmadı, adam çok kızdı, bağırıp çağırdı.
Pataklarım, dedi, bulursam bu pis İrlanda şakası yapanı.
Mrs. Murphy'nin türlüsüne tozlukları kim attı?

Keyfi yerindeymiş ve küçük Patrick'le biraz oynamak istemiş. Patrick, bir yaşında, minik, tatlı bir yumurcak. Babası onu havaya atıp tuttukça katıla katıla gülüyor. Hoooppala... Paddy uçtu! Hooppala... Paddy uçtuuu! Derken... Aman Tanrım! Odanın karanlığında çocuğu elinden kaçırmaz mı!

Çocuk tepeüstü düşüp bir iki hırlamış, sonra sesi kesilmiş. Anneannem, karnında annem, yataktan fırladığı gibi koşmuş. Hamileliğinin son günleri, karnı zavallı bebeği yerden kaldırmasına engel olacak kadar büyük. Zar zor Patrick'i yerden kaldırmış ve inleyerek yavrusunu bağrına basarken, dedeme bağırmaya başlamış. Defol! Burada bir saniye daha durursan baltayı kaptığım gibi gebertirim seni! Alkolik manyak! Bir gün seni asarlarsa, ipini ben çekeceğim! Defol!

Dedem tam bir erkek gibi savunmuş kendini. Kimse beni evimden atamaz!

Ama anneannem üstüne yürüyünce, dedem, kucağında beyni sarsılmış bir çocuk ve karnında sağlıklı tekmeler atan doğmamış bebeğiyle, bir derviş gibi karşısına dikilen kadına ne yapacağını bilememiş. İşte, evden çıkış o çıkış... Kendini Melbourne'de bulmuş.

Küçük Patrick, yani benim dayım, hiçbir zaman tam olarak iyileşemedi. Kafası biraz ağır çalışan, sol ayağı da sanki vücudundan ayrı bir parçaymış gibi kendi yönünde giden bir çocuk oldu. Okuma yazma öğrenemedi, ama Tanrı ona başka yetenekler vermişti. Sekiz yaşında gazete satmaya başladığında, Hazine Bakanı'ndan daha iyi para saymasını biliyordu. Ona Ab Sheehan, "Abbot" takma adını hangi nedenle verdiklerini kimse hatırlamıyordu, ama Limerick'te herkes onu severdi.

Annemin bahtsızlığı doğumuyla başlamış. Anneannem yatakta doğum sancılarıyla kıvranarak Aziz Gerard Majella'ya dualar ediyor... hamile kadınların yardımcısı, Katolik Kilisesi'nin kutsal ve resmi azizlerinden Majella'ya. Ebe O'Halloran yılbaşı gecesi için giyinmiş, bebek bir an önce doğsun da partiye yetişeyim diye sabırsızlanıyor. Haydi, ıkın ıkın diyor anneanneme. İsa aşkına, Meryem ve Aziz Joseph aşkına! Ikınmazsan bu çocuk on ikiye kadar doğmayacak. Şu yeni elbisem hiçbir işe yaramayacak! Aziz Gerard Majella'yı boş ver şimdi! O bir erkek! Aziz bile olsa, bir kadına böyle bir anda nasıl yardımcı olabilir ki? Bok yesin Aziz Gerard Majella!

Anneannem dualarını Azize Ann'e çeviriyor. O da, zor doğumların Azizesi. Ama çocuk bir türlü doğmuyor. Ebe O'Halloran anneanneme, Aziz Jude'ya dua etmesini söylüyor. Çaresiz durumların Azizi.

Çaresiz durumların Azizi, bana yardım et! Çaresizim! Anneannem bunları mırıldanıp ıkınıyor ve bebeğin başı görünüyor. Sadece başı... annemin başı. Saat tam on iki! Limerick çığlıklar, düdükler, bando sesleriyle çınlıyor. İnsanlar bağrışıp şarkılar söylüyorlar. Mutlu Yıllar!

Ebe O'Halloran, yeni elbisesi için yanıp yakılarak, çocuk hâlâ içerde, diye ağlıyor. Çıksana, çocuk! Çıksana!

Anneannem bir kez daha ıkınıyor ve bebek dünyaya geliyor. Kıvır kıvır simsiyah saçları ve hüzünlü mavi gözleriyle tatlı mı tatlı bir bebek.

Ebe O'Halloran, Tanrım, diyor. Bu çocuk zaman tünelinden geçti. Başı Yeni Yıl'dayken, kıçı eski yıldaydı! Yoksa, tersi miydi? Ebe O'Halloran anneanneme, bu çocuğun tam olarak hangi yılda doğduğunu Papa'ya sorması gerektiğini söylüyor. Düşünüp taşınıyor, yeni elbisesini gelecek yıla saklamaya karar veriyor.

Ve bebeğe Angela ismini verdiler. Gece yarısı meleği Angelus nedeniyle. Ama o zaten bir küçük melekti.

Onu hep çocukluktaki gibi seversin,
Eli ayağı tutmasa, saçları kırlaşsa da.
Annenin sevgisi hep seni sarar
Toprağın altına girene kadar.

Angela okuma yazmayı ve sayı saymayı St. Vincent de Paul okulunda öğrendi ve dokuz yaşında okul hayatı sona erdi. Şansını hizmetçilikte denedi; başında küçük beyaz bir şapkayla kapıları açan orta hizmetçisi olarak. Ancak eve gelenleri selamlamak için reverans yapmayı bir türlü beceremiyordu. Annesi, senin içinde yok, dedi. İşe yaramazsın. Amerika'da

her türlü işe yaramaz insana yer var, oraya git. Yol paranı ben vereceğim.

Angela 'Ekonomik Kriz'in ilk Şükran Günü'nde New York'a vardı ve Brooklyn'de, arkadaşları Dan MacAdorey ile karısı Minnie'nin verdiği bir partide Malachy ile tanıştı. Malachy ilk bakışta Angela'dan hoşlanmıştı. Angela da, ondan. Malachy bir kamyon çaldığı için üç ay hapiste yatmış, yeni çıkmıştı. Angela'yı hapishane günlerinden kalan ürkek bakışlarla süzüyordu. Malachi ile arkadaşı John McErlain'e, çalacakları kamyonun domuz eti ve fasulye yüklü olduğu söylenmişti. Onlar da buna inanıp kamyonu çalmışlardı. Ama John da Malachy de araba kullanmayı bilmiyordu. Kamyon Myrtle Caddesi'nde, bir o yana, bir bu yana, sarsıla sarsıla yol almaya çabalarken, bir polis önlerini kesip kamyonu aramıştı. Söyledikleri gibi, domuz eti ve fasulyeyle değil de, düğme kutularıyla dolu olduğunu görünce de, niçin çaldıklarını pek anlayamamıştı doğrusu.

Her neyse, Angela bu ürkek bakışlar karşısında erirken Malachy de üç ay süren kadınsızlıktan sonra bakışlarını ondan ayıramıyordu. Sonuçta, ikisinin de dizleri titredi; bu kaçınılmazdı.

Diz titremesi, bir kadınla erkeğin parmak uçlarında duvara yaslanıp o işi yapmasına denir. Bu olayın heyecanı ve zorluğu, ikisinin de dizlerini titretir.

Ne var ki, bu diz titremesi Angela'yı ilginç bir duruma düşürdü ve dedikodular başladı. Angela'nın kuzinleri McNamara kardeşler, Delia ve Philomena, saygın evlilikler yapmışlardı. Mayodan Jimmy Fortune ve Brooklyn'in içinden Tommy Flynn gibi kocaları vardı.

Delia ile Philomena koca memeli, iri yarı kadınlardı ve pek lanet şeylerdi. Brooklyn sokaklarında yürürlerken, halktan insanlar kenara kaçıp onlara saygı gösterirdi.

Doğruyu yanlışı çok iyi bilirler, her türlü kuşkulu durumun tek kutsal kilise olan Roma Katolik Kilisesi'nce çözüm-

lenebileceğine inanırlardı. Angela'nın evli olmadan bu duruma düşmesinin doğru olmadığını da çok iyi bildikleri için, harekete geçmeleri gerekiyordu.

Ve harekete geçtiler. Jimmy ile Tommy'yi de yanlarına alıp, Atlantic Caddesi'ndeki bara gittiler. Malachi bir işe girip çalıştığı zamanlar, cuma günü haftalığını alır almaz bu bara gelirdi. Konuştukları adam, Joey Cacciamani, kız kardeşleri içeri almak istemedi. Ama Philomena, burnunun yerinde durmasını ve kapının menteşelerinden çıkmamasını istiyorsan kapıyı aç, diye adamın üstüne yürüdü. Oraya Tanrı'nın emriyle hayırlı bir iş için gelmişlerdi. Joey de, tamam, tamam, dedi. Siz İrlandalılar yok musunuz! Belasınız, bela!

Malachy barın bir ucunda beti benzi atmış duruyordu; gönülsüzce gülümseyerek, koca memeli iri yarı kadınlara, yarım ağızla içki ikram etti. Şişko kız kardeşler onun gülümsemesine karşılık vermedikleri gibi, içkileri de geri ittiler.

Delia, İrlanda'da kimlerdensin bilmiyoruz bile, dedi.

Philomenia da, kuzinimize yaptığına bakılırsa ailende Presbiteryanlar olmalı, dedi.

Jimmy, bırak şimdi, diye atıldı. Ailesinde Presbiteryanlar olması onun kabahati değil ki!

Sen sus, dedi Delia.

Tommy'nin de lafa karışması gerekiyordu: O zavallı kıza yaptığın İrlanda ırkına hakarettir. Bundan utanç duymalısın.

Şey... utanç duyuyorum. Evet.

Ama Philomenia, sana konuş diyen olmadı, diye Malachy'yi tersledi. Zaten oranla buranla yeterince zarar verdin. Bari, ağzını tut.

Hazır ağzın kapalıyken beni dinle, dedi Delia hemen. Buraya zavallı kuzinimiz Angela Sheehan için doğru olan şeyi yapman gerektiğini söylemeye geldik.

Tabii, doğru olan şey en doğrusudur. Şu küçük konuşmayı yaparken birer içki için, lütfen.

İçkiyi al, bir yerine sok! dedi, Tommy öfkeyle.

Philomena, küçük kuzinimizi mahvettin, dedi. Limerick'te ahlak diye bir şey vardır. Ahlak nedir biliyor musun? Biz Antrim'den, Presbiteryan kaynayan o pislikten gelmiyoruz.

Jimmy, pek Presbiteryana da benzemiyor ya, diye mırıldandı.

Sen sus, dedi Delia.

Bir şey daha dikkatimizi çekti, dedi Philomena. Çok garip bir davranışların var.

Malachy güldü. Öyle mi?

Evet. Delia atıldı. Sende ilk fark ettiğimiz bu oldu ve bizi huzursuz etti.

O sinsi Presbiteryan gülüşü, dedi Philomena.

Yok, yok, dedi Malachy. O dişlerimden kaynaklanıyor.

Dişlerinden ya da değil, dedi Tommy. O kızla evleniyorsun. Doğru kiliseye.

Ama ben evliliği pek düşünmüyordum... Biliyorsunuz, işim yok. Onu geçindire...

Evleneceksin, o kadar.

Jimmy de Delia'nın arkasından, doğru kiliseye, diye tekrarladı.

Delia, sen sus, dedi.

Bardan çıkarlarken Malachy onların arkasından bakarak Joey'e, boku yedik, dedi.

Valla, ben o kadınların üstüme üstüme geldiğini görsem kendimi Hudson Nehri'ne atardım, dedi Joey

Malachy durumunu gözden geçirdi. Son işinden kalan üç beş dolardan başka parası yoktu. Ama San Francisco'da bir amcası vardı... ya da Kaliforniya'daki "San" lı şehirlerden birinde. Malachy'nin bu koca memeli McNamara kardeşlerle suratsız kocalarının yanında değil, Kaliforniya'da amcasının yanında olması çok daha uygundu. Evet! Malachy kararını vermişti. Kaçışımı kutlamak için bir yudum İrlanda viskisi içmeliyim, dedi. Joey içkisini koydu ve Malachy gırtlağının

yanmasıyla neye uğradığını şaşırdı. Joey'e, bunun o berbat 'İçki Yasağı Karışımı'ndan bir farkı olmadığını söyledi. Joey omuz silkerek, ben anlamam, dedi. Bütün yaptığım isteyenin bardağına içkisini koymak. Her neyse, hiçbir şey içememekten iyiydi, yine de. Malachy bir yudum daha içti ve Joey'e, bir tane de kendine koy, dedi. Şu İtalyanlara'a da sor bakalım ne istiyorlar. Ne diyorsun sen? Korkma, ödeyecek param var.

Malachy o sabah Long Island tren istasyonunda, polisin biri çizmelerini copuyla dürtüklerken uyandı. Cebindeki, Kaliforniya'ya kaçmak için gerekli olan üç beş dolar tükenmiş, Brooklynde saplanıp kalmıştı. McNamara Kardeşler onu çiğ çiğ yiyeceklerdi.

Aziz Joseph Bayramı'nda, berbat bir mart günü, dizlerinin titrediği o geceden dört ay sonra, Malachy Angela'yla evlendi. Ağustos ayında bebekleri doğdu. Kasım ayında bir gün, Malachy iyice sarhoş olduğu bir gecenin sabahında, artık çocuğun nüfus kaydını yaptırması gerektiğini akıl etti. Ona Malachy adını verecekti. Ama İrlanda aksanı ve sarhoşluğu yüzünden peltek peltek konuştuğu için, memur onun ne dediğini pek anlayamamıştı. Çocuğun adı kayıtlara Male olarak geçti.

Çocuk kasım ayına kadar vaftiz de ettirilememişti. St. Paul Kilisesi'ndeki törende, bebeğin adını büyükbabasının anısına, Francis olarak değiştirdiler. Tabii, bu aynı zamanda Assisi Azizi'ne de bir saygı ifadesiydi. Angela bebeğinin bir göbek adı olmasını istedi ve Limerick Azizi'ne bağlılığının bir ifadesi olarak Munchin adını seçti. Malachy, çocuğuna asla bir Limerick adı vermeyeceğini söyleyerek, cesedimin üstünden geçmen gerek, dedi. Zaten tek adla bile hayat zordu. Bu göbek adı âdeti de, Amerikalıların gaddarlığıydı. Assisi Azizi'nin ismini taşıyan bir çocuğun başka bir isme ihtiyacı yoktu ki!

Aslında vaftiz de olaylı geçmişti. İsim babası olarak seçtik-

leri John McErlaine, bir gece önce barda iyice kafayı çekmiş, ertesi günkü sorumluluklarını unutuvermişti. Philomena kocası Tommy'ye çocuğun isim babası olmasını söyledi; çocuğun ruhu tehlikede, dedi. Tommy başı önünde, tamam, diye homurdandı. Ancak, eğer babası gibi belalı bir tip olursa çocuğun sorumluluğunu asla almam, başı derde girdiği zaman, gidip barda John McErlaine'yi bulsun. Rahip, haklısın, dedi. Tom, oğlum, sen barlara asla ayak basmayan doğru dürüst bir insansın. Malachy, bardan çıkmayan biri olarak, bu laflardan alındı ve Rahip'e kafa tutmaya kalkarak, kutsal şeyler hakkında uluorta, saygısızca konuşmaya başladı. Şu boynundaki beyaz yakanı çıkar da, kim adammış görelim. Malachy'yi şişko kız kardeşler ve suratsız kocaları zor tuttu. Yeni anne Angela da bu tatsızlıklardan öylesine etkilenmişti ki, kucağındaki bebek gevşeyen kollarının arasından kayıp vaftiz havuzuna düştü ve tam bir Protestan oldu. Rahip'le yardımcısı çocuğu havuzdan çıkarıp annesinin kucağına verdiler. Angela hıçkırarak, üstünü başını sırılsıklam eden yavrusuna sarıldı. Rahip bir yandan gülüyor, bir yandan da, hiç böyle bir şey görmemiştim! Çocuk küçük bir "Baptist" oldu! Artık Rahip'e filan ihtiyacı yok! diyordu. Bu sözler Malachy'yi yeniden öfkelendirmişti. Çocuğuna bir Protestan mensubunun adını vermeye kalkışan Rahip'in üstüne yürüdü. Rahip ona, sakin ol oğlum, dedi. Tanrı'nın Evi'ndesin. Malachy, Tanrı'nın Evi'nin içine sıçayım, diye küfürü bastı. Ve kendini Court Caddesi' nde buldu. Tanrı'nın Evi'nde küfür edilemeyeceği için onu sokağa atmışlardı.

Vaftiz töreninden sonra, Philomena kilisenin köşesindeki evinde kutlama için bir çay vereceğini söyledi. Domuz eti, kek filan hazırlamıştı. Çay mı, dedi Malachy. Evet, çay. Yoksa, sen viski mi istiyorsun? Tamam, çay iyi, dedi Malachy. Ama önce bara gidip sorumluluklarını unutan arkadaşı John McErlaine'le hesaplaşması gerekiyordu. Angela, sen sadece bara gitmek için bahane arıyorsun, diye kızdı kocasına. Mala-

chy, Tanrı tanığımdır ki içki aklıma gelen en son şey, diyerek onun gönlünün almak istedi, ama Angela ağlamaya başlamıştı. Oğlunun vaftiz gününde bile içki içmeyi düşünüyorsun. Delia, bir Kuzey İrlandalı'dan başka ne beklenir, dedi.

Malachy bir ona, bir karısına baktı. Başındaki kepi gözlerinin üstüne çekip ellerini ceplerine soktu. Eh... şey... Antrim'de biz böyle yaparız, dedi ve Court Caddesi'ni bir solukta katederek Atlantic Caddesi'ndeki bara yolandı. Oğlunun vaftiz günü şerefine dostlarının ona içki ısmarlayacağından emindi.

Philomena'nın evinde iki kız kardeşle kocaları yiyip içerken, Angela bir köşede oturmuş, bir yandan ağlıyor bir yandan bebeğini emziriyordu. Philomena ağzında kocaman bir ekmek ve bir parça domuz etiyle, Angela'yı azarlamaya başladı. Enayiliğine doyma! Git sen Allah'ın kaçığına âşık ol. Ah Angela! Onunla hiç evlenmemeliydin. Çocuğu biri evlat edinirdi, sen de özgür bir kadın olarak hayatına devam ederdin.

Angela daha beter ağlamaya başladı.

Sus, Angela, sus. Bu sefer Delia lafa girdi. Kimsenin kabahati değil. Kendin yaptın. Kuzeyli'nin biriyle evlenirsen, böyle olur. Malachy'nin Katolik bile olduğunu sanmıyorum. O tam bir Presbiteryan. Jimmy! Kapa çeneni!

Philomena da, yerinde olsam başka çocuk yapmam, dedi. Kocanın işi gücü yok. Böyle içmeye devam ederse, bir baltaya sap olacağı da yok. Anladın mı, Angela? Başka çocuk yok... beni dinliyor musun?

Dinliyorum, Philomena.

Bir yıl sonra, Angela ile Malachy'nin bir çocukları daha oldu. Angela ona Malachy adını taktı. Göbek adı olarak da çocuğun babasının erkek kardeşi Gerard'ın adını verdi.

McNamara kardeşler, Angela'nın aklı başına gelene kadar artık ona hiçbir şekilde yardım etmeyeceklerini söylediler.

Kocaları da bu kararı onayladı.

Brooklyn'de kardeşim Malachy ile Classon Meydanı'ndaki çocuk parkındayız. O iki yaşında, bense üç. Tahterevalliye biniyoruz.

Bir aşağı, bir yukarı...

Malachy yükseliyor... ben alçalıyorum.

Malachy alçalıyor ve tahterevalli yere çarpıyor. Malachy can havliyle bağırıyor... eli ağzında ve kan akıyor.

Tanrım! Kan çok kötü bir şeydir. Annem beni öldürecek.

İşte, parkın karşı tarafından bize doğru geliyor. Karnının büyüklüğü yüzünden pek hızlı koşamıyor.

Ne yaptın? Çocuğa ne yaptın?

Ne diyeceğimi bilemiyorum. Ne yaptığımı da bilmiyorum ya!

Annem kulağıma yapışarak, eve git, diyor. Doğru yatağına!

Yatağıma mı? Günün ortasında mı?

Annem parkın çıkışına doğru beni itekliyor. Haydi git.

Malachy'yi alıp, koca karnıyla yalpalaya yalpalaya uzaklaşıyor.

Babamın arkadaşı, Mr. MacAdorey, bizim evin önünde karısıyla çöplüğe atılmış bir köpeğin başında durmuşlar. Köpeğin başı kan içinde. Malachy'nin ağzından gelen kanların renginde.

Malachy'de köpek kanı var, köpekte de Malachy kanı.

Mr. MacAdorey'in elini çekiştirip Malachy'nin de köpek gibi kanı olduğunu söylüyorum.

Tabii, Francis, diyor. Kedilerde de aynı kan var. Eskimolar'da da. Hepimizin kanı aynı.

Karısı Minnie, sussana, diyor. Dan, sussana. Zavallı çocuğun aklını karıştırıyorsun. Sonra bana dönüp köpeğe bir arabanın çarptığını ve zavallı hayvanın ölmeden kaldırıma kadar sürüne sürüne geldiğini anlatıyor. Evine gelmek istedi, zavallı, diyor.

Mr. MacAdorey, haydi, diyor. Francis, içeri gir bakayım.

Kardeşine ne yaptıysan, annen onu hastaneye götürmek zorunda kaldı. Haydi bakayım, gir içeri.

Malachy de köpek gibi ölecek mi, Mr. MacAdorey?

Minnie atılıyor. Sadece dilini ısırmış. Ölmeyecek.

Peki, köpek niye öldü?

Onun vakti gelmiş, Francis.

Ev bomboş. İki yatak odasıyla mutfak arasında gidip geliyorum. Zaten bütün ev iki oda. Babam yine iş arıyor. Annem de Malachy ile hastanede. Karnım aç. Bir şeyler yemek istiyorum, ama buz kutusunda suda yüzen lahana yapraklarından başka bir şey yok. Babam asla suda yüzen bir şeyi yeme, demişti. Çürümüştür.

Annemlerin karyolasında uyuyakalmışım. Annem beni sarsarak uyandırdığında hava kapkaranlık. Kalk, kardeşin uyuyacak. Neredeyse dili kopacakmış, dikiş attılar. Sen öbür odaya git.

Babam gelmiş, mutfakta beyaz emaye kupasından koyu çayını içiyor. Beni kucağına alıyor.

Baba, bana Coo Coo masalını anlatsana.

Cuchulian. Söyle bakayım. Benden sonra tekrar et. Kuu-huu-lin. Onun ismini doğru söylersen, masalı anlatacağım. Kuu-huu-lin.

İsmi doğru olarak söylüyorum ve babam masalı anlatmaya başlıyor.

Küçükken asıl adı Setanta'ymış. Babam gibi o da İrlanda'da Antrim'de büyümüş. Setanta'nın bir sopası bir de topu varmış. Bir gün topa bir vurmuş, top gitmiş, gitmiş, kocaman bir köpeğin ağzına girmiş ve hayvan boğulmuş. Bu köpek, Culain adında bir adamınmış. Culain çok kızmış: Ben şimdi ne yapacağım? demiş. Evimi, karımı, on tane küçücük çocuğumu, bunca domuzumu, tavuğumu, koyunumu kim koruyacak?

Setanta çok üzülmüş ve özür dilemiş. Sonra da, senin evi-

ni sopamla ve topumla korurum, demiş. Adımı da Cuchulain olarak değiştiririm: Culain'in Köpeği.

Ve Setanta sözünü tuttu, diyor babam, masalı bitirirken. Culain'in evini ve bütün o bölgeyi, hatta daha da ötelere kadar uzanan toprakları korudu. Büyük bir kahraman oldu.

Babam onun, şu Yunanlılar'ın övünüp durdukları Herkül ve Aşil'den de büyük bir kahraman olduğunu söylüyor. Cuchulain, Kral Arthur ve şövalyelerini bile dürüst bir çarpışmada yere sererdi... ama tabii, İngilizler hiçbir zaman dürüst savaşmazlar.

Bu benim masalım. Babam bunu Malachy'ye ya da mahalledeki başka çocuklara anlatamaz.

Masalı bitirince bana çayından bir yudum veriyor. Çok acı... ama olsun, onun kucağında çok mutluyum.

Malachy'nin dili günlerce şiş kalıyor. Konuşmak şöyle dursun, tek bir ses bile çıkaramıyor. Hoş, bir ses çıkaracak olsa ya da bir şey isteyecek olsa bile, kimsenin onunla uğraşacak hali yok. Çünkü artık evimizde, gece yarısı bir meleğin getirdiği iki bebeğimiz var. Komşular, ay ne güzel oğlanlar, diyorlar. Şu kocaman gözlere bakın.

Malachy odanın ortasında ayağa kalkmış, herkese dilini gösteriyor ve, ıhh... ıhh, diyor. Aa, küçük kardeşlerinle ilgileniyoruz, görmüyor musun, diyor herkes. Malachy tekrar ağlamaya başlıyor. Taa ki, babam gelip başını okşayana kadar. Haydi, oğlum, dilini içeri sok ve git Frankie ile oyna.

Parkta Malachy'ye ölen köpeği anlatıyorum. Biri ağzına bir top tıkmış. Malachy başını sallıyor. Ihıh... ıhıh... top değil... araba. Bunları söylemeye çalışırken dili acıdığı için, yine ağlamaya başlıyor ve konuşamıyor. Konuşamamak çok kötü bir şey. Onu salıncakta itmeme izin vermiyor. Ihıhh... tahterevallide beni öldürecektin. Kendisini Freddie Leibowitz'e ittiriyor ve salıncakta uçarken, yüzü gülüyor, mutlu oluyor. Freddie bizden büyük, yedi yaşında bir çocuk. Beni de itme-

sini istiyorum. Hayır, olmaz, diyor. Sen kardeşini öldürmeye kalkıştın.

Salıncağa tek başıma biniyorum, ama sadece ileri geri giderek yerimde sayıyorum. Freddie ile Malachy'nin bu halime gülmelerine çok öfkeleniyorum. İkisi sıkı fıkı dost artık. Biri yedi yaşında, diğeri ise sadece iki. Her gün gülüp eğleniyorlar ve Malachy'nin gülmekten dili iyileşmeye başlıyor.

Malachy güldüğünde küçücük bembeyaz dişlerinin ne kadar güzel olduğunu görebiliyorsunuz. Gözlerinin içi ışıl ışıl olur. Onun da gözleri annem gibi mavi. Saçları altın gibi, yanakları da pembe pembe. Benim gözlerim babamınkilere benzemiş: Kahverengi. Saçlarım siyah. Yanaklarım ise, aynada bembeyaz görünüyor. Annem Mrs. Leibowitz'e, Malachy'nin dünyanın en mutlu çocuğu olduğunu söylüyor ve diyor ki; Frankie'nin babası gibi gariplikleri var. Bu garipliklerimin ne olduğunu hiç bilmiyorum ama soramıyorum da. Çünkü bu konuşmaları duymamış olmam gerekiyor.

Uçsam, uçsam... göklere çıksam. Bulutlara yetişsem. Bütün dünyayı uçarak gezsem de, gece yarısı şu Oliver ile Eugene'nin ağladığını bir daha hiç duymasam. Annem her an aç olduklarını söylüyor ve gece yarısı o da onlarla birlikte ağlıyor. Onlara süt vermekten, altlarını değiştirmekten bıktığını söylüyor. Dört erkek çocuğa bakmak ona zor geliyor. Bir kızım olsaydı, diyor. Tek bir kız çocuğu... o bir tanecik kızına her şeyimi verir, onun için her şeyi yapardım.

Yine Malachy ile parktayız. Ben dört yaşındayım, o üç. Onu salıncakta itmeme izin veriyor, çünkü kendi kendine sallanamıyor ve Freddie Leibowitz o saatte okulda. Biz de parkta olmak zorundayız, çünkü ikizler uyuyor ve annem çok yorgun olmaktan yakınıyor. Haydi, gidip biraz oynayın. Ben de kafamı dinleyeyim. Babam yine iş arıyor ve eve geldiğinde viski kokuyor. İrlanda'nın acı tarihi üzerine şarkılar döktürüyor. Annem de, İrlanda kıçımı yesin, diye ona kızıyor. Babam, çocukların önünde ne güzel konuşuyorsun öyle,

diyor. Boş ver şimdi güzel konuşmayı, onlar için bu sofraya konacak yemek lazım. Annem durmadan içki yasağının kaldırıldığı günün kara bir gün olduğunu söylüyor. Çünkü babam bir şişe viski ya da bira için barları süpürmeye, yük taşımaya razı. Bazen eve bedavadan yiyecek getiriyor: Çavdar ekmeği, et, turşu. Yemeği masaya koyuyor, kendi çay içiyor. Yemek yemenin midesini şoka sokacağından korktuğunu söylüyor. Bizim nasıl bu kadar iştahlı olduğumuza pek şaşıyor. Annem de, ömürlerinin yarısını aç geçirdikleri için, diyor.

Babam bir iş bulduğunda annem çok mutlu oluyor, en sevdiği şarkıyı söylüyor.

Herkes anlayabilir neden seni öpmek istediğimi,
Elbette öpmek isterim seni,
Bu gerçek olabilir mi? Senin gibi biri
Beni sevebilir mi? Sevebilir mi beni?

Babam ilk haftalığını getirdiğinde annem sevincinden havalara uçuyor. Bakkala çakkala, manavdaki o tatlı İtalyan adama borçlarını ödüyor ve başını dik tutabiliyor. Çünkü hayatta birine borçlu olmaktan daha kötü bir şey olamaz. Neşeyle mutfağı temizliyor, bulaşığı yıkıyor, sofradan kırıntıları özenle topluyor. Buz kutusunu siliyor ve bir başka İtalyandan yeni bir buz kalıbı getirtiyor. Bir de tuvalet kâğıdı alıyor. "Daily News" Gazetesi'nin sayfalarından daha iyi, diyor. Kızınız mürekkepten kapkara oluyor. Sonra, sobada kovalarla su kaynatıyor, bütün bir günü kocaman bir leğenin başında çamaşır yıkayarak geçiriyor. Gömleklerimiz, çoraplarımız, ikizlerin bezleri, iki kat çarşaf takımımız ve üç havlumuz. Bütün çamaşırları evin arkasındaki ipe asıyor, biz de tertemiz çamaşırların rüzgârla dans etmesini izliyoruz. Aslında, komşuların neyimiz var neyimiz yok bilmesini istemeyiz ama güneşte kurumuş çamaşır kadar güzel bir şey olamaz doğrusu, diyor.

Babamın haftalığını getirdiği cuma akşamları, harika bir hafta sonu geçireceğimizin habercisi. Cumartesi akşamı annem yine sobanın üstünde su kaynatacak, bizi yıkayacak. Babam da kurutacak. Malachy dönüp ona poposunu gösterecek, babam da çok şaşırmış gibi yapacak, hepimiz güleceğiz. Sonra annem kakao yapacak. Geç saatlere kadar babamın anlattığı hikâyeleri dinlemek için oturmamıza izin verecekler. Bu hikâyelerin hepsi babamın uydurması. Biz sadece ona bir isim veriyoruz. Diyelim ki, Mr. MacAdorey ya da Mr. Leibowitz. Babam hemen ikisini, Brezilya'da bir nehirde kürek çekerek Kızılderliler'den nasıl kaçtıklarını anlatan bir hikâyenin içine sokuveriyor. Kızılderililer yeşil burunlu, kahverengi oluyorlar.

Böyle gecelerde, ertesi sabah kalktığımızda yumurta, süt, kızarmış ekmek ve domatesle kahvaltı edebileceğimizden emin, uykuya dalıyoruz. Sonra yemekte patates, bezelye, domuz eti oluyor ve annem şeriye batırılmış kek üzerine, kat kat meyve sıralayıp en üstüne de ılık, vanilyalı, nefis bir sos dökerek güzel bir tatlı yapıyor.

Babamın haftalığını getirdiği cuma günleri, hava güzelse annem bizi parka götürüyor. Minnie MacAdorey ile bir banka oturuyorlar, annem Minnie'ye Limerick'teki tipleri anlatıyor. Minnie de anneme Belfast'taki tipleri anlatıyor. İkisi de katıla katıla gülüyorlar, çünkü İrlanda'nın hem güneyinde hem de kuzeyinde komik tipler var. Sonra birbirlerine acıklı şarkılar öğretiyorlar. Biz de salıncakları ve tahterevalliyi bırakıp onların yanına geliyor, şarkılarına katılıyoruz.

Bir gece kampta bir grup genç asker
Eğlenir, sevgililerinden söz eder
Hepsi neşelidir biri dışında,
Nedense o, neşesiz ve kederlidir.
Oğlanlardan biri, gel, der, katıl bize.
Mutlaka senin de bir sevdiğin var.

Ama Ned gururla başını sallar,
Hayır, der, benim sevdiğim iki kişidir,
İkisinden de ayrılamam
Çünkü Tanrı'ya emanet olsun, biri anam,
Öteki ise gönlümün eşi, sevdiğimdir.

Malachy bu şarkının sonunda annemin önünde bir reverans yaparak elini ona uzatıyor ve Mimnie ile annem gözlerinden yaşlar gelene kadar gülüyorlar.

Eve döndüğümüzde annem bize reçelli ve tereyağlı ekmek hazırlıyor, çay yapıyor. Veya yine tereyağlı haşlanmış patates veriyor. Onları tuzlayarak yiyoruz. Babam çayını içiyor, hiçbir şey yemiyor. Annem, nasıl hiçbir şey yemeden bütün gün çalışabiliyorsun, diyor. Babam çayın yeterli olduğunu söyleyince, annem sağlığınla oynuyorsun, diye kızıyor. Babam da, her zamanki gibi, yemek yemenin midesini şoka sokacağını tekrarlıyor. Bazen bize yine hikâyeler anlatıyor, "Daily News" Gazetesi'nden harfler göstererek bir şeyler öğretiyor. Ya da, sigarasını tellendirip gözlerini duvara dikiyor, diliyle dudaklarını yalayarak öylece oturuyor.

Üçüncü hafta dolduğunda, babam artık eve haftalık filan getirmiyor. Cuma akşamı gözlerimiz yolda onu bekliyoruz. Sonunda annem bize çayla kuru ekmek yediriyor. Hava kararıyor, Classon Meydanı'nda ışıklar yanıyor. Diğer babalar çoktan evlerine gelmiş, komşular ailece sofralarında yumurtalarını yiyorlar. Çünkü cuma akşamları et yenmiyor. Etraftan gelen konuşma sesleri arasından, Bing Crosby'nin "Can you spare a dime?" (On sent artırabilir misin?) şarkısı duyuluyor.

Biz de ikizlerle oynuyoruz. Annem en sevdiği şarkısını söylemiyor. Mutfak masasına oturuyor, ben ne yapacağım şimdi, diye kendi kendine konuşuyor. Derken, geç saatte babam merdivenleri zar zor tırmanıyor, "Roddy MacCorley" şarkısını söyleyerek geliyor. Kapıyı itiyor, hemen, nerede be-

nim aslanlarım, nerede benim savaşçılarım, diye bize sesleniyor. Nerede benim askerlerim?

Annem, çocukları rahat bırak, diye azarlıyor onu. Sen viskileri midene indiresin diye aç yattılar zaten.

Babam ona aldırmıyor, yatak odamızın kapısını açıyor ve kalkın çocuklar, diyor. Haydi, kalkın. İrlanda için canını verene para vereceğim.

Kanada ormanlarının derinliklerinde buluştuk
Uçup geldiğimiz yer aydınlık bir ada
Ayak bastığımız yerler de çok güzel ama
Yüreğimizi bıraktık sevgili vatanımızda

Kalkın, kalkın. Francis, Malachy, Oliver, Eugene. Kızıl Bereliler! Gizli Örgüt Militanları! IRA! Haydi!

Annem mutfakta tir tir titriyor, gözleri yaşlı, onları rahat bırak, diye yalvarıyor. Aziz Mary, Aziz Joseph aşkına! Beş parasız geldiğin yetmiyormuş gibi, onlarla alay etmeye utanmıyor musun?

Sonra yanımıza geliyor ve bizi yatırıyor.

Hepsi kalksın! İrlanda'nın kurtuluş günü için hazır olmalarını istiyorum!

Bak, beni kızdırma, diye annem başlıyor. Yoksa, kötü olacak.

Babam bunun üzerine kasketini çıkarıp yüzüne örtüyor ve ağlamaya başlıyor. Zavallı Anacığım... zavallı İrlanda... Bizim halimiz ne olacak böyle?

Annem, sen kaçığın tekisin, diyerek bizi yatağa gönderiyor.

Babamın çalıştığı yerde dördüncü cuma gününü doldurduğu sabah, annem sabah işe gitmeden onu durduruyor ve, akşam eve gelecek misin yoksa yine içmeye mi gideceksin, diye soruyor. Babam da bize şöyle bir bakıp anneme, çocukların önünde böyle konuşmamalısın, der gibi başını sallıyor.

Annem ısrarla, sana soruyorum, diyor. Bu akşam bir lokma yiyebilecek miyiz? Yoksa yine gece yarısı beş parasız saçma sapan şarkılarını söyleyerek mi döneceksin eve?

Babam kasketini takıp ellerini ceplerine sokuyor, içini çekerek tavana bakıyor. Geleceğim dedim ya.

O gün akşama doğru annem bizi giydiriyor, ikizleri pusete oturtuyor ve Brooklyn sokaklarında gezmeye çıkıyoruz. Bazen Malachy'yi de pusete oturtuyor. Bana, pusete binmek için çok büyük olduğumu söylüyor. Ona yetişmek için koşmaktan bacaklarıma ağrılar girdiğini anlatmaya çalışıyorum, ama şarkı söylemediği günler anneme ağrıdan filan bahsetmemek gerekiyor aslında.

Büyük kapılı bir binanın önüne geliyoruz. Annem, bir kulübede oturan adama, babamın haftalığını alıp alamayacağını soruyor. Akşam kocam barda parayı bitirmesin, diye de açıklamasını yapıyor. Adam başını sallayarak, kusura bakma bayan, diyor. Eğer böyle bir şey yapmaya kalkarsak, Brooklyn'in yarısı kapıya yığılır. Bütün erkekler içiyor, bunu biliyoruz, ama işlerine doğru dürüst gelip görevlerini yaptıkları sürece buna karışamayız.

Bu sefer karşı kaldırıma geçip beklemeye koyuluyoruz. Annem beni sırtımı duvara yaslayacak şekilde taşa oturtuyor, ikizlerin eline de şekerli su dolu biberonlarını tutuşturuyor. Ama Malachy ile ben parayı alana kadar beklemek zorundayız. Ancak ondan sonra İtalyan adama gidip çay, ekmek ve yumurta alabileceğiz.

Beş buçukta fabrikanın çıkış zili çalar çalmaz, başlarında kasketleri ve üzerlerinde önlükleriyle işçiler, elleri yüzleri kapkara, kapıda toplanıyorlar. Annem bize babamı gözden kaçırmamamızı söylüyor. Çünkü gözleri karşı kaldırımı seçemeyecek kadar bozuk. Düzinelerce adam kapıya yığılmış. Derken, kalabalık hafifliyor, sadece birkaç kişi kalıyor ve az sonra kulübenin önü boşalıyor. Annem başlıyor ağlamaya. Onu nasıl kaçırdınız? Kör müsünüz?

Tekrar kapıya gidip, adama, acaba içeride biri kalmış olabilir mi, diye soruyor.

Hayır, hepsi gitti, diyor adam. Nasıl oldu da kocanızı göremediniz?

Brooklyn'in bitmek tükenmek bilmez uzun sokaklarını tekrar bir uçtan öbür uca yürüyeceğiz. İkizler boş biberonlarını sallayarak ağlıyor. Malachy de, açım, diye sızlanıyor. Bekle, diyor annem. Babandan parayı alıp güzel bir yemek yiyeceğiz. İtalyan bakkaldan yumurta alacağız. Sobanın üzerinde ekmeğimizi kızartacağız ve üstüne reçel süreceğiz. Evet, evet. Sıcacık evimizde güzel bir akşam yemeği yiyeceğiz.

Atlantik Meydanı karanlık ama Long Island Tren İstasyonu çevresindeki barlar ışıl ışıl. İçerden gürültüler geliyor. O bar senin, bu bar benim babamı arıyoruz. Annem içeri giriyor, ikizlerle biz dışarda bekliyoruz. Bazen de, beni içeri gönderiyor. Barların içi çok kalabalık. Babamın eve geldiğinde üstüne sinmiş olan koku geliyor burnuma.

Bardaki adam, hey ufaklık, diyor. Sen burada ne arıyorsun? Barlara girmen yasak, bilmiyor musun?

Babamı arıyorum. Burada mı acaba?

Ben senin babanı nereden bileyim, evlat! Kimmiş senin baban?

Adı Malachy. Kevin Barry'nin şarkılarını söyler.

Malarkey mi?

Hayır, Malachy.

Malachy ha! Kevin Barry'nin şarkılarını söylüyor, öyle mi?

Barmen yüksek sesle, çocuklar, diye bağırıyor. Malachy'yi tanıyor musunuz? Kevin Barry'nin şarkılarını söylermiş.

Adamlar başlarını iki yana sallıyorlar. Bir tanesi, Michael diye biri vardı, diyor. Kevin Barry'nin şarkılarını söylerdi. Ama savaş yaralarının acısını dindirmek için kendini içkiye vermişti ve öldü.

Barmen adama kızıp sana dünya tarihini anlat demedik, Pete, diye bağırıyor. Sonra bana dönüyor. Haydi bakalım, ufaklık. Biz zaten burada kimsenin şarkı söylemesine izin vermeyiz. Başımıza iş açtılar. Hele İrlandalılar. Hem, Malachy adını hiç duymadım. Burada öyle biri yok.

Pete denen adam kadehini bana uzatıp, evlat, al bir yudum, diyor.

Barmen, ne yapıyorsun, diye ona kızıyor. Çocuğu sarhoş mu edeceksin? Bir daha böyle bir şey yaptığını görürsem.....

Annem bütün barları aramadan vazgeçmeyecek. Sonunda, bitkin halde bir duvara yaslanıp ağlamaya başlıyor. Classon Meydanı'na kadar o upuzun yolu nasıl gideceğiz... çocuklar açlıktan ölüyor. Pete denen adamın bana içkisini uzattığı bara beni tekrar gönderiyor. Hiç değilse, ikizlerin biberonlarına biraz su ve belki biraz da şeker koyar, diyor. Barmen'in biberonları doldurmasına bardakiler çok gülüyor ama iriyarı barmen onları susturuyor. Bana da, bebekler süt içer, diyor, böyle şekerli su değil. Ona süt alacak paramız olmadığını söylüyorum. Adam biberonlardaki suyu boşaltıp süt doldurmaz mı! Bana, annene söyle dişleri ve kemikleri kuvvetlensin diye bebeklere süt verilir, diye bir de öğüt veriyor. Şekerli suyla raşitik olurlar.

Annem süt dolu biberonları görünce çok seviniyor. Raşitik olacaklarını ben de biliyorum, ama yoksul insanların fazla seçim şansı olmuyor işte.

Nihayet Classon'a vardığımızda, annem İtalyan bakkala uğrayıp, kocasının geciktiğini ve mesaiye kalmış olabileceğini söylüyor. Adam da, Bayan, diyor, sen her zaman paranı ödersin. Er ya da geç. Bu dükkândan istediğini al.

Ah, sağ olun. Ama çok bir şey almayacağım zaten.

Neye ihtiyacın varsa al, Bayan. Sen dürüst bir insansın. Bir de dört çocuğun var. Hepsi de çok şirin.

O akşam yumurta, reçel ve tost yiyoruz, ama yorgunluktan çenelerimizi bile oynatamıyoruz. İkizler sütlerini içip

uyuyakalıyorlar. Annem onları kendi yatağına yatırıp altlarını değiştiriyor. Beni ertesi sabaha hazır olsunlar diye, kirli bezleri koridorun ucundaki lavaboda çalkalamaya gönderiyor. Malachy, ikizlerin altını yıkayan anneme yardım ederken ayakta uyuyor.

İkizlerle Malachy'nin yattığı yatağa ben de kıvrılıyorum. Yattığım yerden annemin mutfak masasında bir sigara yaktığını görüyorum. Bir yandan da, ağlıyor. Yatağımdan kalkıp yanına giderek artık büyüdüğümü ve yakında o büyük kapılı fabrikada işe gireceğimi, her cuma akşamı paramı eve getireceğimi söylemek istiyorum. Reçel, yumurta, yağ alabilirsin ve yine şarkılarını söyleyebilirsin, anneciğim. En sevdiğin şarkıyı... "Herkes anlayabilir neden seni öpmek istediğimi."

Bir hafta sonra babam işten çıkıyor. O cuma akşamı eve geldiğinde, paraları masaya fırlatarak, şimdi çok mu mutlu oldun, diye bağırıyor anneme. Kapılara gelip beni şikâyet edersin, ha! Zaten bahane arıyorlardı, istedikleri bahaneyi ellerine verdin ve beni attılar işte!

Masaya fırlattığı paraların içinden birazını alıp çıkıyor. Gece yarısı yine şarkılar söyleyerek dönüyor. İkizler uyanıp ağlamaya başlıyorlar. Annem onları susturmaya çalışırken, kendisi de ağlıyor.

İkizler uyurken çocuk parkında saatlerce oynuyoruz. Annem de o arada dinleniyor. Babam işsiz zamanlarında günün herhangi bir saatinde içki kokarak eve geliyor. Roddy McCorley'in ipe gittiği Pazartesi gününün şarkısını tutturuyor.

Dar sokaktan geçti bugün gülümseyerek
Başı dimdik, gururlu ve gencecik
Boynundaki ipe dolanmış altın renkli bukleleri
Bugün Roddy McCorley darağacına gitti
Ne keder vardı ne bir damla yaş mavi gözlerinde.
Roddy McCorley ölüme giderken Toome Köprüsü'nde.

Şarkı söylerken masanın etrafında asker yürüyüşüyle dolanıp duruyor, annem hüngür hüngür ağlarken ikizler de ciyaklamaya başlıyor. Annem, siz gidin, diyor bize. Frankie, Malachy, haydi parka gidin. Babanızı bu halde görmeseniz daha iyi.

Parka gitmekten yakındığımız yok. Kurumuş sonbahar yaprakları kümeler halinde parkı kaplıyor, biz de koşuşup duruyoruz. Salıncaklarda birbirimizi itip, eğleniyoruz. Ama kış bastırınca salıncaklar öyle bir donuyor ki, yerinden bile kımıldamıyor. Minnie MacAdorey, zavallı yavrucaklar, diyor. İkisinin tek bir eldiveni bile yok. Onun bu lafına çok gülüyorum. Çünkü Malachy ile ikimizin dört eli olduğunu biliyorum. Bir eldivenin ne yararı olabilir ki? Çok aptalca. Malachy neden güldüğümü anlamıyor. Dört yaşını doldurup beşine basana kadar da bu hesabı anlayamayacak.

Minnie bizi evine alıyor, çayla reçelli yulaf ezmesi veriyor. Mr. MacAdorey koltuğunda oturuyor, yeni doğmuş bebekleri Maisie'yi kucağında sallarken ona şarkı söylüyor.

El çırpın, el çırpın
Babası eve gelip Maisie'ye çörek getirene dek.
El çırpın, el çırpın
Maisie'nin babası eve para getirene dek.
Çünkü babanın parası çok
Annenin hiç parası yok.

Malachy de şarkıya katılmak istiyor, ama ona engel oluyorum. Bu Maisie'nin şarkısı, diyorum. Malachy ağlamaya başlıyor Minnie de, elbette söyleyebilirsiniz, diyor. Bu bütün çocukların şarkısıdır. Mr. MacAdorey de Malachy'ye gülümseyerek karısının sözlerini onaylıyor. Ben, bu ne biçim dünya, herkes herkesin şarkısını nasıl söyleyebilir, diye şaşıyorum.

Minnie, haydi Frankie, diyor. Somurtma öyle. Suratın kararıyor. Zaten yeterince kara bir tenin var. Bir gün senin de

bir kız kardeşin olur ve bu şarkıyı ona söylersin. Eminim, bir gün bir kız kardeşin olacak.

Minnie haklı çıkıyor ve annemin hayali gerçekleşiyor. Kısa bir süre sonra küçük bir kız kardeşimiz oluyor. Ona Margaret adını veriyorlar. Hepimiz Margaret'i seviyoruz. Simsiyah lüle lüle saçları ve annem gibi masmavi gözleri var. Ellerini çırpıp, Classon Meydanı'ndaki ağaçlarda tüneyen kuşlar gibi cik cikliyor. Minnie, Tanrı bu bebeği boş gününde özene bezene yaratmış, diyor. Mrs. Leibowitz de, bu gözler kimsede yok, diyor. Bu gülüş, bu mutluluk. Ah, bu bebek içimde dans etme duygusunu uyandırıyor.

Babam da iş aramaktan döndüğünde, Margaret'i kucağına alıp evin içinde dolaşıyor, onunla konuşup ona şarkılar söylüyor.

Bir gece ay ışığında
Ayakkabıcı bir cin gördüm.
Kıpkızıl bir şapkası, yemyeşil bir paltosu vardı
Çekiciyle, tik tak... tik tak...
Minicik bir ayakkabı yapıyor.
Yanında bir pericik duruyor.
Ah! diye gülüyorum yakalandı sonunda
Ama bir de bakıyorum o da gülüyor bana.

Kucağında Margaret'le mutfakta dolaşıyor ve onun kulağına, lüle lüle saçlarıyla, annesine benzeyen gözleriyle çok güzel bir kız olduğunu fısıldıyor. Seni İrlanda'ya götüreceğim, Antrim'de gezip, Lough Neagh'da yüzeceğiz. Yakında bir iş bulacağım ve sana ipek elbiseler, gümüş tokalı ayakkabılar alacağım.

Babam Margaret'i kucağında dolaştırıp şarkı söyledikçe, Margaret'in ağlaması gitgide hafifliyor, hatta gülmeye başlıyor. Annem, şunun haline bakın, diyor. Margaret kucağında nasıl dans ediyor... iki sol ayağıyla. Sonra da gülüyor. Hepimiz gülüyoruz.

İkizler küçükken ağladığında, annemle babam ağızlarına biberonları dayayıp "şşt", pşşt" diyerek onları sustururlardı. Ama Margaret ağlayacak olsa, babam yatağından ok gibi fırlıyor; onu kucağına alıp masanın etrafında dans ederek şarkılar mırıldanıyor. Bir anne gibi tatlı sesler çıkararak onu oyalıyor. Camın önünden geçerken, sokak lambalarının yüzüne vuran ışığında, yanaklarından süzülen gözyaşları pırıl pırıl parlıyor. Bu çok garip, çünkü babam hiçbir zaman başkası için ağlamaz. Ancak, içkiliyken ve Roddy McCorley ile Kevin Barry şarkılarını söylerken ağlar. Ama Margaret için ağlıyor ve artık içki de kokmuyor.

Annem Minnie MacAdorey'e, bu kız için deli oluyor, diyor. Margaret doğduğundan bu yana ağzına içki koymadı. Çok önceden bir kız çocuğu doğurmalıymışım.

Evet, kız çocukları çok tatlı oluyorlar değil mi?. Oğlanlar da harika, ama insan hep bir kız çocuğu istiyor.

Annem Minnie'nin bu sözlerine gülerek, benim çocuğum mu, diyor. Emzirmek zorunda olmasam, kızımın yanına yaklaşamayacağım. Malachy onu kucağından indirmiyor ki. Bütün gün kucağında tutmak istiyor.

Minnie, ne güzel, diyor. Bir erkeğin kızının üzerine titremesi, ona bu kadar düşkün olması ne güzel. Ama Margaret de insanı büyülüyor.

Evet, Margaret herkesi büyülüyor gerçekten de.

İkizler ayaklanmaya başlamış, düşe kalka yürüyorlar. Her gün bir kaza oluyor, bir yerlerini incitiyorlar. Kıçları pişik içinde, çünkü altları her zaman kirli ve ıslak. Ellerine geçen her şeyi ağızlarına götürüyorlar. Kâğıt parçaları, ayakkabı bağları, ne bulurlarsa. Sonra da kusuyorlar tabii. Annem artık hepimizin onu zıvanadan çıkardığını söylüyor. İkizleri giydirip pusetlerine oturtuyor, Malachi'yle ben onları parka götürüyoruz. Artık havalar ısınmış, Classon Meydanı'nda ağaçlar yemyeşil yaprak açmış.

Malachy ile ikizlerin pusetini parkın içinde hızla iterek

onları oyalıyoruz. Kıkır kıkır gülüyorlar ve çok eğleniyor. Tabii, acıkana kadar. Pusette annemin hazırladığı iki şişe şekerli su var. Hemen ağızlarına tıkıyoruz, bu onları bir süre oyalıyor. Tekrar acıkıp ağlamaya başladıklarında elim ayağıma dolanıyor. Ne yapacağımı bilemiyorum. Öyle küçük ve savunmasızlar ki... onların tekrar güldüğünü görebilmek için, yiyecek bir şeyler verebilmek istiyorum. Yeter ki, yine o tatlı sesleri çıkarsınlar. Annemin sütle suyu karıştırıp içine ekmekle şeker kattığı papara gibi mamaya bayılıyorlar. Annem buna ekmek tatlısı diyor.

İkizler tekrar ağlamaya başladığında onları eve götürsem annem kıyameti koparacak. Daha dinlenemedim diye bağıracak ya da Margaret'i uyandırdığımız için kızacak. Başını pencereden çıkarıp seslenene kadar parkta kalıyoruz. İkizleri oyalamak için komiklikler yapıyorum. Başımın üstüne bir kâğıt parçası koyup kendiliğinden düşene kadar bırakıyorum. İkizler de katıla katıla gülüyorlar. Freddie ile Malachy salıncaklarda sallanırken, puseti onlara doğru sürüyorum. Malachy, Freddie'ye Setanta'nın nasıl Cuchulain olduğunu anlatmaya çalışıyor.

Benim hikâyemi başkalarına anlattığı için ona çok kızıyorum. Malachy kulak asmıyor, ben de onu salıncaktan itiyorum. Ağlayarak, anneme söyleyeceğim, diye beni tehdit ediyor. Freddie de, beni itiyor. Öylesine gözüm kararıyor ki, tekme tokat girişip, avaz avaz bağırtana kadar dövüyorum onu. Pes, diyor. Yeter, dur. Ama durmuyorum. Duramıyorum. Nasıl duracağımı bilmiyorum. Zaten onu dövmeyi bırakırsam, Malachy yine hikâyemi ona anlatmaya başlayacak. Sonunda, Freddie elimden kurtuluyor ve bağırarak kaçıyor. Frankie beni öldürmeye kalkıştı! Frankie beni öldürmeye kalkıştı! Ne yapacağımı şaşırıyorum. Hiçbir zaman kimseyi öldürmeyi düşünmemiştim. Malachy de, salıncakta korkuyla, ne olur beni öldürme Frankie, diye yalvarıyor. Zavallı öyle çaresiz görünüyor ki, gidip ona sarılıyorum, salıncaktan indiriyorum.

O da bana sarılıyor, bir daha kimseye senin hikâyeni anlatmayacağım, diyor. Freddie'ye Coo Coo'nun hikâyesini anlatmayacağım.

İçimden onun haline gülmek geliyor ama o arada ikizler pusette ortalığı yıkıyor. Hava kararmaya başladığından, artık komiklik yapmaya çalışmanın bir anlamı yok. Ne yaptığının görülemeyeceği kadar karanlıkta kafandan kâğıt düşürmek hiç de komik değil.

Sokağın karşısında İtalyan manavın dükkânı var. Orada muzları, elmaları ve portakalları görüyorum. İkizlerin muz yiyebileceğini biliyorum. Malachy de muzu çok seviyor. Ben kendim de çok seviyorum. Ama para lazım. İtalyanlar bedava muz verecek insanlar değil. Hele McCourt'lara.

Hem annem çocuk bahçesinden hiçbir yere ayrılma, diye sıkı sıkı tembih etti. Ama ikizler böyle bağırırken ne yapabilirim? Malachy'ye hemen döneceğimi söylüyorum. Kimsenin göremeyeceği bir anda, bir sap üzerindeki birkaç muzu kaptığım gibi kaçıyorum. Çocuk parkından ters yöne, Myrtle Meydanı'ndan aşağı doğru koşup arkadan, parkın tellerindeki deliğin olduğu yere geliyorum. Puseti karanlık bir köşeye çekiyoruz, muzları soyup ikizlere yediriyoruz. Beş tane muz var ve o karanlık köşede kendimize güzel bir ziyafet çekiyoruz. İkizler muzları ellerine yüzlerine bulaştırıyorlar. Anneme ne diyeceğimi o zaman düşünmeye başlıyorum. Bunların üstü başı nasıl muz olmuş, diye soracak. Muzu nereden buldunuz?

İtalyan manavdan söz edememem. Bir adam verdi, diyeceğim. Evet, bir adam.

Tam o sırada garip bir olay oluyor. Parkın kapısında bir adam beliriyor. Bana sesleniyor. Aman Tanrım! İtalyan manav!

Gel buraya, ufaklık! Gelsene, sana söylüyorum.

Adama doğru gidiyorum.

Şu ikizlerin ağabeyi sensin, değil mi?

Evet, efendim.

Al. Bu torbada biraz meyve var. Bak sen istemezsen, atacağım. Tamam mı? Öyleyse al torbayı. Elma, portakal, muz. Muz seversin, değil mi? Eminim, çok seversin. Sevdiğini biliyorum. Haydi, al şu torbayı. Çok iyi bir annen var. Baban da öyle. Ne yapsın, onun da sorunu malum. İrlandalı. İkizlere bir muz ver de sussunlar. Taa karşı kaldırımdan seslerini duyuyorum.

Teşekkür ederim, efendim.

Oo, ne kadar da kibarsın öyle. Bu lafları nereden öğrendin bakayım?

Babam öğretti, efendim.

Baban, öyle mi?

Babam masada gazetesini okuyor. Başkan Roosevelt'in çok iyi bir adam olduğunu ve yakında Amerika'da hiç işsiz insan kalmayacağını söylüyor.

Annem karşısına oturmuş, Margaret'i emziriyor. Yüzünde ciddi bir ifadeyle bana soruyor:

O meyveleri nereden aldın?

Adam...

Hangi adam?

İtalyan manav. O verdi.

O meyveleri çaldın mı?

Malachy atılıyor. O torbayı adam verdi.

Freddie Leibowitz'e ne yaptın, peki? Annesi buraya geldi. Ne tatlı bir kadın. Onunla Minnie MacAdorey olmasa biz ne yapardık? Ve sen de gidip zavallı Freddie'yi dövüyorsun.

Malachy tepiniyor. O dövmedi. Freddie'yi öldürmeye kalkışmadı. Beni de öldürmeye kalkışmadı.

Babam Malachy'yi susturuyor. Şşt, sen gel bakayım kucağıma.

Annem bana, git Freddie'den özür dile, diyor.

Ama babam araya giriyor. Ondan özür dilemek istiyor musun?

Hayır, istemiyorum.

Annemle babam birbirlerine bakıyorlar. Sonra babam bana dönüp, Freddie iyi bir çocuk, diyor. O sadece kardeşini salıncakta sallıyordu, öyle değil mi?

Hayır! Benim Cuchulain hikâyemi çalmaya çalışıyordu.

Yok canım. Freddie'nin Cuchulain'in hikâyesine ihtiyacı yok ki, yavrum. Onun bir sürü hikâyesi var. Onlar Yahudi.

Yahudi nedir?

Babam gülmeye başlıyor. Yahudiler... yahudiler kendi hikâyeleri olan insanlardır. Cuchulain'e ihtiyaçları yoktur. Onların Musa'sı var. Samson'u var.

Samson nedir?

Şimdi gidip Freddie ile konuşursan, sana Samson'un hikâyesini anlatırım. Ondan özür dile ve bir daha asla böyle bir şey yapmayacağını söyle. Hatta, istersen Samson'u da sor. Haydi, Freddie ile konuş. Ne konuşacağın önemli değil. Git, gönlünü al. Tamam mı?

O sırada, bebekten garip bir ses çıkıyor ve babam onu annemin kucağından almak için atılıyor. Kucağında oturan Malachy'nin yere düşmesine aldırmıyor. Kız iyi mi, diye anneme soruyor. İyi, tabii ki. Meme emiyor. Ama Tanrım! Sen sinir küpü olmuşsun!

Margaret hakkında konuşmaya başlıyorlar ve beni unutuyorlar. Buna aldırdığım yok aslında. Freddie'ye gidip Samson'u soracağım zaten. Bakalım, bu Samson Cuchulain kadar iyi ve güçlü mü. Freddie'nin bana anlatacak bir hikâyesi olup olmadığını da merak ediyorum doğrusu. Yoksa, yine Cuchulain'i benden çalmaya mı kalkışacak. Malachy de benimle gelmek istiyor. Artık babamın kucağında oturamayacağının farkında.

Mrs. Leibowitz, gel Frankie, gel, diye beni karşılıyor. Malachy, sen de gel yavrum. Frankie, anlat bakalım Freddie ile aranızda ne oldu? Onu öldürmeye kalkışmadın herhalde.

Freddie iyi bir çocuktur. Dersini çalışır, babasıyla radyo dinler. Kardeşini sallar. Sen ona niye böyle davranıyorsun? Zavallı annen nasıl üzülüyor... bir de hasta bebeği...

O hasta değil, Mrs. Leibowitz.

Hasta, hasta. Ben hasta bebekleri hemen anlarım. Hastanede çalışıyorum. Haydi, gelin içeri. Freddie, bak Frankie geldi. Haydi, çık dışarı oğlum. Seni öldürmeyecek. Çocuklar, pasta yer misiniz? Malachy... Güzel bir Yahudi ismi. Neden bu ismi takmışlar. Birer bardak sütle pasta yiyin bakayım. İkiniz de çok zayıfsınız. İrlandalılar'ın yemekle pek arası yok.

Freddie ile birlikte masaya oturup sütlerimizi içiyor, pastalarımızı yiyoruz. Mr. Leibowitz koltukta oturmuş, gazetesini okuyor. Radyo açık. Mr. Leibowitz ara sıra karısına bir şeyler söylüyor ama ben anlayamıyorum. Freddie anlıyor ve babası o garip sesleri çıkarttıkça, kalkıp ona bir dilim pasta götürüyor. Babası gülümseyerek onun başını okşuyor ve Freddie de ona aynı garip seslerle bir şeyler söylüyor.

Mrs. Leibowitz bize bakıp bakıp başını sallıyor, ne kadar zayıf bu çocuklar böyle, diyor. Oyy... oy. Malachy de, oyy... oy, diyor ve Mrs. Leibowitz gülmeye başlıyor. Katıla katıla gülüyor. Malachy oyy... oy demeye devam ediyor çünkü o öyle dedikçe herkes gülüyor. Ben de oyy... oy diyorum, ama kimse gülmüyor. Bu Malachy'ye ait diyorum. Cuchulain'in bana ait olduğu gibi. Oyy... oy onun olsun.

Mrs. Leibowitz, babam Freddie'nin çok sevdiği bir hikâye olduğunu söyledi.

Malachy, Sam, Sam, diye araya giriyor. Herkes yine gülmeye başlıyor. Ben gülmüyorum, çünkü Sam'in arkasından ne gelecek bilmiyorum.

Freddie, ağzında kekle Samson diye mırıldanıyor. Annesi, ağzında lokma varken konuşma, diyor. Ben de Mrs. Liebowitz'in konuşmasına gülüyorum. Koskoca kadın olmuş, hâlâ bazı kelimeleri yanlış söylüyor. Benim güldüğümü görünce, Malachy de gülüyor. Liebowitzler karı koca birbirle-

rine bakıp gülüşüyorlar. Freddie, benim en sevdiğim hikâye Samson değil, diyor. Davut'la Golyat. Davut o koca devi kafasına sapanla taş atarak öldürüyor. Golyat'ın beyinleri yere saçılıyor.

Beyinleri değil, beyni.

Peki, Papa.

Freddie babasına Papa diyor.

Bense, baba diyorum.

Annemin fısıltılarıyla uyanıyorum. Bebeğe bir şey mı oldu?

Daha çok erken, sabah olmamış. Babam kucağında Margaret, camın önünde. İçini çekerek onu sürekli sallıyor.

Hasta mı, diyor annem. Hasta mı?

Çok sessiz ve vücudu da biraz soğuk.

Annem yatakan çıkıp bebeği alıyor. Doktoru al gel. Tanrı aşkına, hemen doktoru getir. Babam pantolonunu giyiyor... ceket yok... ayağında çorap yok... ayakkabı yok. O soğuk havada.

Biz odada bekliyoruz. İkizler ayakucumuzda yatıyor. Malachy beni dürtüyor. Frankie, susadım. Annem karyolasına oturmuş, bebek kucağında sallanıyor. Ah, Margaret, canım benim. Aç o güzel mavi gözlerini, yavrum benim.

Malachy'ye ve kendime birer bardak su dolduruyorum. Annem başlıyor bağırmaya, siz suyunuzu için. Küçük kız kardeşinizi düşündüğünüz bile yok. Acaba bir damla su da ona versek demek aklınıza geliyor mu?. İçin için suyunuzu. Hiçbir şey yokmuş gibi, keyfinize bakın. Size göre hava hoş. İkizler de öyle. Zavallı küçük kardeşinize ne olduğu umurlarında mı? Kollarımda bitkin yatıyor. Ah, Tanrım!

Ne diye böyle konuşuyor? Hiç annem gibi değil. Ben babamı istiyorum. Babam nerede kaldı?

Yatağa girip ağlamaya başlıyorum. Malachy neden ağlıyorsun diye soruyor. Bir daha soruyor... annem tekrar bana

bağırmaya başlayana kadar. Kardeşin burada hasta, sen orada durmadan vızıldıyorsun. Şimdi oraya gelip, ağlamak nasıl olurmuş göstereceğim sana.

Babam bir doktorla geri geldiğinde viski kokuyor. Doktor bebeği muayene ediyor. Dürtüyor, göz kapaklarını kaldırıyor, ensesine, kollarına, bacaklarına bakıyor. Sonra doğrulup başını iki yana sallıyor. Gitmiş. Annem bebeğine sarılıp duvara dönüyor. Doktor soruyor... bir kaza filan mı oldu? Bebek düştü mü? Ağabeyleri oynarken onu zorlamış olabilir mi?

Babam başını sallıyor. Doktor bebeği götürüp incelemek zorunda olduğunu söylüyor ve babam bir kâğıt imzalıyor. Annem bebeğiyle birkaç dakika daha kalabilmek için yalvarıyor. Babam bebeği almak için yaklaşınca, annem ondan kaçıyor. Gözlerinde vahşi bir bakış var. Kıvırcık saçları nemli alnına düşmüş, yüzü ter içinde. Başını sallayıp duruyor. Hayır, hayır, diye itiraz ediyor... babam bebeği onun kollarından alana kadar. Doktor, Margaret'i bir battaniyeye sarıyor... tamamen sarıyor. Annem bağırıyor: Onu boğacaksın! Aziz Meryem! Aziz İsa! Bana yardım edin! Doktor çıkıp gidiyor. Annem duvara dönük, öylece kıpırdamadan ve hiç ses çıkarmadan duruyor. İkizler uyanmış, açlıktan ağlıyorlar, ama babam da odanın ortasında tavana bakarak duruyor. Yüzü kireç gibi, yumruğunu sıkmış bacağına vuruyor. Biraz sonra yanımıza geliyor, elini benim başıma koyuyor. Eli titriyor. Francis, ben sigara almaya gidiyorum.

Annem o gün hiç yataktan çıkmıyor. Yattığı yerde hiç kıpırdamıyor. Malachy ile ben ikizlerin şekerli suyunu hazırlıyoruz. Mutfakta bayat bir ekmekle kurumuş iki sosis buluyoruz. Çay içemiyoruz, çünkü buz kutusundaki süt ekşimiş. Sütsüz çay içilmeyeceğini herkes çok iyi bilir. Ancak, babam Cuchulain'i anlatırken kendi bardağından tattırdığı zaman sütsüz çay içilebilir.

İkizler az sonra tekrar acıkıyorlar. Ama sabah akşam onlara şekerli su veremeyeceğimi biliyorum. Ekşimiş sütü kaynatıp

bayat ekmekleri içine doğruyorum. Annemin ekmek tatlısıyla onları doyurmaya çalışıyorum. Ama yüzlerini buruşturup ağlayarak annemin yanına koşuyorlar. Annem duvara dönük kımıldamadan yatıyor. İkizler ağlayarak tekrar bana koşuyorlar. Sütün ekşi tadını şekerle yok edene kadar, yaptığım şeyi yemiyorlar. Sonra yüzleri gülüyor ve tabaktaki artıkları yüzlerine bulaştırmaya başlıyorlar. Malachy de paparadan yemek istiyor. O yiyebilirse ben de yiyebilirim. Hepimiz yerde oturup o bulamaçla iki kuru sosisi yiyoruz. Yanında, annemin bir süt şişesi içinde buzluğa koyduğu suyu içiyoruz.

Yiyip içtikten sonra, koridorun sonundaki tuvalete gitmek zorunda kalıyoruz, ama içeri giremiyoruz. Mrs. Leibowitz içerde şarkı söylüyor. Bir dakika bekleyin, çocuklar. Bekleyin yavrum, çıkıyorum. Malachy ellerini çırparak Mrs. Leibowitz'in şarkısına katılıyor ve dans ediyor. Tamam, çocuklar, çıkıyorum. Kapıyı açıp Malachy'ye bakıyor. Bak şu küçük aktöre! Ee, çocuklar anneniz n'apıyor?

Yatıyor, Mrs. Leibowitz. Doktor Margaret'i götürdü. Babam da sigara almaya gitti.

Ah! Frankie! O bebeğin hasta olduğunu söylemiştim!

Malachy sıkışmış, çişim var, diye kıvranıyor.

Haydi, çişinizi yapın da annenizin yanına gidelim.

Sırayla çişimizi yaptıktan sonra, Mrs. Leibowitz de bizimle geliyor. Ah, Mrs. McCourt! Ah, hayatım. İkizlerin haline bak. Bunlar çıplak dolaşıyor. Mrs. McCourt, ne oldu? Bebek hasta mı? Cevap versene. Ah, zavallı kadın. Haydi, dön şöyle. Konuş benimle.

Annemi yatağın içinde döndürüyor. Annem sanki küçülmüş gibi. Mrs. Leibowitz, ben çorba getireyim, diyor. Bana da annemin yüzünü yıkamak için bir kap su hazırlamamı söylüyor. Suyun içine havluyu batırıp annemin alnına koyuyorum. Elimi yanağına bastırıyor. Ah, Frankie, Frankie. Elimi bırakmıyor... korkuyorum çünkü onu daha önce hiç böyle görmedim. Senin sadece elini tutuyorum, diyor, ama

Margaret'i düşünüyorum. O tatlı küçük kız kardeşin öldü, Frankie. Öldü. Baban nerede? Elimi bırakıyor. Baban nerde dedim? İçiyordur, nerede olcak. Evde beş kuruş para yok, ama içki içmeye para buluyor. Annem kafasını geriye atıp duvara vuruyor ve bağırıyor: Nerede benim küçük kızım? Nerede o? Aziz Meryem! Aziz İsa! Yardım edin bana. Aklımı kaçıracağım. Tanrım! Aklımı kaçıracağım!

Mrs. Leibowitz tekrar geliyor. Mrs. McCourt, neler oluyor? Bebek nerede?

Annem yine avaz avaz bağırmaya başlıyor: Öldü, Mrs. Leibowitz! Annemin başı öne düşüyor ve sallanmaya başlıyor. Gece yarısı öldü, Mrs. Leibowitz. Yatağında yatarken. Ah, gözümü üstünden hiç ayırmamalıydım. Sadece yedi hafta yaşadı ve gece yarısı yatağında tek başına öldü, Mrs. Leibowitz. Tek başına öldü.

Mrs. Leibowitz anneme sarılıyor. Şşş, sakin ol. Bebekleri bazen Tanrı böyle yanına alır.

Küçücük karyolasında... şurada başucumda, Mrs. Leibowitz. Onu kucağıma alabilseydim... ölmezdi, değil mi? Tanrı küçük bebekleri ne diye alsın ki?

Ah, hiç bilmiyorum Mrs. McCourt, hiç bilmiyorum. Haydi, biraz çorba iç canım. İyi gelir. Çocuklar, kâselerinizi getirin size de birer kap çorba vereyim.

Ne kâsesi, Mrs. Leibowitz?

Frankie, canım, kâse nedir bilmiyor musun? Çorba için, çukur kâse. Neyse, birer bardak alın. Mercimekle bezelye çorbası yaptım. Domuz eti yok. İrlandalılar domuz sever. Domuz eti yok, Frankie. Haydi, Mrs. McCourt, şunu iç.

Annemin ağzına kaşığı götürüyor, çenesini siliyor. Malachy ile ben yerde oturup bardaklarımızdan çorbamızı içiyoruz, ikizlere de kendi bardaklarımızdan kaşıkla çorba veriyoruz. Nefis, sıcacık, lezzetli bir çorba. Annem hiç böyle çorba yapmaz. Acaba Mrs. Leibowitz'in benim annem olması mümkün mü? Freddie benim yerime geçebilir. Benim

annemle babam onun annesiyle babası olabilir. Malachy ile ikizler de kardeşleri olabilir. Margaret kız kardeşi olamayacak, çünkü onu sokakta gördüğümüz köpek gibi götürdüler artık. Neden götürdüler, hiç bilmiyorum. Annem yatağında öldüğünü söylüyor ama bu da araba çarpması gibi bir şey olmalı, çünkü o zaman da götürüyorlar insanı.

Küçük Margaret'in şu çorbayı içebilmesi için burada olmasını çok isterdim. Ona kaşıkla çorbamdan verirdim. O da, babam onunla oynarken yaptığı gibi sesler çıkartırdı. Ama artık ağlamayacak. Annem de sürekli yatakta yatmayacak. Babam bana tekrar Cuchulain 'in hikâyelerini anlatacak. Artık Mrs. Leibowitz'in çocuğu olmak istemiyorum. Mrs. Leibowitz iyi bir kadın, ama ben yine de babamın bana Cuchulain'i anlatmasını, Margaret'in kuş gibi sesler çıkarmasını, annemin babama bakıp, iki sol ayağıyla nasıl da dans ediyor, diyerek kahkahalar atmasını tercih ederim.

Minnie MacAdorey bize yardım etmek için geliyor. Aman, Tanrım! Mrs. Leibowitz, bu ikizler berbat kokuyor.

Tanrı'yı bilmiyorum ama, Minnie, onların yıkanması gerekiyor canım. Altlarına de temiz bez bağlamalı. Frankie, temiz bezler nerede?

Bilmiyorum.

Bunlar bez değil, paçavra. Ben Maisie'nin bezlerinden getireyim. Frankie, şu bezleri çıkarıp çöpe at.

Malachy ikizlerden Oliver'ın bezini çıkarıyor, ben de Eugene ile boğuşuyorum. Çengelli iğne takılmış. Eugene solucan gibi kıvrılınca çengelli iğne yerinden kurtuluyor ve poposuna batıyor. Annee, diye ağlamaya başlıyor. O arada Minnie bir havlu, sabun ve ılık suyla geri geliyor. Onun kurumuş kakaları temizlemesine yardım ediyorum. Minnie ikizlerin kızarmış popolarına talk pudrası serpmeme izin veriyor. Ah, ne tatlı şeyler! Onlara bir sürprizim var. Sonra gidip hepimiz için bir tencere patates püresi getiriyor. Pürenin içinde bol

tuz ve tereyağı var. Acaba Minnie'nin benim annem olması mümkün mü, diye düşünüyorum. Annem olabilse, her zaman böyle yemekler pişirirdi. Eğer hem Mrs. Leibowitz'i hem de Minnie'yi anne olarak alabilseydim, durmadan çorba ve patates yiyebilirdim.

Minnie ile Mrs. Leibowitz mutfak masasında oturup, durumumuza çözüm arıyorlar. Bir şeyler yapmalıyız. Çocuklar sahipsiz kaldı. Bu adam nerede? Minnie, içiyordur, diye fısıldıyor. Mrs.Leibowitz, Bu İrlandalıların içki alışkanlığı korkunç bir şey, diyor. Minnie, Benim Dan'ım hiç içmez. Elini sürmez, diyor. Sonra da Dan'in, bebek ölünce, zavallı Malachy McCourt'un Flatbush Caddesiyle Atlantik caddesinde deli gibi dolaştığını, Long Island Tren İstasyonu civarındaki tüm barlardan sokağa atıldığını anlattığını söylüyor. Eğer o tatlı bebeğin ölümünü duymamış olsalar, polisler McCourt'u hapse atacaklarmış.

Baksana, dört tane pırlanta gibi çocuğu daha var. Ama tabii, o küçük kız onda çok değişik duygular uyandırmıştı. Biliyorsun, içkiyi bile bırakmıştı. Bir mucizeydi bu!

Mrs. Leibowitz annemin kuzinlerinin nerede olduğunu merak ediyor. Kocalarının hiç sesi çıkmayan o iri yarı kadınlar nerede? Minnie onları bulup, çocukların başıboş, aç, altları pişmiş, perişan bir durumda olduğunu anlatacak.

Babam sigara almaya gidiyorum diye evden çıktıktan iki gün sonra geri geliyor. Gece yarısı, ama Malachy ile beni uyandırıyor. Yine içki kokuyor. Bizi mutfakta 'Hazır ol' vaziyetinde ayağa dikiyor ve İrlanda uğruna ölmeye hazır olduğumuza dair yemin ettiriyor. Askeriz biz.

Ölmeye hazırız, Baba.

Ve hep birlikte Kevin Barry'nin şarkısını söylüyoruz.

Bir pazartesi sabahı darağacında
Asıldı Kevin Barry özgürlük uğruna.
On sekizinde ölüme gururla gitti.

Kimse bunu inkâr edemezdi.
O sabah ölüme yürürken onurla
Herkes gördü, başı dimdikti.

Kapı çalınıyor. Mr. MacAdorey, gecenin üçü, diyor. Malachy Tanrı aşkına! Bütün apartıman halkını uyandırdınız. Dan, sadece çocuklara İrlanda uğruna ölmeye hazır olmaları gerektiğini öğretiyorum. Bunu sabah da öğretebilirsin.

Hayır, çok acil bu, Dan, çok acil.

Mutlaka öyledir. Ama bunlar küçücük çocuk. Bırak uyusunlar. Sen de yat uyu, haydi.

Yatmak mı? Dan, nasıl yatarım. Onun küçücük yüz, kıvır kıvır siyah saçlar ve o güzel gözler gece gündüz gözümün önünde. Ah, Dan, ben ne yapacağım? Acaba açlıktan mı öldü?

Olur mu hiç? Mrs. McCourt onu emziriyordu. Tanrı öyle karar vermiş, Malachy. Bir nedeni vardır.

Yatmadan bir şarkı daha söyleyeceğiz, Dan.

Tamam, Malachy. İyi geceler.

Haydi, çocuklar!

Vatanını sevdiği için
Bu yeşil toprakları sevdiği için,
Şehitliği seçti.
Sonuna kadar gururlu ve neşeliydi.
Sonuna kadar dürüsttü,
Gencecik Roddy McCorley.
Toome'da bu sabah ölümü seçti.

İrlanda için ölmeye hazırsınız, değil mi çocuklar?

Hazırız, Baba.

Ve küçük kız kardeşinizle hep birlikte cennette buluşacağız, öyle değil mi çocuklar?

Evet, Baba.

Malachy, yüzünü masanın ayağına dayamış, ayakta uyuyor. Babam onu annemin yatağına taşıyor. Ben yatağıma gi-

riyorum, babam da elbiseleriyle yanıma uzanıyor. Bana sarılmasını bekliyorum ama o hâlâ Roddy McCorley'in şarkısını söylüyor ve Margaret'e ağıtlar yakıyor. Ah, benim kıvırcık saçlı, mavi gözlü aşkım. Sana ipek elbiseler alacaktım. Seni Lough Neagh'a götürecektim. Pencerede gün doğarken uykuya dalıyorum.

O gece Cuchulain'i rüyamda görüyorum. Omzunda kocaman yeşil bir kuş var. Kuş, Kevin Barry ve Roddy McCorley şarkıları söylüyor. Ama kuştan hiç hoşlanmıyorum; ağzından kanlar damlıyor. Cuchulain, bir elinde o meşhur zıpkınını taşıyor; sadece onun fırlatabildiği, koskocaman ve güçlü bir zıpkın. Öbür elinde bir muz var ve sürekli kuşa uzatıyor. Ama kuş ağzından kan damlayarak şarkı söylemeye devam ediyor. Cuchulain'in böyle bir kuşla ne diye uğraştığını anlamak zor. İkizlere muz verdiğimde bana böyle yapsalardı, muzu kafalarına atardım, herhalde.

Sabah kalktığımda babam mutfak masasında oturuyor. Ona rüyamı anlatıyorum. Eski günlerde İrlanda'da muz olmadığını söylüyor. Olsaydı bile, Cuchulain kuşa muz filan vermezdi, çünkü yazın İngiltere'den gelen ve ölürken onun omuzuna konan bir kuştu bu. Cuchulain'i öldürmeye çalışan korkaklar da, bu kuşun onun kanını içtiğini görünce Cuchulain'e saldırmaya cesaret edebilmişti. Pis korkaklar! Bak oğlum, kuşlara dikkat et. Bir de İngilizlere.

Annem hâlâ yataktan çıkmıyor. Yüzü duvara dönük, öylece yatıyor. Bir yudum çay içecek olsa, veyahut bir şey yiyecek olsa hemen çıkarıyor. Karyolasının altındaki kabı ben temizleyip yıkıyorum. Mrs. Leibowitz ona çorba ve değişik bir ekmek getiriyor. Burgu burgu. Annem o ekmeği kesmeye kalkışınca, Mr. Leibowitz gülüyor. Kopar, diyor.

Minnie MacAdorey de patates, lahana ve bazen de bir parça et getiriyor. Ah, Angela, hayatım, zor günler yaşıyoruz. Ama şu Roosevelt herkese iş imkânı getirecek ve kocanın da bir işi olacak. Zavallı adamcağız, onun suçu değil ki. İşsiz-

lik var biliyorsun. Kocan sürekli iş arıyor. Dan şanslıymış. Ama içki içmiyor işte. Toome'da kocanla birlikte büyümüşler. N'aparsın, kimi içiyor böyle. Bu İrlandalılar lanetlenmiş midir, nedir? Haydi, ye bakayım. Kendini toparlaman gerek.

Mr. MacAdorey bir gün babama WPA'da bir iş olduğunu söylüyor ve babam işe girince yemek için paramız oluyor. Annem de yataktan kalkıp ikizleri temizliyor, bize yemek veriyor. Sonra babam eve yine beş parasız ve içki kokarak geliyor ve annem, ikizler uyanıp ağlayana kadar avaz avaz bağırıyor. Malachy ile parka kaçıyoruz. Böyle gecelerde annem yine yatağa kıvrılıyor, babam da acıklı İrlanda şakıları söylüyor. Neden anneme Margaret'e sarıldığı gibi sarılıp onu teselli etmiyor? Neden ona da bir Margaret şarkısı ya da gözyaşlarını dindirecek bir şarkı söylemiyor? Hâlâ geceleri bizi yataktan kaldırıp yeminler ettiriyor. Bir gece ikizleri de kaldırıp aynı yemini ettirmek istedi, ama ikizler konuşamıyor ki! Annem babama deliler gibi bağırdı. Kaçık herif! Çocukları rahat bıraksana!

Babam, eğer İrlanda için ölmeye yemin edersek bize dondurma almamız için para vereceğini söylüyor; yemin ediyoruz ama parayı hiçbir zaman alamıyoruz.

Mrs. Leibowitz yine çorba getiriyor, Minnie MacAdorey de patates yemeği. Bize ikizlerin altını temizlemeyi ve kirlenen bezleri nasıl yıkayacağımızı öğretiyorlar. Eğer annem yatakta, babam da iş aramak için dışardaysa, bütün gün canımızın istediği herşeyi yapabiliriz. İkizleri de parka götürüyoruz; acıkıp ağlamaya başlayana kadar onları salıncakta sallıyoruz. İtalyan manav bana sesleniyor. Hey, Frankie! Gel! Karşıdan karşıya geçerken dikkat et, ha! İkizler yine acıktı galiba. Bize, peynir, jambon ve muz veriyor. Ama ben artık muz yiyemiyorum: O kuşun Cuchulain'in suratına püskürttüğü kanlar aklıma geliyor hep.

İtalyan manav adının Mr. Dimino olduğunu söylüyor. Kasada oturan da karım, diyor. Angela. Annemin adının da Angela olduğunu söylüyorum. Sahi mi evlat? Annenin adı Angela mı? İrlandalılarda bu ismin kullanıldığını hiç duymamıştım. Karısına dönüyor, hey, diyor, Angela, annesinin adı da Angela'ymış. Kadın gülümsüyor. Ne güzel, diyor.

Mr. Dimino bana annemle babamı soruyor, evde bize kimin yemek yaptığını merak ediyor. Mrs. Leibowitz ve Minnie MacAdorey'in bize yemek getirdiğini söylüyorum. İkizlerin boklu bezlerini anlatıyorum. Gülüyor. Angela, diye karısına sesleniyor. İyi ki İtalyansın, karıcığım. Sonra ciddileşiyor ve Mrs. Leibowitz'le konuşmam gerek, diyor. Size bakacak akrabalarınız filan vardır herhalde. Minnie MacAdorey geldiğinde, söyle de bana uğrasın. Bu böyle olmaz, sahipsiz kaldınız.

Bir gün kapıda kocaman iki kadın beliriyor. Sen kimsin?

Frank.

Frank! Kaç yaşındasın?

Dört. Beş olmak üzereyim.

Yaşına göre küçük kalmışsın. Neden öyle?

Bilmiyorum.

Annen evde mi?

Yatıyor.

Böyle güzel bir günde, bu saatte neden yatıyor?

Uyuyor.

Biz içeri gireceğiz. Onunla konuşmamız gerek.

Beni itip geçiyorlar.

Aziz Meryem! Aziz İsa! Bu koku da ne? Bu çocuklar kim?

Malachy gülerek kocaman kadınlara doğru koşuyor. Gülünce onun dişlerinin ne kadar düzgün, bembeyaz ve güzel olduğunu görürsünüz. Yanakları da pembe pembe olur. Bu görünüş kadınların gülümsemesine yol açıyor. Bana neden böyle gülümsemediklerini merak ediyorum.

Benim adım Malachy. Bu Oliver, o da Eugene. Oradaki de Frankie.

Kahverengi saçlı kocaman kadın, hiç utanıp sıkılmıyorsun, değil mi? diyor. Ben annenin kuziniyim. Adım Philomena. Bu da, annenin kuzini, Delia. Ben Mrs. Flynn, o da Mrs. Fortune. Siz bize böyle hitap edeceksiniz.

Philomena, Aman Tanrım! Bu ikizler çıplak dolaşıyor ayol! diye ekliyor şaşkınlıkla. Üzerlerine giydirecek bir şey yok mu?

Hepsi kirli, diyor, Malachy. Boklu.

Aman Yarabbim! Delia bir çığlık atıyor. İşte, olacağı bu. Şunun kullandığı kelimeye bak. Kuzeyli bir babanın çocuğundan başka ne beklenir? Bu kelimeyi sakın kullanıma. Çok kötü bir kelime. Lanetli bir kelime. Böyle bir kelimeyi kullandığın için cehenneme gidebilirsin.

Cehennem nedir diye soruyor Malachy.

Yakında görürsün, diyor, Delia.

Kocaman kadınlar mutfak masasında Mrs. Leibowitz ve Minnie MacAdorey ile oturuyorlar. Philomena, Angela'nın küçük bebeğine olanlar korkunç, diyor. Olanları duymuşlar. O küçücük bedene ne olduğunu merak etmişsinizdir, değil mi? Siz veya ben merak edebiliriz, ama Tommy Flynn bunu hiç merak etmedi, çünkü Kuzeyli Malachy'nin bebek için para aldığını biliyor. Para mı? Mrs. Leibowitz hayretle soruyor. Evet, para. Deney yapmak için her yaşta ceset alıyorlar. İşleri bittiğinde geriye verecek pek bir şey kalmıyor. Zaten doğru düzgün bir cenaze töreni yapamadıktan sonra, bir bebeğin parçalarını alıp da ne yapacaksınız, değil mi?

Ama bu korkunç bir şey. Hiçbir anne baba bebeğine böyle bir şey yapılmasına izin vermez.

Verir, diyor Delia, içki bağımlısı bir baba buna izin verebilir. Onlar analarını bile satarlar. Hem, artık ölmüş bir bebeği ne yapacaktı ki?

Mrs. Leibowitz başını sallayarak sandalyesinde sallanıyor. Oy... oyy... zavallı bebek... zavallı anneciği. Ah, ah iyi ki kocamın böyle bir.... ne dediniz... bağımlılığı yok. Bu bağımlılık İrlandalılarda vardır.

Benim kocamda yoktur, diyor Philemona. Eve öyle gelsin de bak neler oluyor. Yüzünü gözünü paralarım. Ama Delia'nın kocasında var. Jimmy her cuma akşamı bara gider.

Kocama hakaret etme. İşine gider, parasını da evine getirir benim Jimmy'm.

Ona dikkat etmelisin. Bu bağımlılık kötü şey. Sonra karşında bir kuzeyli Malachy daha buluverirsin.

Sen kendi işine bak. Benim kocam benim gibi İrlandalı. Senin Tommy'n gibi Brooklyn'de doğmamış.

Philomena'nın buna verecek bir cevabı yok.

Minnie'nin kucağında bebeği var. Kocaman kadınlar, ne tatlı bebek, diyorlar. Angela'nın pis çocukları gibi değil. Philomena, Angela'nın nasıl böyle pis bir insan olduğunu anlayamıyorum, diyor. Annesinin evi tertemizdi. Bal dök yala.

Bunu da hiç anlamıyorum. Masa ve sandalyelerin olduğu bir evde, insan ne diye yere bal döküp yalasın ki?

Delia bir şeyler yapmamız gerek, diyor. Bu çocuklar utanç verici. İnsan onlarla akraba olduğuna utanıyor. Angela'nın annesine bir mektup yazalım. Philomena bu mektubu yazar. Limerick'teki bir öğretmen, yazısının kuvvetli olduğunu söylemişti. Yani, yazısı güzel demek.

Mrs. Leibowitz koridorun ucuna koşup kocasının dolmakalemini, kâğıt ve zarf getiriyor. Dört kadın baş başa verip annemin annesine bir mektup yazıyorlar:

Sevgili Margaret Teyze,

Kalemi elime alıp size bu mektubu yazarken, sizlerin de bizler gibi iyi ve afiyette olduğunuzu umuyorum. Kocam Tommy iyi ve çalışıyor. Delia'nın kocası da iyi ve çalışıyor. Sizler de iyisinizdir, umarım. Ama çok üzülerek söylüyorum ki, Angela hiç iyi değil. Sizin adınızı koydukları bebekleri Margaret öldükten sonra, Angela hiç kendine gelemedi.

Yüzü duvara dönük, bütün gün yatıyor. Daha da kötüsü, bir bebek daha bekliyormuş. Bu kadarı da fazla artık. Bir bebeğini kaybeder etmez yenisini yapıyor. Bunu nasıl beceriyor, hiç bilmiyoruz. Dört yıldır evli ve beş çocuğu oldu. Altıncı da yolda. Demek ki, kuzeylilerle evlenince böyle oluyor. O bir avuç Protestanın kendini kontrol etmekten haberi yok. Adam her gün işe diye evden çıkıyor, ama bütün gün barda içki içtiğini biz biliyoruz. Yerleri süpürüp hamallık yaparak üç beş kuruş kazanıyor; onu da içkiye yatırıyor. Çok korkunç, Margaret Teyzeciğim. Angela ile çocukların kendi memleketlerinde yaşamalarının daha iyi olacağını düşünüyoruz. Yani, Angela'nın kocasının, çocukların babasının memleketinde. Biz onların biletlerini alacak durumda değiliz. Çok kötü günler yaşıyoruz. Ama belki siz bir yolunu bulursunuz. Bu mektubum elinize geçtiğinde, sizlerin de bizler gibi iyi ve afiyette olmanızı dilerim.

Sizi seven yeğeniniz Philomena Flynn

(MacNamara'lardan)
ve yine yeğeniniz
Delia Fortune (yine MacNamara'lardan).

Büyükanne Sheehan (anneannem), Philomena ve Delia'ya para gönderdi, onlar da bilet alıp, bizi Manhattan rıhtımındaki buharlı gemiye götürmesi için bir minibüs kiraladılar. Bizi gemiye yerleştirdiler. Güle güle deyip başlarından savdılar.

Gemi hareket etti. Annem, bu Özgürlük Anıtı, dedi. Burası da Ellis Adası. Göçmenlerin geldiği ada. Sonra güverteden aşağı kustu. Atlantik rüzgârı bütün kusmukları bize ve manzarayı seyreden mutlu insanların üstüne püskürttü. Yolcular küfrederek kaçarken, martılar dört bir taraftan tepemize üşüştü. Annem güvertede iki büklüm, yüzü bembeyaz kesilmiş halde öylece kalakaldı.

İki

Bir hafta sonra, Donegal, Moville'ye vardık. Oradan Belfast'a giden bir otobüse bindik ve oradan da bir başka otobüsle Toome'a geldik. Yani, Antrim kasabasına. Eşyalarımızı bir dükkâna bırakıp, Büyükbaba McCourt'un evine giden iki millik yolu tırmandık. Yol karanlıktı. Karşı tepelerden şafak sökmek üzereydi.

Babamın kucağında taşıdığı ikizler açlıktan ağlayıp duruyorlardı. Annem dinlenmek için, ikide bir durup, yolun kenarındaki taş duvara oturuyordu. Malachy ile ben de onunla oturup kızıllaşan gökyüzünün maviye dönüşünü izliyorduk. Kuşlar cıvıldamaya başlamıştı. Gün ağardıkça, tarlalarda durup bize bakan birtakım garip yaratıklar gördük. Bunlar ne baba?

İnek, oğlum.

İnek nedir, Baba?

İnek inektir, oğlum.

Giderek aydınlanan yolda yürüdükçe karşımıza başka yaratıklar da çıktı. Bunların beyaz tüyleri vardı.

Malachy, bunlar ne, diye sordu.

Koyun, oğlum, dedi babam.

Koyun nedir, Baba?

Şu sorularına bir son ver artık, diye bağırdı, babam. Koyun koyundur, inek de inek. Şu karşıdaki de keçi. Keçi keçi-

dir. Keçi süt verir, koyun yün. İnek de her şeyi verir. Başka bilmek istediğin bir şey daha var mı?

Malachy korkuyla babama baktı, çünkü babam bizimle hiç böyle konuşmazdı, bize hiç bağırmazdı. Bizi uykumuzdan uyandırıp İrlanda uğruna ölmek için yemin ettirir, sarhoş kafayla, gece yarısı 'Hazır ol' duruşunda şarkılar söyletirdi. Ama asla bize böyle bağırdığı olmamıştı. Malachy anneme koşup eteklerine sarıldı. Korkma, yavrum, ağlama. Baban çok yorgun. Dünya kadar yoldan geldik, baban da ikizleri hep kucağında taşıdı. Kucağında ikizlerle dünya kadar yol gidince sorulara cevap vermek zordur

Babam da, ikizleri kucağından indirip kollarını açarak Malachy'yi yanına çağırdı. İkizler yine ağlamaya başlamışlardı. Malachy hâlâ annemin eteğine yapışmış, hıçkırıyordu. Ağaçlarda kuşlar cıvıldıyor, inekler böğürüyor, koyunlar meliyor, keçiler de melemeye benzer bir ses çıkarıyordu. Birden hepsinin sesini bastıran bir motor sesi duyuldu. Yoldan geçen arabanın içinden bir adam sesleniyordu. Tanrım! Paskalya sabahı bu yolda ne yapıyorsunuz böyle?

Babam, iyi sabahlar, Peder, dedi.

Baba, dedim, yoksa o senin baban mı?

Annem, ona hiçbir şey sorma, dedi.

Babam sakin bir şekilde, hayır, oğlum, dedi, o bir rahip.

Malachy tam, rahip nedir, diye soracaktı ki, annem eliyle ağzını kapattı.

Rahip beyaz saçlı, beyaz gömlekli bir adamdı. Nereye gidiyorsunuz diye sordu tekrar.

Babam, Tepeye, McCourt'lara, dedi ve rahip bizi arabasına aldı. McCourt'ları tanıdığını, çok iyi bir aile olduklarını söyledi. İyi bir Katolik aile. Her pazar kiliseye gelirler. Sizleri de beklerim. Sonra ekledi: Özellikle, rahibin kim olduğunu bilmeyen küçük Yankeeleri. Tanrı hepimize yardımcı olsun.

Eve vardığımızda, annem kapının tokmağını vurmak üzere ilerlerken, babam, hayır, diye atılıyor. Ön kapıdan girme-

yelim. Bu kapı sadece rahip geldiği zaman ya da cenaze günlerinde kullanılır.

Evin arka tarafına dolanıp mutfak kapısına geliyoruz. Babam kapıyı itiyor. İçeride Büyükbaba McCourt büyük bir fincandan çay içiyor, Büyükanne Mccourt da ocakta bir şeyler kızartıyor.

Büyükbabam, geldiniz demek, diyerek yerinden kalkıyor.

Geldik, diyor babam. Annemi işaret ediyor. Bu Angela, karım. Büyükbabam, yorgun olmalısınız, diyor. Büyükannem hiçbir şey demeden anneme bakıyor ve tekrar işine dönüyor. Büyükbabam bizi mutfaktan geçirerek büyük bir odaya alıyor. Odada uzun bir masa ve etrafında sandalyeler var. Haydi oturup çay için, diyor. Gözleme ister miydiniz?

Malachy, gözleme nedir, diye soruyor.

Babam gülerek, bir tür börek, oğlum, diyor. Tavada yapılır. İçi patatesli.

Büyükbabam, yumurta da var, diyor. Bugün Paskalya. İstediğiniz kadar yumurta yiyebilirsiniz.

Çayımızı içip gözleme ve haşlanmış yumurta yiyoruz. Sonra hepimiz yatıp uyuyoruz. Uyandığımda Malachy ve ikizlerle aynı yatakta yatıyorum. Annemle babam da pencerenin önünde başka bir yatakta yatıyorlar. Neredeyim? Hava kararıyor. Burası gemi değil. Annem hınk, diye horluyor, babam honk, diye. Kalkıp babamı dürtüyorum. Çişim geldi. Babam, lazımlığa yap, diyor.

Ne?

Bak, yatağın altında. Üzerinde gül desenleri var. Kızlar çayırlarda koşuyor. Onun içine işe, oğlum.

Altıma etmek üzereyim. Merakıma rağmen soramıyorum. Gül desenli bir lazımlığı çiş yapmak garibime gidiyor. Bir de kızlar çayırlarda koşuyor.

Classon Caddesi'nde böyle bir şeyimiz yoktu. Koridorun ucundaki tuvaletin kapısında altımıza yapmamak için kıvranırken, Leibowitz içerde şarkı söylerdi. Malachy'nin de la-

zımlığı kullanması gerekiyor, ama o üstüne oturmak istiyor. Babam, olmaz, diyor. O zaman dışarı çıkman gerek. Öyle söyleyince, benim de oturmak için dışarı çıkmam gerekiyor. Babam bizi aşağı indiriyor. Büyük odadan geçiyoruz. Büyükbabam sobanın karşısında gazetesini okuyor, büyükannem koltuğunda uyukluyor. Dışarda ışık yanmıyor ama ay ışığında etrafı görebiliyoruz. Babam küçük bir kulübeye doğru ilerliyor ve kapısını açıyor. İçerde, ortası delik, yuvarlak tabure gibi bir şey var. Babam bize deliğe nasıl oturacağımızı gösteriyor ve bir çiviye asılmış dört köşe gazete kâğıtlarıyla kıçımızı silmemizi söylüyor. Sonra, kendisi içeri girip bize, bekleyin, diyor. Ay ışığında tarlalara bakıp, inek ve koyun denen o yaratıkları görebiliyorum. Neden evlerine gitmediklerini merak ediyorum.

Eve döndüğümüzde, büyükannemle büyükbabamın yanında birileri var. Babam, bunlar halalarınız, diyor. Emily, Nora, Maggie, Vera. Eva Halanız çocuklarıyla Ballymena'da. Onun da sizin gibi çocukları var. Halalarım Mrs. Leibowitz'e ya da Minnie MacAdorey'e hiç benzemiyor. Başlarıyla bizi selamlıyorlar, ama ne bizi kucaklıyor ne de bize gülümsüyorlar. Annem ikizlerle odaya geldiğinde, babam onu da tanıştırıyor. Bu Angela, bunlar da ikizler. Halalar yine sadece başlarını sallıyorlar.

Büyükannem mutfağa gidiyor ve biraz sonra ekmek, sosis ve çayla kahvaltı ediyoruz. Sofrada bir tek Malachy konuşuyor. Kaşığıyla halaları tek tek işaret ederek isimlerini tekrar tekrar soruyor. Annem yemeğini ye, diye onu uyarınca gözleri doluyor. O zaman Nora Hala uzanıp ona sarılıyor ve teselli ediyor. Haydi, haydi, diyor. Malachy ağlayınca neden herkesin, haydi haydi, dediğini bir türlü anlamıyorum. Ne demek bu, haydi haydi?

Sofrada sessizlik sürüyor. Babam, Amerika'da durum berbat, diyor.

Büyükannem, gazetelerde okuyoruz, diyor. Ama şu Roosevelt iyi bir adam.

Biraz dayanıp kalsaydınız, senin de bir işin olurdu.

Babam başını sallıyor. Büyükannem, burada ne yapacaksın sanki, diyor.

İrlanda'da durum Amerika'dan beter. Buralarda da iş yok. Hem, Tanrı biliyor ki, bu evde altı kişiyi daha barındırabilecek yerimiz yok.

Bir çiftlikte iş bulursam, bize ev de verirler, diyor babam.

Ee, bu arada nerede kalacaksınız? diye soruyor büyükannem. Aileni nasıl geçindireceksin?

İşsizlik parası alırım.

Amerika'dan gelen bir gemiden çıkar çıkmaz sana işsizlik parası vereceklerini mi sanıyorsun? Bir süre beklemen gerek. Beklerken ne yapacaksın?

Babam cevap vermiyor, annem de gözlerini karşısındaki duvara dikmiş öyle duruyor.

Dublin daha büyük bir yer, diyor büyükannem. Mutlaka oradaki çiftliklerde iş vardır.

Hem, IRA'dan da sana maaş verirler, diye büyükbabam araya giriyor.

Sen görevini yaptın. Dublin'de herkese para verdiler. Oraya gidip yardım isteyebilirsin. Yol paranızı ödünç veririz. Otobüste ikizleri kucağına alırsın, onlara para vermezsiniz.

Babam, a-a-, diye kekelerken annemin duvara dikilmiş gözleri yaşlarla doluyor.

Yemekten sonra yattık. Sabah evdeki bütün yetişkinler sessiz ve üzgündü.

Derken, bir adam arabayla geldi ve bizi kasabada eşyalarımızı bıraktığımız dükkâna götürdü. Eşyalarımız bir otobüsün tepesine yüklendi, biz de otobüse yerleştik. Babam Dublin'e gideceğimizi söylemişti. Malachy, Dublin nedir, diye sorduğunda kimse cevap vermedi. İkizlerden Eugene babamın, Oliver de annemin kucağındaydı. Yolda babam camdan dışarı bakarak, bana, Cuchulain'in buralarda yürüyüşe çıkmayı

çok sevdiğini anlattı. Onun topu köpeğin ağzına tıktığı yeri sordum, babam birkaç mil sonra oraya geleceğimizi söyledi.

Malachy, bakın, bakın, diye bağırdı. Hepimiz camdan dışarı bakıp gümüş rengi bir su gördük. Babam, işte Lough Neagh, dedi. İrlanda'nın en büyük gölü. Cuchulain büyük çarpışmalardan sonra bu sularda yüzermiş.

Cuchulain'in vücudu öylesine kızgın olurmuş ki, sudan buharlar çıkar, sular ısınırmış. Babam, bir gün buraya gelip hep birlikte yüzeriz, dedi.

Balık tutar pişiririz. Cuchulain tuttuğu balıkları çiğ çiğ yermiş.

Yılan balığı insana güç verir, dedi babam.

Sahi mi, Baba?

Evet, oğlum.

Annem başını kaldırıp göle bakmadı. Yanağını Oliver'in saçlarına gömmüş, gözlerini yere dikmişti.

Kısa bir süre sonra, otobüs büyük binalar, motorlu ve atlı arabalar, bisikletli ve yaya insanlarla dolu bir yere geliyor. Malachy çok heyecanlı. Baba! Baba! Çocuk parkı nerede? Salıncaklar nerede? Sonra, Freddie Leibowitz'i istiyorum, diye vızırdanmaya başlıyor.

Oğlum, artık Dublin'deyiz. Classon Caddesi'nden çok uzaktayız. Burası İrlanda. New York çok uzakta kaldı.

Otobüs durunca bavulumuz aşağı indirilip otobüs garajında yere konuyor. Babam anneme, Terenure denen bir yere gidip IRA'nın adamlarıyla görüşene kadar terminalde onu beklememizi söylüyor. Bize tuvaletlerin yerini gösteriyor ve hemen döneceğim, diyor. Gelirken para getirecek ve yiyecek alabileceğiz. Beni yanında götürmek istiyor ama annem bırakmıyor. Babam, bana yardım eder, diyor.

Onca parayı taşımak için yardıma ihtiyacı olacağını söyleyince annem gülerek, haydi, babanla git, diyor.

Babanla git, dediğine göre keyfi yerinde. Babamın adını

ağzına almadan "o" diye hitap etiği zamanlar keyfi yerinde değil demektir.

Babam elimi tutuyor ve ben yanında ona ayak uydurmaya çalışarak koşturuyorum. Babam çok hızlı yürüyor. Terenure'e uzun bir yol var. Toome'de ikizleri kucağına aldığı gibi, beni de kucağına almasını bekliyorum. Ama o hiç oralı değil. Yolda insanlara Terenure'ü soruyor.

Bir süre sonra, bana nihayet Terenure'e geldiğimizi söylüyor. Mr.Charles Heggarty diye birini bulmamız gerek. Tek gözünü pembe bir bantla kapatmış bir adama yolu soruyoruz. Doğru yolda olduğumuzu söylüyor. Charles Heggarty on dört numarada oturuyor. Adam babama, sen de görevini yapanlardansın, değil mi, diye soruyor. Babam evet, diyor. Ben de, diyor, adam. Ama karşılığında ne aldım? Bir gözümden oldum ve bir kanaryayı bile doyurmaya yetmeyecek bir emekli maaşıyla kalakaldım.

Ama İrlanda artık özgür, diyor, babam. Bu da müthiş bir şey.

Özgür oldu da, ne oldu? İngilizler varken her şey daha iyiydi. Neyse, sana iyi şanslar. Buraya neden geldiğini çok iyi anlıyorum.

On dört numaranın kapısını bir kadın açıyor. Üzgünüm, Mr. Heggarty meşgul. Babam, Dublin'in bir ucundan oraya kadar küçücük çocuğuyla yürüyerek geldiğini söylüyor. Karısıyla diğer üç çocuğunun da, otobüs terminalinde beklediğini ekliyor ve Mr. Haggerty meşgulse, onu görene kadar bekleyeceğini bildiriyor.

Kadın içeri girip hemen geri dönüyor, ve Mr. Heggarty'nin kendisine ancak birkaç dakika ayırabileceğini söyleyerek bizi içeri alıyor.

Mr. Heggarty sıcacık bir şöminenin karşısında, çalışma masasında oturuyor. Sizin için ne yapabilirim, diye soruyor. Babam masanın karşısına dikilip karım ve dört çocuğumla Amerika'dan yeni döndüm, diyor. Hiçbir şeyimiz yok. İrlan-

da için nerede nasıl savaştığını anlatıyor ve şu ihtiyaç anımda bana yardım edebileceğinizi umuyorum, diyor.

Mr. Heggarty babamın adını alıyor ve önündeki büyük bir defterin sayfalarını çeviriyor. Burada hizmetlerinize dair bir kayıt yok.

Babam muazzam bir konuşma yaparak ne zaman, nerede ve nasıl savaştığını ve başına ödül konduğu için İrlanda'dan nasıl kaçtığını anlatıyor. Oğullarını nasıl bir İrlanda sevgisiyle yetiştirdiğinden söz ediyor.

Mr. Heggarty, kusura bakmayın ama, diyor, görevini yerine getirdiğini iddia eden herkese para dağıtamam. Babam bana dönüyor. Bunu unutma, Francis. İşte, yeni İrlanda. Küçük sandalyelerde, küçük kâğıt parçaları arasındaki küçük adamlar. İşte insanların uğruna öldüğü İrlanda.

Mr. Heggarty babamın durumunu araştıracağını ve kendisine bildireceğini söylüyor. Şehir merkezine dönebilmemiz için para uzatıyor. Babam adamın elindeki bozuk paralara bakıp, biraz daha ekleyin de bir bira parası çıksın bari, diyor.

Demek derdin içki?

Bir biradan ne çıkar? O da içki mi?

Yürüyerek geri döneceksin ve sırf içki içmek için, bu çocuğu da yürüteceksin, öyle mi?

Yürümekten kimse ölmemiş.

Mr. Heggarty, derhal burayı terk et, yoksa polis çağırırım, diye bağırıyor. Benden bir haber filan da bekleme. Bizim işimiz Guinness biralarını üretenlere destek olmak değil.

Dublin sokaklarına gece bastırıyor. Çocuklar, sokak ışıklarının altında gülüşüp koşuşuyorlar, anneleri kapılarda, onları eve çağırıyor. Evlerden yemek kokuları geliyor. Pencerelerden masada oturmuş yemek yiyen insanlar görüyoruz. Çok yorgunum ve açım. Babamın beni kucağına almasını bekliyorum, ama yüzü öyle asık ki, bunu ona söyleyemiyorum. Elimi tutuyor; ona yetişmek için annemle kardeşlerimin beklediği otobüs durağına gelene kadar koşuyorum.

Hepsi terminaldeki sıranın üzerinde uyuyakalmış. Babam anneme para yok diyor. Annem başını sallayarak hıçkırıyor, Tanrım, ne yapacağız? Mavi üniformalı bir adam yanımıza geliyor ve ne oluyor bayan, diye soruyor. Babam terminalde kaldığımızı, paramız ve gidecek bir yerimiz olmadığını, çocukların aç olduğunu söylüyor. Adam şu anda görevi bırakma saatinin geldiğini, zaten rapor vermek için gideceği karakola bizi de götüreceğini söylüyor. Bakalım orada ne yapabilirler, diyor.

Üniformalı adam kendisine "muhafız" diyebileceğimizi söylüyor. Amerika'da polislere ne dediğimizi soruyor, Malachy, polis, diyor. Adam onun başını okşuyor ve gülerek, onun akıllı bir küçük Yankee olduğunu söylüyor.

Karakoldaki çavuş, geceyi orada geçirebileceğimizi söylüyor. Ama ancak yerde yatabileceğimiz için özür diliyor. Günlerden perşembe olduğu için hücreler, haftalığını pub'larda tükettikten sonra dışarı çıkmak istemeyenlerle dolu.

Muhafızlar bize sıcak, bol şekerli çay ve üzerine tereyağıyla reçel sürülmüş kalın ekmek dilimleri veriyorlar. Öyle mutluyuz ki, barakaların arasında koşup oynuyoruz. Muhafızlar, bizim müthiş küçük Yank'lar olduğumuzu söylüyorlar ve haydi, sizi eve götürelim diyorlar. Ben olmaz, diyorum.

Malachy, olmaz, diyor. İkizler de, olmaz, diyorlar. Muhafızlar gülüyorlar.

Hücrelerden uzanıp başımızı okşayan adamlar, babamın eve, Kevin Barry ve Roddy McCorley şarkılarını söyleyerek geldiği zamanlardaki gibi kokuyorlar. Şunları bir dinleyin, Tanrı aşkına, aynı filmlerdeki gibi konuşuyorlar, gökten mi indiniz ne? Öte uçta, hücrelerdeki kadınlar, Malachy'ye harika olduğunu söylüyorlar, ikizler de çok şeker. Bir kadın bana, şeker ister misin canım, diye soruyor. Başımı sallıyorum. Gel öyleyse, elini uzat. Ağzından yapış yapış bir şey çıkarıp elime koyuyor. Haydi, ye, diyor. O yapış yapış şeyi ağzıma sokmak istemiyorum. Ama hücredeki bir kadın ağzından çıkarttığı

yapışkan şeyi verdiğinde ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Neyse ki, o sırada, polis memurlarından biri geliyor ve elimden o pis şeyi alıp kadına geri atıyor. Pis sarhoş, çocuğu rahat bırak, diyor. Hücredeki bütün kadınlar gülmeye başlıyorlar.

Muhafız çavuşu anneme bir battaniye veriyor, ve annam bir banka kıvrılıp yatıyor. Biz hepimiz yerde yatıyoruz. Babam duvara yaslanmış oturuyor. Kepinin altından gözlerinin açık olduğunu görebiliyorum. Polisler ona sigara veriyorlar. Elimden yapış yapış şekeri alıp yaşlı kadına atan memur kuzeyli. Ballymena'lı olduğunu söylüyor ve babamla tanıdıklardan konuşuyorlar. Sonra Cushendall diye bir yerden ve Toomedan bahsediyorlar. Adam emekli olunca Lough Neagh kıyısında yaşayıp bütün gün balık tutacağını anlatıyor. Yılan balıkları, Tanrım, yılan balıkları! Yılan balığına bayılırım! Babama bu adam Cuchulain mi, diye soruyorum. Adam yüzü kıpkırmızı olana kadar gülüyor. Şuna bakın Tanrı aşkına! Kuzey Amerika'dan gelmiş, küçük Yankee ve Cuchulain hakkında her şeyi biliyor.

Babam onun Cuchulain olmadığını, ama iyi bir insan olduğunu ve ilerde Lough Neagh'da balık tutarak yaşayacağını söylüyor.

Babamın sarsmasıyla uyanıyorum. Kalk, Francis, kalk. Barakalardan sesler geliyor. Yerleri silen bir çocuk annemin şarkısını söylüyor:

Herkes anlayabilir neden seni öpmek istediğimi,
Elbette öpmek isterim seni,
Bu gerçek olabilir mi? Senin gibi biri
Beni sevebilir mi? Sevebilir mi beni?

Bu annemin şarkısı, diyorum. Bu şarkıyı söyleyemezsin. O ise, sigarasının dumanını üfleyerek dönüp gidiyor. İnsan-

ların başkalarının şarkılarını söylemesini bir türlü anlayamıyorum. Hücrelerdeki kadınlarla erkekler esneyerek dışarı çıkıyorlar. Bana şeker veren kadın benden özür diliyor. Akşam biraz kafam yerindeydi, diyor. Ballymena'lı muhafız, haydi yürü, yaşlı fahişe, diye bağırıyor.Yoksa, seni tekrar içeri tıkarım.

Tıkarsan tık! Ha içerde, ha dışarda, benim için fark etmez mavi kıçlı piç.

Annem de uyanıyor, yattığı bankta doğruluyor. Kır saçlı bir kadın ona çay getiriyor. Ben çavuşun karısıyım, diyor. Kocam yardıma ihtiyacınız olabileceğini söyledi. Şöyle rafadan bir yumurta yer misiniz, Bayan?

Annem başını hayır anlamında sallıyor.

Aa, bir yumurta yemelisiniz. Şu halinize bakın.

Annem başını sallamaya devam ediyor ve ben öyle bir şeyi nasıl reddebildiğini anlayamıyorum. Dünyada rafadan bir yumurtadan daha güzel ne olabilir?

Peki, diyor kadın, o halde tost yapayım. Çocuklarla zavallı kocanıza da bir şeyler hazırlarım.

Kadın bir odaya girip kayboluyor ve az sonra çayla ekmek getiriyor. Babam çayını içip ekmeğini bize veriyor. Annem de, yesene, diyor. Bu gidişle bize bir faydan olmayacak. Açlıktan düşüp kalırsan, ne yaparız. Babam başını çeviriyor ve çavuşun karısına bir sigara bulup bulamayacağını soruyor. Kadın sigara getirdiğinde, Limerick'e biletimizi almak için polislerin aralarında para topladıklarını söylüyor. Bir arabayla eşyalarımızı Kinsbridge Tren İstasyonu'na taşıtacaklarını ve üç dört saat sonra Limerick'te olacağımızı söylüyor.

Annem kadının boynuna sarılıp, Tanrı sizden razı olsun, diyor. Siz olmasaydınız ne yapardık. İnsanın kendi memleketinde olması bambaşka.

Elimizden gelen bu kadar. Harika çocukların var. Ben kendim de Cork'luyum. Dublin'de beş parasız olmanın ne demek olduğunu çok iyi bilirim.

Babam bu arada bankın bir ucunda oturmuş, çayını ve sigarasını içiyor.

Araba gelip bizi alana kadar öylece oturuyor. Babam şoföre, G.P.O.'den geçer misin, diye soruyor. Adam neden diye sorunca, babam oraya 1916'da ölenlerin anısına Cuchulain'in yeni bir heykelini dikmişler diye duydum, diyor. Oğluma göstermek istiyorum. Cuchulain'e hayrandır.

Adam Cuchulain'in ne olduğunu bilmediğini söylüyor, ama oradan geçmesinin bir sakıncası olmayacağını ekliyor. Ben de anlatılanları merak ediyorum. G.P.O.'nun oradan çocukluğumdan beri geçmedim, diyor. İngilizler oraları yakıp yıktılar. Liffey Nehri'nin oralarda kurşun deliklerini görebilirsiniz. Bu kurşun delikleri, İngilizler'in İrlanda halkına yaptıkları hainlikleri hatırlatmak için öylece bırakılmalı. Adama hainliğin ne demek olduğunu soruyorum. Babana sor, diyor. Tam soracakken sütunlu büyük bir binanın önünde duruyoruz. İşte G.P.O. binası.

Annem arabada kalıyor. Şoförün ardından binaya giriyoruz. İşte, adamın Cuchulain, diyor.

Gözlerime yaşlar doluyor. Sonunda, Cuchulain karşımda. Bir kaide üzerindeki heykeline bakıyorum. Altından bir adam. Saçları uzun. Başı öne düşmüş ve omzunda bir kuş var.

Şoför, bu ne demek oluyor böyle, diyor. Bu adamın başı ne diye böyle sarkmış? Bu kuş da neyin nesi? Bu heykelin 1916'da ölen insanlarla ne ilgisi var, Bayım, bana anlatır mısın?

Babam Cuchulain'in bu savaşın sonuna kadar dövüştüğünü ve düşmanın kuş onun kanını içtiğinden emin olana kadar yanına yaklaşamadığını anlatıyor.

Adam, bir insanın öldüğünü anlamak için bir kuşun kanını içmesini beklemek çok üzücü bir şey diyor. Haydi yolumuza devam edelim, yoksa Limerick'e giden treni kaçıracaksınız.

Çavuşun karısı, bizi karşılaması için, anneanneme bir telgraf çekeceğini söylemişti ve işte anneannem istasyonda duruyordu. Siyah şalına sarınmış bembeyaz saçlı, hırçın bakışlı yaşlı bir kadın. Ne anneme ne de bize gülümsedi. Malachy'nin o güzelim dişlerini ortaya çıkaran gülümsemesine bile karşılık vermedi. Annem babamı tanıştırarak, bu Malachy, dedi. Anneannem başıyla sert bir selam verip bakışlarını kaçırdı. İstasyonda bekleşen hamallardan iki tanesine işaret etti ve eşyalarımızı taşımaları için onlara para verdi. Kabak kafalı hamal çocukların ayağında ayakkabı yoktu. Hamallar eşyaları yüklendiler, biz de Limerick sokaklarında peşlerinden yürüdük.

Anneme hamalların neden saçları olmadığını sordum. Bitlenmesinler diye, dedi.

Malachi, bitlenmek nedir, diye sordu.

Anneannem, susar mısınız, dedi, ne biçim konuşma bu? Hamal çocuklar sanki ayaklarında ayakkabıları varmış gibi neşeyle ıslık çalarak gülüşüyorlardı. Anneannem onlara da bağırdı: Gülüşmeyi kesin, eşyaları düşürüp içindekileri kıracaksınız! Çocuklar hemen sustular. Derken bir parka geldik. Muazzam sütunlar ve tam ortasında bir heykel vardı. Yemyeşil çimenler insanın gözünü kamaştırıyordu.

Babam yine ikizleri taşıyordu. Annemin bir elinde bir torba vardı, diğeriyle Malachy'nin elinden tutuyordu. İkide bir soluklanmak için duruyor ve anneannem, yine o allahın cezası sigaraları içiyorsun, değil mi, diyordu. Ölümün sigaradan olacak. Limerick'te verem olmak için sigaraya ihtiyaç yok. Üstelik bu zenginlere göre bir aptallık!

Parkta çeşitli renklerde yüzlerce çiçek vardı ve bu ikizleri çok heyecanlandırdı. Birbirlerine çiçekleri gösterip keyifli sesler çıkardılar. Anneannem hariç hepimiz güldük. O, şalını kafasına sarmış yürüyordu. Çiçeklere daha yakın olabilmeleri için, babam ikizleri yere bıraktı ve çiçek, dedi. Onlar da tekarlamaya çalıştılar. Hamal çocuklar, bunlar Amerikalı mı, diye fısıldaştılar. Yüklerini indirip bizi seyretmeye başladılar.

Anneannem yine terslenerek, bütün gün burada çiçekleri mi seyredeceksiniz, diye söylendi.

Hepimiz tekrar yola koyulduk. Parktan çıkıp dar bir yola saptık ve oradan anneannemin evine giden sokağa girdik.

Sokağın iki tarafında küçük küçük evler sıralanmış. Anneannem de bu küçük evlerden birinde yaşıyor. Mutfağında, içinde ateş yanan pırıl pırıl demir bir ocak var. Pencerenin önünde, duvara dayalı duran bir masa ve karşı tarafında kap kacağın, vazoların konduğu bir büfe duruyor. Anneannem bu büfeyi sürekli kilitliyor, anahtarını da cebinde taşıyor. Çünkü büfedeki takımlar ya birinin ölümünde, ya da gurbete gidenlerin dönüşünde kullanılıyor. Bir de, rahibin ziyaretinde.

Duvarda uzun kahverengi saçlı ve hüzünlü bakışlı bir adamın resmi asılı. Eliyle alevler çıkan kalbini gösteriyor. Annem Aziz İsa'nın Kutsal Kalbi, diye açıklıyor. Adamın kalbindeki ateşi niye söndürmüyorlar, diye düşünüyorum; alevlere su dökseler, diyorum. Anneannem, bu çocuklar dinlerini de mi bilmiyor, diye söyleniyor.

Annem Amerika'da bazı şeylerin farklı olduğunu söylüyor, ama anneannem İsa her yerde İsa'dır, diyor. Bu cahilliğe mazeret uydurma.

Kalbi yanan adamın resminin altındaki bir rafta, kırmızı cam bir mumlukta bir mum ve yanında küçük bir heykel duruyor. Annem bunun bebek İsa olduğunu söylüyor, bir dileğin olduğu zaman ona dua et, diyor.

Malachy, ben o bebeğe aç olduğumu söyleyebilir miyim, diyor. Annem hemen eliyle 'sus' işareti yapıyor.

Anneannem söylenerek çayı koyuyor ve anneme ekmeği kesmesini söylüyor. İnce ince kes, diyor. Annem yine soluklanıyor. Tamam, hemen keserim, diyor. Babam bıçağı alıp ekmeği kesmeye başlıyor. Dilimleri çok kalın kalın kesmesine rağmen anneannem ses çıkarmıyor.

Masada hepimize yetecek kadar sandalye olmadığından, Malachy ile ben merdivenin basamaklarına oturup yiyoruz.

Annemle babam masadalar. Anneannem Kutsal Kalp resminin dibinde oturmuş, sadece çay içiyor. Ne yapacağız böyle, diyor. Bu evde sizi barındıracak yerim yok. Bir kişilik bile fazla yatak yok.

Malachy, öyle öyle, diyor ve gülmeye başlıyor. Ardından ben de, öyle öyle, diyerek gülüyorum. Derken, ikizler bizi taklit ediyor ve gülmekten ekmeğimizi yiyemiyoruz.

Anneannem, ne oluyor, gülecek ne var, diye bize ters ters bakıyor. Terbiyenizi takının, yoksa...

Malachy kendini tutamıyor ve ağzındaki ekmekle çayı püskürterek gülmeye devam ediyor. Yüzü kıpkırmızı kesilmiş. Babam, kesin, diyor. Malachy'yi tutuyor, avucunu açıp elini kaldırıyor ve susuyor musun sen, diye son kez soruyor.

Malachy'nin gözleri doluveriyor. Başını sallıyor. Babamın hiç bize el kaldırdığı olmamıştı o ana kadar. Pekâlâ, diyor babam, git kardeşlerinin yanına otur ve uslu dur. Elini indirip Malachy'nin başını okşuyor.

O akşam, annemin kardeşi Aggie Teyze kumaş fabrikasındaki işinden çıkıp eve geldi. McNamara kardeşler gibi iri bir kadındı. Pırıl pırıl alev rengi saçları vardı. Kocaman bisikletini mutfağın arkasındaki odaya koyarak sofraya oturdu. Kocası Pa Keating ile kavga ettiği için anneannemin evinde kalıyormuş. Adam içki içince onu, şişko inek, annenin evine git, diye kovuyormuş. Anneannem anneme böyle söylemişti ve bu yüzden evinde bize verebilecek yeri yoktu. Kendisi, Aggie Teyze, bir de, oğlu Pat vardı. Yani, gazete satan dayım.

Anneannem, Aggie Teyze'ye o gece odasında bizim yatacağımızı söyleyince, Aggie Teyze şikâyete başladı. Anneannem de, kes sesini, dedi. Sadece bir gece için katlanıver. Beğenmiyorsan, ait olduğun yere, kocanın evine gidersin. Aziz İsa! Aziz Meryem! Şu hale bak, sen, Pat, Angela ve azgın çocukları. Ömrümün sonuna doğru olsun, huzur bulamayacak mıyım ben!

Arkadaki küçük odada yere paltolarla paçavralar serdi ve hepimiz bisikletle birlikte yattık. Babam mutfakta bir sandalyede uyudu. Gece bizi bahçedeki tuvalete götürdü ve ikizler uyandıkça onları sallayarak susturdu.

Sabahın köründe, Aggie Teyze bisikletini almak için oda kapısını açıp içeri girdi. Çekilin, yol açın, diye bağıra çağıra bisikletini odadan çıkardı.

O gittikten sonra Malachy, çekilin, yol açın, diye onun taklidini yapmaya başladı. Babamın mutfaktan ona güldüğünü duydum. Ama anneannem merdivenlerden inerken, babam Malachy'yi, sus, diye uyardı.

O gün annemle anneannem Aggie Teyze'yle kocasının oturduğu Windmill Sokağı'nda möbleli bir oda tuttular. Anneannem iki haftalık kirayı ödedi. On şilin. Anneme yiyecek almak için ayrıca para verdi. Bir çaydanlık, bir iki kap kacak, tava, bıçak, kaşık ve bardak olarak kullanabileceğimiz reçel kavanozları. Ayrıca bir battaniyeyle yastık getirip, bunları ödünç olarak verdiğini söyledi. Daha fazlasını yapamam, dedi. Kocan kıçını kaldırıp bir iş bulsun. İşsizlik sigortası alsın, ya da St. Vincent de Paul Derneği'ne gitsin.

Odada bir ocak vardı. Çayımızı kaynatabilecek, paramız olunca yumurta pişirebilecektik. Bir masa üç sandalye ve bir de karyola vardı. Karyola için annem, hayatımda gördüğüm en büyük karyola, dedi.

O gece bir yatak yüzü görmekten mutluyduk. Yerlerde yatmaktansa, bir yatakta altı kişi yatmaya razıydık. Ne polisler ne büyükanneler vardı artık. Biz bizeydik. Malachy komiklikler yaptığında, doya doya gülebiliyorduk.

Annemle babam karyolanın baş tarafına enine yattılar. Malachy ile ben de ayak ucuna. İkizler aramızda gidip geliyor, nerede rahat ederlerse oraya kıvrılıyorlardı. Malachy, ye ye ye diyerek, bizi epeyce güldürdükten sonre uyuyakaldı. Sonra annemin uyuduğunu gösteren o küçük hınk hınk hınk sesleri duyuldu. Oliver uykusunda ağlamaya başladığında, ay

ışığında yatağın öteki ucuna baktığım zaman babamın henüz uyumadığını fark ediyordum. Oliver'e doğru uzanıp onu kucakladı,şişşt dedi.

Derken, Eugene uyandı. Ah, anneciğim, anneciğim, diye bağırarak ağlıyordu. Babam kalktı. Ne oldu? Neyin var oğlum? Eugene ağlamaya devam ediyordu. Babam yataktan kalkıp gaz lambasını yaktı. O zaman etrafımızda uçuşan pireler gördük. Hepimizi ısırmışlardı. Onları yakalamaya çalıştıkça, zıplayıp kaçıveriyorlardı. Isırıklarımızı kanatana kadar kaşıdık. Eugene, avaz avaz ağlar, annem, ah Tanrım hiç rahat edemiyecek miyiz? diye söylenirken, yataktan kalktık. Babam bir kavanozda tuzlu su yaptı ve ısırıklarımızın üstüne sürdü. Tuz feci bir şekilde yakıyordu, ama babam az sonra geçeceğini söyledi.

Annem kalkmış, ikizleri kucağına alıp ateşin karşısına oturmuştu. Babam da pantolonunu ayağına geçirip yatağı arka bahçeye taşıdı. Çaydanlığa su doldurup bana verdi. Yatağı duvara dayadı ve ayakkabısıyla vurmaya başladı. Bana, yere bol bol su dök, diyordu. Düşen pireler boğulsun. Limerick'te ay olağanüstü parlaktı. Parlak ışığı yere döktüğüm suyun üzerine vuruyordu. O ışığı bir kepçeyle yakalamak istiyordum, ama her tarafımda pireler uçuşurken bu imkânsızdı. Babam ayakkabısıyla yatağa vururken ben de koşup çaydanlığı doldurup getirmek zorundaydım. Annem, ayakkabılarına bak, su içinde kalmış, diye bağırıyordu. Hastalanacaksın. Baban da çıplak ayak, zatürree olacak.

Yoldan bisikletiyle geçen bir adam durup babama ne yaptığını sordu. Allah allah! Pirelere karşı böyle bir yöntem duymamıştım hiç. Biliyormusun, dedi, insanlar pireler kadar zıplayabilseymiş, bir sıçrayışta aya kadar fırlayabilirlermiş. Size bir yöntem söyleyeyim. Yatağı içeri koyduğunuzda, ters çevirin. Bu onları şaşırtır. Ne olduğunu anlayamazlar ve yatağı ya da birbirlerini yemeye başlarlar. En iyi yöntem budur. İnsanların kanını emdikçe kafayı oynatıyorlar. Kan kokusu

onları çıldırtıyor. Ah, ben Limerick'te büyüdüm. Acısını bilirim. Bunlardan kurtuluş yoktur. Çizmelerinizin içine yerleşir, İrlanda'nın acı tarihi hakkında sizinle sohbete başlarlar. Eskiden İrlanda'da hiç pire yokmuş. İngilizler biz aklımızı daha beter oynatalım diye bunları salmış. Ne tuhaf! Aziz Patrick yılanları İrlanda'nın dışına sürdü; İngilizler pireleri getirdiler. Asırlar boyunca İrlanda güzel ve sakin bir memleketti. Yılanlar gitmişti, pireler yoktu. İrlanda'nın dört büyük çayırında yılan korkusu duymadan dolaşıp geceleri pirelerin saldırısına uğramadan uyurdu insanlar. Yılanlar bile bu pireler kadar kötü değildi. Yılana bir şey yapmazsan, o da sana bir şey yapmazdı. Onlar başka yaratıkları yiyerek beslenirlerdi. Ama bu pireler sabah, öğle, akşam demez, adamın kanını emerler. Duramazlar, doğaları böyle. Aslında, yılan olan yerde pire olmazmış. Arizona, mesela. Arizona'nın yılanları meşhurdur, ama hiç Arizona'da pireden bahsedildiğimi duydunuz mu? Haydi, size kolay gelsin. Burada fazla durmayayım. Bir tanesi üstüme atlarsa, eve bir pire ordusu taşırım. Hintlilerden daha hızlı ürer bunlar.

Babam adamdan sigara istedi.

Sigara mı? Tabii. İşte, al. Şu sigaradan gebereceğim. Öksürük, malum. Bazen öyle bir kriz geliyor ki, bisikletten düşecek gibi oluyorum. Midemden, bağırsaklarıma hatta beynime kadar basınç yapıyor sanki.

Kibritini çakıp kendi de bir sigara yaktı ve babama ateşini uzattı. Limerick'te zaten öksürüğe yakalanmamak mümkün değil. Burası göğüs hastalıklarının başkentidir. Göğüs hastalığının sonu verem demektir. Bende verem yok. Eh, Limerick'te herkes verem olsaydı burası hayalet şehre dönerdi. Bu öksürük bana Almanlar'ın mirası. Adam sustu ve sigarasından bir nefes çekti. Bir öksürük krizini geçiştirip, kusura bakma, dedi. Bu sigara ölümüm olacak. Haydi, eyvallah. Seni döşeğinle baş başa bırakayım artık. Dediğimi unutma. Onların aklını karıştır, tamam mı?

Ağzında sigara, bisikletine atlayıp uzaklaştı. Vücudu öksürükten sarsılıyordu. Babam, bu Limerick'lilerin de çenesi çok düşük oluyor, dedi.

Haydi, yatağı içeri taşıyalım. Bu gece uyku uyuyabilecek miyiz, bakalım.

Annem ateşin başında oturuyordu; ikizler kucağında uyuyakalmıştı. Malachy de,annemin ayaklarının dibinde yatıyordu. Kiminle konuşuyordun, diye sordu annem. Öksürüğünü Aggie'nin kocası Pa Keating'e benzettim. Fransa'da gaz bombasından sonra bu öksürük onda yer etmiş.

Gece uyumuşuz ama sabah vücudumuzdaki izlerden, pirelere güzel bir ziyafet çektiğimizi anladık. Annem çayı koyup ekmek kızartırken, babam yine tuzlu su yapıp ısırıklarımıza sürdü. Döşeği arka bahçeye çıkardı. Bu soğukta kesinlikle hepsi geberir, gece rahat ederiz.

Birkaç gün sonra, bir gece babam beni sarsarak rüyalarımın içinden çekip çıkarıyor. Kalk, Francis, kalk. Hemen giyinip Aggie Teyze'yi çağır. Annenin ona ihtiyacı var. Haydi, çabuk ol.

Annem yatakta inliyor. Yüzü bembeyaz kesilmiş. Babam Malachy ile ikizleri de yataktan kaldırmış. Soğuk ocağın karşısında yere oturmuşlar.

Koşarak Aggie Teyze'nin evine gidiyorum. Pat Keating aksıra tıksıra kapıyı açıyor. Ne oldu? Ne oldu?

Annem yatakta inliyor. Hasta galiba.

Aggie Teyze kapıda beliriyor. Aman! Amerika'dan geldiğinizden beri başımıza bela oldunuz.

Aggie, çocuğa ne diye böyle davranıyorsun? O ne yapsın? Belli ki, çocuğu buraya yollamışlar.

Teyzem kocasına yatmasını söylüyor. Sabah işe gideceksin, diyor. Adı lazım değil, Kuzeyli bazı kimseler gibi işsiz kalmanı istemem.

Pat Enişte olmaz, diyor. Ben de geleceğim. Belli ki, Angelanın bir şeyi var.

Babam bana kardeşlerimin yanına geçmemi söylüyor. Anneme ne olduğunu anlamıyorum. Herkes bir şeyler fısıldaşıyor. Aggie Teyze'nin kocasına, ambulans çağır, dediğini duyuyorum. Çocuk gidiyor. Pat Enişte sokağa fırlıyor. Aggie Teyze annemin başında, Limerick için istediğini söyleyebilirsin ama ambulans servisi çok süratlidir, ona hiçbir şey diyemezsin, diyor.

Babamın yüzüne hiç bakmıyor.

Malachy babama soruyor. Annem hasta mı?

Yok, iyileşecek oğlum. Sadece doktorun gelmesi gerek.

Çocuk gidiyor, ne demek oluyor? Hepimiz buradayız, bir, iki, üç, dört. Anneme ne olduğunu bana neden söyleyemiyorlar? Pat Enişte geri dönüyor, ambulans da hemen arkasından geliyor. Bir adam sedyeyle geliyor ve annemi götürdükleri zaman yatağın dibinde yerde kan lekeleri kalıyor. Malachy dilini ısırdığında kanları akmıştı. Kaldırımdaki köpek de kanlar içindeydi ve ölmüştü. Babama, annem de kız kardeşimiz Margaret gibi bir daha gelmeyecek mi, diye sormak istiyorum ama o da annemle gidiyor. Aggie Teyze'ye ise, bir şey sorulmaz. Kafamı koparır. Yerdeki kanları siliyor. Bize yatağa girip yatmamızı ve babam gelene kadar beklememizi söylüyor.

Gece yarısı sıcacık yatakta uyuyoruz. Babam geliyor ve annemin iyi olduğunu, yakında eve döneceğini söylüyor.

Daha sonra babam işsizlik sigortası için başvuruyor. Limerickte kuzeyli aksanı olan birinin iş bulması imkânsız.

Eve döndüğünde anneme, haftada on dokuz şilin maaş bağlandığını söylüyor. Annem de, açlıktan ölmemize yeter ancak, diyor. Altı kişiye on dokuz şilin, ha? Amerikan parasıyla dört dolar bile etmiyor. Bu parayla nasıl yaşayacağız? On beş gün sonra kirayı ödemek zorunda kaldığımızda ne yapacağız? Haftada beş şilini kiraya ayırsak, bize on dört şilin kalır. Yiyecek içecek, giyecek ve çay suyu kaynatmaya kömür almak için sadece on dört şilin!

Babam başını sallayıp reçel kavanozundan çayını içiyor, ve "The Boys of Wexford" şarkısını ıslıkla çalıyor. Malachy ile Oliver el çırparak dans ediyorlar. O da gülsün mü, ıslık mı çalsın şaşırıyor. İnsan bu ikisini aynı anda yapamaz. Islığı bırakıp gülüyor ve Oliver'in başını okşuyor, sonra ıslık çalmaya devam ediyor. Annem de hafifçe gülümsüyor, ama bu çok kısa sürüyor. Ocaktaki soğumuş küllere baktığında, dudaklarının aşağı kıvrıldığı yerde endişeyi görebiliyorsunuz.

Ertesi gün annem babama, ikizlerle evde oturmasını söylüyor ve Malachy ile beni alıp St. Vincent de Paul Derneği'ne götürüyor. Siyah şallara sarınmış kadınlarla kuyruğa giriyoruz. İsimlerimizi sorup bizimle konuşuyorlar. Konuşurken gülümsüyorlar. Kendi aralarında, şu çocukların konuşmasına bakın, diyorlar. Amerika'dan gelmişler. Anneme, üzerindeki Amerikan paltosuyla ne bağışı almaya geldiğini soruyorlar. Limerick halkına bile yetmeyen bağışların Amerika'dan gelenlere hiç yetmeyeceğini söylüyorlar. Elimizden ekmeğimizi mi alacaksın, diyorlar.

Annem, paltosunu Brooklyn'deyken kuzeninin verdiğini söylüyor. Kocasının işsiz olduğunu ve evdeki ikizlerini anlatıyor. Kadınlar burun kıvırıp şallarına sarınıyorlar. İç çekip, bizim derdimiz bize yetiyor, diyorlar. Annem kız çocuğunu kaybettikten sonra Amerika'da duramadığını anlatıyor. Kadınlar yine iç çekiyorlar, ama bu defaki annem ağladığı için. Bazıları kendi kaybettiği bebekleri anlatıyor ve evlat acısı gibisi yoktur, diyor. Hiç unutulmaz. Kimse bunu anlayamaz.

Kırmızı saçlı bir kadın, elinde bir kutuyla yanlarına gelip bir şeyler dağıtmaya başlayana kadar, bir süre ağlaşıyorlar. Kadının uzattığı kutudan herkes bir şeyler alıyor. Parmaklarının arasında tutup burunlarına götürüyorlar. Kadının biri hapşırıyor. Kırmızı saçlı kadın gülüyor.Ah, Biddy, şuna alışamadın. Bize dönüyor. Gelin bakalım, Kuzey Amerikalı delikanlılar. Kahverengi bir tozu burnumuza sokuyor ve Malachy ile ikimiz feci şekilde hapşırıyoruz. Kadınlar ağlamayı

bırakıp, gülmekten gözlerinden akan yaşları şallarıyla siliyorlar. Annem, bu size çok iyi gelecek, çocuklar, diyor.

Biddy denen kadın bizim çok tatlı olduğumuzu söylüyor. Malachy için, artist olur bu vallahi, diyor. Shirley Temple ile oynayabilir. Malachy gülümsüyor ve kuyruktakileri yumuşatıyor.

Elinde kutuyla gelen kırmızı saçlı kadın anneme, siz oturun, diyor. Başınıza gelenleri duyduk.

Kuyruktaki kadınlardan biri ama buna kızarlar, diyor.

Neye kızarlar?

Nora Molloy, biliyorsun, Dernek'tekiler merdivenlere oturmamıza kızıyor.

Duvarını önünde ayakta durmamız ve saygılı olmamız gerektiğini söylüyorlar.

Dernek'tekiler bok yesin, diyor Nora Molloy adındaki kırmızı saçlı kadın. Sen şuraya otur, diyor anneme. Ben de yanına oturacağım. Biri bir laf edecek olursa, burayı dağıtırım. Sigara içer misin?

Evet, ama sigaram yok.

Nora önlüğünün cebiden bir sigara çıkarıp ikiye bölüyor ve yarısını anneme ikram ediyor.

Az önce endişesini belirten kadın yine atılıyor. Bundan da hiç hoşlanmazlar. İçtiğimiz her sigarayla, çocuklarımızın rızkına engel oluyoruz. İçerdeki Mr. Quinlivan ölesiye kızıyor sigara içenlere. Sigaraya verecek paranız varsa, yemek almaya da paranız var demektir, diyor. Bunu görse, kıyameti koparır.

Quinlivan da bok yesin, diyor kadın. Bir nefes sigaramıza da mı karışacak? Hayatta tek keyfimiz bu be!

Binanın kapısı açılıyor ve bir adam çıkıyor. Çocuk çizmesi için bekleyen var mı?

Kadınlar art arda el kaldırıyot. Ben! Ben!

Çizmeler bitmiş. Önümüzdeki ayı bekleyeceksiniz.

Ama Mickey'in okula giyecek ayakkabısı yok.

Söyledim ya, çizmeler bitmiş.

Ama Mr. Quinlivan, hava buz gibi.

Çizmeler bitmiş. Elimden bir şey gelmez. Bu da ne? Kim sigara içiyor orada?

Nora sigarasını sallayarak, ben, diyor ve dibine kadar içip, sigarasının keyfini çıkarıyor.

Adam, her içtiğin sigara... diye başlayacak oluyor.

Tamam, tamam. Biliyorum. Çocuklarımın rızkını yiyorum.

Sen çok küstah bir kadınsın. Buradan bağış filan alamazsın.

Öyle mi? Pekâlâ, Mr. Quinlivan, buradan bağış alamazsam nereye gideceğimi çok iyi biliyorum.

Ne demek istiyorsun?

Quakers'a giderim. Oradan istediğimi alırım.

Mr. Quinlivan Nora'ya doğru yaklaşıp işaret parmağıyla kadını göstererek, aramızda yılan besliyormuşuz, görüyor musunuz, diyor. Çorbacılardan bu. Protestanlar ortalıkta dolaşıp, iyi Katolikleri kandırdılar, dinlerinden vazgeçerlerse, istedikleri kadar kadar çorba içebileceklerini söylediler. Tanrı bizleri esirgesin ama onlara uyup çorbayı tercih eden Katolikler oldu. İşte, onlara çorbacı denir. O insanların ruhları cehennemin yedi kat dibinde acı çekiyor. Bana bak, kadın! Eğer Quakers'a gidersen ölümsüz ruhunu kaybedersin. Çocukların da öyle.

O zaman sen bizi kurtarmak zorundasın Mr. Quinlivan, öyle değil mi?

Mr. Quinlivan Nora'ya bakıyor, Nora da gözlerini ona dikiyor. Mr.Quinlivan gözlerini kaçırıyor ve diğer kadınlara dönüyor. İçlerinden biri eliyle ağzını kapamış, gülmemek için kendini zor tutuyor.

Sen! Ne kıkırdıyorsun öyle?

Yok bir şey, Mr. Quinlivan. Tanrı şahidim!

Çizme mizme yok, diyerek Mr. Quinlivan kapıyı vurup içeri giriyor.

Derken, tek tek herkesi içeri çağırmaya başlıyorlar. Nora elinde bir kâğıt sallayarak keyifle dışarı çıkıyor. Çizme, diyor. Hem de, üç çift.

Onları, Quakers'a gideceğim, diye korkutun. Kıçlarındaki donu bile verirler.

Annem içeri girerken bizi de götürüyor. Üç adam bir masanın başında oturmuş. Karşılarında duruyoruz, bize sorular soruyorlar. Mr. Quinlivan bir şey soracakken, ortadaki adam, yeter, Quinlivan, diyor. Sana kalsa bütün yoksul insanları Protestanların kollarına atacaksın.

Sonra anneme dönüp üzerideki şık kırmızı paltoyu nereden aldığını soruyor.

Annem dışarıdaki kadınlara anlattıklarını anlatıyor. Margaret'in ölümüne gelince, ağlamaya başlıyor ve kendini tutmadığı için özür diliyor. Sadece birkaç ay oldu. Atlatamadım. Bebeğimin nerede gömülü olduğunu bile bilmiyorum. Gömülüp gömülmediğini bile bilmiyorum. Onu vaftiz bile ettiremedik, diyor. Oğlanlarla uğraşmaktan halim kalmamıştı, diyor.

Margaret'in cennete bile gidememiş olduğunu düşündükçe yüreğinin dağlandığını, onunla cennette bile kavuşamayacağını söylüyor. Tabii, eğer cennete gidersem, diyor.

Mr. Quinlivan hemen bir sandalye getiriyor, oturun bayan, lütfen, oturun.

Diğer iki adam masaya ve duvarlara bakıyorlar. Ortadaki adam anneme Parnell Caddesi'nde McGrath's için bir fiş vereceğini söylüyor. Bir haftalık alışverişinizi yapabilirsiniz, diyor. Çay, şeker, un, süt, yağ filan. Ayrıca, Dock Road'daki Suttondan da kömür almamız için bir fiş daha veriyor.

Üçüncü adam, tabii ki bu fişleri her hafta alamazsınız, diyor. Evinize gelip gerçekten ihtiyaçta olup olmadığınızı saptamamız gerek. Bunu yapmak zorundayız. Ancak, bu şekilde talebinizi bir değerlendirmeye sokabiliriz.

Annem bluzunun koluna gözyaşların silerek fişleri alıyor.

Bu iyiliğinizi unutmayacağım. Tanrı sizinle olsun. Adamlar başlarını sallayıp yine masaya ve tavana bakmaya başlıyorlar ve anneme bir sonrakini göndermesini söylüyorlar.

Kadınlar annemi McGraths'da dikkatli olması için uyarıyorlar. O şirret karı hep eksik tartar, diyorlar. Terazinin üstüne bir kâğıt yayıp aldıklarını tartarken aşağıdan çekiştirir. Görmeyeceğimizi sanıyor, tabii. İstediğin miktarın yarısını zor alırsın. Ama dükkânın her tarafına Kutsal Kalp ve İsa tabloları asmış. Bir de utanmadan, St. Joseph kilisesinde her gün dizlerinin üstünde dua eder, tespih çeker. Bakireler gibi iç çekerek hem de. Pis orospu.

Nora, ben seninle gelirim, diyor. Ben de aynı yere gideceğim. Seni kandırmaya kalkışırsa, anlarım. Sonra, bizi Parnell Caddesi'ndeki dükkâna götürüyor. Kasadaki kadın anneme kırmızı paltosu nedeniyle çok iyi davranıyor, ama annem St. Vincent de Paul Derneği'nin kâğıdını gösterince işler değişiyor. Bu saatte neden geldiğinizi anlayamadım, bağışlar için akşam altıdan önce hizmet vermiyoruz. Haydi, bu ilk gelişin diye göz yumayım. Nora'ya dönüp, senin de mi kâğıdın var, diye soruyor.

Hayır, ilk defa geldiği için, ben bu arkadaşa yardım ediyorum.

Kadın terazinin üstüne bir gazete kâğıdı yayıyor ve kâğıdın üstüne bir çuvaldan un döküyor. İşte, bir pound oldu, diyor.

Hiç sanmıyorum, diye Nora atılıyor. Bu çok az görünüyor. Kadın kıpkırmızı kesilip bağırıyor: Beni suçluyor musun, yani!

Ah, hayır, Ms. McGrath. Sadece kalçanız tezgâha değiyor da, gazete kâğıdını sıkıştırmış. Aşkolsun! Sizin gibi, Bakire Meryem'e her gün dua eden bir insan hepimize örnek bir kişidir. Aaa... şu yerdeki para sizin mi?

Kadın gözleri açılarak yere eğiliyor ve terazinin ibresi aniden düşüyor.

Mrs. McGrath dönüp Nora'ya, ne parası, diyor ve o anda durumu anlıyor. Nora gülümseyerek, herhalde bir ışık oyunu, diyor. Yerde bir şey parlıyormuş gibi geldi de. Ama un konusunda yanılmamışım. Bu sadece yarım pound geldi.

Ah, bu terazi hep başıma iş çıkarır. Eminim, öyledir.

Ama Tanrı önünde vicdanım rahat.

Mutlaka. St. Vincent de Paul Derneği'nde herkes size hayranlık duyuyor.

Elimden geldiğince, iyi bir Katolik olmaya gayret ediyorum.

Ne demek gayret ediyorum! Gayret etmenize gerek var mı? Herkes sizin ne kadar iyi kalpli bir insan olduğunuzu biliyor. Şu şirin oğlanlara biraz şeker vereceğinizdem eminim.

O kadar da değil. Ben milyoner miyim, canım. Haydi, bu seferlik alın bakayım.

Tanrı sizi korusun, Mrs. McGrath. Çok şey istemiş olacağım, ama bana da birkaç sigara verseniz...

Ama listede sigara yok. Burada lüksleriniz için bağış yapmıyoruz.

Ama Dernek'tekilere iyi kalpliliğinizden bahsedebilirim.

Tamam, tamam. Sadece bir kerelik.

Tanrı sizinle olsun, Mrs. McGrath. Terazinizin başınıza dert açtığına üzüldüm.

Dönüşte parkta biraz oturduk. Malachy ile şekerlerimizi emerken annemle Nora da sigaralarını içtiler. Nora'yı öksürük tuttu, ve bu sigara yüzünden öleceğinden, ailesinde çok kişinin vereme yakalandığından, kimsenin ileri yaşlara kadar yaşamadığından söz etmeye başladı. Limerick'te uzun yaşamayı kim ister ki zaten? Etrafına bir baksana. Hiç kır saçlı bir insan görüyor musun? Çoğu mezarda, ya da Atlantik'in öbür ucunda tren yollarında işçilik yapıyor. Ancak, polis üniformalarıyla dolaşan kır saçlı insanlar görebilirsin.

Sen şanslısın. Biraz da olsa dünyayı gördün. New York'a

gidebilmek için neler verirdim. Broadway'de insanlar dans edip duruyorlar... hiçbir dertleri tasaları yok. Ama ben burada sarhoşun tekine kapıldım. Bira şampiyonu Peter Molloy! Daha on yedime girmemiştim, kendimi kilisede buldum. Cahillik işte. Burada böyle cahil yetiştik. Hiçbir şey bilmeden, öğrenmeden kendimizi hayatın içinde bulduk. Kadın olmadan anne oluverdik. Burada yağmurdan başka bir şey yoktur. Ah, Amerika'ya gidebilmek için dişlerimi kırarım. İngiltere'ye bile gidebilsem, razıyım. Bizim bira şampiyonu hep bu yardımlarla işi götürüyor. O parayı da bazen içkiye yatırmıyor mu, işte o zaman tımarhanelik oluyorum.

Sigaradan bir nefes çekti ve yine öksürmeye başladı. Vücudu öne arkaya sarsılırken, öksürükler arasında, Hazreti İsa, diye söyleniyordu. Öksürüğü geçince, eve gidip ilacımı alayım, dedi. Haftaya St. Vincent de Paul'de görüşürüz. Eğer bir derdin olursa, Vize's Field'den bana bir haber iletiver. Bira şampiyonu Peter Molloy'un karısı dersin, herkes bilir.

Eugene karyolada üstüne bir palto örtülmüş, uyuyor. Babam da Oliver kucağında, ocağın karşısında oturuyor. Babamın Oliver'a Cuchulain'i anlatmasını anlayamıyorum. Cuchulain'in benim masalım olduğunu bilmesi gerekir. Ama Oliver'ın yüzüne bakıyorum ve kızgınlığım geçiyor. Yanakları kırmızı kırmızı, sönmüş ateşe gözlerini dikmiş, Cuchulain'i dinlediği yok. Annem elini onun alnına koyuyor. Galiba ateşi var. Soğanımız olsaydı sütle kaynatır, karabiber katıp, ona yedirirdim, diyor. Ateşe iyi gelir. Ama soğanımız ve sütümüz olsaydı nasıl kaynatacaktım ki? Bu ocağı yakmak için kömür lazım.

Annem Dock Road'daki kömürcüler için aldığımız kâğıdı babama veriyor.

Babamla evden çıkıyoruz ama karanlık çökmüş ve Dock Road'da bütün kömürcüler kapanmış.

Şimdi ne yapacağz, Baba?

Bilmiyorum, oğlum.

Önümüzde şallarına sarınmış kadınlar ve çocuklar yollardan kömür topluyorlar.

Bak, Baba! Kömür!

Yoo, olmaz. Sokaktan kömür toplayamayız. Biz dilenci değiliz.

Eve döndüğümüzde anneme kömürcülerin kapandığını söylüyor, bu akşam da sütle ekmek yeriz, diyor; ama ben sokakta kömür toplayan kadınlar gördüğümüzü söyleyince, annem Eugene'yi babamın kucağına veriyor.

Eğer sokaktan kömür toplayamayacak kadar gururluysan, ben giderim!

Bir torba buluyor. Malachy'yle beni yanına alıyor, sokağa çıkıyoruz. Dock Road'un ötesinde, üzerinde ışıklar parlayan geniş ve karanlık bir alan var. Annem, Shannon Nehri olduğunu söylüyor. Amerika'da en çok Shannon Nehri'ni özlediğini söylüyor. Hudson Nehri de güzeldi ama Shannon şarkı söyler. Ben şarkıyı duyamıyorum, ama annem duyuyor ve bu onu mutlu ediyor. Dock Road'da gördüğümüz kadınlar gitmiş. Kamyonlardan dökülen kömürleri topluyoruz. Annem yakılabilecek her türlü şeyi toplayın, diyor. Kömür, tahta, karton, kâğıt. At pisliği de yanarmış, ama daha o kadar düşmedik. Getirdiği torba dolunca, annem, şimdi Oliver için bir soğan bulmamız gerek, diyor. Malachy, hemen bulacağını söylüyor. Annem ona soğanın sokaklarda bulunamayacağını, ancak dükkândan alınabileceğini anlatıyor.

Malachy bir dükkân görür görmez, işte bir dükkân diye bağırarak içeri dalıyor.

Soğan, diye bağırıyor, Oliver'e soğan.

Annem arkasından koşuyor ve kasadaki kadından özür diliyor.

Kadın, bu çocuk Amerikalı mı ne, diyor. Annem, evet, diyor. Kadın gülümsüyor. Üstte iki dişi var. Şunun altın buklelerine bak. Eee, ne istiyor, şeker mi?

Hayır, soğan.

Kadın bir kahkaha patlatıyor. Soğan mı? Bir çocuğun soğan istediğini de hiç duymadım. Amerika'da çocuklar soğan mı yiyor?

Az önce evdeki hasta oğlum için soğan gerektiğini söylüyordum da... sütte kaynatıp... bilirsiniz işte.

Kadın, doğru, diyor; hiçbir şey sütte kaynatılmış soğanın yerini tutmaz. Gel yavrum, al sana bir şeker vereyim. Bu da öteki delikanlıya, kardeşin değil mi?

Evet, ama yapmamalıydınız. Çocuklar, teşekkür edin.

İşte, bu da hasta çocuğunuza bir soğan.

Ama bunu alacak param yok. Cebimde hiç para yok.

Ben bu soğanı veriyorum, Bayan. Satmıyorum. Limerick'te bir çocuk soğan bulamadığı için hastalandı dedirtmek istemeyiz. Biraz da karabiber serpmeyi unutmayın sakın. Karabiberiniz var mı?

Yok, ama bu günlerde alacağım.

İşte, size biber. Biraz da tuz. Çocuğunuz için elinizden geleni yapın.

Tanrı sizi korusun, derken annemin gözleri doluyor.

Eve döndüğümüzde, babam kucağında Oliver ile odada bir aşağı bir yukarı dolaşıyor. Eugene da, yerde bir tava ve bir kaşıkla oynuyor.

Soğan buldunuz mu?

Bulduk. Dahası var. Kömür de bulduk. Ateşi tutuşturmak için gereken her şeyi de.

Biliyordum. Aziz Jude'a dua ettim. Benim en sevdiğim azizdir, zor durumların azizi.

Kömür de buldum soğan da, üstelik hiçbir aziz de yardım etmedi.

Yollardan kömür mü topladın? Çocuklara kötü örnek oluyorsun. Biz dilenci değiliz.

O zaman Aziz Jude'u Dock Road'a yollasaydın!

Malachy, acıktım, diye sızlanıyor. Ben de acıktım. Ama

annem Oliver'ın soğanlı sütü kaynayana kadar beklememiz gerektiğini söylüyor.

Ateşi yakıyor, soğanı ikiye bölüp kaynayan sütün içine atıyor ve üstüne karabiber serpiyor. Biraz da tereyağ atıyor. Oliver'ı kucağına alıp bunu yedirmeye çalışıyor. Oliver yemiyor. Gözlerini ateşe dikmiş.

Haydi bir tanem. Bak, bu sana iyi gelecek. Kocaman, güçlü bir adam olacaksın. Annem kaşığı ağzına getirirken Oliver ağzını büzüyor. Annem yemek kabını bırakıp onu sallamaya başlıyor. Oliver uyuyor ve onu yatağa yatırıyor. Çıtınız çıkmasın, diye tembih ediyor. Yoksa, hepinizi öldürürüm!

Soğanın diğer yarısını dilimleyip tereyağında kızartıyor ve ekmeğin arasına koyup bize veriyor. Ateşin karşısında yerde oturuyoruz. Kızarmış ekmekle soğan yiyip reçel kavanozlarından şekerli çayımızı içiyoruz. Ateş iyice harlandı, etrafı bayağı aydınlatıyor, diyor annem, havagazı lambasını kapatalım. Sayaç için paramız olana kadar böyle idare edelim.

Ateş odayı iyice ısıtıyor. Dans eden alevlerde insan yüzleri, dağlar, koşuşan hayvanlar görüyorsunuz. Eugene yerde uyuyup kalmış. Babam onu yatağa Oliver'ın yanına götürüyor. Annem, farelerden korktuğu için, soğanı pişirdiği kabı ocağın üzerine, yükseğe koyuyor. Bütün gün yoruldum, diyor. Dernek, McGarth'ın dükkânı, sokaklarda kömür toplamak... Oliver'in hastalığı... eğer yarın da böyle devam ederse, onu doktora götüreceğim. Şimdi yatıyorum.

Hepimiz yatağa giriyoruz. Pireleri düşündüğüm bile yok. Altımız birden yatınca, yatak sıcacık oluyor. Ateşin duvarlarda dans etmesi çok hoşuma gidiyor. Odayı bir an kıpkızıl yapıyor, sonra simsiyah. Kıpkızıl... ve simsiyah. Derken renkler sadece siyah ve beyaza dönüşüyor ve tek duyulan ses annemin kollarında ağlayan Oliver'ın sesi.

Ertesi sabah babam ocağı yakmış, çay yapıyor. Kendisi giyinmiş, anneme de çabuk olmasını söylüyor. Uyandığımı

görünce, Francis, diyor, Oliver hasta, onu hastaneye götüreceğiz. Kardeşlerinle ilgilen. Biz hemen döneriz.

Annem de, şekeri çok harcamayın, diye tembih ediyor ve Oliver'ı battaniyeye sarıp kucağına alıyor. O sırada Eugene uyanmış, Ollie, Ollie, diye ağlıyor. Ollie'yi istiyorum. Ollie ile oyun oynamak istiyorum.

Ollie az sonra dönecek. Şimdilik Malachy ve Frank ile oyna, diyor annem.

Ollie, Ollie! Ben Ollie'yi istiyorum!

Eugene onların gidişini izledikten sonra cama koşup arkalarından bakıyor.

Malachy onun dikkatini çekmek için bağırıyor: Genie, Genie, yaşasın, çayımız var! Şekerimiz de! Bak, ekmeğinin üzerine şeker süreceğim!

Ama Oliver ekmeği itiyor ve Oliver'ın annemle birlikte yattığı yere kıvrılıyor. Başını eğip pencereden dışarı bakıyor.

Kapıda anneannem duruyor. Annenle babanı gördüm. Çocuk kucaklarında telaşla nereye gidiyorlardı öyle?

Oliver hasta. Kaynamış soğanla sütten yemedi.

Ne diyorsun?

Kaynamış soğanla sütten yemedi ve hastalandı.

Size kim bakacak?

Ben bakıyorum.

O yataktaki ne yapıyor, peki? Adı neydi onun?

Eugene. Oliver'ı özlüyor. Onlar ikiz.

İkiz olduklarını biliyorum. Çocuk açlıktan ölecek gibi görünüyor. Yulaf lapası var mı evde?

Malachy, yulaf lapası nedir, diye soruyor.

Tanrım! Yulaf lapası yulaf lapasıdır işte! Kuzey Amerika'ın en cahili de sizlersiniz herhalde. Böyle şey görmedim. Haydi, üstünüze bir şey giyin de Aggie'ye gidelim. Biraz yulaf lapası yersiniz.

Eugene'yi kucağına alıp şalına sarıyor ve Aggie Teyze'ye gidiyoruz. Kocasıyla barışmış, çünkü Pa Enişte onun şişko bir inek olmadığını söylemiş.

Yulaf lapası var mı, diyor anneannem.

Yulaf lapası mı? Ben bunları beslemeye mecbur muyum?

Yazık sana! Bir lokma lapa yapsan, ölür müsün?

Şekerli süt de içmek isterler herhalde. Yarın öbür gün de gelip yumurta isterler. Angela'nın hatalarının bedelini neden biz ödemek zorunda kalıyoruz, anlamıyorm.

Aziz İsa! Kutsal insanları bu hainin eline düşürme.

Anneannem Eugene'yi ateşin karşısına oturtup bize lapa pişiriyor. İçerki odadan bir adam çıkıyor. Yüzü ve elleri kapkara. Kıvırcık siyah saçları var. Gözleri çok hoşuma gidiyor. Çok mavi ve sanki gülümsüyor. Aggie Teyze'nin kocası. Pireleri kovduğumuz akşam bize yılanlarla pirelerin hikâyesini anlatan ve savaşta zehirli gaz yuttuğu için öksüren adam.

Malachy ona neden bu kadar kara olduğunu soruyor. Adam gülüyor ve öyle bir öksürük krizine yakalanıyor ki, bir sigara yakıp rahatlıyor. Ah, şu çocuklar ne kadar da patavatsız oluyor. Neden mi bu kadar karayım? Çünkü Limerick Gaz İşletmeleri'nde çalışıyorum ve bütün gün kürek kürek kömür taşıyıp ocağa atıyorum. Fransa'da gaz bombasından kurtulup Limerick'te Gaz İşletmeleri'ne girdim. Büyüyünce bu hikâyeye gülersiniz.

Malachy ile ben masadan kalkıp büyüklere yer vermek zorunda kalıyoruz. Pa Enişte –eniştem oluyor çünkü teyzemle evli- Eugene'i kucağına alıp onunla oynuyor. Pek de üzgün görünüyor. Şu komik surata, şu çıkarttığı sesler bak. Eugene Pa Eniştenin siyah suratına dokunmaya çalışıyor, o da Eugene'nin elini ağzıyla yakalayacakmış gibi yapıyor. Eugene elini kaçırıp gülüyor. Hepimiz gülüyoruz. Malachy yerinden kalkıp Eugene'yi güldürmek için numaralar yapıyor, ama Eugene Pa Enişte'nin göğsüne yüzünü gömerek ondan kaçıyor.

Beni sevdi galiba, diyor Pa Enişte.

Aggie Teyze çay fincanını masaya vurarak ağlamaya başlıyor. Kıpkırmızı şişko yanaklarından gözyaşları tane tane yu-

varlanıyor. Pa'nın kucağında o bebeği görmeye dayanamıyorum! Ah, Tanrım! Neden benim çocuğum olmuyor?

Anneannem, sus, diye bağırıyor. Çocukların önünde neler söylüyorsun öyle! Zamanı gelince Tanrı sana da bir çocuk verir.

Angela'nın beş çocuğu oluyor da, benim niye hiç çocuğum olmuyor? Oysa ben hem çok güzel yer silerim hem de çok güzel yemek yaparım.

Pa Enişte gülerek, ben bu ufaklığı geri vermeyeyim en iyisi, diyor.

Malachy koşup, olmaz, olmaz, diyor O benim kardeşim. Eugene o!

Ben de ona katılıyorum. O bizim kardeşimiz.

Aggie Teyze gözyaşlarını silerek, istemem, diyor. Angelanın çocuğunu istemem. Yarı Kuzeyli yarı Limerickli. Kardeşiniz sizin olsun. Bir gün benim kendi çocuğum olacak. Aziz Meryem'e bin tane adak da yapsam, Lourdes'e kadar sürüne sürüne de gitsem, bir gün çocuğum olacak.

Anneannem, haydi, diyor, karnınızı doyurdunuz. Artık eve gidelim, bakalım annenizle babanız gelmiş mi. Kalkıp Eugene'i Pa Enişte'nin kucağından alıyor. Ama Eugene Pa Enişte'nin gömleğine öyle bir yapışmış ki, anneannem onu zorla çekiyor. Eugene'nin gözleri Pa Enişte'ye takılmış, kapıdan çıkana kadar ona bakıyor.

Anneannemin peşinden tek odalı evimize döndük. Anneannem Eugene'i yatağa koyup biraz su verdi. Haydi, uslu bir bebek ol ve uyu. Oliver az sonra gelecek, yine onunla oyun oynayacaksınız.

Ama Eugene pencereden dışarı bakmaya devam etti.

Anneannem Malachy ile bana, yere oturup oyun oynayabileceğimizi, ama sessiz olmamazı söyledi. Dua edecekmiş. Malachy gidip Eugene'in yanına oturdu. Ben de, bir sandalyeye oturup masa örtüsü olarak kullandığımız gazete kâğıdı-

nın üzerindeki birtakım kelimeleri çözmeye çalıştım. Odada sadece Malachy'nin Eugene'i oyalamak için çıkarttığı komik seslerle anneannemin tespihinin tıkırtısı ve mırıl mırıl duaları duyuluyordu. Öyle sessizdi ki, başımı masaya koyup uyudum.

Babamın omzuma dokunuşuyla uyanıyorum. Haydi kalk, Francis.Kardeşlerinle ilgilen.

Annem karyolanın bir ucuna oturmuş, kesik kesik ağlıyor. Anneannem şalını omuzlarına atmış, gidip cenazeciyle tabut meselesini konuşayım, diyor. Tanrı onlardan razı olsun, St. Vincent de Paul Derneği masrafları karşılar, eminim. Çıkıp gidiyor.

Babam ateşin karşısında yüzü duvara dönük durmuş, yumruklarını bacaklarına vura vura ah,ah, diye içini çekiyor.

Babamın bu ah, ah, sesleri ve annemin kesik kesik hıçkırıkları beni korkutuyor. Ne yapacağımı bilemiyorum ama bir yandan da, biri ocağı yaksa da biraz çayla ekmek yesek diyorum, çünkü yulaf lapasını yiyeli çok oldu. Babam oradan çekilse, ateşi ben yakabilirim aslında. Biraz kâğıt, birkaç çalı, bir de kibrit. Ama babam hiç kıpırdamıyor. Bacaklarının arasından ocağa yaklaşıyorum. Beni fark ediyor ve niçin ateşi yakmaya çalıştığımı soruyor. Acıktık, diyorum. Acıktınız mı? Babam acı bir kahkaha atıyor. Francis, oğlum, kardeşin Oliver öldü. Erkek kardeşin Oliver öldü. Kız kardeşin Margaret gibi, o da öldü.

Beni kucağına alıp öyle bir sıkıyor ki, canım yanıyor ve bağırıyorum.

Sonra Malachy ağlamaya başlıyor. Babam ağlıyor, annem ağlıyor, ben ağlıyorum ama Eugene sesini çıkarmıyor. Sonra babam, burnunu çekerek, gel Francis, diyor. Şimdi bir ziyafet çekeceğiz.

Gel benimle.

Anneme dönüp, birazdan geliriz, diyor. Annem kucağında Malachy ve Eugene ile oturuyor. Başını bile kaldırmıyor.

Babamla Limerick sokaklarındaki bütün dükkânlara girip çıkarak, iki çocuğunu birden kaybeden bir aileye bağış yapmalarını istiyoruz. Açlıktan diğer üç çocuklarını da kaybetmemeleri için, bu aileye gönlünüzden ne koparsa verin.

Çoğu dükkân sahibi kafa sallıyor. Derneğe gidin, ya da devlete. Babam Limerick halkının İsa'ya bağlılıklarını takdir ettiğini söylüyor. Onun kuzeyli aksanıyla İsa'nın adını ağzına almaması gerektiğini söylüyorlar, ve çocuğu peşine takıp dilenmeye utanmıyor musun, diyorlar.

Birkaç tanesi ekmek, patates, konserve fasulye veriyor. Babam, şimdi eve gideceğiz, bari siz bir şeyler yiyin, diyor. Ama yolda Pa Keating'e rastlıyoruz. Olanlara çok üzüldüğünü, babama bir bira içip içmeyeceğini soruyor.

Barda adamlar oturmuş, önlerinde kocaman bardakların içinde kapkara bir şey içiyorlar. Pa Enişteyle babam da, aynı şeyden alıyorlar ve ağır ağır içiyorlar. Dudaklarında köpük köpük beyaz bir tabaka oluşuyor, hafifçe iç çekerek dudaklarını yalıyorlar. Pa Enişte bana bir limonata veriyor, babam da biraz ekmek koparıyor. Artık aç değilim. Ama burada daha ne kadar oturacağız diye merak ediyorum. Malachy ile Eugene evde bekliyorlar. Yediğimiz lapanın üstünden daha da geçmiş. Eugene zaten o lapadan da yememişti.

Pa Enişte'yle babam içkilerini bitirip birer tane daha alıyorlar. Pa Enişte bana, işte oğlum, bira bu, diyor. Hayat suyu! Annelere süt verir ve sütten kesildikten sora insanlara hayat verir!

Bir kahkaha atıyor, babam da gülümsüyor. Ben de gülüyorum, çünkü Pa Enişte bir şey söylediği zaman gülmek gerekiyor. Ama etraftaki diğer adamlara Oliver'ın öldüğünü söylerken, gülmüyor. Adamlar kasketlerini çıkarıp babama başsağlığı diliyor ve bir bira içersin artık, diyorlar.

Babam bira ikramlarını hiç reddetmiyor ve derken Kevin Barry ile Roddy MacCorley şarkılarına başlıyor. Ardından hiç duymadığım şarkılar söylüyor. Amerika'da ölen küçük

kızı Margaret için ayrı ağlıyor, devlet hastanesinde ölen oğlu Oliver için ayrı ağlıyor. Çıkarttığı sesler, bağırması ve ağlaması beni ürkütüyor. Bir an önce eve dönüp üç kardeşimle, yok, iki kardeşimle ve annemle olmak istiyorum.

Nihayet bardaki adam, bayım, diyor, acına çok üzüldük ama artık bu çocuğu eve götürmen gerek. Ateşin başında ağlayan annesini yalnız bırakmayın. Babam, bir bira daha, diyor. Bir tanecik daha.

Adam, olmaz, diyor.

Babam yumruklarını bara vuruyor. Ben İrlanda için dövüşmüş adamım, diye bağırıyor. Barmen gelip babamı kolundan tutuyor, babam onu itiyor.

Pa Enişte, haydi Malachy, diyor. Kabadayılığa gerek yok. Eve Angela'nın yanına dönmelisin. Yarın cenaze kalkacak. Bak, evde iki tatlı çocuğun seni bekliyor.

Birkaç adam birden babamı yerinden kaldırana kadar babam direniyor. Onu sokağa atıyorlar. Pa Enişte yiyecek torbamızla arkasından sendeleye sendeleye çıkıyor. Gel, evlat, diyor bana.

Babam, bir bira daha içmek için başka bara girelim, diyor. Pa Enişte parası kalmadığını söylüyor. Babam oğlunu kaybettiğini söyleyeceğini ve kendisine bira ısmarlayacaklarını söylüyor. Pa Enişte, bu hiç de yakışık almaz diyor. Babam onun omzunda ağlıyor. Sen iyi bir dostsun.

Pa Enişte onun sırtını sıvazlıyor. Biliyorum, çok acı. Çok acı. Ama zamanla bunu da atlatacaksın.

Babam doğrulup ona gözlerini dikiyor. Asla, diyor. Asla!

Ertesi sabah atlı bir arabayla hastaneye gittik. Oliver'ı arabayla getirdiğimiz beyaz sandığın içine koydular, onu mezarlığa götürdük. Beyaz sandığı bir çukura koyup üstünü toprakla örttüler. Annemle Aggie Teyze ağlıyorlardı. Anneannem ise kızgın görünüyordu. Babam, Pa Keating Enişte ve Pat Dayı ağlamıyorlardı, ama çok üzgündüler. Erkekler an-

cak o siyah köpüklü şeyden içince ağlayabiliyor demek, diye düşündüm.

Mezar taşlarına ve ağaçlara konan kargalardan hiç hoşlanmadım ve Oliver'ı orada onlarla bırakmak istemedim. Kargalardan birine taş attım, ama taş Oliver'in mezarına düştü. Babam, kargalara taş atmamamı, onların ölmüş insanların ruhları olabileceğini söyledi. Ruh ne demek bilmiyordum ama sormadım çünkü hiç umurumda değildi. Oliver ölmüştü ve ben kargalardan nefret ediyordum.

Büyünce bir gün bir torba taşla buraya gelip bütün kargaları öldürecektim. Mezarların üstü karga leşleriyle dolacaktı.

Oliver'ın cenazesinin ertesi günü, babam işsizlik sigotrasından parasını almaya gitti. On dokuz şilin ve altı pens. Öğlende döneceğini ve kömür getireceğini söyledi. Ateşi yakıp jambonla yumurta yaparak Oliver'ın anısına yemek yiyecektik. Belki, bir iki şeker de getiririm, dedi.

Öğlen oldu, babam gelmedi. Bir saat, derken iki saat geçti. Dükkânları dolaşıp aldığımız patatesleri haşlayıp yedik. O mayıs günü, akşam güneş batana kadar babamdan hiçbir haber almadık; ta ki, barların kapandığı saatlerde şarkı söyleyerek Windmill Caddesi'nden geldiğini duyana kadar!

Hepimiz nöbet tutsak bile neye yarar
Batı uykuda çünkü, Batı uykuda!
Ağla benim zavallı Erin'im ağla!
Uyuyor Connacht bak derin uykuda
Gölle ova gülümser tertemiz özgür
Haydi şarkı söyle, şarkı söyle
İnsanlar özgürlüğü öğrensin bırak
Rüzgârın uğultusuyla, dalgaların sesiyle.

Odaya sallana sallana girdi, duvara yaslanıp durdu. Burnu akıyordu. Elinin tersiyle burnunu silerek dili dolana dolana

bir şeyler söylemeye çalıştı. Çocuklar bu saatte yatmış olmalıydılar. Çocuklar, beni dinleyin. Haydi, yatağa.

Çocuklar aç! Annem karşısına dikildi. Para nerede? Kızarmış balıkla patates alacağız ki yatmadan önce midelerine bir şey girsin.

Annem babamın ceplerine saldırdı. Babam onu iterek, çocukların yanında ayıp şeyler yapma, dedi.

Annem ısrarla ceplerini karıştırmaya çalışıyordu. Nerede para? Çocuklar aç diyorum. Alçak herif! Yine mi içkiye yatırdın paraları? Yine Brooklyn'deki gibi başladın, değil mi?

Ah, zavallı Angela'm! Zavallı Margaret ve zavallı Oliver!

Bana doğru sendeleyerek yaklaştı. Burnuma o içki kokusu geldi. Babamın güzyaşları ve tükürükleriyle yüzüm sırılsıklam olmuştu. Açtım. Tepemde ağladıkça ne yapacağımı bilemiyordum.

Sonra beni bırakıp Malachy'ye sarıldı. Hâlâ, zavallı kız kardeşiniz, zavallı erkek kardeşiniz, diye ağlıyordu. Toprağın altında buz gibi yatıyorlar. Uslu çocuklar olup duamızı etmeli, annemizi dinlemeliymişiz. Zor günler geçirdiğimizi, ama Malachy ile benim artık okula gitme zamanımızın geldiğini söyledi. Okumak gibisi yoktur. Adam olun, İrlanda için savaşın.

Annem artık Windmill Caddesi'ndeki o odada Oliver'ın anısıyla yaşayamayacağını söylüyor. Uyku uyuyamıyor, her yerde Oliver'ı görüyor. Oliver'in yatakta uyurken, yerde oynarken, babasının kucağında otururkenki hayali gözlerinin önünden gitmiyor. Eugene için de bu evde oturmanın çok zor olduğunu, ikizinin yokluğu yüzünden, bir anne olarak kendisinin çektiği acıdan bile daha fazla acı çektiğini söylüyor.

Hartstonge Sokağı'na giderken iki karyolası olan bir oda kiralıkmış. Altı kişinin, yani, beş kişinin aynı yatakta yatmasından daha iyidir. Orayı tutacağız ve babam parasını almaya gittiği gün annem de onunla gidecek. Babam, bunu yapa-

mazsın, diyor. Rezil olurum. Kuyrukta yalnızca erkekler var. Kimsenin karısı gelmiyor. Bunu sen düşün, diyor annem. Parayı barlarda yemeseydin, Brooklyn'de yaptığım gibi seni takip etmek zorunda kalmazdım.

Babam utancından yerin dibine gireceğini söylüyor. Annem, umurumda değil, diyor. Hartstonge'deki evi istiyorum. Brooklyn'deki gibi banyosu koridorda. Oda çok güzel. Sıcacık ve rahat. Ne pire var ne de insanı öldüren bu rutubet. Hem Leamy's Devlet Okulu'nun sokağında. Malachy ile Frank öğlende eve gelip bir çay içip kızarmış ekmek yerler.

Perşembe günü annem babamın peşinden gidiyor. Kuyrukta babamın hemen arkasında duruyor ve adam parayı uzatırken, annem alıveriyor. Kuyruktaki adamlar birbirini dürtüp gülüşüyorlar. Babam rezil oluyor. Hiçbir erkeğin karısı, kocasının parasını böyle elinden alamaz. Bir erkek hiç değilse altı pens ile at yarışı oynayıp bir bira içebilmeli. Bütün kadınlar böyle yapacak olsa, at yarışları olmaz, Guiness biraları iflas eder.

Ama annem parayı alıyor ve Hartstonge'deki eve taşınıyoruz. Sonra Eugene'ı kucağına alıp bizi Leamy Devlet Okulu'na götürüyor. Başöğretmen Mr. Scallan, pazartesi günü, bir defter, bir kalem ve ucu iyi olan bir dolma kalemle okula gelmemizi söylüyor. Okula bitli gelmeyeceğiz, yere sümkürüp verem mikrobu saçmayacağız, burnumuzu kolumuza değil temiz bir mendile ya da bir bez parçasına sileceğiz. Söyleyin bakalım, sizler uslu birer çocuk olacak mısınız?

Evet, olacağız.

O da ne? Bunlar Kuzey Amerikalı mı?

Annem Margaret'ten başlayıp Oliver'da bitirerek, hikâyemizi anlatıyor. Mr. Scallan, Ah Tanrım! Ah Tanrım! Dünyada ne büyük acılar var, diyor. Pekâlâ, küçük Malachy'i ana sınıfına, büyüğü birinci sınıfa koyarız. Zaten tek öğretmen aynı odada iki sınıfa birden bakıyor. Haydi bakalım, pazartesi sabahı tam dokuzda burada olun.

Leamy's Devlet Okulu'ndaki çocuklar bizim aksanımızın neden böyle olduğunu soruyorlar. Onlara Kuzey Amerika'dan geldiğimizi söylüyoruz. Ganster mi, yoksa kovboy mu olduğumuzu merak ediyorlar.

İrice bir çocuk yüzünü yüzme yaklaştırıp, sana soruyoruz, diyor.

Gangster misiniz, kovboy mu?

Bilmiyorum, diyorum.

Eliyle göğsümdem itiyor. Malachy hemen atılıyor. Ben gangsterim, Frank da kovboy işte!

İrice çocuk, kardeşin çok uyanık, diyor. Sen ise aptalın tekisin.

Etrafımızı saran çocuklar heyecanla bağırışıyorlar. Haydi, dövüşün, dövüşün. Çocuk beni öyle bir itiyor ki, kendimi yerde buluyorum. Freddie Leibowitz'in bana vurduğunda olduğu gibi, gözlerim kararıyor.

Kalkıp çocuğa tekme tokat girişiyorum. Onu yere deviriyorum. Saçlarından tutup kafasını yere vuracakken, biri beni çekiyor.

Öğretmen, Mr. Benson, kulağıma yapışmış bacaklarıma vuruyor. Seni serseri! Amerika'da bunu mu öğrendin sen? Bak, bu okulda ya doğru dürüst davranırsın ya da sana gününü gösteririm.

Avuçlarımı açtırıp sopasıyla vuruyor, ve derhal evine git, diyor. Annene kötü bir çocuk olduğunu söyleyeceksin. Tekrar et: Ben kötü bir çocuğum.

Ben kötü bir çocuğum.

Şimdi, kötü bir Kuzey Amerikalı çocuğum, de.

Kötü bir Kuzey Amerikalı çocuğum.

Malachy, o kötü değil, diye bağırıyor. Kötü olan bu çocuk. Bize kovboy musunuz, gangster misiniz, dedi.

Böyle mi dedin, Heffernan?

Şaka yapmak istemiştim, efendim.

Şaka filan yapmak yok, Heffernan. Kuzey Amrika'dan gelmeleri bu çocukların kabahati değil.

Değil, efendim.

Sen, Heffernan, her gece dizlerinin üzerine çöküp Kuzey Amerikalı olmadığın için Tanrı'ya şükretmelisin. Çünkü eğer Kuzey Amerikalı olsaydın, Atlantik Okyanusu kıyılarındaki en büyük gangster olurdun. Al Capone senden ders almaya gelirdi. Bir daha bu iki çocuğa sataştığını görmeyeceğim.

Peki, efendim.

Heffernan, eğer bir daha böyle bir olay olursa, seni mahvederim.

Haydi, şimdi, herkes evine gitsin.

Leamy'de altı öğretmen var ve hepsinin de kayışları, kamışları ve dikenli sopaları var. Sopayla insanın omuzlarına ya da kıçına, bacaklarına ve özellikle avuçlarına vururlar. Okula geç kalırsan vururlar, gülersen vururlar, kalemin mürekkep akıtırsa vururlar, konuşursan vururlar, dersini bilmezsen vururlar.

Tanrı'nın bu dünyayı neden yarattığını bilmezsen, Limerick'in koruyucu Azizi'ni bilmezsen, Apostles Duası'nı ezbere okuyamazsan vururlar. On dokuzu kırk yediyle toplayıp birbirinden çıkartamazsan vururlar. İrlanda'nın otuz iki bölgesinin büyük şehirlerini ve ürünlerini bilmezsen, vururlar. Duvardaki mürekkep lekesi ve tükürük izlerinden geçilmeyen haritada Bulgaristan'ın yerini gösteremezsen vururlar. Haritayı bu hale getiren yaramaz çocuklar okuldan sonsuza dek atılmıştır.

İrlanda dilinde adını söyleyemezsen, dua okuyamazsan ve çişe gitmek için izin almayı bilmiyorsan, yine vururlar.

Bu konuda büyük sınıftaki çocukları dinlemenin yararı vardır. Öğretmenlerin nelerden hoşlanıp, nelere kızdığını onlar bilir.

Bir öğretmene göre, dünyanın en büyük adamı Eamon De Valera'dır; diğerine göre Michael Collins. Bunu bilemezsen, dayak yersin.

Mr. Benson Amerika'dan nefret eder. Bunu asla aklından çıkarmamalısın, yoksa Mr. Benson adamı fena halde döver.

Mr. O'Dea İngiltere'den nefret eder. Bunu asla aklından çıkarmamalısın, yoksa Mr. O'Dea adamı fena halde döver.

Oliver Cromwell hakkında iyi bir şey söyleyecek olursan, bütün öğretmenlerde dayak yersin.

Her iki avucuna altışar kez, dişbudak sopası ya da dikenli sopayla vursalar bile, ağlamayacaksın. Yoksa, muhallebi çocuğu, diye alay ederler.

Diğer çocuklar seninle alay ederse, başlarına gelecek vardır. Bir gün öğretmenler onları dövdüğünde, gözlerinden bir damla yaş akmadan durabilmek için kendilerini tutmak zorunda kalırlar.

Bazı büyük çocuklar, dayağı yerken ağlamamızın öğretmenlerin hoşuna gittiğini söyler. Çünkü ağlamazsan, öğretmen küçük düşer ve bir daha sefere gözyaşı değil, kan gelene kadar döver adamı.

Sınıf arkadaşlarının önünde ağlamak istemezsin, ama öğretmenler bundan hoşlanır. Mr. O'Dea, her seferinde insanı ağlatmayı ve arkadaşlarının önünde rezil etmeyi en iyi beceren öğretmendir.

Ama tabii, ağlamamak en iyisidir çünkü okulda çocuklarla birlik olmak önemlidir. Öğretmenlere bu zevki tattırmamak gerekir.

Okulda dayak yiyince annene babana şikâyet edemezsin. Bunu hak etmişsindir, artık bebek değilsin, derler.

Oliver'ın öldüğünü ben biliyorum. Malachy de biliyor. Ama Eugene hiçbir şeyi bilecek yaşta değil. Her sabah yataktan kalkar kalkmaz, Ollie, Ollie, diye ağlıyor ve yatakların altında onu arıyor. Pencereden, dışarıda oynayan çocuklardan Oliver gibi sarışın olanları göstererek ağlıyor. Annem de hıçkırıklarını tutamayarak ona sarılıyor. Eugene onun kucağından kurtulmaya uğraşıyor, çünkü gidip Oliver'ı bulmak istiyor.

Annemle babam Oliver'ın cennette meleklerle oyun oynadığını ve bir gün ona kavuşacağımızı anlatmaya çalışıyorlar ama Eugene sadece iki yaşında ve hiçbir şey anlamıyor; yeteri kadar kelime bilmiyor çünkü. Bu da, herhalde dünyanın en kötü şeyi.

Malachy ile ben onunla oynuyoruz. Kafamıza tencereleri koyup yere düşüyoruz ya da ayağımız takılıp da düşmüş gibi yapıyoruz, ve onu güldürüyoruz. Onu parka götürüyoruz, renk renk çiçekleri gösteriyoruz, köpekleri seviyoruz ve çimlerin üstünde yuvarlanıyoruz.

Eugene parkta sarı saçlı bir çocuk görünce artık, Ollie, demiyor, sadece eliyle onu işaret ediyor.

Babam, bizim gibi ağabeyleri olduğu için Eugene'in şanslı olduğunu, çünkü ona Oliver'ı unutturmak için çaba harcadığımızı söylüyor. Yakında, Tanrı'nın da yardımıyla, Oliver'ı tamamen unutacak.

Ama o da öldü.

Oliver'ın gitmesinden altı ay sonra, berbat bir kasım sabahı uyandığımızda Eugene yatakta buz kesmişti. Dr. Troy geldiğinde, çocuğun zatüreeden öldüğünü söyledi ve annemle babama neden onu daha önce hastaneye getirmediklerini sordu. Annem bilmiyorduk, dedi. Babam da, bilmiyorduk, dedi. Dr. Troy, çocuklar bu yüzden ölüyor işte, dedi. Anaları babaları bilmediği için. Dönüp bize baktı. Eğer bu çocuklardan birinde en ufak bir öksürük ya da göğsünde bir hırıltı fark ederseniz, anında hastaneye getireceksiniz. Gece gündüz, önemli değil. Derhal! Anlaşıldı mı? Çocuklara dikkat edin, bu ailede göğüs hastalıklarına eğilim var. Sonra, annemin durumu için çok üzüldüğünü söyledi ve ona bir reçete yazdı. Tanrı size çok yüklenmiş, Çok.

Anneannemle Aggie Teyze geldiler. Anneannem Eugene'i yıkarken Aggie Teyze çarşıya gidip küçük beyaz bir elbiseyle tespih aldı. Eugene'ye küçük beyaz elbiseyi giydirdiler ve onu pencerenin önüne, Oliver'ı beklediği yere yatırdılar. İki eli-

ni göğsüne koyup tespihi bileklerine geçirdiler. Anneannem saçlarını alnından geriye taradı. İpek gibi saçları var. Annem de, ayakları üşümesin diye battaniyeyle örttü. Annennemle Aggie Teyze sessizce birbirlerine baktılar. Babam karyolanın ayakucunda, yumruklarını bacaklarına vura vura, ah,ah, diyor. Ah, Eugene bebeğim. Sana Shannon Nehri dokundu. Suların rutubeti seni de Oliver'ı da aldı.

Anneannem, kes şunu, diye bağırdı. Hepimizin iyice sinirini bozuyorsun. Bana reçeteyi verip, köşedeki eczacı O'Connor'a git, dedi. Dr.Troy'un iyi yüreği sayesinde buna para ödemeyeceğiz.

Babam da benimle gelmek istedi. Cizvit Kilisesi'ne gidip Margaret, Oliver ve Eugene için dua edecektik. Hepsi cennette mutluydu. Eczacı hapları verdi, kiliseye uğrayıp dua ettik ve eve döndük. Anneannem babama para verip bardan birkaç şişe sert bira almasını söyledi. Annem itiraz edecek oldu, ama anneannem, onun senin gibi hapları yok, dedi. Tanrı bize sabır versin. Bir bira onu biraz olsun rahatlatır. Sonra babama ertesi gün cenazeciye gitmesini söyledi. Aynı tabutu arabaya koyup getireceklerdi. Bütün gece barda takılıp bütün parayı bitirmesin diye, beni de babamla gönderdi. Babam önce, yok, yok, dedi, Frankie'yi barlara sokamam. O halde sen de orada oyalanmadan biranı alır çıkarsın. Babam kasketini giydi, South's Pub'a gittik. Kapıdan beni geri gönderdi, bir bira içip eve döneceğini söyledi. Olmaz, dedim. Söz dinle ve eve zavallı annenin yanına git. Olmaz. Benim kötü bir çocuk olduğumu söyledi ve Tanrı'nın bu yaptığımdan hoşlanmayacağını da ekledi. Sensiz eve dönmüyorum, dedim. Dünya ne hale geldi, diye söylenerek içeri girdi. Bir bira içip, birkaç şişe de yanına aldı ve eve döndük. Pa Keating bir şişe viski ve birkaç birayla bizdeydi. Pat Dayım da kendi için iki şişe bira getirmişti. Yere oturup şişelerini kollarıyla sarmış, bunlar benim, deyip duruyordu. Bunlar benim. Elinden alacaklar diye korkuyordu. Kafası üstüne düşen in-

sanlarda, birilerinin birasını elinden alacağı korkusu oluyor. Tamam, Pat, dedi anneannem sonunda. Kendi biranı kendin iç. Kimsenin onları elinden alacağı yok.

Pa Keating mutfak masasında kendi biralarını içiyor ve herkese birer yudum viski ikram ediyordu. Annem hapını aldı; kucağında Malachy, ateşin karşısına oturdu. Malachy'nin saçları tıpkı Eugene'ninkilere benziyor, diye tekrarlayıp duruyordu. Aggie Teyze de, benzemiyor, diye iddialaşıyordu. Sonunda, anneannem böğrüne bir dirsek atıp teyzemi susturdu.

Babam ocakla Eugene'in yattığı karyolanın ortasında, duvara yaslanmış birasını içiyordu. Pa Keating hikâyeler anlatıyor, büyükler gülüyordu, ama aslında gülmek istemiyorlardı. Ya da ölü bir bebeğin bulunduğu bir evde gülmemeleri gerektiğini düşünüyorlardı. Pa Enişte, İngiliz ordusundayken Fransa'ya savaşmaya gittiğinde, Almanların attığı sis bombasından o kadar hastalanmış ki, onu hastaneye kaldırmışlar. Bir süre hastanede tuttuktan sonra tekrar cepheye göndermişler. Yaralı İngiliz askerlerini ülkelerine yollamışlar ama İrlandalılar'ın yaşaması ya da ölmesi kimsenin umurunda değilmiş. Pa Enişte de, ölmediği gibi, muazzam bir servet yapmış. Siperlerdeki müthiş bir sorunu çözmüş. Siperler çamur ve rutubet içinde olduğundan çay için su kaynatmak bile imkansızmış. Pa Enişte kendi kendine, bunca gaz yuttum, diye düşünmüş. Bunu ziyan etmek yazık olur. Kıçına bir boru takmış ve bir kibrit çakarak ateş yakmış. İstediğin çaydanlıkta çay kaynat!

Bunu duyan herkes çay suyu kaynatmak için Pa Enişte'ye para vermeye başlamış. Öyle çok para kazanmış ki, generallere rüşvet vererek ordudan ayrılmayı becermiş ve Paris'e gitmiş. Orada artistlerle, mankenlerle iyi şarap içerek gününü gün etmiş. Parasını har vurup harman savurmuş; o kadar ki, Limerick'e geldiğinde beş parasızmış. Tek bulabildiği iş, Gaz İşletmeleri'ndeki bu iş olmuş. Ocağa kömür atmak. Vücu-

dundaki gazla hâlâ bir kasabanın bir yıllık elektrik enerjisini sağlayabilirmiş.

Aggie Teyze, bir çocuğun ölüsü başında beklerken anlatılacak şey mi bunlar, diye kızdı. Anneannem ise, tam tersine, asık suratla oturacağımıza bunları dinlemek daha iyi, dedi. Biralarını kollarıyla ve bacaklarıyla koruma altına almış bir halde yerde oturan Pat Dayı, bir şarkı söylemek istedi. "Road to Rasheen" (Rasheen Yolu) şarkısını söylerken sürekli Rasheen, Rasheen, deyip duruyordu. Babası onu kafaüstü düşürdüğü için şarkının sözlerini doğru dürüst hatırlayamıyordu. Her söyleyişinde başka sözler uyduruyordu. Anneannem çok güzel bir şarkı olduğunu söyledi, Pa Keating de, Caruso halt etmiş, dedi. Derken, babam gidip annemle yattığı yatağın kenarına oturdu; elindeki şişeyi yere bırakarak elleriyle yüzünü örtüp ağladı. Frank, Frank, diye beni çağırdı. Bana, annemin Malachy'ye sarıldığı gibi, sarılabilmesi için yanına gitmek zorunda kaldım. Anneannem, artık biz de evlerimize gidip biraz uyuyalım, dedi. Yarın cenaze var. Hepsi yatağın önünde diz çöküp birer dua okudu ve Eugene'ni alnından öptü. Babam beni kucağından indirerek ayağa kalktı, onları uğurlarken, başıyla tek tek hepsini selamladı. Arkalarından, bütün bira şişelerini kontrol ederek hepsini kafasına dikti. Viski şişesinin içini parmağıyla sıyırıp yaladı. Masanın üstündeki gaz lambasını söndürerek, Malachy ile benim yatmamız gerektiğini söyledi. O gece annemle babamın bizimle yatması gerekiyordu, çünkü öbür yatakta Eugene yatıyordu. Oda karanlıktı. Sadece sokak lambasının, Eugene'in ipek gibi saçlarına vuran gümüş rengi ışığı vardı.

Sabah babam ateşi yakıp, çayı yapıyor, ekmekleri kızartıyor. Anneme çayıyla tostunu getiriyor ama o eliyle tabağı itip duvara dönüyor. Babam Malachy ile beni Eugene'nin yanına çağırıp bir dua okumamızı söylüyor. Bizim yaşımızdaki çocukların duasının, cennette on kardinalle kırk rahibin du-

asından daha değerli olduğunu anlatıyor. Duadan sonra kendimizi kutsamayı gösteriyor ve Amin, diyor. Sevgili Tanrım, istediğin bu muydu? Oğlum Eugene'yi istedin. Onun kardeşi Oliver'ı da aldın. Kız kardeşleri Margaret'i zaten daha önce almıştın. Bütün bunları sorgulamaya hakkım yok, değil mi? Tanrım! Sen büyüksün! Neden çocukların ölmesi gerektiğini bilmiyorum, ama bu senin iraden. Shannon Nehri'ne onları öldürmesini söyledin, o da çocuklarımı öldürdü. Artık merhamet et. Bize bu iki çocuğumuzu bağışla. Tanrım, senden başka isteğimiz yok. Amin.

Sonra Malachy ile benim yüzümüzü, ellerimizi, ayaklarımızı yıkamamıza yardım ediyor. Eugene'nin cenazesi için temiz olmalıyız. Amerika'dan getirdiğimiz havlununun ucuyla kulaklarımızı silerken canımız çok acıdığı halde, sesimizi çıkaramıyoruz. Sessiz olmalıyız, çünkü Eugene yatakta gözleri kapalı yatıyor ve onun kalkıp yine pencerenin dibinde Oliver'ı beklemesini istemiyoruz.

Anneannem gelip annemi uyandırıyor. Evet, çocukların öldü ama sağ olanlar da var ve onların annelerine ihtiyaçları var. Haplarını alması için ona çay getiriyor. Babam günlerden perşembe olduğunu söyleyerek işsizlik sigortasından parasını almaya gitmesi gerektiğini hatırlatıyor. Oradan tabutu alıp eve döneceğini söylüyor. Anneannem beni de götürmesi için ısrar ediyor, ama babam benim kalıp kardeşimle birlikte Eugene için dua etmem gerektiğini söylüyor.

Anneannem, sen kimi kandırıyorsun, diye ona çıkışıyor. O daha bebek. Nesine dua edeceklermiş? İki yaşında bile olmadı. Çoktan cennete gitti, orada ikiziyle oyun oynuyor. Oğlunu yanına alacaksın, belki sana bugün barlara takılmaman gerektiğini hatırlatır. Gözlerini babama dikiyor. Babam da gözlerini ona dikiyor. Sonra kasketini giyiyor.

Kuyrukta en arkada bekliyoruz. Adamın biri kasaya gidip babamın acılı gününde sıra beklememesi gerektiğini söylüyor. Diğerleri babama kasketlerini çıkarıp selam veriyorlar,

kimi benim başımı okşayıp elime bozuk para sıkıştırıyor. Yirmi dört peni ve iki şilin topluyorum. Babam çok zengin olduğumu söylüyor ve ben şuraya gidene kadar kendine şeker alabilirsin, diyor. Şurası dediği yerin bar olduğunu biliyorum. Orada bira denen o sert içkiden içeceğini de biliyorum, ama ses çıkarmıyorum. Ben de yandaki dükkâna girip kendime şeker almak istiyorum. Ağzımda o yapış yapış tatlı şekerin yayılışını hissedene kadar şekeri emiyorum. Babam hâlâ barda. Acaba bir şeker daha alsam mı, diye aklımdan geçiyor.

Tam bakkal kadına parayı uzatırken elime bir tokat iniyor ve Aggie Teyze öfkeyle, kardeşinin cenaze gününde sen burada şeker mi yiyorsun, diye bağırmaya başlıyor. O baban olacak herif nerede?

O... o.. barda.

Tabii ya, barda olacak! Kardeşinin toprağa verileceği gün sen şekerleri tıkınıyorsun, o da içkileri! Bakkal kadına dönüyor: Tıpkı babası! O acaip tavırlarıyla, aynı babası! Kuzeyli işte, n'olacak?

Çabuk git babanı o bardan çağır! Arabayla tabutu eve getirsin. Kendisi bara adımını atmıyor, çünkü içki bu kadersiz ülkenin laneti!

Babam barın arkasında suratı pis ve burnundan kıllar çıkmış bir adamla oturuyor. Konuşmuyorlar, sadece karşıya bakıyorlar. İçkileri de arkalarındaki küçük, beyaz tabutun üstünde duruyor. Bunun Eugene'nin tabutu olduğunu hemen anlıyorum, çünkü Oliver'ı da aynı tabutla taşımışlardı. Siyah içki bardaklarını o beyaz tabutun üstünde görünce, içimden ağlamak geliyor. O şekeri yediğim için pişman oluyorum. Karnımdan çıkarıp bakkal kadına geri verebilmek istiyorum. Eugene ölmüşken benim şeker yemem hiç doğru bir şey değil. Beyaz tabutun üstündeki iki siyah bira bardağı beni ürkütüyor.

Babamın yanındaki adam, yok, beyim, diyor. Artık bir çocuğun tabutunu bile arabada bırakamıyorsun. Bir kere bunu

yaptım ve bir bardak bira içeyim diye bara girdim. Arabadan tabutu çalmışlar! İnanabilir misin? Araba bomboştu. İşte, böyle. Zor günler yaşıyoruz, zor. Adam bardağını alıp içiyor, geri koyarken tabutun içinden boş bir ses yankılanıyor. Babam beni görmüş, başını sallıyor.

Tamam, oğlum, şimdi gidiyoruz. O da kocaman bir yudum alıp bardağını tabutun üstüne koyarken, elini itiyorum.

Tamam, oğlum. Tamam, dedim ya.

Baba, bu Eugene'nin tabutu.

Adam, birer tane daha içelim mi, diye soruyor.

Babam bana, sen bir dakika dışarıda bekle, diyor.

Hayır!

Haydi, bakalım. Kötü çocuk olma.

Hayır!

Adam, İsa aşkına, diyor. Bu velet benim olsaydı kıçına tekmeyi atmıştım. Acılı bir gününde babasıyla böyle konuşmaya hakkı yok. İnsan oğlunun cenaze gününde bir bira içemiyorsa, hayatın ne anlamı kalır canım?

Babam, tamam, gidiyoruz, diyor.

Biralarını bitirip beyaz tabutun üzerindek kahverengi sıvı lekelerini kollarıyla siliyorlar.

Adam cenaze arabasının sürücüsüymüş. Yerine geçiyor. Babamla biz içeride oturuyoruz. Babam tabutu kucağında taşıyor. Göğsüne iyice bastırmış.

Eve geldiğimizde, bütün büyükler toplanmış. Anneannem, Aggie Teyze ile kocası, Pat Dayı, ve Tom Dayı. Annemin en büyük ağabeyi. Kuzeyliler'den nefret ettiği için daha önce hiç bizimle görüşmemişti. Tom Dayı'nın karısı Jane, Galway'den. Uzun sarkık kulaklı Spaniard cinsi köpeklere benziyor diye kimse onunla konuşmuyor.

Arabacı tabutu babamın elinden alıyor ve taşıyor. Annem inlemeye başlıyor. Tanrım, hayır! Ahh, ahh, hayır! Adam az sonra gelip bizi mezarlığa götüreceğini söylüyor. Anneannem, bu içkili haliyle eve adım atamayacağını söylüyor. Bu

mezara giden yavrucak çok acı çekti. Ona saygı gösterin. Sarhoş bir sürücü istemiyorum. Haline bak! Yıkılıyorsun! Oturduğun o tepeden yerde düşüverirsin. Neme lazım.

Hanım, bugüne kadar düzinelerce ölü çocuğu mezara taşıdım ben. Hiç de düşmedim. Ne tepeden ne de alçaktan.

Erkekler yine kendi şişelerinden bira içiyor, kadınlar reçel kavanozlarından beyaz şaraplarını yudumluyor. Pat Dayı yine herkese, bu içkiler benim, deyip duruyor. Anneannem, tamam, Pat, tamam, diyor. Kimse senin içkini alacak değil. Sonra Pat "Road to Rasheen" şarkısını söylemek istiyor. Pa Keating, olmaz, Pat, diyor. Cenaze günü şarkı söylenmez. Bir gece önce olur da, cenaze günü olmaz. İçkilerime dokunma, onlar benim ve "Road to Rasheen" şarkısını söylemek istiyorum. Herkes onun küçükken kafa üstü düştüğü için böyle yaptığını biliyor. Ve Pat Dayı şarkısını söylemeye başlıyor

Ama anneannem Eugene'in tabutunun kapağını açar açmaz susuyor. Bu sefer annem, Tanrım, diye ağlamaya başlıyor. Bunun bir sonu gelmeyecek mi? Tek çocukla mı kalacağım? Yatağın başucunda bir sandalyede oturuyor, Eugene'nin saçlarını, yüzünü ve ellerini okşuyor. Dünyadaki bütün çocuklar çok tatlıdır, yavrum. Sen onların en tatlısıydın. Seni kaybetmek çok acı ama artık cennette kardeşlerinle birliktesin. Bunu bilmek biraz olsun bizi avutuyor. Oliver da artık ikizini özlemiyordur. Ama yine de, Eugene'nin vücudu üzerine kapanarak hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Öyle ki, odadaki bütün kadınlar da onunla birlikte ağlamaya başlıyor. Pa Keating hava kararmadan gitsek, diyor. Karanlıkta mezarlığa gidemeyiz.

Anneannem Aggie Teyze'nin kulağına eğilip, çocuğu tabuta kim koyacak, diye fısıltıyla soruyor. Aggie Teyze, ben koyamam, diyor. Bu, annesine düşer. Pat Dayı konuşmaları duyuyor. Çocuğu ben koyarım, diye topallayarak yatağa gidiyor. Önce anneme sarılıyor. Annem başını kaldırıp ona bakıyor. Yüzü yaşlar içinde. Onu tabuta ben koyacağım.

Ah, Pat, ah!

Evet, bunu yapabilirim. O küçücük bir bebek. Daha önce hiç bu kadar küçük bir bebeği kucağıma almamıştım. Hiç almamıştım. Onu düşürmem, Angela, korkma. Yemin ederim, düşürmem!

Tabii ki, düşürmezsin, Pat, diyor annem.

Pat Dayı annemin Eugene'in ayakları üşümesin diye örttüğü battaniyeyi kaldırıyor. Eugene'nin ayakları bembeyaz, ve incecik mavi damarları belirginleşmiş. Pat Dayı eğilip onu kucağına alıyor ve göğsüne bastırıyor. Onu alnından öpüyor.

Sonra, odadaki herkes Eugene'i öpüyor.

Pat Dayı Eugene'i tabuta koyup bir iki adım geriliyor. Hepimiz tabutun başında son kez Eugene'e bakıyoruz.

Bak, onu düşürmedim, Angela, diyor Pat Dayı ve annem Eugene'in yüzünü okşuyor.

Aggie Teyze, bara arabacıyı çağırmaya gidiyor. Adam tabutu kilitleyip, arabaya kim binecek, diye soruyor. Arabada annem, babam, Malachy ve benim sığabileceğimiz kadar yer var.

Anneannem, mezarlığa siz gidin, diyor. Biz burada bekleriz.

Eugene'yi neden yanımızda tutamıyoruz? Neden onu, tabutunun üstüne bira bardağını koyan bu adama teslim ediyoruz? Margaret ile Oliver'i de aynı şekilde göndermiş olmalarını anlayamıyorum. Kardeşlerimi bu sandıkların içine koymak çok kötü bir şey. Birilerine bir şeyler söyleyebilmek istiyorum. Atın nal sesleri Limerick sokaklarında yankılanıyor. Malachy, Oliver'ı görecek miyiz, diye soruyor.

Babam, hayır, diyor. Oliver artık cennette. Sakın bana cennet nedir diye sorma, çünkü bilmiyorum.

Annem, cennet kardeşlerinin mutlu oldukları yer, diyor. Sıcacık bir yer.

Bir gün onlarla orada karşılaşacağız.

Malachy, at kakasını yaptı galiba, diyor, çok pis koktu. Annemle babam ister istemez gülümsüyorlar.

Mezarlığa geldiğimizde arabacı inip arabanın arka kapağını açıyor. Tabutu ben taşırım. Sendeliyor ve tabut sarsılıyor.

Annem kıyameti koparıyor. Sana çocuğumu taşıtmam! Babama dönüyor. Sen taşı, diyor.

Arabacı ne halt ederseniz edin, diyerek, arabasına biniyor.

Hava karamaya başlamış ve tabut babamın kollarında daha da beyaz görünüyor. Annem Malachy ile benim elimi tutuyor, babamın arkasından yürüyoruz. Kargaların sesi çıkmıyor. Yatmışlar. Sabah erken kalkıp yavrularını besleyecekler.

İki adam, ellerinde küreklerle küçücük bir çukurun başında bekliyor.

Çok geç kaldınız, diyor adamlardan biri. Neyse ki, çukur ufak, iş az. Yoksa, çoktan gitmiştik. Çukura atlıyor ve babama, uzat tabutu, diyor. Babam tabutu adama uzatıyor.

Adam tabutun üstüne ot ve saman döküyor ve o yukarı çıkarken diğer adam mezara toprak atmaya başlıyor.

Annem acı bir çığlık atıyor. Tanrım! Tanrım! diye ağlıyor. O sırada bir karga sesi duyuluyor. Adamlar mezarın üstünü örttükten sonra, alınlarını silip bekliyorlar. Bu terlemenin bir karşılığı olmalı, değil mi?

Babam, tabii, tabii, diyerek adamlara para veriyor. Adamlar başınız sağ olsun deyip gidiyorlar.

Mezarlığın kapısına arabaya doğru yürüyoruz ama araba gitmiş. Babam karanlıkta etrafa bakınıp başını sallayarak geri dönüyor.

O arabacı sarhoşun tekiydi zaten, diyor annem. Tanrı beni affetsin.

Odamıza dönene kadar epece bir yol var. Annem, çocuklar aç, diyor. Bir şeyler yemeleri gerek. Sabah aldığın paradan ver de, yiyecek alalım. Bu akşam bara gitmeyi sakın aklından geçirme. Naughton's'a gidip onlara balık ve patates yedireceğiz. Limonata da içsinler. İnsan her gün kardeşini gömmez.

Balıkla patates nefis. Sirkeli ve tuzlu. Üstüne de limonata bal gibi geliyor.

Evi bomboş buluyoruz. Masada boş bira şişeleri duruyor, ateş sönmüş. Babam gaz lambasını yakınca, Eugene'nin yastığının üzerinde başının çukurlaştırdığı yer görünüyor. İnsan onun yerden emekleyerek gelivereceğini sanıyor. Yatağa çıkıp pencereden Oliver'a bakacak sanki.

Babam bir yürüyüş yapmak istediğini söylüyor. Annem, hayır, diyor. Amacının ne olduğunu biliyor çünkü; babam cebinde kalan son üç beş kuruşla bara gitmek için sabırsızlanıyor. Ama annemin tepkisi karşısında ısrar etmiyor, peki, diyerek ocağı yakıyor ve çayı koyuyor. Bir süre sonra yatıyoruz. Malachy ile birlikte, Eugene'nin yattığı yataktayız. Onun beyaz tabutun içinde üşümeyeceğini umuyorum. Aslında, artık orada olmadığını bilmeme rağmen, bunu düşünmeden edemiyorum. Melekler tabutu açıp çoktan aldılar onu. Eugene şimdi Shannon'un soğuk sularından ve rutubetinden çok uzaklarda, göklerde Margaret ve Oliver ile beraber. Cennette bol bol balık, patates ve şeker var. Bunları yemene engel olacak teyzeler de yok. Bütün babalar evlerine işsizlik sigortasından aldıkları paraları getiriyor ve çocuklar babalarını aramak için barları dolaşmak zorunda kalmıyorlar.

Üç

Annem, Hartstonge Caddesi'ndeki evde artık bir dakika bile yaşayamayacağını söylemeye başlıyor. Eugene gece gündüz gözünün önünden gitmiyor. Onun yatağa tırmanarak pencerede Oliver'ı bekleyişini unutamıyor. Bazen de, Oliver'ı dışarıda görür gibi ve ikisinin konuşmalarını duyar gibi oluyor. Onların bir arada olması annemin içini rahatlatıyor, ama ömür boyu bununla yaşayamayacağını söylüyor. Okula çok yakın olan bu evden taşınmamız hiç de akılcı değil, ama annem böyle giderse aklını kaçırıp tımarhanelik olacak.

Barrack Hill denen bir tepede Roden Sokağı'nın sonunda bir eve taşınıyoruz. Daracık bir sokak. Bir tarafında altı tane ev var, karşı sırada ise tek bir ev. Altıncı ev bizimki. Evler iki katlı ve her katta ikişer oda var; kapının önünde bir sundurma ve hemen tuvaletin yanında da ahır gibi bir şey.

Eve bir iki parça eşya bulmak için, Annemle St. Vincent de Paul Derneği'ne gidiyoruz. Görevli bize bir masa, iki sandalye ve iki karyola alabilmemizi sağlayacak bir kâğıt veriyor. Irishtown'da eski ev eşyaları satan bir dükkâna gideceğiz. Eşyaların taşınması bize ait.

Annem, bu iş için ikizlerin pusetini kullanabiliriz, diyor ama bunu söyler söylemez ağlamaya başlıyor. Bluzunun koluna gözyaşlarını silerken, görevliye yataklar da mı kullanılmış, diye soruyor. Adam, elbette, diyor. Annem ölmüş birile-

rinin yatağında yatmaktan rahatsız olacağını söylüyor. Hele, verem filan geçirmiş biriyse, diye ekliyor. Adam elinden bir şey gelmeyeceğini söylüyor. Yoksul insanların seçme şansı yoktur.

Eşyaları, Limerick'in bir ucundan öbür ucuna taşımak bütün günümüzü alıyor. Pusetin dört tekerleğinden biri yuvasından çıkmış, arabayı sürekli olarak bir yöne doğru çekiyor. İki karyola, aynalı bir büfe, bir masa ve iki sandalyemiz var. Evimizden memnunuz. Bir odadan diğerine ve alt kattan üst kata dolaşıp duruyoruz. Böyle iki katlı bir evde aşağı yukarı inip çıkmak, insana zenginlik duygusu veriyor. Babam ocağı yakıyor, annem çay yapıyor. Onlar masadaki sandalyelere karşılıklı oturuyorlar, Malachy ile ben de Amerika'dan getirdiğimiz sandığın üstünde oturuyoruz. O sırada yaşlıca bir adam elinde bir kovayla evin önünden geçip bizim tuvalete bir kova su boşaltıyor ve anında etrafı pis bir koku sarıyor. Annem hemen dışarı çıkıp, ne diye bizim tuvaletimize pis sularını döküyorsun, diye adama çıkışıyor. Adam kasketini kaldırarak anneme selam veriyor ve sizin tuvaletiniz mi, diyor. Yoo, yanılıyorsunuz. Bu tuvalet bütün sokağa aittir. Burayı tam on bir aile kullanıyor. Özellikle yazın sıcakta koku berbattır. Dua edin şimdi kış ve Noel yaklaşıyor. Bu havada pek anlamazsınız. Ama uyarıyorum, gaz maskesiyle dolaşmak zorunda kalacağınız günler olacak. Size iyi geceler, bayan, umarım evinizden memnun kalırsınız.

Annem, bir dakika, diyor. Bu tuvaleti kim temizliyor peki?

Temizlemek mi?

Evet, kim temizliyor?

Şaka mı ediyorsun, bayan? Bu evler Kraliçe Victoria zamanında yapılmış. O günden bugüne temizlendiğini kimse görmemiş.

Adam gülerek sokaktan aşağı doğru uzaklaşıyor.

Annem masaya dönüyor ve, burada yaşayamayız, diyor. Mikroptan hepimiz ölürüz.

Babam, bir daha nasıl taşınırız, diyor. Hem, haftada altı şiline nerede ev bulacağız? Tuvaleti biz temizleriz. Kova kova su kaynatır, dökeriz.

Öyle mi? Onca suyu kaynatmak için yakacağı nereden bulacağız?

Babam susup çayını içiyor. Sonra, kalkıp sahip olduğumuz tek resmi duvara asmak için çivi aramaya başlıyor. Resimdeki adamın ince hatlı bir yüzü var. Sarı bir kep ve siyah bir cüppe giymiş. Tam göğsünde bir haç asılı. Babam onun bir Papa olduğunu söylüyor. On üçüncü Leo. İşçilerin koruyucusu. Bu resmi sokakta bulmuş. Herhalde, onu atan adamın işçilerle bir ilgisi yokmuş. Annem onun saçma sapan konuştuğunu söylüyor, babam da çocukların önünde böyle konuşma, diyor. Bir çivi buluyor, ama çekiç yok. Nasıl çakacak? Resmi duvara koyuyor, bir reçel kavanozunun dibiyle çiviye vurmaya başlıyor. Şişe kırılıyor, babamın elinden sıçrayan kanlar Papa'nın kafasına bulaşıyor. Babam musluğa koşup elini suya tutuyor, anneme de, Papa'nın kafasına sıçrayan kanları temizlemesini söylüyor. Çabuk, çabuk! Annem bluzunun koluyla resmi silmeye çalışıyor, ama yün kumaş kanları büsbütün Papa'nın yüzüne bulaştırıyor. Angela! Ne yaptın! Aman, bir gün bir kutu boya alır üstünden geçersin. Tanrım! İşçilere yardım eden tek Papa'ydı o! Ya günün birinde St. Vincent de Paul'dan biri evimize gelir de, Papa'nın kanlar içinde bu halini görürse...

Canım, onlar senin kanın! Baksana, bir çivi bile çakmayı bilmeyen işe yaramaz adamın tekisin. Off, bana ne! Sırtım çok ağrıyor. Ben yatacağım.

Peki, ben ne yapacağım?

Resmi merdiven altındaki kömürlüğe koy. Orada kimse görmez.

Olmaz! Bu uğursuzluk getirir. Bir Papa'nın resmi kömürlüğe konur mu hiç?

N'aparsan yap, diyor annem, ve yatıyor.

Ben yapacağımı bilirim, diyor babam.

Limerick'te ilk Noel'imiz. Sokakta kızlar ip atlıyor ve şarkılar söylüyorlar.

Noel geliyor, Noel geliyor
Kaz şişmanlayıp palazlanıyor
Yaşlı adamın şapkasına
Herkes bir peni koyuyor.
Bir penin yoksa, yarım peni de olur,
Yarım penin bile yoksa, Tanrı seni korur.

Mahallenin erkek çocukları da karşılarına geçmiş, kızlarla alay ediyorlar.

Annem güzel bir Noel yemeği hazırlamak istiyor, ama Oliver ile Eugene'yi kaybettikten sonra maaşımız on altı şiline inmiş durumda. Kirayı düşersek, geriye on şilin kalıyor. Dört kişiye on şilinin nesi yeter ki?

Babam iş bulamıyor. Sabahları en erken o kalkıyor, ateşi yakıp çay suyunu koyuyor. Bir de kendine tıraş suyu hazırlıyor. Her sabah gömleğini giyip bir yaka ve kıravat takıyor, kasketini de başına geçirip evden çıkıyor. İşsizlik sigortasına parasını almaya gidiyor. Evden asla kıravatsız çıkmıyor. Çünkü yakası ve kıravatı olmayan bir adamın kendine saygısı yoktur. İş Bulma Kurumu'ndaki memurun insana, Rank Un Fabrikası'nda ya da Limerick Çimento Fabrikası'nda bir iş olduğunu ne zaman haber vereceği hiç belli olmaz. Bir işçi olarak çalışsa bile, kıravatsız bir adama kimse saygı göstermez.

Patronlar ve ustabaşıları her zaman babama saygı gösteriyor, kendisini işe almak istiyorlar. Ama babam ağzını açtığı anda vazgeçiyorlar. Kuzeyli aksanını duyar duymaz, Limerick'li birini tercih ediveriyorlar.

Ateşin karşısında otururlarken, annem, ne diye sen de işçi gibi giyinmiyorsun, diye sorduğunda babam hep bunları an-

latıyor. Annem ona, sen de Limerick'liler gibi davran öyleyse, dediğinde, asla kendimi o kadar düşüremem, diyor. Zaten çocuklarımın Limerick aksanını kapmasına fazlasıyla üzülüyorum. Annem de, sen kafanın dikine git, diyor. Ama babam bir gün Tanrı'nın yardımıyla Limerick'ten taşınacağımıza ve çocuklarının ölümüne sebep olan Shannon'dan kurtulacağımıza inanıyor.

Ona, Limerick aksanını kapmak ne demek diye sorduğumda, uygunsuz bir şey yapmak diye açıklıyor.

Babam iş aramaya gitmediği günler uzun yürüyüşler yapıyor. Çiftçilere yardıma ihtiyaçları olup olmadığını soruyor, kendisinin de bir çiftlikte büyüdüğünü anlatıyor. Bazen onu işe alıyorlar, gömlek yakası ve kıravatıyla işe gidiyor ve hiç durmadan çalışıyor. Öyle ki, artık ona 'dur' demek zorunda kalıyorlar. Bu sıcakta yemeden içmeden bir insanın nasıl böyle çalışabildiğine hayret ediyorlar. Babam sadece gülümsüyor.

Çiftlikte kazandığı paralardan hiçbir zaman eve getirmiyor. Bu para, işsizlik sigortasından aldığı maaştan farklı olmalı. Eve getirilmesi gereken para Sigorta'dan alınıyor. Çiftliklerden kazandığı parayla bara gidiyor. Akşam altı olduğunda eve gelmemişse, annem onun o gün bir iş bulup çalıştığını anlıyor ve bir kerecik olsun bara gitmeden eve gelse, olmaz mı, diyor. Ama babam bunu hiç yapmıyor. Annem çiftliklerden bize patates, lahana, şalgam ya da havuç getirmesini bekliyor, ama babam bunu da yapmıyor. Çünkü boynunu kırıp kimseden bir şey isteyemez. Annem, benim St. Paul de Vincent Derneği'nin kapısında boynunu büküp beklemem çok normal de, senin eve birkaç parça sebze meyva getirmen mi ayıp, diye soruyor.

Erkekler farklıdır, diyor babam. Erkek onurludur. Erkek dediğin gömlek yakasını ve kıravatını takar, hiç kimseden hiçbir şey istemez.

Annem de, sana göre öyle, diyor.

Çiftlikten kazandığı para suyunu çekip de babam eve döndüğünde, yine İrlanda üzerine şarkılar söylüyor, sonra tek tek ölen çocukları için ağlıyor. Ama daha çok İrlanda için ağlıyor. Eğer Roddy McCorley şarkılarını söylerse, bir iki biralık para kazanabildi demektir. Kevin Barry şarkıları söylerse, günü iyi geçti demektir, çünkü yerlerde sürüne sürüne eve geliyor ve bizi yataktan kaldırıp 'Hazır ol'a geçirip yemin ettiriyor. Annem araya girip, çocukları rahat bırakmazsan ocağı karıştırdığım demir parçasıyla beynini dağıtacağım, diye bağırıyor ve babam ancak o zaman bizi bırakıyor.

Ama anneme, bunu yapamazsın, Angela, diyor.

Yaparım. Hem de, daha beterini yaparım. Şu saçmalıkları bırak ve yatağa gir.

Yatağa gir! Yatağa gir! Ne gereksiz iş. Eğer yatağa girersem, tekrar kalkmayacak mıyım sanki? Ben insana zehir saçan bu pis nehrin olduğu bir yerde yatıp uyuyamam zaten.

Ama yatağa giriyor, duvarı yumruklaya yumruklaya acıklı şarkılar söylüyor ve sonunda uyuya kalıyor. Sabahları şafakla birlikte kalkıyor, çünkü gün ağardıktan sonra uyumak olmaz. Sonra bizi kaldırıyor. Malachy ile artık onun bizi geceleri uykumuzdan uyandırmasından bıkmışız. Bir de sabahın köründe bizi uyandırınca, yataktan çıkmamak için, hasta olduğumuzu söyleyerek onu kandırmaya çalışıyoruz, ama o üzerimizdeki örtüleri çekerek bizi ayağa dikiyor. Aralık ayı, buz gibi soğuk. Ağzımızdan çıkan dumanları görebiliyoruz. Yatak odasının kapısında duran kovaya çişimizi yapıp, ısınmak için hemen alt kata koşuyoruz. Kapının yanında, musluğun altındaki leğende yüzümüzü gözümüzü yıkıyoruz. Musluğun borusu duvara çakılı bir çiviye sicimle dolanarak bağlanmış. Su borusunun etrafındaki her şey soğuk ve ıslak... yerler, duvarlar ve leğenin üstünde durduğu sandalye. Akan su ise, buz gibi. Parmaklarımız adeta hissizleşiyor. Babam bunun çok faydalı olduğunu söylüyor. Erkek gibi yetişmemizi sağlarmış. Kendisi buz gibi suyu yüzüne, boynuna ve göğsüne çarparak

bize korkulacak bir şey olmadığını gösteriyor. Biz bir an önce içeri kaçıp ocağın karşısında ısınmaya bakıyoruz. Ama içeride fazla oyalanamayız, çünkü çayımızı içip ekmeğinizi yedikten sonra okula gitmek zorundayız.

Babam yemekten önce ve yemekten sonra şükran duamızı söyletip, okulda uslu olmamızı tembih ediyor. Tanrı'nın gözü her an üstümüzde, diyor. En ufak bir hata gördü mü, bizi cehenneme yollar. Orada soğuktan şikâyet edemezsiniz.

Sonra gülüyor.

Noel'den iki hafta kadar önce Malachy ile yağmurlu bir havada okuldan eve geldiğimizde, mutfağı bomboş buluyoruz. Yani, masa ve sandalyelerle sandık gitmiş, ateş de sönmüş. Ama Papa'nın resmi duruyor. Bu da, henüz evden taşınmadığımızı gösteriyor. Babam asla Papa'nın resmini almadan taşınmaz. Yerde su birikintileri oluşmuş, duvarlar ıslak ıslak parlıyor. Yukarıdan sesler geliyor ve hemen yukarı koşuyoruz. Annemle babam oradalar, aşağıdaki eşyalar da yukarı taşınmış. Ocak yanıyor ve oda sıcacık. Annem yatakta oturmuş, babam ocağın karşısında sigarasını tüttürerek *"Irish Press"* gazetesini okuyor.

Annem alt katı sel bastığını anlatıyor. Sokaktan gelen sular kapının altından içeri doldu. Hemen bezler sıkıştırdık ama para etmedi. Sırılsıklam olduğumuz gibi, içeri bir de yağmur girdi. Ayrıca, herkesin tuvalete boşalttığı kovalardan mutfağa berbat bir koku yayılmıştı. Kısacası, yağmurlar dinene kadar üst katta yaşamamızın daha uygun olacağını söylüyor. Kışı burada sıcacık geçiririz. Baharda aşağıdaki rutubet kurur, eşyaları yine taşırız. Babam da, sanki sıcak bir ülkeye tatile gitmişiz gibi düşünün, diyor. Mesela, İtalya'ya. Ve ondan sonra üst kata İtalya demeye başlıyoruz. Malachy Papa'nın aşağıda soğukta ve rutubette kaldığını söylüyor. Onu da yukarı getiremez miyiz?

Hayır, hayır, diyor annem. Aşağıda kalsın. Gece yattığım yerden onu seyredemem doğrusu! Brooklyn'den Belfast'a,

oradan Dublin'e ve Limerick'e kadar taşıdığımız yeter. Artık biraz huzur istiyorum.

Annem Malachy ile beni de alarak St. Vincent de Paul Derneği'ne götürüyor. Kuyrukta Noel için yiyecek bir şeyler almak üzere bekliyoruz. Bir kaz ya da jambon, domuz pastırması... Görevli Limerick'te bu Noel herkesin çok zor durumda olduğunu söylüyor ve bize yine McGrath's ile kasaptan alışveriş edebilmemizi sağlayacak bir kâğıt veriyor.

Kasap, kaz maz yok, diyor. Domuz eti de yok. St. Vincent de Paul Derneği'nden gelen fişlere lüks yiyecekler veremeyiz. Bir Noel tatlısı, işkembe ya da kuzu başı, ya da şöyle güzel bir domuz başı alabilirsiniz, bayan. Domuz başı çok iyidir. Bol bol eti vardır. Çocuklar bayılır. Şu yanağa bak. Bir de üstüne hardal döktün mü, nefis olur. Tabii, Amerika'da biftek ve tavuk varken bunları kimse yemez.

Adam sosis filan da alamayacağımızı söylüyor. Aklın varsa domuz başını alırsın, diyor anneme. Limerick'in yoksul halkı bir domuz başı için birbirini yer. Bitmeden al, sonra pişman olursun.

Annem, Noel'de domuz başı yenmez, diyor. Olur mu hiç! Kutsal insanlar bile çok aç kaldığında domuz başına nasıl saldırırdı kim bilir!

Annem, hayır, diyor. Onlar domuz başı yemezdi. Onlar Yahudiydi.

Allah allah! Domuz başı domuz başıdır. Yenmez mi hiç?

Yahudi de Yahudidir işte! Dinlerine aykırı düşer bu. Onları suçlayamayız.

Bayan, sen Yahudiler ve domuz başı konusunda uzman filan mısın?

Hayır, değilim. Ama New York'ta Yahudi bir komşumuz vardı...Mrs. Leibowitz... Ah, o olmasaydı biz ne yapardık...

Kasap bir domuz başını gazete kâğıdına sararken, Malachy, şu köpeğe bak, diye atılıyor. Annemle kasap gülmeye başlıyorlar. Sonra kasap anneme domuz başıyla birlikte

birkaç tane sosis de sarıyor. Mutlu Noeller. Sosisleri Noel sabahı kahvaltıda yersiniz. Haydi, haydi. Para mı istiyoruz, canım. Alın şunu. Kazla jambonun eksikliğini biraz olsun unutturur.

Ama bunu yapmanız gerekmezdi...

Elbette, bayan. Yapmam gerekseydi yapmazdım zaten.

Annem sırtı ağrıdığı için domuz başını benim taşımamı söylüyor. Paketi göğsüme dayıyorum. Nemli. Ve kâğıt yırtıldıkça domuzun başı paketten görünmeye başlıyor. Annem, Noel'de domuz başı yemekten utanç duyuyorum, diye söyleniyor. Okuldan çocuklarla karşılaşıyoruz, birbirlerine beni gösterip gülüşüyorlar.

Hey, Frankie McCourt'un domuz burnuna bakın! Siz Kuzey Amerika'da domuz kafası mı yiyordunuz?

Biri diğerine seslenerek, hey Christy, diyor, domuz kafası nasıl yenir sen biliyor musun?

Hayır, Paddy.

Kulaklarından tutacaksın, başlayacaksın yanaklarını ısırmaya!

Hey, Paddy, sen McCourt'ların domuzun neresini yemediklerini biliyor musun?

Hayır, Christy.

Bir tek gerisini yemiyorlar!

Birkaç sokak daha ilerledikten sonra, gazete kâğıdı tamamen ıslanıp yırtılıyor. Artık herkes domuzun kafasını görüyor. Hayvanın burnu göğsüme gömülmüş, çeneme doğru uzanıyor. Ona acıyorum. Zavallı ölmüş ve herkes onunla alay ediyor. Kız kardeşimle ikiz kardeşlerim de ölmüştü, ama onlara biri bir laf edecek olsa kafasına taşı yer.

Babam yanımızda olsa, diyorum, bize yardım ederdi. Annem iki adımda bir durup duvara yaslanıyor. Belini tutarak Barrack Tepesi'ne asla tırmanamayacağını söylüyor. Aslında babam da olsa, bize pek faydası olmazdı ya. Hiçbir zaman

öyle paket, torba filan taşımaz çünkü. Böyle bir şeyler taşımak, insanın değerini düşürür. İkizleri taşımıştı, gerçi. Papa'nın resmini de taşımıştı. Ama bunlar, domuz başı gibi sıradan şeyleri taşımaktan farklıydı. Malachy ile bana, büyüyünce yakalıklarınızı ve kıravatınızı her zaman takmalısınız, diyor. Bir de, kimse sizi paket maket taşırken görmemeli.

O gün eve döndüğümüzde üst katta ocağın karşısında "Irish Press" gazetesini okuyor ve sigarasını tellendiriyor. Bu gazeteyi çok seviyor, çünkü gazete De Valera'nın gazetesi ve babam De Valera'nın dünyanın en büyük adamı olduğunu düşünüyor. Kapıdan girer girmez bana ve kucağımdaki domuz başına bakıyor. Anneme, bu çocuğa Limerick sokaklarında böyle iğrenç bir şeyi taşıtmaya utanmıyor musun, diye kızıyor. Annem paltosunu çıkarıp yatağa uzanırken, gelecek yıl Noel'de yiyecek bulmak için kendin sokaklara çıkarsın, diyor. Yorgunluktan geberiyorum. Şu tafraları bırak da, bana bir yudum çay ver. Çocuklar da açlıktan düşüp bayılmadan önce onlara biraz ekmek kızart.

Noel sabahı babam erkenden kalkıp sosislerimizi hazırlamak için ateşi yakmış. Annem beni büyükanneme gönderiyor. Domuz başını pişirmek için bir tencere versin, diyor.

Büyükannem Noel'de domuz başı mı yiyeceksiniz, diye bir çığlık atıyor. Aman, Tanrım! Aziz İsa! Aziz Meryem! Artık bu kadarı da olmaz. O baban olacak herif çıkıp biraz jambon filan bulamadı mı? Bari, bir kaz bulsaydı. Ne biçim adam bu böyle!

Annem domuz başını tencereye koyup üstünü örtene kadar suyla dolduruyor ve babam bizi kiliseye götürüyor. Kilisenin içi sıcacık, çiçek ve tütsü kokularıyla çok hoş. Babam bize yatağında yatan bebek İsa'yı gösteriyor. Tombul, iri bir bebek. Malachy gibi kıvırcık saçları var. Babam İsa'nın annesinin mavi elbiseli Meryem olduğunu söylüyor. Babası da, Aziz Joseph. Sakallı, yaşlı bir adam. Üzgünler, diyor babam, çünkü hepimiz cennete gidelim diye, İsa'nın büyüyünce öl-

dürüleceğini biliyorlar. Bebek İsa'nın neden öldürüleceğini soruyorum. Böyle sorular sorulmaz, diyor babam.

Malachy ısrar ediyor: Neden? Neden?

Babam onu susturuyor.

Eve geldiğimizde annemi berbat bir durumda buluyoruz. Ocaktaki kömür bitmiş ve tenceredeki su artık kaynamıyor. Dock Road'a gidip kamyonlardan dökülen kömürlerden bulabilir miyiz acaba, diyor. Bugün kesinlikle buluruz. Kimseler Noel günü sokaklara kömür toplamaya çıkmaz. Babamı çağırmanın anlamı yok, çünkü o asla bu kadar alçalamaz. Yere eğilip kömür toplayamaz. Toplasa bile, torbaları taşımaz. Onun prensipleri vardır.

Annem de sırtı ağırıdığı için çıkamıyor. Frank, sen git. Malachy'yi de al.

Dock Road'a epeyce bir yol var ama aldırmıyoruz, çünkü sosisleri mideye indirmişiz. Ayrıca, yağmur da yok. Annemin yan komşumuz Mrs. Hannon'dan ödünç aldığı çuvalı henüz boşken taşımak da zor değil. Annem haklı çıkıyor. Sokaklarda kimseler yok. Fakir insanlar bile evlerinde domuz başlarını yiyorlar. Ya da, kim bilir, belki de kaz yiyorlar. Yollarda oraya buraya sıkışmış kömür parçaları ve tezek buluyoruz. Biraz da ateşi yakmak için kâğıt ve karton. Çuvalı doldurana kadar dolaşacağız. O sırada Pa Keating karşımıza çıkıveriyor. Noel için yıkanmış paklanmış. Eugene'nin öldüğü günkü gibi eli yüzü kapkara değil. Ne yapıyorsunuz burada, diyor. Malachy de söylüyor, tabii. Tanrım! Aziz İsa! Aziz Meryem! Noel günü yakacak kömürünüz yok ve domuz başını pişiremiyorsunuz! Ne korkunç!

Bizi South's bara götürüyor. Aslında, barların açık olmaması gerek ama Pa Keating "müdavim" lerden. Bu tür müşterilerden İsa'nın doğum gününü bira içerek kutlamak isteyenler için bir arka kapı var. Pa Keating birasını ısmarlıyor, bize de limonata getirtiyor. Sonra adama, biraz kömür bulabilir miyiz acaba, diyor. Adam, tam yirmi yedi yıldır bu

barda barmenlik yapıyorum, diyor. Kimsenin benden kömür istediği olmamıştı. Fakat barmenin Pa Keating için yapmayacağı şey yok. Bizi merdiven altındaki kömürlüğe götürüyor ve taşıyabileceğiniz kadar alın, diyor. Gerçek kömür! Dock Road'da bulduklarımıza hiç benzemiyor. Taşıyamasak da, çuvalı sürükleyerek götürürüz diyoruz.

South's bardan Barrack Hill'e dönmemiz epeyce uzun sürüyor. Çuvalda bir delik var çünkü. Ben çuvalı yerde sürükleyerek önden gidiyorum, Malachy arkadan dökülen kömürleri toplayıp çuvala tıkıyor. Derken, yağmur başlıyor, ama bir yere sığınıp bekleyemiyoruz.

Çuval yerde simsiyah bir iz bırakıyor, Malachy yerden topladığı kömürleri çuvala dolduruyor ve kömürlü elleriyle yüzünü sildikçe yüzü kapkara oluyor. Zenci oldun, diyorum. Sensin zenci, diyor. Bir dükkânın önünden geçerken, kadının biri Noel günü zencileri görmek istemiyorum, diye bizi kovalıyor.

Çuvalı sürüklemeye devam etmeliyiz, yoksa Noel yemeğimizi yiyemeyeceğiz. Ateşin yanması zaten zaman alacak. Domuzun başı da pişene kadar ayrıca saatler geçecek. Bir de annemin yanına eşlik etsin diye koyduğu lahanalar ve patatesler pişecek.

O'Connell Meydanı'na kadar geliyoruz. İnsanlar ışıl ışıl evlerinde sofralarına oturmuş bile. Pencerelerden biri açılıyor ve çocuklar bizimle alay ediyor. Hey, Afrikalı yerliler bakın! Nerede sizin mızraklarınız?

Malachy onlara kömür fırlatmak istiyor. Ama ona kömürler eksilirse, domuz başını pişiremeyeceğimizi söylüyorum. Asla Noel yemeğimizi yiyemeyiz, ona göre.

Evin alt katı göl olmuş. Ama bizim için bir şey fark etmiyor, çünkü zaten iliklerimize kadar sırılsıklam olmuşuz. Suların içinde yürüyoruz. Babam inip çuvalı yukarı, İtalya'ya çekiyor.

Aferin çocuklar, diyor. Bayağı kömür toplamışsınız. Dock Road'da yolları kömürle döşemişler anlaşılan.

Annem bizi görünce önce gülüyor, sonra ağlamaya başlıyor. Gülüyor çünkü kapkara olmuşuz. Ağlıyor çünkü sırılsıklamız. Hemen üstünüzü çıkarın, diyor. Elimizi yüzümüzü yıkıyor.

Babama, domuz başı kalsın, diyor. Bir reçel kavanozu çay yap.

Dışarıda yağmur devam ediyor. Alt katı sel basmış. Ama İtalya'da ateş yanıyor ve burası sıcacık, kupkuru. Malachy ile ateşin karşısında uyuyakalıyoruz.

Babam, yemek hazır, diye bizi uyandırıyor. Elbiselerimiz daha kurumamış. Malachy Amerika'dan getirdiğimiz sandığın üstünde, annemin Amerika'dan getirdiği kırmızı paltosuna sarınmış oturuyor. Benim sırtımda da annemin babasının Avustralya'ya giderken bıraktığı eski bir palto var.

Odaya nefis kokular yayılmış. Lahana, patates ve domuz başı. Ama babam domuz başını tencereden çıkarıp bir tabağa koyduğu anda, Malachy, zavallı domuz, diye ağlamaya başlıyor. Ben onu yiyemem!

Karnın aç, yiyeceksin, diyor annem. Bırak saçmalamayı.

Babam, bir dakika, diyor ve domuzun iki yanağını kesip Malachy ile benim tabaklarımıza koyuyor, üstüne hardal sürüyor. Domuzun başını da tabağıyla birlikte gözümüzün önünden kaldırıp masanın altına yere koyuyor. Malachy önündeki yemeği yemeye başlıyor, çünkü bunun domuzun başı olduğunu düşünmüyor artık. Lahana yumuşacık olmuş. Masada bir sürü patates var. Annem pateslerimizi soyuyor. Tuzlu tuzlu ve tereyağlı patatesleri yiyoruz.

Ama babam patatesleri kabuğuyla ağzına atıyor. Annem de, iyi ki yediğin yumurta değil, diyor, kabukları ağzına batacaktı.

Babam İrlandalılar'ın her gün milyonlarca patates kabuğunu ziyan ettiklerini söylüyor. Binlerce insanın veremden ölmesinin nedeni bu zaten. Ben yumurtayı da kabuğuyla yerim. Yumurtanın kabuğunda vitamin çok. Hem, israf sekizinci günahtır. Ben...

Annem babamı susturuyor. Hadi kes artık, yemeğini ye.

Babam patatesin birini kabuğuyla ısırıyor ve tekrar tabağına koyuyor. Domuzun yanağından bir parça eti ağzına atıyor, bir yaprak da lahana yiyor. Tabağındakileri Malachy ile bana bırakıyor.

Daha sonra çay yapıyor ve annemin hazırladığı reçelli ekmeklerimizi yiyoruz. Böylece, kimse, Noel gecesi tatlı yemediğimizi söyleyemez. Hava kararmış ve hâlâ yağmur yağıyor. Ocaktaki kömürler kıpkırmızı olmuş. Annemle babam ocağın karşısında sigaralarını içiyorlar.

İnsan elbiseleri ıslak olunca, yatmaktan başka bir şey yapamıyor.

Hem, yatak sıcacıktır ve babanız Cuchulain'in nasıl Katolik olduğunun hikâyesini anlatırken uyur kalırsınız. Rüyanızda kilisede, beşik içinde bir domuz görürsünüz. Domuz ağlıyordur, çünkü o da, İsa ve Cuchulain gibi büyüyünce ölecektir.

Margaret'le ikizleri bize getiren melek tekrar gelip Michael adında bir erkek kardeş getiriyor. Babam bize Michael'ı İtalya'nın merdivenlerini çıkarken tam yedinci basamakta bulduğunu anlatıyor. Bu yüzden, yeni bir bebek isteyen, Yedinci Basamaktaki Meleğe dikkat etmeli, diyor.

Malachy, insanın evinde merdiven yoksa nasıl bebeği olacağını sorunca, babam, o kadar çok soru sormak iyi değildir, diyor. Başın belaya girer.

Malachy, bela ne demek, diye öğrenmek istiyor.

Bela. Ah, oğlum, ah... bütün bu dünya belanın ta kendisidir. Ve babam kasketini takıp Bedford Row Hastanesi'ne annemle Michael'ı görmeye gidiyor. Annem sırtı ağrıdığı için hastaneye kaldırılmış, ama yedinci basamakta buldukları bebeğine bakmak için onu da yanına almış. Bunu hiç anlayamıyorum. Çünkü, meleklerin merdivene hasta bir bebek bırakmayacağından eminim. Annemle babama bunu sormanın

bir anlamı yok çünkü, sen de Malachy gibi çok soru sormaya başladın, diye kızıyorlar. Haydi, git oyun oyna, diyorlar.

Büyüklerin çocukların soru sormasından hoşlanmadığını biliyorum. Ama onlar her türlü soruyu bize sorup duruyorlar: Okul nasıl? Uslu duruyor musun? Dualarını ezberledin mi? Biz kalkıp da onlara, dualarını okuyup okumadıklarını sorsak, kafamıza bir şey yeriz muhakkak.

Babam annemle bebeği eve getirdi. Annemin birkaç gün yatakta yatması gerekiyordu. Sırtındaki ağrı daha geçmemişti. Bu bebeğin kız kardeşimiz Margaret'e çok benzediğini söylüyor. Sanki burnundan düşmüş! B beğin simsiyah kıvır kıvır saçları ve çok güzel mavi gözleri var. Hele, kaşları! Annem böyle diyor.

Bebeğin nasıl Margaret'in burnundan düştüğünü merak ediyorum. Ve merdivenlerin yedinci basamağının hangisi olduğunu öğrenmek istiyorum. Sadece dokuz basamak var, ama acaba aşağıdan yukarı mı, yoksa yukarıdan aşağı doğru mu saymak gerekiyor? Babam bu soruya pek kızmıyor. Melekler gökyüzünden geldiğine göre, yukarıdan aşağı iner. Bizler gibi, ekim ayından nisan ayına kadar göl gibi olan mutfaktan, yani aşağıdan yukarı çıkmazlar.

Ben de yedinci basmağı yukarıdan aşağı doğru sayarak buluyorum.

Bebek üşütmüş. Yüzünü ve başını öyle bir sarıp sarmalamışlar ki, nefes alamıyor. Annem çok endişeli. Günlerden pazar ve fakirlerin gittiği dispanser kapalı. Doktora gidecek olsak, hemşire halimizden hemen anlar ve dispansere gitmemiz gerektiğini söyler. Çocuk ölüyor, deseniz bile oralı olmaz. Doktor çiftliğinde at biniyordur.

Annem ağlıyor, çünkü bebek nefes alamıyor. Bir parça gazete kâğıdını kıvırıp burnunu açmaya çalışıyor, ama kâğıdı fazla derine itmekten korkuyor. Babam, çocuğun ağzına burnuna bir şeyler tıkıştırmanın yararı olmayacağını söylü-

yor. Eğiliyor. Bebeği öpecek sanıyorum, ama o ağzını bebeğin küçücük burnuna yerleştirip içindeki pislikleri emmeye başlıyor. Nefesini içine çekerek bebeğin burnundan çıkanları ateşe tükürüyor. Michael bir çığlık atarak nefes almaya başlıyor. Havanın ciğerlerine gittiğini görür gibi oluyorum. Bacaklarını havaya kaldırıp tekmeler atmaya başlıyor ve etrafa gülücükler saçıyor.

Annem şaşkın şakın babama bakıyor. Eskiden tatil günleri at binmeye giden doktorlar yokken biz Atrim'de böyle yapardık, diyor babam.

Michael'ın doğumuyla sigortadan aldığımız maaşa üç beş şilin daha ekliyorlar, ama annem bunun da yeterli olmadığından yakınarak yine St. Vincent de Paul Derneği'ne gitmeye devam ediyor.

Bir akşam kapı çalınıyor. Annem aşağı inip kapıya bakmamı söylüyor. St. Vincent de Paul Derneği'nden iki adam annemle babamı soruyorlar. Annemle babamın İtalya'da olduğunu söylüyorum.

Ne?

Yukarıdalar, orası kuru, diyorum.

Sonra, kapının önündeki odanın ne işe yaradığını soruyorlar.

Tuvalet, diyorum.

Peki, neden tuvalet evin arkasında değil, diye soruyorlar.

İyi ki de arkada değil, diyorum. Bu bütün sokağın tuvaleti. Herkes evimizin içinden mi geçip kovalarını dökecekti yani... hepimiz mikroptan geberirdik.

Adamlar, bütün bu sokaktakiler için bir tek tuvalet olduğundan emin misin, diye soruyorlar.

Eminim.

Tanrım!

O sırada, annem İtalya'dan aşağı sesleniyor: Kimmiş?

İki adam.

Ne adamı?

St. Vincent de Paul Derneği'nden.

Adamlar göl sularına dikkatle basarak aralarında, bu bir rezalet, diye konuşuyorlar. Üst kata çıkınca annemle babamdan özür dileyerek derneğin gerçekten ihtiyacı olan kişilere yardım sağlayabilmesi için bu tür araştırmalar yapması gerektiğini söylüyorlar. Annem onlara çay ikram etmek istiyor, adamlar etrafa bakınıp, hayır teşekkürler, diyorlar. Neden yukarı katta oturduğumuzu soruyorlar. Tuvalet hakkında sorular soruyorlar, sonra daha bir sürü soru soruyorlar. Çünkü büyük insanlar, özellikle gömlek yakalıkları ve kıravatları olan ve takım elbise giyenler istedikleri kadar soru sorabilirler. Defterlerine not alıyorlar. Bebek kaç yaşında, diye soruyorlar. Babamın sigortadan ne kadar maaş aldığını soruyorlar. En son ne zaman bir işe girmiş olduğunu soruyorlar. Neden işsiz olduğunu ve aksanının neden böyle bozuk olduğunu soruyorlar.

Babam önce tuvaletten mikrop kapabileceğimizi, yağmurlarda mutfağa sel bastığını ve yukarıda yaşamak zorunda kaldığımızı anlatıyor. Bu rutubetin tek sorumlusu Shannon Nehridir. Hepimizi tek tek öldürecek, diyor.

Malachy, ama burası İtalya, deyince adamlar gülüyorlar.

Annem Malachy ile bana çizme istiyor. Adamlar O zaman Bağış Evi'ne başvurması gerektiğini söylüyorlar. Annem doğumdan sonra pek iyileşemediğini ve kuyruklarda bekleyecek halde olmadığını söylüyor. Adamlar herkese eşit davranmak zorundayız, diyorlar. Irishtown'da üçüzleri olan bir kadına da aynı şekilde davranırız, kusura bakmayın. Teşekkür ederiz. Raporumuzu derneğe vereceğiz.

Adamlar giderken Malachy onlara meleğin Michael'ı bıraktığı basamağı göstermek istiyor. Ama babam, şimdi olmaz, diyor. Malachy ağlamaya başlıyor ve adamlardan biri cebinden bir şeker çıkarıp ona veriyor. Ben de ağlayacak bir neden bulsam, diye düşünüyorum.

Adamlarla aşağı inip ayakları fazla ıslanmadan nerelere basabileceklerini gösteriyorum. Adamlar, Tanrım, Tanrım, deyip duruyorlar. İtalya değil, Calcutta'da yaşıyor bunlar!

İtalya'da babam anneme böyle dilencilik yapmaması gerektiğini söylüyor. Ne demek dilencilik? Hiç mi gururun yok? Nasıl utanmadan çizme istiyorsun öyle?

Pekâlâ, Bay Gurur! Sen nasıl bir çözüm düşünüyorsun? Çocuklar yalınayak mı okula gitsin?

Şu anda giydikleri ayakkabıları onarmayı tercih ederim, diyor babam.

Şu anda giydikleri ayakkabılar paramparça. Onarılacak hali kalmamış.

Ben onarırım.

Senin elinden hiçbir iş gelmez ki! Beceriksizin tekisin!

Babam ertesi gün, eve bir bisiklet lastiğiyle geliyor. Beni Mrs. Hannon'a gönderip bir çekiç istememi söylüyor. Annemin keskin bıçağıyla lastiği kesiyor. Ayakkabılarımızın tabanlarına göre parçalar çıkarıyor, Onları ayakkabılarımıza çiviliyor.

Annem, hiç ellemeseydin bari, bu ayakkabılarla Paskalyaya kadar idare ederlerdi, diye bağırıp çağırıyor. O zamana kadar da, St. Vincent de Paul'den çizme bulurduk.

Ama babam ona kulak asmadan işine devam ediyor. Ayakkabılarımızın kenarlarından taşan bisiklet lastikleriyle bizi İtalya'da bir aşağı bir yukarı dolaştırıyor. Şimdi ayaklarınız sıcacık olacak, diyor. Ama biz artık bu ayakkabıları giymek istemiyoruz, çünkü yürürken ayaklarımız birbirine dolanıyor. Çekici Mrs. Hannon'a götürdüğümde, ayakkabılarına ne oldu öyle, diyor. Başını sallayarak gülüyor ve çok utanıyorum.

Ertesi gün okula gitmek istemiyorum, hasta numarası yapıyorum, ama babam kalkıp bize çay yapıyor ve ekmek kızartıyor. Ayakkabınız olduğuna şükredin, diyor. Leamy's okulunda karda kışta yalınayak gelen çocuklar var.

Okula giderken çocuklar bizimle alay ediyor. Bisiklet lastikleri epeyce kalın ve boyumuzu daha uzun gösteriyor.

Hey! Oralarda havalar nasıl?

Sınıfta ayakkabısız çocuklar da var, ama onlar hiç seslerini çıkarmıyorlar. Acaba, diyorum, tökezleye tökezleye yürümemize neden olan bisiklet lastikli ayakkabımız olması, hiç ayakkabımız olmamasından daha mı iyi? Ama hiç ayakkabımız olmasa, sınıftaki bütün o çocuklarla bir birlik oluşturabilirdik. Oysa bisiklet lastikli ayakkabılarla Malachy ile tek başımıza kalıyoruz ve kendi savaşımızı vermek zorundayız.

Bahçede bir banka oturup ayakkabılarımla çoraplarımı çıkarıyorum. Bu sefer öğretmen, ayakkabıların nerede, diye soruyor. Ayakkabısız çocuklardan biri olmadığımı biliyor. Gidip ayakkabılarımı getirmemi söylüyor ve sınıfa dönüp, burada neler oluyor, diyor. Arkadaşlarınızın talihsiz durumlarıyla alay edenler mi var? Haydi bakalım, kendini talihli sayan o mükemmel kişiler el kaldırsın! Kim kendini böyle görüyor?

Hiç el kalkmıyor.

Bu sınıfta zengin ailelerden gelen ve ayakkabı almak için bol parası olan bir öğrenci var mı? El kaldırın, bakalım.

Hiç el kalkmıyor.

Aramızda ayakkabılarını tamir ederek giymek zorunda kalan çocuklar olabilir. Hiç ayakkabısı olmayanlar da olabilir. Bu onların kabahati değil. Bu utanılacak bir şey de değil. İsa'nın da ayakkabısı yoktu ve ayağında ayakkabısı olmaksızın öldü. Çarmıhtaki resminde ayağında ayakkabı var mı?

Hayır, efendim.

Pekâlâ. McCourt kardeşlerle bir daha ayakkabıları yüzünden alay edecek olursanız, sopamı çıkarırım. Neyimi çıkarırmışım?

Sopanızı, efendim.

Ve bilin ki, o sopa canınızı yakar, çocuklar. Havada ıslık

çalarak, McCourt kardeşlerle alay eden kimse onun kıçına iner. Kime inecekmiş, çocuklar.

Alay eden çocuklara, efendim.

Çocuklar bundan sonra bizimle alay edemedi ve Paskalyaya kadar bisiklet lastikli ayakkabılarımızı giymeye devam ettik.

Sonunda St. Vincent de Paul Derneği'nden çizmelerimiz geldi.

Gece çişe kalktığım zamanlar, odanın kapısında duran kovaya çişimi yaptıktan sonra, merdivenin başına gidip cennetten gelen yedinci basamaktaki meleği görebilir miyim diye bakınıyorum. Bazen basamaklara ışık vuruyor ve acaba melek yine bir bebek getirir mi ya da öylesine ziyarete gelir mi diye bekliyorum. Anneme melekler bebekleri bırakıp giderler mi, diye soruyorum.

Hiç olur mu, diyor annem. Melekler bebekleri hiçbir zaman unutmaz, mutlu olup olmadığını görmek için tekrar gelirler.

Meleği bir görsem, ona her türlü soruyu sorabilirim. Melek kız da olsa, erkek de olsa mutlaka sorularıma cevap verir. Meleklerin sorulara cevap vermediğini hiç duymadım.

Bir gece, yedinci basamakta uzun süre oturup bekliyorum. Meleğin orada olduğundan eminim. Annemle babama, dayak yiyeceğim korkusundan soramadığım ne varsa ona soruyorum. Ona okulda olup biten her şeyi; okul müdüründen ne kadar korktuğumu ve sopasıyla üzerimize yürüyüp bağırdığı zaman, İrlanda dilinle neler söylediğini hiç anlamadığımı söylüyorum. Biz Amerika'dan geldiğimiz için bu dili bilmiyoruz. Oysa diğer çocuklar bir yıl önce İrlanda dilini öğrenmeye başlamış, diyorum.

Yedinci basmakta soğuktan ürperene kadar oturuyorum. Babam kalkıp, haydi yatağına, diyene kadar orada bekliyorum. Meleğin yedinci basamağa geldiğini söyleyen kendisi

olduğu için, babamın benim neden orada oturduğumu bilmesi gerekir. Ona, orada meleği beklediğini söylediğim zaman, Aman, Francis, biraz hayalperest bir çocuksun, diyor.

Yatağıma yatıyorum ve babamın anneme fısıltıyla, zavallı, merdivene oturmuş melekle konuşuyor, diye anlattığını duyuyorum. Gülmeye başlıyorlar.

Garibime gidiyor: Onlara bebek getiren meleğe nasıl böyle gülebiliyorlar?

Paskalyadan önce yine alt kata, İrlanda'ya dönüyoruz. Paskalya, Noel'den iyi. Hava soğuk değil, duvarlarda rutubet yok ve mutfak artık kurumuş. Hele sabahları erken kalkarsak, mutfağın penceresinden bir an için güneş ışınlarının evi sıyırıp geçtiğini görebiliyoruz.

Güzel havalarda mahallenin erkekleri evlerin kapılarında oturup, varsa, sigaralarını içiyorlar. Gökyüzünü seyrediyorlar ya da biz oynarken bizi seyrediyorlar. Kadınlar ellerini kavuşturup ayakta sohbet ediyor. Onlar oturmuyorlar, çünkü ömürleri zaten evde geçiyor. Çocuk bakıyorlar, temizlik yapıyorlar ve varsa, yemek pişiriyorlar. Sandalyeler erkeklere lazım. Çünkü onlar işsizlik sigortasından paralarını almaya gitmekten ve kuyruklarda beklemekten yorgun düşüyorlar. Dünya meselelerini tartışıyorlar ve paralarını aldıktan sonra günün geri kalanını nasıl geçireceğiz diye düşünüyorlar. Bazıları kitapçılara bakıp bir iki şiline kıyıyor ve emin olduğu bir şeyi satın alıyor. Kimi Carnegie Kütüphanesi'ne gidip İngiliz ve İrlanda gazetelerini okuyor. İşsizlik sigortasından para alan erkeklerin dünyada ne olup bittiğini bilmesi gerek. Çünkü kuyruktaki herkes günün olaylarını çok yakından izliyor. Eğer kuyruktakilerden biri, Hitler ya da Mussolini gibi birinden ya da Çin'deki milyonlarca aç insanın durumundan bahsedecek olursa, hazırlıklı olmaları gerekiyor.

İşsizlik sigortası ile evini geçindiren bir erkek akşam eve

geldiğinde, karısı bir süre onu kendi haline bırakıp sigarasını ve çayını içmesini hoş karşılar. Erkekler sandalyelerinde oturup dünyanın halini düşünür ve yorum yaparlar.

Evet, Paskalya Noel'den daha iyi. Babam bizi Redemptorist Kilisesi'ne götürüyor. Rahipler beyazlar giyinmiş, şarkılar söylüyorlar. Mutlular çünkü İsa cennette.

Babama, beşikte yatan bebek ölü mü diye soruyorum.

Hayır, öldüğünde otuz üç yaşında olmuştu, diyor. İşte, çarmıhta asılı. Nasıl bu kadar çabucak büyüdüğünü anlayamıyorum. Çarmıhta asılı bir adam olmuş, başında dikenlerden bir taç var ve her tarafı kan içinde. Kafasından, ellerinden, ayaklarından ve karnındaki kocaman bir delikten kanlar akıyor.

Babam, büyüyünce anlarsın, diyor. Bir gün benim de kendisi gibi büyüyüp her şeyi bilen biri olacağımı söylüyor. Ben de kilisede dua eden, diz çöküp kalkan ve her şeyi bilen büyüklerden olmak istiyorum.

Kilisedeki insanlar mihraba doğru gidiyorlar, rahip ağızlarına bir şeyler koyuyor. Yerlerine döndüklerinde başları önlerinde ağızlarını oynatıp duruyorlar. Malachy de, acıktığını söylüyor ve o yediklerinden istiyor Babam, şşt, diyor, bu İsa'nın kanı. Onun vücudu ve kanı.

Ama, Baba...

Şşt, bu bir sırdır.

Artık soru sormanın anlamı kalmıyor. Bir şey sorduğunuzda, bu bir sırdır diyorlar; büyüyünce öğrenirsin. Şimdi iyi bir çocuk ol ve Tanrı aşkına, beni rahat bırak, haydi git, oyun oyna.

Babam Limerick Çimento Fabrikası'nda ilk işine başlıyor. Annem çok mutlu. Artık derneğin kapısında kuyruğa girmeyecek. Çocuklar için çizme ya da giyecek var mı, diye sormayacak. Bu dilenmek değildir, diyor. Hayırseverlik ve bağış diye bir şey var. Ama babam bunun dilenmek olduğunu ve utanç verici bir şey olduğunu söylüyor.

Annem artık Kathleen O'Connell'in bakkal dükkânına borcunu ödeyebilecek. Anneanneme de. İnsanlara borcu olmasından nefret ediyor, özellikle de anneanneme.

Çimento fabrikası kentin millerce dışında ve babamın saat altıda evden çıkması gerekiyor. Yürüyüş yapmayı sevdiği için yoldan şikâyet etmiyor. Annem akşamdan ona bir termos çay hazırlıyor, yanına bir sandviç ve katı yumurta veriyor. Her gün üç mil yol gidip üç mil de geri geleceği için üzüldüğünü söylüyor. Bir bisikletin olsaydı, ne iyi olurdu, diyor. Ama bir bisiklet almak için bir yıl çalışman gerek.

Cuma ödeme günü. Annem yataktan neşeyle kalkıyor ve temizliğe girişiyor.

Bir yanda da, en sevdiği şarkıyı şarkısını söylüyor:

Herkes anlayabilir seni niçin öpmek istediğimi
Bu gerçek olabilir mi? Gerçek olabilir mi?...

Evde temizlenecek fazla bir şey yok. Mutfağın ve İtalya'nın yerlerini süpürüyor. Dört reçel kavanozumuzu yıkıyor. Eğer babanız işinden çıkmazsa, doğru dürüst bardaklar alırız, diyor. Belki, birkaç tane de kap kacak. Ve Tanrı'nın yardımıyla, yataklara çarşaf, bir süre para biriktirirsek battaniye bile alırız. İnsanların başından attığı eski püskü paltolardan da kurtuluruz artık!

Biraz su kaynatıp Michael'ın altına bağladığı paçavraları yıkıyor. Bu bezler Michael pusetine ve evin orasına burasına kaka yapmasını engelliyor.

Oh, bu akşam babanız haftalığını getirdiğinde şöyle keyifle bir çay içeceğiz.

Annemin keyfi gerçekten de yerinde.

Saat beş buçukta iş çıkışında şehrin her tarafından duyulan sirenler ve düdükler çalmaya başlıyor. Malachy ile çok heyecanlıyız. Çünkü çalışan babalar eğer haftalıklarını eve getirirse, çocuklara Cuma Penilerini veriyorlar. Bunu baba-

sı çalışan diğer çocuklardan duymuştuk ve çayımızı içtikten sonra Kathleen O'Connell'in dükkânına gidip şeker alabileceğimizi de biliyoruz. Hatta, annelerin keyfi yerinde olursa, onlar da iki peni verir ve çocuklar ertesi gün Lyric Sineması'na gidip James Cagney'in filmini bile izleyebilirler.

İşinden çıkan erkekler evlerine akşam yemeğine gelir, yıkanıp paklanıp bara giderler. Kadınlar da, ya Lyric Sineması'na ya da Coliseum'a film seyretmeye. Şeker ve sigara alırlar. Eğer kocaları uzun süredir çalışıyorsa, Magic Box çikolata kutularından bile alırlar. Romantik filmlere bayılırlar ve mutsuz sonlara ya da yakışıklı bir âşığın Katolik olmayan birileri tarafından öldürülmesine ağlayabilirler.

Babamın üç millik yoldan dönmesi için bizim epeyce beklememiz gerekiyor. O gelene kadar çayımızı içemiyoruz ve bu insana çok zor geliyor. Çünkü etraftan yemek kokuları yayılmaya başlıyor. Ödeme gününün cuma olması çok iyi, diyor annem. Yoksa komşuların et ve sosis kokularıyla aklımızı kaçırırdık. Cuma günleri et yenmiyor, tabii. Ekmek peynirle birlikte reçel kavanozlarımızdan çayımızı içebileceğiz. Bol sütlü ve şekerli çay. Daha ne işte!

Erkekler barlara, kadınlar sinemalara gitmeye başlıyor. Babam hâlâ yok. Annem, babanız yürümeye alışkın olmasına rağmen üç mil uzun bir mesafe, diyor. Ama gözleri dolmaya başlamış ve şarkı söylemeyi kesmiş. Ateşin karşısında Kathleen O'Connell'den borca yazdırarak aldığı Wild Woodbine sigarasından içiyor. Sigara annemin tek lüksü ve Kathleen'in bu iyiliğini hiç unutmayacağını söylüyor.

Ateşin üstündeki suyu daha ne kadar kaynatacağım, diyor. Babanız gelmeden çayı yaparsak, beklemiş çay hiç güzel olmaz.

Malachy, acıktım, diyor ve annem midesini bastırsın diye ona biraz ekmek peynir veriyor. Bu iş bizim için büyük şans. Zaten Kuzeyli aksanıyla iş bulması zor. Bunu da kaybederse, halimiz ne olur hiç düşünemiyorum.

Hava kararıyor. Mum yakıyoruz. Artık annem bize çayımızla peynir ekmek veriyor, çünkü bekleyecek halimiz kalmıyor. Kendi de masaya oturup bir parça ekmek peynir yiyor ve Wild Woodbine sigarasını içiyor. Kapıya gidip yolu gözlüyor ve babamı cuma günleri Brooklyn sokaklarında nasıl aradığımızı hatırlıyor. Bir gün tekrar Amerika'ya döneceğiz, sıcak ve güzel bir evimiz olacak. Tuvaleti, Classon Avenue'deki gibi koridorda olan bir ev... bu pis yer gibi değil.

Kadınlar sinemadan çıkmış evlerine dönüyorlar. Derken, barlardan erkeklerin şarkıları duyuluyor. Annem artık beklememiz gereksiz, diyor, babanız barlar kapanana kadar gelmezse zaten cebinde beş para olmayacaktır. Bari, yatalım. Micheal'ı kucağına alıp onunla yatıyor. Sokak sessiz ve yüzüne eski paltoyu kapatmış olmasına rağmen annemin ağladığını duyuyorum.

Sonra, uzaktan babamın sesi geliyor.

Babam olduğundan eminim, çünkü Limerick'te Roddy McCorley'in şarkısını söyleyen bir tek o var. Kuzeylilerin şarkısı. Roddy McCorley Toome Köprüsü'nde ölüme gidiyor.

Sokağın köşesine geldiğinde, babam Kevin Barry şarkısına geçiyor. Birkaç satır söylüyor, duvara yaslanıp ağlıyor. İnsanlar pencerelerden ve kapılardan çıkıp, sus, diye bağırıyorlar. Sabah işe gideceğiz. Bu acıklı şarkılarını git kendi memleketinde söyle!

Babam sokağın ortasında durup, ben bütün dünyayı karşıma alıp savaşmaya hazırım, diye bağırıyor. İrlanda için ölmeye hazırım. Bu sözler, hain Saksonlarla işbirliği yapmalarıyla ünlü Limerick erkeklerine söyleyebileceği en kötü şey.

Bir yandan şarkılarına devam ederken, evin kapısını açıp içeri giriyor.

Hepimiz nöbet tutsak bile neye yarar
Batı uykuda çünkü, Batı uykuda!
Ağla benim zavallı Erin'im ağla!

Uyuyor Connacht, bak derin uykuda
Ama dinle şu gökgürültüsü gibi sesi!
"Batı uyandı! Batı uyandı! Yaşasın!
İzleyelim bu sesi unutmadan Erin'i
Haydi Şarkı söyle, İngiltere sallansın."

Angela, diye sesleniyor. Bu evde bir yudum çay yok mu!

Annem cevap vermiyor.

Babam, bu kez, bize sesleniyor: Francis, Malachy! Gelin, Cuma Penilerinizi alın.

Koşup paramı almak istiyorum, ama annem paltoyu yüzüne örtmüş ağlıyor ve Malachy, onun pis parasını istemiyorum, diyor.

Babam merdivenleri yıkıla yıkıla çıkıyor ve bu arada İrlanda uğruna ölmek konusunda büyük bir konuşma yapıyor. Kibritini çakıp annemin başucundaki mumu yakıyor. Mumu başının üstünde tutarak odada şarkı söyleyerek dolaşmaya başlıyor.

Kızıl çiçekli çalıların üzerinden bak kimler geliyor,
Tertemiz dağ havasını öpüyor yemyeşil bayrakları
Başları dik, bakışları ilerde, hepsi gururla ilerliyor
Özgürler, çünkü özgürlük tacı takmış onurlu ruhları.

Michael ağlayarak uyanıyor ve Hannonlar duvarı yumrukluyor. Annem ona, adi adam, diye bağırıyor. Utanmaz adam. Bu evi hemen şimdi terk et!

Babam odanın ortasında elinde mumla duruyor. Cebiden bir peni çıkarıp Malachy ile bana doğru sallıyor. Cuma penileriniz, çocuklar! Şimdi o yataktan kalkıp karşıma dizilin bakayım. İki asker gibi İrlanda uğruna ölmeye yemin edin. Ve Cuma penilerinizi alın.

Malachy yatakta doğrulup, istemiyorum, diyor.

Ben de, istemiyorum, diye ona katılıyorum.

Babam bir an olduğu yerde sallanarak susuyor. Sonra, paraları cebine yerleştiriyor.

Annem, bu gece bu yatakta yatmıyorsun, diye bağırıyor.

Babam elinde mumla aşağı iniyor ve bir sandalyede sızıyor. Ertesi sabah işe gidemiyor ve Çimento Fabrikası'ndaki işini de böylece kaybediyor. Tekrar işsizlik sigortasına kalıyoruz.

Dört

Müdür İlk Sınav'ın yaklaştığını söylüyor. Aşayı Rabbani Ayini yapılacak. Din dersleri sorulu cevaplı olarak öğretiliyor. İyi birer Katolik olabilmemiz için bu soruların hepsine eksiksiz cevap verebilmemiz, doğru ile yanlış kavramlarını ayırt edebilmemiz ve gerekirse, inancımız uğruna ölmemiz gerekiyor.

Müdür, din uğruna ölmek büyük bir onurdur diyor. Babam ise, İrlanda uğruna ölmek büyük bir onurdur, diyor. Hiç yaşamak isteyen yok mu, diye düşünüyorum. Kız kardeşim ve ikiz kardeşlerim öldü. Acaba onların ölümü din uğruna mıydı, İrlanda uğruna mı? Babam onların böyle amaçlar uğruna ölmek için çok küçük olduklarını söylüyor. Annem ise, açlık ve hastalıktan öldüklerini, çünkü babamın hiçbir zaman doğru dürüst bir işi olmadığını söylüyor. Babam bu sözler üzerine, ah, Angela, ah, diyor ve kasketini takıp yürüyüşe çıkıyor.

Müdür yeşil kaplı kitap için herkesin üç peni getirmesi gerektiğini bildiriyor. Bu kitapta ezberlememiz gereken bütün soru ve cevaplar var. İlk sınav için bunları çalışmamız şart. Beşinci sınıftaki büyük çocukların kırmızı kaplı bir kitabı var. Daha kalın ve fiyatı da altı peni. Ben de büyüyüp elimde kırmızı kitapla dolaşmak ve önemli biri olmak istiyorum, ama er geç bir şey uğruna öleceğim için buna ömrüm yetme-

yecek herhalde, diye düşünüyorum. Ama İrlanda uğruna ya da dinleri uğruna ölmemiş bir sürü insan da yaşıyor aslında. Bu nasıl oluyor diye sorsam, kafama bir şey yiyip otururum. Haydi, sen git oyna. Alacağım cevap bu olur.

Mikey Molloy'un bizim sokakta oturuyor olması iyi. On bir yaşında ve sarası var. Aramızda ona Saralı Mikey adını taktık. Mahallede oturanlar saranın kötü bir şey olduğunu söylüyorlar. Mikey krizler geçiriyor, bu krizler sırasında birtakım şeyler görüyor ve kitap okuyor. Kızların vücutları konusunda uzman. Bir de, belden aşağı konularda. Francis, diyor, on bir yaşına gelince sana her şeyi anlatacağım, söz veriyorum.

Bana Francis diye hitap etmesi de iyi, çünkü gözleri şaşı olduğu için kime hitap ettiğini anlamak zor. Diyelim, Malachy ile konuşuyorsa ve ben yanılıp benimle konuştuğunu sanırsam, öfkelenip bir kriz geçirebilir. Şaşı olmanın Tanrı tarafından bir lütuf olduğunu söylüyor. Aynı zamanda iki tarafa birden bakabilmek Tanrı'ya özgü bir şey. Eski Roma döneminde şaşı olanların iş bulma şansı çok fazlaymış. Roma İmparatorları'nın resimlerine bakarsanız, diyor, hepsinin gözleri şaşıdır.

Mikey sara krizi geçirmediği zamanlarda, sokağın başında yere oturuyor ve babasının Carnegie Kütüphanesi'den getirdiği kitapları okuyor. Annesi bundan şikâyetçi. Elinden kitap düşmüyor, diyor. Gözlerini mahvedecek. Şaşılığını düzeltmek için ameliyat olması gerekiyor, ama para nerede. Mikey'e, böyle kitap okumaya devam edersen, diyor, gözlerin iyice kayacak ve sonunda gözünün biri alnına çıkıverecek. Babası da, bu yüzden ona Tepegöz diyor. Yunan masallarında sözü edilen bir karaktermiş.

Nora Molloy annemi St. Vincent de Paul Derneği'nin kuyruklarından tanıyor zaten. Oğlunun barda içki içen on iki adamdan daha akıllı olduğunu söylüyor. Bütün Papaların

isimlerini biliyor, diyor. Daha on bir yaşında, ama tam bir erkek. Hem de ne erkek.

Mikey kaç kez ailesini açlıktan kurtarmış. Aidan Farrell'den el arabasını ödünç alıp Limerick sokaklarında kapı kapı dolaşıyor ve, kömür taşıtmak isteyen var mı, diye soruyor. Sonra Dock Road'a gidip kömürleri çuvallara doldurup evlere getiriyor. Hasta ve yatalak insanlara haber getirip götürüyor. Parası olmayanın hayır duasını alıyor.

Kazandığı her kuruşu onu çok seven annesine veriyor. Nora Molloy Mikey'ciğini çok seviyor... onun dünyası Mikey. Vücudundaki damarlar, nabzı ve kalp atışları Mikey. Oğluna bir şey olursa, Nora Molloy'u tımarhaneye, tımarhanenin anahtarlarını da denize atabilirlermiş.

Mikey'in babası Peter bir şampiyon. Barlarda herkesten çok bira içebiliyor ve bütün iddiaları kazanıyor. Bütün yapması gereken, tuvalete gidip parmağını ağzına sokarak midesini boşaltmak ve yeniden başlamak. Peter öyle bir şampiyon ki, elinin parmaklarını kesseler kılı kıpırdamaz. Dünyanın parasını kazanıyor, ama o paraları hiç eve getirmiyor. Bazen babam gibi bütün maaşını barlarda yiyor ve Nora Molloy'u işte bu yüzden ikide bir arabaya koyup tımarhaneye götürüyorlar. Kadıncağız aç kalan ailesi için üzüntüsünden hep tımarhaneye girip çıkıyor. Tımarhanede emniyette olduğunu, korunduğunu ve bakıldığını biliyor. O zaman, üzülmenin ne gereği kalıyor ki? Tımarhaneye herkesi zorla tıkarlar, ama Nora Molly tımarhaneden zorla atılan ender insanlardan. Her seferinde onu şampiyon kocasına ve beş çocuğuna zorla geri gönderiyorlar.

Nora Molloy'un tımarhanelik olduğu zamanları hemen anlıyorsunuz. Çocuklar tepeden tırnağa una bulanıyor. Peter maaşını barlarda yediği zaman bu sahneler tekrarlanıyor. Nora bu çaresiz durumunda tımarhaneye gideceğini biliyor ve çocukları aç kalmasın diye Limerick sokaklarında un dileniyor. Rahiplere, rahibelere, Protestanlara, Rank's Un De-

ğirmenleri'ne gidiyor ve yalvarıyor. Yerlerdeki unları topluyor. Gece gündüz ekmek pişiriyor.

Peter de, bu davranışlarına bir son vermesi için önünde diz çoküp yalvarıyor, ama Nora maaşını gidip barlarda yersen böyle olur işte, diye, ciyak ciyak bağırıyor. Peter yaptığı ekmeklerin bayatlayacağını anlatmaya çalışıyor ama Nora'ya bir şey anlatmak mümkün olmuyor artık. Eğer param olsa, Limerick'teki bütün unlardan ekmek yapardım. Ekmek, ekmek, ekmek, diyor ve başka bir şey demiyor. Tımarhaneye götürmek üzere adamlar gelip onu almasalar, sonsuza dek ekmek pişirmeye devam edebilir.

Çocukları o kadar çok ekmek yemek zorunda kalıyor ki, artık herkes onları ekmek somunu olarak görüyor.

Ama yine de ekmekler bayatlıyor ve Mikey buna bir çözüm arıyor. Bir yemek kitabı olan zengin bir kadından ekmek tatlıları öğreniyor. Kurumuş ekmekleri kaynamış suya atıyor ve sütle şeker katarak bu tatlıyı yapıyor. Kardeşi bu tatlıyı, annelerinin tımarhanede kaldığı on beş gün boyunca oturup kalkıp yemekten bıkmayacak kadar seviyor.

Babam da, Nora ekmek yapmaktan aklını kaçırdığı için mi onu tımarhaneye götürüyorlar, yoksa onu tımarhaneye tıktıkları için mi kadın aklını kaçırıp habire ekmek yapıyor, diye soruyor.

Nora deniz kıyısında bir tatilden dönmüş kadar sakin ve dinlenmiş bir şekilde geri geliyor. Ama hep, Mikey nerede, diye soruyor. Yaşıyor mu? Mickey için çok endişe ediyor çünkü Mikey iyi bir Katolik değil, diyor. Bir sara krizi tutup bir kenarda ölse kim bilir öbür dünyada onu nereye atarlar?

Mikey iyi bir Katolik olamamış çünkü bir türlü 'İlk Sınav'ı geçememiş. Bunun nedeni de, müdür "Limerick Lideri" kitabından küçük kâğıt parçalarını ağzına koyduğu zaman, bir sara krizine girer de boğulur muyum, korkusuymuş. Müdür ona küçük küçük parçalar halinde kâğıtları yedirmeye çalışmış ama Mikey kâğıtlar ağzına değdiği anda geri tükürmüş.

Müdür onunla başedememiş, rahibe göndermiş, rahip psikoposa göndermiş, psikopos ise, beni böyle meselelerle meşgul etmeyin, diyerek Mikey'i geri göndermiş. Sonunda Müdür ailesine bir mektup yazmış, annesiyle babasından Mikey'ye evde prova yaptırmalarını istemişti. Ancak annesiyle babası ona bisküvi, hatta ayinde kullanılan incecik mayasız ekmek dilimine benzer reçelli ekmek yedirmeye çalışmışsa da başarılı olamamışlar.

Rahip Mrs. Molloy'a, üzülmeyin, diyor. Tanrı'nın elbette bir bildiği vardır. Mikey için de bizlerin anlayamayacağı esrarengiz planları olabilir. Saralı bir çocuk zaten, diye de ekliyor.

Mikey'in annesi, ne olağanüstü bir durum, diyor. Her türlü tatlıyı şekeri yiyor da, kutsal ekmek ağzına değdiği anda krizi tutuyor. İşte bu yüzden, oğlunun bir kenarda ölüvereceğinden korkuyor.

Mikey ona, Tanrı'nın insanı hem saralı yapıp hem de cehenneme göndermeyeceğini söylüyor. Öyle Tanrı olur mu hiç?

Ah, Mikey, emin misin?

Tabii. Kitapta okudum.

Mikey bizim sokak lambasının dibine oturuyor ve 'İlk Sınav' gününün hikâyesini gülerek bize anlatıyor. Mayasız ekmeği bisküvi şeklinde bile yememiş ama bu, annesinin onu para toplamak için, takım elbiselerle kapı kapı dolaştırmasına engel olamamış. Bak, oğlum, yalan söylemiyorum, demiş ona. İşte, Mikey, İlk Sınavı'ndan sonra takım elbisesiyle karşınızda, diyorum. Onlar sınavını geçtiğini düşünüyorlarsa, ben ne yapabilirim?

Mikey'in babası da, üzülme Tepegöz, demiş. Daha çok zamanın var. İsa da ilk mayasız ekmeğiyle şarabını Son Yemek'te yemişti. O zaman otuz üç yaşındaydı. Ve ancak o yaşında iyi bir Katolik olabildi.

Nora Molloy da kocasına, çocuğa Tepegöz deyip durmasana, diyormuş. Baksana iki gözü de yerli yerinde. Hem, o Yunanlı mı canım!

Ama Mikey'in bira içme şampiyonu babası, eniştem Pa Keating gibi kimseye aldırmayan ve kendi bildiğini okuyan tiplerden.

Mikey bize 'İlk Sınav'ın en güzel tarafını da anlatıyor. Annen sana güzel giysiler alır, sonra komşularla akrabaları dolaştırır. Hepsi şeker ya da para verir, sen de Lyric Sineması'na Charlie Chaplin'in filmine gidersin.

Ama James Cagney de var.

Boş ver onu. Baştan aşağı palavra. Adamın Charlie Chaplin olacak. Ama bu para toplama işi sırasında annenle dolaşmak zorundasın. Limerick halkı her önüne gelene para dağıtmaz. En güzel elbisenle de kapılarını çalsan, işe yaramaz. Yanında annen olması gerekir.

Mikey beş şilin toplamış ve o kadar çok börek, çörek, şeker yemiş ki, Lyric Sineması'ndan salonu kokuttuğu için kovulmuş. Ama buna aldırdığı yokmuş. Cebinde parası varmış. Aynı gün Savoy Sineması'na gidip bir korsan filmi izlemiş ve patlayana kadar limonatayla Cadburry çikolatası yemiş. 'İkinci Sınav'ı sabırsızlıkla bekliyor. O zaman daha da büyüyecek ve daha çok para toplayacak. İşte, o zaman kızların yanına oturacak ve gerçek bir uzman olarak belden aşağı her şeyi yapacak. Mikey annesini çok seviyor ama evlenmeye karşı, çünkü sürekli tımarhanye girip çıkan bir karısı olmasından korkuyor. Hem, sinemada mahalledeki kızlarla istediğin her şeyi yapabildikten sonra evlenmenin ne anlamı var ki? Kızlar buna hiç aldırmıyor, çünkü zaten daha önce kendi erkek kardeşleriyle her şeyi yapmış oluyorlar. Ayrıca, evlenmezsen evde sürekli aç çocukların da olmaz. Kuru bir ekmek için ağlayıp duran, her iki gözü ayrı tarafa bakan, sara krizleri geçiren çocuklar filan. Mickey biraz daha büyünce babası gibi "pub"lara gidip biraları dikecek, sonra da parmağını gırtlağına sokup içtiklerini kusup içmeye devam edecek. Kazandığı paraları, delirip tımarhanelere gidip gelmesin diye annesine verecek. Mikey nasıl olsa iyi bir Katolik olamamış, bu yüzden de dilediği her şeyi yapabilir.

Francis, biraz daha büyü, diyor, sana her şeyi öğretecğim. Şimdi çok küçüksün ve kıçınla dirseğin arasındaki farkı bile bilmiyorsun.

Müdür Mr. Benson çok yaşlı bir adam. Bize sürekli bağırıp tükürüklerini saçıyor. Ön sıralarda oturan çocuklar, bir hastalığı olmaması için dua ediyorlar, çünkü hastalıklar hep bu tükürükten geçiyor. Adam her tarafa verem mikrobu saçıyor olabilir.

Müdür soru cevap kitabını baştan sona, sondan başa ve sağdan sola, soldan sağa ezberlememiz gerektiğini söylüyor. On Emir, Yedi Ölümcül Günah, ve başka yedili bir şeyleri gözümüz kapalı söyleyebilmeliymişiz. Bütün duaları da, hem İngilizce hem de İrlanda dilinde ezberlemeliymişiz. Bazen İngilizcesini unutup İrlanda dilinde bir sözcük söyleyecek olsak, Mr. Benson çılgına dönüp sopasıyla üstümüze yürüyor. Ona kalsa, dinimizi Latince olarak öğrenmemiz gerekiyor. Bu, Tanrı'yla gizli iletişim kurabilen azizlerin dili. Kılıçlarıyla ölüme giden ve aç bir arslanın köpürmüş ağzında son nefeslerini veren İlk Hristiyanlar bunlar. İrlanda dili vatanperverlerin diliydi. İngilizce vatan haini ve casusların dili. Ama Latince bize cennetin kaplarını açacak olan dil. Barbarlar onca insanın tırnaklarını söküp derilerini soydukları zaman, o insanlar hep Latince dua okumuşlardı.

Müdür bize İrlanda'nın yüz karası olduğumuzu söylüyor. Bu ülkenin uzun ve acılı tarihine layık değilsiniz, Afrika'ya gidip putlara tapın. Bütün meslek hayatı boyunca karşılaştığı en berbat sınıfın bizim sınıf olduğunu sürekli olarak tekrarlıyor, ama Tanrı'nın küçücük elmaları yarattığı gibi bizleri de iyi birer Katolik haline getirebileceğini söylüyordu. Tanrı içimizdeki tembelliğin yerine kutsallığın lütfunu ve merhametini aşılayacaktır.

Brendan Quigley elini kaldırıyor. Kendini tutamayıp her zaman soru sorduğu için, ona 'Soru Quigley' diyoruz. Efendim, diyor, kutsallığın lütfu ve merhameti ne demek?

Müdür'ün gözleri şöyle, göğe doğru dönüyor. Quigley'i neredeyse öldürecek. Ama sadece bağırıyor. Bırak kutsallığın lütfunu ve merhametini, Quigley! Bunlar sana göre işler değil. Sen bu okulda soru cevap kitabını ezberle ve söyleneni yap yeter. Buraya sorular sormak için gelmiyorsunuz. Dünyada sorular soran bir sürü insan var ve bu yüzden bu hallere düştük. Eğer bu sınıfta da böyle sorular soran biri çıkarsa, başına geleceklerden ben sorumlu değilim. Beni duyuyor musun, Quigley?

Evet, efendim?

Ne eveti?

Duyuyorum, efendim.

Sınıfta kutsallığın lütfu ve merhametinin anlamını hiçbir zaman öğrenemeyecek çocuklar var. Neden dersiniz? Açgözlülükten, tabii ki. Bahçede her zaman büyük çocukların sınavlardan bahsettiğini duyuyorum. Hayatlarının en mutlu günü olduğunu söylüyorlar. Tanrı'ya inançlarından mı? Yok, canım! Toplayacakları parayı düşünüyorlar. Onlar sadece toplayacakları parayı düşünüyorlar. Güzel giysileriyle kapı kapı dolaşıp dilenci gibi para toplayacaklar. Acaba o paradan Afrika'daki bebeciklere göndermeyi akıl edecekler mi? O vaftiz bile edilmeyen, gerçek inancın ne olduğunu bilmeyen ve putlara tapan zavallıları hiç akıllarına getirecekler mi? İsa'dan önce yaşamış günahkârların ruhlarının bulunduğu yerde, anasız babasız bu küçücük bebeklerin, Tanrı'nın o tarif olunamaz huzuruna, azizlerin, bakirelerin, şehitlerin yanına hiçbir zaman gidemeyeceğini bir an için düşünecekler mi? Ne gezer. Onların derdi sinema. Şeytanın uşaklığını yapan Hollywood'daki pisliklere koşacaklar.

Öyle değil mi, Mr. McCourt?

Evet, efendim.

Quigley tekrar elini kaldırınca, hepimiz canına mı susadı diye bakıyoruz.

Şeytanın uşaklığı ne demek, efendim?

Müdür'ün rengi atıyor. Önce bembeyaz, sonra kıpkırmızı kesiliyor. Dudakları büzülüyor ve sonra açılıp tükürükler saçıyor. Quigley'in yanına gidip onu sırasından sürükleyerek çekiyor. Bu arada, sürekli söyleniyor ve tükürük saçıyor. Bir yandan da elindeki sopayı Quigley'in omuzlarına, poposuna ve bacaklarına indiriyor ve yakasından tutup onu kürsüye doğru itiyor.

Şu yaratığa bakın!

Quigley titriyor ve ağlıyor. Özür dilerim, efendim.

Müdür onunla alay ediyor: Özür dilerim, efendim. Neden özür diliyorsun, bakayım?

Soru sorduğum için, efendim. Bir daha hiç soru sormayacağım, efendim.

Soru sorduğun gün, Tanrı'nın seni yanına almak istediği gün olacaktır, Quigley! Ne olacakmış?

Tanrı'nın beni yanına almak istediği gün olacakmış, efendim.

Git, yerine otur! Sersem! Alçak! İrlanda'nın pis bataklıklarından gelmiş, sefil herif!

Müdür sopası kürsünün üzerinde, yerine oturuyor. Hırsını alamamış bir halde Quigley'e, ağlamayı bırak, diye bağırmaya devam ediyor. Adam ol! Erkek ol! Biriniz daha böyle aptal sorular sormaya kalkışacak olursa, ağzından burnundan kan gelene kadar döverim!

Ne yapacakmışım?

Dövecekmişsiniz, efendim.

Nasıl dövecekmişim?

Ağzımızdan burnumuzdan kanlar gelene kadar, efendm.

Şimdi, Clohessy, söyle bakalım On Emir'den Altıncısı nedir?

Zina yapmayın.

Zina yapmayın... ne?

Zina yapmayın, efendim.

Tamam. Peki, zina nedir?

Kirli arzular, kirli düşünceler, kirli davranışlar... efendim.

Aferin, Clohessy. Sen iyi bir çocuksun. Bazen 'efendim' demeyi unutuyorsun ve ayağında ayakkabısı olmayan çocuklardan birisin belki, ama Altıncı Emri biliyorsun. Bu seni koruyacaktır.

Paddy Clohessy'nin ayağında ayakkabısı olmadığı gibi, başı da kabak. Bitlenmesin diye annesi saçlarını kazıtıyor. Gözleri kırmızı ve burnu sümüklü. Dizindeki yaralar hiç geçmiyor, çünkü Paddy tam yaraları kabuk tutmuşken onları soyuyor. Üstü başı yırtık pırtık. Zaten giyeceklerini altı kardeş paylaşıyorlar, ve Paddy sabah okula gözü morarmış ve burnu kanamış halde gelmişse, sabah kardeşleriyle giyecek kavgası yaptığı anlaşılıyor. Okuldan nefret ediyor. Yedi yaşını doldurmuş, sekizini sürüyor ve sınıfın en büyüğü. Bir an önce daha da büyüyüp on dört yaşına gelince okuldan kaçmayı hayal ediyor. Sonra, on yedisinde İngiliz Ordusu'na katılacak ve Hindistan'a gidecek. Orası sıcacık, güzel bir ülke. Hintli esmer bir kızla çadırda yaşayacak. Gel keyfim gel. Bütün gün yat aşağı, incir ye. Hindistan'da incir yenir. Alnında kırmızı bir nokta şeklinde dövmesi olan esmer Hintli kız sabah akşam ona 'curry' soslu yemekler yapacak ve gitar çalacak. Şu Havaili kızlar gibi. Sonra Paddy çok para kazanıp zengin olunca ailesini de Hindistan'a aldırtacak ve hepsi birden çadırda yaşayacaklar. Özellikle, zavallı verem hastası babasını kurtaracak. Adamcağız kan kusup duruyor.

Annem Paddy'yi sokakta gördüğü zaman, ah şu zavallı çocuğun haline bak, diyor. Paddy üzerindeki paçavralarla bir iskeletten farksız. Açlıkla ilgili bir film çevrilse, baş rolü oynayabilir.

Paddy beni üzümlü kek nedeniyle seviyor. Ama ben, ona başlangıçta pek cömert davranmadığım için biraz vicdan azabı çekiyorum. Mr. Benson, yani Müdür, bir gün okulda öğlen yemeği verileceği haberiyle geliyor. Artık soğuklarda

evlerimize gitmek zorunda kalmayacağımızı söylüyor. Devlet bedava yemek veriyormuş. Sonra bizi Leamy'nin zindanlarına götürüyor. Buz gibi, karanlık bir odada, hademe Nellie Ahearn bize, yarım litrelik birer şişe sütle üzümlü kek dağıtıyor. Sütler buz kesmiş, bacaklarımızın arasına sokup ısıtıyoruz. Çocuklar, sütten şeylerimiz donacak, diye dalga geçerken, Müdür hepimize birden kükrüyor.

Bir daha böyle bir söz duyarsam, o süt şişelerini kafalarınızda kırarım!

Üzümlü keklerin içinde üzüm filan yok. Nellie, herhalde kekin içine üzüm koymayı unutmuşlar, teslimatı yapan adama soracağım, diyor.

Günlerce keklerin içinde üzüm arayıp duruyoruz. Sonunda, bir gün benim kekimden bir tek üzüm çıkıyor ve o bir tane üzümü elime alıp havaya kaldırıyor, herkese gösteriyorum. Çocukların hepsi, biz de isteriz, diye bağırışmaya başlıyorlar.

Zavallı Nellie, benim kabahatim değil, diye onları susturmaya çalışıyor. Çocuklar o bir tanecik üzüm için bana çılgın tekliflerde bulunuyorlar. Kimi sütünü vermeye razı. Kimi kalemini, kimi çizgi roman kitabını vermeyi teklif ediyor. Toby Mackey ise, kız kardeşimi alabilirsin, diyor. Mr. Benson bunu duyuyor ve Toby'yi koridora çıkarıp çocukcağızı inim inim inletene kadar dövüyor.

Bu arada, Paddy bir köşede yarı çıplak tir titriyor. Oda buz gibi. Paddy sokağa atılmış bir köpek yavrusu gibi görünüyor gözüme.

Sokağa atılmış köpek yavrularına çok acırım. Bu yüzden, Paddy'ye doğru gidiyorum ve üzümü ona veriyorum. Bütün çocuklar, aptal, diye bağırıyor bana. Üzümü kendim yemek istiyorum aslında, ama Paddy'ye vermiş bulunuyorum ve Paddy üzümü ağzına attığı gibi yutuyor. Paddy bana bakıyor ve tek kelime etmiyor. İşte o zaman, ne aptalım gerçekten de, diye düşünüyorum.

Mr. Benson bu davranışımı görüyor ve o da hiçbir şey demiyor. Bir tek Neliie, Aferin sana Frankie, diyor. Seni gidi Kuzey Amerikalı!

Yakında rahip okula gelip soru cevap kitabından sınav yapacak. Tabii, diğer konulardan da. Müdürün kendisi de bize 'İlk Sınav'ın nasıl yapılacağını göstermek zorunda. Bizi etrafına topluyor, şapkasına "Limerick Leader" gazetesinin sayfalarından koparılmış kâğıt parçalarını dolduruyor ve şapkayı Paddy'ye veriyor. Yere diz çöküyor, Paddy'ye bir parça kâğıt alıp dilinin üzerine koymasını söylüyor. Bize dilimizi nasıl uzatacağımızı, kutsal ekmeği dilimize nasıl koyacağımızı gösteriyor. Bir süre durup dilinizi içeri çekeceksiniz, başınızı göğe -cennete- kaldırıp ellerinizi göğsünüzde kavuşturarak, gözlerinizi yumup ekmeğin ağzınızda erimesini bekleyeceksiniz. Sonra, ekmeği yutup verdiği bu nimet için, Tanrı'ya Şükran Duası'nı okuyacaksınız. Bunları gösterirken kendi dilini dışarı çıkarıyor ve hepimiz gülmemek için kendimizi zor tutuyoruz. Hiç bu kadar kocaman ve bu renkte bir dil görmemişiz. Mosmor. Müdür hemen gözlerini açıp kimlerin güldüğünü saptamaya çalışıyor, ama konuşamıyor çünkü ağzında Tanrı var ve bu çok kutsal bir an.

Sonra doğrulup bize dua ettiriyor. Sırayla herkesin ağzına bir parça kâğıt koyuyor ve Latince dualar okuyor. Çocuklar kıkırdıyor ve Müdür ayinin kutsallığını bozdukları için bağırıyor. Son duanızı yapamayacaksınız, diyor, sonra bu ayinin adı neydi, Mr. McCourt, diye aniden bana soruyor.

Ölen kişinin vücuduna kutsal yağın sürülmesi, efendim. Evet, McCourt. Amerika'nın günahkâr topraklarından gelmiş biri için hiç fena değil.

Sınıfa dönüp dilimizi iyice uzatmamız gerektiğini bir daha açıklıyor. Kutsal ekmeği yere düşürürsünüz sonra, diyor. Bu da bir rahibin başına gelebilecek en korkunç şeydir. Eğilip kendi diliyle ekmeği yerden almak zorunda kalır. Ve kırıntıları toplayabilmek için yeri iyice yalaması gerekir. Ağ-

zına bir kıymık filan batarsa, dili şalgam gibi şişer ve nefes alamaz, ölür.

Ertesi gün Müdür bir tablonun önünde bu ekmeğin yeryüzündeki en kutsal şey olduğunu ve bu İlk Sınav'ın hayatımızın en kutsal anı olduğunu söylüyor. Konu onu çok heyecanlandırıyor, kendinden geçiyor. Sopasını sallayarak odada dolanıp duruyor ve ekmeğin dilimize değdiği an Kutsal Roma Katolik Kilisesi'nin bir üyesi olacağımızı anlatıyor.

İki bin yıl boyunca kadın, erkek, yaşlı ve çocuk bu inanç uğruna canlarını vermiştir ve İrlanda'nın da bu konuda gocunacak yanı yoktur. Sayısız şehit vermedik mi? Boynumuzu Protestan baltasına uzatıp inancımızdan vazgeçmeden ölüme gitmedik mi? Darağacına bir pikniğe gider gibi gitmedik mi? Söyleyin, çocuklar.

Gittik, efendim.

Ne yapmışz çocuklar?

Boynumuzu Protestan baltasına uzatıp inancımızdan vazgeçmemişiz, efendim.

Başka ne yapmışız çocuklar?

Darağacına bir pikniğe gider gibi gitmişiz, efendim.

Müdür bir gün bu sınıftan belki iyi bir Katolik Rahibi ya da dini uğruna ölümü göze alacak cesur bir Katolik çıkar, diyor, ama hayatında gördüğü en tembel ve mankafa sınıf olduğumuz için pek de umutlu olmadığını ekliyor.

Yeryüzünde her türlü insan vardır ve Tanrı sizin gibileri bu dünyaya göndermekle dünyaya muzurluğu da getirmiştir. Ayakkabıları olmayan Clohessy'yi, sürekli aptal sorular soran Quigley'i ve Amerika'nın günahını taşıyan McCourt'u yaratırken mutlaka bir amacı vardı. Unutmayın ki, Tanrı tek oğlunu, çarmıha gerilsin de, sizler bu İlk Sınav'ınızı geçip insanlara el açarak para toplayın diye göndermedi. İsa ıslah olmanız için ölmüştür. İnançlı olun, böyle bir... beni dinliyor musunuz?

Evet, efendim.

Ne olmalıymışız?

İnançlı olmalıymışız, efendim.

İyi. Hadi, evlerinize!

Üçümüz sokak lambasının altında kitap okuyoruz: Mikey, Malachy ve ben. Molloy'lar da bizim gibi. Babaları işsizlik parasını ya da haftalığını barlarda bitiriyor, evde mum ya da gaz lambası bile yakacak paraları olmuyor. Mikey ciddi kitaplar okuyor, biz çizgi roman okuyoruz. Babası Carnegie Kütüphanesi'nden kitaplar getiriyor. İçki içmediği ya da Mrs. Molloy tımarhaneye kapatıldığı zamanlar evde oyalanmak için kitap okuyor ve Mickey'in de merak ettiği her türlü kitabı okumasına izin veriyor. O akşam Mikey bir Cuchulain kitabı okuyor ve Cuchulain hakkında her şeyi bilirmiş gibi poz atıyor. Ben daha üç yaşındayken Cuchulain hakkında her şeyi biliyordum, demek istiyorum ona. Cuchulain'i Dublin'de gördüğümü anlatmak istiyorum. Ona, sus, diye bağırmak geliyor içimden. Cuchulain benim. Yıllar öncesinden beri o benim! Ama bütün bunları söyleyemiyorum, çünkü Mickey bize hiç duymadığım bir Cuchulain hikâyesini okuyor. Ama anneme ya da babama asla anlatamayacağım belden aşağı bir hikâye. Emer'in nasıl Cuchulain'in karısı olduğunu anlatan bir hikâye.

Cuchulain yirmi bir yaşında artık yaşlı bir adam olmuş ve yalnızlık canına tak etmiş. Evlenmek istemiş. Mikey'in dediğine göre bu onu çok yıpratmış ve zayıf düşürmüş, sonunda ölümüne neden olmuş. İrlanda'nın kadınları Cuchulain için deli oluyormuş ve hepsi onunla evlenmek istiyormuş. Cuchulain, bunun bence bir sakıncası yok, demiş. İrlanda'nın bütün kadınlarıyla evlenebilirim. İrlanda'nın bütün erkekleriyle savaşabildiğime göre, bütün kadınlarıyla da evlenebilirim, öyle değil mi? Ama Kral Conor MacNessa, bu senin için uygun olabilir, Cu, ama demiş, İrlandalı erkekler gecenin geç ve karanlık saatlerinde yalnız kalmak istemiyorlar. Bunun üzerine Cuchulain ile evlenmek üzere kadınlar

arasında bir yarışma düzenlemiş: Çiş yapma yarışması. Bütün İrlandalı kadınlar Muirthemme Ovası'nda toplanmış ve en uzun işeyebilen kadın Emer yarışmayı kazanmış. İrlandalı kadınlar arasında en uzun çiş yapma şampiyonu olmuş ve Cuchulain ile evlenmiş. Bu yüzden de ona İdrar Torbası Emer adı verilmiş.

Malachy de Mikey ile gülüyor, ama Malachy'nin bir şey anladığını sanmıyorum. O daha küçük ve 'İlk Sınavı'na bile çok uzun zaman var. Sadece çiş yarışması onun komiğine gidiyor. Mickey bana, içinde böyle bir kelime geçen bir hikâye okuduğum için günaha girdiğimi ve bunu rahibe itiraf etmem gerektiğini söylüyor. Malachy de ona katılıyor. Evet, çiş ayıp bir kelime ve bu günah kelimesi yüzünden günah çıkarman gerek.

Karar veremiyorum. Rahibe gidip de ilk itirafımda böyle bir şeyi nasıl söyleyebilirim? Bütün çocuklar rahibe ne günah işlediklerini söyleyeceklerine karar vermiş durumdalar. Böylelikle, para toplayıp şeker alacaklar ve James Cagney filmini izleyebilecekler.

Müdür bize günah konusunda epeyce yardımcı oldu ve hepimiz birer günah uydurduk: Kardeşime vurdum. Yalan söyledim. Annemin çantasından bir peni çaldım. Annemle babama karşı geldim. Bir Cuma günü sosis yedim.

Ama şimdi benim kimsenin işlemediği bir günahım var ve rahip beni kolumdan tuttuğu gibi kiliseden atacak, herkes Cuchulain'in çiş şampiyonu karısının hikâyesini okuduğumu öğrenecek. Bütün anneler çocuklarına beni göstererek, Mickey Molloy gibi sınavını veremedi, günahkâr oldu, para toplayamadı ve James Cagney'in filmini göremedi, diyecekler.

Bu sınav işi sinirimi bozuyor. Midem bulanıyor ve ne çay içebiliyorum ne kuru ekmek yiyebiliyorum. Annem, bir çocuğun çayını içmeyip kuru ekmeğini yememesinin çok garip olduğunu söylüyor. Babam, normaldir, diyor, sınav heyecanı.

Onun kucağına oturup Mikey Molloy'un bana yaptığını anlatmak istiyorum, ama artık babamın kucağında oturamayacak kadar büyüdüm. Diyelim ki, onun kucağına oturdum, Malachy bunu herkese anlatır ve 'koca bebek' diye benimle alay ederler. Derdimi yedinci basamaktaki meleğe anlatmayı düşünüyorum, ama o da annelere dünyanın dört bir tarafından bebek getirmekle meşgul. En iyisi babamla konuşmak.

Baba, yedinci basamaktaki bu meleğin bebek getirmekten başka işleri de var mı?

Var.

Peki, insan ne yapacağını bilemediği bir durumda bu meleğe danışabilir mi?

Tabii, oğlum. Meleklerin işi budur zaten. Yedinci basamaktaki meleğin bile.

Babam yürüyüşüne çıkıyor, annem de Michael'ı alıp anneanneme gidiyor. Malachy sokakta çocuklarla oynuyor. Ev bana kalmış. Yedinci basamağa oturup meleğimle konuşabilirim. Onun orada olduğunu hissediyorum, çünkü yedinci basamak diğer basamaklardan daha sıcak ve tepemde lamba yanıyor.

Ona anlatıyorum ve cevap geliyor: Korku yok.

Bozuk konuşuyor. Ne dediğini anlayamıyorum, diyorum.

Korkma, diyor bu kez. Rahibe günahını itiraf et. Bağışlanacaksın.

Sabah erkenden kalkıyorum. Çayımızı içerken babama meleği anlatıyorum. Elini alnıma koyup, iyi misin evlat, diyor. Ona meleğin söylediklerini söylüyorum. Korku yok... yani, bu 'korkma' demek.

Babam meleğin haklı olduğunu söylüyor ve Mickey Molloy'un bana yaptıklarını ona anlatıyorum. Çiş kelimesini bile kullanabiliyorum, çünkü melek korkmamamı söyledi. Babam reçel kavanozunu masaya bırakıp elimi okşuyor. Acaba Mrs. Molloy gibi aklını mı oynatıyor, diye korkuyorum.

Dün akşam bunun için mi üzgündün, evlat, diye soruyor.

Evet, diyorum.

Sonra babam bunun bir günah olmadığını, rahibe bundan söz etmemin gereksiz olduğunu söylüyor.

Ama melek, söyle, dedi.

Pekâlâ, istersen söyle ama meleğin sana böyle demesinin nedeni, bu sorununu önce bana anlatmamış olman. Böyle şeyleri sadece bir ışık ve sesten ibaret bir meleğe anlamaktansa babana anlatman daha doğru olmaz mı?

Tabii, Baba.

Sınavdan bir gün önce Mr. Benson bizi St. Joseph Kilisesine günah çıkarmaya götürüyor. Yolda çift sıra yürüyoruz ve ağzını kıpırdatan olursa oracıkta öldürüvereceğini, bir günahkâr olarak cehenneme gideceğimizi söylüyor. Ama bu büyük günahlarımızla övünmemize engel olamıyor.

Willie Harold kız kardeşini çıplakken gözlediğini söylüyor. Paddy Hartigan teyzesinin çantasından on şilin çaldığını ve kızarmış patatesle dondurmaların midesine oturduğunu, sürekli kustuğunu anlatıyor. Quigley bir gece evden kaçıp bir hendekte dört keçiyle birlikte kaldığını söylüyor. Onlara Emer konusunu anlatmak istiyorum, ama Mr. Benson konuştuğumu görerek kafama bir tane indiriyor ve susuyorum.

Günah çıkarma odasının kapısındaki sıralarda otururken, benim günahımın, Willie'nin kız kardeşini çıplakken izlemesi kadar kötü bir şey olup olmadığını tartmaya çalışıyorum. Artık bazı şeylerin diğerlerinden daha kötü olduğunun farkındayım. Bu yüzden farklı günahlar var zaten. Bağışlanabilr günahlar var. Öldürücü günahlar var. Bir de, kutsal şeylere saygısızlık var. Büyükler bağışlanamaz günahlardan bahsediyorlar, ama bunlar esrarengiz günahlar. Kimse bilmiyor. Bu durumda, insan bağışlanamaz bir günah işlediğini nasıl bilebilir ki? Eğer rahibe çiş hikâyesini anlatırsam, ve bunun bağışlanamaz günahlara girdiğini söyleyip beni dışarı atarsa, bütün Limerick beni aşağılayacak, cehenneme gideceğim ve

şeytanlar ellerinde tırmıklarla her tarafımı tırmıklayacaklar. Onların tek işi budur çünkü.

Willie itirafını yaparken kulak kabartmaya çalışıyorum, ama rahibin sesi fısıltı halinde. Hiçbir şey anlayamıyorum. Willie dışarı çıktığında ağlıyor.

Sıra bana geliyor. Küçücük kutu gibi odanın içi karanlık. Tepemde çarmıha asılı İsa sallanıyor. Diğer odada bir başka çocuğun itiraflarını mırıldandığını duyuyorum. O anda melekle konuşmanın bir faydası olur mu acaba, diye düşünüyorum. O günah çıkarma kutusunda ne arıyor olabilir ki? Ama sanki tepemde bir ışık hissediyorum, onun sesini duyuyorum: Korkma.

Önümdeki perde açılıyor ve rahip soruyor: Evet, yavrum, dinliyorum.

Beni bağışlayın, Peder. Ben günah işledim ve bu ilk günah çıkarışım.

Evet, yavrum, ne günahlar işledin?

Yalan söyledim. Kardeşime vurdum. Annemin çantasından para çaldım. Küfür ettim.

Başka ne günahlar işledin, yavrum?

Şey... ben... Cuchulain ile Emer'in hikâyesini dinledim.

Bu bir günah sayılmaz, yavrum. Ne de olsa Cuchulain ölmeden önce Katolikliği seçti. Kralı Conor MacNessa da onun gibi Katolik oldu.

Benim dinlediğim hikâye Emer'in hikâyesiydi, Peder. Cuchulain'le nasıl evlendiğini anlatan hikâye.

Nasıl evlenmiş, yavrum?

Çiş yarışmasını kazanmış...

Rahip iç çekerek elini ağzına götürüyor, Tanrım, affet, diye söyleniyor.

Kim... sana bu hikâyeyi kim anlattı?

Mikey Molloy.

O nereden duymuş?

Bir kitaptan okudu.

Demek, kitaptan okudu. Kitaplar çocuklar için çok tehlikeli olabilir, yavrum. Bu kötü hikâyelerden sakın ve Azizleri düşün. Aziz Joseph. Assisi'nin iyi yürekli koruyucusu, havadaki kuşları ve ormanlardaki vahşi hayvanları seven Aziz Francis'i düşün. Bunu yapacak mısın, yavrum?

Yapacağım, Peder.

Başka günahların var mı?

Hayır, Peder.

Bağışlanman için üç Meryem duasıyla üç Rahip duası oku, bir de benim için bir dua oku.

Okuyacağım, Peder. En kötü günah bu muydu?

Ne demek istiyorsun?

Diğer çocukların içinde en kötüsü ben miyim, Peder?

Hayır, yavrum. Daha çok günahlar işleyeceksin. Şimdi bir pişmanlık duası oku. Tanrı'nın gözü her zaman üzerimizde, bunu unutma. Tanrı seni korusun, oğlum.

İlk Sınav günü hayatınızın en mutlu günüdür, çünkü paraları toplayıp Lyric Sineması'nda James Cagney filmini izleyebileceksiniz.

Bir gece önce o kadar heyecanlıydım ki, gün ağarırken ancak uyuyabildim. Annannem sabahın köründe kapıyı indircesine vurmasa, belki de uyanamayacaktım.

Kalkın! Kalkın, haydi! Şu çocuğu yataktan kaldırın. Onun en mutlu günü bu! Hâlâ yatakta horluyor!

Mutfağa koşup giyinmeye başladım. Çıkar şunları üstünden, diye bağırdı bana. Gömleğimi çıkardım ve anneannem beni buz gibi suyla yıkadı. Bir taraftan anneannem bir taraftan annem her tarafımı kesellediler. Tertemiz, kıpkırmızı olmuştum.

Beni kurulayıp siyah kadifeden kısa pantolonlu ayin takımıyla fırfırlı beyaz gömleğimi giydirdiler. Beyaz çorap ve siyah deri ayakkabılarımı da giydim. Koluma beyaz saten kumaştan bir fiyonk bağladılar ve yakama İsa'nın Kutsal Kalbi'ni taktılar. Kanlar içinde, her tarafından alevler çıkan o resmi.

Anneannem saçımı taramadan beni bırakmıyordu. Şu kuş yuvasına bak. Bir türlü yatmıyor. Saçını bizim ailenin tarafından ayırmamışsın, bu babanın Kuzey İrlandalı saç modeli. Presbiteryanlar böyle saç tarar. Annen doğru düzgün bir Limerick'li ile evlenseydi bu saçların böyle dikilmezdi. Kuzey İrlandalı Presbiteryan saçı işte, n'olacak!

Kafama ikinci tokadı attı.

Anneanne, kafama vurup durmasana.

Bir şey söyleyeceksen, sus. İki tokattan n'olmuş. Hadi, geç kalacağız.

Kiliseye koştuk. Annem kucağında Michael, nefes nefese arkamızdan geliyordu. Kiliseye tam en son çocuk mihrabın önünde sırasını alırken girdim. Rahip elinde kâse ve kutsal ekmek, gözlerini bana dikmiş bekliyordu. Sonunda, dilimin üstüne bir parça ekmeği koydu. Neyse, düşmedi.

Ekmek dilimin üstünde... dilimi geri çekiyorum.

Ekmek damağıma yapıştı.

Tanrı artık damağıma sonsuza dek yapışmıştı.

Müdür'ün sesini duyuyordum: Ekmek dişinize değmesin. O kutsal yiyeceği ısırırıp ikiye bölerseniz, ikiye bölünmüş Tanrı sizi sonsuza dek cehennem ateşinde kavurur.

Damağıma yapışan Tanrı'yı dilimle aşağı çekmeye çalıştım. Müdür, kes şu sesi, diye kulağıma fısıldadı. Çabuk, yerine geç.

Tanrı iyi. Hemen ağzımda eridi ve O'nu yuttum. İşte sonunda Kutsal Katolik Kilisesi'nin bir üyesi olmuştum. Resmi bir günahkâr adayıydım artık.

Tören bittiğinde anneannem ve Michael ile annem kapıdaydılar. Beni bağırlarına basıp her ikisi de hayatımın en mutlu günü olduğunu tekrarladı. İkisi de salya sümük ağladı ve özellikle anneannemin katkılarıyla saçım sırılsıklam oldu.

Anne, artık para toplamaya gidebilir miyim?

Önce kahvaltını yap.

Yoo, diye anneannem atıldı. Hiçbir yere gitmiyorsun. Be-

nim evimde şöyle bir mükellef sınav kahvaltısı yapmadan hiçbir yere gitmiyorsun. Hadi, bakalım. Onun peşi sıra evine gittik. Tencereleri tavaları çarparak sofrayı hazırladı. Ben yumurta yedim, sosis yedim ve çayıma biraz daha şeker koymak için uzandığımda elime bir tane vurdu.

Şekeri idareli kullan. Beni milyoner mi sandın? Amerikalı mı? Mücevherler, kürkler içinde yüzdüğümü mü düşünüyorsun?

Yediklerim midemde çalkanır gibi oldu, geğirerek arka bahçeye koştum ve hepsini çıkardım.

Anneannem arkamdan koşarak, şu yaptığına bak, diye dövünmeye başladı. İlk Sınav günü kahvaltını kustun. Kutsal ekmeği, İsa'nın kanını... hepsini kustun. Arka bahçemde Tanrıyla ben ne yaparım! Ah, seni şu Cizvitler'e götürmeli. Papa'nın bütün gübahlarını onlar bilir.

Limerick sokaklarında beni sürükleye sürükleye kiliseye götürürken komşulara, arka bahçesindeki Tanrı'yı anlatıyordu. Beni kilisenin günah çıkarma odasına tıktı.

Tanrı önünde bağışlanmayı diliyorum, Peder. İlk Sınav günümde günah işledim.

Aynı günde mi? Peki ne günah işledin, yavrum?

Sabah uyuyakaldım. Neredeyse töreni kaçırıyordum. Anneannem yatmak bilmeyen Presbiteryen saçlarım yüzünden bana kızdı ve ilk kahvaltımı kustum. Anneannem arka bahçemde Tanrıyla ben ne yapacağım, diyor.

Peder ilk günah çıkarma odasındaki rahibe benziyor. Sesi aynı şekilde boğuk ve soluk alıp verdiği duyuluyor.

Ah, ah! Anneannene Tanrı'yı biraz suyla yıkamasını söyle. Sen de bir Meryem duası, bir Rahip duası oku. Bir dua da benim için oku, yavrum. Tanrı seni korusun.

Annemle anneannem hemen günah çıkarma odasının kapısında bekliyorlardı. Orada fıkra mı anlatıyordun? Bağırsaklarını deşerim senin! Çabuk söyle, arka bahçemdeki Tanrıyı ne yapacakmışım?

Biraz suyla yıkasın, dedi.

Kutsal suyla mı, yoksa normal suyla mı?

Bunu söylemedi, anneanne.

Derhal git, sor, diyerek beni odaya itti.

Tanrı önünde bağışlanmayı diliyorum, Peder. Günah çıkarma odasından henüz ayrıldım ve günah işledim.

Hemen o anda mı? Sen az önceki çocuk değil misin?

Evet, Peder.

Yine ne oldu?

Anneannem Tanrı'yı kutsal suyla mı, yoksa normal suyla mı yıkaması gerektiğini soruyor.

Normal suyla. Anneannene söyle, artık beni rahatsız etmesın.

Anneanneme aynen bunları söyledim. Normal suyla. Anneanne söyle, artık beni rahatsız etmesin, dedi.

Rahatsız etmeyecek miymişim? Budala n'olacak! Pislik işte!

Anneme, artık para toplamaya başlasam, dedim. James Cagney'i görmek istiyorum.

Anneannem, para mara toplamayı unut, dedi. Tanrı'yı arka bahçeme kustuğun için iyi bir Katolik olamadın. Hadi, eve.

Annem, dur bakalım, diye araya girdi. O benim oğlum ve bugün oğlumun İlk Sınav Günü. Gidip James Cagney'i görecek.

Hayır, görmeyecek.

Evet, görecek.

Pekâlâ. Onu James Cagney'e götür o zaman. Bakalım, o Kuzey İrlandalı ve Kuzey Amerikalı Presbiteryan ruhundan kurtulabilecek mi?

Anneannem omuz silkerek şalını omuzlarına sarıp uzaklaştı.

Annem, çok geç oldu, dedi. Bu saatten sonra para toplayamayız. Ah, sen de James Cagney'i hiçbir zaman göremeyeceksin. Gel, en iyisi sinemaya gidelim. Belki İlk Sınav kıyafetinle seni içeri alırlar.

Barrington Caddesi'nde Mikey ile karşılaştık. Lyric Sineması'na mı gidiyorsun, diye sordu.

Gitmeyi deneyeceğim.

Ne demek 'deneyeceğim'? Paran yok mu?

Bunu söylemeye utanıyorum, ama söylemek zorundaydım.

Hadi, gel, dedi. Beni seni sokarım. Bir şaşırtma numarası yaptım mı, tamamdır.

Şaşırtma numarası mı? O da ne?

Bak, bende para var. Biletimi alıp içeri girerken sara krizim tutmuş gibi yapacağım. Biletçinin ödü kopacak, yerinden fırlayacak ve sen de o arada içeri girivereceksin. Tam o müthiş çığlığımı attığım anda içeri koş. Senin girdiğini görür görmez mucizevi bir şekilde krizi atlatacağım. İşte, şaşırtma numarası budur. Kardeşlerimi sinemaya hep böyle sokuyorum.

Ah, Mikey, bilmem ki, diye annem araya girdi. Bu günah olmaz mı? Frankie'nin İlk Sınav günü günah işlemesini istemezsin herhalde.

Eğer bir günah söz konusuysa bu benim günahım. Nasıl olsa iyi bir Katolik değilim. Benim için fark etmez.

Mikey çığlığı bastığı anda içeri daldım; doğru gidip Quigley'in yanına oturdum. Biletçi Frank Goggin Mikey'in halinden öyle bir paniğe kapıldı ki, hiçbir şeyin farkına varmadı.

Film nefes kesici ama çok acıklıydı, çünkü James Cagney bir halk düşmanıydı. Onu öldürdükleri zaman bandajlara sarıp kapıya attıverdiler. Zavallı yoksul İrlandalı annesi şoka girdi. Benim İlk Sınav günüm de böylece sona ermiş oldu.

Beş

Anneannem arka bahçesine Tanrı'yı kustuğum için anneme küstü. Annem de, Aggie Teyze ve Tom Dayı ile konuşmuyor. Babam zaten annemin ailesinden hiç kimseyle hiçbir zaman konuşmadı. Onların da, aslında babamla konuştuğu yok, çünkü babam Kuzeyli ve garip davranışları var. Tom Dayı'nın karısıyla da kimse konuşmuyor, çünkü o da Galway'dan geliyor ve sarkık kulaklı Spaniard köpeklerine benziyor.

Ama Pat Dayı ile herkes konuşuyor. O zavallı kafa üstü düşmüş, kendi halinde biri ve gazete satıyor. Ona herkes "Abbot" diyor ama bu takma adın nereden geldiğini kimse bilmiyor. Pa Enişte ile de herkes konuşuyor. Ona savaşta gaz bombası atmışlar ve Aggie Teyze ile evlenmiş. Zaten kimse onunla konuşmasa bile aldıracak bir tip değil. Daha doğrusu, hiçbir şey onun 'osuruğunda değil'. İşte bu yüzden, South's Bar'da herkes ona "Gaz Adam" diyor. Ben de öyle bir insan olmak isterdim. Kimsenin 'osuruğunda bile olmadığı' bir "Gaz Adam". Yedinci basamaktaki meleğe de-onun yanında 'osuruk' kelimesini kullanmamam gerektiği aklıma gelene kadar- hep böyle söyledim. Tom Amca'yla Galway'li Jane'in bir oğulu bir de kızı var: Gerry ve Peggy. Annem onlarla konuştuğumuzu duyduğu zaman kıyameti koparıyor, ama biz kuzenlerimizle nasıl konuşmayabileceğimizi hiç bilemiyoruz.

Limerick halkının birbirleriyle konuşmama huyu var, ama bu yılların deneyimini gerektiriyor. Bazıları 1922'deki İç Savaş sırasında babaları farklı tarafları tuttuğu için birbiriyle konuşmaz. Birinin ailesinden bir erkek, İngiliz Ordusu'na katılmışsa, o ailenin Limerick'te İngiliz Ordusu'na katılmış diğer ailelerin oturduğu semte taşınması gerekir. Son sekiz yüz yıldır ailenizden herhangi bir kişi İngilizlere biraz yakınlık göstermişse, bu her dakika yüzünüze vurulur. En iyisi, böyle şeylere kimsenin aldırmadığı Dublin'e taşınmaktır. Bazı aileler de, Açlık Dönemi'nde bir kap Protestan çorbası için dinlerinden dönen atalarından utanç duydukları için, Limerick'ten kaçarlar. Bunlara "çorbacılar" denir ve "çorbacılar"dan olmak korkunç bir şeydir, çünkü onlar cehennemde "çorbacılar" bölümüne gidecektir. "Muhbirlik" çorbacı olmaktan da beterdir. Okulda Müdür, İrlandalılar ne zaman İngilizler'i dürüst bir savaşla yeryüzünden silecek bir noktaya gelse, bir "muhbir" çıkıp İrlanda'ya ihanet etmiştir, demişti. "Muhbir" olduğu anlaşılan kişi asılmayı hak eder. Daha da kötüsü kimsenin onunla konuşmamasıdır. Çünkü kimse sizinle konuşmazsa, ipin ucunda sallanmak daha iyidir.

Limerick'te her mahallede birbiriyle konuşmayanlar vardır. Veya herkesin birden konuşmadığı biri vardır. Bazen de, tersi olur. Hiç kimseyle konuşmayan biri vardır. Kimim kiminle konuşmadığı, sokakta birbirlerinin yanından geçerken takındıkları tavırdan hemen anlaşılır. Kadınlar burun kıvırıp dudaklarını büzer, başlarını çevirirler. Eğer şalları varsa, bir ucundan tutup omuzlarına atarlar. Bu; bana bir tek kelime edecek, ya da dönüp bakacak olursan yüzünü gözünü parçalarım, demektir.

Anneannemin bizimle konuşmaması kötü, çünkü artık ondan süt, çay ve şeker almaya gidemiyoruz. Aggie Teyze'ye böyle bir şey için zaten gidilmez, kafamızı koparır. Defolun! Gidin, o babanıza söyleyin, Kuzeyli kıçını kaldırsın da Limerickli erkekler gibi düzgün bir iş bulsun. Aggie Teyze'nin bu

sinirli hallerini, kızıl saçlı olmasına bağlıyorlar. Ya da, kızıl saçlı olduğu için böyle sinirli olduğunu söylüyorlar.

Annem bitişik komşumuz Bridey Hannon ile arkadaş. Bridey, anne babasıyla yaşıyor. Annemle bütün gün uzun uzun konuşuyorlar. Babam yürüyüşlerine çıktığı zaman Bridey bize geliyor ve annemle ateşin karşısında çaylarını ve sigaralarını içiyorlar. Eğer bizde yiyecek içecek bir şey yoksa Bridey kendi evinden çay, şeker ve süt getiriyor. Bazen aynı çayı tekrar tekrar kaynattıkları oluyor. Annem, artık çayın rengi kaçtı, diyor. Bridey'le annem ateşin o kadar yakınında oturuyorlar ki, bacakları kıpkırmızı kesiliyor, morarıyor ve maviye dönüyor. Saatlerce konuşup, fısıldaşıp, gizli bir şeylere gülüyorlar. Bizim bu gizli şeyleri duymamamız gerekiyor ve bize, haydi siz gidip oynayın, diyorlar. Ben çoğunlukla yedinci basamakta oturup onların konuşmalarına kulak kabartıyorum ve orada olduğumun farkına bile varmıyorlar. Dışarıda yağmur yağdığı zaman bile annem, yağmur mağmur anlamam, diyor, çıkın oynayın. Bir de, babanızın geldiğini görünce bana haber verin, diye tembih ediyor. Bridey'e dönüp, bizim hakkımızdaki şiiri biliyor musun, diye soruyor.

Ne şiiri, Angela?

"Kuzey'den Gelen Adam" adlı şiir. Amerika'da Minnie MacAdorey'den almıştım.

Böyle bir şiiri hiç duymadım. Okusana.

Annem şiiri okurken sürekli gülüyor ve bunun nedenini anlayamıyorum.

Kuzey'den gelmiş, sözü sohbeti yok
Ama sesi yumuşak, yüreği çok iyi
Gözlerinden belli, içinde kötülük yok
Evlendim onunla, sevdim o Kuzeyliyi.
Garryowen daha neşeli olabilirdi biliyorum
Lough Neagh'dan gelen bu sessiz erkekten
Güneş ağır ağır, ne güzel batar biliyorum,

Kasabamın ortasında akan nehrin üzerinden.

Tüm Munster düzlüklerinde ondan iyisi yok
Neşe ve gururla söylüyorum bunu hem de sevgiyle
Limerick'te bizim sıcacık yuvamız gibisi yok;
Aşkımızın benzeri yok inan, Kuzeyli sevdiğimle.

Keşke Limerick'liler bir anlasalardı
Ne iyiydi benim ayrıldığım dostlarım, ne iyi
Kimse kimseyi küçümsemez, hiç nefret olmazdı
Güneyli korkmazdı dost olmaktan, severdi Kuzeyliyi.

Annem özellikle üçüncü dörtlüğü okurken öyle çok gülüyor ki, ağlayacak gibi oluyor. Bunu da hiç anlayamıyorum;

"Limerick'te bizim sıcacık yuvamız gibisi yok;
Aşkımızın benzeri yok Kuzeyli sevdiğimle."

derken gülmekten neredeyse kriz geçiriyor.

Eğer Kuzey'den gelen adam eve erken dönüp Bridey'i bizde görürse, dedikodu, dedikodu, dedikodu, diyor ve o gidene kadar kasketini çıkarmadan ayakta bekliyor.

Bridey'in annesi ya da mahalledeki diğer komşular, hatta başka mahallelerden insanlar, babama gelip resmi yerlere mektup yazdırıyorlar. Kimi sadece uzaktaki akrabalarına mektup gönderiyor. Babam masaya kuruluyor, kalemi ve mürekkep hokkasını koyuyor ve mektubu yazdıran her kimse onun söylediklerini dinliyor, ama, yoo... yo..., diyor, böyle demek istediğini sanmıyorum. Ve kalemi alıyor eline, kendi canı ne yazmak istiyorsa onu yazıyor. Herkes bu yüzden ona mektuplarını yazdırıyor zaten. Çünkü aslında babamın yazdıkları, onların tam söylemek isteyip de ifade edemediği sözler. İngilizce dilini çok iyi kullandığını ve yazısının çok güzel olduğunu söylüyorlar. Babama altı peni veriyorlar, o eliyle

parayı itiyor. Altı peni gibi bir parayı almayacak kadar büyük bir insan o, ve parayı anneme veriyorlar. Ama komşular gider gitmez, babam annemden parayı alıyor ve beni Kathleen O'Connell'e sigara almaya gönderiyor.

Anneannem evinin üst katında, duvarda İsa'nın Kutsal Kalbinin tablosu ve ocağın üstünde yine İsa'nın Kutsal Kalbinin heykeli olan büyük bir odada yatıyor. İsa'nın heykelinin önünde sonsuza kadar küçücük bir kırmızı ışık yakabilmek için, gaz lambasından elektrik lambasına geçmek isteyip duruyor. Onun İsa'nın Kutsal Kalbi'ne bağlılığı bütün mahallede, hatta daha uzak mahallelerde bile biliniyor.

Pat Dayı aynı odanın bir köşesindeki küçük bir yatakta yatıyor. Böylece, anneannem onun geceleri zamanında eve gelip gelmediğini, yatağının yanında diz çöküp duasını edip etmediğini kontrol edebiliyor. Pat dayı küçükken kafa üstü düşmüş olabilir, okuma yazma bilmeyebilir, epeyce bira içmiş de olabilir, ama bunların hiçbiri, her gece yatmadan dua etmemesi için bir mazeret olmuyor.

Bir gün Pat Dayı anneanneme, kalacak bir yer arayan bir adamla tanıştığından söz ediyor. Adamın adı Bill Galvin. Yıkanabilmek için suyu olan ve günde iki öğün yemek veren bir oda arayan Bill Galvin kireçtaşı ocaklarında çalışıyor. Üstübaşı her zaman beyaz kireç tozu içinde, ama bu kömür tozundan çok daha iyi.

Anneannem odasını ona vermek üzere küçük odaya geçiyor. İsa'nın tablosunu alıp, heykeli odadaki iki erkeği izlemesi için yerinde bırakıyor. Geçtiği küçük odada heykeli koyacak yer de yok zaten.

Bill Galvin bir gün iş çıkışı evi görmeye geliyor. Ufak tefek, üstübaşı bembeyaz, köpek gibi hırıltılar çıkaran bir adam. Anneanneme, o heykeli odadan çıkarabilir misiniz, diye soruyor. Çünkü Bill Protestan; o odada uyku uyuyamayacağını söylüyor. Anneannem Pat Dayı'nın üstüne yürüyor. Eve bir

Protestan getireceğini nasıl söylemezsin. Ulu Tanrım! Şimdi herkes dedikoduya başlayacak.

Pat Dayı Bill Galvin'in Protestan olduğunu bilmediğini söylüyor. Hiç belli olmuyor ki, hele böyle üstübaşı bembeyazken, diyor. Herhangi bir Katolik'ten hiçbir farkı yok. Hem zaten bir Protestan'ın kireçtaşı ocağında çalışacağı kimsenin aklına gelmez.

Bill Galvin, henüz kaybettiği karısının da Katolik olduğunu ve evin duvarlarını İsa ve Meryem'in kalplerini gösteren resimlerle doldurmuş olduğunu anlatıyor. Kendisinin Kutsal Kalp resimlerine karşı olmadığını, ancak bu resimlerin ona karısını hatırlatacağını ve acısını sürekli tazeleyeceğini söylüyor.

Anneannem, bunu niye daha önce söylemedin, diyor. Tamam, heykeli kendi odama alıp pencerenin pervazına koyarım. Böylece, acını tazelememiş olursun.

Anneannem her sabah Bill'in yemeğini hazırlayıp ocağa götürüyor. Annem, bu adam ne diye sabah giderken yemeğini kendi götürmüyor, diye söyleniyor. Anneannem de, sabahın köründe kalkıp da beyefendiye lahanayla domuz ayağı kaynatmamı mı bekliyorsun, diye onu tersliyor.

Annem okulların bir haftaya kadar kapanacağını söylüyor ve Frankie'ye haftada altı peni verirsen, Bill'in yemeğini götürür, diye bir öneri getiriyor.

Ben her gün anneanneme gitmek istemiyorum. Bill Galvin'e yemek taşımak da istemiyorum. Ama annem altı peni işimize yarar, diyor. Eğer bu işi yapmazsan, hiçbir şeye izin yok! Bütün gün evde oturacaksın, arkadaşlarınla oyun oynamaya da gidemeyeceksin!

Anneannem her gün, yollarda oyalanmadan doğru ocağa git, diye tembih ediyor. Bill Galvin yemeğini sıcak sıcak istiyor. Sokaklarda teneke kutulara filan tekme atıp ayakkabılarının burunlarını da eskitme!

Sefertasından nefis yemek kokuları geliyor. Domuz eti,

lahana ve patates. İki büyük patates var. Yarım patates yesem, anlamaz. Anneanneme şikâyet de edemez. Zaten ağzından hırıltıdan başka bir ses çıkardığını duymuş değilim.

Aslında, patatesin tamamını yesem daha iyi, çünkü yarım patates garibine gidebilir. Domuz etinden ve lahanadan da biraz tadabilirim. Hatta, patateslerin ikisini birden yersem, daha iyi. O zaman anneannemin hiç patates koymadığını düşünür.

İkinci patates ağzımda adeta eriyor. Biraz daha lahana tatsam... bir dilim et daha...

Derken sefertasında pek bir şey kalmıyor. Bill Galvin iyice kuşkulanacak, diyorum. Bari, tamamını yiyip bitireyim.

Sefertası bomboş! Şimdi ne yapacağım? Anneannem beni öldürecek! Annem bir yıl boyunca beni eve kapatacak, hiçbir şeye izin vermeyecek. Bill Galvin beni kireçtaşı ocaklarına yakacak.

Ona, yolda üstüme bir köpek saldırdı, diyebilirim. Sefertasındakileri silip süpürdü. Beni yemeden kaçtığım için şanslıyım.

Demek bu yüzden çenene bir lahana yaprağı yapışmış, diyor, Bill Galvin. Köpek ağzındaki lahanalarla yaladı seni herhalde. Derhal eve git ve anneannene bütün yemeğimi yediğini, benim de bu ocakta açlıktan öldüğümü söyle.

Beni öldürür.

Seni öldürmeden önce bana buraya adam gibi bir öğlen yemeği göndermesini söylersin. Geri geldiğinde ben seni öldürürüm. Şu kireç kuyusuna attım mı, annenin üzerine kapanıp ağlayacağı bir ceset bile kalmaz.

Anneannem, ne diye sefertasını geri getirdin, diyor. O kendi getirirdi.

Biraz daha yemek istiyor.

Ne demek biraz daha yemek istiyor? Aklını mı kaçırmış o?

Bu ocakta açlıktan ölüyorum, dedi.

Sen benimle alay mı ediyorsun?

Bana adam gibi bir öğlen yemeği göndersin, dedi.

Gönderemem. Ben ona ancak bu kadar yemek gönderebilirim.

Ama yemeği yoktu...

Nasıl yoktu?

Ben yedim.

Ne?

Çok açtım. Tadına bakayım dedim, sonra dayanamadım.

Aziz İsa! Aziz Meryem!

Tepeme indirdiği yumruktan gözlerim yaşarıyor. Avaz avaz bağırıp mutfakta tepinmeye başlıyor. Beni rahibe, Cizvit papazlarına, Papa'ya götürüp cezalandıracağını söyleyerek tehdit ediyor! Bıçağı kapıp bana doğru sallayarak ekmeği kesiyor, soğuk patates ve yaban domuzundan sandviç hazırlıyor.

Bunları doğru Bill Galvin'e götürüyorsun! Eğer bu sandiviçlere yan gözle bakarsan, derini yüzerim!

Anneme durumu anlatıyor ve ceza olarak on beş gün hiç para almadan Bill Galvin'e yemek götürmeme karar veriyorlar. Üstelik, her gün sefertasını da ben getireceğim. Bu da, Bill Galvin'in karşısında oturup yemekleri midesine indirirken onu seyretmek zorunda kalacağım anlamına geliyor. Bill Galvin, karşısındaki insanın da bir midesi olduğunu asla aklına getirmeyecek bir tip.

Her gün boş sefertasını geri getirdiğimde, anneannem beni Kutsal Kalpler'in önüne oturtuyor, bir Protestan olan Bill Galvin denen adama yaptıklarımdan dolayı bağışlanmam için dua ettiriyor.

Annem, sigara uğruna ölürüm, diyor, baban da öyle.

Evde çay ya da ekmek olmayabilir, ama annemle babam her zaman Wild Woodbine sigaralarını alacak parayı bulurlar. Sabah çayla, veya çay içtikleri her zaman, sigara da içmeleri

şarttır. Bize, sakın sigara içmeyin, derler. Ciğerlerinizi mahveder. Büyümenizi engeller. Ama ocağın karşısına oturup kendileri sigaralarını tüttürürler. Annem, elinizde bir sigara göreyim, der, kafanızı koparırım. Sigaranın dişlerimizi çürüteceğini söylerler. Aslında, yalan söylemedikleri görülüyor. İkisinin de dişleri sararıyor, sonra kararıyor ve sonunda tek tek dökülüyor. Babam dişindeki kovukta kuşların yuva yapabileceğini söylüyor. Artık ağzında bir iki tane diş kalmış. Onları da çektirip takma diş yaptırmak için kliniğe başvuruyor.

Yeni dişleriyle eve geldiğinde, ağzı kulaklarında, tıpkı Amerikalılara benziyor. Bize ateşin başında hayalet hikâyeleri anlatırken, alt dişlerini üst dudağına doğru itip burnuna değdirerek, ödümüzü kopartıyor.

Annemin dişleri de o kadar kötü ki, Barrington's Hastanesine gidip hepsini birden çektiriyor; eve ağzında kanlar içinde bir mendille geliyor. O gece sabaha kadar ocağın karşısında sızlanıp duruyor. Tabii, insan ağzından kanlar akarken uyursa, boğulabilir. Şu kanama bir dursun, ağzıma sigara koymayacağım. Ama o anda acısını hafifletmek için bir nefes çekmeye ihtiyacı var. Malachy'yi Kathleen O'Connell'e gönderip beş sigara istiyor. Perşembe günü babam işsizlik sigortasından parasını alana kadar, dersin, diyor. Kathleen'den bu sigaraları koparacak biri varsa, o da Malachy. Annem, onun bir karizması var, diyor. Bana dönüyor; o upuzun suratın ve babana benzeyen acaip davranışlarınla, seni göndermenin bir anlamı yok, diyor.

Kanama durup dişetleri iyileşince, annem takma dişlerini taktırmaya gidiyor. Yeni dişleri takılınca, artık sigara içemeyeceğini söylüyor, ama hiçbir zaman bunu yapmıyor. Yeni dişler vuruyor, damakları yara içinde kalıyor ve Woodbine sigarasının dumanı onu rahatlatıyor.

Ocağı yakabildiğimiz gecelerde annemle babam ocağın karşısında sigaralarını içiyorlar ve konuşurken ikisinin de dişlerinden takur tukur sesler geliyor. Çenelerini oynatarak

dişlerini yerleştirmeye çalıştıkça, daha beter sesler çıkıyor. Başlıyorlar dişçilere küfretmeye. Küfrederken dişleri daha çok takırdıyor. Babamın düşüncesine göre, bu takma dişler Dublin'li zenginler için yapılmış ama ağızlarına uymayınca Limerickli yoksul insanlara takıyorlarmış. Onlar buna aldırmaz, çünkü nasıl olsa, çiğneyecek fazla bir şeyleri yok, diye düşünmüşlerdir. Ama ne biçim diş olursa olsun, insanın ağzında diş olduğuna şükretmesi gerek. Eğer ocağın karşısında geç saatlere kadar oturup çok konuşurlarsa, vurmaya başlayan takma dişlerini çıkarmak zorunda kalıyorlar. Sonra, suratları sarkmış bir halde, ocağın karşısında oturmaya devam ediyorlar. Her gece yatarken mutfaktaki reçel kavanozlarına su doldurup dişlerini kavanozlara koyuyorlar. Malachy neden böyle yaptıklarını öğrenmek istiyor. Babam, temizlemnesi için, diyor. Annem, hayır, diyor. Takma dişinle yatarsan, yerinden çıkıp boğulmana neden olur.

İşte, bu takma dişler yüzünden Malachy Barrinton's Hastanesi'ne kaldırılıyor ve ben ameliyata alınıyorum. Bir gece Malachy fısıldayarak soruyor bana, aşağı inip dişleri takıp takamayacağımıza bakmak ister misin?

Dişler çok büyük, ağzımıza sokmakta zorlanıyoruz. Ama Malachy inat ediyor Babamın üst dişlerini zar zor ağzına sokuyor, fakat bu kez çıkaramıyor. Dudakları iki yana doğru yayılmış, suratında kocaman bir sırıtma, öylece kalakalıyor. Filmlerdeki canavarlara benziyor ama komik. Ancak canı yanıyor, gözlerinden yaşlar akıyor. Ben daha beter gülüyorum.

Derken, babam uyanıyor. Siz n'apıyorsunuz orada? Malachy yukarı koşuyor. Üst kattan annemle babamın güldüklerini duyuyorum. Ama az sonra Malachy'nin boğulacak gibi olduğunu fark ediyorlar. İkisi birden parmaklarını Malachy'nin ağzına sokup dişleri çıkarmaya çalışıyorlar. Malachy korkudan garip sesler çıkarıyor. Annem, onu hastaneye götürmeliyiz, diyor. Babam, ben götürürüm, diyor. Bana da, gel, diyor. Doktora bunun nasıl olduğunu anlatırsın. Bu da,

bu işin kabahatlisi olduğum anlamına geliyor. Babam Malachy'yi sırtına almış, sokaklarda koşuyor. Ben de onlara yetişmeye çalışıyorum. Malachy'ye acıyorum. Babamın sırtından, yanaklarından yaşlar süzülerek bana bakıyor. Bir yandan da, ağzında babamın dişleriyle gülüyor!

Doktor, endişelenmeyin, diyor. Malachy'nin ağzına yağ döküp dişleri saniyede çıkarıyor. Sonra, bana dönüyor. Bunun niye ağzı bir karış açık böyle?

O öyledir. Ağzı açık dolaşır.

Doktor, gel bakayım, diyor. Burnuma, boğazıma, kulaklarıma bakıyor. Bademcikleri var. Bunların alınması gerek. Ne kadar erken ameliyat olursa, o kadar iyi. Yoksa, bu et parçalarıyla ilerde iyice aptal suratlı bir şey olur.

Ertesi gün Malachy babamın takma dişlerini ağzına sokup çıkaramadığı için şekerlemelerle ödüllendiriliyor ve ben ağzımı kapalı tutabilmem için ameliyata giriyorum.

Bir cumartesi sabahı annem çayını içtikten sonra, haydi, diyor, dans edeceksin!

Dans mı edeceğim? Niçin?

Artık yedi yaşında oldun ve İlk Sınav'ını geçtin.Seni Catherine Caddesi'nde Mrs. O'Connor'un dans okuluna götüreceğim ve İrlanda folk danslarını öğreneceksin. Her cumartesi dans dersine gideceksin. Artık Limerick sokaklarında aylak aylak dolaşmak yok.

Bana yüzümü yıkamamı, kulaklarımı ve boynumu da ovarak burnumu iyice temizlememi söylüyor. Saçını tara, suratındaki o ifadeyi de değiştir.

Ne ifadesi?

Boş ver ne ifadesi olduğunu. Değiştir işte.

İlk Sınav günü giydiğim çoraplarımla ayakkabılarımı giyiyorum. Annem, yolda taşları ve boş kutuları tekmelemekten bu ayakkabıları da mahvettin, diyor. St. Vincent de Paul Derneğinin kapısında bunun için mi size çizme dileniyorum ben? Hadi bakalım, hazırlan. Baban atalarının şarkılarını ne kadar erken öğrenirsen, o kadar iyi diyor.

Atalarım kim benim?

Onu boş ver şimdi. Dans edeceksin.

İrlanda için şarkı söyleyip dans edeceksem, nasıl olup da İrlanda uğruna öleceğim... bunu pek anlayamıyorum.

Neden İrlanda uğruna şeker yiyip yüzmeye gitmiyoruz, ya da okula gitmektense İrlanda uğruna evimizde oturmuyoruz?

Ukalalık etme, kulağını çekerim.

Cyril Benson dans ediyor. Omuzlarından dizlerine kadar madalyaları var. İrlanda'nın her tarafında yarışmalar kazanmış ve turuncu renkli eteğiyle çok şık görünüyor. Annesi onunla gurur duyuyor. Bütün gazeteler Cyril Benson'dan bahsediyor. Annesine de iyi para getiriyordur, diyor annem. Sokaklarda boş tenekeleri ve taşları tekmeleyip ayakkabılarını yırtmıyor. Annesi için dans edip para kazanıyor. Ne iyi çocuk.

Bir havlu ıslatıp derilerimi yüzene kadar suratımı siliyor. Havlu batıyor. Sonra havlunun bir ucunu kıvırıp kulaklarımı temizliyor. Öff, şu pisliğe bak, burada patates yetiştirecek kadar kir var, diyor, saçlarım dikilmesin diye ıslatıp tarıyor. Bir yandan da, vızıldanma, diyor. Bu dans derslerine haftada altı peni vereceğim. Bill Galvin'in yemeğini taşıyarak bu parayı kazanabilirdin. Bakalım, nasıl ödeyeceğiz? Ona, anne, çayını içip sigaranı tellendireceğine, beni dans derslerine göndermen gerekmez, demeye çalışıyorum. Şuna bak, bana akıl veriyor! Sigarayı bırakmak zorunda kalsam bile, seni bu dans derslerine göndereceğim.

Çocuklar annemin beni dans dersine götürdüğünü görürlerse, rezil olacağım. Fred Astaire gibi Ginger Rogers'la dans edebilsen iyi de, dans derslerinde Ginger Rogers yok ki. Ayrıca, Fred Astaire gibi de sahnenin bir ucundan öbür ucuna atlayarak dans etmen için gereken figürleri de öğretmiyorlar. Dimdik çömelip kalkıyorsun, kollarını iki yana sarkıtıyorsun, hiç gülmeden bacaklarını tekme atar gibi savurup

duruyorsun. Pa Keating, İrlandalılar'ın kıçlarına kazık sokulmuş gibi dans ettiklerini söylüyor. Ama bunu asla anneme söyleyemem, beni öldürür.

Mrs. O'Conor'ın dersanesinde bir gramofon var. Kızlar ve erkekler gramofonda çalan İrlanda danslarına göre, döne döne ayaklarıyla tekmeler atarak dans ediyorlar. Mrs. O'Connor şişko bir kadın. Gramafonu susturup dans figürlerini gösterirken çenesinden ayak bileklerine kadar vücudundaki bütün yağlar titriyor. Nasıl dans öğretmeni olduğunu aklım almıyor.

Demek, Frankie bu, diyor anneme. Desenize bir dansçı daha yetişecek. Çocuklara dönüyor ve çocuklar biz burada dansçı yetiştiriyoruz değil mi, diye soruyor.

Evet, Mrs. O'Connor, dansçı yetiştiriyoruz.

Annem altı peni veriyor.

Ah, evet. Bir dakika Mrs. McCourt. Masasına gidip zenci çocuk kafası şeklinde bir kutu getiriyor. Zenci çocuğun iri iri gözleri, kabarık saçları ve kocaman dudakları var. Mrs. O'Connor parayı ağzından içeri atmamı söylüyor. Elini hemen çek, ısırmasın, diyor.

Çocuklar gülümseyerek bizi izliyorlar. Parayı atıp hemen elimi geri çekiyorum ve hepsi gülmeye başlıyorlar. Zencinin elimi kapmasını istediklerinden eminim.

Mrs. O'Connor da gülüyor ve anneme, ne komik değil mi, diyor.

Annem de, çok komik, diyor ve bana uslu durmamı tembih ediyor. Eve dans ederek dön.

Mrs. O'Connor'ın dans dersanesinde kalmak istemiyorum. Elimi zenciye kaptırmak, oradaki kızlar ve oğlanlarla sıraya girip dimdik durarak tepinmek istemiyorum.

İleri bakın, başlar yukarı! Aşağı bakmak yok! Cyril'e bakın!

İşte Cyril!

Turuncu etekliği ve madalyalarıyla Cyril döne döne ge-

liyor. Kızlar Cyril'e bayılıyorlar. Mrs. O'Connor da, Cyril'i çok seviyor. Ona bu dansları kim öğretti? Ve tabii, Cyril de Mrs. O'Connor'ı üne kavuşturmadı mı?

Cyril salonu baştan başa katediyor... cennetten inmiş bir melek gibi.

Hadi, Frank dans et. Suratını asma. Ayağını yerden kaldır, Tanrı aşkına! Bir ki üç dört beş altı yedi...bir ki üç... bir ki üç. Maura, Frank'e yardım et. Ayakları birbirine dolanmadan, tut onu.

Maura on yaşlarında iri yarı bir kız. Bembeyaz dişleri ve altın renkli elbisesiyle bana doğru dans ederek geliyor. Elini ver bana, küçük çocuk. Sonra başım dönene kadar beni salonda sürüklüyor. Tam bir aptal durumuna düşüyorum. Utanıyorum, kızarıyorum. Sonunda, plak bitiyor ve kurtuluyorum. Gramofon hışır hışır sesler çıkarıyor.

Mrs. O'Connor, çok teşekkürler, Maura, diyor ve Cyril'e dönüyor: Cyril, haftaya Frankie'ye seni meşhur eden birkaç figürünü gösterirsin. Evet, çocuklar haftaya görüşürüz. Zenciye altı peni getirmeyi unutmayın!

Çocuklar gruplar halinde dersaneden çıkıyorlar. Ben de, arkadaşlarım beni o eteklikli oğlanlar ve şıkır şıkır dans elbiseleri giymiş kızlarla bir arada görmesinler diye kaçıyorum.

Annem evde Bridey Hannon'la çay içiyor. Ne öğrendin, bakalım, diye soruyor ve mutfakta beni dans ettiriyor. Bir ki üç dört beş altı yedi... bir ki üç... bir ki üç. Bridey ile katıla katıla gülüyorlar. İlk ders için fena değil. Bir ay sonra Cyril Benson gibi dans edeceksin.

Ben Cyril Benson olmak istemiyorum. Ben Fred Astaire olmak istiyorum.

Gülmekten, annemle Bridey Hannon'ın ağzından çaylar püskürüyor.

Bridey, İsa seni korusun, diyor. Kendine nasıl da paye veriyor. Sevsinler seni Fred Astaire!

Annem Fred Astaire'in her cumartesi derslerine devam

ettiğini ve benim gibi sokaklarda boş tenekelere ve taşlara tekme ata ata ayakkabılarını eskitmediğini söylüyor. Eğer onun gibi olmak istiyorsan, her cumartesi Mrs. O'Connor'ın dans derslerine gitmen gerek.

Dördüncü cumartesi Billy Campbell kapıyı çalıp anneme, Mrs. McCourt, diyor. Frankie dışarı çıkıp bizimle oynayabilir mi?

Hayır, Billy. Frankie dans dersine gidecek.

Billy beni yokuşun dibinde bekliyor. Neden dans derslerine gidiyorsun, ulan? Bu kız işi! Cyril Benson'a mı benzemek istiyorsun? O eteğiyle ve madalyalarıyla kızların arasında dans eden yaratık gibi mi olacaksın? Sonra da, ocağın başına oturup çorap ör, istersen! Dans edersen adam gibi futbol oynayamazsın. Ne Amerikan futbolu ne Gal futbolu! Dans eden erkekler kız gibi yürür. Herkes sana güler.

Dans derslerine o anda son veriyorum. Cebimde altı peni var. Zencinin ağzına atacağıma Lyric Sineması'na gitmeye karar veriyorum. Altı peni ikimize de yeter, diyorum. şekerleme için de iki peni artar.

Billy ile nefis bir film izliyoruz.

Eve döndüğümde annemle babam ocağın karşısında oturuyorlar. Bana o gün dans dersinde neler öğrendiğimi soruyorlar. "Ennis kuşatması" ve "Limerick Duvarları" daha önce öğrendiğim gerçek danslar. Şimdi annemle babama bir şeyler uydurmak zorundayım.

Annem, hiç "Dingle Kuşatması" diye bir dans duymamıştım, diyor. Ama madem bunu öğrendiniz, hadi göster bakalım. Mutfakta kendi kendime müzik yaparak ellerim iki yanımda dans ediyorum. Tıt tırıt tıt tıt. Annemle babam ayak hareketlerime uygun olarak el çırpıyorlar. Babam, ne güzel bir dans, diyor. Çok iyi bir dansçı olacaksın. Bu vatan için ölenler seninle gurur duyardı, oğlum. Annem, altı peniye karşılık pek bir şeye benzemiyor, diyor.

Bir sonraki cumartesi günü George Raft'ın bir filmine gi-

diyoruz. Ondan sonraki hafta da, George O'Brien'in bir kovboy filmine. Sonra, James Cagney'e... Artık Billy'yi sinemaya götüremiyorum, çünkü Cleeves şekerlemelerimle birlikte bir de çikolata yemek istiyorum. Bir anda dişim şekerlemeye yapışıp yerinden çıkıyor ve acısını beynimde hissediyorum. Şekerlemeyi atmaya kıyamıyorum. Dişi içinden alıp cebime atıyorum ve ağzımın öbür tarafiyla yemeye devam ediyorum. Ağzım kan içinde. Bir tarafında dayanılmaz bir acı, diğer tarafında nefis bir şekerleme tadı. Pa Keating'in sözleri aklıma geliyor: İki ucu boklu değnek.

Eve dönmem gerek, ama annemin tek dişimin eksik olduğunu fark etmemesi imkânsız. Anneler her şeyi görür ve bilirler. Ayrıca, ağzımızı ve dişlerimizi sık sık kontrol ederek bir hastalık kapıp kapmadığımıza bakarlar. Babamla yine ateşin başında oturuyorlar ve bana her zamanki soruyu soruyorlar: Bugün ne öğrendiniz? Hangi dans, adı ne? "Cork Duvarları" diye bir dans öğrendiğimizi söylüyorum ve bir yandan dişimin ağrısına katlanarak bir müzik uydurup mutfakta dönüp duruyorum. "Cork Duvarları" mı? Annem ayağa fırlıyor. Böyle bir dans yok! Babam, gel bakayım şöyle, diyor. Şurada karşımda dur ve doğruyu söyle. Bugün dans dersine gittin mi, gitmedin mi?

Artık yalan söyleyecek halim kalmamış. Damağım zonkluyor, ağzımda kan var. Üstelik, gerçeği bildiklerinden eminim. Dans dersindek yılanlardan biri beni Lyric Sineması'na girerken görmüş, O'Connor'a söylemiş. O da eve bir not yazmış. Uzun süredir derslere katılmadığımı ve iyi olup olmadığımı merak ettiğini söyleyerek, büyük bir yetenek olduğumu, gelecek vaat ettiğimi ve büyük dansçı Cyril Benson'ın izinden gideceğimi de eklemiş.

Babam dişime filan aldırmadan, beni doğru günah çıkartmaya götürüyor.

Redemptorist Kilisesi'ne yollanıyoruz. Günlerden cumartesi ve günah çıkartma bütün gün ve gece devam ediyor.

Babam yollarda, benim kötü bir çocuk olduğumu, benden utanç duyduğunu söylüyor. İrlanda halkının yıllar boyunca, uğruna savaş verip öldüğü dansları öğrenmek yerine sinemaya gitmemi fena halde kınıyor. O insanlar şimdi mezarlarından çıkıp İrlanda danslarını yapabilmek için neler vermez, diyor.

Rahip yaşlı bir adam. Günahımı ona duyurabilmek için boğazım yırtılıyor.

Dans derslerimin yerine sinemaya gittiğim için çok kötü bir şey yaptığımı söylüyor. Ama dans işini onun da de pek aklı almıyor. Dans etmenin sinema kadar tehlikeli bir şey olduğunu, insanın içinde günahkâr duygular uyandırdığını söylüyor. Ama dans etmek ne kadar kötü olursa olsun, annemden altı peni alıp yalan söylediğim için yine de günah işlemiş olduğuma karar veriyor. Cehennemde böyle insanların cayır cayır yanacağı bir bölüm vardır. On tane tespih çekip Tanrı'dan seni bağışlamasını dile. Ah, yavrum, cehennemin kapısına gelmişsin sen.

Yedi, sekiz, dokuz yaşım geçti ve ona girmek üzereyim. Babam hâlâ işsiz. Sabahları çayını içtikten sonra evden çıkıyor, sigortadan parasını almaya gidiyor. Bazen Carnegie Kütüphanesi'ne gidip gazeteleri okuyor, ya da uzun yürüyüşlerini yapıyor. Bir iş bulduğu zaman da, Çimento Fabrikası'ndaki gibi, en fazla üç haftada atılıyor. Çünkü üçüncü cuma mutlaka bara gidiyor ve haftalığını tüketene kadar içiyor. Ertesi sabah sızıp kaldığı için, cumartesileri yarım gün işe gidemiyor. Annem, neden Limerickli diğer erkekler gibi olamıyorsun, diyor. Saat altı dedi mi, hepsi evlerinde. Haftalıklarını karılarının eline veriyorlar. Gömleklerini değişip çaylarını içiyorlar; karılarından birkaç şilini geri alıp bir iki bira içmek için bara gidiyorlar. Bridey'le konuşurken, annem, babamın asla böyle bir erkek olamadığını ve bundan sonra da olamayacağını söylüyor. Benim kocam salağın teki! Çocuklar evde mi-

deleri sırtlarına yapışmış halde bir lokma yemek beklerken, o barlarda başkalarına bira ısmarlıyor. Neymiş, İrlanda'ya karşı görevini yapıyormuş. Ne marifet ama! Yok, İrlanda uğruna seve seve ölürmüş! Bu kadersiz ülke için verecek bir tek canı olduğuna çok üzülüyormuş! Sonra da, biri bu laflarına itiraz edecek olsa, gel dışarıda hesaplaşalım, diye kafa tutar. Ama o barlardaki serseri takımından kimse itiraz da etmez, dışarıda hesaplaşmayı da göze almaz. Ona, Kuzeyli de olsa, çok büyük bir adam olduğunu söylerler. Yağ çekip çekip, böyle vatansever birinden bir bira içmeye hayır demeyiz, diye onu kandırırlar.

Tanrı şahidim, ne yapacağımı bilmiyorum. İşsizlik parası sadece haftada on dokuz şilin altı peni. Zaten kira altı şilin. Geriye kalıyor on üç şilin. Beş kişi yiyip içeceğiz ve ısınacağız. Üst baş zaten yok.

Bridey, Woodbine sigarasından derin bir nefes çekip çayını yudumlayarak, Tanrı işini bilir, diyor. O iyidir.

Bir yerlerde birilerine iyilik ediyordur mutlaka, ama Limerick sokaklarına pek uğradığı yok, diyor annem.

Bridey bir kahkaha atıyor: Ah, Angela! Bu sözlerinden dolayı cehenneme gideceğini biliyorsun, değil mi?

Zaten cehennemde değil miyim, Tanrı aşkına!

Gülüşüp çaylarını ve Woodbine sigaralarını içiyorlar, şu sigara da olmasa, diyorlar.

Öyle, öyle.

Quigley cuma günü Redemptorist Kilisesi'ndeki Kardeşlik Derneği'ne katılmam gerektiğini söylüyor. Katılmak zorundasın! Hayır diyemezsin! Babaları sigortadan para alan ya da işçi olan bütün çocuklar katılmak zorunda. Bu mahalleden, arka mahalleden, ön mahalleden bütün çocuklar!

Quigley, senin baban Kuzeyli, o sayılmaz ama, diyor, yine de senin derneğe katılman gerek.

Limerick İrlanda'nın en kutsal şehridir, bunu herkes bilir. Çünkü Limerick'te Kardeşlik Derneği vardır. Bu, dünyanın en büyük kardeşlik derneğidir. Her şehirde böyle kardeşlik dernekleri olabilir ama bir tek Limerick'teki en büyüktür.

Dernek haftanın beş günü kiliseyi kapatmış durumda. Üç gece erkekler, iki gece kadınlar ve bir gece de çocuklar -daha doğrusu erkek çocuklar- toplantı yapıyor. İngilizce, Latince ve İrlanda dilinde ilahiler okunuyor. Bu arada, Redemptorist papazlarının törenleri çok ünlüdür. Bu tören, Çinlilerin ve diğer putperestlerin, Protestanlarla birlikte cehenneme gitmelerine engel olan bir törendir.

Quigley, derneğe katıldığını annen St. Vincent De Paul yetkililerine bildirir, diyor. Senin iyi bir Katolik olduğunu bilmeleri işe yarar. Babam Kardeşlik Derneği'nin sadık üyelerindendir; tren istasyonundaki tuvaletleri temizleme işini böyle buldu. Ben de büyüyünce iyi bir iş bulacağım, tabii, eğer evden kaçıp Kanada Kraliyet Polis Akademisi'ne katılmazsam. Bunu başarabilirsem, Nelson Eddie'nin divanın üzerinde yatan veremli Janette McDonald'a söylediği gibi "Sana sesleniyoruuuum," diye şarkı söyleyebilirim. Eğer Quigley beni derneğe götürürse, adının kocaman harflerle bir deftere yazılacağını söylüyor. Böylelikle, bir gün dernekte grup sözcülüğüne atanabilecekmiş. Bu da, hayatta, polis kıyafeti giymekten sonra en çok istediği şeymış.

Dernekteki grup sözcülüğü, aynı mahalleden otuz kadar çocuğun başkanlığı. Her grup bir Aziz'in ismini alıyor ve başkanın kürsüsünün yanında, bir direğin tepesindeki kalkan gibi bir levhaya bu Aziz'in resmi konuyor. Başkan ve yardımcısı ayinler sırasında aramızda konuşup gülüşürsek, kafamıza bir yumruk indirmek üzere bizi kolluyor. Bir gece toplantıya katılamayacak olursanız, yetkililer tarafından hemen sorguya çekiliyorsunuz. Neden gelmedin? Yoksa Kardeşlik Derneği'nden kaçmaya mı çalışıyorsun? Ya da herkesin önünde,

bu küçük kardeşimiz herhalde çorbacılara katıldı, diye sizi rezil ediyor. Açlık Dönemi'ndeki olaylardan sonra, Limerickli bir Katoliğe ya da bir İrlandalıya söylenecek en ağır söz bu. İki kere toplantıya katılmazsanız, daha büyük yetkililere açıklama yapmak zorunda kalıyorsunuz. Üçüncüsünde, kendi grubunuzdan beş altı tane büyük çocuk sizi sokaklarda izlemeye başlıyor. Kardeşlik Derneği toplantısında Çinliler ve diğer kayıp ruhlar için diz çöküp dua etmeniz gerekirken, orada burada eğlendiğinizi görecek olurlarsa ailenize gidiyorlar. Oğlunuzun ölümlü ruhu tehlikede, diye uyarıyorlar. Bazı anneler endişeleniyor. Bazıları da, çekin gidin be, diye bağırıyor. Tabii onlar iyi birer Kardeşlik Derneği üyesinin anneleri olamaz. Toplantılarda, bu insanların yanlışlarını görüp doğru yola dönmeleri için dua ediliyor.

Bütün bunlardan da korkunç olan, Dernek Başkanı Peder Gorey'in mahallenize gelip, milyonlarca Çinliyi dininden döndüren o muazzam sesiyle Frank McCourt'un evi hangisi, diye bağırması. Sanki cebinde adresiniz yazılı ve evinizi eliyle koymuş gibi bulacak sanıyorsunuz. Aslında amaç, sizin toplantılardan kaçtığınızı herkese duyurmak. Ölümlü ruhlarını tehlikeye atan çocukların kim olduğunu herkes bilsin diye yapıyor bunu.

Annelerin ödü kopuyor, babalar, ben evde yokum, diye saklanıyor ve ondan sonra, aileniz toplantılara gidip gitmediğinizi sıkı bir kontrol altına alıyor.

Mahalleye rezil olmak ve komşuların elleriyle ağızlarını kapatıp aralarında fiskoslaşması hiç hoş bir şey değil.

Quigley beni Aziz Finbar grubuna götürüyor ve Başkan bana, bir yere otur ve sesini kes, diyor. Adı Declan Callopy. On dört yaşında. Alnında boynuz gibi iki çıkıntı var. Kalın kaşları ortada birleşmiş, tüyler gözlerinin üstüne doğru uzuyor. Kolları dizlerine değiyor. Bu grubu, derneğin en kusursuz grubu yapmak için çalıştığını, bir gün gelmemezlik edersem canıma okuyacağını bir solukta anlatıyor. Toplantılara

katılmamak için hiçbir mazeret kabul etmiyorum. Geçenlerde, başka gruptan bir çocuk ölmek üzereydi, son nefesinde sedyeyle toplantıya getirdiler. Eğer bir tek toplantıya gelmezsen, bu da senin ölümün olur! Beni duydun mu?

Duydum, Declan.

Gruptaki çocuklar, bizlerin iyi davranışları sayesinde başkanların ödüller aldığını anlatıyorlar. Declan'ın hayali, amcası Foncey gibi Patrick Sokağı'ndaki Cannock's mağazasında muşamba satıcısı olmak. Amcası üç yıl bu işi yaptıktan sonra Dublin'de kendi mağazasını açmış ve üç oğlu orada muşamba satıyormuş.

Declan iyi bir grup başkanı olursa, Dernek Başkanı onu Cannock'sdaki muşambacıya sokarak ödüllendirebilir. Declan bu yüzden toplantıya katılmamız için bizi böyle tehdit ediyor. Muşamba ile arama kimse giremez, diyor.

Sadece Quigley'i arada sırada kayırıyor. Çünkü Quigley evlendiği zaman evini muşamba döşeteceğini ve bütün muşambaları da ondan alacağını söylemiş.

Diğer çocuklar da, Declan'a aynı numarayı yapmayı deniyorlar, ama onları başından savıyor. Hadi, lan! Siz evinize bir lazımlık bile alamazsınız! Muşambanız kusur kalmış!

Babam, benim yaşımdayken Toome'daki kilisede çok çalıştığını söylüyor ve benim de artık pazar dualarında rahibe yardımcı olmamı istiyor. Annem çocuğun okula giderken üstüne giyecek bir şeyi yok, kilisede ne giyecek, diyor.

Cüppenin altından elbiseleri görünmez, diyor babam.

Ona cüppe alacak paramız yok. Hem her hafta onu yıkayamam.

Babam, Tanrı bunun çaresine bakar, diyerek mutfakta diz çökmemi söylüyor. Kendisi rahibin yerine geçiyor. Bütün duayı ezbere biliyor. Ben sadece cevapları bilmek durumundayım.

Introibo ad altare Dei, diyor. Ben, *Ad Deum qui lactificat juventutem meam,* diyorum.

Her akşam çayımızı içtikten sonra ben dizlerimin üstüne çöküyorum ve babamla Latince çalışıyoruz. Cevapları doğru dürüst öğrenmeden babam beni bırakmıyor. Annem hiç değilse oturmama izin vermesini söylüyor, ama babam, Latince kutsaldır ve dizlerin üzerine çökerek öğrenilmelidir, diyor. Papa'nın Latince konuşurken çay içtiği görülmemiştir.

Latince zor ve dizlerim acıyor. Bir yandan da, sokakta çocuklarla oynamak istiyorum. Ama kilisede rahibe yardım etmek düşüncesi de hoşuma gidiyor. Mihrabın yanında, arkadaşım Jimmy Clark gibi kırmızı beyaz cüppe giyip rahibe yardım etmek ve Latince cevap verebilmek, büyük kutsal kitabı kilise içinde oradan oraya taşımak, kâseye şarap ve su doldurmak, sonra rahibin ellerine su serpmek, kutsama ayinlerinde kilisenin çanını çalmak, elimde buhurdanlıklarla dolaşmak ve ellerim dizlerimde ciddi ciddi vaaz dinlemek... St. Joseph Kilisesi'nde herkesin hayran bakışlarının bana çevrilmesi.

On beş gün babamla çalıştıktan sonra St. Joseph Kilisesi'ne gidiyoruz. Kilisede Stephen Cary ile görüşeceğiz. Babam ayakkabılarımı boyuyor, annem çoraplarımı yamıyor ve ateşe bir kömür fazladan atıp ütüyü ısıtıyor, gömleğimi ütülüyor. Saçımı, boynumu, ellerimi ve dizlerimi -kısaca görünen yerlerimi- kaynar sularla ovuyor. Etlerim kıpkırmızı olana kadar keseliyor ve kimseye, oğlunu kiliseye kirli göndermiş dedirtmem, diyor. Dizlerimdeki yaralara kızıyor. Tenekelere, taşlara tekme atıp yerlere düşerek dünyanın bir numaralı futbolcusu olduğunu mu sanıyorsun? Evde biraz briyantin olsaydı, diye yakınıyor, ama dikilen saçlarımı suyla ve biraz da tükürükle şekle sokuyor. Kiliseye gidince öyle lafları ağzında geveleme, diye tembih ediyor. Doğru dürüst konuş. İlk Sınav elbisen de küçülmüş, ama senin kabahatin değil. Sen soylu bir ailedensin. McCourt'lar ve Sheenan'lar. Ayrıca, annemin ailesi de çok zengindi. Guilfoyle ailesinin Limerick'te ne arazileri vardı. Ama İngilizler buraları elimizden alıp Londralı haydutlara verdi.

Yolda babam elimi tutuyor ve karşılıklı Latince duaları tekrarlıyoruz. Herkes dönüp dönüp bize bakıyor.

Babam kilisede doğru Stephen Carey'in odasına gidiyor ve kapıyı çalıyor.

Bu benim oğlum Frank. Latince duayı ezbere biliyor ve rahibe yardımcı olmaya hazır.

Stephen Carey babama şöyle bir bakıp bana dönüyor. Yardımcıya ihtiyacımız yok, diyor ve kapıyı yüzümüze kapıyor.

Babam hâlâ elimi tutuyor ve sıkmaya başlıyor. Canımı acıtıyor. Bağırmak istiyorum.

Eve dönerken yolda hiç konuşmuyor.

Eve gelince kasketini çıkarıp ateşin karşısına oturuyor ve bir Woodbine yakıyor. Annem de sigara içiyor. Ee, n'oldu? Onu aldılar mı?

İhtiyaç yokmuş.

Annem dumanları üfleyerek, bak sana söyleyeyim, diyor. Bu nedir, biliyor musun? Sınıf ayırımı. Kenar mahallelerden gelen çocukları istemiyorlar. Böyle dizleri yara bere içinde, saçı dikilmiş çocukları. Onlar briyantinli saçlı ve yeni ayakkabıları olan çocukları istiyorlar. Babaları takım elbiseli ve kıravatlı çocukları, bir de babaları iş güç sahibi çocukları. İşte bu! Böyle burnu büyük insanlar var oldukça, insanın inancı da sarsılıyor.

Öyle.

Öyleymiş! Ağzından tek çıkan bu. Rahibe gidip oğlunun bütün o Latince duaları ezbere bildiğini söyleseydin ya! Ne diye almıyorlarmış onu? Ne yapacak bu kadar Latince duayı şimdi bu?

Büyünce rahip olur.

Baba, sokağa çıkabilir miyim?

Çık oğlum. Haydi, git oyna.

Seni sokak paklar, diyor annem.

Altı

Mr. O'Neil dördüncü sınıf öğretmenimiz. Ona 'Nokta' diyoruz çünkü küçücük, nokta gibi bir adam. Sınıfta yüksek bir platform üstündeki kürsüsünden hepimize tepeden bakıyor, sopasıyla bizleri tehdit ediyor ve her gün derse bir elmayla geliyor. Gözlerimizin önünde elmayı soyup kabuklarını o gün en doğru cevapları veren çocuğa ödül olarak yediriyor. Eylül'de okulun ilk açıldığı gün tahtaya bütün yıl orada kalması gereken üç sözcük yazıyor: Euclid, geometri ve budala. Bu üç konuda hata yapan bir öğrenci, o andan itibaren tek kollu bir insan olarak kalacaktır, diyor. Euclid'in teorilerini anlayamayan bir öğrenci budaladır. Ve bu cümleleri bize tekrarlatıyor.

Euclid'in teorilerini anlamayan bir öğrenci budaladır.

Hepimiz 'budala' sözcüğünün anlamını çok iyi biliyoruz, çünkü bütün öğretmenler bize sürekli 'budala' olduğumuzu söylüyorlar.

Quigley elini kaldırıp, teori ve Euclid ne demek, efendim, diye soruyor.

Nokta'nın Quigley'i fena halde döveceğini sanıyoruz çünkü bütün öğretmenler soru soran öğrencileri dövüyor. Nokta ise, Quigley'e gülümseyerek bakıyor. Şu işe bak, iki soru birden soran bir çocuk var burada. Senin adın ne bakayım, oğlum?

Brendan Quigley, efendim.

İşte, bu çocuk yükselecek. Ne yapacakmış?

Yükselecekmiş, efendim.

Evet, çocuklar. Euclid'i öğrenmek isteyen bir çocuk kesinlikle yükselecektir. Yükseklere çıkacaktır. Nereye çıkacakmış, çocuklar?

Yükseklere, efendim.

Euclid olmasaydı, matematik de olmazdı. Euclid olmasaydı, şuradan şuraya gidemezdik. Euclid olmasaydı, bisikletlerin tekerlekleri olmazdı. Euclid olmasaydı, Aziz Joseph bir marangoz olamazdı, çünkü marangozluk geometridir ve geometri marangozluktur. Euclid olmasaydı, bu okul inşa edilemezdi.

Paddy Clohessy arkamdan, sıçmışım Euclid'e, diye mırıldanıyor.

Nokta öfkeyle, adın ne senin, diye bağırıyor.

Clohessy, efendim.

İlk adın ne?

Paddy, efendim.

Paddy ne?

Paddy, efendim.

Pekâlâ, Paddy, Mr. McCourt'a ne diyordun?

Efendim, diz çöküp Tanrı'ya Euclid'i bizlere bağışladığı için şükranlarımızı iletmemiz gerekir, diyordum.

Eminim, öyle diyordun. Ama yalan söylediğini görebiliyorum. Çenen uzuyor. Neyi görebiliyor muşum, çocuklar?

Yalanı, efendim.

Yalanı nasıl görüyormuşum, çocuklar?

Burnundan, efendim.

Neresinden, neresinden?

Burnundan, efendim, burnundan.

Çocuklar, Euclid Yunanlıydı. Clohessy, Yunanlı nedir, yavrum?

Bir yabancı, efendim.

Clohessy, sen biraz yarım akıllısın galiba. Brendan, sen Yunanlı nedir biliyorsundur. Söyle, bakalım.

Euclid Yunanlı'dır, efendim.

Nokta yine Quigley'e gülümsüyor, ve Clohessy'ye Brendan'ı örnek almasını söylüyor. O Yunanlı nedir biliyor.

Nokta tahtaya dönüp yan yana iki çizgi çiziyor. Çocuklar, bunlar paralel çizgilerdir. Paralel çizgilerin sihirli yanı, hiçbir zaman hiçbir noktada kesişmeden böylece uzayıp gitmeleridir. Sonsuza dek uzatılsa, Tanrı'nın omuzlarına kadar erişse bile bu iki çizgi yine de birleşmez. Bir Alman Yahudisi bu paralel çizgilerle ilgili fikirleriyle dünyayı altüst etse de, bu çizgiler birleşmez.

Nokta'yı dikkatle dinliyoruz ve Almanlar'ın bütün ülkelere bombalar atmasıyla, paralel çizgilerin ne ilgisi olduğunu anlamaya çalışıyoruz. Kimse kalkıp soru sormaya cesaret edemiyor, ama Brendan sorabilir, diye düşünüyoruz. Artık Nokta'nın gözdesi oldu ve istediği soruyu sorabilir. Dersten sonra Quigley'e ertesi gün Nokta'ya, Almanlar her yeri bombalarken Euclid ile bu sonsuza kadar giden çizgilerin ne anlamı olabileceğini sormasını söylüyoruz. Brendan bu adamın gözdesi filan olmayı ben istemedim, diyor. Soru moru sormam. Bu soruyu sorarsa, Nokta'nın tepesinin atacağından korkuyor. Biz de diyoruz ki: Eğer soruyu sormazsan, bizim tepemiz atar!

Ertesi gün Brendan elini kaldırıyor, Nokta gülümsüyor.

Almanlar her yeri bombalarken Euclid ile bu sonsuza kadar giden çizgilerin ne anlamı kalıyor, efendim?

Nokta'nın yüzündeki gülümseme uçup gidiyor. Ah, Brendan! Ah, Brendan Quigley! Ah, çocuklar! Sopasını kürsüye bırakıp gözlerini yumuyor. Euclid'in ne anlamı kalıyor, ha? Çocuklar, Euclid olmasaydı, bizler cennete gidemezdik. Euclid olmasaydı, şimşekler çakmazdı. Euclid bize erdem getirmiştir. Güzellikleri ve zarafeti getirmiştir. Ne getirmiş, çocuklar?

Erdem, efendim.

Başka?

Güzellikler, efendim.

Başka?

Zarafet, efendim.

Euclide kusursuzdur ve yaptığı işler büyüktür. Bunu anlayabiliyor musunuz, çocuklar?

Anlayabiliyoruz, efendim.

Pek sanmıyorum, çocuklar. Euclid'i sevmek, bu dünyada yalnız olmak demektir.

Ve sonunda gözlerini açıyor. Gözleri yaşlı.

O gün Clohessy okuldan çıkarken, beşinci sınıfın öğretmeni Mr. O'Dea onu durduruyor.

Senin adın ne?

Clohessy, efendim?

Kaçıncı sınıftasın?

Dördüncü sınıfta, efendim.

Clohessy, söyle bakayım, öğretmeniniz size Euclid'den bahsediyor mu?

Evet, efendim.

Ne diyor, peki?

Euclid Yunanlıdır, diyor, efendim.

Elbette, Yunanlı. moron! Başka ne diyor?

Euclid olmasaydı, okulumuz olmazdı, diyor, efendim.

Hıım. Tahtaya bir şeyler çiziyor mu, peki?

Tanrı'nın omuzlarına kadar birleşmeyen çizgiler çiziyor, efendim.

Aman Tanrım! Hadi, sen git.

Ertesi gün sınıfın kapısı önünde bir gürültü kopuyor. Mr. O'Dea bağırıyor! Çık dışarı, O'Neill! Pis korkak! Alçak herif seni! Çık dışarı!

Kapının camı kırık olduğu için ne dediğini gayet net bir şekilde duyabiliyoruz.

Okulun yeni müürü Mr. O'Halloran, sakin olun, Mr. O'Dea, diyor. Lütfen, kendinize hâkim olun. Öğrencilerin önünde böyle şeyler yapmamalısınız.

O halde, bu adama geometri derslerini kesmesini söyleyin, Mr. O'Halloran. Geometri beşinci sınıfta okunur, dördüncü sınıfta değil. Geometri benim dersimdir. O çarpma bölme öğretsin ve Euclid'i bana bıraksın. Bu sersem adamın kürsüden elma kabuklarını dağıtıp çoluk çocuğu ishal etmesinden bıktım zaten. Ona Euclid'in bana ait olduğunu söyleyin, Mr. O'Halloran. Yoksa, onu...

Mr. O'Halloran Mr. O'Dea'yı susturup sınıfına gönderiyor ve Mr. O'Neill'ı dışarı çağırıyor. Bakın Mr. O'Neill, size Euclidden uzak durmanızı daha önce de söylemiştim.

Evet, söylemiştiniz, Mr. O'Halloran. Bana her gün yediğim elmamı da yememem gerektiğini söyleyebilirsiniz.

Mr. O'Neill. Tekrar ediyorum: Euclid yok!

Mr. O'Neill sınıfa dönüğünde, yine gözleri yaşlı. Çocuklar, diyor, Eski Yunan'dan bu yana çok az şey değişti. Barbarlar hâlâ kapımızın önünde. Eski Yunan'dan bu yana ne değişmiş, çocuklar?

Mr. O'Neill'ın her gün elma soymasını izlemek bir işkence. Kırmızı ya da yeşil bir elma... Mr. O'Neill kabuklarını döndüre döndüre soyuyor ve eğer ön sıralardaysanız, burnunuza nefis bir koku geliyor. Eğer o gün derste iyi bir öğrenci olmuşsanız, kabukları size veriyor ve sınıfta yiyorsunuz. Çünkü bahçede diğer çocukların sizi rahat bırakmayacağını biliyor. Versene! Bir lokma versene, diye kabukları çekiştirirler. Sonunda, size kabuğun posası kalır.

Bazı günler çok zor sorular soruyor ve elmayı dosdoğru çöpe atıyor. Sonra, başka sınıftan bir çocuk çağırarak çöp sepetini aşağı gönderiyor. Çocuk onu kömürlüğe atıyor ve elma ateş tutuşturmak için kullanıyor. Ya da elmayı hademe Nellie Ahearn'a veriyor ve çantasına koyup götürmesini söy-

lüyor. Nellie'ye elma kabuklarını fareler yemeden saklaması için yalvarıyoruz. O da işi başından aşkın olduğu için bize bağırıyor.

Mr. O'Neill elmayı çok yavaş yavaş soyuyor, ve odanın içinde tatlı tatlı gülümseyerek dolaşıyor. Bizimle şakalaşıyor: Bunu şu penceredeki güvercinlere mi versem, ne dersiniz çocuklar?

Hayır, efendim. Güvercinler elma yemez, diye Clohessy atılıyor. Hemen etrafı pisletirler. Sonra, bahçede kafamıza...

Clohessy, sen moronun tekisin. Moron nedir biliyor musun?

Bilmiyorum, efendim.

Senin anadilin olan İrlanda dilinde, aptal, demektir. Clohessy neymiş, çocuklar?

Moronmuş, efendim.

Clohessy, Mr. O'Dea da bana aynı şeyi söylemişti, efendim, diyor.

Mr. O'Neill, elma elinde, sorularını sormaya devam ediyor. Hadi bakalım, bilenler el kaldırsın! Amerika Birleşik Devletleri'nin başkanı kimdir?

Böyle, bütün moronların cevap verebileceği bir soru sorduğu zaman hepimiz bozuluyoruz. Herkes birden, Roosevelt, diye bağırıyor.

Pekâlâ, Mulcahy, İsa çarmıha gerildiğinde yanı başında kim vardı?

Mulcahy biraz ağır. On İki Havarisi, efendim.

Mulcahy, moron İrlanda dilinde ne demektir?

Aptal, efendim.

Peki, sen nesin, Mulcahy?

Moron, efendim.

Fintan Slattery elini kaldırıyor. Ben biliyorum, efendim.

Fintan bu sorunun cevabını tabii ki bilecek. Annesiyle her pazar kiliseye gidiyor. Mrs. Slattery dindarlığıyla tanınıyor. O kadar dindar ki, kocası kaçıp Kanada'ya ağaç kesmeye gitmiş ve bir daha adamdan hiçbir haber alınamamış.

Fintan her gece annesiyle bir sürü dualar okuyor. Katolik Derneği'nin çıkarttığı her kitabı alıp duaları ezberliyorlar. Yağmur çamur demeden her pazar kiliseye gidiyorlar ve günah çıkarmak için her cumartesi Cizvit Papazları'nı ziyaret ediyorlar. Cizvit Papazları akıllı günahlarla ilgileniyorlar. Öyle içki içmek, cuma günleri et yemek, küfretmek gibi sıradan günahlarla değil.

Slaterry'ler Catherine Sokağı'nda oturuyorlar. Mrs. Slaterry başına ne gelirse, Tanrı'ya dua eder. Bacağı kırılsa, kahve dökülse, o olsa, bu olsa, buna da bir dua okuyayım, diyor. Kesinlikle cennete gitmeye kararlı. Fintan'ın da annesinden farkı yok. Bahçede onu itecek olsanız, bağışlayıcı bir gülümsemeyle, bunun için bir dua edeceğim, diyor. Tanrı ikimizi de affetsin.

Okuldaki çocuklar Fintan'ın kendileri için dua etmesini hiç istemiyorlar. Bak, benim için dua ettiğini görürsem kafanı patlatırım, diye kızıyorlar ona.

Fintan büyüyünce Aziz olmak istiyor. Aslında bu çok komik, çünkü Aziz olmak için insanın önce ölmesi gerekir. Torunlarımızın Aziz Fintan'ın resmine dua edeceğini söylüyor. Büyük bir çocuk da, benim torunlarım senin resmine işeyecek, diyor. Fintan sadece gülümsüyor. Fintan'ın kız kardeşi on yedi yaşında İngiltere'ye kaçmış. Herkes Fintan'ın evde kız kardeşinin bluzlarını giydiğini biliyor. Pazar günleri kilisede güzel görünmek için cumartesi gecesinden ablasının maşasıyla saçlarını kıvırdığını da.

Eğer kilisede karşılaşacak olursak, saçlarım harika, değil mi Frankie, diye soruyor. 'Harika' sözcüğü çocuklardan hiçbirinin kullanmadığı bir sözcüktür.

İsa çarmıha gerildiğinde yanında kimin bulunduğunu elbette bilecek.

Herhalde ne giydiklerini ve kahvaltıda ne yediklerini de biliyordun. Nokta ona, gel ödülünü al, Fintan, diyor.

Fintan ağır ağır kürsüye yürüyor ve çakısıyla elma kabuk-

larını küçük küçük parçalara bölüyor. Hepimiz ağzımız açık onu izliyoruz. Kabukları ağzına tıkıştırmıyor. Sonra da, efendim, diyor, elmamı paylaşmak istiyorum.

Elmanı mı, diyor Nokta. Hayır, Fintan, sadece kabuğunu alıyorsun. Sen asla bir elmayı hak edecek kadar yüksekte değilsin, olacağın da yok. En azından, benim elmamı. Demek, ödülünü paylaşmak istiyorsun? Doğru mu duydum?

Doğru duydunuz, efendim. Quigley, Clohessy ve McCourt'a birer parça vermek istiyorum.

Neden, Fintan?

Onlar benim arkadaşlarım, efendim.

Çocuklar birbirlerini dürtüyorlar. Ben utanıyorum. Bahçede benimle dalga geçecekler. Saçlarını iyi kıvırdın mı, McCourt? Ne diye bu sersem benim arkadaşım olduğunu söylüyor? Çocuklar bana, kız kardeşinin bluzunu da giyiyor musun derlerse, kız kardeşim yok, dememin bir anlamı yok. Olsaydı, giyerdin nasıl olsa, derler. Okul bahçesinde fazla şansınız yoktur çünkü her dediğinize cevabı yapıştıracak biri çıkar. Eh, her cevap verenin burnuna bir yumruk atacak olsanız, sabahtan akşama kadar sağa sola yumruk atmak zorunda kalırsınız.

Quigley, Fintan'ın uzattığı bir parça elma kabuğunu alıp teşekkür ediyor.

Sıra Clohessy'de. Sınıfın en kabadayısı ve en irisi. Eğer o teşekkür ederse, ben de edeceğim. Clohessy elma kabuğunu alıp, çok teşekkür ederim, Fintan, diyor ve kıpkırmızı kesiliyor. Ben de, çok teşekkür ederim, Fintan, diyorum. Kızarmamak için kendimi sıkıyorum, ama elimde değil. Bütün çocuklar pis pis gülüyorlar, içimden hepsini gebertmek geliyor.

Okul çıkışında çocuklar Fintan'a sataşıyor: Fintan, o harika saçlarını kıvırmaya mı gidiyorsun? Fintan gülümseyerek bahçe merdivenlerini çıkıyor. Yedinci sınıftan bir çocuk Paddy Clohessy'ye, sen de kel olmasaydın saçlarını kıvır-

maya bayılırdın ama anan kafanı kazıtıyor, değil mi, diye laf atıyor.

Kes sesini, diyor Paddy. Ne o, kafa mı tutuyorsun? Paddy bir yumruk sallıyor ama büyük çocuk Paddy'nin burnuna bir koyuyor, Padyy yere düşüyor. Ağzından burnundan kanlar geliyor. Büyük çocuğa girişiyorum. Boynumdan tuttuğu gibi kafamı duvara çarpıyor. Gözümün önünde yıldızlar uçuşuyor. Paddy eliyle ağzını kapatmış, ağlayarak kaçıyor. Büyük çocuk beni de onun peşi sıra itekliyor. Fintan o arada bizi görüyor. Francis, ne oldu? Ah, Francis! Patrick, sen niye ağlıyorsun? Paddy, açım, diye daha beter ağlamaya başlıyor. Kimseyi dövmeye gücüm yetmiyor. Kendimden utanıyorum.

Fintan, Paddy, diyor. Gel, bize gidelim. Annem yiyecek bir şeyler hazırlar. Paddy, hayır, diyor. Burnum kanıyor.

Merak etme. Annem burnuna bir tampon koyar. Ya da ensene bir anahtar asar. Francis, sen de gel. Sen de her zaman aç dolaşıyorsun.

Yok, Fintan.

Hadi, Francis, gel.

Peki.

Fintan'ların evi bir kiliseye benziyor. İsa'nın ve Meryem'in Kutsal Kalpleri'nin tabloları var. İsa yine dikenli tacıyla kanlar ve alevler arasında. Başı yana sarkmış, acı çekiyor. Meryem'in kalbi de, o dikenli taç olmasa güzel görünecek. Onun da başı yana sarkmış, çünkü oğlunun öleceğini biliyor.

Bir başka duvarda kahverengi cüppeli bir erkek resmi var. Tepesinde kuşlar oturmuş.

Francis, bu kim biliyor musun, diye soruyor Fintan. İşte, Assisi Azizi Francis bu. Senin azizin bu. Bugün ayın kaçı biliyor musun?

Dört Ekim.

Evet. Ve Aziz Francis'in ziyafet günü. Ondan ne isterseniz verir. Bugün bunun için sizi çağırdım. Oturun, çocuklar.

Mrs. Slattery elinde tespihiyle geliyor ve Fintan'ın yeni

arkadaşlarıyla tanışmaktan mutlu görünüyor. Birer peynirli sanviç ister misiniz, diye soruyor. Ah, Patrick! Burnuna ne oldu? Elindeki tespihin ucundaki haçla Paddy'nin burnuna dokunuyor ve bir dua okuyor. Bu tespihin Papa tarafından kutsandığını söylüyor. Bir nehrin sularının akışını bile durdurur. Patrick'in burnunun kanaması da hemen duracak.

Fintan bir şey yemeyeceğini, çünkü Patrick'le beni döven çocuk için dua edeceğini söylüyor. Mrs. Slattery oğlunu alnından öperek, ah, sen bir Aziz'sin, yavrum, diyor ve bize dönüyor. Sandviçlerinize hardal ister misiniz, çocuklar? Ben bayılırım, diyorum. Paddy, bilmem, diyor. Hayatımda sandviç görmedim.

Buna hepimiz gülüyoruz. On yaşına gelmiş bir insan nasıl hiç sandviç görmemiş olabilir, diye düşünüyorum.

Sandviçlerimizi yiyip çaylarımızı içiyoruz. Paddy tuvalete gitmek istiyor. Fintan onu yatak odasından arka bahçeye geçiriyor. Döndüklerinde, Paddy eve gitmesi gerektiğini söylüyor. Annem beni öldürecek. Frankie, seni kapıda bekliyorum, diyor.

Şimdi de ben tuvalete gideceğim. Fintan beni de arka bahçeye geçiriyor ve ben gideyim, diyor. Pantalonumun düğmelerini çözdüğümde hâlâ orada duruyor. Çişimi yapamıyorum, çünkü bana bakıyor. Fintan, sadece bakıyorum, Francis, diyor. Bu hoşuma gidiyor. Tam İkinci Sınav'a bir yıl kalmışken bir günah işlemeye hiç niyetim yok.

Paddy ile birlikte oradan çıkıyoruz. Ben patlamak üzereyim. Bir araba tamircisinin arkasına gizlice çişimi yapıyorum. Hartstonge Sokağı'ndan geçerken Paddy, iyi sandviçti, diyor. Fintan'la annesi çok dindar insanlar, ama bir daha onların evine gitmem. Fintan garip bir çocuk, öye değil mi Frankie?

Evet, Paddy.

Şeyini çıkarınca bakması çok garip, değil mi Frankie?

Öyle, Paddy.

Birkaç gün sonra Paddy sınıfta kulağıma fısıldıyor: Fin-

tan bizi öğle yemeğine evine çağırıyor. Annesi evde olmayacakmış, ama ona yemeğini bırakacakmış. Belki bize de verir. Çok güzel sütleri varmış. Gidelim mi?

Fintan iki sıra ötemizde oturuyor. Paddy'nin bana ne söylediğinin farkında ve bana, hadi gelin, der gibi kaş göz hareketleri yapıyor.

Pady'ye, tamam, diyorum. O da Fintan'a başını sallıyor. O sırada öğretmen bağırıyor. Birbirinize kaş göz edip durmayın, sopayı sırtınızda kırarım!

Okul çıkışı çocuklar üçümüzün bir arada yürüdüğünü görünce, Fintan'la yamaklarına bakın, diye arkamızdan bağırıyorlar.

Yamak nedir, diye soruyor Paddy.

Hiç, diyor Fintan. Eskiden bir köşede oturan çocuğa denırmış.

Mutfakta masaya oturmamızı söylüyor. Çizgi romanlarına veya annesinin aşk dergilerine bakabileceğimizi söylüyor. Bu aşk hikâyeleri hep aynıdır. Fabrikadaki işçi kız fakir fakat çok güzeldir. Soylu bir gence âşık olur ve aşkından kendini Thames Nehri'ne atar. Oradan geçen yoksul ama iyi kalpli ve dürüst bir marangoz kızın hayatını kurtarır ve kıza âşık olur. Ama aslında marangoz bir Dük'ün oğludur.Bizim kızın aşık olduğu soyludan daha da soyludur. Zavallı fabrika işçisi kız bir düşes olur ve onu terk eden soylu adam açıkta kalır.

Paddy, ben bu saçma şeyleri okumak istemiyorum, diyor. Fintan bir sandviçle bir bardak sütü örten örtüyü kaldırıyor. Süt nefis görünüyor. Kaymaklı ve serin. Sandviç ekmeği de bembeyaz. Paddy, jambonlu sandviç mi, diye soruyor. Evet, Paddy. Çok güzel görünüyor. İçinde hardal da var mı? Fintan başını sallıyor ve sandviçi ortadan ikiye bölüyor. Hardallar eline akıyor ve Fintan parmağını yalıyor, sütünden de kocaman bir yudum alıyor. Sandviçi tekrar bölüyor... dörde, sekize, on altıya. Dini dergilerden birini alıp ona göz gezdirerek sandviçini yiyor, sütünden bir parça içiyor, sonra sandviçin-

den bir parça alıyor... Paddy ile ben ona bakıyoruz. Paddy orada ne yaptığımızı düşünüyor olmalı. Ben de aynı şeyi düşünüyorum ve Fintan'ın tabağı bize uzatmasını bekliyorum. Ama o sütünü bitiriyor, tabakta kalan kırıntıların üstünü yine örtüyle örtüyor, her zamanki kibar ve zarif hareketleriyle ağzını siliyor, başını önüne eğiyor, duasını yapıyor. Tanrım! Okula geç kalacağız! Fintan son kez haç çıkarıyor ve kapıda duran porselen bir kap içindeki kutsal suyla kendini kutsuyor. Porselen kabın üzerinde küçük bir Meryem resmi var. Meryem eliyle kalbini gösteriyor. Sanki biz orada onun kalbi olduğunu bilmiyoruz.

Artık Paddy ile ben Nellie Ahearn'den üzümlü kekimizle sütümüzü almak için çok geç kalmış durumdayız. Karnım öyle aç ki, okuldan eve koşup ağzıma bir lokma kuru ekmek atabileceğim saate kadar dayanamayacağım. Paddy okulun kapısında duruyor. Aç, aç sınıfa giremem. Derste uyur kalırım ve Nokta beni öldürür.

Fintan endişeleniyor. Hadi, çabuk olun. Geç kalacağız.

Ben okula dönmüyorum, Fintan. Sen yemeğini yedin. Biz hiçbir şey yemedik. Ve Paddy patlıyor. Adi herifin tekisin sen! Sandviçine de Meryem'ine de başlarım şimdi! Bok ye!

Ah, Patrick...

Ah, Patrick'miş! Başlatma beni şimdi, Fintan. Haydi, Frankie, yürü.

Fintan okula doğru koşuyor ve Paddy'le ikimiz Ballinacurradaki meyve bahçelerine doğru yolumuza devam ediyoruz. Bir duvara tırmanıyoruz, bir anda karşımıza vahşi bir köpek çıkıyor. Paddy hayvanı sakinleştiriyor. Haydi bakalım, sen şimdi git. Bizim karnımız aç, tamam mı? Köpek Paddy'nin yüzünü yalıyor ve kuyruğunu sallaya sallaya geri dönüyor. Paddy becerdiği işten memnun. Elmaları gömleklerimizin içine dolduruyoruz. Tekrar duvara tırmanırken epeyce zorlanıyoruz. Sonra tarlalarda koşuyoruz, ve bir çitin dibine oturup elmaları yemeye başlıyoruz. Patlayana kadar

yiyoruz ve tertemiz bir derenin serin sularından kana kana su içiyoruz. Sonra da bir hendek bulup kakamızı yapıyoruz ve kalın ağaç yapraklarıyla kıçımızı siliyoruz. Paddy çömeldiği yerden, şu dünyada elma yemek kadar güzel ne olabilir, diyor. Üstüne de kana kana su içip sıçacaksın. Ohh! Hardallı jambonlu sandviç de neymiş? Nokta da, o elmalarını alsıp kıçına soksun!

Taş bir duvarın üzerinden üç inek kafasını uzatmış bize bakıyor. Pady birdenbire, ineklerin süt zamanı, diye fırlıyor. Duvardan atladığı gibi kendini sırtüstü ineğin altına atıyor. İneğin memesi yüzüne yapışmış. Hayvanın memesinin ucunu bulup emmeye başlıyor. Bir ara emmeyi bırakıp, gelsene, Frankie, diyor. Taptaze süt. Geç şunun altına. Tam süt zamanı!

Ben de öbür ineğin altına yatıp memesinin ucunu çekiştiriyorum. Ama inek huzursuzlanıyor, kıpırdanıp bir tekme atıyor. Beni altında ezip öldürecek. Paddy hemen yetişiyor, bana ne yapacağımı gösteriyor ve ineğin memesinden sütler fışkırmaya başlıyor. Paddy ile ineklerin altına yatmış büyük bir keyifle gerçek inek sütünün tadını çıkarıyoruz. Derken elinde sopayla bir adamın bağırdığını duyuyoruz ve anında duvarın tepesinden atlıyoruz. Adam ayağındaki lastik çizmelerle bize yetişemiyor. Duvarın üzerinden bize sopasını sallıyor. Sizi bir yakalarsam bu sopayı kıçınıza sokacağım! Biz gülüyoruz çünkü tehlikeli bölgeden çıkmışız artık. Ben bunca elma ve süt dururken insanlar nasıl olup da aç kalıyor, diye düşünüyorum.

Paddy, Nokta elmalarını kıçına soksun, diyor, ama ben ömrümü meyve bahçelerinden meyve çalarak ve ineklerin memelerini emerek geçirmek istemiyorum. Ben Nokta'nın elma kabuklarını kazanmayı hedefliyorum, çünkü eve gidip babama ne zor sorulara ne cevaplar verebildiğimi anlatmak istiyorum.

Balinacurra'dan geri dönüyoruz. Yağmur başlamış. Gök

gürlüyor, şimşekler çakıyor. Koşuyoruz ama benim ayakkabımın tekinin tabanı çıkmış, her an bir takla atabilirim. Paddy çıplak ayaklarıyla dilediği gibi koşuyor. Asfaltta Paddy'nin ayakları 'şap' 'şap' diye sesler çıkarıyor. Benim ayakkabılarım ve çoraplarım sırılsıklam olmuş, onlar da 'foş' 'foş' diye başka türlü bir ses çıkarıyor. Paddy de aynı şeyi fark ediyor ve bu seslere bir şarkı uyduruyoruz. Şap şap, foş foş... foş foş, şap şap. Birbirimize sarılıp gülmekten katılıyoruz. Yağmur gittikçe hızlanıyor. Bir ağacın altında durmak imkânsız. Daha beter ıslanacağız. Bir evin kapısına sığınıyoruz. Anında kapı açılıyor, siyah elbiseli şişman bir kadın bizi kovuyor. Pis sokak çocukları! Başında beyaz bir şapka ve önünde beyaz bir önlük var. Oradan kaçıyoruz. Paddy yollarda şarkılar söyleyerek bağırıyor ve sonunda yorgunluktan bitkin bir halde bir duvara yaslanıp duruyor. Artık yağmurdan kaçmamızın bir anlamı da kalmamış zaten. Sırılsıklam olmuşuz. Ağır ağır O'Connell Caddesi'ne doğru yürümeye devam ediyoruz. Paddy yolda söylediği şarkılardan birini Peter Amcası'ndan öğrendiğini anlatıyor. İngiliz Ordusu'na katılıp Hindistan'a giden amcası. Evde asker kıyafetiyle bir fotoğrafı varmış. Tüfekleri ve göğsünde fişeklikleriyle başka askerler ve kendi Kralları'na bağlı esmer tenli Hintli askerlerle çekilmiş bir fotoğrafmış. Paddy'nin amcası Kaşmir denen bir yerde şahane bir hayat yaşamış. Sürekli övündükleri ve şarkılar besteledikleri şu Killarney'den de güzel bir yermiş orası. Paddy tekrar kendi hayallerini anlatmaya başlıyor. İşte, Hindistan'da bir çadırda, alnında kırmızı bir beni olan Hintli kız, 'köri'li yemekler, incirler falan. Patlayana kadar yediğim elmalarla ineğin memesinden içtiğim sütlere rağmen, tekrar acıktığımı hissediyorum.

Bu arada yağmur hafifliyor. Gökyüzünde kuşlar görülüyor. Paddy, bunlar Afrika'ya, sıcak ülkelere giden ördekler ya da kazlar, diyor. Onlar bile İrlandalılar'dan daha akıllı. Shannon'a tatil için gelip tekrar sıcak ülkelere dönüyorlar. Belki

Hindistan'a da gidiyorlardır. Paddy oraya yerleştiği zaman bana mektup yazacağını ve benim de oraya gidip alnında kırmızı beni olan bir sevgili bulabileceğimi söylüyor.

Nedir o alınlarındaki ben, Paddy?

Soylu ve yüksek sınıftan geldiklerini gösteren bir şey. Kalite, yani.

Ama o soylu insanlar senin Limerick'te yalınayak dolaştığın bugünleri bilseler seninle konuşurlar mı?

Tabii, konuşurlar. Ama İngilizler konuşmazlar. İngiliz soyluları burunlarından kıl aldırmaz.

Burunlarından kıl mı aldırmazlar? Paddy, bu lafları sen mi uyduruyorsun?

Yoo, yoo. Babam bu lafı, öksürük krizine kapılıp da küfrederek her şey için İngilizleri suçladığı zamanlar söyler.

Burnundan kıl aldırmamak, diye düşünüyorum. Bu lafı hiç unutmamalıyım. Limerick sokaklarında tekrarlayıp durmalıyım. Bir gün Amerika'ya gittiğimde bunun anlamını bilen tek kişi ben olacağım.

Quigley bir bisiklete binmiş bize doğru geliyor. Epeyce büyük bir kız bisikleti. Hey! Frankie McCourt! Ölümlerden ölüm beğen! Nokta eve bir kâğıt gönderdi. Öğleden sonra Paddy'le okuldan kaçtığın için annen seni öldürecek. Baban da sokaklarda seni arıyor. O da seni öldürecek.

Aman Tanrım, birden üşümeye başlıyorum ve Hindistan'da, o sıcacık ülkede olmak istiyorum. Babamın beni bulup öldüremeyeceği bir ülkede. Okul yok. Ders yok. Paddy, biz kaçmadık, diyor. Fintan bizi öğlen evine çağırdı ve aç bıraktı. Üzümlü ekmekle sütümüzü de kaçırdık. Sonra bana dönüyor. Korkma, Frankie, diyor. Okuldan sürekli kâğıt gönderiyorlar. O kâğıtlarla biz evde kıçımızı siliyoruz.

Annemle babam okul müdüründen gelmiş bir kâğıda asla kıçlarını silmezler ve ben eve gitmeye korkuyorum. Quigley bisikletle gülerek uzaklaşıyor. Niye güldüğünü hiç anlamıyorum. Bir gece evden kaçıp bir hendeğin içinde dört keçi

ile kaldığını biliyorum ve bu, yarım gün okuldan kaçmaktan daha kötü bir şey.

Eve dönüp annemle babama okuldan kaçtığımı ve bunu açlıktan yaptığımı anlatabilirim. Ama Paddy, hadi gel, diyor. Dock Road'a gidip nehre taş atalım. Shannon Nehri'ne taş atıyoruz ve rıhtımdaki salıncaklarda sallanıyoruz. Hava kararıyor. Gece olunca nerede yatacağımı bilmiyorum. Ya Shannon'un kıyısında bir yerde uyuyacağım, ya da kent dışına çıkıp Quigley gibi dört keçiyle geceyi bir hendekte geçireceğim. Paddy, bizde kalabilirsin, diyor. Yerde yatarsın, üstün başın da kurur.

Paddy, Arthur's Rıhtımı'nda nehre bakan yüksek evlerden birinde oturuyor. Limerick'te herkes bu evlerin her an yıkılabileceğini söyler. Annem de sık sık, Arthur's Rıhtımı'na gittiğinizi görmeyeyim, der. Sizi oralarda görürsem kafanızı kırarım. Orada adamı soyarlar, öldürürler.

Yağmur tekrar başlıyor. Mahallenin çocukları evlerin sahanlıklarıyla merdivenlere kaçışıyorlar. Paddy, basamaklara dikkat et, diye beni uyarıyor. Bazıları eksik. Eksik olmayanların çoğu da boklanmış. Paddy bir tek tuvalet olduğunu söylüyor: O da arka bahçede. Çocuklar çoğu kez yetişemiyor ve ortalığa yapıveriyorlar, böyle.

Dördüncü katta şalına sarınmış bir kadın sigarasını içiyor. Paddy, sen misin? diye sesleniyor.

Evet, Anne.

Oh, çok yoruldum. Bu merdivenler beni öldürüyor. Çayını içtin mi?

Hayır.

Evde ekmek var mı, bilmiyorum. Çık da, bak.

Paddy'nin ailesi yüksek tavanlı büyükçe bir odada yaşıyor. Camdan Shannon Nehri görünüyor. Odada bir de ocak var. Babası bir köşedeki yatağında aksırıp tıksırıyor; öksürdüğü zaman da yerdeki kovaya tükürüyor. Paddy'nin kardeşleri yer yatağında sıra sıra yatmış, kimisi uyuyor kimisi aralarında ko-

nuşuyor. Yerde çıplak bir bebek emekleyerek tükürük dolu kovaya doğru yaklaşıyor. Paddy onu oradan uzaklaştırıyor. Annesi, soluk soluğa, öldüm bittim, diye yakınarak arkamızdan içeri giriyor.

Önümüze bir parça ekmekle açık bir çay getiriyor. Kimse neden orada olduğumu sormuyor bile. Ne yapacağımı şaşırmış durumdayım. Sadece Mr. Clohessy, kim o çocuk, diye soruyor. Frankie McCourt, Baba.

McCourt mu? Ne biçim isim bu? Nerelisin sen?

Babam kuzeylidir, efendim.

Annenin adı ne?

Angela, efendim.

Aman Tanrım! Yoksa, annen Angela Sheehan mı?

Evet, efendim.

Hey Tanrım! Şu işe bak! O sırada Mr. Clohessy bir öksürük krizine yakalanıyor ve ağzından balgamlar çıkararak kovaya eğiliyor. Doğrulup kendini sırtüstü yatağa atıyor. Ah, Frankie, anneni çok iyi tanırdım, diyor. Onunla dans bile ettim. Tanrım, ölmek üzereyim. Ama onunla Wembley Hall'daki dansımızı unutamam. Çok güzel dans ederdi.

Tekrar kovaya eğiliyor, ama öksürük krizleri arasında konuşmaktan da geri kalmıyor.

Angela dans birincisiydi. Bir tüy kadar hafif... yanlış anlama, öyle sıska bir kız değildi. Limerick'i terk ettiğinde arkasından çok erkek yanmıştı. Sen de güzel dans ediyor musun, Frankie?

Yok, pek değil.

Ediyor, ediyor, diye Paddy atılıyor. Mrs. O'Connor'ın dersanesine gitti ve Cyril Benson'la dans etti o!

Haydi, dans et bakalım, Frankie. Şu dolaba çarpmadan odanın içinde şöyle bir dön de, göreyim. Haydi, ayağını kaldır...

Yok, Mr. Clohessy, yapamam.

Angela Sheenan'ın oğlu dans edemeyecek, ha? Frankie,

dansa başla, yoksa şu yataktan kalktığım gibi seni odanın içinde fırıldak gibi döndürürüm!

Ayakkabımın tabanı çıktı, Mr. Clohessy. Dans edemem.

Frankie, Frankie... bak yine öksürük krizim tutacak. İsa aşkına bir dans et de, annenle Wembley Hall'daki o geceyi bana tekrar yaşat. Çıkart şu ayakkabılarını da, dans et!

Birkaç figür uydurup kendime göre müzik yaparak odanın içinde dans etmeye başlıyorum. Tek ayakkabımı çıkarmayı unutmuşum. Şarkının sözlerini de uyduruyorum, Limerick'in duvarları çöküyor, Limerick'in duvarları çöküyor, çöküyor, çöküyor. Şu Shanon Nehri bizi öldürüyor...

Mr. Clohessy yattığı yerde katıla katıla gülüyor. Ah, Tanrım! Hiç bu dansı görmemişim! Frankie, çok uzun bacakların var, evlat. Bir dansçı için ideal. Tekrar öksürmeye başlıyor ve ağzından sarı yeşil balgamlar çıkıyor. Midem bulanıyor. Buradan ve o balgam dolu kovadan kaçıp gitsem, annemle babam beni öldürene kadar dövseler razıyım, diye düşünüyorum.

Ama orada yatıya kalıyorum. Paddy pencerenin dibinde bir yatağa uzanıyor, ben de yanına. Onlar gibi, elbiselerimi çıkarmıyorum. Hatta, tek ayakkabım da ayağımda. Ayakkabımın içi vıcık vıcık su dolu, ayaklarım ıslak ve kokuyor. Paddy başını yastığa koyar koymaz uykuya dalıyor. Ben Mrs. Clohessy'yi seyrediyorum: Ocağın başında son sigarasını içiyor. Mr. Clohessy öksürük krizleriyle sürekli balgam çıkarıyor. Lanet olası, kan geliyor, diye söyleniyor. Mrs. Clohessy, eninde sonunda bir senatoryuma yatmak zorunda kalacaksın, diyor.

Asla! Adam oraya yattığı gün ölür.

Ama çocuklara mikrop saçıyorsun. Seni zorla oraya attırırım. Durumun o kadar ciddi ve çocuklar için de tehlikeli. Yasal yoldan bunu yaptırabilirim.

Onlara mikrop geçecek olsaydı, çoktan geçmişti.

Ateş sönüyor ve Mrs. Clohessy kocasının yanına yatağa

giriyor. O da Paddy gibi, başını yastığa koyar koymaz horlamaya başlıyor. Mr. Clohessy ise, öksürmeye devam ederken, tüy gibi hafif Angela Sheenan ile, Wembley Hall'da dans ettiği günleri hayal edip gülüyor.

Oda soğuk ve ben ıslak elbiselerimin içinde tir tir titriyorum. Paddy de titriyor, ama uykusunda üşüdüğünün farkında değil. Kalkıp evime gitsem mi, diye düşünüyorum ama gece bekçisine yakalanmak var. Ailemden ayrı kaldığım ilk gece bu. Tuvalet kokusuna rağmen kendi evimde olmayı tercih ederdim. Mutfağımıza su bastığında bizim ev de yaşanır gibi değil, ama Clohessy'ler gibi tuvalete gitmek için dört kat aşağı inmekten iyidir. Bu arada, basamaklarda bokların üstüne basmak da cabası. Geceyi bir hendekte dört keçiyle geceyi geçirmek bile burada kalmaktan daha iyidir.

Uyur uyanık sabahı ediyorum. Sonunda, Mrs. Clohessy ev halkını dürterek uyandırmaya başladığında, kalkıyorum. Elbiseleriyle yattıkları için, kimse giyinmek zorunda değil; bu yüzden de kavga da çıkmıyor. Daha çok tuvalet telaşı var. Herkes aşağı koşturuyor. Tabii, ben de tuvalete gitmek zorundayım. Paddy ile aşağı indiğimizde, kız kardeşi Peggy içerde olduğu için duvarın dibine işeyiveriyoruz. Peggy, anneme söyleyeceğim, diye bağırıyor bize. Kes sesini, yoksa seni o tuvaletin içine atarım! Peggy tuvaletten zor kaçıyor ve ağlaya ağlaya merdivenleri çıkarken, söyleyeceğim işte, diye bağırıyor. Yukarı döndüğümüzde Mrs. Clohessy deri bir kemerle Paddy'nin üstüne yürüyor. Küçük kız kardeşine ne yaptın öyle! Paddy'nin bir şey demesine fırsat kalmıyor. Mrs. Clohessy deri kemeri Paddy'nin sırtına indiriveriyor. Sonra gidip çorbaları doldurmaya başlıyor. Çay bardakları ve kavanozlardan başka, bir tane de çorba kâsesi var. Haydi, çorbalarınızı içip okula, diye söyleniyor ve masaya geçip kendi çorbasını içiyor. Kırlaşmış siyah saçları didik didik ve pis. Uçları çorba kâsesine giriyor. Çocuklar çorbalarını silip süpürdükten sonra, doymadık, diye sızlanıyorlar. Hepsi aç-

lıktan ve bakımsızlıktan ölmek üzere. Gözlerinin feri kaçmış, kolları bacakları yara içinde. Mr. Clohessy bir krizle kan kusuyor. Ben de koşarak odadan çıkıp eksik basamakların birinden aşağı doğru kusuyorum. İçtiğim çorbayla birlikte elma parçaları, tuvalete girip çıkan insanların tepesine doğru duş gibi iniyor. Paddy yanıma gelip, önemi yok, diyor. Önüne gelen merdivenlere sıçıyor. Olan olmuş zaten. O gün ne yapmam gerektiğine karar veremiyorum. Okula da gitsem eve de gitsem, beni dayaktan öldürecekler. Eh, öleceksem ne diye okula ya da eve gideyim. Amerika'ya gidene kadar inek sütü ve elmayla beslenmek varken...Paddy, boş ver, diyor. Ne korkuyorsun. Okul boktan bir yer, hocaların hepsi de kaçık.

Clohessy'lerin kapısı vuruluyor ve annem Michael'ın elinden tutmuş, içeri giriyor. Yanında okuldan Mr. Dennehy var. Annem beni görüyor ve tek ayakkabıyla ne yapıyorsun, öyle diyor. Mr. Dennehey, çok daha önemlisi, tek ayağında niçin ayakkabın yok, diye sormalısınız, bence, diyor, hah, hah, ha.

Michael annemin elinden kaçıp bana doğru koşuyor. Anneci çok ağliyo, Frankie, diyor. Anneci senin için çok ağlıyo.

Annem, bütün gece neredeydin? diye soruyor.

Buradaydım, Anne.

Bizi deli ettin. Baban Limerick'te dolaşmadık sokak bırakmadı.

Mr. Clohessy, kim geldi, diye soruyor.

Annem geldi, Mr. Clohessy.

Tanrım! Angela mı geldi?

Evet, Mr. Clohessy.

Adamcağız dirseğine abanarak doğrulmaya çalışıyor.

Tanrı aşkına, Angela, içeri gel. Beni tanımadın mı?

Annem şaşkın bakışlarla bakıyor. Oda çok loş. Annem, Mr. Clohessy'ye gözlerini kısarak bakıyor.

Benim, Dennis Clohessy.

Ah, olamaz!

Evet.

Olamaz!

Tabii, çok değiştim, Angela. Bu öksürük beni öldürecek. Ama Wembley Hall'daki geceleri hiç unutmadım. Ah, Angela! Ne müthiş dans ederdin! Wembley Hall'daki danslar ve ardından balıkla patates kızartması! Aaah! Ah! Annemin yanaklarından yaşlar süzülüyor. Sen de müthiş dans ederdin, Dennis Clohessy.

Ne yarışmalar kazanabilirdik, Angela! Fred'le Ginger da kimmiş? Ama sen Amerika'lara kaçtın.

Mr. Clohessy bir krize daha yakalanıyor ve hepimiz kovaya çıkardığı balgamları seyrediyoruz. Mr. Dennehy anneme, oğlunuzu bulduğumuza göre ben artık gidebilirim, diyor ve bana dönüyor. Bir daha okuldan kaçarsan seni hapse tıkarım. Beni duyuyyor musun?

Evet, efendim.

Annene eziyet ettiğini görmeyeceğim. Affetmeyeceğim tek şey budur.

Bir daha asla böyle bir şey yapmayacağım, efendim.

Dennehy çıkıp gittikten sonra, annem Mr. Clohessy'nin yanına doğru yürüyor ve onun elini tutuyor. Adamcağızın çökmüş yüzünde, gözleri iki oyuk gibi görünüyor. Simsiyah saçlarının dibinde ter damlacıkları var. Çocukları yatağın etrafında toplanmış, annemle ona bakıyorlar. Mrs. Clohessy elinde maşa, ateşin başında oturmuş. Bebeği ateşten uzaklaştırıyor. Hastaneye gitmemekte inat ediyor, diye söyleniyor.

Mr. Clohessy soluksuz. Kuru bir iklimde yaşayabilsem, iyileşirdim, diyor. Amerika'nın iklimi kuru mu, Angela?

Evet, Dennis.

Doktor Arizona'ya gitmemi söyledi. Komik bir adam. Ben şu köşeye kadar gidip bir bira içemiyorum, Arizona'ya nasıl gidebilirim ki?

İyileşeceksin, Dennis. Senin için kilisede bir mum yakacağım.

Boşuna paranı harcama, Angela. O dans ettiğim günler geçmişte kaldı artık.

Dennis, şimdi gitmem gerek. Oğlumu okula götüreceğim.

Gitmeden benim için bir şey yapar mısın, Angela?

Tabii, Dennis. Eğer yapabileceğim bir şey varsa...

Amerika'ya gitmeden önce, son gece bize söylediğin o şarkıyı bir daha söyler misin?

Ah, çok zor bir şarkı. Söyleyebileceğimi sanmam.

Haydi, Angela! Yıllardır hiç şarkı dinlemedim. Bu evde şarkı ne gezer. Şu karım... ah! Bir nota olsun bilmez. Dans desen... hiç beceremez.

Peki, Dennis. Deneyeceğim.

Ah, dans ettiğimiz o güzel geceler, ah o gaydaların sesi,
Mutlu olduğumuz günler, gençlik gibi uçup gitti.
Yaz gecelerinin kuytusunda toplanınca bütün gençler.
Çok güzeldi, ateşlerdi içimizi gaydaların melodisi.

Annem durup elini göğsüne bastırıyor. Ah, sesim de kalmamış. Frank, bana yardım et.

O günleri düşlerken, şimdi gözlerim doluyor.
Ah, dans ettiğimiz o güzel geceler, ah o gaydaların sesi,
Mutlu olduğumuz günler, gençlik gibi uçup gitti.

Mr. Clohessy de bizimle şarkıya katılmaya çalışıyor. Mutlu olduğumuz günler, gençlik gibi uçup gitti, demek istiyor ama bir öksürük krizi daha geliyor. Başını sallayarak, Angela, bana o günleri yaşattın. Tanrı senden razı olsun, diyor.

Tanrı seni de korusun, Dennis. Mrs. Clohessy, dün gece Frankie'yi kabul etiğiniz için size de teşekkürler.

Hiç sorun değildi, canım. Sessiz bir çocuk.

Oldukça sessiz, diyor, Mr. Clohessy. Ama annesi gibi dans edemiyor.

Ayağında tek ayakkabıyla dans etmek zor, diyor annem.

Öyle, diye Mr. Clohessy anneme katılıyor. Ama neden tek ayakkabısını ayağından çıkartmadı, anlayamadım doğrusu. Biraz garip mi?

Ah, babasına benzeyen bazı gariplikleri vardır.

Doğru. Babası Kuzeyliydi. Onlar tek ayakkabıyla dans edilemeyeceğini akıl edemezler.

Annemle Patrick Caddesi'nden O'Connell'e doğru yürüyoruz.

Paddy de bizimle. Annem yol boyunca ağlıyor. Michael, ağlama, anne, diyor. Frankie bir daha kaçmayacak.

Annem Michael'ı kucağına alıp ona sarılıyor. Ben Frankie'ye ağlamıyorum, yavrum. Dennis Clohessy'yle Wembley Hall'daki dans ettiğimiz, sonra gidip, balık ve patates kızartması yediğimiz o günlere ağlıyorum.

Annem sınıfa kadar benimle geliyor. Mr. O'Neil çok kızgın görünüyor. Siz sınıfta bekleyin, diyerek annemle kapının ağzında uzun uzun konuşuyorlar. Annem gittikten sonra Mr. O'Neil sınıfa girip sıraların arasında dolaşmaya başlıyor ve Paddy'nin başını okşuyor.

Yedi

Babamın işsizlik sigortasından parasını aldığı perşembe günlerinden birinde bir dostu, hadi gel, Malachy, diyebilir. Bir tek atalım mı? Babam, sadece bir tek, der, adam da, tamam bir tek, kesinlikle bir tek der, ama gece yarısına kadar içerler ve babam yine eve beş parasız döner. Tabii, şarkılar söyleyerek. Ve tabii, bizi yataktan kaldırıp karşısına diker ve İrlanda uğruna ölmeye hazır olduğumuza dair yemin ettirir. Hatta, Michael'ı bile uykusundan uyandırır. Michael sadece üç yaşında ama babamın şarkılarını ezbere biliyor ve her fırsatta İrlanda uğruna ölmek için yemin etmeye bayılıyor. Ben dokuz yaşındayım, Malachy de sekiz. Biz de, artık Kevin Barry ve Roddy McCorley şarkılarını ezbere biliyoruz ve her fırsatta bu şarkıları söyleyip İrlanda uğruna yemin ediyoruz çünkü babamın cebinde bir iki peni kalmışsa, bunları mutlaka bize vereceğini biliyoruz. Tabii, bu biraz şansa kalmış bir şey, çünkü babamın ne zaman parası olup olmadığı hiç belli değil. Bütün hayalimiz, ertesi gün Kathleen O'Connell'in dükkânına koşup şeker almak. Bazen babam, şarkıları en iyi Michael söylüyor, diyor ve parayı ona veriyor. Malachy ile ben, bu durumda, dokuz ya da sekiz yaşında olup bu şarkıları ezbere bilmemizin ya da İrlanda uğruna ölmeye hazır olmamızın ne anlamı kaldığını düşünüyoruz. Sonuçta, parayı Michael almış ve midesini şekerle dolduran o olmuş

oluyor. Aslında, üç yaşında bir çocuğa İrlanda uğruna ölmek için kimse yemin ettiremez. Bunu, 1916 yılında Dublin'de İngilizler tarafından öldürülen Padraig Pearse bile yapmazdı herhalde. Üstelik, Mikey Molloy'un babası da İrlanda uğruna ölmenin enayilik olduğunu söylüyor. Yüzyıllardır insanlar İrlanda uğruna ölüyor da ne oluyor, diyor. Şu memleketin haline baksanıza.

Babamın en fazla üçüncü haftada işten kovulması yeterince berbat bir durum zaten, bir de işsizlik sigortasından aldığı maaşı dört haftada bir içkiye harcıyor. Annem her seferinde, ertesi gün babamın suratına bakmıyor ve tek kelime konuşmuyor. Babam da çayını içip, evden çıkıyor, yürüyüş yapmaya gidiyor. Akşam eve geldiğinde annem küslüğünü sürdürüyor, hatta çayını bile koymuyor. Babam böyle durumlarda, evde yakacak olmadığından zaten çay yapılamamış olduğunu anlayışla karşılar gibi davranıyor. Kavanozuyla su içip, bira içerken yaptığı gibi koluyla ağzını siliyor ve su gibisi yok, diyor. İnsan için en gerekli olan şey sudur. Annem burun kıvırarak homurdanıyor.

Annem babamla konuşmadığı zamanlar evin havası ağırlaşıp soğuyor sanki. Biz de babamla konuşmaya çekiniyoruz, çünkü annem alınacak diye korkuyoruz. Babamın kötü bir şey yaptığının bilincindeyiz aslında. Bir insanla konuşmamak en ağır cezadır. Michael bile, babam böyle bir kötülük yaptığı için cuma gününden pazartesi gününe kadar onunla konuşmaması gerektiğini biliyor. Babam bizi kucağına oturtmak istediğinde, annemize kaçıyoruz.

Dokuz yaşındayım ve Mickey Spellacy adında bir arkadaşım var. Ailesi veremden sapır sapır dökülüyor. Ona gıpta ediyorum, çünkü her ölüm olayında okuldan bir hafta izin alıyor. Dahası, annesi gömleğinin koluna baklava şeklinde siyah bir yama dikiyor, Mickey de sokak sokak dolaşmaya çıkıyor ve herkes kolunda yamasıyla acısı olan Mickey'e para veya şeker veriyor.

Ama o yaz Mickey çok dertli. Kız kardeşi Brenda ölmek üzere. Mickey kız kardeşinin okul açılmadan ölmemesi için dua ediyor. Ağustos ayındayız ve eylüle daha var. Brenda okullar açılmadan ölürse, Mickey bir haftalık iznini alamayacak. Eh, tabii... okul açık değilken nasıl izin versinler?

Mickey bana ve Billy Campbell'e köşedeki St. Joseph's Kilisesi'ne gidip Brenda'nın Eylül'e kadar dayanması için dua etmemizi istiyor.

Bundan bize ne, diyoruz.

Eğer Brenda Eylül'e kadar dayanırsa, siz de ölüyü bekledikleri gece bize gelip bol bol jambon, kek, pasta yersiniz. Beyaz şarap veya limonata içersiniz. Sabaha kadar da, şarkılar söylenir, hikâyeler anlatılır.

Bu teklife kim hayır diyebilir ki? Bol bol yemek ve eğlenmek için ölü beklemekten daha iyi bir fırsat olamaz.

Aziz Joseph ve İsa'nın Kutsal Kalbi'yle Meryem Ana ve Azize Therese'in heykellerinin bulunduğu kiliseye gidiyoruz. Azize Therese de veremden ölmüş. Ben ona dua ediyorum çünkü durumu anlayacağını düşünüyorum.

Dualarımızdan biri nasılsa tutuyor ve Brenda okulun ikinci gününe kadar dayanıyor. Mickey'e başsağlığı diliyoruz, ama o siyah yamasıyla para ve şeker toplayacağı için çok mutlu.

Ölü bekleme gecesi verilecek ziyafeti düşündükçe benim de ağzım sulanıyor. Billy ile o gece Mickey'lere gidiyoruz. Kapıyı Mickey'in teyzesi açıyor.

Evet, çocuklar?

Şey... biz de Brenda için dua etmek istiyorduk. Mickey bu gece gelebileceğimizi söyledi de...

Kadın, Mickey, diye içeri sesleniyor.

Ne?

Arkadaşlarını sen mi çağırdın?

Yoo.

Ama Mickey, bize söz vermiştin...

Mickey'in Teyzesi kapıyı suratımıza çarpıyor ve orada kalakalıyoruz. Sonunda, Billy parlak bir fikir atıyor ortaya. St. Joseph's Kilisesi'ne gidelim ve bundan böyle Mickey'in ailesinden kim ölecekse yaz ortasında ölsün, diye dua edelim. O da ömrünün sonuna kadar bir daha okuldan tek bir gün izin alamasın.

Dualarımız gerçekten de fazlasıyla tutuyor ve bir sonraki yaz Mickey veremden ölüyor. Artık okuldan izin falan alamayacağı için bu ona iyi bir ders olacak.

Proddy Woddy çanı çaldı
Cennet diye cehenneme daldı

Pazar sabahları kiliseye giden insanlar görüyorum... zavallı Protestanlar. Onlara acıyorum. İçlerinde öyle güzel kızlar var ki! Bembeyaz dişli o güzel kızların hepsi Protestan olarak lanetlenmiş. Rahipler bize Protestanlar için böyle söylüyor. Katoliklerin dışında herkes günahkâr. Ben onları kurtarmak istiyorum.

Güzel Protestan Kızı, benimle doğru yolu bul. Günahkâr olma.

Bir pazar günü arkadaşım Billy Campbell ile, duadan sonra kiliselerinin hemen yanındaki Barrington Caddesi'nde yemyeşil çimlerde, onların kriket oynamasını seyretmeye gidiyoruz. Kriket, bir Protestan oyunudur. Topa tokmak gibi bir sopayla vurup sürekli gülerler. Birer günahkâr olarak nasıl gülebildiklerini anlayamıyorum. Onlar için gerçekten üzülüyorum ve Billy'ye diyorum ki; bu günahkâr insanlar kriket oynasa ne olacak yani?

O da bana şöyle diyor: Oynamasalar ne olacak ki?

Anneannem bir gün annemle konuşuyor. Erkek kardeşin Pat sakat bacağıyla sekiz yaşındayken gazete satmaya başladı. Senin Frank da artık çalışacak kadar büyüdü ve çalışmasını gerektirecek kadar da çirkin bir çocuk zaten.

Ama, anne, daha dokuz yaşında. Hem, okuyor.

Okul ona bir şey öğretiyor sanki! Babasının oğlu işte! Ne yapsa, boş. Cuma akşamları gazeteler bir ton çekiyor. Pat'a bari o günlerde yardım etsin. En azından Pat sakat bacağıyla o şık evlerin koskocaman bahçelerine girip çıkmaktan kurtulur. Onun yerine Frank koşturup üç beş kuruş da para kazanır, hiç değilse.

Ama, Anne, Frank cuma akşamları Redemptorist Kilisesi'nde Kardeşlik Derneği toplantılarına katılıyor.

Boş ver Kardeşlik Derneği'ni. Dinimizde yeri yok.

O cuma, akşam üzeri saat beşte Pat Dayı ile gazete dağıtım yerinde buluşuyoruz. Adam çok çelimsiz olduğumu söylediği halde, Pat Dayım her iki kolumun altına sekizer tane gazeteyi sıkıştırıyor. Eğer bir tanesini düşürürsen, seni öldürürüm. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor ve Pat Dayım, O'Connel Caddesi'nde duvar kenarından yürümemi söylüyor. Gazeteleri ıslatmamamız gerekiyor.

Pat Dayı'nın dağıtım yaptığı evlerin önünde duruyoruz, ben koşarak merdivenleri çıkarken, 'Gazete!' diye bağırıyorum. Müşteriler haftalık ödemelerini yapıyorlar. Parayı alıp yine koşarak merdivenleri iniyorum ve parayı Pat Dayım'a veriyorum. Bazıları bahşiş de veriyor, ama Pat Dayı bunları kendine ayırıyor.

Sonra, bir sonraki eve...

O'Connel Caddesi'nden Ballinacurra'ya, oradan South Circular ve Henry Caddesi'ne kadar gidiyoruz, gazeteler bitince yenilerini almak için tekrar dağıtım yerine dönüyoruz. Pat Dayım'ın bir kasketi var. Bir de, gazeteler ıslanmasın diye, panço gibi bir şey giyiyor. Ama ikide bir bacağının sızladığından yakınıyor. Acısını dindirecek bir bira içmesi için bir bara giriyoruz. Orada Pa Keating ile karşılaşıyoruz. Ab, bu çocuğun, limonata içmek için içi giderken, öyle ayağa dikip kendi keyfine mi bakacaksın?

Ne?

Pa Keating sinirleniyor. Gazeteleri senin için taşısın, sen ona bir limonata bile... boş ver! Timmy, çocuğa bir limonata getir. Pa Keating bana dönüyor. Yağmurluğun yok mu, Frankie?

Yok, Pa Enişte.

Bu havada yağmurluksuz sokağa çıkmamalıydın. Sırılsıklam olmuşsun. Kim seni bu işe zorladı?

Anneannem Pat Dayım'a yardım etmemi söyledi. Bacağı...

Ondan başka kim olabilirdi ki! Ah, o ihtiyar cadı! Sen yine de, böyle dediğimi ona söyleme.

Pat Dayı gazeteleri toparlayıp bardan kalkıyor. Hadi, hava kararıyor.

Yollarda Pat Dayı, "Anna Lie Sweets Lie", diye bir şey tutturmuş gidiyor. Bu ne *Limerick Leader* gazetesinin adına benziyor ne de gazete satmaya. Ama herkes onun çocukken kafa üstü düştüğünü bildiği için kimsenin aldırdığı yok. Hatta, ona hatır soruyorlar ve bacağın nasıl, diye ilgileniyorlar. Çoğu da bahşiş veriyor. Bu havada bu eziyet çekilmez. Şu parayla bir paket sigara alırsın, diyorlar.

Pat Dayı da, teşekkürler, teşekkürler, diyerek, sakat bacağına rağmen ona yetişemeyeceğim bir hızla yol alıyor. Bir yandan da, kaç gazeten kaldı, diye dönüp bana soruyor.

Bir tane, Pat Dayı.

Onu Mr. Timoney'e götür. On beş günlük borcu var. Parayı al. Bahşiş de verir. Hem de, iyi bahşiş verir. Kuzenin Gerry gibi cebe atmaya kalkışma sakın. Uyanık!

Mr. Timoney'in kapısını çalıyorum. İçerden koca bir köpeğin havlamasıyla kapı zangırdıyor. Derken, bir ses duyuluyor: Macushla, kes sesini! Yoksa, kıçına sopayı yersin! Havlama sesi kesiliyor ve kapı açılıyor. Bembeyaz saçlı, kalın gözlüklü bir adam elinde sopayla karşıma dikiliyor. Kim var orada?

Gazetenizi getirdim, Mr. Timoney.

Ab Sheenan nerede?

Ben onun yeğeniyim, efendim.

Gerry Sheenan, sen misin?

Hayır, efendim. Ben Frank McCourt'um.

Başka bir yeğen, ha? Bu adamın yeğen fabrikası mı var, Tanrı aşkına! Al bakalım, on beş günlük hesap. Şimdi, bana gazeteyi ver. Ama istersen sende kalsın, ben nasılsa okuyamıyorum. Mrs. Minihan bugün gelmedi. Bana gazeteleri o okuyor. Yine şarabı fazla kaçırmıştır. Senin adın neydi?

Frank, efendim.

Okuma biliyor musun?

Evet, efendim.

Bir gümüş altılık kazanmak ister misin?

Evet, efendim.

O halde, yarın buraya gel. Adın Francis, değil mi?

Frank, efendim.

Senin adın Francis. Aziz Frank diye biri yoktur. Frank ancak polis ya da gangster ismi olabilir. Ya da politikacı. Yarın saat on birde buraya gel ve bana gazete oku.

Peki, efendim.

Okuma bildiğinden eminsin, değil mi?

Evet, efendim.

Bana Mr. Timoney diyebilirsin.

Peki, Mr. Timoney.

Pat Dayı bahçe kapısında bacağını ovuşturarak söyleniyor. Param nerede? Bana bak, öyle müşterilerle sohbet etmek yok. Ben burada yağmurun altında bu sakat bacağımla acı çekerken, sen orada oyalanıyorsun.

Pat Dayı birayı da içtikten sonra artık daha fazla yürüyemeyeceğini söylüyor ve otobüse biniyoruz. Biletçi, biletler lütfen, diye yanımıza geliyor. Pat Dayı, çekil başımdan, diyor. Şu bacağımı görmüyor musun?

Ah, tabii. Özür dilerim.

Otobüs O'Connell Meydanı'ndaki Anıt'ın önünde du-

ruyor. Pat Dayı balık ve patates kızartması yapan dükkâna giriyor. Kokular nefis... açlıktan ölmek üzereyim. Bir şiline kendine balık ve patates alıyor. Benim sadece ağzım sulanıyor. Anneannemin kapısında bana üç peni vererek, haftaya cumaya yine aynı saatte aynı yere gelmemi ve şimdi doğru eve, anneme gitmemi söylüyor.

Mr. Timoney'in kapısında yatan Macushla, bahçe kapısını açtığım anda üzerime atlayıp beni sırtüstü kaldırıma deviriyor. Mr. Timoney elinde sopasıyla yetişmese, köpek beni yemiş olacak.

Seni koca yamyam! Daha yeni kahvaltı ettin! Mr. Timoney bana yaklaşıp, iyi misin, Francis, diye soruyor, haydi içeri gel. Bu köpek bir Hindu. Onun annesini Bangalore sokaklarında bulmuştum. Haydi, otur ve bana bir şeyler oku.

"*Limerick Leader*" Gazetesi'ni mi, Mr. Timoney?

Yok, yok! O berbat gazeteye kıçımı bile silmem! Bak, şu masanın üstünde bir kitap var: "*Güliver'in Gezileri*". Ama onu okumanı istemiyorum. Arka tarafa doğru uzan, orada "*Alçakgönüllü Bir Teklif*" adlı bir kitap göreceksin. Yürüyenler için bir melankoli... diye başlıyor. Buldun mu? Kitabın hepsini ezbere biliyorum, ama bana onu okumanı istiyorum.

İki ya da üç sayfa sonra beni durduruyor. Güzel okuyorsun. Ee, Francis, ne diyorsun? Macushla şöyle etli butlu bir İrlandalı bebeği ne güzel yer, değil mi? Köpeğe dönüyor ve, değil mi, seni yamyam, diyor. Bana haftaya cumartesi tekrar gelmemi söylüyor.

Annem Mr. Timoney'e kitap okuyarak altı pens kazanmama çok seviniyor. Önce "*Limerick Leader*"ı okuduğumu sanıyor. Ona *Güliver'in Gezileri*'nin arkasından "*Alçakgönüllü Bir Teklif*" adlı kitabı okuduğumu söylüyorum. İyi, iyi, diyor. Bir çocuk masalı. Mr. Timoney'den de bu beklenir. Hindistan'da yıllardır İngiliz ordusuna hizmet etmiş. Oralarda sıcak başına vurmuş. Hintli bir kızla evlenmiş ama kızcağızı yan-

lışlıkla vurmuşlar. Adamcağız ne yapsın, böyle çocuk kitapları okuyor işte.

Annem Mrs. Minihan'ı tanıyor. Yan komşusu, diyor. Ona temizliğe gidiyordu, ama Mr. Timoney'in Katolik Kilisesi'yle alay etmesine dayanamadı. Birinin günahı diğerinin sevabı oluyor, diyormuş Mrs. Minihan. Cumartesi sabahları birkaç yudum şeri içmeye aldırmıyormuş, ama ihtiyar onu Budist yapmaya kalkışmış. Kendisi de Budistmiş. İrlandalılar bir ağacın dibine oturup, On Emir ve Yedi Ölümcül Günah masallarının Shannon Nehri'nden açık denizlere doğru akıp gittiğini seyretseler, onlar için daha iyi olur, diyormuş.

Bir hafta sonraki cuma akşamı, Kardeşlik Derneği'nden Declan Collopy beni dayımla gazete dağıtırken sokakta görüyor. Hey, Frankie! Ab Sheenan ile ne işin var senin?

O benim dayım.

Ama senin Kardeşler Derneği toplantısında olman gerekiyordu.

Ben çalışıyorum, Declan.

Aslında çalışamazsın. Henüz on yaşında bile değilsin. Üstelik, toplantılara gelmeyi aksatıyorsun. Eğer haftaya cuma toplantıya gelmezsen, fena olur.

Pat Dayı, çekil git, diye Declan'a bağırıyor. Yoksa, seni uzaklaştırmasını bilirim.

Kes sesini, salak, diyor Declan. Sen kafayı üşütmüşsün zaten. Pat Dayı'yı omuzlarından iterek duvara yaslıyor. Ben gazeteleri yere bıraktığım gibi Declan'ın üstüne yürüyorum. Fakat Declan atik davranıp kenara çekiliyor ve bana bir yumruk indiriyor. Alnımı duvara çarpıyorum. O anda gözüm hiçbir şey görmez oluyor ve ona tekme tokat girişiyorum. Yüzünü gözünü dağıtıp onu dişlerimle paramparça edebilirim. Fakat goril gibi uzun kolları var ve beni yumruklarımın yetişemeyeceği bir mesafede kendinden uzakta tutuyor. Kendin arandın, diyor. Toplantıda görürsün sen, ve kaçıyor.

Pat Dayım, böyle dövüşmeye kalkışmamalıydın, diyor. Gazetelerim ıslandı. Ben nasıl satacağım şimdi bunları?

Onun bu sözlerine tepem atıyor ve içimden Declan'a saldırdığım gibi ona da saldırmak geliyor.

Dayım o akşam bana balık ve patates paketinden üç adet patates kızartması veriyor ve üç peni yerine altı peni ödüyor. Bu paranın ona ağır geldiğinden yakınıyor. Kabahat annende, diyor. Anneannenle konuşmuş, üç peni çok az, demiş.

Annem dayımın altı peni vermesine çok seviniyor. Cumartesi sabahları da, Mr. Timoney'den bir altı peni daha kazanıyorum. Haftada bir şilin yaşantımızda bayağı bir değişiklik yapıyor. Cumartesi sabahı Mr. Timoney'den çıkışta annemin verdiği iki peniyle Lyric Sineması'na gidiyorum.

Mr. Timoney, hele bir de *Güliver*'i okumaya başlayalım, diyor. Jonathan Swift'in İrlanda'nın en büyük yazarı olduğunu göreceksin. Hatta, dünyanın en büyük yazarı. Dev bir yazar, Francis. "*Alçakgönüllü Bir Teklif*" kitabını okurken sürekli gülüyor. Kitapta küçücük bebeklerin yakıldığı anlatılırken, onun nasıl gülebildiğini anlayamıyorum. Büyüyünce, sen de bunlara güleceksin, diyor.

Bize, büyüklere cevap vermemiz gerektiği öğretildi, ama Mr. Timoney farklı bir insan. Ona, rahatlıkla bazı şeyleri sorabiliyorum. Mr. Timoney, büyükler bize hep böyle söylüyor: Büyüyünce anlarsın.

Öyle bir kahkaha atıyor ki, katılıp kalacağından korkuyorum. Ah, Tanrım! Sen bir hazinesin Francis. Söyle bana neyin var? Poponu arı mı soktu?

Bir şeyim yok Mr. Timoney.

Suratın asık, Francis, keşke suratını görebilseydin. Duvardaki aynaya git bir bak, Pamuk Prenses ve suratın asıksa söyle bana.

Ona Declan ile dövüştüğümü, Pat Dayım'ın söylediklerini anlatıyorum. Dayım'ın kafaüstü düştüğünden de bahsediyorum. Biliyorum, diyor. Pa Keating'i de tanıyor. Onun da gaz bombası altında kaldığını ve havagazı şirketinde çalıştığını biliyor. Mükemmel bir insandır, diyor. Bir pırlantadır o.

Bak, sana ne yapacağımı anlatayım. Pa Keating ile konuşacağım. Şu Kardeşlik Derneği toplantısına hep birlikte gideceğiz. Ben şahsen bir Budist'im. Dövüşle pek aram yoktur ama henüz dövüşmeyi unutmadım, evlat. Benim küçük okuyucuma kimse bir şey yapamayacak!

Mr. Timoney epeyce yaşlı biri, ama onunla arkadaş gibiyiz. Onunla içimden geldiği gibi konuşabiliyorum. Babam benimle asla Mr. Timoney gibi konuşmaz. Sıkışınca, aman, off, der ve uzun yürüyüşlerine çıkar.

Pat Dayım anneanneme benim kendisine yardım etmemi istemediğini söylemiş. Altı peni çok para, çok daha ucuza çalışacak bir çocuk bulabilirim, demiş. Hatta, Mr. Timoney'den aldığım altı peniyi de istiyormuş. Ben olmasaydım o işi bulamazdı, diyormuş.

Cumartesi sabahı Mr. Timoney'e gittiğimde, komşusu, boşuna bekleme, diyor. Macushla postacıyı, sütçüyü ve sokaktan geçen rahibe bir kadını ısırdı. Köpeği alıp götürdüler. Mr. Timoney olaya çok güldü, ama köpeği götürmelerine dayanamadı ve ağlamaya başladı. Postacıyla sütçü sorun değil, ama köpeğin sokaktan geçen bir rahibeyi ısırması işi büyüttü. Olay Başrahip'e kadar gitti. Köpeğin sahibinin bir Budist olması ve Katoliklere kötü örnek olması da, ayrı bir sorun yarattı. Mr. Timoney kriz halinde bir gülüyor bir ağlıyordu. Onu da doktorlar alıp götürdü. Aklını kaçırdı galiba. Huzurevi'ne yatırdılar.

Cumartesi günleri kazandığım altı peni de böylece uçup gitti. Ama Mr. Timoney'e para vermese de, seve seve kitap okurum.

Komşu kadın evine girene kadar orada bekliyorum ve Mr. Timoney'in penceresinden içeri girip "*Güliver*" kitabını alıyorum, şehrin diğer ucundaki Huzurevi'ne kadar yürüyorum. Onun kitap okumaktan geri kalmasını istemiyorum.

Kapıdaki adam, sen aklını mı kaçırdın, diyor. Yaşlı bir adama kitap okuyacakmış! Hadi, çek git buradan. Yoksa, nöbetçileri çağırırım. Sen benimle dalga mı geçiyorsun?

Peki, bu kitabı Mr. Timoney'e vermek üzere size bırakabilir miyim, diye soruyorum.

Bırak, bırak, diyor. Ve buradan çek git. Beni rahatsız etme, tamam mı? Kitabı ona veririm. Sonra da gülüyor.

Eve geldiğimde annem, neyin var, diye soruyor. Ona Pat Dayım'ın beni artık istemediğini, Mr. Timoney'in köpeğinin postacıyı, sütçüyü ve rahibeyi ısırdığı için götürüldüğünü ve Mr. Timoney'in Huzurevi'ne yatırıldığını anlatıyorum. Annem de gülmeye başlıyor. Herkes delirmiş, diye düşünüyorum.

Sonra annem sakinleşip, iki işini birden kaybetmene üzüldüm, diyor. Bari, Kardeşler Derneği'ne devam et.

Cuma akşamı toplantıya katılıyorum. Declan ön sıraya oturmamı, en ufak bir yanlışım olursa boynumu kıracağını söylüyor. Senin gibi işe yaramaz birinin hayallerimi yok etmesine izin veremem, anlaşıldı mı!

Annem merdivenleri inip çıkmakta zorlandığını söyleyerek karyolasını aşağı kata taşıyor. Burayı sel bastığında, yine Sorrento'ya gelirim, diye şaka yapıyor. Artık okul tatil ve sabahları erken kalkmak zorunda olmadığımız için, annem geç saatlere kadar uyuyabiliyor. Babam erkenden kalkıp ateşi yakıyor, çayı koyuyor. Bizim elimizi yüzümüzü yıkamamızı sıkı bir şekilde kontrol edip sokakta oynamamıza izin veriyor. Bazen geç saatlere kadar yatmamamıza da ses çıkarmıyor, ama okul yokken boşu boşuna uyuyarak zaman harcamak istemez ki insan. Gözünüzü açar açmaz sokağa çıkıp bol bol oynamaya bakın.

Bir temmuz sabahı, babam bize aşağı inemeyeceğimizi söylüyor. Üst katta oynayın, diyor.

Neden, Baba?

Soru sormayın. Michael da sizinle burada kalsın. Ben çağırınca, aşağı inersiniz. Aşağı inmeye yeltenirsek diye, kapının ağzında duruyor. Battaniyeyi çadır yapıp altında oyun oy-

namaya dalıyoruz. Robin Hood ve adamları oluyoruz. Onlar gibi avlanıyoruz. Pireleri yakalayıp parmaklarımızın arasında eziyoruz.

Derken, aşağıdan bir bebek ağlaması duyuluyor. Malachy sesleniyor: Baba, annemin bir bebeği daha mı oldu?

Evet oğlum, öyle.

Malachy'den bir yaş büyüğüm. Ona, Yedinci Basamaktaki Meleğin bebeği aşağı kata bırakmış olabileceğini söylüyorum, ama anlamıyor. Daha sekiz yaşında, yakında dokuz olacak. Bense, bir ay sonra on olacağım.

Annem bebeğiyle yatakta yatıyor. Bebeğin şişko bir yüzü var ve bütün vücudu kıpkırmızı. Mutfakta, hemşire elbisesiyle bir kadın var. Bebekleri yıkamak için böyle hemşirelerin geldiğini daha önceden biliyoruz. Çünkü bebekler meleklerle uzun bir yolculuk yaptıkları için eve çok pis gelirler. Bebeği gıdıklamak istiyoruz. Hemşire, hayır, hayır,olmaz, diyor. Elinizi sürmeyin. Ona uzaktan bakabilirsiniz.

Elinizi sürmeyin. Hemşire böyle diyor. Masada oturup çay ve ekmek yiyoruz ve kardeşimize bakıyoruz. Ama o gözünü bile açmıyor. Biz de sıkılıp oynamak için sokağa çıkıyoruz. Birkaç gün sonra annem yataktan kalkıyor. Ateşin karşısında, kucağında bebekle oturuyor. Bebeğin gözleri açık. Onu gıdıklıyoruz, garip sesler çıkarıyor ve göbeğini sallıyor. Gülüyoruz. Babam da onu gıdıklıyor ve, gıdı gıdı, bebeğim, diye tekerlemeler söylüyor.

Babam bu arada bir işe giriyor. Böylece Bridey Hannon'a gün doğuyor ve her dakika annemi ziyarete geliyor. Ama annem onunla rahat konuşabilmek için bize, dışarı çıkın, demiyor. Ateşin karşısında isimlerden bahsediyorlar. Annem, Kevin ve Sean isimlerini çok sevdiğini söylüyor. Bridey, aman, diyor, bunlar çok bilinen isimler. Kapıdan Kevin veya Sean diye seslenip, hadi çayınız hazır, dediğin anda bütün Limerick eve dolar.

Tanrım, bir gün bir oğlum olursa adını Ronald koyarım, diyor. Coliseum Sineması'ndaki Ronald Colman'a bayılıyor.

Ya da Errol, diyor çünkü bir de Errol Flynn var.

Annem diyor ki; Errol, gel çayın hazır, diye seslenirsem çocuk alay konusu olur.

O halde Ronald, diyor Bridey. Ronald harika!

Hayır. Bir İrlandalı ismi bulmamız gerek. Yüzyıllardır İrlanda için savaşmadık mı? Çocuğa Ronald adını koyarsak, İngilizlerle bunca savaşın ne anlamı kalır?

Ah, Angela, sen de onun gibi konuşmaya başladın.

Ne olursa olsun, bu konuda kocam haklı.

Birden Bridey yerinden fırlıyor. Angela, bu çocuğa bir şeyler oluyor!

Annem kucağında bebekle ayağa kalkıyor. Tanrım! Boğuluyor!

Gidip annemi çağırayım, diye Bridey koşarak evden çıkıyor ve bir dakika geçmeden Mrs. Hannon'la geri geliyorlar. Balıkyağı, diyor Mrs. Hannon. Balıkyağı var mı?

Yağı bebeğin ağzından döküp onu ayaklarından tutarak başaşağı sallıyor. Sırtına vuruyor. Sonra kucağına yatırıp gırtlağına bir kaşık sokuyor. Ve bebeğin ağzından beyaz top gibi bir şey çıkıyor. İşte! Süt pıhtılaşmış. Süt böyle katılaşır ve bebeklerin boğazına takılıverir. Herhangi bir yağ ile yumuşatıp çıkarabilirsiniz.

Annem, Aziz İsa, diye ağlıyor. Neredeyse bebeğim ölüyordu. Ah, buna dayanamazdım. Tanrım, ben de ölürdüm! Bebeğe sarılıyor ve hıçkırıkları arasında Mrs. Hannon'a teşekkür etmeye çalışıyor.

Aşk olsun, diyor Mrs. Hannon. Şimdi bebeğini al ve yatağa gir yat. İkiniz de şoktasınız.

Bridey ile Mrs. Hannon annemi yatağına götürürlerken, sandalyenin üstündeki kan lekeleri gözüme çarpıyor. Anneme kötü bir şey mi oluyor? Yoksa, ölüyor mu? Sandalyesinde kan var, demek ayıp mı olur acaba? Bunu söyleyemem, çün-

kü kadınların arasında hep sır olan şeyler vardır. Büyüklere böyle bir şey söylersek, sen karışma, derler. Hadi, git oyna.

Bunu içime atmam gerek. Ya da Melek'le konuşabilirim. Bridey ile Mrs. Hannon gittikten sonra, basamağa oturuyorum. Annemin kan kaybından öleceğini ona anlatmaya çalışıyorum. Korkacak bir şey yok, demesini bekliyorum ama ne bir ışık var ne de bir ses. Yoksa, Melek artık bizi terk mi etti? Acaba dokuz yaşını bitirip on yaşına girmek üzere olan çocukları terk mi ediyor?

Annem kan kaybından ölmüyor. Ertesi gün yataktan kalkıyor, bebeği vaftiz için hazırlıyor. Bridey'e, bebek ölseydi ve vaftiz edilmeyen bebeklerin gittiği güzel, sıcak, ama yine de sonsuza dek karanlık bir yer olan ve Yargı Günü bile kaçışın olmadığı Limbo'ya gitseydi kendini asla affetmeyeceğini söylüyor.

Yardım etmek için yanımızda olan anneannem, doğru diyor, cennette vaftiz edilmeyen bebeklere yer yok.

Bridey, bunu yaptığına göre Tanrı çok katı olmalı, diyor.

Anneannem, öyle olmak zorunda, öyle karşılık veriyor. Öyle olmasaydı. Bütün bebekler, Protestanlar, hepsi cennete iderdi. O zaman sekiz yüz yıldır bize yaptıkları ne olacaktı?

Bebekler bir şey yapmadı ki, diyor Bridey. Onlar çok küçük.

Fırsat bulsalardı yaparlardı. Bunun için eğitildiler.

Bebeğe, vaftiz edilirken hepimize giydirilen Limerick dantelinden giysiyi giydiriyorlar. Annem, hepimiz St. Joseph'e gidebiliriz diyor. Çok seviniyorum, çünkü orada limonata ve çörek olacak.

Malachy, anne, bebeğin adı ne olacak diye soruyor.

Alphonsus Joseph.

Sözcükler ağzımdan dökülüyor. Bu çok aptal bir isim. İrlanda adı bile değil.

Anneannem yaşlı kırmızı gözleriyle bana bakıyor. Bu çocuk iyi bir dayağı hak etti diyor. Annem yüzüme bir tane pat-

latıp beni mutfağın öbür ucuna fırlatıyor. Kalbim sıkışıyor, ağlamak istiyorum, ama yapamam, çünkü babam evde değil ve ailenin erkeği benim. Annem, o koca ağzını alıp yukarı çık ve bir yere kımıldama, diyor.

Yedinci basamakta duruyorum, ama hâlâ soğuk, ne bir ışık ne de ses var.

Herkes gittiği için ev çok sessiz. Yukarıda oturup bekliyorum. Kollarımla bacaklarımdaki pire ısırıklarına vurup duruyorum. Keşke babam burada olsaydı. Küçük kardeşimi ve onun acıklı yabancı adını düşünüyorum.

Bir süre sonra aşağıdan sesler geliyor. Çaydan, şeriden, limonatadan, çöreklerden, bebeğin dünyanın en tatlı yaratığı olduğundan, adının yabancı olmasının önemli olmadığından, o iyi huylu oldukça Tanrı'nın onu koruyacağından. sonsuza dek bu tatlılıkla yaşayacağından, onun annesinin babasının anneannesinin ve olan kardeşlerinin bir kopyası olduğundan söz ediyorlar.

Annem aşağıdan sesleniyor. Frank, gel limonatayla çörek ye.

İstemiyorum.

Gel, yoksa o merdivenleri çıkıp seni dünyaya geldiğine pişman ederim.

Dünyaya geldiğime pişman etmek mi? O da ne demek?

Bırak şimdi bunu. Hemen aşağı in. Annemin sesi çok sert geliyor ve dünyaya geldiğime pişman olmak epeyce tehlikeli bir şeye benziyor. Aşağı iniyorum.

Mutfakta anneannem var. Beni görür görmez, şunun suratına bak, diyor. İnsan bir kardeşi olduğuna sevinmez mi ayol! Ah, dokuz yaşını bitirip onuna girerken hepsi böyle olur işte. Bilmez miyim, iki tane çocuk büyüttüm. Limonatayla çörek nefis. Alphie de, adının başına ne işler açacağını bilmeden, vaftiz gününde kendince eğleniyor.

Kuzey'deki büyükbabam bebeğin doğumunu duyunca, postayla beş sterlin para gönderiyor. Annem parayı hemen

bozdurmak istiyor ama yataktan çıkacak hali yok. Babam postaneye gidip parayı alacağını söyleyince, annem Malachy ile beni de onunla gönderiyor. Babam parayı alınca, hadi, çocuklar, siz eve dönün, diyor. Annenize birazdan geleceğimi söylersiniz.

Malachy, bak, baba, diyor. Bara filan gidemezsin. Annem parayı eve getirmeni söyledi. Bu parayla bira içemezsin.

Haydi, bakayım, eve, annenizin yanına gidin.

Ben atılıyorum. O halde parayı bize ver. Bu para bebek için...

Haydi bakayım, Francis. Babanın sözünü dinle.

Ve babam South's Bar'a doğru uzaklaşıyor.

Annem kucağında Alphie ile ateşin karşısında oturmuş. Bizi görünce başını sallıyor. Bara gitti, değil mi?

Evet.

Derhal o bara gidip babanızı rezil edeceksiniz! Ortaya çıkıp herkese bebeğin parasıyla içki içtiğini söyleyeceksiniz, tamam mı? Evde bir lokma yiyeceğimiz olmadığını, ocağı yakacak kömürümüz kalmadığını ve bebeğe verecek bir damla süt alamadığımızı söyleyeceksiniz! Herkes duysun!

Yolda Malachy bu konuşmaların provasını yapıyor: Hey, Baba! Bu beş sterlini bebek için harcamamız gerekiyor, senin içkine harcayamayız. Zavallı bebeğin bir damla sütü yok. Sen burada onun parasıyla bira içiyorsun!

Babam South's Bar'dan çıkmış. Malachy her şeye rağmen hazırladığı konuşmayı yapmak istiyor. Bir an önce babamı bulmamız gerektiğini söyleyerek onu dışarı çıkarıyorum. Yoksa babam beş sterlini bitirecek, diyorum. Ama babamı diğer barlarda da bulamıyoruz. Limerick'in bu tarafında o kadar çok bar var ki, onu aramak bir ay sürebilir. Anneme onu bulamadığımızı söylediğimizde, ne işe yararsınız ki zaten, diye bize kızıyor. Ah, gücüm olsa Limerick'te bar bırakmazdım. Onu bulduğum anda da kafasını kopartırdım. Hadi, tekrar çıkın ve bütün barları arayın. Tren istasyonunun oradaki barlara bakın. Naughton Balık ve Patates Dükkânı'na da bakın.

Bu kez tek başıma gidiyorum. Malachy'nin çişi geliyor ve ancak lazımlığa çiş yapabildiği için geri dönmek zorunda kalıyor. Parnell Sokağı'ndaki barlara kadar babamı arıyorum. Bütün erkek tuvaletlerine girip çıkıyorum. Karnım acıkıyor, ama onu bulmadan eve dönmeye korkuyorum. Naughton Balık ve Patates Dükkânı'nda da yok. Ama bir köşede sızmış bir adam görüyorum. Balık ve patates tabağı yerdeki "Limerick Leader" gazetesine dökülmüş. Onu ben kapmazsam, kedi kapacak. Hemen tabağı kazağımın altına sokup dışarı kaçıyorum ve tren istasyonunun merdivenlerinde balık ve patatesimi atıştırıyorum. Sarhoş askerler yanlarında kıkırdayan kızlarla önümden geçip gidiyorlar. Balık ve patatese bol bol sirke ve tuz koyduğu için içimden sarhoşa teşekkür ediyorum. Ama birden, o gece ölecek olursam, bir günahkâr olarak cehenneme gideceğimi hatırlıyorum. Neyse ki, günlerden cumartesi. Henüz günah çıkarma şansım var. Karnımı iyice doyurduktan sonra bunu yapabilirim. Cumartesi geceleri papazlar geç saatlere kadar görevde olur.

Dominician Kilisesi hemen Glentworth sokağında. İçeri dalıyorum. Son günah çıkarışımdan bu yana on beş gün geçti, Rahip Efendi. Beni bağışlayın. Her zamanki günahlarımı sayıp son olarak balık ve patates tabağını çaldığımı söylüyorum.

Bunu neden yaptın, evladım?

Çok açtım, efendim.

Neden açtın, peki?

Midem bomboştu.

Rahip bir şey demiyor. Kutunun içi kapkaranlık, ama başını salladığını biliyorum. Evladım, neden eve gidip annenden sana yiyecek bir şeyler hazırlamasını istemedin?

Annem beni babamı aramak için sokağa gönderdi. Barlarda onu arıyordum, ama bulamadım. Evde yiyecek hiçbir şeyimiz yok, çünkü babam bebek için büyükbabamın yolladığı beş sterlini alıp içki içmeye gitti. Zavallı bebek yanmayan ocağın başında açlıktan ağlıyor.

Rahip uyudu mu acaba, diyorum. Hiç cevap vermiyor. Sonunda, bak, evladım, diyor. Ben burada oturup yoksul insanların günahlarını dinlerim. Onlara pişmanlık duası etmelerini söylerim, onları günahlarından arındırmaya çalışırım. Anlıyor musun, evladım?

Anlamıyorum ama anladığımı söylüyorum.

Haydi, şimdi evine git ve benim için bir dua et.

Pişmanlık duası?

Hayır, evladım.

Ama çaldığım balıkla patates?

Bağışlandın, evladım. Benim için dua et.

Rahip Latince bir şeyler söyleyerek beni kutsuyor ve kendi kendine İngilizce bir şeyler mırıldanıyor. Ne olup bittiğini anlayamıyorum. Ona ne yapmış olabilirim ki?

Babamı bulabilmek ve anneme şöyle diyebilmek isterdim: İşte, onu buldum. Cebinde hâlâ üç sterlin var. Neyse ki, karnım doydu. O'Connell Caddesi'nden aşağı inip ara sokaklardaki barlara kadar her yeri arayabilirim artık. Ve babamı Gleeson's Bar'da buluyorum. Şarkısını nasıl tanımam!

Başkaları ne kadar şaşarsa şaşsın
Bu yalnızca beni ilgilendirir
Antrim'in Yeşil Vadileri beni kucaklarken
Ne hissedeceğimi bir tek yüreğim bilir

Kalbim yerinden çıkacakmış gibi atıyor ama ne yapacağımı bilemiyorum. Annem gibi öfkeden çılgına dönmüş bir durumdayım. İçimden, bara dalıp babama bir tekme atıp çıkmak geliyor ama böyle bir şey yapamam, çünkü birlikte ateşin karşısında oturduğumuz ve bana Cuchulain'i, DeValera'yı, Roosevelt'i anlattığı o güzel anlar var. Eğer bebeğin beş sterlini ile bira içip sarhoş olmuşsa, bir nedeni vardır. Onun gözlerinde Eugene'in Oliver'i özlediği ve aradığı günlerdeki o hüzünlü bakışların aynısını görebiliyorum. En iyisi, eve

dönüp anneme onu bulamadığımı söylemek. Annem bebekle yatakta yatıyorlar. Malachy ve Michael yukarıda İtalya'da uyumuşlar. Anneme bir şey söylememe gerek kalmayacak. Az sonra barlar kapandığında, babam şarkılar söyleyerek eve gelecek ve bize İrlanda uğruna ölmeye hazır olduğumuza dair yemin ettirerek birer peni verecek. Ama bu kez her şey çok farklı olacak. Babamın kendi maaşını ya da işsizlik sigortasından aldığı parayı içkiye yatırması yeterince kötü bir şey. Ancak, yeni doğmuş bebeğin parasıyla bunu yapması, annemin de dediği gibi, olacak şey değil.

Sekiz

On yaşındayım, ve St. Joseph's Kilisesi'nde Psikospos tarafından yapılacak özel dua ile İkinci Aşai Rabbani ayinine hazırlanıyorum. Okulda bizi ayine müdürümüz Mr. O'Neil hazırlıyor. Bu İkinci Sınav'dan sonra artık kutsallığa erişeceğimizi söylerken, gözleri yuvalarından fırlıyor. Artık Kutsal Ruh'un niteliklerine kavuşacağız: Bilgelik, Anlayış, Öğüt verme, Cesaret ve Metanet, Bilgi, Dindarlık, Tanrı Korkusu. Bütün bu niteliklerle Tanrı katının altında ama insandan üstün birer varlık olacağız. Bütün öğretmenlerle rahipler artık gerçek birer asker olacağımızı söylüyorlar. Bu da, dinsizler ve günahkârlar tarafından bir saldırıya uğrar ve savaşa girersek, şehit olmaya hak kazanacağımız anlamına geliyor. Yine ölmek! Onlara din uğruna ölemeyeceğimi, çünkü İrlanda uğruna ölmek için yemin ettiğimi söylemek istiyorum.

Mikey Molloy, sen dalga mı geçiyorsun, diyor. Din için ölmek palavra. Sadece bizi korkutmak için bu palavraları atıyorlar. İrlanda uğruna ölmek de palavra. Artık kimse hiçbir şey uğruna ölmüyor. Yeteri kadar insan ölmüş. Ben ne İrlanda uğruna ne de din uğruna ölürüm doğrusu. Belki, annem için ölebilirim.

Mikey her şeyi biliyor. O artık on dördüne giriyor. Sara krizleri geçiriyor ve pek çok şeyi önceden görebiliyor.

Büyükler din uğruna ölmenin çok büyük bir onur oldu-

ğunu söylüyorlar, ama henüz değil, diyorlar. Çünkü bu İkinci Sınav da, İlk Sınav gibi mutlu bir gün. Kapı kapı dolaşıp para ve şeker toplayacağız.

Tam bu heyecanlı günler sırasında, zavallı Peter Dooley hayatımıza giriyor. Ona Quasimodo diyoruz, çünkü, gerçek adının Charles Laughton olduğunu bildiğimiz, "Notre Dame'ın Kamburu"ndaki Quasimodo gibi kambur.

Bizim Quasimodo'nun tam dokuz tane kız kardeşi var. Hatta, annesinin zavallı Peter'ı hiç istemediğini söylüyorlar. Ama melekler onu getirmiş ve meleklerin getirdiği bebeklere karşı gelmek günahtır. Quasimodo bizden büyük: On beş yaşında. Kirpi gibi dimdik kızıl saçları olan, yeşil gözlü bir çocuk. Ancak, tek gözü sürekli kayıyor ve Quasimodo gözünü yerine getirmek için sürekli şakağını yumrukluyor. Sağ bacağı da diğerine kıyasla kısa ve çarpık. Adım atarken bir dans figürü yapıyormuş gibi bütün vücudu soru işaret şeklini alıyor. Her an düşecekmiş gibi geliyor insana. Quasimodo sürekli olarak sakat bacağına lanetler okuyup dünyaya küfrediyor. Ama o kadar güzel bir aksanı var ki, şaşarsınız. Bu aksanı BBC radyosundaki spikerlerden kapmış. Quasimodo daha on iki yaşındayken, bu görünüşü ve dünyanın ona bakışı nedeniyle kendine farklı bir iş bulması gerektiğini düşünmüş ve görünmeden sadece sesiyle BBC radyosunun mikrofonlarının gerisinde çalışmaya karar vermiş.

Ama Londra'ya gitmek kolay değil; para gerek. İşte bir cuma günü, tam İkinci Sınav'dan önce, Billy ile bana bu nedenlerle bir öneride bulunmaya geliyor. Eğer topladığımız paralardan ona ikimiz de birer şilin verirsek, yağmur borusuna çıkıp, kız kardeşlerini banyo yaparken çırılçıplak seyretmemize izin vereceğini söylüyor. Ben hemen kabul ediyorum. Ama Billy, benim kendi kız kardeşim var, diyor. Ne diye bu iş için para vereyim?

Quasimodo, kendi kız kardeşini çıplakken seyretmek o kadar büyük bir günahtır ki, diyor, ben bile bu günahı bağış-

layacak bir rahip tanımıyorum. psikoposa çıkman gerekebilir. Onlar da biliyorsun, din teröristleridir.

Billy de kabul ediyor.

O cuma gecesi Quasimodo'nun evinin yağmur borusuna tırmanıyoruz. Hava nefis. Haziran ayında dolunay Limerick'in üstünde yüzüyor adeta... Shannon Nehri'nden tatlı bir esinti geliyor.

Quasimodo tam Billy'nin yağmur borusuna tırmanmasına yardım ederken, kim geliyor bilin bakalım: Mikey Molloy. Saralı Mikey, Quasimodo'ya, al sana bir şilin, diyor. Beni yukarı çıkart. Mikey de on dört yaşında. Hepimizden büyük ve el arabasıyla kömür taşımaktan kasları iyice gelişmiş. Pa Eniştem gibi, eli yüzü kömür tozu içinde ve sadece gözlerinin akı görülüyor. Bir de alt dudağında beyaz köpükler... bu da her an bir sara krizi geçirebileceği anlamına geliyor.

Quasimodo, sıranı bekleyeceksin, diyor. Önce onlar çıkacak.Bekleyecekmişim, hıh! Mickey boruya tırmanıveriyor. Billy itiraz ediyor, ama Quasimodo başını sallayarak, ne yapayım, diyor. Mikey her cuma bir şilin getiriyor. Onu yukarı çıkarmazsam, bu yaptığımı anneme söyler. Ve annem de beni kömürlüğe tıkar. Bütün gün farelerle orada kalamam, çocuklar. Saralı Mikey çoktan yağmur borusunun tepesine çıkmış, tek eliyle tutunmuş kızları seyrediyor. Diğer eli cebinde, sürekli hareket ediyor... ve derken yağmur borusu da Mikey ile birlikte sallanarak çatırdamaya başlıyor. Quasimodo, Mikey, diye fısıltıyla ona sesleniyor. Yağmur borusunda "şey" yapmanın sırası mı? BBC aksanı tamamen kaçmış, Limerick ağzıyla konuşuyor. Çabuk in aşağı, yoksa anneme haber veririm! Mikey'in cebindeki eli daha hızla hareket etmeye başlıyor ve boru tekrar çıtırdayarak devriliyor. Mikey yerde yuvarlanırken, ölüyorum, diye bağırıyor. Mahvoldum. Tanrım! Ağzındaki köpüklere kan karışmış. Dudağını ısırmış.

Quasimodo'nun annesi bağırarak evden çıkıyor. Ne oluyor? Aynı anda mutfağın ışığı bahçeyi olduğu gibi aydınla-

tıyor. Quasimodo'nun dokuz kız kardeşi yukardaki camdan ciyak ciyak bağrışarak aşağı eğilmişler. Billy kaçmaya çalışırken Quasimodo'nun annesi onu yakalayıp, eczacı O'Connor'a git, diyor, ambulans çağırsın... ya da doktor bulsun. Çabuk! Sonra dönüp bize mutfağa girmemizi söylüyor. Quasimodo'yu tekmeleyerek hole sokuyor. Zavallı çocuk, ellerinin ve dizlerinin üstünde. Annesi sürükleye sürükleye onu kömürlüğe tıkıyor. Aklın başına gelene kadar orada kal da, gününü gör!

Quasimodo içerden annesine yalvarıyor. Artık tamamen Limerick ağzıyla, ayy, off, diye sesler çıkarıyor. Bir daha kimseyi yağmur borusuna çıkartmayacağım, anneciğim! Sana Londra'dan para yollayacağım, anneciğim!

Mikey yerde sırtüstü yatmış, ara sıra vücudu sarsılıyor ve yerde eğilip bükülüyor. Ambulansla onu hastaneye kaldırıyorlar. Omzu kırılmış ve dili dişlerinin arasına sıkışıp paramparça olmuş halde.

Annelerimiz anında olay yerinde bitiveriyor. Mrs. Dooley, ah, ne utanç verici, diyor. Kızlarım bir cuma akşamı rahat rahat banyo yapamayacak mı? Bu çocuklar yarın sınava girmeden günah çıkartmak zorundalar! Aman, Tanrım! Ne utanç verici!

Annem, başka çocukları bilmem, ama ben bir yıldır oğlumun ayin elbisesi için para biriktiriyorum, diyor. Tam bir gün önce, rahibin karşısında günah çıkartmaya gönderemem onu! Yok, ayine hak kazanmıyor, diyecek, elbisesi de seneye kadar küçülecek! Ne o? Mona Dooley'in çıplak kıçını görmüş diye! Bu kadarı fazla!

Beni kulağımdan tuttuğu gibi eve götürüp Papa'nın resmi önünde diz çöktürüyor. Yemin et! Mona Dooley denen o şırfıntının çıplak vücuduna bakmadım, diye yemin et!

Yemin ediyorum.

Eğer yalan söylüyorsan, yarın ayine giremezsin. Bu da, kutsal dinimize en büyük saygısızlık olur!

Yemin ediyorum.

Bunu ancak psikopos bağışlayabilir!

Yemin ediyorum.

Pekâlâ. Şimdi, yatağına gir. Bir daha o Tanrı'nın şaşırttığı zavallı Quasimodo Dooley denen çocuğun yanına yaklaşmayacaksın!

Ertesi gün hepimiz kutsanıp psikoposun onayından geçiyoruz. Bana Dördüncü Emir sorusu geliyor. Hemen, annenle babana saygı göster, diye cevap veriyorum. Psikopos yanağımı okşuyor ve Gerçek Kilise'nin Gerçek Askeri oluyorum. Diz çöküp kömürlükte kilitli Quasimodo'yu düşünüyorum. Acaba her şeye rağmen, ona BBC'ye gitmesi için bir şilin vermeli miyim?

Ancak kısa bir süre sonra, Quasimodo'yu tamamen unutuyorum, çünkü birdenbire burnum kanamaya başlıyor. Başım dönüyor. Sınıf arkadaşlarım St. Joseph's Kilisesi'nin kapısında aileleriyle öpüşüp kucaklaşıyorlar. O gün pırıl pırıl bir hava var. Ama hiçbir şey umurumda değil. Üstelik, o sıralar babam işe girmiş. Bu bile umurumda değil. Annem beni öpüyor. Buna da aldırdığım yok, çünkü burnumun kanaması bir türlü durmuyor. Annem ise, takım elbisem mahvolacak diye endişe ediyor. Kilisede ortalık işlerine bakan Stephen Casey'i bulup bir bez parçası istiyor. Burnuma tıktığı bu bez parçası çok canımı yakıyor. Hadi, para toplamaya gitmeyecek misin, diye soruyor annem. Bana ne, diyorum. Malachy, olmaz Frankie, diye atılıyor. Onu Lyric Sineması'na götüreceğime ve tıka basa şeker yiyeceğimize dair söz vermiştim. Oysa, o anda sadece yatmak istiyorum. St. Joseph's Kilisesi'nin merdivenlerine öylece uzanıp sonsuza dek uyuyabilirim. Annem, anneanemin nefis bir kahvaltı hazırladığını söylüyor.Yemeğin düşüncesi bile midemi bulandırıryor. Hemen kaldırıma koşup kusuyorum. Herkes bana bakıyor. Aldırdığım yok. Annem, sonunda,beni eve götürüp yatırmaya

karar veriyor. Arkadaşlarım şaşkın, para toplamak yerine eve gidip yatılır mı, diye düşünüyorlar.

Annem üstümdeki takım elbiseyi çıkarmama yardım ediyor ve beni yatırıyor. Bir bez parçasını ıslatıp enseme koyuyor, kanama bir süre sonra duruyor. Sonra bana çay getiriyor ama çayı görür görmez tekrar kusuyorum. O arada Mrs. Hannon geliyor ve çocuk çok hasta görünüyor, dediğini duyuyorum. Onu doktora götürmelisiniz. Annem, günlerden cumartesi, diyor. Dispanser kapalı, nereden doktor bulabilirim ki?

Akşam, babam Rank's Un Fabrikası'ndaki işinden eve geliyor. Durumumu şöyle açıklıyor: Oğlan büyüyor artık. Ergenlik çağı belirtileri. Anneannem de aynı şeyi söylüyor. Tek haneli yaşlarını dolduran çocuklarda böyle değişimler olur. Burun kanaması hepsinde görülür. Demek çok kanı varmış! Bırakın, içi temizlensin. Bir zararı yok.

Günler geçiyor. Uyur uyanık, Malachy ile Michael'in gece yanımda yattıklarını fark ediyorum. Malachy, Frank'ın vücudu ateş gibi, diyor. Michael'ın bacağıma kan bulaştı, dediğini duyuyorum. Annem, bu kez, ıslak bezi burnuma koyuyor, enseme de bir anahtar yerleştiriyor. Ama faydası yok. Pazar sabahı her tarafım kan içinde uyanıyorum. Kanlar göğsüme kadar akmış. Annem, alttan kanadığımı söyleyince, babam yine ergenlik belirtileri diyor.

Her zaman eve gelen Mr. Troy tatile çıkmış. Pazartesi sabahı getirdikleri doktor viski kokuyor. Üşütmüş olduğumu ve yataktan çıkmamam gerektiğini söylüyor. Günler geçiyor. Yataktayım ve kanamam devam ediyor. Annem çay yapıyor, et suyu yapıyor, içemiyorum. Zavallı kadıncağız dondurma bile alıyor, ama dondurmanın görüntüsü midemi bulandırıyor. Mrs. Hannon, bu doktor bir şeyden anlamıyor, diyor. Troy döndü mü acaba, bir öğrensenize.

Annem Dr. Troy'u bulup getiriyor. Adam göz kapaklarımı ters çevirip bakıyor, sırtımı dinliyor ve beni arabasına attığı gibi hastaneye götürüyor. Annem doktorun peşinden koşu-

yor, doktor tifoya yakalandığımı, onun için ateşimin yüksek olduğunu söylüyor. Annem, Tanrım, bütün çocuklarımı böyle kaybedecek miyim, bu hiç bitmeyecek mi, diye ağlıyor. O da arabaya binip beni kucağına alıyor. Hastaneye gidene kadar ağlıyor.

Hastane yatağının bembeyaz çarşafları serin. Hemşirelerin üniformaları da bembeyaz ve tertemiz. Rahibe Rita da beyazlar giymiş. Dr. Humphrey ile Dr. Campbell'in boyunlarında asılı aletler var. Sırtıma, göğsüme buz gibi aletleri değdirip duruyorlar. Karyolamın başucuna asılı tüplerden uzanan boruları iğneyle sağ elimin üstüne ve ayak bileklerime bağlıyorlar. Sana kan veriyoruz, Francis, diyor, Rahibe Rita. Sarsfield Kışlası'ndan askerlerin bağışladığı kanlar bunlar.

Annem başımdan ayrılmıyor. Hemşire, bu çok olağanüstü bir durum, diyor, anneme. Ateşli Hastalıklar Hastanesi'ne mikrop kapacakları endişesiyle hiç kimseyi yatırmazlar. Ama oğlunuzun durumu için yüzünden size bir ayrıcalık tanıdılar. Eğer bunu atlatırsa, korkmayın.

Ben sürekli uyuyorum. Bir keresinde, gözlerimi açtığımda annem yok, ama odada bir hareket var. Rahip Gofrey gelmiş. Odanın bir köşesinde masaya oturmuş dua okuyor. Tekrar dalmışım. Beni uyandırıyorlar ve Rahip Gorey alnıma yağlar sürerek dua ediyor. Bu yağ sürme işleminin bir ölüm duası olduğunu biliyorum ve öleceğimi anlıyorum, ama bu bile umurumda değil. Beni zorla kaldırıp ağzıma kutsal ekmeği verdiklerinde ödüm kopuyor, çünkü midem bulanacak diye korkuyorum. Ama tekrar uykuya dalıveriyorum. Uyandığımda, ağzımda ekmek filan yok.

Hava kararmış. Başucumda Dr. Campbell oturuyor. Bileğimi tutmuş, gözü saatte. Kızıl saçlı, gözlüklü bir adam. Benimle konuşurken her zaman gülümsüyor. Odada dolanıyor, camdan bakınıyor, bir şeyler mırıldanıyor. Derken, bir sandalyeye kıvrılıp uyukluyor. Uykusunda horluyor ve osuruyor. Artık iyileşeceğime inanıyorum, çünkü bir dok-

tor ölümcül bir hastalığa yakalanmış bir çocuğun karşısında uyuyup osurmaz. Rahibe Rita sabah pırıl pırıl güneşin altında bembeyaz üniformasıyla doktorun yaptığı gibi, bileğimi tutup saatine bakıyor. Gülümseyerek, Evet, Francis, diyor. İşin zor kısmını atlattık. Tanrı dualarımızı kabul etti. Biliyor musun, okuldan yüzlerce çocuk senin için dua etti. Yüzlerce!

Verilen kanla sağ kolumla ayak bileklerimdeki damarlarımın atışını hissediyorum. Çocukların duaları umurumda bile değil. Rahibe Rita odadan çıkarken, bembeyaz üniformasının hışırtısını ve elindeki tespihin sesini duyuyorum. Tekrar dalıyorum. Uyandığımda, babam yatağın kenarına oturmuş, elimi tutuyor.

Uyandın mı, oğlum?

Ağzım kupkuru. Bir tek kelime edemiyorum. Sadece elimle ağzımı işaret ediyorum. Babam hemen bir bardak su uzatıyor. Su tatlı ve serin. Babam elimi sıkıyor ve, sen güçlü bir askersin, evlat, diyor. Öyle ya! Bana asker kanı vermişlerdi.

Artık tüpleri çıkarmışlar. Başucumdaki şişeler de kaldırılmış.

Rahibe Rita odaya geliyor ve babama artık gitmesi gerektiğini söylüyor. Onun gitmesini istemiyorum, çünkü babam çok üzgün görünüyor. Paddy Clohessy'in, okulda kekimden çıkan üzümü verdiğim günkü ifadesini andıran o üzüntülü hâli beni çok etkiliyor. Babamın üzülmesine hiç dayanamam zaten. Onu öyle görünce ağlamaya başlıyorum. Rahibe Rita, aşkolsun, Francis, diyor. Askerler hiç ağlar mı? Yarın sana müthiş bir sürprizimiz var. Hiç ummayacağın bir şey! Hadi, söyleyeyim istersen. Sabah kahvaltısında nefis bisküvilerle çay vereceğiz sana. Ve baban da bir iki gün sonra tekrar gelecek. Öyle değil mi, Mr. McCourt?

Babam başını sallayarak uzanıp tekrar elimi tutuyor. Gözlerimin içine bakıyor ve geri dönüp odadan çıkacakken duruyor. Tekrar yanıma geliyor ve alnımdan öpüyor. Hayatımda

ilk kez babam beni böyle öpüyor. Mutluluktan uçacak gibi oluyorum.

Odada iki yatak daha var ama ikisi de boş. Hemşire, hastanedeki tek tifo hastası sensin diyor ve bunu atlatmamın bir mucize olduğunu söylüyor.

Yanımdaki oda da boştu, ama bir sabah oradan bir kızın bana seslendiğini duydum. Huu, hu! Tifolu çocuk, uyanık mısın?

Evet.

Kendini daha iyi hissediyor musun?

Evet.

Neden hâlâ oradasın, peki?

Bilmem. Hâlâ yatıyorum. Kollarıma bacaklarıma iğneler sokup kan verdiler. Şimdi de ilaç alıyorum.

Biraz kendinden söz etsene.

Bu ne biçim soru, diye düşünüyorum ve ne diyeceğimi bilemiyorum.

Hey! Orada mısın?

Evet.

Adın ne?

Frank.

Güzel bir isim. Benimki Patricia Madigan. Kaç yaşındasın?

On.

Kız düş kırıklığına uğramış gibi susuyor.

Ağustos ayında on bir olacağım. Yani, bir ay sonra.

Bu daha iyi. Ben de senden bir ay sonra on dört olacağım. Eylül ayında. Benim neden hastanede yattığımı sormayacak mısın?

Neden?

Difteri ve bir hastalık daha geçirdim.

Bir şey daha, ne demek?

Doktorlar da bilmiyor. Babam uzun yıllar Afrika'da yaşamış, belki orada kaptığı bir hastalık olabilir, diyorlar. Ben de ölümlerden döndüm. Eee, biraz tipini tarif etsene.

Siyah saçlıyım.

Milyonlarca siyah saçlı insan var.

Gözlerim kahverengi ama ela dedikleri renkten. Yeşil karışık.

Ela gözlü binlerce insan var.

Sağ elimin üstü ve ayak bileklerim dikiş içinde. Bana asker kanı verdiler.

Ah, sahi mi?

Evet.

Desene, asker gibi selam verip 'rap rap' yürüyeceksin artık!

Bir kumaş hışırtısı ve tespih sesi duyuyorum ve ardından Rahibe Rita'nın sesi geliyor: Ne oluyor orada? Odadan odaya konuşmak yok! Hele, bir kızla bir erkek! Beni duydun mu, Patricia?

Evet, Rahibe Rita.

Francis, sen de duydun mu?

Evet, Rahibe Rita.

İkiniz de bu hastalıkları atlattığınız için Tanrı'ya dua ediyor olmalısınız. Tespih çekip başucunuzda duran dua kitaplarını okuyor olmanız gerek. Bir daha birbirinizle konuştuğunuzu duymayayım.

Odanın kapısından bana parmağını salıyor. Hele sen, Francis! Yüzlerce, binlerce çocuk senin için o kadar da dua etti. Şükretmelisin!

Rahibe Rita gittikten sonra, bir süre sessizlik oluyor. Derken, Patricia'nın fısıldayarak, şükretmelisin, Francis, şükretmelisin, dediğini duyuyorum. Tespih çekin, tespih! Öyle çok gülüyorum ki, hemşirelerden biri, bir şey mi oldu, diye koşarak odama dalıyor. Hem de, beni en çok ürküten hemşirelerden biri. Ne o, Francis? Gülüyorsun, ha! Şu Madigan denen kızla yine konuşuyorsunuz, değil mi? Rahibe Rita'ya bunu derhal rapor edeceğim. Zaten bu kadar gülmen de senin için hiç iyi olmaz. İç organların bir zarar görürse, karışmam.

Hemşirenin uzaklaşmasıyla, Patricia'nın sesi duyuluyor. Gülüyorsun, ha Francis! İç organların için bu hiç de iyi olmaz. Tespihini çek ve iç organların için dua et, Francis.

Perşembe günleri annem ziyarete geliyor. Babamı da görmek istiyorum. Artık tehlikeyi atlatmış durumdayım ama sadece bir ziyaretçiye izin veriyorlar. Hem annem babamın işte olduğunu söylüyor. Tanrım, savaş varken işine devam etsin de, diyor. Şu İngilizler un için ölüyor. Annemin bana çikolata getirmesinden, babamın işe devam ettiğini anlıyorum. Çünkü işsizlik sigortasından gelen parayla bana asla çikolata alamazdı. Annem babamdan mesajlar getiriyor. Babam, kardeşlerimin benim için dua ettiklerini ve hastanede doktor ve hemşirelerle rahibelerin sözünü dinlememi, dua etmeyi de ihmal etmememi söylüyor. Annemin ifadesine göre, çaresiz durumların azizi St. Jude'nin beni kurtardığına inanıyormuş.

Gerçekten de, durumum çaresizdi, bunu biliyorum.

Patricia başucunda iki kitabı olduğunu anlatıyor. Biri şiir kitabıymış ve onu çok sevdiğini söylüyor. Diğeri ise, İngiltere Tarihi adlı bir kitap. Bu kitabı isteyip istemediğimi soruyor ve kitabı yerleri silen hademe Seamus'a veriyor. Adamcağız kitabı getiriyor, ama difterili bir hastadan tifolu bir hastaya herhangi bir şey vermesinin yanlış olduğunu, mikrop taşıyacağını ve eğer ben de difteri olursam bunu onun yaptığını anlayacaklarını, işinden olacağını sıralayarak söyleniyor. İşimden olursam sokaklarda İrlanda şarkıları söyleyerek elimde bir teneke kutuyla dolaşmak zorunda kalırım. Bunu yapabilirim, diyor. Çünkü bu vatanın yüzyıllardır çektiklerinden sonra bütün kahramanlık şarkılarını ezberledim. Başka şarkı da bilmiyorum zaten. Bir de viski içmenin keyfi hakkında şarkılar söylerim.

Ah, evet, Roddy McCorley şarkılarını biliyor. Tam bana söylerken, Hemşire Kerry odaya gelip, ne oluyor, Seamus, diye, onu azarlıyor. Bu hastanede şarkı söylenmeyeceğini herkesten çok senin bilmen gerekir. Bu durumu Rahibe Rita'ya bildireceğim.

Yalvarırım bunu yapmayın, Hemşire Kerry.

Bu seferlik göz yumacağım ama şarkı söylemenin hastalar üzerinde kötü etki yapacağını bilmen gerek.

Hemşire gittikten sonra, Seamus bana birkaç şarkı öğreteceğini çünkü, aslında, şarkı söylemenin hastalara çok iyi geldiğini söylüyor. Tek başına bir hastane odasında vakit geçirmek için bundan daha iyi bir şey olamaz. Seamus bana Patricia'nın çok tatlı bir kız olduğunu, on beş günde bir annesinin gönderdiği şekerlerden kendisine de verdiğini, söylüyor. Yerleri silmeyi bırakarak Patricia'ya sesleniyor: Frankie'ye çok tatlı bir kız olduğunu anlatıyorum. Patricia, sen de çok tatlı bir insansın, Seamus, diyor. Seamus gülümsüyor. Kırk yaşlarında hiç evlenmemiş ve çocuğu yok. Ateşli Hastalıklar Hastanesi'ne gelen çocuklarla oyalanıyor olmalı. Kitabı bana verirken, şu İngilizler'in bize yaptıklarından sonra böyle bir kitap okumanı hiç istemezdim, ama hastanede İrlanda tarihiyle ilgili bir kitap yok ne yazık ki, diyor. Kitapta Kral Alfred ile Fatih William'dan başlayarak Edward'a kadar bütün kral ve kraliçelerden söz ediliyor. Kral Edward tahta geçebilmek için sonsuza dek annesi Victoria'nın ölmesini beklemek zorunda kalmış. Bu kitapta ilk kez Shakespeare'den iki satır okuyorum:

"Bu korkunç koşulların beni zorlamasıyla, ne yazık ki, düşmanım olduğunuza inanmak zorundayım."

Tarih yazarı bu sözleri, VIII. Henry'nin karısı Catherine'in, Kardinal Wolsey'e söylemiş olduğunu anlatıyor. Kardinal Wolsey Catherine'in kafasını uçurtmak istiyormuş. Bütün bunları anlayamıyorum ama Shakespeare'in sözleri beni çok etkiliyor. Sözcükler ağzımda, sanki mücevher kadar değerli. Şu Shakespeare'i okuyarak hastanede daha bir yıl kalabilirim.

Patricia, 'bu koşulların beni zorlamasıyla' sözlerini an-

lamadığını söylüyor. Zaten Shakespeare'i sevmiyor. Kendi şiir kitabından bir baykuşla kedinin şiirini okuyor. Bana çok saçma geliyor, ama bunu söylediğimde Patricia çok güceniyor. Bir daha sana şiir okumayacağım! Seamus işini gücünü bırakıp bize bir şiir yüzünden kavga etmememizi öğütlüyor. Evlendiğinizde kavga edeceğiniz zamanlar çok olacak, diyor. Patricia ile birbirimizden özür diliyoruz ve bana bir şiir daha okuyor. Bunu ezberleyip, hemşirelerin ve rahibelerin çekildiği bir saatte ona okuyacağım.

Rüzgâr karanlıkla kuşatılmış ağaçların arasında dolaşırken,
Bulutlu denizler üzerinde çalkalanan bir kalyon gibiydi ay
Yol kurdela gibi kıvrılıyordu, mor renkli kıraç topraklarda
Ve bir haydut atının üzerinde eski hana doğru yaklaşıyordu
Şapkasını Fransız gibi kaşına eğmiş, boynunda dantel bir yaka
Bordo kadifeden bir ceket giymiş, geyik derisi pantalonu
Sımsıkı, hiç kırışıksız; dimdik ve dolu dizgin geliyordu
Dizlerine kadar uzanmıştı çizmeleri, pırıl pırıl sürüyordu atını
Işıl ışıldı kılıcının kabzası yıldızların ışığında
Bir mücevher gibi parlıyordu tabancasının sapı.

Her gün sabırsızlıkla hemşirelerin, rahibelerin ve doktorların başımdan gitmesini ve Patricia'nın şiire devam etmesini bekliyorum. Askerler pusuda bekliyorlar, çünkü haydut sevgilisine ay çıktığında geleceğini söylemiş. Hiçbir engel tanımayacak, yollar kapansa da gelecek.

Bunu ben de Patricia için yapabilmek istiyorum. Hiçbir engel tanımadan, yollar kapansa da, ay ışığında, yan odaya gidip Patricia'ya kavuşmak istiyorum. Patricia o gün şiirin son kıtasını okumaya hazırlanırken Hemşire Kerry geliyor ve ikimizi de bir güzel azarlıyor: Size odadan odaya konuşmak yok demedim mi! Bir difteri hastası bir tifolu hasta ile konuşamaz. Ya da tifolu bir hasta difterili bir hastayla! Sizi uyarmıştım! Seamus, al bu çocuğu Rahibe Rita'nın yanına

çıkart. Bir tek kelime konuştuklarını duyarsanız, derhal bana getirin demişti. Evet, sizi çok uyardık, ama dinlemediniz. Hadi, Seamus!

Ama bunda ne var, Hemşire Kerry. Çocuklar sadece şiir okuyordu.

Seamus, sana ne diyorsam onu yap!

Seamus yatağa eğilip, kulağıma, kusura bakma, Frankie, diye fısıldıyor.

Şu tarih kitabını sakla, diyerek beni kucağına alıyor. Tüy kadar hafifsin, diyor. Bu arada, Patricia'nın odasının önünden geçerken onu görmeye çalışıyorum, ama sadece yastığın üstüne yayılmış simsiyah saçlarını görebiliyorum. Rahibe Rita ile koridorda karşılaşıyoruz; onu çok büyük bir düş kırıklığına uğrattığımı söylüyor. Tanrı'nın beni böyle bir hastalıktan kurtarmasına, yüzlerce ve binlerce okul arkadaşımın benim için dua etmesine, Ateşli Hastalıklar Hastanesi'ndeki hemşire, rahibe ve doktorların sana gösterdikleri ilgi ve özene karşın bunu mu yapacaktın! Annenle babanın seni görmesine bile izin verdik. Bunu sadece senin için yaptık. Ama sen bütün bunlara karşılık Patricia Madigan'la aptal şiirler okumaya devam ettin. Bir difteri hastasıyla tifolu bir hasta arasında böyle bir şeyin yasak olduğunu kaç kez söylememize karşın! Yukarıdaki koğuşta bu günahımla baş başa kalacağımı da sözlerine ekliyor. Dinsiz bir İngiliz haydutla günah işleyen kırmızı dudaklı bir kızın şiirini ezberleyene kadar, duanı edip azizlerden birinin hayatını okumalıydın. Rahibe Rita bu şiiri -bizim iyiliğimiz için- okumayı kendine görev bilmiş ve okumuş. Bu şiir yüzünden günah çıkartmam gerekecek, diyor.

Hemşire Kerry bizimle üst kata geliyor. Trabzanlara tutunarak oflaya puflaya, bundan sonra en ufak bir şikâyetin olduğunda bunca merdiveni tırmanıp yanına gelmemi hiç bekleme, diyor.

Koğuşta yirmi kadar yatak var. Hepsi de boş. Hemşire,

Seamus'a beni en dipteki yatağa yatırmasını söylüyor. Kapıdan geçen biriyle filan konuşmaya kalkışmasın. Gerçi, bu katta bir tek kişi bile bulunmaz, diyor. Açlık Dönemi'nde bu koğuşta sadece ölü yıkanmış. Geceleri bütün bu insanların acı çığlıklarının duyulduğu anlatılırmış. Böylece, İngilizlerin bize neler yaptıklarını anlarsın belki. Burada insanlar ölürken duygusuzca, hiç acımadan, koskocaman malikanelerinde en iyi şarapları içerek bifteklerini yiyorlardı. Küçücük çocuklar açlıktan çayırlardaki otlarla karınlarını doyurmaya çalışırken, onlar keyif çatıyordu Tanrı bizi böyle günlerden korusun!

Seamus da bunun çok korkunç olduğunu düşünüyor ve gece yarısı ağızları ot yemekten yemyeşil olmuş çocukların ruhlarının koridorlarda gezindiğini anlatıyor. Hemşire ateşime bakıyor. Ateşin yükselmiş. Bu gece doğru dürüst uyu. Artık, hiçbir zaman saçlarının kırlaştığını göremeyecek olan o Patricia Madigan seni rahatsız edemeyecek.

Seamus'a bakarak acıklı acıklı başını sallıyor ve Seamus da aynı şekilde karşılık veriyor.

Hemşireler ve rahibeler, on yaşında bir çocuğun bu konuşmaları anlayabileceğini hiç düşünmüyorlar. Dokuzunu doldurup onuna basmak üzere olan bir çocuğun, kafaüstü düşen Pat Dayı gibi olduğunu sanıyorlar. Hemşire de, Patricia ile ilgili söylediklerini anlayamayacağımı sanıyor. Oysa Patricia'nın öleceğini kastettiğini biliyorum ve hemşirenin kötü bir şiir olduğunu söylediği o güzel şiiri bana öğreten bu kız için ağlayamıyorum bile.

Hemşire, odacı Seamus'a yerleri silmesini söyleyerek gidiyor. Seamus, onun Rahibe Rita'ya bütün bunları yetiştirmesine çok kızıyor ve odadan odaya kitap okuyarak birbirimize nasıl mikrop geçireceğimizi anlayamadığını söylüyor. En fazla birbirinize âşık olursunuz, diyor. Ama bu yaşta olmaz. Sen kaç yaşındaydın? Onu bitirip on bire basmak üzere misin? Hiç böyle şey görmedim. Hastanedeki küçücük hasta bir çocuğu şiir okumak yüzünden tek başına bir koğuşa ka-

patıp ceza veriyorlar. Bunu "*Limerick Leader*" gazetesine vermeli. Ama Rahibe Rita böyle konuştuğumu duyacak olursa, beni işten atar. Her neyse, Frankie, diyor. Nasılsa, yakında buradan çıkacaksın. O zaman istediğin kadar şiir okuyabilirsin. Ama zavallı Patricia için bir şey diyemeyeceğim. Tanrı hepimize yardım etsin.

İki gün sonra Patricia ile ilgili diyeceğini diyor. Zavallı kızcağız yatağında sürgü kullanması gerekirken tuvalete kalkıyor ve düşüp ölüyor. Seamus yerleri silerken gözlerinden yaşlar akıyor. Korkunç bir şey! O kadar güzel bir insanın tuvalette ölmesi korkunç bir şey! Frankie, senin bu koğuşa gönderilerek cezalandırılmana çok üzülmüştü. Hepsi benim suçum, diyerek senden özür dilediğini iletmemi istemişti. Onun suçu değildi, Seamus.

Biliyorum. Zaten ona da böyle söylemiştim.

Patricia ölüyor ve ben haydutla sevgilisi Bess'e ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğim. Seamus'a soruyorum ama o hiç şiir bilmediğini söylüyor. Hele, İngiliz şiirlerini. Bir İrlanda şiiri biliyorum ama periler hakkında. Böyle haydut filan yok o şiirde, diyor. Ama bara gittiğinde bu şiiri arkadaşlarına soracağına söz veriyor. Barlarda sürekli şiirler okuyan birileri olur, diyor. Bu arada, sen de İngiliz Tarihi'ni okumaya devam et ve onların hiyanetini gör. "Hiyanet" ne demek bilmiyorum. Seamus da bilmiyor, ama İngilizlerin yaptığı kötü bir şey olduğu muhakkak.

Seamus haftada üç gün yerleri silmeye geliyor. Hemşire her sabah ateşimi ölçüp nabzıma bakmak için uğruyor. Doktor da, boynundaki aletle göğsümü dinlemeye devam ediyor. Ee, bizim küçük asker nasıl bakalım, diyorlar. Mavi elbiseli bir kız üç öğün yemeğimi getiriyor ama benimle hiç konuşmuyor. Seamus kızın kafadan kontak olduğunu söylüyor ve sakın onunla konuşma, diyor.

Temmuz ayında günler epeyce uzun. Akşam olup da hava kararacak diye ödüm kopuyor. Tavanda sadece iki ampul ya-

nıyor, ama akşam çayımla ilaçlarımı verdikten sonra ışıkları tamamen söndürüyorlar. Hemşire, gözlerini kapat ve uyu, diyor ama ben uyuyamıyorum. Koğuştaki diğer on dokuz yatakta ağızları ot yemekten yemyeşil olmuş çocukları görüyorum. Hepsi ölmek üzere. Bir kaşık çorba diye yalvarıyorlar. Protestan çorbası ya da herhangi bir çorba. Yastığımla yüzümü örtüyorum. Başıma toplanıp annemin o hafta getirdiği çikolatayı elimden almak için üzerime saldırmalarından korkuyorum.

Aslında annem o çikolatayı göndermek zorunda kaldı, kendisi yanıma gelemedi, çünkü artık ziyaretçiler yasak. Rahibe Rita, Ateşli Hastalıklar Hastanesi'nde ziyaretçilere izin verilmesinin bir ayrıcalık olduğunu tekrarlayıp duruyor. Ama ben Patricia ile konuştuğum için ve o kötü şiiri okuduğum için bunu hak etmediğimi göstermişim. Birkaç haftaya kadar buradan çıkacaksın, diyor. Altı haftadır yataktaydın, artık yavaş yavaş yürümeye alışmalısın. Yarın yataktan çıkıp yürüme denemesi yapacaksın. Bebekliğimden bu yana yürümeyi bilen biri olarak, neden tekrar yürümeyi denemem gerektiğini anlamıyorum ama ertesi sabah hemşire beni kaldırdığında karyolanın dibine yığılıp kalıyorum. Gördün mü, bak, yeniden bebek oldun, diye bana gülüyor.

Kendi karyolamdan yanımdaki karyolaya gidip gelerek yürümeye çalışyorum. Tekrar bir bebek olmak istemiyorum. Ve artık bu koğuşta kalmak istemiyorum. Ne Patricia var ne de haydutla sevgilisi. Geceleri ağızları yemyeşil, bir deri bir kemik aç çocukların çikolatamı almak için ellerini bana uzatmalarına dayanamıyorum.

Seamus bir gün bardaki bir adamdan şiirin tamamını öğrendiğini söylüyor. Çok acıklı bir sonu var, diyor. Sana okumamı ister misin? Aslında, okuma yazma bilmediği için şiiri ezberlemiş. Ve koğuşun ortasında uzun saplı süpürgesine yaslanarak şiiri okuyor.

Buz gibi sessizlikte nal sesleri yankılanıyordu

Haydut yaklaşıyor...yaklaşıyordu,
Pırıl pırıldı sevdiğinin yüzü ayışığında,
Gözleri büyüdü bir an ve son bir soluk aldı.
Tetiğe dayadı parmağını, silah patladı.
Silahın sesi ve ölümüyle sevgili atlısını uyardı.

Atlı silah sesini duyup kaçar, ama gün ışırken Bess'in öldüğünü öğrenir. İntikam için geri dönmüştür ama kırmızı ceketliler tarafından öldürülür.

Mahmuzları kan rengiydi ceketi şarap rengi,
Yol üstünde vurduklarında atlıyı, o öğle vakti.
Bir köpek gibi ortada bıraktılar cesedini.
O güzelim dantel yakası kan içindeydi.

Seamus koluyla gözyaşlarını siliyor ve içini çekiyor. Akşam karıma da okudum bu şiiri, diyor. Sabaha kadar ağladı. Bu askerler zaten İrlandalılar'a da hiç acımadılar. Başımıza ne geldiyse onların yüzünden geldi, diye söylendi durdu kadıncağız. Seamus, başka istediğin şiir olursa ben yine barda öğrenir, kafama yazar ve sana getiririm, diyor.

Seamus'un kafadan kontak dediği mavi elbiseli kız bir gün, okumak için sana bir kitap getireyim mi, diye soruveriyor. Ve Oppenheim'in bir kitabını getiriyor: "Mr. Ernest Bliss'in İlginç Sorgulaması" adlı kitap, boş gezenin boş kalfası bir İngiliz'in bunalımını anlatıyor. Adam çok zengin ama para bile umurunda değil. Uşağı her sabah gazetesiyle kahvaltısını getiriyor: Çay, yumurta, reçel, ekmek. Ama adam, götür bunları, diyor. Hayat öyle boş ve anlamsız ki... ne gazete okuyor ne de yumurtasını yiyor.Derken bir gün doktoru, Londra'nın doğu kesiminde yoksul halkın arasında yaşamasını öneriyor. Böylece, kendi hayatının değerini anlayacağını söylüyor. Gerçekten de, adam yoksul halkın arasına

karışıyor ve fakir bir kıza aşık oluyor. Onu alıp Londra'nın batısındaki zengin evine getiriyor.Oradan yoksul insanlara yardım ediyor ve kendi rahat yaşantısı içinde artık sıkılmıyor. Seamus okuduklarımı ona anlatmama bayılıyor. Ernest Bliss olayının uydurma bir şey olduğunu söylüyor. Aklı başında bir insan çok zengin olduğu için ve önüne gelen yumurtaları yemek istemediği için kalkıp da doktora gitmez, diyor. Ama kim bilir, belki de, İngiltere'de böyle insanlar vardır. İrlanda'da böyle bir şeye asla rastlayamazsın. Yumurtasını yemek istemeyen birini olsa olsa tımarhaneye tıkarlar. Eve dönüp Malachy'ye yumurtasını yemek istemeyen bu garip adamdan bahsetmek için sabırsızlanıyorum. Malachy bunları dinlerken kendini yerlere atacak! Böyle bir şey imkânsız, diyecek, sen bunu uyduruyorsun. Ama ona adamın İngiliz olduğunu söylediğim zaman durumu anlayacak.

Mavi elbiseli kıza bu kitabın saçma olduğunu söyleyemedim, çünkü onu gücendiririm diye korktum. Kitabı bitirdiysen başka bir tane daha getirebilirim, diyor. Hastalardan kalmış bir kocaman kutu kitap olduğunu söylüyor. Ve "Tom Brown'un Okul Günleri" diye bir başka kitap getiriyor. Bunu okumakta zorlanıyorum ama P.G. Wodehouse'ın kitaplarına gülmekten ölüyorum.

Bertie Wooster ile Jeeves'in hikâyesi nefis. Bertie Wooster da çok zengin ama o her sabah yumurtasını yiyor, çünkü Jeeves'in diline düşmekten korkuyor. Bu kitaplar hakkında mavi elbiseli kızla konuşabilmeyi çok istiyorum, ama Hemşire Kerry ve Rahibe Rita bunu duyacak olurlarsa beni daha da üst kata, daha da büyük bir koğuşa atarlar diye korkuyorum. Bu kez elli yataklı koskocaman bir koğuşta ağızları yemyeşil bir sürü çocuk çikolatama saldıracak. Geceleri yatağımda kendi kendime Tom Brown'un okul günlerini ve Wodehouse'un bütün komik karakterlerini düşünüyorum. Haydutla kırmızı dudaklı sevgilisini istediğim kadar rüyamda görebiliyorum. Hemşireler ve rahibeler buna hiçbir şey yapamaz.

İnsanın kafasının içine kimsenin karışamaması çok güzel bir şey. Ağustos ayına giriyoruz ve ben on bir yaşıma basıyorum. İki aydır hastanedeyim. Noel'de eve çıkıp çıkamayacağımı merak ediyorum. Hemşire Kerry diz çöküp Tanrı'ya şükretmem gerektiğini söyleyip duruyor.

Yaşadığına şükret, ve hiçbir şeyden şikâyet etme.

Şikâyet ettiğim yok, sadece Noel'de eve çıkabilecek miyim diye merak ediyorum.

Buna cevap vermiyor ve uslu bir çocuk olmazsam, beni Rahibe Rita'yı göndereceğini, onun bana uslu bir çocuk olmayı öğreteceğini söylüyor.

Doğum günümde annem hastaneye geliyor ve bana bir paket yolluyor. İçinden iki tane çikolata ve bütün mahalledekilerin imzasıyla bir not çıkıyor: Bir an önce iyileş ve eve dön, Koca Asker Frankie! Hemşire Kelly annemle bir camekanın ardından konuşmama izin veriyor. Ama camekân çok yüksek ve Seamus beni omzuna çıkarıyor. Eve dönmek istiyorum, anne, diyorum. Biraz daha kendini toparla, yakında eve geleceksin. Seamus on bir yaşında olmanın çok önemli olduğunu söylüyor. Yakında tıraş olmaya başlayacaksın ve bir işe girip para kazanacaksın. Sonra, her erkek gibi sen de bara gidip biranı içeceksin.

On dördüncü hafta Rahibe Rita artık eve dönebileceğimi söylüyor. Ne kadar şanslısın, diyor. Bugün Aziz Francis'in Ziyafet Günü. Aslında, şiir ve Patricia Madigan olayı dışında çok iyi bir hastaydın. Huzur içinde yatsın. Bu arada, Noel'de hastanedeki büyük ziyafete katılabileceğimi söylüyor. Annem beni almaya geliyor. Benim yürüyüşümle Union Cross'taki otobüs durağına güç bela varıyoruz. Annem, acele etme, diyor. Üç buçuk ay dayandık, biraz daha dayanabiliriz. Barrack ve Roden Yolu'nda herkes evlerinin kapısına çıkmış, beni karşılıyor. Bana, Büyük Asker, diyorlar. Michael ve Malachy yola koşup beni karşılıyorlar. Hey, ne kadar yavaş yürüyorsun! Yoksa artık eskisi gibi koşamayacak mısın?

Güzel bir gün... ve eve girip babamın kucağında Alphie ile mutfakta oturduğunu görene kadar çok mutluyum. Ama o anda içimde bir boşluk duygusu hissediyorum, çünkü babamın yine işten çıkmış olduğunu anlıyorum. Onun hâlâ bir işi olduğuna çok inanmıştım. Annem öyle söylüyordu. Artık evimizde yiyecek ve giyecek sıkıntısı çekmeyeceğimizi düşünüyordum. Babam bana gülümsüyor. Bak Alphie, büyük ağabeyin eve döndü, diyor. Annem ona, doktorun çok iyi dinlenmem ve çok iyi beslenmem gerektiğini tembih ettiğini söylüyor. Biftek yiyerek kendini toparlayabilirmiş. Babam başını sallıyor. Annem küçük bir et tabletinden bana çorba yapıyor. Michael ile Malachy çorbayı içmemi izliyorlar ve onlar da aynısından istiyorlar. Annem, haydi gidin bakayım, diyor. Siz tifo geçirmediniz. Doktor erken yatmamı söylediği için annem beni yatırıyor. Pireleri temizlemek için epey uğraşmış, ama hava ısındıkça pireler daha beter çoğalmış. Annem, nereni yiyecekler, sırf kemik kalmışsın, diyor. Yatağa yatıp hastanede her gün değişen tertemiz çarşafları düşünüyorum. Bir tek pire bile yoktu ve tuvalette oturup kitap okuyabiliyordum. Biri gelip de, hey içerde öldün mü, diye sorana kadar kitaba kaptırıyordum. Hastanedeki odamın banyosu da vardı ve küvetin içinde istediğim kadar uzanıp Shakespeare'in sözlerini düşünebiliyordum.

"Bu korkunç koşulların beni zorlamasıyla, maalesef, düşmanım olduğunuza inanmak zorunda kaldım."

Derken, eve geldiğim o gece Shakespeare'den bildiğim tek şey olan bu iki satırla uykuya dalıyorum.

Ertesi sabah Malachy ve Michael okula gitmek üzere kalktıklarında, annem bana yatakta kalabileceğimi söylüyor. Malachy artık beşinci sınıfta, öğretmeni de, malum, Mr. O'Dea. Malachy o koskoca kırmızı kitabı ezberlemekten çok mutlu. Öğrendiklerini herkese anlatmaya bayılıyor. Euclid ve din hakkındaki konular ile İngilizler'in sekiz yüz yıldır İrlandalılara yaptıkları şeyler okulda halen aynı şekilde vurgulanıyor.

Ben artık yataktan çıkmak istiyorum. Ekim ayındayız. Havalar çok güzel ve dışarıda oturup evimizin karşısındaki duvarın üzerinden güneşin tatlı bir eğimle batışını izlemek istiyorum. Mikey Moloney bana P.G. Wodehouse'ın kitaplarını getiriyor. Bu kitapları babası kitaplıktan alıyor ve ben Ukridge, Bertie Wooster ile tüm Mullinerler'i okuyarak müthiş zevkli günler geçiriyorum. Babam da, en sevdiği kitabını okumama izin veriyor: "John Mitchel'in Hapishane Günlüğü". Kitap, İngilizlerin sürgüne yolladığı İrlandalı bir asi hakkında. John Mitchel kaçmayacağına dair söz verirse, İngilizler onun sürgünde bulunduğu Avusturalya'da serbestçe dolaşabileceğini söylüyorlar ve John Mitchel şeref sözü veriyor. Ama bir gün onu kaçırmak üzere bir gemi geldiğinde İngiliz Sulh Hâkiminin ofisine gidiyor ve haberiniz olsun ben kaçıyorum, diyor. Sonra atına atladığı gibi soluğu New York'ta alıyor. Babam İrlanda için büyük kahramanlıklar yapan bu insanları ve hatta bu uğurda ölenleri hiç aklımdan çıkartmamam kaydıyla, Wodehouse'ın aptal kitaplarını okuyabileceğimi söylüyor. Bir gün, artık sonsuza dek evde oturamayacağıma karar veren annem beni okula götürüyor.

Yeni Müdür Mr. O'Halloran, okul başlayalı iki ay oldu, diyor. Çocuk çok şey kaçırdığı için, ne yazık ki, beşinci sınıfı yeniden okuyacak. Annem altıncı sınıfa hazır olduğum konusunda ısrar ediyor, ama Mr. O'Halloran çok kararlı. Üzgünüm, diyor. Çocuğu Mr. O'Dea'nın sınıfına götürün. Okulun koridorunda eski sınıfıma giderken, anneme beşinci sınıfı tekrar okumak istemediğimi söylüyorum. Malachy ile aynı sınıfta olmak ağırıma gidiyor. O benden bir yaş küçük. Üstelik, bir yıl önce İkinci Sınavı'mı da vermişim. Ama anlaşılan, geçirdiğim tifo yüzünden artık büyük bir çocuk sayılmıyorum; sadece bir yaş daha almış durumdayım. Annem, ne olacak canım, diyor. Onun için ne fark eder ki? Beni Malachy'nin sınıfına bırakıp gidiyor. Kardeşimin bütün arkadaşları bir alt sınıfa geri döndüğüm için bıyık altından gülüyor-

lar. Mr. O'Dea beni en ön sıraya oturtuyor ve suratını asma, yoksa kızılcık sopasının tadını hatırlatırım, diyor.

O gün bir mucize oluyor ve yerde bir peni buluyorum. En sevdiğim aziz olan aziz Francis'le Tanrı sayesinde oluyor bu. Bir an önce Kathleen O'Connell'in dükkânına koşup şeker almak için sabırsızlanıyorum, ama şu tifodan sonra pek de koşamıyorum. Hatta, zaman zaman yürürken bile duvara tutunmak zorunda kalıyorum. Gerçekten, çaresizim. Ama daha çok, beşinci sınıfı tekrar okumak zorunda kaldığım için kendimi çaresiz hissediyorum. Bir peni bulmuş olmam, Aziz Francis'in bir mucizesi. Beni en çok o anlar, diye düşünerek onu ziyaret etmeyi düşünüyorum. Ne var ki, Aziz Francis Limerick'in bir ucundaki bir kilisede. Oraya gitmem bir saat sürüyor. Duvarlara tutuna tutuna, yolda otura otura Aziz Francis'e giderken bir mum yakmanın bir peni olduğunu da düşünmüyor değilim. Acaba bu işten vazgeçip parayı saklasam mı? Ama Aziz Francis mutlaka beni anlayacaktır. O havada uçan kuşları, nehirde yüzen balıkları seviyor. Öyle palavradan biri değil. Heykelinin önünde diz çöküp kardeşimle aynı sınıfta okumak zorunda kalmamam için bir şeyler yapmasını söylüyorum. Şu anda mahallede gerine gerine, ağabeyi ile aynı sınıfta olmanın gururuyla dolaşıyordur, diyorum. Aziz Francis tek kelime etmiyor. Ama beni dinlediğinden eminim ve beşinci sınıfta tekrar okumamam için bir şeyler yapacağına inanıyorum. Bu kadar halsizken Limerick'in bir ucundan onu ziyarete gelmiş olmama karşılık, artık bu kadarını yapacaktır. Buraya geleceğime, pekâlâ, St. Joseph's Kilisesi'ne gidip İsa'nın kendisine mum yakabilirdim. Hem, böyle bir anımda bana yardım etmeyecek olduktan sonra onun adını taşımamın ne anlamı var ki?

Mr. O'Dea'nın sınıfında oturup bir yıl önce anlattıklarını dinlemeye devam ediyorum. Elimi kaldırıp sorularını cevaplamak istiyorum, ama, sen dur, diyor. Kardeşin cevap versin, bakalım. Mr. O'Dea aritmetik dersinde sınıfın test kâğıtları-

nı, edebiyat dersinde de yazdırdığı yazıları bana düzelttiriyor. Bana özel kompozisyon konuları veriyor ve yazdıklarımı sınıfa okuyorum. Geçen yıl kendisinden öğrendiklerime pek güveniyor. Frank McCourt sizlere geçen yıl ne kadar çok şey öğrendiğimizi gösterecek. Öyle değil mi, Frank? İsa eğer Limerick'te yaşasaydı ne olurdu, bunu sizlere Frank anlatacak. Kutsal Aile'nin Kardeşlik Derneği simgesi olan Limerick, İrlanda'nın en kutsal şehridir. İsa bu şehirde yaşasaydı, asla çarmıha gerilmezdi, çünkü Limerick'in insanları her zaman iyi birer Katolik olmuşlardır. Evet, Mr. McCourt, bu akşam evde bu kompozisyonu yazıp yarın sınıfta okuyacaksın.

Babam Mr. O'Dea'nın fazla hayalci bir insan olduğunu söylüyor. İsa Limerick'te çarmıha gerilseydi, Shannon Nehri'nin ve bu havanın rutubetinden daha da beter acı çekerdi herhalde, diyor. Ardından da, kasketini başına geçirip uzun yürüyüşlerinden birine çıkıyor. Ve İsa'nın Limerick'te yaşaması konusunu tek başıma düşünmek zorunda kalıyorum. Ertesi gün, Mr. O'Dea, hadi bakalım, Frank, diyor. Bize kompozisyonunu oku. Kompozisyonumun adı...

Adı değil, başlığı! Kompozisyonumun başlığı... "İsa ve Hava Şartları."

Ne?

"İsa ve Hava Şartları."

Pekâlâ, oku bakalım.

Kompozisyonum şöyle: Hazreti İsa eğer Limerick'te yaşamış olsaydı, buranın havasını pek sevmezdi sanıyorum. Limerick çok yağışlıdır ve Shannon Nehri yüzünden bu şehrin havası her zaman rutubetlidir. Babam Shannon Nehri'nin iki erkek kardeşimin ölümüne neden olduğunu söyler. Bu nehir ölüm saçmaktadır. İsa'nın resimlerine baktığımızda, sadece incecik bir pamuklu kumaşla dolaştığını görüyoruz. Oralarda hiç yağış yoktur ve kimse aksırıp tıksırmaz. Veremlilere de rastlayamazsınız. Ve orada kimse çalışmaz. Tanrı'nın İsraillilere bağışladığı kudret helvası ile beslenir, yumruk-

larını sıkarak çarmıha gerilmiş İsa'nın önünde toplanırlar. İsa çarmıha gerilmeden önce, karnı acıktığında yoldaki bir incir ya da portakal ağacının meyvalarını koparark karnını doyururdu. Canı bir çeyrek bira çekecek olursa, elini boş bir bardağın üzerinde şöyle bir gezdirir ve bardak bira dolardı. Mary Magdalene ile kardeşi Martha'yı ziyarete gidip orada karnını doyurduğu da olurdu. Ona hiçbir şey sormadan önüne yemeğini koyarlardı. Sonra da, ayakları yıkanır ve Mary Magdalene saçlarıyla onun ayaklarını kuruturken, Martha bulaşıkları yıkardı. Bu bana göre pek adil değildi aslında. Ablası Hazreti İsa ile sohbet ederken, o ne diye bulaşık yıkasın? Kısacası, İsa'nın İsrailli olması daha iyi olmuş. Eğer İsa Limerickli olsaydı vereme yakalanıp bir ay içinde ölebilirdi. O zaman da, Katolik Kilisesi olmaz, bizim sınavlarımıza gerek kalmazdı. Bu büyük kitabı ezberlememiz ve İsa hakkında kompozisyonlar yazmamız da gerekmezdi. Son.

Mr. O'Dea bana garip garip bakıyor ve hiçbir şey söylemiyor. Böyle zamanlarda birinin canı yanar. Bunu bildiğim için, korkmaya başlıyorum.

Mr. McCourt, bu kompozisyonu kim yazdı?

Ben yazdım, efendim.

Bu kompozisyonu baban mı yazdı?

O yazmadı, efendim.

Buraya gel, bakayım.

Kapıdan çıkıyor ve ben de peşinden gidiyorum. Müdürün odasına giriyoruz ve Mr. O'Dea kompozisyonumu Mr. O'Halloran'a uzatıyor. O da kompozisyonumu okuduktan sonra bana garip garip bakıyor.

Bu kompozisyonu sen mi yazdın?

Ben yazdım, efendim.

Ve ben beşinci sınıftan alınıp altıncı sınıfa, arkadaşlarımın arasına katılıyorum. Paddy, Fintan, Quigley, hepsi oradalar. O gün okuldan çıkar çıkmaz, tifodan sonra hâlâ kurtulamadığım halsizliğe rağmen Aziz Francis'i ziyaret ediyorum.

Yollarda duvarlara yaslanarak ve merdivenlere, kaldırımlara oturarak ona teşekkür etmeye gidiyorum. Bu arada, kompozisyonda yazdıklarımın iyi bir şeyler mi yoksa kötü bir şeyler mi olduğunu pek anlamış değilim.

Mr. Thomas K. O'Halloran aynı anda altı, yedi ve sekizinci sınıflara bir tek odada ders veriyor. Kafa şekli Başkan Roosevelt'e benziyor ve altın çerçeveli gözlükleri var. Lacivert ya da gri takım elbiseler giyiyor. Yeleğinin bir cebinden diğerine sarkıtılmış altın bir de zincir takıyor. Ona Seksek diyorlar çünkü bacakları çok kısa ve hoplaya hoplaya yürüyor. Takma adını biliyor ve üzerinize bir sekerim görürsünüz, diyor. İnce uzun sopasıyla dersi dinlemeyen ya da sorularına cevap veremeyenlerin her iki avucuna üçer şaplak indiriyor, sonra bacaklarının arka tarafına sopasıyla vuruyor. Her şeyi ama her şeyi ezberletiyor. Bu yüzden de, okulun en sert hocası olarak biliniyor. Amerika'ya hayran. Bütün eyaletleri alfabe sırasına göre sayabilmemiz gerekiyor. Dilbilgisi kuralları, İrlanda tarihi ve cebir formüllerini tablolar halinde sınıfa asıyor ve bize sürekli denklemler, savaş tarihleri, fiil çekimleri ezberletiyor. Sınıfta bir uğultudur gidiyor, çünkü herkes mırıl mırıl kâğıtlardaki yazıları tekrarlayıp duruyor. İrlanda tarihiyle ilgili olayların tarihlerini çok iyi bilmek durumundayız. Mr. O'Halloran hangi olayın niçin önemli olduğunu lanlatan bir insan. Daha önce hiçbir öğretmen, bize hiçbir şeyin nedenini açıklamazdı. Biz soracak olursak da, kafamıza bir şey inerdi. Ama Seksek bize soru sorduğumuz zaman, 'aptallar, budalalar' filan demiyor. Hatta, dersi anlattıktan sonra, anladınız mı, diye soran tek hocamız. Anlamadığınız bir şey var mı? Sorunuz var mı? Ve İrlanda savaşlarından bahsederken, ilk kez, karşılıklı zulüm yapıldığını söyleyen tek hocamız. Karşılıklı zulüm! Yani, İrlandalılar da zulmetmiş! Bu nasıl olabilir? Bugüne kadar bize hep İrlandalıların savaşta ne kadar adil oldukları anlatılmıştı. Tabii, kaybettikleri savaşlar da olmuş, ama bunlar hep muhbirler yüzünden olmuş.

Savaşa gittiler korkusuzca ama hep kaybettiler.
O karanlık siperlerde göz kırpmadan beklediler.
Soylu birer kahramandı her biri, ama yenemediler.
Kalpleri kırıldı, hain bir tuzağa yenik düştüler.

Hadi, kaybetmek bir yana... ben bu zulüm işini çok merak ettim. Efendim, İrlandalılar da mı zulmetmişler?

Tabii. Esirleri öldürdükleri bütün tarihi belgelerde yazılıdır. Ama tabii, İngilizler de çok zulmetmiştir. Bizlere gelince, onlardan farkımız olduğu söylenemez. Mr. O'Halloran'ın yalan söylemesi söz konusu olamaz.

Okulun Müdürü o!

Peki, darağacına giderken büyük laflar eden o İrlandalılar, o soylu ve adil İrlandalılar nerde o halde? Seksek karşımıza geçmiş İrlandalıların yaptığı kötü şeyleri anlatıyor. Bundan sonra, herhalde İngilizlerin yaptığı iyi şeyleri anlatmaya başlayacak. Gerçekleri öğrenmelisiniz. Hayata bakış açınız bu bilgilere göre belirlenecektir. Boş bir kafayla nasıl bir bakış açınız olabilir ki? Kafalarınızı doldurun. Tıka basa doldurun. Sizin en büyük hazineniz kafalarınızdır ve yeryüzünde hiç kimse kafalarınızın içindekilere karışamaz. Diyelim, piyangodan para çıktı ve muhteşem bir ev aldınız. İçini neyle dolduracaksınız? İşte, kafalarınız da böyle! Ne kadar güzel şeylerle doldurursanız, o kadar güzelleşir. Ama sinemalardan öğrendikleriniz, sokaktan duyduklarınız sadece kafalarınızı boşa kullanmaktır. Gerçekte, öyle muhteşem evleriniz olmayabilir. Hatta, üstünüz başınız bile olmayabilir. Ama kafalarınız sizin hazinenizdir.

Hepimizi tek tek kürsüsünün önüne çağırıp ayakkabılarımıza bakıyor. Ayakkabın neden bu kadar eskimiş, ya da neden ayakkabın yok, gibi sorular soruyor. Bunun toplum adına utanç verici olduğunu söyleyerek, bir fon oluşturup hepimizin hakkı olan sıcacık giysilere ve ayakabılara kavuşacağımızı söylüyor. Sonra, hepimize bilet dağıttırıyor ve çeki-

lişe katılıyoruz. En büyük ödül beş sterlin. Diğer ödüller ise, birer sterlin. Sonuçta, tam on bir çocuğun üstü başı yapılıyor, hepsinin sıcacık çizmeleri oluyor. Malachy ile bana hiçbir şey çıkmıyor. Aslında, biraz eskimiş de olsa ayakkabılarımız var. Biz sadece daha kötü durumdaki çocuklara bilet dağıtmak için koşuşturup duruyoruz. Ve sonuçta, başkalarına ödül kazandırmak için ne diye koşturup duruyoruz diye, aklımız başımıza geliyor.

Fintan Slattery bize yaptığımızın bir iyilik olduğunu ve bütün günahlarımızın bağışlanacağını, Tanrı'nın gözünde ödüllendirileceğimizi söylüyor. Ama Paddy ona, sen bugüne kadar bir bok aldın mı, diye soruyor.

Babam kötü bir şey yaptığını da anlıyorum. Maaşını barlarda harcayıp eve geliyor ve annem çok üzülüyor. Zavallı kadıncağız St. Vincent de Paul Derneği'nde kuyruklara girip Kathleen O'Connell'den veresiye alışveriş yapıyor. Ama ben yine de babama sırt çevirmek istemiyorum. O bizi kucağına almak istediği zaman annemin tarafını tutmak için ondan kaçmak hoşuma gitmiyor. Her sabah benimle erkenden kalkıp ateşi yakan ve kendi kendine şarkılar mırıldanarak çayı yapan, beni kucağına oturtup ötekileri uyandırmamak için fısıldayarak gazete haberlerini okuyan babama nasıl sırt çevirebilirim?

Zaten Molloy Cuchulain masalımı çaldı. Yedinci Basamaktaki Melek de başka bir yerlere gitti. Ama babam sabahları hâlâ benim. "Irısh Press" gazetesini erkenden alıyor ve savaştan, Hitler, Mussolini ve Franco'dan haberleri bana okuyor. İngilizler yine entrika çeviriyor, diyor ve Washington'daki büyük Roosevelt ile Dublin'deki büyük De Valera'yı bana anlatıyor. Sabahları ikimize ait bir dünyamız var ve o zamanlarda babam bana İrlanda uğruna yemin ettirmek için ısrar filan etmiyor. Eski günlerden, İngilizlerin Katolikler cahil kalsın diye, onları okullara almadığından söz ediyor. İrlanda

halkı derme çatma kuytu binalarda gizli gizli toplanıp kendi dillerini, İngilizce, Latince ve Yunanca'yı öğrendiler. İrlandalılar şiir okumaya ve aşk hikâyelerine bayılırdı. Gerçi, bunun iş bulmak konusunda insana hiçbir faydası yok. Ama büyük ustalardan bir şeyler öğrenebilmek için gizli yerlerde toplanır, onları dinlemekten zevk alırlardı. Bir insanın yazmadan çizmeden aklında bu kadar bilgi depolaması inanılmazdı. Bu usta kişiler de, hayatlarını bu uğurda tehlikeye atmaktan kaçınmamıştı. İngilizler onların böyle gizli saklı yerlerde insanlara bir şeyler öğrettiklerini duysa, hepsini sürerdi. Şimdi okumak kolay. Öyle gizlenmek filan yok. İrlanda'nın şanlı tarihini sınıflarınızda rahat rahat ve özgürce öğrenebiliyorsunuz artık.

Benim okulda iyi bir öğrenci olmam gerektiğini söylüyor, bir gün Amerika'ya dönüp iyi bir iş bulacağımı hayal ediyor. İki dolmakalemin olacak; biri mavi, biri kırmızı. Ve sen bir masa başında önemli kararlar veren büyük bir adam olacaksın. Yağmurda çamurda dilediğince sokağa çıkabileceksin. Sağlam ayakkabıların, sıcak giysilerin ve güzel bir evin olacak. Eh, insan hayattan daha başka ne ister?

Amerika'nın fırsatlar ülkesi olduğunu ve orada her işi yapabileceğimi söylüyor. Maine'de bir balıkçı olabilirsin, ya da Kaliforniya'da bir çiftçi. Amerika bu Limerick gibi havası suyu gri bir yer değil. Orada bu ölümcül Shannon Nehri de yok. Sabahları ateşin karşısında, yanınızda babanızla oturduğunuzda, Cuchulain'e de Yedinci Basamaktaki Meleğe de ihtiyacınız olmaz.

Akşamları babam derslerimize de yardım ediyor. Annem Amerika'da bu toplama çıkarmalara, tarih ve İngilizce derslerine "ev ödevi" dediklerini söylüyor. Biz İrlanda'da bunlara da "ders" diyoruz. Babam bize bir tek dilbilgisinde yardım edemiyor, çünkü Kuzeyli olduğu için anadilimizi çok iyi bilmiyor. Malachy ona bütün bildiklerini öğretmeye çok hevesli, ama babam artık bunun için çok geç olduğunu söylüyor.

Kocamış bir köpeğe yeniden havlamayı öğretebilir misin? Yatmadan ateşin başında oturabildiğimiz geceler babama, bir hikâye anlat, diyoruz. O da mahalleden birini alıyor, dünyayı, gökleri ve denizleri bize dolaştırarak bir hikâye uyduruyor. Sonunda tekrar mahallemize geri dönüyoruz. Bu hikâyelerde her şey tersine dönüyor, olaylar geri ya da ileri kayıyor, renkler bile değişiyor. Arabalar ve uçaklar denizaltından gidiyor, denizaltılar göklerde uçuyor. Köpekbalıkları ağaçlarda, kangurular ayda yaşıyor. Kutup ayıları Avusturalya'da fillerle dövüşüyor, penguenler Zulu halkına gayda çalmayı öğretiyor.

Hikâyesini bitirince, babam bizimle odamıza geliyor ve bizimle birlikte diz çökerek duamıza katılıyor. Ölülerimize, İrlanda'ya, De Valera'ya ve herkese dua ediyor. Tanrı babamıza iş veren kimse, onu korusun diye dualarımızı tamamlıyoruz. Hadi bakalım, şimdi uyuyun. Tanrı'nın gözü her zaman üstünüzdedir, unutmayın. Bir yanlış yaparsanız hemen görür.

Bize, Tanrı'nın üç ayrı kişinin birleşimi olduğunu öğrettiler. Babamı Tanrı'ya benzetiyorum: Sabahları gazetesini okuyan, akşamları bizimle oturup hikayeler anlatan ve duasını yapan, bazen de viski kokarak eve gelen ve bize İrlanda uğruna ölmeye hazır olduğumuza dair yemin ettiren üç ayrı kişi sanki. O üçüncü ve kötü haline ben de çok üzülüyorum, ama ona asla sırt çevirermem. Her şeyden önce, birlikte geçirdiğimiz sabah saatleri adına bunu yapamam. Sabahki kişiliğiyle gerçek babam o. Eğer Amerika'da yaşasaydık filmlerdeki gibi, ona, seni seviyorum, baba, diyebilirdim. Ama Limerick'te bunu söylemezsiniz. Adama gülerler. Tanrı'yı, bebekleri ve yarış kazanan atları seviyorum diyebilirsiniz, ama bunların dışında sevmek sözcüğünü kullanmak biraz ahmaklığa girer.

Gece gündüz insanların mutfağımızın önünden geçip tuvalet kovalarını boşaltmalarından bıktık. Annem Shannon

Nehri'nden değil ama bu lağım mikrobundan öleceğiz, diyor. Kışın sel basıp suların mutfağımıza girdiği günler ayrı, havalar ısındıkça ortaya çıkan sinek ve fareler ayrı. Bu ortak tuvaletin yanında, üstü kapalı ahır gibi yerde de, Gabbett Kömürhaneleri'nin atı duruyor. Atın adı Finn ve onu çok seviyoruz, ama bakıcısı ata ve ahıra doğru dürüst bakamıyor. Bir de, buradan gelen kötü kokuyu çekmek zorunda kalıyoruz.

Tuvalette ve ahırda türeyen fareleri, yeni köpeğimiz Lucky ile kovalıyoruz. Lucky fareleri köşeye kıstırmaya bayılıyor. Biz de, onun yakaladığı fareleri taşlarla, sopalarla ve ahırda duran bir bahçıvan beliyle paramparça ediyoruz. At, farelerden korkup kişniyor ve şaha kalkıyor. O zaman da, biz korkuyoruz. Finn bizim kötü farelerden farklı olduğumuzu biliyor aslında, çünkü onu meyve bahçelerinden çaldığımız elmalarla besliyoruz. Bazen kaçan fareler eve girip merdiven altındaki kömürlüğe saklanıyorlar. Orası çok karanlık olduğu için mum yakıyoruz, ama pek faydası olmuyor. Fareler deliklere kaçıveriyorlar ve onları bulamıyoruz. Eğer evde ocak yanıyorsa, su ısıtıp bu deliklerden içeri kaynar su döküyoruz; fareler kaçışarak deliklerinden dışarı çıkıyor. Lucky olduğu zaman onları yakaladığı gibi dişliyor ve gebertiyor. Ama Lucky yoksa, fareler bacaklarımızın arasından kaçıp tekrar dışarı çıkıyorlar. Lucky fareleri yemiyor, parçalayıp ortalarda bırakıyor. Sonra babama gidip ödül olarak çaya batırılmış bir lokma ekmek vermesini bekliyor. Komşular garip bir köpek olduğunu söylüyorlar ve McCourt'ların köpeğinden başka ne beklenir, diye aralarında konuşuyorlar. Annem fareden çok korkuyor. Daha lafını ettiğimiz anda kapıdan dışarı fırlayıp kendini sokaklara atıyor. Tuvalet ve ahırın iç içe olduğu bir evde, farelerin her an yemeklere saldıracağı endişesiyle rahatı tamamen kaçmış durumda.

Farelerle ve tuvalet kokusuyla savaşıyoruz. Ilık havalarda evin kapısını rahatça açık tutamıyoruz. Fareler ve ellerinde kovalarıyla kapımızın önünden gelip geçen insanlar yüzün-

den bu güzel havaların tadını çıkaramıyoruz. Babam bazı komşuları çok ayıplıyor. Kimileri iyice terbiyesiz ve pis. Annem ise, bundan yüz yıl önce evlere tuvalet yapılmaması bu insanların suçu mu, diyor. Babam, hiç değilse gece biz uyurken kovalarını boşaltabilirler, diye öfkeleniyor. Bari, kokusunu duymayız.

Sinekler de fareler kadar berbat. Havanın sıcak olduğu günlerde ahıra kümeler halinde doluşuyorlar. Biri tuvalete kovasını boşaltır boşaltmaz, bu kez, oraya üşüşüyorlar. Eğer annem yemek pişiriyorsa, bu sefer de mutfağa doluyorlar. Babam az önce tuvaletteki bokların üzerine konan bu pis yaratıkların tabaklarımıza konmasına tahammül edemiyorum, diye isyan ediyor. Hele birimizin açık bir yarası varsa, sinekler bunu hiç kaçırmıyor. Gündüz sinekler, gece pireler. Annem, pireler daha iyi, diyor. Hiç değilse, temiz oluyorlar. Ama sineklerin nereden ne mikrop taşıyacağını bilmezsin.

Sineklerle pireleri öldürüyoruz. Fareleri de kovalayıp öldürüyoruz. Ama kapımızın önüne tuvalet kovalarını döken komşulara hiçbir şey yapamıyoruz. Eğer sokakta oynarken birinin elinde kovasıyla bizim eve doğru yürüdüğünü görürsek, hemen koşup, kapıları kapatın, diye haber veriyoruz. Kova geliyor! Mahallede kocaların arasında düzenli işi olanlar da var ve onlar körili yemekler yiyorlar. İşte, o ailelerin kovalarının kokusuna dayanmak mümkün değil. Şu sıralar savaş olduğu için İngiltere'den ailelerine para gönderenler de çok. O aileler de, bol bol körili yemekler yiyorlar. Artık kimin ne yediğini çok iyi biliyoruz. Köri yiyenler ve lahana yiyenler belli. Annemin sürekli midesi bulanıyor ve babam her gün daha uzun yürüyüşlere çıkıyor. Biz de mümkün olduğu kadar evden kaçıp sokakta oynuyoruz. Babam artık Shannon Nehri'nden şikâyet bile etmiyor. Tuvalet meselesinin daha önemli olduğu kesin. Belediye'ye giderken beni de yanına alıyor. Oradaki adam, size söyleyebileceğim tek şey oradan taşınmanız, diyor. Babam da maddi durumumuzun buna uygun olmadığını söylüyor.

Ne yazık ki, yapabileceğimiz bir şey yok.

Burası Hindistan mı, kardeşim! Hıristiyan bir ülkede yaşıyoruz. Bu sokağa daha fazla tuvalet yapılması gerekiyor, o kadar!

Belediye'nin o yıkılmak üzere olan evlere tuvalet yaptırmasını mı bekliyorsunuz? Zaten savaş bitmeden o evler yerle bir olacak.

Ama bu şartlarda, şimdiden mikroptan öleceğiz. Zor günler geçiriyoruz, ne yapalım.

Annem Noel yemeğini pişirmek için bile ateşi zar zor yakmış. Bana, eğer hastanedeki yemeğe gideceksen, tepeden tırnağa yıkanman gerek, diyor. Rahibe Rita'ya, sana iyi bakamamışlar, dedirtemem. O sabah duadan önce ateşte bir kova su kaynatıp derilerimi yüzerek beni bir güzel yıkıyor. Hastaneye kadar iki peni otobüs paramı da veriyor. Dönüşte yürümen daha iyi, diyor. Miden şişmiş olacak. Ben şimdi şu ateş sönmeden yemeği yapayım. Noel yemeğimiz yine St. Vincent de Paul Derneği'ndekilerin iyi yüreği sayesinde annemin aldığı lahana, patates ve domuz başından oluşuyor. Bu domuz başıyla kutladığımız son Noel olacak, diyor annem. Gelecek yıl kaz ya da nefis bir domuz eti yiyeceğiz. Niye yiyemeyelim ki? Limerick dünyanın en güzel domuz etleriyle ün yapmış bir yer. Rahibe

Rita beni görünce, vay, vay, şu küçük askerimize bakın, diyor. Ne kadar sağlıklı görünüyor. Hâlâ sıskasın ama iyi görünüyorsun. Söyle bakalım, bu sabah kiliseye gittin mi?

Evet, Rahibe Rita.

Beni boş bir koğuşa götürüp orada beklememi söylüyor. Yemeğin birazdan gelir, diyor ve gidiyor. Acaba rahibeler ve hemşirelerle mi yemek yiyeceğim, yoksa Noel yemeği verilen başka çocuklarla mı?

Az sonra mavi elbiseli kız bir tepsiyle yemeğimi getiriyor, tepsiyi karyolalardan birinin üstüne koyuyor. Ben hemen bir sandalye çekip tepsinin başına geçiyorum. Sana kitap getir-

meyecegım, diyor mavi elbiseli kız yüzünü buruşturarak. Yemek nefis: Hindi, patates püresi, bezelye, jöle ve krema ile çay. Jöle ve kremaya baktıkça ağzım sulanıyor ve nasıl olsa kimse yok diye düşünerek önce onları yemeye başlıyorum. Mavi elbiseli kız elinde ekmekle içeri girene kadar da yiyorum.

N'apıyorsun?

Hiçbir şey.

Gördüm. Tatlını yemekten önce yiyorsun. Koşarak gidip Rahibe Rita'yı çağırıyor. Rahibe telaşla içeri giriyor, Francis, iyi misin?

Evet Rahibe Rita.

Değil Rahibe Rita. Jöleyle kremayı yemekten önce yemiş. Günah bu.

Sen git canım. Ben Francis'le konuşurum.

Konuşun Rahibe. Hastanedeki bütün çocuklar tatlılarını yemekten önce yerlerse ne yaparız?

Ya, gerçekten de ne yaparız? Hadi sen git şimdi.

Kız gidiyor ve Rahibe Rita bana gülümsüyor. Tanrı onu seviyor, diyor, bu haliyle bile hiçbir şeyi kaçırmıyor. Ona karşı sabırlı olmalıyız, Francis.

Rahibe gidiyor ve etraf yine sessizleşiyor. Yemeğimi bitirdiğimde ne yapacağımı bilmiyorum, çünkü size söylenene kadar bir şey yapmanıza gerek yoktur. Hastanelerde ve okullarda hep ne yapmanız gerektiği söylenir. Mavi elbiseli kız tepsiyi almaya gelene kadar bekliyorum. Bitirdin mi? diye soruyor.

Evet.

Hepsi bu kadar. Artık evine gidebilirsin. Kafadan kontak kızlar size evinize gitmenizi söyleyemezler. Rahibe Rita'yı beklemeyi düşünüyorum. Ama koridorda bir başka rahibe bana onun yemek yediğini, rahatsız edilmemesi gerektiğini söylüyor.

Uzun yolu yürüyüp eve gittiğimde ailemi, İtalya'da do-

muz başı, lahana ve patatesin tadını çıkarırken buluyorum. Onlara Noel yemeğini anlatıyorum. Annem yemeğimi hemşire ve rahibelerle yiyip yemediğimi soruyor. Tek başıma yediğimi söyleyince, bir çocuğa böyle davranılmaz, diyerek biraz kızıyor. Beni oturtup biraz domuz başı veriyor. Zorla yemeye çalışıyorum, ama öyle şişmişim ki, karnım bir metre dışarıda, yatmak zorunda kalıyorum.

Ertesi sabah erkenden kapının önünde bir araba sesiyle uyanıyoruz. Motorlu araba. Takım elbiseli adamlar ahırın önünde duruyor. Bu, mahallede pek sık rastlanan bir durum değil. Garip bir şeyler oluyor. Finn, yani at, yolun ortasında yatmış, ağzından beyaz köpükler çıkıyor. Bakıcısı, sabah geldiğinde onu bu halde bulduğunu söylüyor. Her zaman beni dört gözle beklerdi, diyor. Yemeğini veriyordum. Adamlar başlarını sallıyorlar. Michael adamlardan birine yanaşıp, Finn'in nesi var, bayım, diye soruyor. Hastalanmış, oğlum. Sen evine git, haydi. Atın bakıcısı yine viski kokuyor. Michael'ın yanına gelip, at gidici, diyor. Onu vurmamız gerekecek. Michael elimi çekiştiriyor. Frank, söyle onlara, diyor. Finn'i vuramazlar! Sen büyüksün, sen söyle! Bakıcı, haydi evinize gidin bakayım, diyor. Michael adama saldırıp tekmelemeye başlıyor ve adam Michael'ı tuttuğu gibi bana doğru atıyor. Tut şu kardeşini! Diğer iki adamdan biri, bir torbadan altın renkli ve kahverengi bir şey çıkarıp atın başına dikiliyor. Keskin ve kısa bir 'pat' sesi duyuluyor. Finn sarsılarak yere yığılıyor. Michael, bu kez, ateş eden adama saldırıyor. Ama adam sakin bir şekilde, at hastalanmış evlat, diyor. Böylesi onun için daha iyi. Adamlar arabalarına binip gidiyorlar. Bakıcı bir kamyon gelip Finn'i alana kadar beklemesi gerektiğini söylüyor. Onu yalnız bırakırsam fareler yer, diyor. Ben bir bira içip geleyim, siz Lucky ile ona göz kulak olur musunuz? Michael kendi küçücük boyunda bir sopayla Finn'in başında beklerken hiçbir fare ona yaklaşamaz doğrusu. Bakıcı az sonra daha beter içki kokarak geliyor ve derken büyük bir kamyon soka-

ğa giriyor. İçinden üç adam iniyor ve arka taraftan iki büyük kalas çıkararak bakıcıyla birlikte Finn'i iplerle kalaslara bağlıyorlar. Mahallede herkes toplanmış. Komşular kalaslardaki kıymıkların ve çivilerin hayvanın derisini yırttığını söyleyerek bağırıp çağırıyorlar. Hayvandan kanlar akıyor.

Hayvanı mahvettiniz!

Hayvana dikkat etsenize!

Bakıcı, ne oluyorsunuz, yahu, diyor. Hayvan ölmüş zaten. Michael tekrar fırlıyor ve bakıcıya küçük yumruklarını sallamaya başlıyor. Adam sonunda Michael'ı itekleyip sırtüstü yere düşürüyor. Annem öyle bir hışımla adamın üstüne yürüyor ki, adam Finn'i bağladıkları kalaslara basarak kaçıp kamyonun arkasına kendini zor atıyor. O gece Finn'in bakıcısı sarhoş bir halde ahıra geliyor ve ardından etrafı bir duman sarıyor. Ahırın yanmasıyla fareler de sokaklara fırlıyor ve mahalledeki bütün çocuklarla birlikte, onları sopalarla kovalayarak saygın insanların oturduğu şık mahallelere gönderiyoruz.

Dokuz

Annem, artık yeter, diyor. Çocuk istemiyorum! Babam ise, iyi bir Katolik olarak kocasına karşı görevlerini yerine getirmesi gerektiğini söylüyor. Yoksa, annem sonsuza dek lanetlenirmiş.

Annem, yeter ki daha fazla çocuğum olmasın, lanetlenmeye de razıyım, diyor

Peki, babamın ne yapması gerekiyor? Savaştayız ve İngilizler İrlandalılar'ı cephanelerde çalıştırmak üzere iyi para veriyorlar. İrlanda'da işsizlik devam ediyor. İngiltere'de ise, işsizlik ve kadınsızlık sorunu yok. Eğer iş için İngiltere'ye giden erkeklere eşleri sırt çevirecek olursa, pekâlâ kadın da bulabilirler. Hem, İngiltere'deki güçlü kuvvetli erkekler de Hitler ve Mussolini'ye karşı savaşmak üzere ülkelerinden uzaklara gitmiş durumda. Kısacası, İngiltere'de bir İrlandalı olarak insan dilediği gibi yaşayabilir. Tabii, İrlandalı olduğunu unutmamak ve sınıf atlamaya kalkışmamak kaydıyla. Mahalledeki bir sürü aileye, İngiltere'den posta havalesiyle paralar geliyor. Herkes postanelere koşup paralarını alıyor ve alışverişe çıkıyor. Cumartesi pazar günleri de, attıkları havadan geçilmiyor. Çocuklar banyolarını yapıyor, erkekler berbere gidip saçlarını kestiriyor, anneler ateşte ısıttıkları demir maşalarla saçlarını kıvırıyor. Akşamları altı peni, hatta bir şilin gibi bir paraya kıyıp Savoy Sineması'na gidiyorlar. Bu

sinemada, Lyric'te iki peni verip karşılaşacağınız insanlardan çok daha farklı bir topluluk içinde olabiliyorsunuz. Film izlerken öyle bağırıp çağıran ya da taşkınlık yapan kimseye rastlamıyorsunuz. Bu sinemaya gidenler, sadece Afrikalılar Tarzan'a mızraklarını attığı zaman veyahut Kızılderililer Amerikan süvarilerinin kafa derilerini yüzerken hafif hafif gülüşüyorlar. Bizim mahallenin yeni zenginlerine gelince, pazar günleri kiliseden sonra evlerinde etlisiyle sütlüsüyle yemeklerini yiyorlar ve şık çay tabakları ve fincanlarıyla keyif çatarken ne kadar kibarlaştıklarını göstermek amacıyla serçe parmaklarını havaya kaldırıyorlar. Artık eskisi gibi balık ve patates yemeye de gitmez oluyorlar. Oralarda sarhoş askerler ve hayat kadınlarıyla maaşlarını içkiye yatıran adamlardan başka kimse olmuyor çünkü. Bizim gözükara yeni zenginleri artık Savoy Restoran'da ya da Stella Çayhanesi'nde görebiliyorsunuz. Minik çöreklerini, pastalarını yiyerek çaylarını yudumlarken, peçeteleriyle ağızlarının kenarını siliyor, otobüsle eve dönüyorlar. Bir de, eve geldiklerinde servisten hiç memnun kalmadıklarından yakınıyorlar.

Evlerine elektrik getirterek lüks bir hayata kavuşmuş durumdalar. Telsiz radyolarıyla savaş haberlerini dinleyerek Hitler'in Avrupa'yı kasıp kavurmasına şükrediyorlar. Yoksa, hâlâ kocaları işsizlik sigortası kuyruklarında sürünüyor olacaktı, diye düşünüyorlar. Hatta, Almanya'ya övgüler yağdırıyorlar. Bazı aileler şarkı bile söylüyor.

Yippi ay, aydi ay, ay o!
Yippi ay, aydi ay, ay o!
Ne İngiltere umurumuzda ne de Fransa,
Gözümüz Almanya'nın vereceği avansta.

Hava biraz serinleyecek olsa, elektrik sobalarını yakıyor, haberlerde Almanya'nın İngiltere'ye attığı bombalardan ölen kadın ve çocuklar için kılları bile kıpırdamadan sohbet edi-

yorlar. İngilizler sekiz yüz yıldır bize çektirdiklerinden sonra bunu hak ediyor, diyor, sıcacık evlerindeki konforun tadını çıkarıyorlar. Dahası, komşularına hava atıp akşamları kapıya çıkarak çocuklarına, yemek hazır, diye sesleniyor ve yemek listesini sayıyorlar. Kuzu pirzola, bezelye ve taze patates var. Hadi Mikey, Paddy, Kathleen!

Çay hazır, çocuklar. Ördek yumurtası, taze ekmek ve tereyağ. Sean, Josie, Peggy! Hadi, eve gelin! Brendan, Annie, Patsy, sosisleriniz kızardı! Meyveli pandispanyanız da hazır! Bu saatlerde annem bize evde olmamızı tembih ediyor. Bizim evde kuru ekmekle çaydan başka bir şey olmuyor. Bu sonradan görme komşularımızın ağzımız sulanarak mahalleyi saran nefis kokular arasında bekleşmemizi görmesi ağırına gidiyor.

İşte, sonradan görme oldukları buradan belli. Kapıdan bağıra bağıra evde pişen yemeklerini bize duyurmak istiyorlar. Ne basitlik! Babanız Kuzeyli olduğu için, bizi küçük görüyorlar. Babam İngiltere'den gelen bu paranın kimseye hayrı olmaz, diyor. Limerickli'lerden de bu beklenir. Hitler'in başarısından yararlananan, bir yandan İngilizlerin uşaklığını yapan bu insanlar gibi olamam ben! Tabii! Biz şu ateşi yakmak için bir tane kömür parçasına muhtaç olalım, sen kıçının üstünde otur! Keyfin yerinde olduğu zaman, işsizlik sigortasından aldığın parayı da eve getirme, git barlarda iç! Çocukların yırtık pırtık ayakkabılarla, yamalı pantalonlarla dolaşsın! Biz burada bir mum bulamazken, mahalleli elektriklerini yakıp otursun... Ah, bir yol parası bulsam İngiltere'ye ben giderdim. Nasılsa, o fabrikalarda kadın işçilere de ihtiyaç vardır. Kadınlar fabrikada çalışmaz, diyor babam. Erkekler de, ateşin karşında senin gibi yayılıp oturmaz! diyor annem

Babama neden İngiltere'ye gitmek istemediğini soruyorum. Biz de elektrik yakıp radyo dinlerdik. Annem kapıdan bize seslenirken evde pişen yemekleri art arda sıralardı. Sen benim evde kalıp sizinle olmamı istemiyor musun? Tabii ki,

istiyorum. Ama savaş bitince eve dönersin ve hep birlikte Amerika'ya gideriz. Babam, ah, of, diye içini çekerek Noel'den sonra İngiltere'ye gideceğine söz veriyor. Amerika savaşa katılmasa, asla gitmezdim, diyor. Bana, artık evin erkeği sen olacaksın, diye talimat veriyor. Sonra, gerçekten de, bir aracı şirkete gidip Coventry'de bir fabrikada çalışmak üzere başvuruyor. Ama buranın en çok bombalanan yer olduğu söyleniyor. Görevli, en çok iş burada, diyor. Hele fazla mesai yaparsan, savaşın sonunda Rockefeller olursun!

Babamı geçirmek için sabah erkenden kalkıyoruz. Kathleen O'Connell babamın İngiltere'ye gittiğini ve kısa bir süre sonra bize de paraların akacağını biliyor ve anneme seve seve kredi açıyor. Çay, süt, şeker, ekmek ve un alıyoruz. Ama annem, süt babanıza daha çok gerekiyor, diyor. Uzun bir yola çıkacak ve orada çok yorulacak. Babama katı bir yumurta pişiriyor. Babam yumurtayı soyup beşe bölüyor ve hepimizin ekmeğinin arasına bir parça koyuyor. Annem kızıyor. Babam ise, çocuklarının önünde evdeki tek yumurtayı kendine saklayan bir baba olabilir mi, diyor. Annem sofradan kalkıp ateşin karşısına geçiyor ve ağlamaya başlıyor. Gözyaşlarını görmememiz için başını küllenmiş ateşe çeviriyor. Ekmeğine el sürmemiş. Biz ise, hakkımızı yemiş durumdayız. Annem acaba kendi hakkını kime saklıyor. Karnım hâlâ aç ve yumurtalı ekmek çok nefis görünüyor. Ama babam bir çay koyarak anneme ekmeğini götürüyor. O tepsiyi geri itiyor, babam ısrar ediyor. Sonunda, annem bir yandan ağlıyor ve bir yandan ekmeğini yiyip çayını içiyor. Babam bir süre onun karşısında oturup gözlerinin içine bakıyor. Sonra, gitme zamanı, diyor. Kasketini başına takıyor, valizini alıyor.

Annem de kalkıp Alphie'yi eski bir battaniyeye sarıyor, hep birlikte yola koyuluyoruz. Limerick sokaklarında yolcusu olan başka aileler de var. Babalar önden yürüyor, anneler kucaklarında ya da arabalarında bebekleriyle arkalarından geliyor. Bebek arabası olanlar, diğerlerine yanaşıp kucakla-

rındaki bebekleri kendi arabalarına alıyor. Ah, kolların kopmuştur. Bebeği benimkinin arabasına koyabilirsin. Böylece, eski püskü bebek arabaları içinde dört beş bebek sarsıla sarsıla giderken ağlayıp sızlanıyor ve kusuyorlar. Erkekler ise, aralarında konuşuyorlar. Güzel bir gün, Mick. Yolculuk için ideal bir hava. Evet, Joe. Yola çıkmadan birer tek atsak. Hiç fena fikir değil, Mick. Şöyle bir eski günleri analım. Adamlar gülüşürken, arkadan gelen kadınlar gözleri yaşlı, burunları kıpkırmızı kesilmiş barın kapısında onları bekliyorlar. Erkekler içeride, aracı şirketin yol parası olarak verdiği parayı biraya yatırıyorlar. İrlanda topraklarında son kadehimiz, diye duygusallaşıyorlar. Belki de, geri dönemeyeceğiz. İngiltere sürekli bombalanıyor ve biz hayatımızı tehlikeye atarak eski düşmanımıza yardıma gidiyoruz. Barın kapısında, ise kadınlar konuşuyorlar. Annem Mrs. Mechan'a İngiltere'den gelen ilk parayla çocuklara şöyle dört dörtlük bir kahvaltı hazırlayacağım, diyor. Adam başına bir yumurta! Malachy'ye dönüyorum. Duyuyor musun, adambaşına bir yumurta!

Tanrım! O yumurtayı nasıl yiyeceğimin hayalini kurmaya başladım bile. Şöyle bir kabuğunu kırıp tepesini açacağım. İçine tuz atıp kaşığımı daldıracağım. Biraz tereyağ da katabilirim. Tuz ve tereyağlı yumurtanın içine kaşığı daldır, doğru ağzına! Ve tekrar tuz ve tereyağ, sonra kaşığı içine daldır, doğru ağzına! Tanrım, tereyağ ve tuz katılmış bir rafadan yumurtadan daha lezzetli bir şey düşünemiyorum. Bir de, taptaze bir ekmekle nefis kokulu altın rengi bir çay... Bardakilerden bir kısmı iyice sarhoş olmuş. Görevliler aklı başında olanları at arabasına doldurup trene atmaya çalışıyor. Bazıları bardan çıkmak istemiyor. Haydi, çabuk olun. Bu treni kaçırırsanız, hayatınızın fırsatını kaçıracaksanız. İngiltere'de de "Guiness" birası var, merak etmeyin. Bakın, son kez söylüyorum: Yol paranızı harcıyorsunuz. Ve bunu tekrar ödemeyeceğiz, ona göre!

Aracı şirketin adamları İngiliz. Bizimkiler küfredip bağı-

rıyorlar. Hatta, İngiliz görevlilerin hayatta kalması mucize. Sekiz yüz yıldır İrlanda'ya çektirdiklerinden dolayı her birini sokak lambalarına asabilirler. Ama kafayı bulunca şarkı söylemeyi tercih ediyorlar ve Kevin Barry şarkıları başlıyor.

Mountjoy'da bir pazartesi
Darağacının tepesinde
Gencecik Kevin Barry,
Özgürlük için can verdi.

Trenin düdüğü duyuluyor. Görevliler kadınlara yalvarıp barlardan kocalarını çıkarmalarını rica ediyorlar. Sallana sallana kapıdan çıkan herkes tek tek karısını ve çoluğunu çocuğunu öperek vedalaşıyor. Öyle çok para göndereceğim ki, Limerick âdeta ikinci bir New York olacak!

Karga tulumba trene atılanların aileleleri arkalarından tembihlerle pencerelere koşuyorlar.

Kevin, gömleklerini kurutmadan giyme sakın.

Micheael, hayatım, nasırlarına dikkat et.

Çok içme Paddy, duyuyor musun?

Baba, gitme! Gitme, Baba!

Tommy, sakın parayı göndermeyi ihmal etme. Burada çocukların açlıktan ölüyor.

Peter, ciğerlerin için ilaçlarını almayı aksatma sakın! Tanrı seni korusun.

Larry, bombalara dikkat et!

Christy, o İngiliz kadınlarına yaklaşma! Hepsinde binbir çeşit hastalık var!

Jackie, bizi merak etme. Ooh... hooo... oh... Jackie, gitme! Gitme, Jackie!

Babam hepimizin başını okşuyor. Bize tek tek Tanrı'ya karşı görevlerimizi unutmamamızı, ama daha da önemlisi, annemizin sözünden çıkmamamızı tembihliyor. Sonra, annemin karşısına dikiliyor. Annemin kucağında Alphie var.

Kendine dikkat et, Malachy. Babam valizini yere bırakıp anneme sarılıyor. Arada Alphie sıkışıp ağlamaya başlayana kadar öylece sarmaş dolaş duruyorlar. Babam geri çekiliyor, valizini yerden alıp trene biniyor, dönüp bize el sallıyor ve tren hareket ediyor.

Eve döndüğümüzde annem, biraz lüks olacak ama şu ateşi yakıp biraz daha çay yapacağım, diyor. Babanızı her gün böyle uzaklara yolcu etmiyoruz. Ateşin karşısında çaylarımızı içerken hepimiz ağlıyoruz, çünkü artık babamız yok. Sonunda annem, ağlamayın, diyor. Babanızın İngiltere'ye gitmesiyle artık sorunlarımız son bulacak. Eminim, öyle olacak.

Annemle Bridey Hannon üst katta ocağın karşısında oturup Woodbines sigaralarını tüttürüyorlar ve çay içiyorlar. Ben merdivenlerden konuşmalarına kulak kabartıyorum. Bu arada babam İngiltere'ye gittiği için, Kathleen O'Connell'den iki hafta içinde ödemek üzere dilediğimiz her şeyi alıyoruz. Annem Bridey'e, bu pis tuvaletten kurtulacağımız düzgün bir eve çıkmak için nasıl sabırsızlandığını anlatıyor. Biz de çizmelerimiz ve yağmurluklarımızla artık okuldan ıslanmadan geleceğiz. Pazar kahvaltılarında yumurta, akşam yemeklerinde et, lahana ve patates yiyebileceğiz ve elektriğimiz olacak. Hem, neden bizim elektriğimiz olmasın ki, diyor annem. Frank ve Malachy herkesin evinde elektrik olan bir ülkede doğdular. Artık bütün yapacağımız, elinde telgrafla postacının kapımızı çalmasını beklemek. Sadece on beş gün. Babam önce işine alışacak, kendi üstüne başına iş elbiseleri alacak ve kalacak bir yer bulacak. Bu yüzden, ilk gelen para çok fazla olmayacak. Üç ya da üç buçuk sterlin. Ama yakında biz de mahalledeki diğer zenginler gibi, haftada beş sterlinle borçsuz harçsız yaşayacağız. Giysiler ve eşyalar alıp, para bile artıracağız. Buralardan toplanıp Amerika'ya gideceğimiz zaman için para biriktirmemiz gerek. Tabii, önce İngiltere'ye geçeceğiz. Annem orada çalışabileceğini düşünüyor. Bir fab-

rikada bomba yapmak, ya da ne bileyim işte, diyor. Ah, elimizdeki paralarla ne yapacağımızı şaşıracağız! Annem bizim orada İngiliz aksanıyla konuşmak zorunda kalacağımız için üzülüyor, ama ne yapalım, diyor. Karınları aç kalmasın da, o İngilizceyi konuşsunlar. Bridey ise, bir İrlandalının hangi aksanla İngilizce konuştuğunun hiçbir önemi yok, diyor. İngilizlerin sekiz yüz yıldır bize çektirdiklerini unutacak değil ya!

Cumartesi günlerinin mahallemiz için anlamını çok iyi biliyoruz. Downes'ler cumartesi sabahı postacının erkenden kapısını çaldığı ailelerden biri. Tam karşımızda oturuyorlar. Mr. Downes cuma akşamları iki bira içip evine zamanında gelen babalardandı. Bu tip babaların haftalıklarını alır almaz postaneye koştukları belli. Ailelelerinin sıkıntıya düşmesini hiç istemiyorlar. Ve Mr. Downes gibi babalar, oğullarına RAF rozetleri yolluyorlar. Biz de babamdan RAF rozetleri istedik çünkü diğer çocuklar gibi biz de bu rozetleri ceketlerimize ve paltolarımıza takacağız. Baba, RAF rozetlerimizi unutma! Mahallede bisikletleriyle postacıların biri gidiyor biri geliyor. Onlar da çok mutlu, çünkü burada zengin mahallelerde kimsenin vermediği büyük bahşişler alıyorlar. Zenginler zırnık vermez. İlk telgrafları alanlar böbürleniyorlar. Alışverişe gidecekler, yiyecekler içecekler ve akşam ne yapacaklarını düşünecekler. Bu, en keyifli iştir: Cebinde birkaç şilin olunca, cumartesi geceleri haftanın en güzel gecesidir.

Her hafta paraları düzenli bir şekilde gelmeyen aileler de var. Onların yüzlerinden bu hemen anlaşılır zaten. Mrs. Meagher tam iki aydır her hafta sonu kapının önüne çıkıp bekliyor. Annem, bu kadın böyle kapılara çıkmaya utanmıyor mu, diye ona kızıyor. Çocukları sokakta oynarken, postacıları gözlüyor ve Meagher'e bir şey var mı, diye soruyorlar. Postacı, yok, deyince de ısrarla, emin misin, diye adamın etrafını sarıyorlar. Adamcağız, elbette eminim, diyor. Çantamda ne olduğunu bilmez miyim hiç! Akşam altıda kilisenin çanı çaldıktan sonra postacılar artık gelmiyor ve akşamın çökmesiyle pek çok aileye de hüzün çöküyor.

Şu çantana bir daha bak, ne olur, diyorlar. Postacı her zamanki emin tavrıyla, size bir şey yok, diyor. Ben çantamda ne olduğunu bilirim. Özellikle Mrs. Meagher, ne olur bir daha bak, diye yalvarır. Adım Meagher. Adının Meagher olduğunu çok iyi biliyorum ve çantama baktım! Bisikletine atlayan postacıyı çocuklar kovalıyor, o da, defolun, diye onları tekmeliyor. Kilise çanları çaldığı an, gün bitmiş demek. Telgrafı gelenler akşam yemeğine oturuyor, herkesin gözüne sokmak istercesine elektriklerini yakıyorlar. Telgrafları gelmeyenler mum ışığında kara kara, Kathleeen O'Connell'in haftaya aynı şekilde kredi açıp açmayacağını düşünmeye başlıyorlar. Ama haftaya, Tanrının yardımıyla telgraf gelecektir. Mr. Meehan da babamla birlikte İngiltere'ye gittiğinden, postacının Meehanlar'ın kapısına geldiği hafta heyecan içinde zilimizin çalmasını beklemeye başlıyoruz. Annem zaman kaybetmeden postaneye gitmek için paltosunu bile üzerine giyiyor. Postacı kapıya gelene kadar paltosu üstünde sandalyesinde bekliyor. Ne var ki, postacı Downeslere yöneliyor, bahşişini alarak bisikletine atladığı gibi geri dönüp gidiyor.

Malachy sabırsız bir sesle, postacı, postacı, diye sesleniyor. McCourt adına bir şey yok mu? Bize de bugün telgraf gelmesi gerekiyor. Postacı durup başını iki yana sallıyor ve yoluna devam ediyor. Annem Woodbine sigarasına sarılıyor. Daha önümüzde bütün gün var ama Kasap Barry'ye gidip domuz eti bitmeden bir şeyler alsam iyi olacak. Ama annem bunları söylemesine rağmen, yerinden kalkmıyor. Biz de postacı gelip de evde kimseyi bulamayacak korkusuyla sokaktan ayrılamıyoruz. Parayı almamız pazartesiye kalırsa, bütün hafta sonu berbat olacak. Meeham'lar yeni giysileriyle ve alışveriş torbalarıyla önümüzden geçerken, garip garip onları seyredeceğiz. Cumartesi gecesi onlar sinemaya giderken, biz evde oturacağız.

Postacı gelene kadar hiçbir yere kıpırdayamayız. Annem, öğlen saatlerinde postacılar yemeğe gider, diyor. Onun için

telaşlanmayın. Ama saat ikiden kilise çanları çalana kadar bizim sokakla postane arasında mekik dokuyacaklardır. Saat altıya kadar gönlümüzü rahat tutabiliriz, ama her gelen postacıyı çeviriyoruz. İlk telgrafımız olacağı için bir yanlışlık olabilir, diyoruz. Soyadımız McCourt.Üç sterlin kadar bir havale bekliyoruz.

Ama boşuna.

Emin misiniz? Bir daha baksanız...

Postacılardan bir tanesi, postaneye dönünce bir kontrol ederim, diye söz veriyor. Telgraf beklemenin ne demek olduğunu çok iyi bilirim, diyor. Babası pis sarhoşun biriymiş ve İngiltere'deymiş. Daha bir kuruş para göndermemiş. Annem içerden bu konuşmaları duyuyor ve, babanız hakkında siz sakın böyle konuşmayın, diyor. Aynı postacı çocuk tam altıda bize tekrar uğruyor ve postanedeki Mrs. O'Connell'e McCourt adına bir şey gelip gelmediğini sorduğunu anlatıyor. Gelmemiş, diyor. Annem sönmüş ateşe doğru oturmuş, son izmaritini sararmış işaret parmağıyla yanmış başparmağı arasında tutarak son bir nefes çekiyor. Michael o sıralar henüz beş yaşında ve bir şeyin farkında değil. Benim gibi on bir olunca bütün bunları anlayabilecek. Akşama balık ve patates yiyecek miyiz, diye soruyor. Annem de, haftaya canım, diyor ve Michael tekrar sokağa çıkıp oyuna dalıyor.

İnsan beklediği ilk telgrafın gelmediği günün akşamında ne yapacağını bilemiyor. Üç kardeş sokakta oynamaya devam edemiyoruz, çünkü herkes evine girmiş. Zaten orada kızarmış sosis ve taze ekmek kokuları arasında eziyet çekmenin de anlamı yok. Sokaklar karardıktan sonra evlerde yanan elektrikleri seyretmek ya da başkalarının radyolarından haberleri dinlemek de hiç hoş değil. Mrs. Meagher ve çocukları bile evlerine girmiş. İçerden titrek bir mum ışığı geliyor. Utançlarından saklanmışlar. Cumartesi geceleri hiç kimselere görünmedikleri gibi, sabah kiliseye bile gelmiyorlar. Bridey Hannon kadıncağızın artık üstündeki yırtık pırtık giysilerle

sokağa çıkamadığını anlatıyor. Devlet yardımı isteyecekmiş, diyor. Annem, Tanrı korusun, diyor. İnsanın başına gelebilecek en büyük felaket bu olmalı! İşsizlik sigortasıyla yaşamaktan, St. Vincent de Paul Derneği'nde kuyruklarda bekleyip eli boş dönmekten de beter. Hatta, sokaklarda dilenmekten bile beter!

Tanrı korusun!

Tam iki kaşımın ortasında, burnumun tepesinde sivilce gibi bir şey çıkmış. Hem acıyor hem de kaşınıyor. Anneannem, sakın elini sürme, diyor. Her tarafına yayılır. Ama anneannem hep böyle der. Kolumu da kırmış olsaydım, sakın elini sürme, derdi. İşin garibi, ağrılar gözlerime yayılıyor ve gözlerim kızarmaya başlıyor. Dahası, gözlerim sürekli sulanıyor; sabahları çapaktan gözkapaklarım yapış yapış uyanıyorum ve gözlerimi açamıyorum. Öyle ki, elimle zorla gözkapaklarımı çekiştiriyorum, annem sarımsı renkte kurumuş çapakları nemli bezle temizliyor. Kirpiklerim dökülüyor. Sanki Limerick sokaklarındaki bütün toz toprak benim gözlerime kaçıyor. En ufak bir esintiyle gözlerime toz toprak doluyor.

Anneannem, bütün gece o sokak lambasının altında kitap okumaktan oldu, diyor. Sıcak soğuk dinlemeden o kötü ışığın altında kitap okuyorsun. Malachy de böyle devam derse, aynı şey onun da başına gelecek. Şu küçük Michael bile, aklı başında bir çocuk gibi dualarını ezberleyeceğine o kitaplara gömülüyor. Kitap, kitap! Gözleriniz kör olsun da görün! Annemle çay içerken fısıldaşarak konuşmalarına kulak kabartıyorum. Aziz Anthony Günü'nde oruç tut ve tükürüğünü oğlanın gözlerine sür.

Nasıl yani?

Oruç tutup sabah erkenden kalk ve Frank henüz uyurken tükürüğünü onun gözkapaklarına sür. Oruç tutan bir annenin tükürüğü her şeye iyi gelir. Sabahları annem kalkmadan gözlerimi açıyorum. Onun yatağından kalkıp yaklaştığını duyuyorum ve uyuyormuş gibi yapıyorum, ama tam eğilip

gözlerime o tükürüğü sürecekken, gözlerimi açıveriyorum. Aman Tanrım! Gözlerini açtın!

Evet, anne. Galiba gözlerim iyileşiyor. Fakat gözlerimin iyileştiği falan yok. Annem sonunda beni dispansere götürüyor. Yoksulların bakıldığı dispanser, aynı zamanda, babası olmayan çocukların ve hiçbir yerden maaşı olmayan kimsesizlerin devlet yardımı için başvurduğu yer. Dispanser her zaman tıklım tıklım dolu oluyor. Yaşlılar ahlayıp ofluyor, bebekler avaz avaz ağlıyor ve anneleri onları yatıştırmaya çalışıyor. Salonun tam ortasında yüksekçe bir platform üzerinde bir başvuru masası var. Formaliteleri bu masada oturan Mr. Coffey ya da Mr. Kane yerine getiriyor. Kuyruktaki kadınlar St. Vincent de Paul Derneği'nin kuyruğundaki kadınlara benziyor. Hepsinin şalları var ve Mr. Coffey ile Mr. Kane'e çok saygılı davranıyorlar. Yoksa, kâğıtlarına bir hafta sonrası için bir randevu yazıverirler, ya da doktora görünmek için gerekli olan kâğıdı vermeyebilirler. Mr. Coffey ile Mr. Kane de hastalarla eğlenmekten zevk alıyormuş gibi aralarında gülüşüp duruyorlar. Hastanın gerçekten dispansere başvuracak durumda olup olmadığını sıkı sıkı inceleyip, neyiniz var, diye soruyorlar. Herkesin önünde hastalığınızı söylemek zorunda kalıyorsunuz ve buna çok gülüyorlar. Ah, ah! Mrs. O'Shea, lahanayı çok mu kaçırdınız acaba? Kadıncağız da ister istemez gülüyor ve kuyruktaki kadınların hepsi gülmeye başlıyor. Aralarında Mr. Coffey ile Mr Kane'in çok komik olduklarını konuşuyor, Laurel ile Hardy filmine gitmiş kadar olduk, diyorlar.

Evet, Bayan, adınız? Angela McCourt.

Neyiniz var?

Oğlum için geldim. İki gözü de berbat.

Mr. Coffey bana şöyle bir bakıyor. Off! Gerçekten de, berbat gözleri var. Asit filan mı sıçradı? Baksanıza, gözleri Japon bayrağı gibi! Hah, ha, ha!

Herhalde mikrop kaptı. Daha önce tifo geçirmişti. Sonra da, böyle oldu işte.

Tamam, tamam. Hayat hikâyene başlama. Al bakalım,

Dr. Troy için bir kâğıt veriyorum. Dr. Troy'un odasının önündeki banklar da tıklım tıklım dolu. Annem, burnu şiş bir kadının yanına şıkışarak oturuyor. Kadın, ne yaptıysam geçiremedim, diye yakınıyor. Seksen üç yaşındayım. Ah, mezarıma sağlıklı gidebilmek istiyorum. Tanrı'nın karşısına sağlam bir insan olarak çıkmayı istemek çok mu yani? Senin neyin var?

Oğlum için geldim. Gözleri

Aman Tanrım, sen bizi koru! Bu gözler ne böyle?

Mikrop kapmış herhalde.

Bak, bunun çaresi ne biliyor musun? Kadın yeni doğan bebeklerin kafasındaki bir sıvıyı gözlerime sürmemiz gerektiğine dair bir şeyler anlatmaya başlıyor. Ayın 3'ü ya da 13'ü veya 30'unda... yani, içinde üç olan bir gün bunu sürüp üç dakika nefesini tutsun. Gerekirse, ağzını burnunu tıkarsın. Sonra vücuduna üç kez tepeden tırnağa kutsal su serp. Göreceksin, gözleri pırıl pırıl olacak.

O bebeklerin kafasındaki sıvıyı nereden bulacağım, peki, diye annem soruyor.

Aaa! Ebeler ne güne duruyor? Her derde deva bu sıvı her ebede vardır.

Annem, Hemşire O'Halloran'la konuşurum, diyor. Dr. Troy beni görür görmez, derhal hastaneye götürün, diyor. Bir kâğıt karalıyor. İşte bu kâğıtla göz doktorunu görebilirsiniz.

Nesi var, Doktor?

Fena bir mikrop kapmış. Konjüktivit ama daha da ağır olabilir. Benim konum dışında. Dediğim gibi, göz doktoruna gitmesi gerekiyor.

Göz doktorunun karşısında annem çaresizlikle, ne kadar yatar, Doktor, diye soruyor.

Tanrı bilir. Çocuğu çok daha önce getirmeliydiniz.

Koğuşta yirmi yatak var, ve kafaları gözleri sargılar içinde adamlar la çocuklar yataklarda yatıyor. Kimi bastonla yürü-

meye çalışıyor. İçlerinden biri sürekli ağlıyor ve tepiniyor. Henüz çok genç ama ne yazık ki kör olmuş. Küçücük bebeklerimi, yavrularımı bir daha göremeyeceğim, diye Tanrı'ya sövüp saydıkça hemşireler elleriyle yüzlerini kapatıp, Maurice, böyle konuşma, diye onu uyarıyorlar. Bak, sağlığın yerinde. Yaşıyorsun. Hepimizin sorunları var. İsa'nın çektiği acıları düşün. Maurice bu laflar üzerine, siz benim acımıanlamıyorsunuz, diye daha beter isyan ediyor. Rahibe Bernadette, böyle devam edersen seni tek başına bir koğuşa koymak zorunda kalacağım, diye uyarıyor onu. Ah, evet... evet. İsa'nın çektiklerini kimse çekmemiştir.

Ertesi sabah alt katta gözüme damla damlatılıyor. Hemşire, su yüksek sandalyeye otur, bakalım, diyor. Şimdi de bu şekeri al. Doktorun elinde, içi kahverengi sıvı dolu bir şişe var. Bana yaklaşarak, başını iyice geriye at ve gözlerini aç, diyor.

Doktorun sadece sağ gözüme damlatttığı ilaç bir anda beynimin sağ tarafını yakıp kavuruyor ve dünyam kararıyor. Şimdi, öbür gözünü aç, diyor hemşire. Hadi, iyi bir çocuk ol. Ama doktorun beynimin sol tarafını kasıp kavuracak damlayı gözüme damlatması için hemşire epeyce uğraşmak zorunda kalıyor. Gözkapağımı elleriyle açıyor ve bir yandan başımı tutuyor. Tamam, şimdi yukarı koğuşuna gidebilirsin. Ama ben hiçbir şey görmüyorum. Hadi, hadi, diyorlar. Doktor, sen ne biçim erkeksin, diye beni kızıştırıyor.

Merdivenleri çıkarken, dünyayı kahverengi olarak görüyorum. Ve tabii, her şey bulanık. Koğuşta herkes yemek yiyor. Benim tepsimi de yatağımın üstüne bırakmışlar, ama beynimin her iki tarafı alevler içinde yanarken, yemek filan yiyecek halim yok. Karyolama çökerek oturuyorum. Karşı tarafımdan bir çocuk, ne o, diyor. Yemeğini yemiyor musun? Ben seninkini de yiyebilirim. Ve kalkıp tepsimi alıyor.

Yatağa uzanmak istiyorum, ama hemşire buna izin vermiyor. Durumun o kadar ciddi değil. Gün ortasında yatmak da

ne oluyor? Gözlerim kararark, karyolamda oturmak zorunda kalıyorum. Her şey bulanık ve kahverengi.

Hey, bu tifolu küçük Frankie mi yoksa? Rüya mı görüyorum acaba? Ay bulutların arasından bir kalyon gibi süzülüyor... ben Fever Hastanesi'nden çıkmamış mıydım... orada insan her türlü mikrop kapabilir... Frankie, gözlerine ne oldu? Mikrop kapmışım, Seamus. Merak etme, evlenene kadar bir şeyin kalmaz. Gözlerini sürekli kırpacaksın, evlat. Göz jimnastiği. Bir amcam vardı, gözlerini böyle kırparak güçlendirdi. Şu göz kırpma jimnastiğiyle gözlerimi güçlendirebilme konusunu iyice öğrenmek istiyorum, ama Seamus hemen şiirlere başlıyor.

Patricia'nın o güzel şiirini hatırlıyor musun, Frankie?

Süpürgesinin sopasına yaslanarak haydutla sevgilisinin şiirini baştan sona okuyor ve koğuşta herkes susuyor. İnlemeler, yakınmalar kesiliyor. Şiirin sonunda müthiş bir alkış kopuyor. Seamus, şu tifolu Frankie ve Tanrı huzur versin o tatlı kızcağız Patricia olmasaydı bu şiiri asla ezberleyemeyeceğini anlatmaya başlıyor. Bu şiiri ömrümün sonuna kadar beynime kazıyacağım! Bütün gözler bana çevriliyor ve bir anda göz koğuşunda herkesin gözbebeği oluveriyorum.

Annem sık sık ziyaretime gelip gidemiyor, çünkü çoğu zaman yol parası bile olmuyor. Hastanenin yolu yürünecek gibi değil. Zaten annemin nasırları var. Ama beni gördüğünde, gözlerimin çok daha iyi olduğunu söylüyor. Gerçi, gözünün akı tamamen kahverengi olmuş ama, diyor. Bu tendürdiyot gibi kokuyor, eğer öyleyse çok yakıyor olmalı. Ama ilaç ne kadar yakarsa, o kadar etkisi olurmuş. Güzel bir havada annem biraz bahçede dolaşmaya çıkmamız için hemşirelerden izin istiyor ve bahçede, etrafında yaşlı isanlarla Mr. Timoney'i görüyorum. Onunla konuşmak istiyorum, ama bunu anneme sormam gerekiyor, çünkü bir hastanede neyin yapılıp neyin yapılamayacağını kestirmek kolay değil.

Mr. Timoney...

Kim o? Kim?

Frank McCourt, efendim.

Ah, Francis!

Ben de annesiyim, diye annem atılıyor.

Ne kadar şanslısınız. Benim hayatta bir tek yakınım, bir tek akrabam yok. Köpeğim Macushla da gitti. Ee, Francis, sen burada ne arıyorsun?

Gözlerim mikrop kapmış, efendim.

Aman Tanrım! Gözlerin mi? Francis, daha çok gençsin ve gözlerin sana lazım!

Merak etmeyin, Mr. Timoney. İsterseniz, size bir şeyler okuyabilirim.

Gözlerin hastayken olmaz, Francis. Gözlerine iyi bakmalısın, evlat. Ben okumayı çoktan aştım. Her şey beynimin içinde. Gençliğimde bunu yapmayı düşünecek kadar akıllılık etmişim. Şimdi, ayaklı bir kütüphane gibiyim. Biliyor musun, İngilizler karımı vurdu, İrlandalılar da köpeğimi elimden aldılar. Hayat çok acı.

Evet, hayat acı, diyor annem, ama Tanrı iyi yüreklidir.

Öyle, hanımefendi. Tanrı bu korkunç dünyayı yarattı ama kendisi iyidir. Şimdi, izninizi isteyeyim. Francis, gözlerine iyi bak ve sonra kör olana kadar oku, oku. Jonathan Swift'le iyi vakit geçirdik, değil mi evlat?

Evet, Mr. Timoney.

Annem beni koğuşa geri getirdiğinde, Mr. Timoney için ağlayıp durmasana, diyor. Baban mı o senin? Hem, gözlerine dikkat etmelisin.

Seamus koğuşa haftada üç kez, kafasında yeni şiirlerle geliyor. Şu baykuşla kedi hakkındaki şiiri beğenmediğini söylediğinde Patricia ne kadar üzülmüştü, diyor.

Buna ben de çok üzülüyorum, Seamus.

Biliyor musun, o şiir de ezberimde. Eğer hâlâ çok aptalca bulduğunu söylemezsen, okuyabilirim.

Oku, Seamus. Öyle bir şey söylemeyeceğim. Bu şiir de

koğuşta çok beğeniliyor ve herkes Seamus'tan sözlerini istiyor. O da şiiri defalarca okuyarak herkese tekrarlatıyor ve bütün koğuş şiiri ezberliyor.

Baykuşla Pisipisi denize girmişler
Yemyeşil, güzel bir sandalla
Yanlarına biraz bal bir yığın da para almışlar.
Beşlik banknotlar halindeymiş hepsi.
Baykuş yukarıdaki yıldızlara bakmış
Ve küçük gitarını çalıp şarkı söylemiş
Ah güzel Kedi, benim sevgili Pisiciğim
Ne güzel bir kediciksin.
Çok güzelsin,
Çok güzelsin,
Sen ne güzel bir pisiciksin.

Artık bütün şiiri Seamus'la birlikte okuyorlar ve sonunda Seamus'u alkışlıyorlar. O da bundan çok keyif alıyor. Seamus kovasını ve süpürgesini alıp gittikten sonra, koğuşta şiirin satırlarını tekrarlamaya devam ediyorlar.

Ah güzel Kedi, benim sevgili Pisiciğim
Ne güzel bir kediciksin.
Çok güzelsin,
Çok güzelsin,
Sen ne güzel bir pisiciksin.

Bir gün Seamus kovasız ve süpürgesiz olarak koğuşa geliyor ve şiir yüzünden kovulduğunu düşünüyorum. Ama yüzü gülüyor. İngiltere'ye fabrikada çalışmaya gidiyormuş. İki ay çalışıp karısını yanına aldıracağını ve iyi para kazanacağını söylüyor. Tanrı belki bize bir çocuk verir. Bu kadar parayla ve kafamdaki bu şiirlerle ne yapacağım! Bu şiirleri zavallı Patricia'yı anmak adına küçük yavrularıma okumaktan daha büyük mutluluk olabilir mi?

Hoşça kal, Francis. Yazmayı bilseydim sana mektup yollardım, ama karım yanıma gelince ona yazdırırım. Hatta, okuma yazmayı öğrenmeyi bile düşünüyorum. Çocuklarımızın böyle cahil bir babası olması hiç hoş olmaz, değil mi?

Ağlamak istiyorum, ama burada buna izin vermiyorlar. Hemşireler, ne biçim erkeksin sen, diyorlar. Rahibeler ise, İsa'nın çektiklerini düşün, diye atılıyorlar. Hem zaten gözümdeki kahverengi ilaçla ağlamamam gerekiyor.

Bir ay hastanede kaldıktan sonra, doktor hafif bir iltihap kalmış olmasına rağmen, eve çıkabileceğimi söylüyor. Temiz havlu kullanarak ve bol suyla gözlerimi yıkayarak koruyabilirmişim. Beslemene de dikkat edersen, bol bol et ve yumurta yersen, gözlerinin pırıl pırıl olur diyor. Ha ha ha!

Karşı komşumuz Mr. Downes, annesinin cenazesi için İngiltere'den gelmiş ve karısına babamı anlatmış. Mrs. Downes de, Bridey Hannon'a hepsini yetiştirmiş. Tabii, Bridey hiç vakit kaybetmeden anneme koşuyor. Mr. Downes Malachy'nin deliler gibi içtiğini söylemiş. Kafayı bulup İrlanda kahramanlık şarkılarına başlıyormuş. İngilizler buna aldırmıyormuş, ama İngiltere Kralı ile Kraliçesi'ne küfretmesine tahammül edemiyorlarmış. Hele Büyük Kraliçe'ye küfretmek, olacak şey değil! O kadıncağız ne yaptı ki? Her neyse, şekerim, Malachy artık evinin kirasını bile ödeyemez hale gelmiş ve parklarda yatmaya başlamış. Mr. Downes onun Limerick'li olmadığına şükrediyormuş. Polis de artık onu içeri tıkmaktan bıkmış, sonunda ülkeden atacakmış.

Annem bunları duyunca çok üzülüyor ve hayatımda bu kadar çaresiz kaldığımı hatırlamıyorum, diyor. Kathleen O'Connell artık eskisi gibi veresiye vermiyor, anneannemden biraz para isteyecek olsa kadın üstüne yürüyor, St. Vincent de Paul Derneği'nden kocası İngiltere'de çalışan bir kadının sürekli bağış istemesini anlayamadıklarını söylüyorlar. Artık ne üstümüz ne başımız kalmış. Annem eski, pis, yırtık

gömleklerimizden, yırtık pırtık ayakkabılarımızdan, çoraplarımızdaki deliklerden utanç duyuyor. Geceleri uykuları kaçıyor ve dört oğlanı kimsesizler yurduna verip İngiltere'ye gitsem mi diye düşünüyor. Orada bir iş bulup, bir yıl içinde hepimizi aldırtabileceğini söylüyor. İngiltere'de bombalanmayı, herkesten bir şeyler dilenmeye yeğliyor.

Ama bizi Kimsesizler Yurdu'na bırakmaya yüreği dayanmıyor. "Amerika'daki Çocuklar"da olduğu gibi değil ki, diyor. Orada Rahip Spencer Tracy çocuklara ne kadar iyi davranıyordu. Burada çocukları dayaktan gebertiyorlar ve aç bırakıyorlar. Annem dispansere gidip Devlet Yardımı için başvurmaya da çok utanıyor. Bu, her şeyin sonu demek artık. Dilenciden farkımız kalmayacak. Mr. Coffey ile Mr. Kane'e yalvarmak ise, ağrına gidiyor. Neyse ki, dispanser şehrin diğer ucunda da, pek kimsenin haberi olmaz, diye kendini rahatlatıyor.

Dispanere erkenden gidip Mr. Coffey ile Kane'in keyifli bir saatinde onları yakalamak gerektiğini başkalarından duymuş. Öğlene doğru onlar da karşılarında yalvarıp yakaran insanlara artık kötü davranmaya başlıyor çünkü. Annem bizi de yanında götürüyor ki, dört çocuğu olduğunu kanıtlayabilsin. O sabah bizi erkenden kaldırıyor ve ilk kez elimizi yüzümüzü yıkamamamızı, en yırtık pırtık kıyafetlerimizi giymemizi söylüyor. Bana da gözlerim kıpkırmızı kesilene kadar iyice ovuşturmamı tembih ediyor. Ne kadar acıklı görünürsek, yardım alma ihtimalimiz o kadar yüksek. Diğer kardeşlerimin o günlerde yara bere içinde olmamaları ve sağlıklı görünmeleri ne aksilik! Yolda tanıdık birine rastlarsak, nereye gittiğimizi sakın söylemeyin, diye bizi uyarıyor. Kendimden utanıyorum diyor. Bir de, annem duysun da bak neler oluyor.

Dispanserin kapısında kuyruklar oluşmuş bile.

Annem gibi kucağında ve elinde çocuklarıyla kadınlar sırada bekliyor. Daha büyük çocuklar sokakta oynuyorlar.

Kadınlar kucaklarındaki bebekleri susturmaya çalışırken, sokaktaki çocuklarına da araba çarpacak korkusuyla sürekli bağırıyorlar. Annem yanından ayrılmamamızı söylüyor ve yarım saat kadar kapıda bekliyoruz. Derken dispanser açılıyor ve kapıcı sırayla içeri girmemizi söylüyor.Mr. Coffey ile Mr. Kane çaylarını içer içmez gelecekler, diyor. Kadının biri, çocuklar sokakta donuyor, diye isyan ediyor. Coffey ile Kane denen adamlar çaylarını biraz çabuk içsinler. Kapıcı kadına sorun yaratmamasını, bu seferlik adını alıp şikâyet etmeyeceğini söylüyor. Hava soğuk diye acıdım, diyor. Ama bir tek kelime daha edersen, pişman olursun.

Mr. Coffey ile Mr Kane gelip yerlerine oturuyorlar. Bize hiç bakmadan aralarında bir şeyler fısıldaşıp birbirlerine birtakım kâğıtlar uzatıyorlar. Mr. Kane gözlüğünü çıkarıp camlarını temizliyor, tekrar takıyor ve çıkarıyor, tavana doğru kaldırarak kontrol ediyor. Mr. Coffey de, gazetesini karıştırıyor ve bir kâğıda bir şeyler not ediyor.

Sonunda, Mr. Kane, sıradaki, diye sesleniyor.

Adın ne?

Timothy Creagh, efendim.

Creagh ha? Tam bir Limerickli adı.

Evet, efendim. Öyle.

Ne istiyorsun bakalım, Creagh?

Ah, şu mide ağrılarım işte. Dr. Feeley'i görmek istiyorum.

Bak, Creagh, şu mide ağrıların birayı fazla kaçırmaktan olmasın?

Hayır, efendim. Hayır. Bu ağrılarla ağzıma bira koyamıyorum bile. Karım da evde hasta zaten. Bir de ona bakıyorum.

Tembellik etmemelisin, Creagh! Mr. Kane herkese doğru dönerek, şu tembelliğe bakın, diyor. Herkes bir ağızdan, evet, şu tembelliğe bakın, diye tekrarlıyor.

Sıra anneme geliyor. Devlet yardımı istiyorsunuz, öyle mi?

Öyle, Mr. Kane.

Kocan nerede?

İngiltere'de ama...

İngiltere'de ha? Oh, oh! Gelsin telgraflar gitsin paralar!

Öyle değil. Aylardır bize bir kuruş göndermedi.

Öyle değil mi? Ama bunun nedeni malum. Neden İrlandadan İngiltere'ye gidiyor bu erkekler acaba? Limerick'li birinin Picadilly'de koluna bir kızıl saçlıyı takıp dolaştığını çok duyduk.

Mr. Kane kalabalığa bakıyor. Herkes ne diyeceğini çok iyi biliyor: Çok duyduk, Mr. Kane. Sıraları gelince neyle karşılaşacaklarını bilemedikleri için, bu zavallı insanlar böylece hem Mr. Kane'e yağ çekmiş oluyorlar hem de eğleniyorlar. Bazen Kane'in başvuruları Coffey'e vereceği tutuyor ve işte o zaman işler berbat oluyor. Coffey her şeye hayır diyen ters bir adam.

Annem babamın Picadilly'de değil, Coventry'de olduğunu söylüyor. Mr. Kane gözlüğünü çıkararak anneme bakıyor. Ne oluyor! Bir anlaşmazlık mı?

Hayır, hayır.

Bakın, Bayan. Kocası İngiltere'de çalışan hiç kimseye devlet yardımı verilemez. Burada kural budur. Her ne kadar, Picadilly'de dolaşan Limerickli arkadaşlarımız varsa da, bu bizim konumuz değil. Sizler, bu yardımı alarak bu ülkeye bağlılıklarını kanıtlayan zavallı insanların rızkına engel oluyorsunuz. Adınız ne?

McCourt, efendim.

Bu ne biçim isim? Nerelisiniz siz?

Kocam Kuzeylidir.

Ve sen, burada İrlanda Devleti'nin kendi halkına sunduğu bir hizmetten yararlanmayı bekliyorsun, öyle mi?

Bilmiyorum, efendim.

Belfast'a git de bakalım, sana ne diyecekler?

Bilmiyorum, efendim.

Bilmezsin, tabii. Bu memlekette herkes cahil! Mr. Kane

kalabalığa bakıyor. Bu memlekette herkes cahil, dedim! Duymadınız mı? Herkes başını sallayarak bu memlette herkesin cahil olduğu görüşünü kabul ediyor.

Mr. Kane dönüp Mr. Coffey'e alçak sesle bir şeyler söylüyor ve ikisi birden bize bakıyorlar. Sonunda, Mr. Kane anneme devlet yardımı sağlanacağını söylüyor, ancak diyor ki: Kocandan beş kuruş bile olsa bir para geldiği an bu hakkından vazgeçip devletten aldığın paraları iade edeceksin.

Söz veriyorum, efendim.

Oradan çıkıp Kathleen O'Connell'e uğrayarak çay ve ekmek alıp eve dönüyoruz. İtalya'ya çıkıp ateşi yakıyoruz. Çay pişirdiğimizde evimiz sıcacık oluyor. Hiçbirimizin sesi çıkmıyor. Alphie'nin bile. Çünkü Mr. Kane'in anneme neler yaptığının farkındayız.

On

İrlanda çok soğuk ve rutubetli. Biz yukarıda İtalya'da oturuyoruz. Annem zavallı Papa'nın resmini de yukarı alıp pencerenin karşısına asmamız gerek, diyor. Ne de olsa, işçilerin dostu ve İtalyan. Sıcak ülke insanı. Ama annemde bir gariplik var. Ateşin karşısında titriyor. Sigara içmediğine göre, annemde kesinlikle bir gariplik var. Daha da soğuklar gelecek, diyor ve canım içecek bir şey istiyor, diye ekliyor. Şöyle limonata gibi ekşi bir şey. Ama evde beş kuruş para yok. Ertesi sabah ekmek bile alamayacağız. Annem çayını içip yatıyor.

Bütün gece yatakta dönüp duruyor ve karyolanın gıcırtısından uyuyamıyoruz. Ayrıca, su, diye inliyor. Sabah yataktan kalkamıyor. Bütün vücudu titriyor. Ses çıkaramıyoruz, ama eğer annem kalkmazsa, Malachy ile okula geç kalacağız. Saatler geçiyor ve annem yerinden kımıldamıyor. Artık okul saatinin geçmesiyle, çay suyunu koymak üzere ateşi yakıyorum. Annem uyanıp limonata istiyor, ona sadece reçel kavanozunda su götürebiliyorum. Çay ister misin, diye soruyorum, ama sağırmış gibi davranıyor. Yüzü kıpkırmızı ve hâlâ sigara içmiyor.

Dördümüz ateşin karşısında hiç ses çıkarmadan oturuyoruz. Alphie'ye evde kalan son şeker kırıntılarıyla son dilim ekmeği veriyoruz, biz çayımızı içiyoruz. Alphie yanaklarına bulaşan şekerlerle çok komik görünüyor ve haline gülüyoruz.

O da tombul yanakları yapış yapış, bize gülüyor. Fakat fazla da ses çıkaramıyoruz. Annem uyanırsa Malachy ile beni okula göndermeye kalkışır ve orada bizi bu kadar geç kaldığımız için öldürürler. Zaten fazla gülecek halimiz de yok. Evde hiç ekmek kalmadı ve hepimiz açız. O'Connell'den artık hiçbir şey alamıyorz. Anneannemin ise, yanına bile yaklaşamıyoruz. Babamızın Kuzeyli olmasından başlayarak İngiltere'den para göndermemesine kadar ağzını bir açıyor, susmak bilmiyor. Ölseniz umurunda olmayacak, diyor. Bu da, annene bir Kuzeyliyle evlenmenin bedelini öğretecek. Garip ifadeli, Presbitaryen kılıklı, soluk suratlı herif! N'olacak! Kathleen O'Connell'e gitmeyi deneyeceğim. Annem hasta derim, yatıyor.Kardeşlerimle biz de açlıktan öleceğiz. Ayakkabılarımı giyip şubat ayının dondurucu soğuğunda Limerick sokaklarında koşuyorum. Pencerelerde, insanların sıcacık evlerinde, çatal tabakları ve fincanlarıyla yumurta ve reçel yiyerek kahvaltı ettiklerini görüyorum. Sofranın görüntüsü zaten insanın ağzını sulandırıyor. Anneler tertemiz önlükleriyle, derli toplu tertemiz evlerinde çocuklarına kahvaltı hazırlıyorlar. İsa duvardaki tablosundan her zamanki gibi üzgün bir yüzle ev halkını seyrediyor, ama yine de, iyi Katoliklerin mutlu olduğunu görmekten memnun. Kafamdan bir müzik uydurmaya çalışıyorum, ama kulaklarımda sadece annemin, limonata, diye sayıklayışı var.

Limonata!

South's Bar'ın önünde bir kamyon, bira ve limonata kasalarını kaldırıma bırakmış, tekrar yola koyulmak üzere. Kapıda kimse yok.

Sokak da bomboş. Hemen iki limonata şisesini ceketimin altına sokuyorum ve masum masum oradan uzaklaşıyorum. Kathleen O'Connell'in dükkânının önünde de ekmek kamyonu duruyor. Dükkânın arka kapısı açık ve nefis bir taze ekmek kokusu etrafa yayılmış.

Şoför içerde Kathleen O'Connell ile çay içiyor ve çöreğini

yiyor. Oradan bir somun ekmek yürütmem işten bile değil. Ama her zaman bize çok iyi davranan Kathleen O'Connell'a çok ayıp olur. Öte yandan, yanına gidip bir ekmek istersem keyfini kaçırdığım için bana kızacak. Çünkü sabah çayını içerken rahatsız edilmekten hiç hoşlanmaz. Ekmeği de ceketimin altına sıkıştırıp oradan sıvışmak en iyisi. Bu yaptıklarım için kesinlikle bir günah çıkartmam gerekeceğini biliyorum. Evde kardeşlerim yatağın üstüne çıkmış, oyun oynuyorlar ama ekmeği görünce hemen oyunu filan bırakıyorlar. Herkes ekmekten bir parça koparıp ağzına atıyor. O kadar açız ki, ekmeği dilimlemeye sabrımız kalmamış. Sabahki çayı tekrar ısıtıyoruz. O arada annem hafifçe inlemeye başlıyor ve Malachy limonata şişesini hemen ağzına dayıyor. Annem şişeyi bir solukta içiyor. Eğer limonata ona bu kadar iyi geliyorsa, birkaç şişe daha bulmam gerekecek diye düşünüyorum.

Son kömür parçalarıyla ateşi yakıp karşısına oturuyoruz ve babamın yaptığı gibi hikâyeler anlatmaya başlıyoruz. Ben limonata şişelerini ve ekmeği nasıl çaldığımı anlatıyorum, ama hikâyeyi abartarak dükkân ve bar sahibinin peşime düştüklerini söylüyorum. Güya, St. Joseph's Kilisesi'ne kaçmışım. Oraya sığınan bir katili bile kimse yakalayamaz. Annesini öldürmüş olsa bile. Malachy ve Michael limonatayla ekmeği çalmış olmama şaşırıyorlar, ama Malachy, Robin Hood da böyle yapardı, diyor. O da zenginlerden çalıp fakirlere vermiyor muydu? Ama Michael beni asacaklarını söylüyor. Lyric Sineması'nda gördüğü filmlerdeki gibi darağacına asılacağımdan korkuyor. Malachy, bir rahip bulmak zor olacak, diyor. Ben, bir rahibin bulunması şart ama, diyorum. Roddy McCorley asılırken başında bir rahip vardı. Kevin Barry de öyle.

Malachy onlar asılırken rahip filan yoktu, diyerek bunu kanıtlamak için şarkıları söylemeye başlıyor. Annem yattığı yerden, kes şunu, diye inleyerek onu susturana kadar Malachy şarkı söylemeye devam ediyor.

Alphie bir süre sonra yerde uyuyakalıyor. Üşümesin diye annemin yanına koyuyoruz, ama annemin hastalığının ona geçmesini ve ölmesini istemiyoruz, tabii ki. Annem gözünü açıp da, bebeğini yanında ölmüş bulursa dünyayı başımıza yıkar. Ve suçlayacağı tek kişi ben olurum.

Üçümüz kendi yatağımıza girip, eski paltolara sarınarak birbirimize sokuluyoruz, ama döşekteki çukurlaşmış yere yuvarlanmamak için de dikkat ediyoruz. Az sonra ısınıp tam rahatlamışken, Michael, Alphie'ye annemin hastalığının bulaşacağından ve benim hırsızlık yaptığım için asılacağımdan korktuğunu söylüyor. Sadece tek kardeşim kalır ve bu haksızlık olur, diyor. Herkesin dünya kadar kardeşi var. Az sonra, Michael uyuyup kalıyor. Malachy de dalıyor. Ben gözlerim açık, yattığım yerde reçelleri düşünüyorum. Bir somun ekmekle birlikte bir çilek reçeli kavanozu çalsam, fena mı olur yani...ya da herhangi bir reçel olabilir. Ama o güne kadar hiç reçel kamyonuna rastlamamışım. Bir dükkâna dalıp, Jesse James gibi silahımı çekip reçel istemek de adamı gerçekten ipe götürür.

Pencereden güneş ışınları içeri süzülüyor. Henüz sabah serinliği var, ama dışarısının evden daha sıcak olduğu kesin. Kardeşlerim uyandıklarında evde bir somun ekmekle reçel bulsalar ne kadar sevinirler kim bilir... Hepsini mideye indirdikten sonra benim günahlarımdan ve asılacağımdan korkmaya başlarlar.

Annem hâlâ uyuyor. Yüzü kırmızı ve horlarken sanki boğuluyormuş gibi sesler çıkarıyor.

Sokaklarda Mr. Dennehy'ye filan yakalanırsam yandım. Beni kulağımdan tuttuğu gibi okula atar ve Mr. O'Halloran da sınıfta beni parçalara ayırır. Mr. Dennehy'nin işi, öğrencilerin devamsızlıklarını izlemek ve bisikletiyle sokak sokak dolaşıp yakaladığı çocukları kulaklarından tuttuğu gibi okula getirmek en büyük zevki.

Barrington Sokağı'nda bir evin önünde kocaman bir kutu

duruyor. Kapıya yanaşıp sanki zili çalacakmış gibi yapıyorum, ama aslında kutunun içinde ne olduğuna bakıyorum. Süt, ekmek, domates, peynir ve... aman Tanrım, bir marmelat! Hepsini birden ceketimin altına sokamam, ama hepsini almak istiyorum. Sokaktan gelip geçen kimsenin bana baktığı yok. Evet, hepsini alıp gitsem iyi olacak. Annem, asılacaksan bari değecek bir şey için asılırsın, der. Almışken hepsini alayım. Kutuyu kucaklayıp bir bakkal çırağıymış gibi yürüyorum. Kimse oralı değil.

Michael ile Malachy kutunun içindekileri gördüklerinde, gözleri yuvalarından fırlıyor. Ama hiç vakit kaybetmeden, kalın kalın ekmek dilimlerine altın renkli marmelattan sürerek bir lokmada yutuyorlar. Alphie'nin yüzü gözü, saçları marmelat olmuş. Kahvaltımızı soğuk çayla yapıyoruz, çünkü ateşi yakacak bir şey yok.

Annem tekrar, limonata, diye mırıldanıyor ve ikinci şişenin kalan yarısını hemen ona götürüyorum. Biraz daha istiyor. Suyla karıştırıp limonatayı çoğaltmaya çalışıyorum. Ömrüm boyunca barlardan limonata çalarak yaşayamam ya! Bu arada, biz karnımızı doyuruyoruz. Ama annem ölmüş küçük kızını ve ikizlerini sayıklamaya başlayınca, korkuyoruz. Tanrım, ne diye zenginlerin çocuklarını almıyorsun da hep bize bu acıları çektiriyorsun... bir kere de onlara bu acıyı çektir... bir değişiklik yap, yalvarırım... çocuklar, limonata var mı... Michael, annem ölecek mi, diye soruyor. Malachy, rahip gelmeden kimse ölmez, diyor. Sonra Michael kendi derdine düşüyor ve ateş yakamayacak mıyız artık, diye soruyor. Eski paltolara sarınmış olduğu halde, üşüyor. Malachy zengin mahallesinde insanların kapısını çalıp kömür ve yakacak bir şeyler isteyelim, diyor. Alphie'yi de yanımıza alırız. O çok küçük ve herkese gülümsüyor. İnsanlar onu görünce dayanamazlar, bize de acırlar. Kömürleri Alphie'nin pusetiyle taşırız. Hemen Alphie'nin yüzünü gözünü temizlemeye başlıyoruz. Fakat suyu görür görmez dehşet içinde ağlamaya

başlıyor. Michael da, pusette nasıl olsa kömürlerden yine leş gibi olacak, onu ne diye yıkıyoruz ki, diyor. Michael bizden küçük, ama böyle müthiş fikirler hep ondan çıkıyor.

Alphie'yi arabasına koyup zengin mahallelerine doğru yola koyuluyoruz. Ama kapısını çaldığımız herkes bizi kovuyor, polis çağırırız, diyorlar. Böyle küçücük bir bebeği kapı kapı gezdirmeye utanmıyor musunuz? Bu ne pis araba böyle! Bu bebek de leş gibi kokuyor! Burası bir Katolik ülkesi ve bu bebekler inançlarımızı kuşaktan kuşağa taşıyacak. Utanmıyorsunuz! Malachy kadınlardan birine, kıçımı ye, diyor, ama kadın onu yakaladığı gibi öyle bir tokat atıyor ki, Malachy'nin gözlerinden yaşlar geliyor. Bu zenginlerden bir daha bir şey istersem, diye köpürüyor ve ne diye onlara soruyoruz, diyor. Arka bahçelerinden istediğimiz kadar kömür alırız. Bunun üzerine, bir plan yapıyoruz. Michael ön kapıları çalıp evsahiplerini ya da hizmetçileri meşgul ederken, Malachy ile ben pusete, Alphie'nin üstüne, istediğimiz kadar kömür yüklüyoruz.

Üç evden bu şekilde kömür topluyoruz. Sonra, Malachy'nin arabaya attığı bir kömür parçası Alphie'nin kafasına geliyor ve Alphie ağlamaya başlıyor. Michael'ı tamamen unutup oradan kaçıyoruz. Zavallı, her kapıda aşağılana aşağılana evlerin zilini çalmaya devam ediyor. Malachy, önce eve gidip puseti bırakalım, diyor. Sonra Michael'ı buluruz. Çünkü Alphie çığrından çıkmış, bar bar bağırarak ağlıyor. Sokaktan gelip geçenler garip garip bize bakıyor ve bu ne biçim aile, diyorlar. Bir İrlandalıya yakışır mı! Ne kadar utanç verici bir şey! Eve geldiğimizde Alphie'yi kömürlerin altından zor çıkarıyoruz. Ağlamaya devam ediyor. Eline marmelatlı bir ekmek vererek onu susturuyorum. Annem yataktan fırlayıverecek diye ödüm kopuyor, ama o babamın içkisi ve ölen yavrularıyla ilgili bir şeyler sayıklıyor. Malachy Michael'ı bulup geliyor. Michael başına gelenleri heyecanla anlatıyor. Zengin evlerden birinin sahibi kapıyı kendisi açmış ve onu içeri alıp kekle

süt vermiş. Kadın ailemiz hakkında sorular sormuş, Michael da babamızın İngiltere'de çok iyi bir işi olduğunu, ama annemizin hasta yattığını ve limonata içmek istediğini anlatmış. Kadın, peki size kim bakıyor, diye sormuş. Michael da gerine gerine, biz kendi kendimize bakıyoruz, demiş. Evde bir eksiğimiz yok. Ekmeğimizden marmeladımıza kadar her şeyimiz var. Kadın Michael'dan evimizin adresini de almış.

Malachy bunu duyunca, aptal, diye Michael'ın üstüne yürüyor. Şimdi bizi şikâyet edecek. Kapımıza polisler, rahipler gelsin de gör! Hiç zenginlere güvenip de adres filan verilir mi! Tam o anda kapı çalmaz mı! Ama ne polis ne de rahip. Gelen Mr. Dennehy. Evde kimse yok mu? Mrs. McCourt neredesiniz? Michael cama çıkıp adama el sallıyor ve ben Michael'a bir tekme atıyorum, Malachy de kafasına bir yumruk indiriyor. Michael ağlamaya başlıyor. Sizi Dennehy'ye şikâyet edeceğim. Beni öldürüyorlar, imdat! Michael susmak bilmiyor ve Mr. Dennehy kapıyı vurarak bize bağırmaya başlıyor. Ben içeriden seslenerek kapıyı açamayacağımı, annemin tehlikeli bir hastalıktan yattığını söylüyorum.

Baban nerede?

İngiltere'ye gitti.

Aç kapıyı! Annenle konuşacağım.

Hayır, onunla konuşamazsınız. Çok hasta. Hepimizde aynı hastalık var. Tifo olabilir. Belki de verem. Her tarafımızda lekeler çıktı. Bebeğin vücudunda şişkinlikler var. Bu hastalık öldürücü olabilir.

Mr. Dennehy kapıya yüklendiği gibi içeri dalıyor ve doğru İtalya'ya çıkıyor. Alphie karyolanın altından emekleyerek ona doğru gidiyor. Üstü başı marmelat ve kömür tozu içinde. Mr. Dennehy hepimize tek tek bakıyor ve şapkasını çıkarıp kafasını kaşımaya başlıyor. Aman Tanrım! Nereden çıktı bu hastalık?

Annemin yanına gitmeyin, diyorum. Malachy de, bu durumda artık okula hiç gelemeyeceğiz, diyor. Ne demek oku-

la gelemeyeceğiz! Ben burada bu işi yapıyorum ve sizi nasıl okula götüreceğimi görürsünüz! Mr. Dennehy bana dönüp, hiç yakın akrabanız var mı, diye soruyor. Ve teyzemle anneannemi çağırmamı istiyor.

Anneannemle teyzem, ikisi birden üstüme yürüyorlar. Onlara annemin hasta olduğunu, kaç gündür evde ateşi yakmak, anneme limonata bulmak ve kardeşlerimi doyurmak için neler çektiğimi anlatmaya çalışıyorum. Marmelat konusundan ya da zengin insanların terbiyesizliklerinden bahsetmenin bir anlamı olmadığını düşünebiliyorum.

Anneannemle teyzem beni sokaklarda itip kakıyorlar. Eve geldiğimizde, Mr. Dennehy hâlâ kafasını kaşıyor. Görülmüş şey değil. Dünyanın hiçbir yerinde böyle rezalet olmaz.

Anneannem annemi yatakta o halde görünce, Angela, diye ağlamaya başlıyor. Sana ne oldu böyle? Annem kurumuş dudaklarını yalamaya çalışıyor ve, limonata, diye inliyor.

Michael, limonata istiyor, diyor. Ona limonata aldık. Kendimize de ekmek ve marmelat... artık hepimiz hırsız olduk. Bizi asacaklar. Frankie bu işi başlattı, sonra Limerick sokaklarında kapı kapı dolaşarak biz devam ettik. Mr. Dennehy Michael'ın anlattıklarını ilgiyle dinliyor ve onu elinden tutup aşağı kata götürüyor. Birkaç dakika sonra, Mr. Dennehy'nin güldüğünü duyuyoruz. Sonra yukarı geliyor ve annemi bir doktora göstermemiz gerektiğini söylüyor. Anneme ve bize baktıça yüzünü örtüp, Tanrım, diye mırıldanıyor. "Sefiller" romanı gibi.

Aggie Teyzem doktor getiriyor ve doktor annemi arabasıyla hastaneye götürüyor. Zatürree, diyor. Hepimiz arabaya binmek için hevesleniyoruz ama Aggie Teyze, anneniz hastaneden çıkana kadar benimle kalacaksınız, diyor.

Gerek yok, diyorum. Bizim için endişelenmeyin. Ben on bir yaşındayım ve kardeşlerime bakabilirim. Okula gitmem, onları yedirir, giydirir paklarım. Anneannem, öyle şey olmaz, diye ciyaklıyor ve teyzem de kafama vuruyor. Mr. Dennehy

bir kanun kaçağı olmak için yaşın tutmadığı gibi, baba olacak yaşta da değilsin, diyor. Ama ileride, her iki konuda da başarılı olacağından eminim.

Haydi, üstünüzü başınızı alın, diyor Aggie Teyze. Bizim eve gidiyoruz. Tanrım, bu bebeğin hali ne böyle!

Bir paçavra bulup Alphie'nin altını bağlıyor. Sonra bize dönüp bakıyor. Ne diye salak salak dikildiğimizi sorup yine bağıracak, ama yanımıza alacak elbisemiz filan yok. Neyimiz varsa, üstümüzde zaten. Teyzem sadece başını sallıyor ve Alphie'nin biberonunu bana uzatıyor. Şuna biraz şekerli su koy. Puseti de sen itersin, diyor. Bu bozuk tekerleğiyle ben o puseti itemem. Zaten köpeği koysan durmaz. Bununla yollarda görünmek de istemem. Evdeki eski paltoları da pusete koyuyor ve Alphie hepsinin altında kayboluyor.

Anneannem yol boyunca bana bağırıyor. Şu puseti doğru dürüst itsene! Bir sağa bir sola gidip durma! Neyse ki, Aggie Teyze'nin evine gelmiyor. Bize tahammülü yok. Amerika'dan gelirken bize yol parası yolladığı günden beri, başına bela olduğumuzu söylüyor. McCourt adından nefret ediyorum! Yok cenaze kaldır, yok babaları maaşını barlarda yesin, biz çocuklarına yemek bulalım! İngiltere'ye gitti de ne oldu sanki? Yine barlarda içkisini içiyor, burada bütün ailesine biz bakıyoruz! Siyah şalını başına sarıp topuklu çizmeleriyle tökezleye tökezleye uzaklaşıyor.

On bir yaşında bir çocuk olarak, üç kardeşinizle bir başkasının evinde kalırken nasıl davranacağınızı bilemiyorsunuz. Bu, teyzenizin evi bile olsa. Teyzem puseti holde bırakıp bebeği mutfağa getirmemi söylüyor. Alphie kucağımda, mutfakta bekliyorum. Teyzem her an bana bağıracak ya da kafama bir şey indirecek korkusuyla, ne yapacağımı bilemiyorum. Aggie Teyze paltosunu çıkarıp yatak odasına asıyor ve ben kucağımda Alphie ile bekliyorum. Bir adım atacak olsam, ne yapıyorsun, diye bağıracak ve ben ne cevap vereceğimi bilemeyeceğim. Çünkü ben de ne yaptığımı bilmiyorum. Kar-

deşlerime bir şey söyleyecek olsam, sen kendini ne sanıyorsun da onlara laf ediyorsun, diye teyzem yine kızacak. Onlar da öylece bekliyorlar. İçeriden tangur tungur sesler geliyor. Teyzem çişini yapıyor. Malachy'ye bakmaya korkuyorum, çünkü göz göze geldiğimiz an gülmeye başlayacağız. Biz gülersek, Michael da gülecek. Ve teyzemin koca kıçıyla çiçekli lazımlığın üstüne oturuşunu gözlerimizin önünde canlandırarak kendimizi tutamayacağız. Bir gülmeye başlarsak, bu günlerce sürebilir. Ben kendimi tutabilirim. Gülmeyeceğim, diye kendimi kontrol edebilirim. Ama bakıyorum, Malachy ile Michael da gülmeden durabiliyorlar. Bu davranışımızla gurur duyuyoruz. Ama Alphie, agu... gu..., der demez hepimiz birden patlıyoruz. Ve Alphie güldüğümüzü görünce tekrar, agu, diyor. Biz artık katılmak üzereyiz.

Teyzem eteklerini indirerek odaya dalıyor ve kafama bir tane indirip beni duvara yapıştırıyor. Kucağımda bebekle düşüyorum. Dönüp Malachy'ye de bir tane indiriyor. Michael yuvarlak masanın etrafında koşarak, ondan kaçıyor ve teyzem onu yakalayamıyor. Gel buraya, yoksa fena yaparım! Ama Michael'ı yakalayamıyor. Bana dönüp, şu bebeği getir, diyor ve eski paltoları bir köşeye yığıyor. Alphie'yi elinde biberonuyla paltoların üstüne oturtuyorum. Agu, agu, diye söylenmeye devam ediyor.

Şimdi kapının önündeki musluğa gidin ve yıkanın. Tertemiz olmadan da, içeri gelmeyin! Şubat ortasında olduğumuzu hatırlatmak istiyorum. Dışarıda buz gibi suyla yıkanırsak ölebiliriz. Ama teyzeme bunu söylersem, hemen oracıkta ölmem daha büyük bir olasılık. Buz gibi musluğun altında çırılçıplak yıkanıyoruz. Teyzem bir fırçayla kahverengi bir kalıp sabun atıyor ve, birbirinizin sırtını ovun, diye bağırıyor. Ben tamam diyene kadar yıkanmaya devam edin. Michael vücudunun hissizleştiğini söylüyor, ama teyzemin aldırdığı yok. Leş gibisiniz, diyor. Ben sırtınızı ovmaya gelirsem, sizin için daha kötü olur.

Bu laf üzerine ben vücudumu kazımaya başlıyorum. Sonunda cildimiz kıpkırmızı kesiliyor ve çenelerimiz birbirine vuruyor. Aggie Teyze hâlâ tatmin olamıyor. Bir kova suyu başımızdan aşağı boca ediyor. Hadi, şimdi içeri girip kurulanın. Mutfağın yanındaki kiler gibi yerde tek bir havluyla kurulanmaya çalışıyoruz. Teyzem çağırmadan mutfağa geçemiyoruz. İçeriden gelen seslerden ocağı yaktığını anlıyoruz. Sabaha kadar orada mı duracaksınız, hadi gelip giyinin.

Bize çayla kızarmış ekmek veriyor. Sessizce yiyoruz. Teyzem, konuş, demeden ağzımızı açamayız. Sadece Michael bir dilim ekmek daha istiyor. Teyzemin Michael'ı sandalyesiyle birlikte duvara yapıştırmasını bekliyoruz, ama o hepimize birer dilim daha veriyor. Bir yandan da Alphie'ye çayın içinde yumuşattığı ekmek parçalarını yedirmeye çalışıyor. Alphie başını çeviriyor. Teyzem biraz şeker koyarak Alphie'ye mamasını yediriyor ve Alphie onun kucağına işiyor. Biz çok keyifleniyoruz. Teyzem musluğa koşup üstünü silerken Alphie'yi 'şampiyon' ilan edip aramızda gülüşüyoruz. Akşama doğru Pa Enişte üstübaşı kapkara bir halde işten dönüyor. Hey, bu da nesi? Ne oluyor böyle?

Michael, annemi hastaneye kaldırdılar, Pa Enişte, diyor. Öyle mi? Nesi varmış?

Zatürree, diyor Malachy.

Eh, veremden iyidir.

Neye güldüğünü anlayamıyoruz. Aggie Teyze annem hastaneden çıkana kadar orada kalacağımızı anlatıyor. Çok iyi, çok iyi, diyor Pa Enişte. Ben bir elimi yüzümü yıkayıp geleyim.

Dışarı çıkıp geliyor ama suya elini değdirmemiş. Her tarafı hâlâ kapkara. Öylece sofraya oturuyor. Teyzem ona yemeğini koyuyor; kızamış ekmek, jambon ve domates. Bize, çekilin adamın başından, diye bağırıyor. Kocasına da, şunlara tabağından bir şeyler verip durma, diyor.

Aggie, Tanrı aşkına! Çocuklar aç!

Sana ne? Senin çocukların mı? Bize dönüyor. Hadi, çıkıp sokakta oynayın. Saat sekiz buçukta yatakta olacaksınız. Hava buz gibi ve biz ateşin karşısında oturmak istiyoruz. Ama bir bakıma, sokakta donmak teyzemin bizi itip kakmasından daha iyi.

Eve döndüğümüzde, teyzem Alphie için komşudan bebek muşambasını istemem için beni gönderiyor. Kadın, muşambamı geri isterim, diye tembih ediyor. Teyzem de, çocuğu öleli on iki yıl oldu, hâlâ muşambayı saklıyor, diye söyleniyor. Kırk beş yaşına gelmiş! Artık çocuk mu doğurulur! Malachy, neden, diye soruyor. Kapa çeneni! Çocuklar böyle şeyler konuşmaz.

Teyzem muşambayı kendi yatağına seriyor, Alphie'yi Pa Enişte ile ortalarına yatırıyorlar. Aggie Teyze duvar kenarında yatıyor, Pa Enişte sabah erken kalkıp işe gideceği için dış tarafta yatıyor. Biz yere serdiği eski paltonun üstünde yatacağız. Evden üç palto getirmiştik. Diğer ikisini üstümüze örteceğiz. Çıtınız çıkmasın! Bir ses duyarsam hepinizi gebertirim! Sabah erken kalkacaksınız. Yarın Paskalya öncesi perhizinin ilk çarşambası. Kiliseye gidip zavallı anneniz için dua edin.

Sabah saatin ziliyle yerimizden fırlıyoruz. Teyzem yattığı yerden, hadi siz üçünüz kalkın bakalım, diye bize sesleniyor. Doğru kiliseye! Elinizi yüzünüzü güzelce yıkayın! Arka bahçe buz tutmuş. Ellerimiz soğuk sudan uyuşuyor. Yüzümüze birer damla su sürüp dünden nemli kalmış havlumuza kurulanıyoruz. Sokaklar da buz tutmuş, ama Cizvit kilisesinin içi sıcacık. Cizvit papazı olmak harika bir şeydir herhalde... tertemiz çarşaflarda ve yumuşacık yastıklarda, sıcacık battaniyelerle örtünüp yatmak, sabah yine sıcacık bir yerde uyanıp bütün gün bir sabah duasından sonra günah işleyen insanları azarlamaktan başka hiçbir işle meşgul olmamak. Yemekler ayağınıza gelecek ve Latince kitaplarınızı okuyarak vakit geçireceksiniz. Bir gün bir Cizvit papazı olmak isterdim, ama benim büyüdüğüm koşullarda bu imkânsız. Cizvitler çok özel

insanlardır. Yoksulluktan hiç hoşlanmazlar. Motorlu arabaları olan ve çay içerken serçe parmaklarını havaya kaldıran insanlardan hoşlanırlar.

Sabahın yedisinde kilise, alınlarına kül sürmek üzere bekleyen insanlarla dolmuş bile. Malachy, Michael henüz İlk Sınavı'na bile girmediği için bu törene katılmasın, diyor. Günaha girer. Michael ağlamaya başlıyor. Ben de küllerden sürmek istiyorum! Yaşlı bir kadın, o küçücük çocuğu neden üzüyorsunuz bakayım, diye soruyor. Malachy, o küçücük çocuk henüz İlk Sınavı'na bile girmedi, diyor. Tanrı'nın lütfunu kazanmış bile değil. Malachy'nin kendisi de henüz bu sınava girmedi. Okuduklarını anlatmaktan böbürlenen ve benim bir yıl önce bu sınavı geçtiğimi söylemek istemeyen bir çocuk. Oysa, İlk Sınav'dan bu yana neredeyse öğrendiklerimi unutacak kadar zaman geçti. Yaşlı kadın, Michael'ın alnına bir parça kül sürmesi için Tanrı'nın lütfunu kazanmış olması filan gerekmez, diyor. Çocuğu üzmeyin. Michael'ın başını okşuyor. Sen çok tatlı bir çocuksun. Haydi, git kendine biraz kül al.

Michael bir koşu gidip geliyor ve kadın ona bir peni veriyor.

Eve döndüğümüzde, Aggie Teyze hâlâ Alphie ile yatakta yatıyor ve yattığı yerden Malachy'ye Alphie'nin biberonuna şekerli su koyup getirmesini söylüyor. Bana da ateşi yak, diyor. Orada çalı çırpı ve kâğıt var. Kömür de kovada. Ateşi tutuşturamazsan biraz biraz parafin damlat. Ben de, parafini ateşe püskürtüyorum ve birden alevler suratıma doğru parlıyor. Neredeyse kaşlarım yanacak. Her tarafı duman sarıyor. Teyzem yataktan fırlıyor ve beni iterek, soba borusunun düğmesi kapalı salak, diyor.

Bir işi doğru dürüst yapamaz mısın! Boru düğmesinin ne olduğunu bile bilmiyorum. Bizim evde, hem İrlanda'da hem de İtalya'da ocak var ve böyle anahtarı filan yok. Ama teyze-

min evinde boru düğmesi diye bir şey olduğuna göre, bunu bilmek zorundayım. İlk kez soba yaktığımı da ona anlatamam zaten. Kafama bir yumruk indirip beni duvara uçurur. Büyüklerin böyle soba borusunun anahtarı gibi ufak şeylere neden bu kadar öfkelendiklerini hiç anlamıyorum. Ben büyüyünce böyle gereksiz şeyler yüzünden asla küçük çocukları dövmeyeceğim.

Teyzem bağırmaya devam ediyor. Bari, şu camı aç da duman çıksın. Ama nerede! Baban gibi aptal aptal insanın suratına bakmaktan başka bir şey yaptığın yok. Şu evi yakmadan çay suyunu kaynat, haydi!

Üç dilim ekmek kesip üzerine margarin sürerek bize veriyor ve tekrar yatağa yatıyor. Çayımız ve ekmeğimiz var ve okula gideceğimiz için memnunuz. Çünkü orada sürekli üzerimize yürüyüp bizi azarlayan teyzeler yok.

Okul dönüşü teyzem beni masaya oturtup babama mektup yazmamı söylüyor. Annenin hastalığını anlat, o hastaneden çıkana kadar teyzemde kalacağız, diye yaz. İyi olduğunuzu, yiyeceklerin çok pahalı olduğunu ve para yollamasını söyle. Gelişme çağında, özellikle erkek çocuklar çok yer. Hah, ha, ha! Alphie'nin kıçına bez, üstüne de giyecek bir şeyler gerekiyor de.

Teyzem neden bu kadar sinirli acaba? Evi sıcak ve rutubetsiz. Elektriği ve arka bahçede kendine ait bir tuvaleti de var. Pa Enişte düzenli olarak işine gidip geliyor ve her cuma maaşını eve getiriyor. South's Bar'a gidip birasını içiyor, ama eve İrlanda'nın acıklı tarihini anlatan şarkılar söyleyerek gelmiyor. Hayatı pek taktığı yok. Papa ya da önemli biri önemli bir konuşma yaparken, Pa Eniştem onların da herkes gibi kaka yaptığını ve kıçlarını silmek zorunda olduğunu düşünerek çok güldüğünü söylüyor. Hitler, Mussolini, Roosevelt hepsi aynı şeyi yapıyor. De Valera da.

Teyzem arkadaşlarıyla iskambil oynamaya gittiği zamanlar Pa Enişte'yle güzel vakit geçiriyoruz. Aç gözlü, haset insan-

lardan hiç hoşlanmıyor. South's Bar'dan kendine iki şişe bira ile köşedeki dükkândan altı tane çörek ve iki yüz elli gram jambon alıyor. Hep birlikte sobanın etrafında oturup jambonlu sandviçlerimizi ve çöreklerimizi yiyoruz, o da birasını içiyor. Bize çay yapıyor. Onun hayat felsefesi çok komik. Gaz bombası hikâyesini anlatıyor, birasını içiyor ve dünya ona vız geliyor. Bazen Alphie'nin uykusu geliyor ve huysuzlanıyor, Pa Enişte onu kucağına alıp gömleğini açıyor ve göğsünü uzatarak, iç bakayım annenin sütünü, diyor. Dümdüz göğüs ve meme uçları Alphie'yi şaşkına çevirdiği için susuyor.

Teyzem eve dönmeden bardakları ve tabakları yıkayıp yerlerine kaldırıyoruz. Çörekler ve jambonlu sandviçler yediğimizi bir anlarsa, Pa Enişte onun dilinden kurtulamaz. Hoş, bunu da hiç anlayamıyorum. Pa Enişte onu ne diye böyle konuşturuyor ki? Aggie Teyze'yi susturamayacak adam mı o? O kadar savaşa gitmiş, üstüne gaz bombası atılmış! Koskoca bir adam. İşi gücü var. Herkes onu seviyor ve o herkesi güldürüyor. İnanılır gibi değil. Okuldaki öğretmenler ve rahipler de böyle diyor zaten. Her şey bir muamma. Ve bize söylenenlere inanmak zorundayız.

Pa Eniştem gibi bir babam olmasını isterdim. Onunla sobanın karşısında oturup yiyip içip çok güzel vakit geçirirdik. İkide bir osurup, hemen bir kibrit çakın, bu Almanların size bir hediyesidir, demesine gülerdik.

Ama Aggie Teyze bana sürekli eziyet ediyor. Çipil gözlü, diyor. Babanın kopyasısın, diyor. Kuzeyli Presbiteryan n'olacak, diyor.

Ondan kaçmak istiyorum. Ve bunu bir tek şekilde yapabilirim diye düşünüyorum: Hastalanıp hastaneye yatarak. Bunun için gece yarısı yataktan kalkıp tuvalete gidiyormuş gibi arka bahçeye çıkıyorum. Ayazda öylece durup zatürree ya da verem olmak için bekliyorum. Böylece tertemiz çarşaflar içinde, her öğün önüme gelen yemeklerle keyif çatabilirim. Mavi elbiseli kız bana kitaplar getirir. Belki de, bir başka Pat-

ricia Madigan ile tanışırım ve bana uzun şiirler okur. Çıplak ayak ve üzerimde sadece bir gömlekle, gece saatlerce arka bahçede bulutların arasından bir kalyon gibi çıkan ayı seyrediyorum ve titreyerek yatağa girerken ertesi sabah öksürerek ateşim çıkmış bir halde kalkacağımı hayal ediyorum. Ama hiç de öyle olmuyor. Tam tersine, kendimi daha canlı hissediyorum. Kendi evimizde annemle ve kardeşlerimle olsam, daha da iyi olacağım.

Bazı günler Aggie Teyze, artık size tahammül edemeyeceğim, diye bağırıyor. Gözüme görünmeyin. Hadi, Çipil Göz, Alphie'yi pusetine koy ve kardeşlerini al. Gidin parkta oynayın, sokakta dolaşın. Ne yaparsanız yapın ve kilise çanları çalarken eve dönün. Bir saniye geç kalmak yok! Hava çok soğuk ama aldırdığımız yok. Alphie'nin pusetini iterek O'Connell Meydanı'ndan Ballinacurra'ya ya da Rosbrien Yolu'na çıkıyoruz. Alphie'yi çayırlara ineklerin ve kuzuların arasına salıyoruz. Ben ineklerden süt emip Alphie'yi kusana kadar süt içiriyorum. Bakıcılar bizi kovalıyor, sonra Alphie ile Michael'ı görünce bir şey yapamıyorlar. Malachy, hadi kucağımda şu küçücük çocuk varken bana vur da, gününü gör, diyor.

Derken Malachy parlak bir fikirle ortaya çıkıyor. Neden kendi evimize gidip oynamıyoruz? Yollardan çalı çırpı toplayıp eve gidiyoruz. İtalya'da ocağın üstünde kibrit de var, hemen ateşi yakıyoruz. Alphie uykuya dalıyor, ardından hepimizin içi geçiyor. Yakındaki kilisenin çan sesleriyle uyandığımızda Aggie Teyze'nin canımıza okuyacağını çok iyi biliyoruz ama buna da aldırdığımız yok.

Tarlalarda ve çayırlarda çok güzel vakit geçirdik ve evimizde sıcacık ateşte uyuyakaldık. Aggie Teyze'nin hiç böyle anları olmamıştır. Belki evinde elektriği ve arka bahçesinde tuvaleti var, ama böyle anları yok.

Perşembe ve pazar günleri anneannem teyzeme uğruyor ve birlikte annemi ziyarete gidiyorlar. Biz annemi görmeye gidemiyoruz, çünkü çocukları hastaneye almıyorlar. Anne-

miz nasıl, diye sorduğumuzda suratımıza bakıp, fena değil, diyorlar. Ölmeyecek. Bir an önce evimize dönebilmek için hastaneden ne zaman çıkacağını merak ediyoruz, ama ağzımızı açıp bir şey soramıyoruz.

Bir gün Malachy karnım aç, diyor. Bir dilim ekmek yiyebilir miyim? Teyzem İsa resmini rulo yapıp Malachy'ye öyle bir indiriyor ki, zavallının gözlerinde yaşlar birikiyor. Ertesi gün okul dönüşü Malachy eve gelmiyor. Gece oluyor, Malachy hâlâ yok. Teyzem, herhalde kaçtı, diyor. Ben de kurtuldum, iyi oldu. Karnı aç olsa gelirdi.

Ertesi gün Michael sokakta oynarken, koşarak eve geliyor: Babam geldi! Babam! Ve tekrar geri koşuyor. Babam evin kapısında Michael'ı kucaklayarak ağlamaya başlıyor. Zavallı anneniz, zavallı. Babam içki kokuyor. Aggie Teyze çok memnun. Hemen çay koyuyor, yumurta ve sosis pişiriyor. Beni bira almaya gönderiyor. Teyzemin birdenbire böyle tatlı ve cömert bir insan oluvermesine çok şaşırıyorum. Michael, baba, diyor. Kendi evimize dönecek miyiz? Evet, oğlum.

Alphie'yi kömür yüklü pusetine koyup üstüne paltoları atıyoruz. Aggie Teyze, babanızı üzmeyin, diye tembihlerle bizi geçiriyor. Ne zaman isterseniz çaya gelin, çocuklar. İçimden, adi kadın, demek geliyor. Bu sözleri kafamdan atamıyorum. Günah çıkartırken rahibe bunu da söylemem gerekecek.

Malachy bir yere kaçmamış. Evimizde oturmuş, bir askerin sokağa attığı ya da düşürdüğü bir paket balık ve patates bulmuş, onu yiyor. Annem iki gün sonra eve geliyor. Çok zayıf ve halsiz. Yüzü kireç gibi. Doktor üşütme dedi, diyor. Bol bol dinlen ve beslenmene dikkat et. Haftada üç kez yumurta yemen gerek. Tanrı bize acısın. Bu doktorlar yokluğun ne demek olduğunu bilmiyorlar. Babam çayı koyup anneme ve bize ekmek kızartıyor. İtalya'da sıcacık odamızda çok güzel bir gece geçiriyoruz. Babam çok uzun kalamayacağını, Coventry'deki işine geri dönmek zorunda olduğunu söylüyor.

Annem beş parasız oraya nasıl döneceğini düşünüyor, ama bir şey demiyor. Bir cumartesi sabahı babamla ocağın karşısında çay içiyoruz. Dört dilim ekmek kesip *Limerick Chronicle* dergisinden iki yaprak koparıyor ve iki cebine, paketlediği ikişer dilim ekmeği koyuyor. Annem hâlâ yatakta. Babam ona aşağı kattan, ben gidiyorum, diye sesleniyor. Annem de yattığı yerden, iyi, diyor. Gider gitmez mektup yaz. Babam İngiltere'ye gidiyor ve annem yerinden kımıldamıyor! Babamla istasyona kadar gitmek istiyorum, ama bana trenle gitmeyeceğini, anayola çıkıp otostop yapacağını söylüyor. Başımı okşayarak, annen ve kardeşlerin sana emanet, diyor ve kapıdan çıkıyor. Köşeyi dönene kadar arkasından bakıyorum. Sonra sokağın sonuna kadar koşup Barrack Hill'den aşağı St. Joseph's caddesine inişini seyrediyorum. Gözden kaybolmadan, tepeden aşağı inerek onun peşinden koşuyorum. Arkasından gittiğimi görmüş olmalı. Eve dön, Francis, diyor. Annenin yanına dön.

Bir hafta sonra babamdan, sağ salim İngiltere'ye vardığına dair bir mektup geliyor. Bizlere uslu birer çocuk olmamızı, Tanrıya karşı görevlerimizi unutmamamızı, ve her şeyden önemlisi, annemizin sözünü dinlememizi öğütlüyor. İkinci hafta üç sterlinlik bir para geliyor ve biz havalara uçuyoruz. Zengin olacağız, balık ve patates kızartmaları alacağız, jöleler, kremalar yiyeceğiz ve her cumartesi sinemaya gideceğiz. Lyric, Coliseum, Carlton, Atheneum, Central sinemalarına ve en şık sinema olan Savoy'a da gideceğiz. Savoy'un pastanesine bile gidebiliriz. Orada Limerick'in görmemişleriyle çay içip pasta yemeyeceğimiz ne malum! Bu arada çaylarımızı yudumlarken, serçe parmaklarımızı havaya kaldırmayı unutmamalıyız.

Bir sonraki hafta telgraf filan gelmiyor. Ondan sonraki hafta ve haftalarda da. Annem yine St. Vincent de Paul Derneği'nin kapısına gidiyor, Mr. Coffey ile Mr. Kane'in babamın Picadilly'de koluna taktığı kızıl saçlı fıstıkla ilgili esprilerine gülümsemek zorunda kalıyor.

Michael 'fıstık' ne demek diye sorunca, annem 'kuruyemiş' diyor. Günlerini ocağın karşısında Bridey ile Woodbines sigara tüttürüp açık çay içerek geçiriyor. Okuldan döndüğümüzde kahvaltıdan kalan ekmek kırıntıları hâlâ sofrada duruyor. Annem çay kavanozlarımızı bile yıkamıyor ve şeker kabına sinekler üşüşüyor. Alphie'yi bir gün Malachy sokağa çıkarıp pusetiyle gezdiriyor, bir gün ben. Annem, çocuk biraz hava alsın, diyor, ama kendi yerinden kıpırdamıyor. Malachy ve ben de arkadaşlarımızla oynamak istediğimizi söylüyoruz. Annem feci bir sağ yumruk geliştirmiş. Bu da bayağı canımızı yakıyor.

Biz de, Alphie ve pusetiyle oynuyoruz. Ben Barrack Hill'in tepesinden puseti aşağıda duran Malachy'ye itiyorum. Bir gün Malachy ayağında patenlerle yanından geçen bir çocuğa bakıyor. Puset Malachy'nin yanından hızla geçip Leniston's Barının kapısından içeri, biralarını içen adamların arasına dalıyor. Barın sahibi fena halde kızıyor ve barların içine pusetle dalan bebeklere karşı bir yasa yok mu, diye bağırıyor. Sizi şikâyet edeceğim. Alphie, agu, agu, diyerek adama gülüyor. Haydi, haydi, diyor adam. Çok pissin, ama bir limonatayla şeker vereyim. Şunlara da birer limonata verin, diye bizi gösteriyor. İnsanın başına neler geliyor, diye söyleniyor. Bir an önce çekin gidin, bakayım. Evinize, hadi evinize!

Malachy bu olay üzerine bir fikir daha geliştiriyor. Alphie'yi pusetiyle barlara sokup limonata ve şekerle beslenebiliriz. Ama annemin bunu duyup bir sağ kroşe çekmesinden korkuyorum. Malachy bana, korkak, diyerek yola koyuluyor. Ben de puseti Henry Caddesi'ne doğru itiyorum. Redemptorist Kilisesi'ne doğru ilerliyorum. Bulutlu, puslu gri bir hava var. Kilise ve rahibin evinin önündeki kalabalık da pusun ardında kalmış. Rahibin kapısında, yemeğinden artık bir şeyler kalmışsa diye bekliyorlar.

Ve orada, o insanların arasında, leke içindeki yırtık pırtık paltosuyla annemi görüyorum.

Annem! Benim kendi annem! Rahibin kapısında yemek dileniyor! St. Vincent de Paul Derneği'nin kapısında kuyruklara girmekten de beter bir şey bu. Sokaklarda, kucağında çocuklarıyla gelene geçene el açarak dilenmekten bile utanç verici bir şey. Şu zavallı çocuğun hatırına bir sadaka... çocuk aç...

Evet, annem artık bir dilenci! Eğer mahalleden biri, ya da arkadaşlar onu burada görecek olursa, artık bizim için söylemediklerini bırakmazlar.

Dilencinin oğlu,
çipil gözlü, Japon
Frank McCourt!

Rahibin evinin kapısı açılıyor ve kalabalık olduğu gibi içeri dalıyor. Ellerini açmışlar, Allah rızası için, diye yalvarıyorlar. Çocuklarımız evde aç...Annemin kalabalığın arasında sürüklendiğini görüyorum. Ağzını açıp bir tek laf etmiyor. Oradan bir torba kapıyor ve geri dönüyor. Beni görmesin diye, puseti iterek oradan kaçıyorum.

Artık eve gitmek istemiyorum. Puseti Dock Yolu'na doğru ve oradan Corkanree'ye doğru itmeye devam ediyorum. Limerick'in bütün çöplerinin toplanıp yakıldığı yer. Bir süre orada durup sokakta çocukların fareleri kovalayışını seyrediyorum. Ne diye bu fareleri rahatsız ettiklerini düşünüyorum. Bizim gibi evlerine girmiş değiller ki. Alphie açlıktan ağlamaya başlamasa, alıp başımı şehrin dışına gideceğim. Boş biberonunu sallayarak karşımda tepiniyor.

Eve geldiğimde, annem ateşi yakmış ve ocakta bir şey pişiriyor. Malachy çok mutlu görünüyor. Annem Kathleen O'Connelldan biftek ve patates almış. Malachy bir dilenci çocuğu olduğunu bilmiyor, tabii. O zaman böyle sevinmezdi. Sofraya oturuyoruz. Annemin yüzüne bakamıyorum. O bir dilenci. Tencereyi masaya getiriyor, hepimizin tabağına

birer patates koyuyor ve eti çatalla tencereden çıkarıyor. Etin biftekle hiçbir ilgisi yok. Bir yağ parçasının ucunda sallanan bir parça kırmızı etten başka bir şey değil. Hepimizin gözü o sallanan bir parça ette. Annem, bu Alphie'nin, diyor. En çok onun ihtiyacı var. Ve eti Alphie'nin önüne koyuyor. Alphie eti parmağıyla geri itiyor, sonra kendine çekiyor. Eti alıyor, etrafına bakınıyor ve yerde oturan Lucky'ye et parçasını atıveriyor. Yapılacak hiçbir şey yok. Et gitti. Patatesleri tuzlayıp yiyoruz ve tabağımdaki yağ parçasını, kırmızı et olduğunu düşünerek ağzıma atıyorum.

On Bir

Annem, bu sandığa yaklaşmayın, diye bizi bir uyarıyor. İçinde sizi ilgilendiren hiçbir şey yok.

Sandığın içinde kâğıtlar, doğum belgeleri, annemin İrlanda pasaportu, babamın Belfast'tan alınmış İngiliz pasaportu, bizim Amerikan pasaportlarımız ve annemin Amerika'dan buralara taşıdığı fırfırlı ve pullu kırmızı elbisesi var. Bu elbiseyi gençliğini ve dans ettiği günleri unutmamak için saklıyor.

Aslında, Malachy ve Billy Campbell ile bir futbol takımı kurmaya kalkışana kadar sandıkta ne olduğu beni hiç ilgilendirmiyordu. Takımın ne üniforması var ne de ayağımıza giyecek futbol ayakkabımız. Billy, takımımızı kim nereden tanıyacak, diyor. Takımın bir adı bile yok.

Annemin kırmızı elbisesini hatırlıyorum ve aklıma takım için bir isim geliyor: Kırmızı Kalpler. Annemin sandığı açtığı filan yok. Elbisesinin bir ucundan kesip o kırmızı kumaştan yedi tane kalp çıkararak göğsümüze yapıştırsak ne olur?

Kendisi her zaman, göz görmeyince gönül katlanır, demiyor mu? Ya da, gözüm görmesin, ne yaparsanız yapın.

Annem bunu bilmediği sürece, nasıl olsa kızamaz.

Elbise, sandığın en dibinde kâğıtların altında duruyor. O arada, pasaportumdaki resmime bakıyorum ve bana neden Japon dediklerini anlıyorum. Evlilik Cüzdanı yazan bir kâğıt

buluyorum. Malachy McCourt ile Angela Sheenan 28 Mart 1930 tarihinde evlenmiştir, yazıyor.Ama nasıl olur? Ben 19 Ağustos'ta doğmuşum.

Billy Campbell, bebek olmadan dokuz ay önce evlenilir, diyor. Ben tam dört buçuk ayda doğmuşum! Bu bir mucize! Belki de, ben bir azizim! Ya da bir aziz olacağım ve insanlar Limerick'li Aziz Francis Günü diye bir günü kutlamak zorunda kalacaklar.

Yine de, kızlar konusunda uzman olan ve belden aşağı konuları çok iyi bilen Mikey Molloy'a bu konuyu sormalıyım.

Billy iyi birer futbolcu olmak istiyorsak antrenman yapmamız gerek, diyor. O gün çalışmak için parkta buluşuyoruz. Çocuklara kırmızı kalpleri verdiğimde, itiraz ediyorlar. Ben de, beğenmiyorsanız gidip evde annelerinizin elbiselerinden siz bir şey kesin, diyorum.

Doğru dürüst topumuz bile yok. Çocuklardan biri bir öd kesesi getiriyor, içine paçavra dolduruyoruz. Antrenmanlarda kese yırtılıyor ve içindeki paçavralar dökülmeye başlıyor. Artık vuracak top da kalmıyor.

Billy ertesi gün Ballinacurra'ya gidip Crescent Koleji'ndeki zengin çocuklarını adam gibi bir maç için kızıştıralım, diyor. Karşılıklı yedişer kişilik takımlar halinde ciddi bir maç olacak. Billy diyor ki; her ne kadar paçavra gibi dursa da, kırmızı kalplerimizi takalım.

Malachy antrenmandan sonra çay saatinde eve yetişmek istiyor ama benim Mikey Molloy'u bulup neden dört buçuk ayda doğduğumu öğrenmem gerek. Mikey'i tam kapıda yakalıyorum. Artık on altısına girdi ve babası o gün onu ilk birasını içirmeye bara götürüyor. Annesi Nora Molloy içeriden avaz avaz bağırıyor. Eğer şimdi bu evden çıkıp bara giderseniz, bir daha geri gelmeyin. Artık size ekmek yapmaktan bıktım! Bir daha senin yüzünden tımarhaneye gidecek de değilim. Eğer o çocuğu eve sarhoş getirirsen, evden kaçarım bir daha da beni bulamazsınız!

Mikey'in babası, ona aldırma, Tepegöz, diyor. İrlandalı anneler bu ilk bira hikayesine hep böyle itiraz ederler. Babam beni bara götürüyor diye annem adama tavayla saldırdı. Zavallı adamı öldürecekti.

Mikey babasına, beni de yanlarına alıp alamayacaklarını soruyor. Frank limonata içer, diyor.

Bara girdiğimizde Peter Molloy oğlunun on altısına girdiğini ve ilk birasını içmeye geldiğini söylüyor. Herkes Mikey'e bira ısmarlamaya kalkışıyor.

Yoo, diyor Peter Molloy. İlk günden o kadar çok içerse, sonra biradan nefret eder!

Biralar geliyor ve duvar kenarında Molloy'lar içkilerini içerken ben de limonatamı içiyorum. Herkes Mikey'e gelecek için iyi dileklerde bulunuyor ve şerefine kadeh kaldırıyor. O gece yağmur borusundan düştüğünden beri bir daha sara krizi geçirmemesinden söz ediyorlar. Tanrı'nın lütfu, diyorlar. Bu arada zavallı Quasimodo'nun veremden ölmesine ayrıca içiyorlar. BBC'de çalışabilmek için onca zaman İngilizler gibi konuşmaya çalışmasına yazık oldu, diyorlar. Zaten o iş bir İrlandalı'ya göre değildi ya!

Peter Molloy arkadaşlarıyla konuşurken, Mikey birayı pek de sevmediğini bana fısıldıyor. Ama babama bunu söylemeyeceğim tabii. Sonra, bana Quasimodo'nun rüyasının onun da hayali olduğunu ve BBC'de çalışabilmek için gizli gizli İngiliz aksanıyla konuşmaya çalıştığını anlatıyor. Artık on altı yaşında oldum, diyor. İngiltere'ye gidebilirim. Bir gün o telsiz radyolardan alırsan, beni dinleyebilirsin.

Ben de ona annemle babamın evlilik cüzdanını bulduğumu ve Billy Campbell çocuğun doğması için dokuz ay zaman geçmesi gerektiğinden söz etmişti, ama ben dört buçuk ayda doğmuşum, diyorum. Acaba dokuz ayın tam yarısında doğmuş olmam bir mucize mi, diye soruyorum.

Yok canım, diyor. Sen bir piçsin. Yani, lanetlenmişsin.

Mikey, bana böyle küfretmeye hakkın yok.

Ben küfür filan etmiyorum. Evlilik tarihinden sonra dokuz ay geçmemişse, doğan çocuklara piç diyorlar. İşte, evlilik öncesinde olmuşsun sen.

Nasıl yani?

Ne nasıl yani?

Olmuşum?

Yahu işte spermlerin yumurtaya denk gelmesi. O zaman çocuk oluyor ve dokuz ay sonra da doğuyor. Ancak, dokuz ayda gelişiyor.

Hiçbir şey anlamadım.

Bak, şu bacaklarının arasındaki şey var ya, diye tekrar kulağıma eğiliyor. İş orada bitiyor. Esas heyecan o. Bence, bunun adı heyecan olmalı. Herkes tuhaf tuhaf isimler takıyor, ama bence bunun adı 'heyecan.' İşte, baban heyecanını annene sokmuş ve o heyecanla çıkan spermler annenin yumurtasına denk gelmiş. Bundan da sen oluşmuşsun.

Ben yumurta filan değilim.

Elbette, yumurtasın. Hepimiz bir zamanlar yumurtaydık.

Peki, ne diye lanetlenmişim? Piç olmam benim suçum mu?

Bütün piçler lanetlidir. Vaftiz edilmeyen bebekler gibi. Sonunda cehenneme giderler. Onların suçu değil, ama kurtuluşları yok işte. İnsanın yukardaki Tanrı'dan şüphe edeceği geliyor. Zavallı bebeklerden ne istiyor? Zaten ben de bu yüzden artık kiliseye filan gitmiyorum. Kısacası, lanetlisin işte. Annenle baban evlenmeden önce o heyecana kendilerini kaptırmışlar.

Ben ne yapacağım şimdi?

Hiç. Öyle lanetli kalacaksın.

Bir mum filan yaksam...

Bakire Meryem'e mum yakmayı deneyebilirsin. Son hüküm onun elinde.

Ama mum yakmak için bir penim bile yok.

Tamam, tamam, al bir peni. Bir milyon yıl sonra bir işin

olursa, ödersin. Böyle kızlar konusunda ve belden aşağı meselelerde uzman bir kişi olmak bana pahalıya mal oluyor aslında.

Barmen gazetede bilmece çözüyor ve Peter Molloy'a 'ilerleme' nin tersi ne, diye soruyor.

'Gerileme.'

Tabii ya! Her şeyin bir tersi vardır, öyle değil mi?

Tanrım!

Peter, iyi misin? Bira nasıl?

Harika, Tommy, harika. Ben de bira şampiyonuyum, öyle değil mi?

Bunu kimse inkâr edemez, Peter. Sen en büyük şampiyonsun.

Tersi de olabilir ama.

Bu da ne demek, Peter?

Bira içememek konusunda şampiyon olabilirim, yani.

Haydi, Peter! Uzattın ama. Karın iyi mi?

Mikey atılıyor. O benim: Bira içememe şampiyonu. Şunu önümden alsana Tommy.

Babası uzanıp Mikey'in birasını alıyor. Haydi eve gidiyoruz, oğlum. Annene.

Baba, bana Tepegöz demedin?

Artık sen Mikey'sin. Adın Michael ve biz İngiltere'ye gidiyoruz. Ben birayı bırakıyorum. Sen de öyle. Annen de artık ekmek yapmayacak.

Bardan çıkarken, barmen arkamızdan bağırıyor. Peter, bu yaptığın ne biliyor musun! Hep o okuduğun kitaplar yüzünden. Beynin yıkandı!

Mikey ile babası evlerine dönerken, ben de St. Joseph's Kilisesi'ne gidip bir mum yakacağım. Ama Counihan'ın dükkânının önünden geçerken 'İki Şekerleme Bir Peni' yazısını görüyorum. Evet, lanetliyim ve mum yakmam gerekiyor, ama ağzım fena halde sulanıyor. Elimdeki parayı Counihan'ın kasasına uzatırken, bundan sonra elime geçen ilk peni

ile Meryem'e bir mum yakacağıma dair söz veriyorum. Bir süre için bu işi erteleyebilirim.

Ama bir peni verip aldığım şekerlemenin tadı bir anlık. Eve, beni dört buçuk ayda doğuran ve babamın heyecanını evlenmeden önce yaşayan anneme dönmek zorundayım. Eğer kırmızı elbisesi için bana bir laf edecek olursa, bu yaptığını ona söyleyeceğim.

Cumartesi sabahı Kırmızı Kalpler takım arkadaşlarımla buluşuyoruz ve maç yapacak bir takım arıyoruz. Çocuklar kalplerin hiç de kalbe benzemediğinden filan yakınıyorlar.

Billy, eğer beğenmiyorsanız gidip evde kız kardeşlerinizin bebekleriyle oynayın, diyerek onları susturuyor.

Ballinacurra'da futbol oynayan çocuklara rastlıyoruz. Billy onları maça çağırıyor. Takımları sekiz kişi, biz ise yedi kişiyiz. Ama bunu önemsemiyoruz çünkü oyuncularından birinin tek gözü kör.

Billy hepimizi topluyor ve, ona görmeyen gözünün tarafından saldırmamızı söylüyor. Aslında, Frank'ın iki gözü kör sayılır, diye de ekliyor.

Karşı takımın mavi beyaz şık üniformaları ve spor ayakkabıları var. Bizim kılıklarımızla alay ediyorlar, Malachy'yi kavga çıkarmaması için zor tutuyoruz. Yarım saatlik bir maç yapmak üzere anlaşıyoruz. Ballinacura takımı öğlen yemeğine yetişecekmiş. Kimse gol atamazsa maç uzatılacak.

Billy topu kaptığı gibi ilerliyor, kimse ona yetişemiyor ve gool! Yarım saat doluyor, Ballinacurra maçı uzatıyor ve ikinci yarım saatte bir gol de onlar atıyor. Son taç atışı. Ve atış bizim. Billy topu Malachy'ye atacakmış gibi yapıp bana atıyor.

Top doğru ayağıma geliyor, sadece sola doğru bir vuruşla kaleden içeri sokuveriyorum.

Bir anda kendimi cennette hissediyorum. Kırmızı Kalpler beni havalara çıkarıp alkışlıyor.

Ne goldü, Frankie!

Aslan Frankie!

Bu arada, Billy'ye de tezahüratlar yapılıyor.

O'Connell Meydanı'ndan eve dönerken, topun nasıl ayağıma kadar geldiğini ve kolayca kaleye giriverdiğini düşünüyorum ve bunun Tanrı tarafından bir lütuf olduğunu biliyorum. Lanetlenmiş bir çocuğa Tanrı asla böyle bir lütufta bulunmaz. Hayatım boyunca Billy'nin pasını ve attığım o golü unutamayacağım.

Annem Bridey Hannon ve onun annesiyle bizim yokuşu çıkıyor. Mr. Hannon'un bacaklarından neler çektiğini konuşuyorlar. Zavallı John, sabah sekizden akşam beş buçuğa kadar Dock Road'da kömür taşıdığı yetmiyormuş gibi, her gün sabah sekizden önce atı hazırlıyor ve beş buçuktan sonra da onun bakımını yapıyor. Bunun parası da, sekiz beş buçuk beş buçuk arası normal mesainin içinde kaynıyor. Adamcağızın her tarafı yara bere içinde ve sürekli bandajlarla dolaşıyor. Akşam eve geldiğinde, Mrs. Hannon bandajları çıkarıp ılık suyla ve sabunla onun bacaklarını yıkıyor, ilaçlıyor ve temiz bandajlarla sarıyor. Çıkardığı bandajları da yıkayıp ertesi güne hazır ediyor. Artık beyaz bandajların rengi atmış, gri olmuş.

Annem, bir doktora görünsün, diyor.

Ah, göründü tabii. Doktorun tek söylediği bacaklarını dinlendirmesi. Ama çalışmak zorunda, nasıl bacaklarını dinlendirecek?

Annem, belki Bridey bir iş bulabilir diye öneriyor ve Bridey buna çok alınıyor.

Angela, ciğerlerimin durumunu bilmiyor musun? Hem ateşli romatizma geçirdim. Her an tekrarlayabilir. Kendime çok dikkat etmem gerek.

Annem onun bu hastalıklarından evde de söz ediyor. Bütün gün sigara içiyor ama, diye onu kınıyor. Yüzüne karşı, evet hastalığını biliyorum, diyor. Ama babana da yazık.

Mrs. Hannon kocasının gerçekten çok yorulduğunu söylüyor ve sonunda benim haftada birkaç saat ona yardım

edip edemeyeceğimi soruyor. Aslında, çok az para alıyor ama Frankie'ye birkaç şilin verebilir ve kendi de biraz dinlenmiş olur.

Annem, bilmem, diyor. Daha küçük. Hem de, tifo geçirdi. Kömür tozu gözleri için sakıncalı olabilir.

Bridey, ama bütün gün açık havada çalışacak, diye atılıyor. Gözleri için bu bence çok iyi. Tifo geçirmiş birine de, temiz hava iyi gelir. Ne diyorsun, Frankie?

Öyle, Bridey.

Mr. Hannon ile o atlı arabaya binmek için ölüyorum. Gerçek bir işçi gibi çalışacağım. Bu işi iyi yaparsam, belki okula gitmekten kurtulurum.

Ama annem, okuluna engel olmayacak şekilde gidip gelsin o zaman, diyor. Cumartesi sabahı başlasın.

Artık kocaman bir adam sayılırım. Cumartesi sabah kalkıp ateşi yakıyorum, kendi kendime ekmek kızartıp çayımı içiyorum. Yandaki evin kapısında, Mr. Hannon'un bisikletiyle çıkmasını bekliyorum. Nefis yumurta ve jambon kokuları geliyor. Annem hep Mrs. Hannon'un evinde her zaman nefis yiyecekler olduğunu, kocasının onu ilk günkü kadar sevdiğini anlatıyor. Amerikan filmlerindeki aşıklar gibiler, diyor. Az sonra Mr. Hannon bisikletiyle ve ağzında piposuyla görünüyor. Beni önüne alıyor ve büyük bir adam olarak ilk büyük işime başlıyorum.

Mr. Hannon'un pipo tütününden güzel bir koku geliyor. Ama üstü başı kömür kokuyor ve bu beni hapşırtıyor.

Dock Road'da insanlar Rank's Un Fabrikası ve Limerick Buharlı Gemileri'ndeki işlerine gitmek üzere yola çıkmışlar. Mr. Hannon piposunu ağzından çıkarıp, cumartesi günleri en güzel iş günüdür, diyor.Yarım gün çalışacağız. Saat on ikide kilise çanı çaldığı an paydos!

Önce atı hazırlıyoruz. Biraz fırçalayıp yulafını ve suyunu koyuyoruz. Mr. Hannon atın koşum takımlarını takmayı öğretiyor ve arabanın dingilini takmasına yardım ediyorum. Hey, Frankie! Bu işi becereceksin evlat!

Havalara uçuyorum. Hayatımı at arabası kullanarak geçirebilirim.

İki adam kömür çuvallarını terazide tartıyor. Mr. Hannon ofiste birtakım kâğıtları imzalatırken, adamlar çuvalları arabaya yüklüyor. Nihayet kömür çuvallarının dağıtımı için yola çıkmaya hazırız.

Mr. Hannon sol tarafa oturup, elindeki kamçıyla sağ tarafına oturmamı işaret ediyor. Arabaya binmek epeyce zor, çünkü hem yüksek hem de çuvallarla yüklü. Tekerleğe basıp yerime çıkıyorum.

Mr. Hannon, sakın ha bir daha böyle bir şey yapma, diyor. At bir hareket ederse, kolunu bacağını tekerleğe kaptırıverirsin. Ata, hadi bakalım, diyor. At başını sallıyor. Mr. Hannon gülüyor. Bu aptal at çalışmayı seviyor, diyor.

Ve yola koyuluyoruz.

Yağmur başlıyor ve Mr. Hannon piposunu ters çevirerek içiyor. Böylece tütün kuru kalıyor. Yağmurdan ıslanan çuvallar iyice ağırlaşır, diyor. Ama şikâyet edecek olduktan sonra, Afrika'da da kızgın güneş var, değil mi ya!

Sarsfield Köprüsü'nden Ennis Road ve North Circular Road'a doğru ilerliyoruz. Burada zenginler oturur, diyor Mr. Hannon. Ama ceplerinde yılan var sanki. Bir bahşiş vermezler.

Arabada on altı çuval var. Bugün şanslıyız, diyor. Bazı evlerden birkaç çuval aldılar. Hiç değilse, dur kalk yapmadık. Her seferinde bir çuval için arabadan in, tekrar bin. İşte, benim bacaklarımı mahveden bu.

Araba durunca Mr. Hannon iniyor, ben çuvalları çekerek kamyonun kenarına getiriyorum ve omzuna yüklüyorum. Bazı evlerin kömürlükleri dışarda. O zaman çuvalın ağzını açıp kömürü boşaltmak kolay oluyor. Bazılarının ise, arka bahçelerine kadar çuvalları taşımak gerekiyor.

Ah, Frankie! Of, Frankie! Mr. Hannon'un ağzından çıkan tek şikâyet bu kadar.

Tekrar arabaya binerken ona elimi uzatıyorum ve benden

kuvvet alarak yerine çıkıyor. Bir el arabam olsa, bu çuvalları ne kolay taşırdım, ama iki haftalığımı el arabasına yatıramam.

Çuvalların taşınması bitti ve güneş çıktı. Araba boşalmış durumda. At bile o günlük mesaisinin bittiğinin farkında. Arabada oturup atın tırıs tırıs yol alışını izlemek çok zevkli. Ennis Road'dan Shannon Nehri'ne ve tekrar Dock Road'a dönüyoruz. Mr. Hannon, on altı tane yüz kiloluk kömür çuvalı taşımış bir adam artık bir birayı hak ediyor, değil mi, diyor.Yardımcısı da bir limonatayı hak ediyor.

Bana, okulunu oku, diyor. Bak, böyle işçilik yaparsan benim gibi vücudun göçer. Okulunu bitir ve Limerick'ten hatta İrlanda'dan git. Savaş elbet bir gün bitecek. Amerika ya da Avustralya gibi şöyle koskocaman, uçsuz bucaksız bir ülkeye git. Dünya seni bekliyor. Ah, bacaklarım böyle olmasaydı ben de şimdi İngiltere'ye gitmiştim ve dünyanın parasını kırıyordum. Tabii, baban gibi değil. Sizi iyice unuttu o. Bunu aklım almıyor. Çoluğunu çocuğunu ve karısını bu Limerick'in kışında kıyametinde nasıl aç açık bırakır? Oku, oğlum, oku. Ve bir an önce buralardan git.

Dock Road'da atın yemini ve suyunu verip bakımını yapıyoruz. Mr. Hannon atla sürekli konuşuyor ve at da kişneyerek burnunu Mr. Hannon'un göğsüne sürtüyor. Bu atı alıp eve götürmek istiyorum. Biz İtalya'da kalırken, o da aşağıda kalabilir. Ama annem bir atla eve geldiğimi görürse, aklını kaçırır herhalde. Bu evde bir atımız eksikti!

Dock Road'dan eve dönüş yolunda Mr. Hannon bisikletle yokuşta zorlanıyor. Bir de beni taşıyamayacağı için, bisikletten inip yürüyoruz. Bacakları çok ağrıdığı için Henry Caddesi'ne gelmemiz epey uzun sürüyor. Yolda bisiklete yaslanıp dinleniyor ya da kaldırıma oturuyor. Ama piposu hep ağzında.

O günkü paramı ne zaman verecek diye merak ediyorum. Vaktinde eve dönersem, annem sinemaya gitmeme izin verir belki. South's Bar'ın önüne gelince, hadi içeri girelim, diyor Mr. Hannon, bana limonata ısmarlayacak.

Pa Enişte barda, yine üstü başı kömür tozu içinde oturuyor. Yanında Bill Galvin var. O da her zamanki gibi tepeden tırnağa bembeyaz kireç içinde. Mr. Hannon Bill Galvin'in öbür tarafına geçip oturuyor ve herkes gülmeye başlıyor.

Hey, şu kartopunun iki kenarındaki kömür çuvallarına bakın! Gidip *Limerick Leader*'ın fotoğrafçısını çağıralım, diyorlar.

Frank, sen niye böyle kömür tozu içindesin, diye soruyor, Pa Enişte. Mr. Hannon'a yardım ediyorum. Gözlerin de kapkara olmuş, Frankie!

Kömür tozu, Pa Enişte.

Eve gidince güzelce yıkan, tamam mı?

Peki, Pa Enişte.

Mr. Hannon bana limonata ısmarlıyor ve o günkü çalışmam için bana bir şilin veriyor. Artık eve gidebilirsin. Çok iyiydin, Frankie. Haftaya yine yardıma gelirsin.

Eve giderken bir dükkânın vitrin camlarında kendimi görüyorum. İşinden dönen kocaman bir adam gibi kömür tozu içinde kalmışım. Barda limonatamı içip ikisi kömürcü ve biri kireç ocaklarında çalışan diğer kocaman adamlarla oturmuşum. Cebimde bir şilinim var. Artık küçük bir çocuk değilim. Okulu terk edebilirim. Mr. Hannon'un yanında sürekli olarak işe girerim ve onun bacaklarından dolayı işi bırakmasıyla ben kömür taşımacılığına başlarım, annem de Redemptorist Kilisesi'ne gidip dilenmek zorunda kalmaz.

Yollarda herkes bana bakıyor, çocuklar laf atıyor.

Baca temizleyicisi! Hey! Bizim bacayı kaça temizlersin?

Şuna bak! Kömür çukuruna mı düştün?

Cahiller! Onca kömür çuvalı taşıdığımı bilmiyorlar. Benim kocaman bir adam olduğumu bilmiyorlar.

Annem İtalya'da Alphie ile uyuyor. Cama, gölge yapması için eski paltolardan birini asmış. Ona bir şilin kazandığımı söylüyorum,.

Sinemaya gidebilirsin, bunu hak ettin, diyor. İki peni al, gerisini ocağın üstüne bırak ki, çayın yanına ekmek alayım.

O sırada camda asılı duran palto düşüyor ve oda birden aydınlanıyor.

Annem halimi görür görmez, derhal aşağı koş, diyor. Seni yıkamaya geliyorum. Hemen su ısıtıyor ve bu işe devam edemezsin, diye bir yandan söyleniyor. Gözlerin mahvolmuş. Gözlerin iyileşene kadar bu işi yapamazsın. İyileşirse, tabii. Yok, yok, bu iş olmaz. Bu gözlerle sinemaya da gidemezsin.

Ben bu işi istiyorum. Bir şilinimi kazanmak ve adam olmak istiyorum.

Eve para getirmeden de adam olunur. Annem gözlerimi asit borikli suyla yıkayıp, şimdi çık yukarı yat ve gözlerini dinlendir, diyor. Yoksa, yakında kör bir adam olacaksın.

Bu işi istiyorum ve günde üç kez gözlerimi asit borikli sularla yıkıyorum. Seamus'un anlattıklarını unutmadım. Günde bir saat gözlerimi açıp kapayarak göz jimnastiğimi yapıyorum.

Malachy beni bu halde görüp anneme koşuyor. Anne, Frankie'ye bir şeyler oluyor!

Annem hemen yanıma geliyor. Ne oluyor, Frankie?

Gözlerimi kuvvetlendiriyorum. Göz jimnastiği yapıyorum.

Ne jimnastiği?

Gözlerimi kırpıyorum.

Göz kırpmakla göz jimnastiği mi olurmuş!

Hastanede Seamus anlatmıştı.

Annem, Tanrı akıl fikir versin, deyip kapıya Mrs. Hannon'un yanına dönüyor. Ben jimnastiğime ve gözlerimi yıkamaya devam ediyorum.

Aşağıdan Mrs. Hannon'un anneme söylediklerini duyuyorum. Ah, Frankie'yi bize Tanrı gönderdi. John'a o kadar çok yardımı olmuş ki!

Annem cevap vermediğine göre, Mr. Hannon'a üzüldüğü için Perşembe günü, işinin en ağır olduğu gün ona yardım etmeme izin verecek. Günde üç kez asit borikli su ve göz

jimnastiğime sıkı bir şekilde devam ediyorum. Artık şakaklarım ağrıyor, ama göz kırpma hareketine okulda bile devam ediyorum. Mr. O'Halloran arkasını döndükçe gözlerimi kırpıp duruyorum. Çocuklar bana Kırpık demeye başlıyorlar.

Kırpık McCourt
Dilencinin oğlu
Çipil gözlü
Sulugözlü
Dans eden
Japon

Çocuklar ne derlerse desinler. Gözlerim pırıl pırıl olsun yeter. Onların ne söylediği umurumda bile değil. Ben düzenli bir işim olsun istiyorum. Perşembe günü okul sonrası işe gitmeyi iple çekiyorum.

Mr. Hannon piposunu rahatça içebilmek için dizginleri bana veriyor. Hadi bakalım, Frankie. Bu, uslu bir attır.

Kamçıyı da elime veriyor. Aslında, atı kamçılamaya gerek bile yok. Sadece gösteriş olarak onu Mr. Hannon gibi havada şaklatıyorum. Ya da atın üstüne konan sinekleri kovalıyorum.

Yollarda herkes bana bakıyor. Arabayı nasıl da kullanıyor. Dizginleri tutuşuna, kamçıyı savuruşuna bakın!

Mr. Hannon gibi bir de pipom olsa. Onun gibi tüvid bir kasket de takardım. Ve Mr. Hannon ile Pa Enişte gibi gerçek bir kömürcü gibi kapkara dolaşırdım. İnsanlar, İşte Frank McCourt, derlerdi. Tüm Limerick'in kömür sevkiyatını yapan adam!

South's Bar'da biramı içer, elimi yüzümü hiç yıkamazdım. Noel'de bile, İsa'yı karşılamak için herkes mutlaka yıkanırken, ben yıkanmazdım. Herhalde İsa buna aldırmazdı. Noel'de Redemptorist Kilise'sinde üç tane kapkara adam görmüştüm. Hele biri, Pa Enişte'den de pisti. Demek, dünyanın neresine giderseniz gidin kömürcüler var.

At kuyruğunu kaldırıp pisliğini yapıyor. Hemen dizginlere asılıp onu durdurmaya çalışıyorum. Kakasını rahat rahat yapsın.

Mr. Hannon, hayır, hayır, diyor. Bırak yürüsün. Onlar hem yürür hem de bu işi yaparlar merak etme. Bu da Tanrı'nın onlara bir lütfu. Hem böyle yürürken pisliklerini yaparlar hem de insan gibi temizlenmek zorunda değiller. Üstelik, bizim gibi kokmazlar. Etrafı da kokutmazlar. Domuz bacağı yiyip bütün gece bira içmiş bir adamın arkasından tuvalete girdin mi, yandın. Burnunun direği kırılır. Atlar başka. Bütün yedikleri yulaf ve saman. Dolayısıyla, dışkıları da doğal ve temizdir.

Mr. Hannon ile salı ve perşembe günleri okul sonrası çalışıyorum. Cumartesi günleri de sabahtan öğlene kadarki çalışınca anneme haftada üç şilin para getiriyorum. Ama o hâlâ gözlerim için endişeleniyor. İşten eve gelir gelmez, gözlerimi asit borikli sularla yıkıyor ve yarım saat gözlerimi dinlendirmem için beni yatırıyor.

Bir perşembe günü Mr. Hannon Barrington Sokağı'ndaki sevkiyatını yapıp beni okulun kapısından alacağını söylüyor. Çocuklar görecek. Artık benim nasıl bir işim olduğunu da böylece öğrenmiş olacaklar.

Mr. Hannon, atla bakalım, diyor ve ben ustaca bir sıçrayışla yerime geçiyorum. Çocuklar aptallaşmış, bakıyorlar. Evet, aptallaşmışlar! Mr. Hannon'a piposunu rahatça içmesini söylüyorum. Dizginleri alabilirim. Dizginleri bana uzattığı an, çocukların yüz ifadelerini tahmin edebiliyorum. Ve yola koyuluyoruz.

O anda Leamy'nin bütün öğrencilerinin, duydukları kıskançlıktan günah çıkarmak zorunda kalacağından eminim.

Haydi, oğlum, diye ata bir komut daha veriyorum. Arabayı benim kullandığımdan, dizgilerin benim elimde olduğundan hiçbir kuşkuları kalmasın.

Hayatımın en mutlu gününü yaşıyorum. İlk Sınav Günü'nden daha mutlu bir gün. Zaten onu da anneannem berbat etmişti. Tifoya yakalandığım İkinci Sınav günümden ise, kat kat güzel bir gün.

Artık çocuklar bana çipil gözlü filan gibi isimler takamayacaklar. Ve nitekim ertesi gün okulda bu yaşımda nasıl böyle müthiş bir iş bulabildiğimi soruyorlar:

Kaç para alıyorsun?

Bu iş artık senin mesleğin mi oldu?

Bize de böyle bir iş bulsana, Frankie. Sen tavsiye edersen olur.

Öte yandan, on üçüne basmış daha büyük çocuklar yolumu kesip bu işi onlara devretmemi istiyorlar. Sen çelimsizin tekisin. Bu bize göre bir iş!

Ne derlerse desinler. Bu işi Mr. Hannon bana verdi. Ve çok güçlü olduğumu söylüyor.

Bazen bacaklarının ağrısına dayanamıyor ve Mrs. Hannon çok üzülüyor. İş dönüşü bana bir çay veriyor ve Mr. Hannon'un pantolonunu sıyırıp bandajlarını açıyor.Yaraları kızarmış ve bandajlara rağmen kömür tozu olmuş.Mrs. Hannon sabunlu sularla kocasının bacaklarını yıkıyor ve sarı bir merhem sürüp bacaklarını yükseğe kaldırarak onu köşesine oturtuyor. Mr. Hannon bütün geceyi orada gazetesini ya da kitabını okuyarak geçiriyor.

Artık bacakları o kadar kötü ki, sabahları bir saat erken kalkıp bacakları açılsın diye evin içinde tur atıyor ve Mrs. Hannon yeni bandajlarını sarıyor.

Bir cumartesi sabahı Mrs. Hannon daha gün ağarmadan bizim kapıya geliyor ve komşudan el arabasını ödünç almamı istiyor. Mr. Hannon asla o çuvalları taşıyamaz, diyor. Belki de, Frank, sen el arabasıyla çuvalları evlere taşırsın. Ama seni bisikletiyle götüremeyecek. El arabasını alıp Dock Road'da onunla buluşur musun?

Komşular Mr. Hannon için çok üzülüyorlar ve onun için yapmayacakları şey yok.

Dock Road'a ondan önce varıyorum ve bisikletiyle ağır ağır bana doğru yaklaşırken onu izliyorum. Bacakları sanki kazık kesilmiş. Bisikletten zar zor iniyor. Aslansın, Frankie, diyor bana.

Atı hazırlamamı bekliyor. Arabayı yola çıkarmama yardım ediyor. Artık at arabasını sonsuza kadar kullanabilirim ve bir daha eve bile dönmem.

Mr. Hannon çuvalları el arabasına nasıl yükleyeceğimi gösteriyor. Sonra, evlere doğru el arabasını itmek kolay. Bana çuvalları taşımanın metodlarını öğretiyor. Belimi ve kollarımı zorlamadan çuvalları çekip kaldırmayı gösteriyor. Ve öğlene kadar on altı çuvalı yerlerine teslim ediyoruz.

Okuldaki çocukların beni o gün görmelerini çok isterdim. Arabayı kullanışımı, çuvalları taşıyışımı. Mr. Hannon bacaklarını uzatmış dinlenirken, her işi nasıl hallettiğimi.

El arabasını South's Bar'ın önüne çekip Mr. Hannon ve Pa Eniştem'le Bill Gavin'i aramıza alıp ben limonatamı onlar biralarını içerken beni görmeliydiler. Hele, Mr. Hannon'un bana bıraktığı bahşişleri bilseler... Gündeliğimin üstüne dört şilin de bahşişle tam beş şilin!

Eve döndüğümde annem ocağın karşısında oturuyor. Parayı ona uzatıyorum. Bana hayretle bakıyor ve ağlamaya başlıyor. Ama paranın onu mutlu etmesi gerekir, diye düşünüyorum.

Şu gözlerinin haline bak, diyor. Aynaya git de, kendin de gör.

Suratım kapkara, gözlerim ise her zamankinden daha korkunç. Gözümün akı görünmüyor. Gözkapaklarımla birlikte kıpkırmızı olmuş. Göz pınarlarımdan sarı bir sıvı akıyor. Eğer yanağımda kurursa, bir kabuk oluşturacak kadar yoğun ve yapışkan bir sıvı.

Tamam artık, diyor annem. Mr. Hannon'la çalışmak yok.

Mr. Hannon'un bana ihtiyacı olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Bacakları tutmuyor. Bu sabah bütün işleri ben yaptım. Arabayı ben kullandım, çuvalları el arabasıyla evlere ben taşıdım ve barda limonatamı içip konuşmaları dinledim.

Annem Mr. Hannon için çok üzüldüğünü, ama bizim de kendi sorunlarımız olduğunu söylüyor. Yarın öbür gün

Limerick sokaklarında bastonla yürüyen kör bir çocuk istemiyorum. Tifodan az daha ölüyordun. Şimdi, bir de kör mü olacaksın!

Ben de ağlamaya başlıyorum. Evin erkeği olarak, babamın asla göndermediği parayı benim kazanma şansım da böylece yok oluyor. Ayrıca, Mr. Hannon için için ağlıyorum. O ne yapacak? Pazartesi sabahı ona kim yardım edecek?

Atı için ağlıyorum. Mr. Hannon'un ona gösterdiği sevgiyi o at bir daha kimde bulacak? Onun hali ne olacak? Yemeğini, suyunu ve elmasını kim verecek?

Annem, ağlama, diyor. Gözlerin daha beter olacak. Dur, bakalım. Bu meseleyi daha sonra konuşuruz.

Kalkıp gözlerimi yıkıyor, pansuman yapıyor ve altı peni vererek Malachy ile Boris Karloff'un filmine gidip birer de şekerleme yiyebileceğimizi söylüyor.

Gözlerimden akan sapsarı, yapışkan sıvıdan filmi izleyemiyorum. Malachy bana olup bitenleri anlatıyor. Etraftan, susun, diye bize kızıyorlar. Boris Karloff'un konuşmalarını kimse kaçırmak istemiyor.

Malachy dönüp, kör kardeşime filmi anlatıyorm, diye cevap veriyor.

Seyirciler Frank Goggin'e bizi şikâyet ediyorlar, o da, bir daha konuşacak olursanız ikinizi de sinemadan atarım, diyor. Ben de, tek gözümü iyice kısıp sıvıyı akıtıyorum ve bir an için görüntü netleşiyor. Sonra, diğer gözümü kısıyorum. Ve böylece filmi izlemeye çalışıyorum ama görüntüler hep sarı.

Pazartesi sabahı Mrs. Hannon yine kapıya geliyor ve acaba Frank gidip bugün Mr. Hannon'un işe gelemeyeceğini haber verebilir mi, diyor. Doktora gideceğiz. Ama yarın mutlaka işe döner ve bugünkü çuvalları da yarın teslim eder.

Mrs. Hannon benden artık 'Frank' diye söz ediyor. Eh, yüzlerce kilo kömür çuvalı taşıyan birine artık 'Frankie' diyecek değil!

Görevli adam, hıh, diyor. Mr. Hannon'a fazla anlayış gösterdik. Senin adın ne bakayım?

McCourt.

Mr. Hannon'a doktordan bir kâğıt getirmesini söyle, anlaşıldı mı?

Evet, efendim.

Doktor Mr. Hannon'un hastaneye gitmesi gerektiğini söylüyor. Yoksa, bu kangrene çevirir ve ben hiçbir sorumluluk kabul etmem. Ambulans gelip Mr. Hannon'u hastaneye götürüyor ve büyük işimle ilgili hayallerim de böylece son buluyor. Artık ben de herkes gibi bir insan olacağım. Kömür tozu yok, atlı araba yok ve anneme para getirmek yok.

Ertesi gün Bridey annesinin beni çağırdığını söylüyor. Annesi Mrs. Hannon bana çay ikram ediyor. Otur, Frank, diyor. Mutfaktaki sandalyelerden birine oturuyorum.

Hayır, hayır. Mr. Hannon'un koltuğuna otur. Biliyor musun, kocam kaç yaşında?

Epeyce yaşlı olmalı. Otuz beş filan.

Mrs. Hannon gülümsüyor. Çok güzel dişleri var. Tam kırk dokuz yaşında, Frank, diyor. O yaşta bir insanın bacakları bu hale gelir mi hiç?

Gelmez, Mrs. Hannon.

Seninle çalışmaktan çok hoşlanıyordu, biliyor musun?

Bilmiyorum, Mrs. Hannon.

Ah, evet. Bizim iki kızımız var. Bridey'i tanıyorsun. Kathleen de Dublin'de hemşirelik yapıyor. Ama hiç oğlumuz olmadı, Frank. O seni oğlu gibi seviyordu.

Gözlerim doluyor, ama Mrs. Hannon'un ağladığımı görmesini istemiyorum. Aslında, neden ağladığımı da bilmiyorum. Son zamanlarda her şeye böyle ağlar oldum nedense. İşim için mi üzülüyorum, yoksa Mr. Hannon için mi?

Ama galiba Mrs. Hannon'un yumuşacık tatlı bir sesle konuşması beni duygulandırdı. O da kocası için duygulanıyor çünkü.

Evet, oğlu gibi. Ben de onun bu duyguyu tadabilmesine sevindim. Artık çalışamayacak, biliyor musun Frank? Artık

evde oturacak. Eğer iyileşip yeniden çalışabilecek duruma gelirse, belki bekçilik yapar. Öyle çuval filan taşımadan hafif bir iş yapabilir belki.

Benim de artık bir işim olamayacak, Mrs. Hannon.

Senin işin zaten var, Frank. Okulun var.

O bir iş değil ki.

Biliyor musun, Mr. Hannon senin kömür depolarında çalışmana üzülüyordu. Annen de öyle. Hem gözlerin için de endişe ediyoruz. Ben de seni bu işe bulaştırdığım için üzülüyordum. Annen senin gözlerinle Mr. Hannon'un bacakları arasında kaldı, zavallı kadıncağız.

Hastaneye gidip Mr. Hannon'u görebilir miyim?

Belki seni hastaneye almazlar ama eve dönünce onu görmeye gelirsin.

Evde çok canı sıkılacak, eminim. Camdan bakınıp kitap okumaktan başka bir şey yapamaz artık.

Annem, ağlama, deyip duruyor. Ama sonunda, neyse, diyor. Tuzlu tuzlu belki gözlerine iyi gelir.

On İki

Babamdan bir mektup geliyor. Noel öncesi iki günlüğüne bizi ziyaret edeceğini yazmış. Artık her şey değişecek, diyor. Ben bambaşka bir insan oldum. Çocuklar, umarım, annenizi üzmüyorsunuzdur. Hepimize bir şeyler getireceğini de eklemiş.

Annem onu karşılamaya giderken beni de yanına alıyor. Tren istasyonu her dakika gelen ve giden yolcular ve onları geçirenlerle dolup taşıyor. Vagonlardan sarkanlar, ağlayanlar, gülenler ve trenin düdük sesiyle ardından dumanlar arasında uzaklaşıp gidişi... Dublin'e, oradan da daha uzaklara.

Ama annemle gece yarısı buz gibi bir havada istasyona geldiğimizde her taraf bomboş ve sessiz. Şapkasından orada görevli olduğu anlaşılan bir adam yanımıza yaklaşıp, içerde, sıcakta beklememiz için bizi çağırıyor. Annem teşekkür ediyor ve adam bizi dimdik merdivenlerden bir kuleye çıkartırken gülerek, oh, pof, diye zorlanıyor.

Dünyayı tepeden izliyoruz. Kule karanlık ama görevli önündeki düğmelere bastıkça yeşil, kırmızı ve sarı ışıklar yanıp sönüyor. Ben de akşam yemeği için bir şeyler atıştırıyordum, diyor. Buyrun.

Annem, yok, diyor. Teşekkürler.

Karım sanki bir hafta burada kalacakmışım gibi yemek

koyuyor. Hepsini bitirmeme imkân yok. Gerçi, şu merdivenleri inip çıkmak ve ışıkları kontrol etmek kolay iş değil.

Adam bir termostan bardağa kola koyup bana uzatıyor, anneme de bir yarım sandviç veriyor.

Olmaz. Eğer yiyemeyecekseniz eve geri götürürsünüz, çocuklarınız yer. İki oğlum da askerde, Bayan. İngiliz ordusunda Kraliçe için savaşıyorlar. Biri Afrika'da, öbürü de Burma ya da öyle berbat bir yerde. Bağışlayın. İngiltere'nin elinden özgürlüğümüzü zor aldık. Sonra da, gidip İngiltere için savaşıyoruz. Hadi, alın şu sandviçi.

Adamın önündeki göstergede ışıklar yanıp sönüyor. Ah, sizin tren geliyor, diyor.

Teşekkürler, bayım. Mutlu Noeller.

Size de mutlu Noeller. Delikanlı, merdivenleri inerken annene yardım et.

Tren istasyona giriyor ve içinden çıkan birkaç kişi doğru çıkış kapısına yöneliyor. Süt kasaları indiriliyor ve bir adamla iki çocuk gazetelerle dergileri taşıyorlar.

Babam görünürde yok. Annem uyuyup kaldı mı acaba, diyor, ama evde kendi yatağında bile uyumayan bir adam trende hiç uyur mu? Yoksa, treni mi kaçırdı? Gemi seferlerinde bir gecikme olduysa, treni kaçırmıştır. Bu mevsimde İrlanda'nın denizine hiç güven olmaz.

Anne, onun geleceği filan yok. Bizi çoktan unuttu. İngiltere'de içip duruyor.

Baban hakkında böyle konuşma bakayım!

Ses çıkarmıyorum, ama kuledeki adam gibi bir babam olmasını isterdim diye düşünüyorum. Kola ve sandviç veren bir babam.

Ertesi gün babam evin kapısında beliriyor. Ön üst dişleri yok, sol gözünün altı da morarmış. Deniz berbattı, diyor. Güvertede bir eğildim, takma dişlerim düştü.

Annem, ya da sarhoşken dövüştün, diyor.

Oh, hayır Angela! Hayır!

Michael, hani bize bir şeyler getirecektin, diye soruyor.

Babam valizinden bir çikolata kutusu çıkarıyor ve anneme uzatıyor.

Annem kutunun kapağını açıp yarısı boş kutuyu bize gösteriyor. Sonra kapağını kapatıp kutuyu ocağın üstüne koyuyor. Yarın Noel yemeğinden sonra çikolatanızı yersiniz diyerek babama, para getirdin mi, diye soruyor.

İşler kötü gidiyor.

Bana bak! Sen benimle dalga mı geçiyorsun? Ortalıkta bir savaş var ve İngiltere'de işten bol bir şey yok! Yine parayı içkiye yatırdın, değil mi?

Yine parayı içkiye yatırdın baba!

Yine parayı içkiye yatırdın baba!

Yine parayı içkiye yatırdın baba!

Üç kardeş öyle bir bağırıyoruz ki, Alphie korkup ağlamaya başlıyor.

Babam, saygılı olun bakayım, çocuklar diyerek kızıyor ve kasketini alıp kapıyı vurarak çıkıyor.

Gece içkili olarak eve geliyor, ama sessiz sedasız annemin odasında yere kıvrılıp uyuyor.

Noel gecesi St. Vincent de Paul'den aldığımız fişle bir kuzu başı, lahana, taze patates yiyoruz ve Noel şerefine elma suyu içiyoruz. Babam, aç değilim, diyor, annemden bir sigara istiyor. Hadi, yemeğinizi yiyin, diyor. Bugün Noel.

Az sonra, tekrar aç olmadığını söylüyor, ama kimse istemezse kuzunun gözlerini yiyebileceğini ekliyor. En çok vitamin gözlerinde, diyor ve hepimiz öğürtü sesleri çıkarıyoruz. Babam çayıyla kuzunun gözlerini mideye indirip Woodwine sigarasını bitiriyor. Sonra, üst kata çıkıp valizini alıyor.

Annem, nereye, gidiyorsun, diye soruyor.

Londra'ya.

Noel gecesi mi?

Yolculuk için en ideal zaman. Yollarda bir sürü araba olur ve Dublin'e kadar bir araba bulurum. Kutsal Aile'nin zor günleri adına sevap işlemek isteyen çok insan var.

Gemiye nasıl bineceksin, peki?

Gelirken bindiğim gibi. Kimse görmeden.

Hepimizi alnımızdan öpüyor ve uslu çocuklar olun, annenizin sözünü dinleyin ve dualarınızı ihmal etmeyin, diye tembih ediyor. Anneme dönüp, mektup yazarım, diyor.

Evet, her zaman yazdığın gibi.

Babam elinde valiziyle annemin karşısında dikiliyor ve annem yerinden kalkıp çikolata kutusunu alıyor. Herkese birer tane dağıtıyor, bir tane de kendi ağzına atıyor ve hemen çıkarıyor. Çikolata çok sert. Takma dişleriyle çiğneyemiyor. Benimki daha yumuşak, onu anneme verip sert olanı alabileceğimi söylüyorum. Sert çikolatayı yemek daha uzun sürer. Ağzımda eriyene kadar bol bol tadını çıkarıyorum. Ve benim çikolatamdan bir de fındık çıkıyor. Michael ile Malachy, neden hep Frank'a böyle şeyler çıkıyor, diye huysuzlanıyorlar.

Annem, ne demek 'hep' Frank'a çıkıyor, ilk kez evimize bir kutu çikolata girdi, diyor.

Malachy, okulda kekin içinden üzüm çıkmıştı ve onu Paddy'ye vermişti, diyor. Fındığı da bize verebilir.

Hayır. Bu gece Noel ve fındık ağabeyinizin gözlerine iyi gelir.

Michael, gözleri iyileşecek mi yani, diye soruyor.

Evet.

Biri mi, yoksa ikisi de mi?

İkisi de, herhalde.

Malachy, eğer bana da bir fındık çıksaydı, iki gözünü de iyileştirsin diye ona verirdim, diyor.

Annem, biliyorum, diyor.

Babam çikolatalarımızı yerken bizi bir süre izliyor ve kapının kilidini kaldırıp çıkıyor.

Annem Bridey'e havalar berbat, diyor. Geceleri daha da berbat oluyor. Bu yağmur hiç durmayacak mı?

Bu kötü günleri annem yatakta geçiriyor. Ateşi Malachy ya da ben yakıyoruz. Annem yattığı yerde Alphie'yi ekmek kırıntılarıyla ve bardağının dibinde kalan çayla doyuruyor.

İrlanda'ya inip mutfaktaki musluktan akan buz gibi suyla elimizi yüzümüzü yıkıyoruz ve sandalyenin üstünde duran ıslak gömleğe kurulanmaya çalışıyoruz. Annem bizi karşısına dizip suratımızda ve boynumuzda kir izleri kalmış mı diye yattığı yerden kontrol ediyor. Eğer kalmışsa, tekrar aşağı iniyor, buz gibi suyla yıkanıp hiçbir zaman kurumayan gömleğe kurulanıyoruz. Bazen pantolonlarımız yırtılıyor ve annem yataktan kalkıp bulduğu bir paçavrayla yama yapıyor. On üç ya da on dört yaşına kadar kısa pantolon giyiyoruz ve dize kadar uzun çoraplarımızda her zaman delikler var. Annem çoraplarımızı örmek için yün bulamazsa, çoraplarımız genellikle siyah olduğundan, tam yırtık yere isabet eden topuklarımızı siyah ayakkabı boyasıyla boyuyoruz.Yırtık çorapla insanın teni görünerek yollarda yürümesi çok utanç verici bir şey.

Tabii, aynı çorapları giymekten delikler giderek büyüyor ve o zaman da çorabımızı burnundan aşağı çekerek parmaklarımızın altına sıkıştırıyoruz. Böylece delik ayakkabının içinde kalıyor. Yağmurlu havalarda çoraplarımız sırılsıklam oluyor ve ateşin karşısına asıyoruz. Eğer sabaha kadar çoraplar kurursa, kazık gibi oluyor ve bu sefer de giymeye korkuyoruz, çünkü çoraplar gerildikçe iyice yırtılıverecek. Ayakkabılara gelince, delikleri karton parçalarıyla kapatıyoruz. Bu konuda Malachy ile karton kavgası ediyoruz. Michael henüz altı yaşında ve öncelik benim ama annem yattığı yerden, kardeşine iyi davran, diye bağırıverince susuyoruz. Onun ayakkabısını da tamir et, yataktan kalkmayayım! Çok fena yaparım! Bu arada Michael'ın böyle kavga etme şansı yok. Ne oyunlarımıza katılabiliyor ne de kavgalarımıza. Bize göre yaşı çok küçük. Alphie'ye göre ise çok büyük.

Sabah giyinme faslının gerisi kolay. Gece yattığım gömleği okula giyiyorum, okul gömleğimle gece yatağa yatıyorum. Duvarlara tırmanırken, futbol oynarken, bahçelerden meyve çalarken hep aynı gömlek üstümde. Pazar sabahları kiliseye

de aynı gömlekle gidiyorum ve insanlar burunlarını kıvırarak yanımdan uzaklaşıyorlar.

Annem St. Vincent de Paul Derneği'nden yeni bir gömlek için bir fiş koparabilirse, eskiler havlu olarak kullanılıyor veya annem yama yaparken bir ucunu yırtıyor. Bazen de eski gömleklerin boyunu kesip Alphie'ye giydiriyor. Son olarak bu gömlekler yağmur girmesin diye kapının altına sıkıştırmak için kullanılıyor.

Okula gidip gelirken, Hıristiyan kolejlerine ya da Cizvit okullarına giden zengin çocuklarla karşılaşmamak için ara yolları ve arka sokakları kullanıyoruz. Hıristiyan Koleji'ne gidenler tüvid ceketler, sıcacık yün kazaklar, kravat ve pırıl pırıl botlar giyiyorlar. Onlar yarın öbür gün devlet işlerinde, dünyayı yöneten mevkilerde yerlerini alacak. Cizvit okullarına gidenler, lacivert ceket ve okulun özel armalı kaşkollarıyla hemen diğerlerinden ayırt ediliyorlar. Onlar da üniversite okuyup aile şirketlerini devralacak ve yine dünyayı yönetecek kişiler olacaklar. Bizler de onların getir götür işlerini yapacak olan sınıfız. Ya da İngiltere'ye gidip inşaatlarda filan çalışacağız. Kız kardeşlerimiz ya da karılarımız da, eğer İngiltere'ye kapağı atamazlarsa, onların çocuklarına bakacak ya da evlerini temizleyecekler. Bunun bilincindeyiz. Eğer yollarda zengin çocuklarıyla karşılaşırsak ve bize laf atacak olurlarsa, hemen kavgaya girişmek zorunda kalıyoruz ve burnu kanayıp üstü başı yırtılan biz oluyoruz. Okuldaki öğretmenlerimiz bu kavgalarımıza hiç tahammül edemiyorlar, çünkü çoğunun çocukları bu zengin okullarında okuyor. Sizden daha üstün bir sınıftaki insanlara kafa tutmaya hakkınız yok, diye bizi azarlıyorlar.

Okul dönüşü, evde kiminle karşılaşacağınız hiç belli olmaz. Çoğu kez annemi ocağın karşısında yabancı birileriyle otururken buluyoruz. Bu yabancılar annemin sokakta karşılaşıp eve getirdiği insanlar. Çoğu kez de bir kadınla çocuğu

oluyor. Annemden para istiyorlar, o da parası olmadığı için onları eve getirip çay ve ekmek veriyor. Hava kötüyse, onları evde yatırıyor. Ama bu insanlara verdiği her lokma ekmek bizim yemeğimizden eksiliyor. Eğer şikâyet edecek olursak, annem bizden daha beter durumda insanlar var diyor.

Michael da sokakta bulduğu kedi köpekleri eve getiriyor. Bir bakıyorsunuz, yatakta bir köpekle yatıyor. Yaralı bereli, kulağı ya da kuyruğu kopmuş köpekler. Bir keresinde kör bir av köpeğini çocukların elinden zor kurtarıp eve getirmiş. Michael çocuklarla dövüşüp, koca köpeği taşımış ve anneme, benim yemeğimi ona verirsin, demiş.

Ne yemeği?

Evde bir lokma ekmeğimiz varsa ne âlâ.

Michael, iyi işte, diyor. Benim ekmeğimi ona ver.

Annem bu köpek derhal bu evden gidecek, deyince Michael bütün gece ağlıyor ve sabah kalktığında köpeği koynunda ölü bulunca büsbütün ağlamaya başlıyor. O gün okula gitmeyeceğini söylüyor. Köpeği gömecek. Bizim de yardım etmemizi ve dua okumamızı istiyor.

Malachy, köpeklere dua edilmez, diyor. Katolik miydi bakalım?

Elbette Katolikti.

Michael öyle bir ağlıyor ve tutturuyor ki, annem o gün okula gitmememize izin veriyor.

O kadar seviniyoruz ki, Michael'a seve seve yardım edip köpeğe dua bile okuyoruz. Ama okula gitmediğimiz bir koskoca günü köpeğin mezarı başında geçirecek değiliz.

Michael eve bazen büyük insanlar da getiriyor ve yaşına rağmen ateşi yakıp onlara çay yapıyor. Annem eve gelip de hiç tanımadığı adamların kendi bardağından çay içerek ateşin karşısında yayılmış oturmalarına dayanamıyor. Annem Bridey'e, Michael'ın bu huyundan yakınıyor. Eve olmadık adamlar getiriyor. Hepsi de kafadan kontak. Eğer evde onlara yedirecek ekmek bulamazsa, utanmadan gidip komşuların

kapısını çalıp ekmek dileniyor. Sonunda, Michael'a, bu eve bir daha kimseyi getirmeyeceksin, diyor. Bir tanesinden bitlendik zaten.

Bitler farelerden de beter. Saçlarımızın içinde, omuzlarımızda, kulaklarımızda geziniyorlar.

Gömleklerimizin yakalarındaki çukurlara yerleşip oturuyorlar, elbiselerimizin dikiş yerlerine ip gibi sıralanıyorlar. Battaniye olarak kullandığımız paltoların içine kadar her yeri sarıyorlar. Alphie'nin her tarafını didik didik arıyoruz. Zavallı o daha bir bebek ve bitlerle savaşamıyor.

Bitler pirelerden de beter. Pireler insanı ısırıyor ama sürekli vücudunda oradan oraya atlayıp sıçrıyorlar. Bitler ise, insanın vücuduna yapışıp kanını emiyorlar. Pireler çok daha temiz.

Artık eve ne sokak kedileri ve köpekleri ne de yabancı insanların gelmeyeceğine karar veriyoruz. Daha beter hastalık ve mikrop istemiyoruz. Michael tepine tepine ağlıyor.

Anneannemin bitişik komşusu Mrs. Purcell, o sokakta radyosu olan tek kişi. Devlet ona hem çok yaşlı hem de kör olduğu için bu radyoyu vermiş. Ben de bir radyo istiyorum. Benim anneannem de yaşlı, ama kör değil. Devletten bir radyo bile alamayan bir anneannenin insana ne yararı olabilir?

Pazar geceleri Mrs. Purcell'in penceresinin altına oturup BBC, Radyo Eireann ya da İrlanda radyosunda yayınlanan oyunları dinliyorum. O'Casey, Bernard Shaw, Ibsen ve Shakespeare. En mükemmeli Shakespeare. İngiliz bile olsa, en iyisi o. Patates püresi gibi, insan asla tadına doyamıyor. Bir de Yunanlıların garip oyunları var. Yanlışlıkla annesiyle evlenen adamların gözlerini filan oyuyorlar.

Bir akşam, Mrs. Purcell'in penceresinin altında "Macbeth"i dinlerken, Mrs. Purcell'in kızı Kathleen pencereden uzanıp, Frankie, diyor. İçeri gelsene. Annem bu havada orada üşütecek, diyor.

Yok, yok, Kathleen. Ben burada iyiyim.

Olmaz. Hadi, gel içeri.

Bana bir çay ve böğürtlen reçeli sürülmüş kocaman bir dilim ekmek ikram ediyorlar.

Shakespeare'i seviyor musun, Frankie, diye Mrs. Purcell soruyor.

Ah, Shakespeare'e bayılıyorum, Mrs. Purcell.

Evet. Bir müzik parçası gibi, değil mi? En güzel hikâyeler onun oyunlarında. Eğer Shakespeare olmasaydı, pazar geceleri ne yapardım hiç düşünemiyorum.

Oyun bittikten sonra, Mrs. Purcell radyonun düğmesini çevirip istasyon aramama izin veriyor. Kısa dalgada acayip hışırtılar ve Mors alfabesini alıyorum. Mandolin ve gitar sesleri, Afrika tam tamları, Nil Nehri'nde nara atan denizciler... gözümün önünde kakao içen yerliler canlanıyor... katedraller, gökdelenler. Sahra Çölü'nde Bedeviler, Fransız lejyon askerleri, Teksas'ta kovboylar... Yunanistan'da koyun güden kör çobanlar görüyorum, çünkü onlar anneleriyle evlendikleri için gözlerini oymuşlar. Kafelerde oturan insanlar, bulvarlarda gezinen hayat kadınları, rahipler... ve Big Ben'in çan sesiyle, "Burası BBC yayınları, şimdi haberler," anonsunu duyuyorum.

Mrs. Purcell, orada kalsın, Frankie, diyor. Dünyada neler oluyor bir dinleyelim bakalım.

Haberlerden sonra Amerikan Ordusunun yayınları başlıyor ve derken Duke Ellington ile Billie Holliday'den şarkılar çalıyor.

I can't give you anything but love, baby.
That's the only thing I've plenty of, baby.
(Sana aşktan başka bir şey veremem, bebeğim.)
(Bende fazlasıyla olan tek şey bu, bebeğim.)

Ah Billie, Amerika'da olabilmeyi ne kadar isterdim. Senin yanında, müziğini dinlemek isterdim. Orada herkesin dişleri

pırıl pırıl, her evde tuvalet var ve insanlar sonsuza kadar mutlu... tabaklarında yemeklerini bırakabiliyorlar.

Ve Mrs Purcell diyor ki: Biliyor musun, Frankie?

Neyi, efendim?

Shakespeare o kadar mükemmel ki, İrlandalı olması gerekirmiş.

Kiraları toplamaya gelen adam artık sabrı taşmış bir halde, dört hafta oldu, bayan, diyor anneme. Bir sterlin iki şilin borcunuz var. Artık Sir Vincent Nash'a durumu bildirmek zorundayım, yoksa ben de kendi işimden olurum, bayan. Doksan iki yaşında bir annem var, ona bakmak zorundayım. İşimi yapmazsam, kovulurum. Haftaya tekrar geleceğim. Bir sterlin sekiz şilin ve altı peni toplam borcunuzu ödemezseniz, doğru sokağa!

Annem İtalya'ya dönüp ateşin karşısına oturuyor. Bu kadar para bir yana, sadece bir haftalık kirayı nereden bulacağım, diye kara kara düşünüyor. Ateş de, yanmıyor. Bir çay içseydim, diyor. Malachy yukarıdaki iki odanın arasındaki duvardan iki tahta parçasını söküyor. Tahtalar zaten çıkmış, annem de bari ateşi yakarız, diyor. Bir çay yapacak kadar ateş yakıp diğer tahtayı sabaha bırakıyoruz. Ama sonrası ne olacak? Annem iki hafta boyunca, bir tane daha, başka tahta sökmek yok, diyor. Sonunda sadece kiriş kalıyor. Sakın onlara dokunmayın, evi o kirişler taşıyor.

Kirişlere kesinlikle dokunamayız.

Annem bir gün anneanneme gidiyor. Ev buz gibi. Baltayı kirişe indiriyorum. Malachy tezahürat yapıyor, Michael el çırpıyor ve tavan çatırdayarak annemin yatağının üstüne çöküyor. Sıvalar, tuğlalar ve yağmur evin içine doluyor. Malachy, aman Tanrım, diyor. Öldük! Michael da, Frankie evi yıktı, diye evin içinde şarkılar söyleyerek koşuşturuyor. Frankie evi yıktı!

Yağmurun altında koşarak anneme haber vermeye gidiyoruz. Michael'ın şarkı söyleyerek tepinmesi annemin garibine

gidiyor. Ben daha, tavanda bir delik açıldı, diye anlatana kadar Michael, Frankie evi yıktı, diye başlıyor. Annem, aman Tanrım, diye fırlıyor. Anneannem de peşinden.

Annem yatağının üstüne çöken tavanla tuğla ve sıvaları görünce iki eliyle saçlarını çekiştiriyor. Şimdi ne yapacağız? Ve bana kirişleri kurcaladığım için bağırmaya başlıyor.

Anneannem, gidip ev sahibine haber vereyim, diyor. Evi su basmadan bunu tamir ettirsin.

Az sonra kiraları toplayan adamla geri dönüyor. Adam, Tanrım, diyor. Öbür oda nerede?

Ne öbür odası?

Burada iki oda vardı! Evi öyle kiraladım size. O oda nerede?

Annem de, ne odası, diyor.

Burada iki oda vardı ve arası duvarla örülüydü. Duvar nerede? Bunu çok iyi hatırlıyorum. Oda da vardı, duvar da. O duvar ve oda nerede?

Anneannem, ben duvar filan hatırlamıyorum, diyor. Eh, duvarı hatırlamadığıma göre, odayı nasıl hatırlarım. Öyle değil mi?

Sen hatırlamıyorsan bana ne! Ben çok iyi hatırlıyorum. Kırk yıldır buraları kiralıyorum, böyle şey görmedim. Kira ödemedikleri gibi, duvarları ve odaları yok ediyorlar.

O duvar ve o oda nerede diyorum size!

Annem bize dönüyor. Burada bir duvar var mıydı, çocuklar? Hatırlıyor musunuz?

Michael eteğini çekiştiriyor. Ocakta tahtalarını yaktığımız duvar mı?

Aman Tanrım! Bu olacak şey değil, diye adam dövünüyor. Ben Sir Vincent'a ne diyeceğim şimdi? Bayan, sizi buradan atıyorum! Haftaya geleceğim ve burada hiçbirinizi görmek istemiyorum. Anlaşıldı mı?

Annemin yüzü ifadesiz. İngilizlerin İrlandalıları evlerinden çıkarıp sokağa attıkları zamanları bilmiyorsun ne yazık ki.

Bilmiyorum, Bayan! Ve yarın adamlarımı gönderip hepinizi buradan attırıyorum! Adam kapıyı kapamadan çekip gidiyor. Annem, Tanrım, ne yapacağım ben şimdi, diye ağlamaya başlıyor. Anneannem, sizi yanıma alamam, diyor. Yerim yok. Ama kuzenin Gerard Griffin annesinin evinde tek başına kalıyor. Bir çözüm bulana kadar sizi yanına alır belki. Saat de çok geç oldu, ama ben gidip onunla bir konuşayım. Frank benimle gelsin.

Hadi, paltonu giy.

Ama benim paltom yok.

Anneannem yüzüme bön bön bakıyor. Şemsiyen var mı diye sormama gerek yok herhalde. Kendisi şalını başına sarıyor ve yağmurun altında iki mil kadar Rosbrien Yolu'na yürüyoruz. Yan yana dizili kulübe gibi küçük evlerden birinin önünde anneannem durup kapıyı çalıyor. Laman, aç kapıyı! İçeride olduğunu biliyorum.

Anneanne, adı Gerard dememiş miydin? Neden Laman diyorsun?

Aman, ne bileyim. Pat Dayı'na herkes neden Ab diyor? Buna da Laman diyorlar işte. Aç kapıyı, Laman! Bana dönüyor. Acaba mesaiye mi kaldı?

Anneannem evin kapısını itiyor ve kapı açılıyor. İçerisi rutubetli, ama pis kokmuyor. İlk girdiğimiz bölüm mutfağa benziyor ve oradan bir odaya geçiliyor. Bu oda daha küçük. Tepede asma kat gibi bir çatı arası var ve camekânlara yağmur vuruyor. Her tarafta kutular, gazeteler, boş içki kutuları ve bardaklar darmadağınık bir halde. Yatak odasını iki yatak tamamen kaplamış; biri epeyce büyük bir yatak, diğeri tek kişilik. Anneannem büyük yatakta her tarafı örtülmüş halde yatan Laman'ı dürtüyor. Laman, kalk!

Ne? Ne oluyor? Kim o?

Başımız dertte. Angela'yı evden atıyorlar. Çocuklarla bir süre kalacak bir yere ihtiyacı var. Şu çatıyı onlara verebilirsin. Ama olmaz, çocuklar oraya tırmanamaz. Bir de düşüp

ölürler, başımıza iş açarlar. En iyisi sen çatıya geçersin, onlara burayı verirsin.

Tamam, tamam.

Laman yatakta doğrulup oturunca etrafa bir viski kokusu yayıldı. Doğru mutfağa geçip oradaki masayı duvara iterek çatıya tırmanıyor. Anneannem, hadi, sen orada yat, diyor ve eve dönüyoruz. Anneme, ben dönüyorum, diyor. Çok yoruldum ve sırılsıklam oldum. Artık yirmi beşimde değilim. Buradan eşya filan taşımanıza gerek yok. Laman'ın evindekiler size yeter.

Alphie'yi pusetine koyup üstüne kap kacakları, kavanozlarımızı ve Papa'nın resmini yükleyip yola koyuluyoruz. Eski paltolarımızı başımıza örtüp puseti iterek koşuyoruz. Annem, yavaş olun, diyor. Komşular evden atıldığımızı anlayacak. Tekerleklerinin hepsi ayrı tarafa giden puseti itmek çok eğlenceli ve biz çok keyifliyiz, çünkü saat gece yarısını geçmiş, artık yarın sabah annem bizi okula göndermez. Hatta, Leamy'sden o kadar uzağa taşınıyoruz ki, belki bundan sonra hiç okula gitmeyiz. Bizim sokaktan çıktıktan sonra, Alphie üstündeki tava ve tencerelere kaşık çatallarla vurmaya başlıyor ve Michael Al Jolson'un bir filminde öğrendiği şarkıyı sesini iyice kalınlaştırarak söylüyor.

Annem, iyi ki sokaklarda kimse yok, diyor. Şu halimizi kimse görmüyor.

Laman'ın evine varınca, pusetin içindekileri boşaltıyoruz ve Malachy ile ben eski eve dönüp annemin sandığını getiriyoruz. Annem, o sandığı kaybedersem ölürüm, diyor.

Laman'ın evinde Malachy ile ben küçük yatakta ayak ayağa yatıyoruz, annem de, Alphie yanında Michael da ayakucunda büyük yatakta yatıyor. Yataklar nemli ve Laman Griffin korkunç bir şekilde horluyor. Bu evde merdiven yok, dolayısıyla Yedinci Basmaktaki Melek de yok. Ben de zaten artık on iki yaşıma basmak üzereyim ve melek masalları için büyümüş sayılırım.

Sabah çalarsaat çaldığında, ortalık henüz karanlık. Laman Griffin aksıra tıksıra kalkıp ağzında burnunda ne varsa çıkarıyor, sonra lazımlığa bir saat çişini ediyor. Yüzümüzü örtüp gülmeye başlıyoruz. Annem, susun, diyor. Laman söylene söylene evin içinde dolanırken tahtalar gıcırdıyor. Sonunda, bisiklerini alıp evden çıkıyor.

Annem, haydi uyuyun, diyor. Bugün okula gidemezsiniz artık.

Ama biz uyuyamıyoruz. Yepyeni bir evdeyiz. Kalkıp çişimizi etmemiz gerek. Ve tabii, etrafı keşfetmek istiyoruz. Tuvalete arka kapıdan çıkılıyor. Özel bir tuvalet. Kapısını kapatıp, rahat rahat oturup, Laman'ın tuvalet kâğıdı olarak ayırdığı Limerick Leader gazetesinin parçalarını okuyabilecek kadar konforlu. Arka bahçe epeyce büyük. Her tarafı yabani otlar bürümüş. Bir köşede koskocaman eski bir bisiklet duruyor. Herhalde bir zamanlar bir devin bisikletiydi. Yerlerde paslanmış boş teneke kutular, gazeteler ve bir köşede eski bir dikiş makinesi duruyor. Bir de boğazına ip sarılmış, ölü bir kedi. Bunu biri parmaklıklardan içeri atmış olmalı.

Michael nedense burası Afrika diye tutturuyor ve, Tarzan nerede, diye sorup duruyor. Bahçede yarı çıplak bir halde oradan oraya koşuyor ve Tarzan gibi ağaçtan ağaca atladığını sanıyor. Malachy parmaklıklara tırmanmış, yandaki evlerin ne güzel bahçeleri var diyor. Bir sürü şey yetiştiriyorlar! Biz de bahçeyi ekip biçebiliriz. Kendi patateslerimizi yetiştiririz!

Annem de kalkıyor ve, oralarda ateşi yakacak bir şeyler var mı bakın, diye sesleniyor. Arka bahçe duvarının önünde yıkılmak üzere bir kulübe var. Onun tahtalarını sökebiliriz. Annem rutubetten çürümüş ve kurtlanmış tahtaları söylene söylene ocağa atıyor. Tahtalar yanarken, Michael kurtlar için ağlamaya başlıyor. O da zaten her şeye ağlayan ve üzülen duygusal bir çocuk.

Annem bu evin daha önce dükkân olduğunu ve Laman'ın annesinin onu Rockwell Koleji'ne bu dükkanı çalıştırarak

gönderdiğini anlatıyor. Laman'ın Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nde subay olmasını hayal ederdi zavallı kadıncağız. Laman Deniz Kuvvetleri'ne girdi girmesine. Zaten evde Laman'ın ünlü sinema yıldızı Jean Harlow ve diğer subay arkadaşlarıyla bir resmi var. İşte, Jean Harlow'u tanıdıktan sonra Laman bir daha kendine gelemedi. Ona çılgınca âşık oldu, ama ne yazar? Koskoca film yıldızı Jean Harlow sıradan bir deniz subayına dönüp bakmaz bile. Laman kendini içkiye verdi ve Deniz Kuvvetleri'nden atıldı. Şimdi Elektrik İdaresi'nde işçi ve berbat bir evde oturuyor. Şu hale bakın, köpek yuvası gibi. Laman annesinin ölümünden beri hiçbir şeye el sürmemiş. Hadi bakalım, eğer burada yaşayacaksak temizliğe başlayalım.

Kutuların içinde mor şişelerde briyatinler var. Annem tuvalete çıktığında hepimiz saçlarımıza bu nefis kokulu briyantinden sürüyoruz. Ama annem içeri girdiğinde, bu ne pis koku, diyor ve saçlarınızın hali ne böyle, diye bağırıyor. Hemen kafalarımızı musluğun altına sokup yıkıyoruz ve *Illustrated London News* dergilerinin arasına sıkışmış bir havlu bulup kurulanıyoruz. Dergi o kadar eski ki, Kraliçe Victoria ile Prens Edward'ın resimleri var. Bir de, Pear's sabun kalıpları ve aynı adlı kalın bir kitap buluyorum. Bu *Pear's Ansiklopedisi* adlı kitap elimden düşmüyor. İçinde her şey ama her şey var, öğrenmek istediğim her şey!

Annem kramplara ve romatizma ağrılarına iyi gelen bir ilaç kutusu buluyor. İğne kutuları ve bir sürü ıvır zıvırın yanı sıra, eskimiş kadın şapkaları, korseler, ayakkabılar, saç maşaları, yüz kremleri filan buluyoruz. Ama elimize aldığımız o şapkalar artık erimiş, kremler ve ilaçlar bozulmuş. Gerard Griffin'e General O'Duffy tarafından gönderilmiş birtakım mektuplar buluyoruz. Gerard Griffin'in ne kadar başarılı bir öğrenci olduğunu, Rugby şampiyonu olduğunu ve İspanya'ya savaşa gidecek bir bölükte Gerard Griffin'in bulunmasının büyük bir onur olacağını yazıyor.

Annem, bu savaşa onu annesi göndermedi, diyor. Onu bir gün savaşa gidip ölmesi için mi bu kadar okuttum, demiş ve oğlunu dizinin dibinden ayırmamış. Laman da zaten Jean Harlow'a olan aşkıyla kendini içkiye vermiş ve ordudan atılmıştı. Elektrik İdaresi'nde çalışıp annesiyle kalması Mrs. Griffin'i çok mutlu etti. Ama Laman içip içip Jean Harlow'u sayıklıyordu.

Annem yakacak bir sürü gazete bulduğumuz için çok seviniyor, ama nemli tahtalar çok pis bir koku çıkarıyor. Ayrıca, kurtların etrafa yayılıp üreyeceklerinden korkuyor.

Bütün gün evin içindeki gereksiz kutuları ve eşyaları arka bahçedeki yıkık dökük kulübeye taşıyarak çalışıyoruz. Annem camları kapıları açmış, evi havalandırarak silip süpürüyor.

Sonunda, oh, diyor. Şöyle bir gözümüz gönlümüz açılsın! En azından döşemeleri görebiliyoruz. Artık güzel bir çay içebiliriz. Sonra hayal kurmaya başlıyor. Havalar düzeldiğinde güzelce ekili bir bahçemiz olacak... İngilizler gibi çayımızı bahçede içeceğiz.

Laman Griffin her akşam altıda eve geliyor ve çayını içtikten sonra gidip yatıyor. Cuma geceleri hiç eve uğramıyor, ertesi gün öğlene doğru gelip tekrar yatıyor ve pazartesi sabah kalkıyor. Çatıdaki odasına çıkmak için mutfaktaki masayı duvar kenarına itiyor, üstüne bir sandalye koyup ona çıkıyor. Üst kattaki karyolanın bacağına tutunuyor ve kendini yukarı çekiyor. Ama çok sarhoş geldiği geceler beni yukarı çıkarıp yastığını aldırıyor. Ya yerde yatıyor ya da Malachy ile aramıza girip bütün gece horlayıp osurarak bizimle yatıyor.

Laman onu odasından edip tavanarasına attığımz için sürekli söyleniyor. Odasına çıkmak için, masayı getirin, diye bize bağırıyor. Biz de masanın üstünü boşaltıp taşıyor, üstüne sandalyesini koyuyoruz. Tuvalete gidip gelmekten bıktığını söylüyor, annesinin eski lazımlığını tavanarasına koymamızı istiyor. Bütün gün odasında kütüphaneden aldığı kitap-

ları okuyarak Gold Flake sigarasını içiyor. Aşağıya birkaç şilin atıp anneme çocuklardan birini bakkala gönder, diye sesleniyor. Çay içerken yemek için domuz salamı ve domates ya da börek çörek aldırtıyor. Hepsini kendi başına yiyor, sonra anneme, lazımlık doldu, diye sesleniyor. Annem de masaya ve sandalyeye tırmanıp lazımlığı alıyor, temizletip geri getiriyor. Yüzü gerilmiş bir şekilde, beyefendi hazretlerinin başka bir emri var mı, diye soruyor. Laman da gülerek, çalış çalış, diyor. Bedava bir evde oturmak kolay mı?

Kütüphane kartını bir gün bana atıp ona bahçecilik ve balıkçılıkla ilgili iki kitap almamı söylüyor. Kütüphaneciye de bir kâğıt yazarak, bacakları çok ağrıdığı için bundan sonra kitaplarını Frank McCourt'un alacağına dair bir not gönderiyor. Çocuk daha on üç yaşında ve büyüklerin kütüphanesine girmesi yasak, biliyorum. Ama gerektiği gibi davranacağından ve kendisine söyleneni yapacağından eminim. Teşekkür ederim.

Kütüphaneci notu alınca, Mr. Griffin için çok üzüldüğünü, çok kibar ve çok okumuş biri olduğunu sıralamaya başlıyor. Ah, ah, çok kitap okur. Bazen günde dört kitap bitirir. Bir keresinde Fransızca bir kitap almıştı. Düşünebiliyor musun, Fransızca! Hem de, tarih kitabı. Ne istiyorsa, onun adına alabilirsin. Çok bilgilidir, çok.

Epeyce kalın, renkli, resimli bir bahçecilik kıtabı çıkarıp, balıkçılık konusunda onun ne istediğini çok iyi biliyorum, diyor ve General Hugh Colton'un "İrlanda Somonu" adlı kitabını çıkarıyor. İrlanda'da balıkçılık yapmış bütün İngiliz subayların kitaplarına bayılır. Merakımdan ben de onun seçtiği kitaplardan bazılarını okudum. Bu subayların İrlanda'da olmaktan bu kadar mutluluk duyduymalarının sebebini anladım. Afrika ve Hindistan'da ya da daha berbat yerlerde çektiklerinden sonra İrlanda bir cennet. Bizler öyle insanlara mızraklar savuran vahşilerden değiliz, tabii. İrlandalılar kibarlıklarıyla tanınırlar.

Laman yatağında kitaplarını okuyup ikide bir aşağı sesleniyor. Şu bacaklarım bir iyileşsin o bahçeyi ne hale getireceğim, görsünler. Dünyada eşi olmayan bir bahçe yapacağım. Bahçe işi yapmadığım zamanlar da, Limerick çevresinde ne kadar nehir varsa, hepsini dolaşıp size somon balığı getireceğim. Öyle bir somon balığı ki, ağzınızın suları akacak. Annesinin somon için çok özel bir tarifi var, ama bunun bir aile sırrı olduğunu söylüyor. Şu bacaklarım iyileşsin, o tarifi bulurum.

Zaman içinde Laman bana güvenerek her hafta kendim için de bir kitap alabileceğimi söylüyor. Öyle 'murdar' bir şeyler getirme eve, diyor. Bu kelimenin ne demek olduğunu bilmiyorum, o da açıklamıyor. Bunu kendim bulacağım.

Annem de kütüphaneye gidip gelmek istiyor ama yol çok uzun. İki kilometre gidiş, iki kilometre dönüş. Bana da kitap alır mısın, diyor. Charlotte M. Brame'in aşk romanlarından ya da böyle hoş yazarlardan kitaplar istiyor. İrlanda'da somon balığı arayan ya da orada burada savaşan İngiliz subaylarının kitaplarını istemiyor.

Yeterince derdimiz var zaten, diyor.

Rodenn Lane'deki evin tavanını çökerttiğimiz akşam anneannem üşütmüş ve üşütmesi zatürreeye çevirmişti. Onu City Home Hastanesi'ne kaldırmışlardı ve şimdi öldü.

En büyük oğlu, Tom Dayı, İngiltere'ye gidip diğer erkekler gibi çalışmaya karar vermişti. Ama onun da veremi iyice azdı ve o da öldü.

Karısı Jane arkasından gidiyor. Altı çocuklarından dördü Kimsesizler Yurdu'na veriliyor. En büyükleri Gerry evden kaçıp İrlanda ordusuna katılıyor, sonra İngiliz ordusuna geçiyor. Kızların en büyüğü Peggy de, Aggie Teyze'nin yanında mutsuz bir şekilde yaşamaya devam ediyor.

İrlanda ordusu müzik yeteneği olan ve Ordu Müzik Okulu'nda eğitim almak isteyen gençler arıyor ve Malachy'nin

başvurusu kabul ediliyor. Malachy asker olup trompet çalmak üzere Dublin'e gidecek.

Evde iki erkek kardeşim kalıyor. Annem, ailesinin gözleri öününde giderek eksildiğini görmekten çok üzgün.

On Üç

Sınıftan çocuklar bir hafta sonu bisikletle Killaloe'ye gitmeyi planlıyorlar. Birinden bir bisiklet bulup onlara katılmamı istiyorlar. Battaniyeden başka bir şeye ihtiyaç yok, diyorlar. Yanına bir iki tane de şeker ve biraz ekmek al, tamam.

Ben de, akşamları Laman'ın bisikletiyle bu işi öğrenmeye karar veriyorum. Killaloe'ye gitmek için bana bisikletini vereceğinden eminim.

Ona bunu sormak için en uygun zaman bir cuma akşamı olacak. İçkisini içip keyfi yerinde olduğu bir anı yakalayabilirim.

Yine o cuma eve her zamanki yemeğiyle geliyor: Kanlar damlayan kocaman bir biftek, dört patates, bi kuru soğan ve bir şişe bira. Annem onun patateslerini haşlayıp bifteğini soğanla pişiriyor. Laman masaya paltosuyla üzerinde oturup yemeğini bekliyor ve sonra elleriyle tabağına saldırıyor. Bifteğin kanlarıyla yağlar, çenesinden paltosuna damlıyor. Ellerini de paltosuna siliyor zaten.

Birasını içerken gülmeye başlıyor. Cuma geceleri kocaman kanlı bir biftek yemek kadar güzel bir şey olamaz, diyor. Eğer en büyük günahım buysa, ben cennetlik bir insanım! Ha ha.

Ve o arada, tabii ki bisikletimi alabilirsin, diyor. Senin yaşında bir çocuk şehrin dışında böyle gezilere çıkabilir. Ama

bunu kazanmak için bir şeyler yapmalısın. Bedavaya olmaz, öyle değil mi?

Öyle, tabii.

Tamam, o zaman sana bir iş verebilirim. Böyle ufak bir iş yapmaktan kaçınmazsın herhalde.

Yoo, hayır.

Ve annene de yardım etmeyi istersin, değil mi?

Tabii.

Pekâlâ. Şu benim lazımlığım sabahtan beri dolu vaziyette duruyor. Yukarı çıkıp onu al, güzelce yıka ve yerine koy.

Bu işi yapmak istemiyorum, ama bisikletle uçsuz bucaksız tarlalarda, çayırlarda dolaşmak hevesiyle kabul ediyorum. Shannon Nehri'nde yüzerek, geceleyecek bir yer bulup evden uzak nefis bir hafta sonu geçireceğim.

Masayı çekip sandalyeyi üstüne koyuyorum. Laman'ın karyolasının altında beyaz bir lazımlık duruyor, ama sarı ve kahverengi lekeler içinde, berbat kokuyor. Lazımlığı dikkatle tavan arasının kenarına taşıyorum ve kendim sandalyeye basıyorum. Sonra lazımlığı alıyorum, başımı öbür tarafa çevirip masaya iniyorum. Lazımlığı bu sefer sandalyenin üstüne koyuyorum ve yere iniyorum. Dönüp lazımlığı alıyorum, tuvalette yıkarken kusuyorum, ama geri getiriyorum.

Laman, aferin, diyor. Bundan sonra lazımlığımı böyle tertemiz yıkarsan, bisikleti de istediğin zaman alabilirsin. Ayrıca, bakkaldan sigarasını ve kütüphaneden kitaplarını alıyorum. Ve bundan sonra başka istekleri olursa, onları da yapacağım. Doğrusu, lazımlığı çok müthiş bir şekilde taşıdın, diyerek gülüyor.

Annem de, ocağın karşında, gözlerini küllenmiş ateşe dikmiş oturuyor.

Yağmurlu bir gün, kütüphaneci Miss O'Riordan, bu havada dışarı çıkma, diyor. Kitaplar mahvolur. Şurada uslu uslu otur ve istediğin aziz kitabını oku.

Dört tane aziz kitabı var ve hepsi de kalın. Bu azizlerin hayatını okuyarak zaman kaybetmek istemiyorum, ama elime alıp başlayınca bırakamıyorum ve yağmur dinmesin diye dua etmeye başlıyorum. Kadın erkek bütün aziz resimlerinde hepsi göğe doğru bakıyorlar. Bulutların arasında, tombul tombul küçük melekler var. Ya çiçek taşıyorlar ya da arp çalıyorlar. Pa Eniştem şu azizlerin hiçbirini karşıma alıp da bir bira içmek istemem doğrusu, der. Ama bu kitaplardaki azizler çok farklı. Bakireler, şehitler ve bakire şehitler hakkında hikâyeler var ve hepsi de Lyric Sineması'nda gördüğüm korku filmlerinden beter.

Bu bakirelerin sürekli olarak başı derde giriyor ve nedenini hiç anlayamıyorum. Önce, 'bakire' sözcüğünün anlamını öğrenmek için sözlüğe bakıyorum. Bakire Meryem'i biliyorum. Doğru dürüst bir kocası olmadığı için ona bakire dediklerini de biliyorum. Etrafındaki tek erkek sadece zavallı yaşlı St. Joseph. Sözlükte 'iffeti bozulmamış kadın, genellikle genç bir kadın' yazıyor.

Şimdi de 'iffet'sözcüğüne bakmam gerekiyor. 'Gayrımeşru cinsel ilişkiyle bozulmamış, saf.' Derken, çıkan her yeni kelimeye bakarak cinsel ilişkiden üremeye ve erkek organının kadın organıyla birleşmesine kadar uzanan bir yeni kelime dizisiyle karşılaşıyorum. Elimde koskocaman bir sözlükle kelime aramaktan bıkıp, sonunda, bu sözlüğü yazan adamların benim yeni bir kelime öğrenmemi istemediklerine karar veriyorum.

Bütün öğrenmek istediğim, nereden gelmiş olduğum. Ama, bu üreme işinin nasıl olduğunu kime sorsam, bir başkasına sor, diyor. Ya da böyle bilinmeyen kelimeler arasında boğuluyorum işte.

Bütün bu bakirelere Romalı Papalar kendi dinlerini bırakmalarını söylüyor, onlar da, hayır, diyor ve işkenceler başlıyor. En çok Azize Christina'yı seviyorum. Ölümü asırlar sürüyor. "Göğsünü kesin," diyorlar; Azize Christina kesik

göğsünü din adamlarının suratına fırlatıyor ve adamlar kör, sağır ve dilsiz oluyor. Bir başkası, "Öbür göğsünü de kesin," diyor ve aynı şey oluyor. Christina'ya oklar atıyorlar, ama oklar geri dönüp askerlere saplanıyor. Kaynar yağ kazanının içinde onu yakmaya kalkışıyorlar, Christina tatlı bir uyku çekip tekrar kalkıyor. Sonunda kafasını kesiyorlar ve Christina ölüyor. Adı İnanlmaz Christina ve İnanılmaz Christina'nın Ziyafet Günü 24 Temmuz. Bunu, 4 Ekim'de Aziz Francis'in Ziyafet Günü'yle birlikte zihnime kaydediyorum. Kütüphaneci, artık gidebilirsin, diyor. Yağmur dindi.

Tam kapıdan çıkarken, arkamdan sesleniyor. Anneme bir not yazacakmış. Bu notu benim okuyacak olmama aldırmıyor. Mrs. McCourt, İrlanda'nın elden gittiğini düşündüğünüz bir sırada, kütüphanede "Azizler'in Hayatı" adlı bir kitaba gömülmüş bir çocukla karşılaşıyorsunuz. Öyle ki, çocuk yağmurun dindiğinin farkına bile varmıyor. Mrs. McCourt, oğlunuz geleceğin rahiplerinden biri olabilir ve bunun gerçekleşmesi için mum yakacağım. Sevgiler, Catherine O'Riordan, Kütüphaneci.

Sürekli kürsüde oturan tek öğretmenimiz Seksek O'Halloran. Bu, okul müdürü olduğundan mı kaynaklanıyor yoksa bacağının tekinin kısa olmasından mı, bilemiyorum. Diğerleri sınıfın içinde aşağı yukarı dolaşır ve ne zaman kafamıza bir sopa ineceğini asla tahmin bile edemeyiz. Seksek ise, eğer böyle bir şey yapacaksa öğrencileri kürsüsünün önüne çağırıyor ve üç sınıfın önünde cezasını veriyor.

Kürsüsünde oturup bize Amerika'dan söz ettiği zamanlar çok güzel saatler geçiriyoruz. Sevgili çocuklar, Kuzey Dakota'nın donmuş bozkırlarından Florida'nın mis kokulu portakal bahçelerine kadar bu ülkede dört mevsim yaşanır. Amerikan tarihini, ilk çakmaklı tüfeklerden başlayarak anlatmaya başlıyor, oradan Amerikan çiftçisine geçiyor. Cebir ya da gramer derslerini atlatmak için Amerika hakkında bir

soru soruveriyoruz ve öyle bir heyecanla anlatmaya başlıyor ki, bütün gün dersler kaynıyor.

Kürsüsünde, oturuyor ve Kızılderili Reisler'in adlarını saymaya başlıyor: Arapaho, Cheyenne, Chippewa, Sioux, Apache, Iroquois. Her biri bir şiir gibi, yavrularım, kulak verin. Bir de şu isimlere bakın: Yağmur Yüz, Oturan Boğa, Çılgın Tekme ve dahi Geronimo.

Yedinci sınıfta bize küçük bir kitap dağıtıyor. İçinde bitmek bilmeyen uzun bir şiir var: Oliver Goldsmith'in "Terk Edilmiş Köy" adlı şiiri. Mr. O'Halloran, bu şiirin İngiltere hakkında bir şiir olduğu sanılabilir, ama aslında bu şiir şairin kendi vatanı İrlanda'ya bir ağıttır, diyor. Her gece yirmi satırını ezberleyerek ertesi gün okulda okuyoruz. Altı çocuğu birden kürsünün önüne diziyor ve bir satır bile atlayacak olursak, her iki elimize birer sopa yiyoruz. Sonra, kitapları sıraların gözüne kaldırıp bütün sınıf "Terk Edilmiş Köy'ün Okul Müdürü hakkındaki mısraları bir ağızdan okuyoruz. Ve Mr. O'Halloran özellikle son satırlarda Müdür'e yapılan övgüyü dinlerken gözlerini yumuyor ve kendinden geçiyor.

Yolun kıyısındaki eğri büğrü parmaklığın ötesinde
Amaçsızca açmış rengarenk çiçeklerle bezeli
Bahçe içindeki, o gürültülü küçük okulda,
Okul müdürü hem ders verir hem okulu yönetirdi.
Sert görünüşlü, haşin bir adamdı
İyi tanırdım onu, bütün okul kaçakları gibi.
Sabahları yüzüne bakıp bilirdik başımıza gelecekleri
İpuçlarını okumayı çok iyi öğrenmiştik hepimiz.
Ve şakalarına yalancı bir neşeyle gülmeyi.
Çünkü müdür durmadan şaka yapardı.
Fısıltılardan duyardık kaşlarını çattığını.

Sertti sert olmasına ama yine de çok nazikti.
Yalnız çok aşırıydı, öğrenme, bilme isteği.

Köyde herkes çok şey bildiğini kabul ederdi.
Yazı yazabilirdi, hesap da yapabilirdi üstelik,
Araziyi ölçebilir, met ceziri haber verebilirdi
Söylentilere göre, tartışmada da üstüne yoktu
Bir tek rahip tartışabilirdi onun gibi
Çünkü, yenilse de sürdürebilirdi tartışmayı
Kelimelere egemenliği ve gümbür gümbür konuşması
Etrafındaki köylüleri şaşkına çevirirdi.
Şaşkınlıktan şaşkınlığa düşerlerdi, seyrettikçe.
Akılları almazdı o küçük kafadaki bu kadar çok bilgiyi.

Bu satırları neden bu kadar çok sevdiğini anlayabiliyoruz, ama gerçekten de şiirde dediği gibi, onun bu bildiklerini nasıl küçücük kafasına sığdırabildiğine biz de şaşıyoruz. Ve onu bu şiirin satırlarında hep anacağız. Bize her zaman tekrarladığı bir şey var: Çocuklar, kendi kararlarınızı kendiniz verin. Ama bunun için önce kafalarınızı doldurmanız gerek. Beni dinliyor musunuz? Buraya her şeyi doldurun. Ancak o zaman hayatta başarıyla ilerleyebilirsiniz. Clarke, başarı sözcüğünü açıkla bakayım.

Parlaklık, efendim.

Fena değil, ama yeterli, Clarke. Şimdi, McCourt bize cevher sözcüğüyle bir cümle yapsın.

Clarke aslında bir cevher ama sadece yeterli olmakla yetiniyor, efendim.

McCourt sende bir rahip kafası var. Ya da bir politikacı kafası. Bunu düşün, evlat.

Düşüneceğim, efendim.

Annene söyle, gelip beni görsün.

Peki, efendim.

Annem, kesinlikle Mr. OHalloran'ı görmeye gidemem, diyor. Doğru düzgün bir elbisem yok. Üstüme giyecek bir paltom bile yok. Neden beni görmek istiyormuş?

Bilmiyorum.

O zaman sor!

Soramam. Beni öldürür! Annen gelsin diyorsa gideceksin, yoksa sopayı ben yerim.

Annem sonunda okula geliyor ve Mr. O'Halloran onunla koridorda konuşuyor. Frank okumaya devam etmeli, diyor. Sakın, öyle sıradan işlere koşmayın bu çocuğu. Hiçbir yere varamaz. Hıristiyan Kardeşlik Derneği'ne götürün, ve benim gönderdiğimi söyleyin. Çocuğun liseye, hatta, üniversiteye devam edebilecek kadar parlak bir çocuk olduğunu söyleyin. Ve ekliyor: Oraya buraya mesaj götürüp getiren çocuklar yetiştirmek için müdür olmadım ben bu okula!

Teşekkür ederim, Mr. O'Halloran.

Bense Mr. O'Halloran'ın işime burnunu sokmamasını yeğlerdim. O Hıristiyan Kardeşlik Derneği'ne gitmek filan istemiyorum. Okulu bir an önce bırakıp işe girmek ve haftalığımı almak, cumartesi günü herkes gibi sinemaya gitmek istiyorum.

Birkaç gün sonra annem elimi yüzümü güzelce yıkamamı söylüyor. Hıristiyan Kardeşlik Derneği'ne gidiyoruz.

Oraya gitmek istemediğimi, bir işe girip para kazanmak ve adam olmak istediğimi söylüyorum.

Vızıldanmayı bırak. Okula devam edeceksin. Seni okutmanın bir yolunu buluruz elbet. Evlerde temizlikçi olarak çalışmam gerekse bile, seni okutacağım.

Derneğin kapısına geliyoruz. Oğlum Frank'ı Leamy's'den Mr. O'Halloran gönderdi. Liseye alınması için bir şeyler yapabilirsiniz belki.

Rahip Murray, yerimiz yok, diyerek kapıyı suratımıza kapıyor.

Eve dönerken annem hiç konuşmuyor. Eve gelince çayı koyuyor ve dinle beni, diyor. Dinliyor musun?

Evet, dinliyorum.

Bu, kilisenin yüzüne kapıyı kapaması ikinci defadır oluyor.

Öyle mi? Hatırlamıyorum.

Stephen Carey de böyle kapıyı yüzünüze kapamıştı. Hatırladın mı? O zaman da baban seni götürmüştü.

Evet.

Şimdi de Rahip Murray kapıyı yüzümüze kapadı.

Boş ver, anne. Ben zaten çalışmak istiyorum.

Annemin yüzü geriliyor ve öfkeyle, hiç kmsenin yüzüne kapıları çarpmasına izin vermemelisin, diye bağırıyor. Duydun mu? Bir daha kimse yüzüne kapı mapı çarpmayacak!

Ve yine ocağın karşısında ağlamaya başlıyor. Tanrım, ben bu çocukları doğru dürüst işleri olmasın diye mi doğurdum!

Onu teselli etmek için ne diyeceğimi bilemiyorum, çünkü beş altı yıl daha okula gitmekten kurtulduğum için çok sevınıyorum.

Artık özgürüm.

On dördüme giriyorum. Aylardan haziran ve okulun son günleri. Benim için okul artık sonsuza dek bitiyor.

Annem beni postanede bir iş için Doktor Cowpar'a götürüyor. Postane müdürü Mrs. O'Connell, bisiklete binmesini biliyor musun, Frank, diye soruyor.

Yalan atıyorum ve biliyorum, diyorum.

Pekâlâ. On dört yaşından önce çalışamayacağın için ağustosta gel, diyor.

Mr. O'Halloran ise; benim veya Clarke, Kennedy gibi çocukların odun kesmek, su taşımak gibi işlerde çalışmasını utanç verici bulduğunu söylüyor. Bu sınıf bilincinin İngilizler tarafından beynimize sokulmuş olmasından nefret ediyor ve yetenekli çocuklarımızı çöplüğe atıyoruz, diyor.

Bu ülkede durmayın, çocuklar. Gidin buradan! Amerika'ya gidin! McCourt, Amerika'ya git! Beni duyuyor musun?

Evet, efendim, duyuyorum.

Rahipler aramızdan misyonerler seçmek için okula geli-

yorlar. Redemptorist, Fransiskan ya da diğer rahipler dinsizleri ya da putperestleri dine çağırmak amacıyla bizleri uzak görevlere gönderecekler. Ben hiç oralı olmuyorum. Amerika'ya gitmeye kararlıyım, ama bir rahip dikkatimi çekiyor. Bedevilere ve Fransız Lejyon ordularına misyonerler arıyor.

Başvurmak istiyorum.

Oturduğum bölgenin rahibinden bir mektupla sağlık raporu getirmem gerektiğini söylüyorlar. Rahip mektubu hemen yazıp elime veriyor. Daha önce neden gitmediğimi soracak neredeyse. Doktor ise, bu kâğıtları ne için istediğimi soruyor.

Sahra Çölü'nde Bedevilerle Fransız Lejyon askerlerine misyonerliğe gideceğimi söylüyorum.

Sahra'da ulaşım neyle yapılıyor, biliyor musun?

Trenle mi?

Hayır, develerle. Peki, deve nedir biliyor musun?

Şu kamburu olan hayvan.

Ona kambur denmez, kamburdan da beter bir 'bozukluk'! Üstelik dişleri yemyeşil, dişetleri kangren olmuş ve insanı ısırır. Hem de, nereni ısırır biliyor musun?

Neremi?

Adamın omzunu koparıverir. Ve Sahra Çölü'nün ortasında öyle çarpık bir şekilde kalırsın. Sonra, Limerick'e döndüğünde sokaklarda tek omuzlu bir adam olarak dolaşırsın. Tek omzu olmayan bir erkeği hangi kız ister? Hem, şu gözlerinin haline baksana. Daha buradayken gözlerin böyle olursa, Sahra'da ne olur biliyor musun? İltihaptan çürür ve suratına akar, kör olursun. Gözsüz kalırsın. Sen kaç yaşındasın, bakayım?

On Dört

Hadi, annenin yanına dön.

Kendi evimiz olmadığı için Laman'ın kulübesinde Roden Lane'deki gibi rahat edemiyoruz. Roden Lane'de, ister İtalya'da olsun ister İrlanda'da olsun, dilediğimiz gibi davranıyorduk. Şimdi, Laman gazetesini okurken veya uyurken ses çıkarmamamız gerekiyor. Hava kararana kadar sokaklarda oynuyoruz, eve gelince de yapacak hiçbir şey olmadığı için yatıyoruz. Eğer lambanın yağı varsa, yatakta kitap okuyabiliyorum.

Annem de, Laman'ın son çay servisini yapıp odaya geleceğini söylüyor. Çoğu kez annem gelene kadar uyumuş oluyoruz, ama bazen annem hemen gelmiyor ve Laman'la mırıltılarını duyuyoruz. Arada sırada inleme sesleri geliyor. Bazı geceler annemin sabaha kadar odaya gelmediği oluyor.

Alphie ile Michael büyük yatakta yayılıyorlar. Malachy, annem tavan arasından inemiyor çünkü düşmekten korkuyor, diyor. Onun için bütün gece yatağına gelemiyor.

Yakında Dublin'e gidecek olan Malachy daha on iki yaşında ve bazı şeyleri bilemiyor.

Ben on üç yaşındayım. Laman'la annemin yukarıda kendilerini o heyecan meselesine kaptırdıklarını tahmin ediyorum.

Bu heyecan konusunu artık biliyorum. Bunun bir günah olduğunu da biliyorum. Ama eğer günahsa, rüyalarımda Lyric Sineması'nda mayolu Amerikalı kızların filmlerini görüp sabah garip bir şekilde uyanmamam gerek. Bu kendiliğinden nasıl oluyor? Mr. O'Dea'nın bir derste "Zina yapmayın," diye On Emirden altıncısını haykırarak beynimize sokmaya çalıştığı gün, çocuklar ders sonrası aralarında bu konuyu konuşmuşlardı. Ama günahsa, onların da bunu yapmaması gerekir. Zina uygunsuz düşünceler ve duygular anlamına geliyor. Kısacası, toptan ayıp şeyler zina demek oluyor.

Redemptorist rahiplerden biri de, Altıncı Emir konusunda bize avaz avaz bağırıp duruyor zaten. Bu öyle bir günahtır ki, diyor. Bakire Meryem yüzünü öbür tarafa çevirip ağlamaya başlar. Peki neden ağlar? Sizin sevgili oğluna çektirdiklerinize ağlar. Sizlere baktığında, Bu Limerickli çocukların kendi kendilerine yaptıkları kötülüğe ve kendi kendilerini nasıl kirlettiklerine ağlar. Bunu her yapışınızda, Meryem'in oğlu İsa'nın çarmıhta gerilmiş vücuduna bir çivi daha çaktığınız için ağlar. O dikenli tacının başında açtığı yaralara tuz bastırırcasına, ona acı verdiğiniz için ağlar. O çarmıhta asılı zavallıya hain Romalılar ne yapıyor? Dudaklarına sirkeye batırılmış bir sünger sürüyor. Azize Meryem'in oğlunun o dudakları ki, sadece dua etmek için aralanır. Öyle ki, çarmıha onu çivileyen sizler için bile dua etmek için o kurumuş dudakları kıpırdanır. Onun çektiklerini bir düşünün. Başınızda bir dikenli taç, kafatasınıza bir toplu iğnenin saplandığını düşünün. Sonra bir anda yirmi toplu iğnenin birden saplanmasıyla duyacağınız acıyı düşünün. Ellerindeki, ayaklarındaki çivileri düşünün. Bu acının binde birine katlanabilir miydiniz acaba? O iğnelerden bir tanesini -sadece bir tanesini- şöyle bir etinize batırın ve o acının yüzlerce, binlerce katını düşünün. Bir neşterin acısı gibi. Çocuklarım, şeytan sizin ruhunuza girmiş. Sizi cehenneme çağırıyor, kötülüklere çağırıyor. Bir daha kendi kendinize bu arzuyu duyacak olur da

o korkunç günahı işlerseniz, unutmayın ki, İsa'nın acılarına acı kattığınız gibi cehenneme bir adım daha yaklaşmış oluyorsunuz. Cehennemin yolundan geri dönün, çocuklarım. Bu uçuruma düşmeyin. Şeytana uymayın ve ellerinize sahip çıkın.

Ama ben ellerime sahip çıkamıyorum. Meryem'e dualar ediyorum, oğlunun teker tekrar çarmıha gerilmesine sebep olduğum için beni bağışlamasını istiyorum. Bir daha yapmayacağım, diye söz veriyorum, fakat kendime hâkim olamıyorum. Günah çıkartacağım, diyorum, ve ondan sonra bir daha asla bunu yapmayacağım. Cehennemde kızgın demirlerle dağlanmak istemiyorum.

Bu Limerick rahipleri de hiç anlayışlı davranmıyorlar. Günah çıkartmaya gidiyorum, ve bana bu günahtan vazgeçemediğim için tövbekâr olamadığımı söylüyorlar. Kilise kilise dolaşıp anlayışlı bir rahip arıyorum. Sonunda, Paddy Clohessy, Dominikan Kilisesi'nde doksan yaşında sağır bir rahip olduğunu söylüyor. Artık birkaç haftada bir ona gidiyorum, o da bana kendisi için dua etmemi söylüyor. Bazen beni dinlerken uyukluyor, onu uyandırmaya cesaret edemiyorum ve ertesi gün günahlarımdan arınamamış bir halde dolaşıyorum. Ama rahibin uyuması benim kabahatim değil. Ben günah çıkartmaya gitmekle görevimi yapıyorum.

Derken, bir gün kiliseye gittiğimde günah çıkarma odasının perdesinin arkasında benim yaşlı rahip yerine, kepçe kulaklı genç bir adam beni karşılıyor! Kulaklarına bakınca, bütün söylediklerimi duyacağından korkuyorum.

Bağışlayın beni, Rahip Efendi. Son günah çıkarttığımdan bu yana iki hafta geçti ve ben yine günah işledim.

Ne günah işledin, evladım?

Okuldan kaçtım, anneme yalan söyledim...

Evet, başka ne günah işledin?

Ben... şey... şey... ayıp bir şey yaptım...

Anlıyorum, evladım. Kendi kendine mi, başka biriyle mi, yoksa bir hayvanla mı?

Hayvanla mı! Böyle bir günahı da ilk kez duyuyorum. Bu rahip köylü olmalı. Eğer öyleyse, benim için yeni dünyaların kapılarını açacak demektir.

Killaloe'ye gideceğimiz günün gecesi, Laman eve sarhoş geliyor ve masaya oturup yanında getirdiği balık ve patatesini yiyor. Anneme çay suyu koymasını söylüyor, annem de ocağı yakacak bir şey olmadığını söyleyince Laman anneme avaz avaz bağırıyor: Bu evde piçlerinle bedavadan oturuyorsun! Cebinden bir avuç para çıkarıp bana doğru fırlatıyor ve git yakacak bir şeyler al, diyor.

Gitmek istemiyorum. Anneme davranışı yüzünden onu dövebilirim, ama o zaman o da üç hafta bekledikten sonra bana bisikletini vermez.

Annem ateşi yakıp çay suyunu koyduktan sonra, Laman'a bisiklet için bana söz vermiş olduğunu hatırlatıyorum.

Bugün lazımlığımı temizledin mi?

Ah, unuttum. Hemen şimdi temizlerim.

Demek lazımlığımı temizlemedin! Sana işlerimi yapman için her hafta iki peni veriyorum, kütüphaneden kitap almana izin veriyorum ve sen bir lazımlığımı temizlemiyorsun. Sonra da, karşıma geçmiş bön bön, unuttum, diyorsun. Ama bisikletimi istiyorsun!

Hemen temizlerim, hemen şimdi.

Şimdi temizleyeceksin ha? Yukarı nasıl çıkacaksın, peki? Yemeğimi yerken önümden masayı nasıl alacaksın?

Annem, bütün gün okuldaydı, diyor. Sonra da, gözleri için doktora gitti.

Bisikleti unut! Anlaşma şartlarını yerine getirmedin.

Ama zamanı olmadı ki, diye annem araya giriyor.

Laman anneme, kes sesini, diyor ve annem ateşin başında susup oturuyor. Bense, ısrarla Laman'a üç haftadır anlaşma şartlarına uyduğumu, hem lazımlığı temizleyip hem onun işlerini yaptığımı söylüyorum.

Kes sesini, ve git yat.

Bana, git yat, diyemezsin. Sen benim babam değilsin. Üstelik, bana bisiklet için söz verdin.

Laman omzuma bir yumruk atıyor. Ben oralı olmayınca, bir yumruk da kafama indiriyor. Annem çığlıklar atarak yerinden fırlıyor ve Laman'ı çekiştiriyor. Laman beni yumruklayarak ve tekmeleyerek yatak odasına itiyor.

Ben o arada sürekli olarak, söz verdin, diye bağırıyorum.

Laman beni yatağa atıp vurmaya devam ediyor.

Seni öldüreceğim, piçkurusu!

Annem de, bir yandan çığlıklar atarak onu geri geri mutfağa doğru çekiyor. Laman'ı masaya oturtuyor ve, sakin ol, diyor. Haydi, yemeğini ye. O daha çocuk.

Laman'ın sandalyesini çekişini ve ardından yemeğini yerken yalanıp yutkunma seslerini duyuyorum. Bana kibriti ver, diyor anneme. Bu yemeğin üstüne bir sigara içeyim. Sigarasını içerken nefes çekişini ve dumanı üfleyişini duyuyorum. Annem de, sessiz sessiz ağlıyor.

Ben yatıyorum, diyor Laman. İçkili olduğu için masayı çekip sandalyeyi üstüne yerleştirmesi ve yukarı çıkması biraz zaman alıyor. Yatağa oturunca karyola gıcırdıyor ve çizmelerini yere fırlatıyor.

Annemin gaz lambasını söndürürken hâlâ ağladığını fark ediyorum. Sonra her şey karanlığa gömülüyor. Gece olanlardan sonra, annemin kendi yatağında yatacağını düşünüyorum ama o yukarı çıkıp, o daha çocuk, diye Laman'ı yumuşatmaya çalışıyor. Zaten hasta, gözleri de çok kötü.

O pisliğin teki. Bu evde o çocuğu istemiyorum.

Annem ağlayıp sızlanarak ona yalvarmaya başlıyor. Ardından, inlemeler ve sessizlik.

Bir süre yatağımda öylece yatıyorum. Derken, Laman'la annem horlamaya başlıyorlar. Kardeşlerim çoktan uyumuş zaten. Artık bu evde kalamam. Laman bir daha böyle üzerime gelirse, bıçağı gırtlağına dayarım. Ama nereye gidebileceğimi bilmiyorum.

Evden çıkıp Sarsfield kışlalarından Monument Café'ye doğru yürürken, bir gün Laman'dan öcümü nasıl alacağıma dair planlar kuruyorum. Amerika'ya gidip Joe Louis'i bulacağım ve ona yaşadıklarımı anlatacağım. O halimden anlar, çünkü kendisi de yoksul bir aileden geliyor. Bana kaslarımı nasıl geliştireceğimi, yumruklarımı nasıl kullanacağımı öğretir. Laman'ı havaya uçuracağım aparkartı bana gösterir. Ve Laman'ı Mungert'teki aile mezarlığına götürüp çenesine kadar toprağa gömerim. Bana yalvarmaya başladığında, hiç şansın yok, Laman, diyerek suratına toprakları atarım. Beni dövdüğü için, tekmeler attığı için ve bisikletini vermediği için ve annemle o heyecan meselesi için özür dilemeye başladığında da kahkahayı basarım. Zaten o günahı işledikten sonra kurtuluşu yok. Kesin cehenneme gidecek!

Sokaklar kapkaranlık. Malachy kadar şanslı olup sarhoş bir askerin sokağa attığı ya da düşürdüğü bir balık ve patates paketi bulabilmek için gözümü dört açmam gerekiyor. Ama yerlerde bir şey yok. Dayımı bulabilirsem, belki cuma akşamları aldığı balık patatesinden bana biraz verir. Dükkâna uğruyorum, gelip gittiğini söylüyorlar. Artık on üç yaşında oldum ve ona 'dayı' demiyorum. Herkes gibi ben de Ab ya da Abbot diyorum. Anneannemin evine gidersem, Ab bana bir lokma ekmek verir ve geceyi orada geçiririm. Ona birkaç haftaya kadar postanede işe başlayacağımı ve bol bahşişlerle kendi hayatımı kurabileceğimi söylerim.

Ab balık ve patatesini bitirmek üzere. Yatağına oturmuş, balık ve patates paketinin sarılı olduğu gazete kâğıdını yere atmış. Yemeğini bitirip elini ağzını battaniyeye siliyor. Beni görünce şaşkın şaşkın yüzüme bakıyor. Her tarafım şişmiş.

Düştün mü?

Ona düştüm, diyorum, çünkü olayları anlatsam anlamayacak.

Bu halde bir yere gidemezsin, diyor. Anneannemin yatağında yatabileceğimi söylüyor. Gözlerim de kan çanağı gibiymiş.

Evde bir lokma ekmek bile olmadığını söylüyor ve az sonra uyuyup kalıyor. Yerimden kalkıp balık ve patates kâğıdını alıyorum ve *Limerick Leader*'in ilk sayfasındaki sinema ve diğer gösterilerin ilanlarını bir güzel yalıyorum. Başlıkları da yalıyorum. Montgomery ile Patton'un Almanya'daki ve Fransa'daki çatışmalarını, Pasifik savaşını, ölüm ilanlarını, spor sayfalarını, yumurta ve tereyağ ve jambon fiyatlarını yalıyorum. Gazetede bir damla yağ bile kalmıyor. Her tarafını yalayıp yutuyorum.

Ve ertesi gün ne yapacağımı düşünmeye başlıyorum.

On Beş

Sabah Abbot bana Kathleen O'Connell'den ekmek, yağ, çay ve süt almam için para veriyor. Çay yapıyor ve bana da çay veriyor. Şekeri idareli kullan, ben milyoner değilim, diyor. Bir dilim de ekmek ye, ama çok kalın olmasın.

Temmuz ayındayız. Okul sonsuza kadar kapanmış durumda. Birkaç haftaya kadar postanede telgraf dağıtımı işime başlayacağım. Artık bir erkek gibi çalışacağım. Boş zamanlarımda dilediğimi yapabileceğim.

Sabah ister kalkarım, ister kalkmam. Babam gibi uzun yürüyüşlere çıkarım. Param olursa Lyric Sineması'na gidip şekerlemelerimi yiyerek Errol Flynn'in ortalığı birbirine katışını izlerim. Abbot'un eve getirdiği İngiliz ve İrlanda gazetelerini okur, Laman'ın kütüphane kartını kullanmaya devam ederim.

Bir gün, annem Michael'la, bana bir şişe sütle biraz yağa batırılmış ekmek gönderiyor. Laman'ın artık kızgın olmadığını, eve dönebileceğimi belirten bir de not yazmış.

Michael, eve geliyor musun, Frankie, diye soruyor.

Artık burada yaşıyorum. Oraya geri dönmem.

Ama Malachy de orduya katıldı. Hiç ağabeyim kalmadı. Bütün çocukların ağabeyleri var. Benim Alphie'den başka kimsem yok. O da daha dört yaşında bile değil. Doğru dürüst konuşamıyor.

Geri gelmiyorum, Michael. Asla gelmeyeceğim. Sen dilediğin zaman buraya gelip beni görebilirsin.

Gözlerinde biriken yaşları görünce içim parçalanıyor ve peki, geliyorum, demek istiyorum. Ama bambaşka şeyler söylüyorum. Laman Griffin ile asla yüz yüze gelemem artık. Annemin de yüzüne bakabileceğimi pek sanmıyorum.

Michael'ın tabanı çıkmış ayakkabısıyla uzaklaşmasını izliyorum. Postanedeki işime başlayınca, ona ayakkabı alacağım. Evet, alacağım. Bir de yumurta alıp onu Lyric Sineması'na götüreceğim. Sinemada ona şeker alacağım, sonra da Naughton'da balık ve patates yedireceğim. Patlayana kadar balık ve patates yiyeceğiz. Bir gün elektriği, özel tuvaleti olan bir ev tutacak kadar para kazanacağım. Herkes gibi çarşafları ve yastıkları olan yataklarımız olacak. Pırıl pırıl bir mutfakta kahvaltımızı edeceğiz. Çay fincanları ve tabakları, yumurtalıklarıyla sofralar kuracağız. Çaydanlıkta çayımız kaynayacak. Bol tereyağlı rafadan yumurtamızı yiyeceğiz. Kızarmış ekmeklerimize bol bol marmelat süreceğiz. BBC ve Amerikan Silahlı Kuvvetler radyosunu dinleyeceğiz. Hepimize güzel elbiseler alacağım ve artık yırtık pantolonlarımızdan kıçımız çıktığı için utanmayacağız. Bu utanç duygusu yüreğime çöküyor ve öfkeyle solumaya başlıyorum. Abbot, neyin var senin, diye soruyor. Ekmeğini yemedin mi? Çayın da duruyor. Yoksa, yumurta mı istiyorsun?

Küçükken kafaüstü düşmüş ve gazete satarak hayatını kazanan biriyle ne konuşabilirim ki?

Zaten beni sonsuza dek doyuramayacağını, kendi ekmeğimi ve çayımı almam gerektiğini söylüyor. Eve geldiğinde, beni elektriği yakmış kitap okurken görmek istemiyormuş. Abbot'un sayılarla arası çok iyi. Eve geldiğinde elektrik saatine bakıp n kadar kilowatt kullanılmış olduğunu anlayabilir ve saati kapatabilir. Ben açarsam, yine saati okuyarak bunu anlayabilir. Sonra da, elektriği tümüyle kestirip gaz lambasına döner. Annesinin zamanında gaz lambası onlara pekâlâ yeti-

yordu, Abbot'ada yeter. Sanki elektrikle ne yapıyor ki? Eve gelip balık patatesini yiyor ve yatmadan paralarını sayıyor.

Babam gibi sabahları erken kalkıyorum ve onun gibi yürüyüşlere çıkıyorum. Annemin ailesinin gömülü olduğu Mungret mezarlığının oradan, babamın beni iki kez götürdüğü Carrigogunnel'deki Norman kalesine gidiyorum. En tepeye çıkıyorum. Bütün İrlanda ayaklarımın altında. Shannon Nehri pırıl pırıl sularıyla Atlantik Okyanusu'na doğru akıyor. Babam bu kalenin yüzlerce yıl önce yapıldığını anlatmış ve, burada kuş seslerinin kesilmesini beklersen Normanların savaş seslerini duyarsın, demişti. Bir kere de karanlıkta Normanlarla İrlandalıların savaş seslerini dinlemek için gelmiştik ve ben bu sesleri duymuştum. Evet, duymuştum!

Buraya artık tek başıma geliyorum ve Carrigogunnell tepesinden Normanlı kızların Fransızca şarkılar söylediğini duyuyorum. Bu beni tahrik ediyor ve kalenin en yüksek tepesinden bütün İrlanda'nın üstüne başına boşalıyorum.

Bu hiçbir rahibe itiraf edemeyeceğim bir günah. Bu işi gizli bir yerde kendi kendine veya bir başkasıyla, ya da bir hayvanla yapmaktan da büyük bir günah.

Shannon Nehri'nden biri beni görecek olsa, cehennemi boylarım. Rahipler bize hep bir başkasını, özellikle bir çocuğu, günaha itenlerin boynuna taş bağlanarak denize atılacağını anlatırdı. Ama birinin beni görebileceğini düşündükçe daha beter tahrik oluyorum. Tabii, küçük bir çocuğun beni izlemesini istemem. Bu, boynuma taş bağlayıp denize atılmam demek olur. Ama bir sütçü kız kalenin tepesine doğru başını kaldırıp bakacak olsa, o da heyecanlanır ve kendine bir şeyler yapar herhalde. Kızlar bunu yapabilir mi acaba? Mikey Molloy, aletleri yok ki yapsınlar, derdi.

Şu sağır Dominikan rahibi geri dönse de, bu heyecan meselesini ona anlatabilsem. Ama o öldü ve günah çıkarmaya gittiğimde, onun yerine gelen rahip bana denizin dibini boylayacağımı ve lanetleneceğimi söyleyecektir.

Lanetlenmek! Limerickli rahiplerin en sevdiği sözcük.

O'Connell Meydanı'ndan Ballinacurr'a doğru geri dönüyorum. Bu sokaktaki evlere sabah erkenden süt şişeleriyle ekmek bırakıyorlar. Postanedeki işime başladığımda borcumu ödemek kaydıyla, bir ekmekle bir şişe süt ödünç almamda bir sakınca göremiyorum. Çalmıyorum ki. Sadece ödünç alıyorum. Bu, ölümcül bir günah sayılmaz. Hem kulenin tepesinde çok daha büyük bir günah işlemişim. Cehennemde nasıl olsa hep aynı cezayı alacak olduktan sonra, bir iki ufak tefek günah daha işlenebilir. Ha bir tane günah işlemişim, ha bir düzine!

Bir şişe sütü içip şişesini bırakıyorum ki, sütçü servis yapmadı diye düşünmesinler. Sütçüleri severim. Bir keresinde bir sütçü bana iki kırık yumurta vermişti. Kabuklarıyla filan ikisini birden yemiştim. Günde iki yumurta ve bir litre bira içip başka hiçbir şey yemese bile insan yeterince güçlü olur, demişti. İhtiyacın olan şey yumurta, istediğin ise biradır.

Bazı evlere gelen ekmek daha farklı. Daha pahalı olduğu için o ekmekleri tercih ediyorum. Sabah kalkıp kapılarında ekmeklerini bulamayacak olan zengin insanlara üzülüyorum, ama ben de açlıktan ölemem. Aç kalırsam, telgraf dağıtma işi için güç bulamam ve bu işte çalışamazsam bu sütlerle ekmeklerin parasını ödeyemem. Amerika'ya gitmek için para da biriktiremem. Amerika'ya gidemezsem, kendimi Shannon Nehri'ne atayım gitsin. Şu işe girmeme birkaç hafta var. Bu zengin insanlar birkaç haftada açlıktan ölecek değiller ya. Evdeki hizmetçilerini yollayıp bir ekmek daha aldırıverirler. İşte, zenginle fakir arasındaki fark da bu. Fakirler ikinci bir ekmeği alamazlar, çünkü paraları yoktur. Ama öte yandan fakirlerin parası olsaydı, zenginlerin ekmek aldırmaya yollayacak hizmetçileri olmazdı. Aslında, bu hizmetçilere dikkat etmem gerekiyor. Süt ve ekmekleri ödünç alırken, kapı kollarını ya da posta kutularını cilalıyor olabilirler. Beni görecek olurlarsa, hemen evin hanımına koşup, serserinin biri ekmeğimizle sütümüzü çalıyor, efendim, diye yetiştirirler.

Eve ekmek getirdiğimde Abbot şaşırıyor, ama bir şey demiyor. Bu ekmeği nasıl aldın, diye sormuyor çünkü onun gibi tepe üstü düşenler pek meraklı olmaz. Sadece gözlerini iri iri açıp annesinden kalan çatlak çay bardağından çayını içmeye devam ediyor. Gözlerinin ortası mavi ama etrafı sapsarı. Bu benim bardağım, diyor sadece. Bununla çay içtiğini görmeyeyim.

Babam işte Limericklilerin bu konuşmasından hiç hoşlanmazdı. Abbot, 'görmem' diyor, aslında. Babam, oğullarımın burada büyüyüp Limerickliler gibi konuşmasını istemiyorum, derdi.

Annem de, istemiyorsun ama bizi buradan kurtarmak için de bir şey yapmıyorsun, derdi.

Ballinacurra'da elma bahçelerinin duvarlarından atlayıp meyve topluyorum. Eğer bir köpek görürsem kaçıyorum, çünkü Paddy gibi onlara nasıl davranacağımı bilmiyorum. Bekçilerin peşime takıldığı oluyor ama o lastik çizmeleriyle hızlı koşamıyorlar. Bazen bisikletlerine atlayıp beni kovalıyorlar, ama ben duvarlardan atlayarak bisikletle geçemeyecekleri yerlerden kaçıyorum.

Abbot elmaları nereden getirdiğimi biliyor. Limerick sokaklarında büyürseniz, eninde sonunda meyve bahçelerinde hırsızlık yaparsınız. Elmadan nefret bile etseniz, bunu yapmak zorundasınız, yoksa arkadaşlarınız size muhallebi çocuğu der.

Abbot'a her zaman elma ikram ediyorum ama ağzında diş yok ki yesin. Topu topu beş dişi var, onları da elmanın üstünde bırakmak istemiyor. Ona dilim dilim kesiyorum, yine yemiyor, çünkü elma öyle yenmez. Öyle söylüyor. Ben de, ama ekmeği dilimliyorsun, diyorum. Elma elmadır, ekmek ekmektir.

Kafa üstü düşenler ancak böyle konuşur.

Michael bu kez çay ve kızarmış ekmekle geliyor. Bunla-

ra ihtiyacım yok, diyorum. Anneme söyle, kendi kendime bakabiliyorum. Onun göndereceği ekmekle çaya ihtiyacım yok. Teşekkürler. Michael'a elma veriyorum. Çok seviniyor. Gün aşırı gel, diyorum. Daha çok elma yiyebilirsin. Böylece, bana geri gelmem için ısrar etmiyor ve gözleri yaşarmıyor. Ben de buna seviniyorum. Irishtown'da her cumartesi pazar kuruluyor ve köylüler sebze, tavuk, yumurta ve tereyağı satıyorlar. Erken saatte pazar yerine gidip yüklerini indirmelerine yardım ediyorum ve birkaç peni bahşiş alıyorum. Akşam satamadıkları mallarından bana veriyorlar. Bazen orası burası çürük meyve sebzeleri de bana ayırıyorlar. Bir gün çiftçilerden birinin karısı bana kırılmış bir yumurta vererek, yarın sabah kilise dönüşü günahlarından arınmış bir durumda yersin, diyor. Yoksa, gırtlağına yapışır.

Bir çiftçinin karısı böyle konuşur.

Balık ve patates dükkânları kapanırken, artan balıklardan verirler umuduyla kapılarda bekliyorum. Bir tür dilenci oldum sayılır. Dükkânı kapatırken acele ettikleri zaman, sadece patates kızartması verip gazete kâğıdına sarıyorlar. İçlerinde en çok *News of the World* gazetesini seviyorum. İrlanda'da bu gazete yasaklandı, ama İngiltere'den gizli gizli getiriyorlar. Gazetede mayolu kızların nefis fotoğrafları oluyor. Mayoları varla yok arası. Sonra, bu gazete Limerick'te asla söz konusu olamayacak günahlardan bahsediyor. Boşanma gibi, zina gibi.

Zina. Bu sözcüğün tam olarak anlamını çözemedim. Kütüphaneye gittiğimde sözlüğe bakacağım. Okulda öğrettikleri gibi, kötü duygular ve düşüncelerden öte bir anlamı olduğundan eminim.

Patates kızartmamla eve gidip Abbot gibi yatağa giriyorum. Abbot birkaç bira içmişse, yatağında "Rasheen Yolu" şarkısını söylüyor. Ben de patateslerimi yiyorum. *News of the World* gazetesine bayılıyorum. Bu inanılmaz olayları yazan sayfaları ve mayolu kızların vücutlarını yalıyorum. Artık gazetenin yalanacak bir tarafı kalmayınca, Abbot ışığı kapatana

kadar kızların resimlerine bakıyorum ve sonra battaniyenin altında o ölümcül günahı işliyorum.

Laman'ın ya da annemin kartıyla ne zaman istersem kütüphaneye gidebilirim. Laman özellikle cumartesi günü yatağından kalkıp asla kütüphaneye gitmeyeceği için yakalamam imkânsız. Annemin de üzerindeki yırtık pırtık giysilerden utandığı için, kütüphanenin kapısının önünden bile geçmeyeceğinden eminim.

Miss O'Riordan beni gülümseyerek karşılıyor. "Azizler'in Hayatı" seni bekliyor, Frank. Ciltlercesi var. Kütüphane müdürüne senden söz ettim ve adına bir kart çıkarmaya karar verdi. Müthiş, değil mi?

Çok teşekkürler, Miss O'Riordan.

Azize Bakire Brigid'i okuyorum. Kutsal günü 1 Şubat. Öyle güzel bir kadınmış ki, İrlanda'nın bütün erkekleri peşindeymiş. Fakat Azize Brigid'in babası kızının önemli biriyle evlenmesini istiyormuş. Azize Brigid ise, kimseyle evlenmek istemiyormuş ve Tanrı'ya kendisine yardım etmesi için dualar ediyormuş. Sonunda, gözünün teki akmış ve yanağından aşağı öyle bir iz bırakmış ki, artık erkekler onunla ilgilenmez olmuşlar.

Bir de Azize Wilgefortis var. O şehit bir bakire. Kutsal günü 20 Temmuz. Annesinin dokuz çocuğu varmış. İki tane dördüz ve bir de Azize Wilgefortis. Bütün kardeşleri inançları uğruna şehit olmuşlar. Azize Wilgefortis de çok güzelmiş ve babası onu Sicilya Kralı ile evlendirmek istiyormuş. Wilgefortis, tıpkı Brigid gibi çaresiz kalmış ve Tanrı onu yüzünde sakal bıyık çıkartarak kurtarmış. Sicilya Kralı bu durumda bir kez daha düşünmek istemiş, ama Wilgefortis'in babası öylesine öfkelenmiş ki, kendi kızını çarmıha gerdirmiş.

Azize Wilgefortis kocalarıyla başı dertte olan İngiliz kadınlarının dua ettiği bir azize.

Rahipler bize bu bakire azizeleri hiç anlatmıyorlar. Ör-

neğin, Azize Agatha. Kutsal günü 4 Şubat. Bu ay tüm şehit bakireler için çok güçlü bir ay. Azize Agatha'nın da Sicilyalılarla başı derde giriyor. İsa'ya olan inancından vazgeçmesini isteyen Sicilyalılara, diğer bütün bakire azizelerin vereceği cevabı veriyor ve hayır, diyor. Sicilyalılar onu bir kazığa bağlayıp demir çengellerle etlerini parçalıyor ve ellerindeki meşaleleri vücudunda söndürüyorlar. Azize Agatha, hayır, diyor. Göğüslerini kesiyorlar. Azize Agatha hâlâ, hayır, diyor. Sonunda, kızgın kömürlerin üzerine yatırıp döndüre döndüre yakıyorlar. Tabii, artık bu kadarına dayanamıyor ve son nefesinde İsa'ya bağlılığını belirterek ölüyor.

Bu azizeler hep şarkılar söyleyerek ve son nefeslerinde İsa'ya bağlılıklarını ifade ederek ölüyorlar. Aslanlar etlerini parçalasa ya da bir lokmada yiyip yutsa, fark etmiyor.

Hele Azize Ursula'yı rahipler bize nasıl olmuş da anlatmamış? On bir bin masum bakiresiyle kutsal günü 21 Ekim. Azize Ursula'yı da, yine babası putperest bir kralla evlendirmek istiyor. Azize, bir süre uzaklara gidip bu konuyu düşünmem gerek, diyor ve üç yıl kadar on bin soylu ve masum genç kızla yollara düşüyor. Köln'de Hun Hükümdarı ona evlenme teklif ediyor. Ursula, hayır, diyor. Ve Hunlar Ursula ile on bir bin masum genç kızı öldürüyorlar. Ne diye bir 'evet' deyip onca insanın hayatını kurtarmıyor ki? Bu bakire azizeler ne diye bu kadar inatçı oluyorlar, anlamıyorum.

Ben İrlandalı başpiskopos Aziz Moling'i seviyorum. Limerick'teki başpiskopos gibi saraylarda yaşamıyor. Aziz Moling bir ağacın kovuğunda yaşıyor. Diğer azizler onu ziyarete geldiklerinde ağacın dallarına oturuyorlar. Kuşlar gibi! Su içip kuru ekmeklerini yiyerek çok güzel saatler geçiriyorlar. Bir gün Aziz Moling kiliseye giderken yolda bir cüzzamlı, nereye gidiyorsun, diye soruyor. Kiliseye, diyor Aziz Moling. Ben de gelmek istiyorum. Beni sırtına alıp götürür müsün? Aziz Moling, tabii, diyerek onu sırtına alıyor. Ama daha yola koyulur koyulmaz adam şikâyete başlıyor. Şu gömleğin ya-

ralarımı acıtıyor, çıkar onu. Rahip gömleğini çıkarıp yola devam ediyor. Bu sefer adam, burnum akıyor, diyor. Mendil istiyorsan, yok. Elinle sil.

Hem sana tutunup hem burnumu nasıl sileyim?

Pekâlâ, diyerek rahip kendi elini uzatıyor.

Aynı şey, diyor adam. Tek elim cüzzamlı ve diğer elimle sana tutunuyorum. Eğilemem ki. Ama sen gerçek bir azizsen, dönüp burnumu yalarsın.

Aziz Moling bunu yapmak istemiyor ama yapıyor ve bu ayrıcalık için Tanrı'ya şükranlarını bildiriyor.

Babam bir kere Michael'in burnu tıkandığında bunu yapmıştı. Onu anlayabiliyorum, ama Tanrı neden Aziz Moling'e cüzzamlı bir adamın sümüğünü yedirmek istesin? Şu Tanrıyı hiç anlamıyorum zaten. Bir aziz olup herkesin bana hayranlık duymasını çok istiyorum ama bir cüzzamlının sümüğünü asla yutamam! Evet, aziz olmak istiyorum ama bunu gerektiriyorsa, vazgeçebilirim.

Bu kütüphanede azizlerin hikâyelerini sonsuza dek okuyabilirim. Ancak, bir gün Miss O'Riordan ile başım derde giriyor ve kütüphane maceram da böylece kapanıyor.

O gün birinin masada bıraktığı bir kitap dikkatimi çekiyor. Yazarının adı Lin Yütang. Bunun bir Çinli ismi olduğunu herkes tahmin edebilir. Ben de Çinlilerin kitaplarında nelerden sözettiklerini merak ederek kitabı alıyorum. Kitap aşk ve cinselliğe dair yazılarla dolu ve yine bilmediğim sözcüklere takılarak sözlüğe başvuruyorum: Erkek üreme organı sertleşir ve vajina yoluna girer.

Bu sertleşme olayını biliyorum. Elimde sözlük donup kalıyorum ve Mikey Molloy'un köpeklerden farkımız yok deyişi kulaklarımda çınlıyor. Annelerimizin ve babalarımızın bunu yaptığını nihayet anlamış olmanın şokunu yaşıyorum.

Babam beni yıllarca Yedinci Basamaktaki Melek hikayesiyle kandırmış.

Miss O'Riordan sözlükte neye baktığımı merak ediyor ve yanıma geliyor. Birtakım dini sözler uyduruyorum.

Bu kitap da ne? Masaya ters çevirip bıraktığım kitabı alıyor ve açık bıraktığım sayfaya göz gezdiriyor.

Aman Tanrım! Bunu mu okuyorsun?

Ben... ben Çinlilerin de azizleri var mı acaba diye merak ettim de...

Tanrım! Bu iğrenç bir şey. Çinlilerin öyle çekik gözlü sarı tenli iğrençliklerinden belli zaten. Sana baktığımda, aynı sarı tenli çekik gözlü Çinlileri görür gibi oluyorum. Bu kütüphaneyi derhal terk et!

Ama "Azizler'in Hayatı"nı okuyordum ben.

Derhal burayı terk et, yoksa kütüphane müdürünü çağırırım ve seni görevlilere attırır. Derhal günah çıkarmalısın. Bu arada, annenle Mr. Griffin'in kartlarını da iade et. Annene bütün bunları yazabilirim, ama kadıncağızın derdi başından aşkın. Onu bir de ben üzmek istemem. Çabuk dışarı!

Bir kütüphaneci bu noktaya gelmişse, artık onunla konuşmak mümkün değildir. Aslında o anda ona bütün o Azize Agatha, Azize Ursula ve on bir bin masum genç kızın hikâyelerini ezbere anlatabilirim, ama onun aklı Lin Yütang'ın kitabındaki tek bir kelimeye takılıp kalmış.

Kütüphanenin arkasında park var. O gün hava güneşli ve sıcak. Otlar kupkuru. Balık ve patates peşinde koşmaktan, kütüphanecilerle uğraşmaktan bıkmış bir durundayım. Dağların üzerinden ağır ağır süzülen bulutları seyrediyorum ve ağır ağır tekrar günahkar olma yoluna sürükleniyorum. *News of the World* gazetesinde bütün azizelerin mayolu resimlerini hayal etmeye başlıyorum. Azizeler Çinli yazara futbol oynadığımız topa benzer bir topla saldırıyorlar.

Ve parkta erkek üreme organım -aynı kitapta yazdığı gibisertleşmiş, ama sadece kendi kendine dikiliyor ve ben sarsılmaya başlıyorum. Parktaki kadınlar çocuklarını çağırarak, hadi buradan gidelim artık, diyorlar. O çocuğun yanına gitmeyin. Biri bir polis çağırsın...

On dördüncü doğum günümden bir gün önce, annean-

nemin gardırobundaki aynadan kendimi seyrediyorum. Bu görünüşümle postanedeki işe nasıl gidebilirim? Üstüm başım yırtık pırtık... gömleğim, kısa pantolonum, çoraplarım. Üstüm başım bir yana, kendim de pis ve bakımsız bir haldeyim. Saçımı ne kadar ıslatırsam ıslatayım, hepsi ayrı bir tarafa dikiliyor. Böyle dikilen saçlar için tek çözüm tükürük, ama insan kendi kafasına nasıl tükürebilir ki? Şöyle havaya doğru okkalı bir tükürüp savurarak kafamla yakalamaya çalışabilirim. Bu arada, gözlerim de kan çanağı gibi ve sürekli sarımsı bir iltihap akıyor. Yüzüm patlamış sivilcelerle dolu. Ön dişlerim öyle bir kararmış ki, hayatım boyunca gülemeyeceğim artık.

Vücudumda omuz diye bir şey yok. Bütün kadınların geniş omuzlu erkeklere bayıldığını biliyorum. Limerick'te ölenlerin arkasından, ne adamdı, diye kadınların konuşmalarını duyuyorum. Omuzları öyle genişti ki, kapıdan sığamazdı da yan dönerdi.

Ama benim arkamdan, zavallının hiç omzu yoktu, diyecekler. Omuzlarım biraz gelişmiş olsaydı, hiç değilse on dört yaşında olduğumu anlarlardı. Okulda Fintan Slattery'den başka bütün çocukların geniş omuzları var ve ben Fintan gibi olmak istemiyorum. Onun sürekli diz çöküp dua etmekten yakında dizleri de yok olacak. Bir mum yakacak param olsaydı, Aziz Francis'e giderdim ve Tanrıyı şu omuzlarım konusunda bir mucize yaratması için ikna etmesini isterdim. Ya da pul param olsaydı, Joe Louis'e mektup yazardım: Sevgili Joe, sen de fakir bir çocuktun. Peki, ama o geniş omuzlara nasıl sahip olabildin? Bana anlatır mısın?

İşe düzgün bir kılık kıyafette gitmem gerek, diye düşünüyorum. Bütün elbiselerimi çıkarıyorum ve arka bahçede çırılçıplak bir halde hepsini sabunla köpürte köpürte yıkıyorum. Sonra onları anneannemin çamaşır ipine asıp yağmur yağmaması için dua ediyorum. Ertesi gün hayatımın dönüm noktası ve elbiselerimin sabaha kadar kuruması gerekiyor.

Çırılçıplak sokağa çıkamayacağım için yatağa girip eski gazeteleri okuyorum. Ara sıra *News of the World*'deki fotoğraflarla heyecanlanıyorum ve yağmur yağmaması için dua ediyorum.

Saat beşte Abbot geliyor ve çayı koyuyor. Açım ama bir şey isteyecek olsam söylenecek. Benim korktuğum tek şey, Aggie Teyzeye orada kaldığımı söylemesi. Abbot bunu çok iyi biliyor.

Abbot ekmeği hep saklıyor ve ben hiçbir zaman o sakladığı yeri bulamıyorum. Kafa üstü düşmüş bir adamın ekmeği sakladığı yeri, hiç kafa üstü düşmemiş birinin bulabilmesi gerekir aslında. Ve ekmeği yaz kış üstünden çıkarmadığı paltosunun cebinde taşıdığına karar veriyorum. Abbot'un mutfaktan arka bahçeye çıkıp tuvalete gittiğini duyuyorum ve hemen paltosunun cebinden ekmeği çıkarıp büyükçe bir parça koparıp tekrar yerine koyuyorum.

Yukarı çıkıp yatağa yatıyorum. Bana bir tek şey söyleyemez ve hiçbir şekilde beni suçlayamaz. Hiçbir hırsız bir ekmekten küçük ya da büyük bir parça koparıp ekmeğin geri kalanını bırakmaz. Buna kimse inanmaz. Aggie Teyze bile.

Hatta, Aggie Teyze ona cebinde ekmek sakladığı için bağırır.

Kopardığım ekmeği ağır ağır yiyorum. On beş dakikada bir büyükçe bir lokma koparark işi uzatmaya çalışıyorum. Ekmeği birdenbire ağzıma atıp üstüne su içersem, ekmek midemde şişer ve doygunluk hissi verir.

Arada bir camdan dışarı bakıp akşam güneşini kontrol ediyorum. Komşuların bahçelerindeki çamaşır iplerinde rengârenk çamaşırlar rüzgârla uçuşuyor. Benimkiler ise, kazık gibi duruyor.

Güneş pırıl pırıl, ama evin içi soğuk ve rutubetli. Yatarken giyebileceğim bir şey olsaydı... ama başka bir şeyim yok. Evdeki giysilere elimi sürecek olsam, Abbot hemen Aggie Teyze'ye yetiştirir. Gardıropta anneannemin siyah yün elbisesini

buluyorum. İnsan ölmüş anneannesinin elbisesini giyer mi hiç? Üstelik erkekse?

Ama ısınmak için neden giymesin? Hem, yatağın içinde kim görecek?

Elbise ölmüş anneannem kokuyor ve mezarından çıkıp beni bütün ailenin ve cemaatin önünde lanetleyeceğinden korkuyorum. Aziz Francis'e anneannemin mezardan çıkmasına engel olması için dua ediyorum ve kazandığım parayla ona bir mum adayacağıma dair söz veriyorum. Onun da üzerindeki cüppenin elbise gibi bir şey olduğunu ve kimsenin bu yüzden onu lanetlemediğini söylüyorum. Sonunda, gözlerimin önünde Aziz Francis'in yüzü, uykuya dalıyorum. Başıma gelebilecek en büyük felaket, ölmüş anneannemin siyah elbisesiyle yatmakla bitmiyor. Abbot o gece barda adamakıllı sarhoş oluyor ve işgüzar birtakım insanlar Pa Enişte'ye haber veriyorlar. Aggie Teyze ile onu bardan toplayıp eve, üst kata yatağına getiriyorlar ve...

Aggie Teyze beni görür görmez, sen bu evde ne arıyorsun, diye bağırmaya başlıyor. Hem de, o yatakta! Sonra sakinleşiyor ve kalk da, dayına bir çay suyu koy bari. Halini görmüyor musun?

Benim yerimden kıpırdamadığımı görünce, battaniyeyi üzerinden çekmesiyle hayalet görmüş gibi geri kaçarak, ölmüş annemin elbisesi, diye bağırıyor.

Gerçek bir felaket yaşıyorum, çünkü ertesi gün hayatımın dönüm noktası olacak büyük işime başlayacağımı ve elbiselerimi yıkadığımı, ipte asılı olduklarını ve gece üşüdüğüm için bu elbiseyi giydiğimi Aggie Teyze'ye anlatmak imkânsız. Hele, bir taraftan Abbot sızlanıp dururken.

Ayaklarım yanıyor... su getirin...

Pa Enişte eliyle ağzını kapayarak gülüyor. Siyah sana yakışmış, Frankie. Yalnız elbisenin boyunu kısaltmak gerekiyor.

Aggie Teyze çay suyu koymamı istediğinde, ne yapacağımı bilemiyorum. Çünkü kalkınca elbiseyi çıkarıp bir battaniyeye

mi sarınmam gerekiyor, yoksa elbiseyle aşağı inebilir miyim, karar veremiyorum. Bir yandan, ölmüş annemin elbisesini nasıl giyersin diyor; arkasından, git çay suyu koy, diyor. Ve kafam karışıyor.

Bir çırpıda, büyük işim için elbiselerimi yıkamam gerektiğini söyleyiveriyorum.

Ne büyük işi?

Postanede telgraf dağıtıcısı olarak işe başlıyorum.

Postane de senin gibi birini işe alacak duruma düştüyse yandık. Git, çay suyunu koy!

Bundan sonraki felaket arka bahçede çaydanlığı doldururken geliyor. Ay ışığında kedisini arayan Kathleen Purcell duvardan uzanmış, ne o Frankie, anneannenin elbisesini mi giydin, diye sesleniyor.

Anneannemin siyah elbisesiyle elimde çaydanlık, Kathleen'e dönüp elbiselerimi yıkadığımı, işte orada asılı olduklarını, sonra giyecek bir şeyim kalmadığını ve gardıropta anneannemin elbisesini bulduğumu, o arada Abbot dayımın barda sarhoş olduğunu ve Pa Enişte ile Aggie Teyzenin onu getirdiklerini, teyzemin beni çaydanlığa su doldurmaya yolladığını anlatıyorum.

Kathleen Purcell bir kahkaha patlatarak duvardan atlıyor. Kedisini filan unutuyor. Anne, anne, Frank McCourt anneannesinin elbisesini giymiş, diye koştuğunu duyuyorum.

Kathleen bu sahneyi bir kez gördü ya, sabah olmadan olayı artık bütün mahalle duyacak demektir. Pencereye çıkıp bir açıklama yapsam iyi olur aslında.

Çay olana kadar Abbot sızıyor ve Aggie Teyze, eniştenle biz bir çay içelim bari, diyor. Sen de içebilirsin.

Pa Enişte, bu Dominikan papazların giysilerine benziyor, diyerek kendini yerlere atıyor... bağışlayın beni Dominikan papazları! Çok büyük günah işledim! Yalvarırım, bağışlayın!

Kalk yerlerden salak herif, diyor Aggie Teyze. Dalga geçecek başka şey bulamadın mı! Ve bana dönüyor. Sen burada ne arıyorsun?

Ona annemle Laman'ın tavan arasındaki heyecan işinden söz edemem, tabii. Sadece Laman'ın evinin postaneye uzak olduğunu ve en kısa zamanda kendi ayaklarım üstünde durduğumda kendime uygun bir yer bulacağımı, annemle kardeşlerimi de yanıma alacağımı söylüyorum.

Bak, bak. Babanın yapamadığın sen yapacaksın, ha!

On Altı

Ertesi gün on dört yaşına basacağını ve ilk işine başlayacağını düşündükçe, insanı uyku tutmuyor. Abbot şafakla birlikte inleyerek uyanıyor ve çayı koyarsam, fareler yemesin diye cebinde taşıdığı ekmekten bana da vereceğini söylüyor. Annemin gramafonunun orada bir kavanoz reçel var, diye de ekliyor.

Okuma yazması bile yok, ama reçelini nereye saklayacağını çok iyi biliyor.

Abbot'a çayını yapıp ekmeği getiriyorum. Kendime de bir çay koyup ekmeğimi yiyorum. Elbiselerimi nemli nemli giymiş durumdayım. Biraz yatağın içine girersem, kendi vücut ısımla işe gitmeden elbiselerimi kurutabilirim, diye düşünüyorum. Annem, nemli nemli elbiselerimizi giymek mezara erken girmektir, derdi.

Abbot karşımda oturmuş, gece gördüğü kâbusu anlatıyor. Beni annesinin siyah elbisesiyle görüyor ve annesi bir hayalet gibi havada uçarak, günah, günah bu, diye bağırıyor. Abbot çayını içip tekrar uyuyor. Ben kulağım çalar saatte, yatağın içinde elbiselerimim kuruması için dua ediyorum. Abbot'un saati sekiz buçukta çalacak. Dokuzda işbaşında olmam için ideal.

Sokakta Aggie Teyze'yi görüyorum. Herhalde Abbot'a bakmaya geliyor, diye düşünüyorum.

Kaçta işte olman gerekiyor, diye soruyor bana.

Dokuzda.

İyi.

Dönüp benimle postaneye kadar geliyor. Yolda hiç konuşmuyor. Acaba anneannemin siyah elbisesini giydim diye beni şikâyet etmek için mi postaneye geliyor, diye geçiriyorum içimden.

Postanenin önüne gelince, yukarı çıkıp bir saat kadar gecikeceğini söyle, diyor. Eğer bir şey diyecek olurlarsa, teyzem aşağıda dersin. Gelip bana söylesinler.

Neden bir saat gecikeceğim ki?

Çık yukarı da, söylediğimi yap.

Duvarın önündeki banka başka çocuklar dizilmiş oturuyor. Masa başında, biri zayıf diğeri şişman iki kadın var. Zayıf olanı bana dönüyor. Evet?

Adım Frank McCourt, efendim. İşe başlamak üzere geldim.

Hangi iş için?

Telgrafların dağıtımı, efendim.

Kadın kıkırdıyor. Ben de tuvalet temizleyicisi olarak çalışacağını sanmıştım.

Hayır, efendim. Annem Rahip Dr. Cowpar'dan bir kâğıt getirmişti ve bugün işe başlayacağımı söylemişlerdi.

Demek öyle. Bugün, günlerden ne peki? Biliyor musun?

Biliyorum, efendim. Bugün benim doğum günüm. On dört yaşıma girdim.

Ne güzel, diyor yaşlı kadın.

Bugün perşembe, Frank, diyor zayıf olan. Senin işin pazartesi günü başlıyor. Şimdi git, güzelce yıkan paklan ve pazartesi günü gel.

Bankta oturan çocuklar gülüşüyorlar. Suratıma ateş bastığını hissediyorum. Kadına teşekkür edip oradan çıkıyorum. Arkamdan aralarında konuştuklarını duyuyorum. Bu tipi kim bulmuş, Tanrı aşkına, Maureen? Ve bankta oturan çocuklarla birlikte gülüyorlar.

Kapıda Aggie Teyze beni bekliyor. Ne oldu?

İşe pazartesi başlayacakmışım.

Üstün başın berbat görünüyor. Nasıl yıkadın bu elbiseleri?

Karbol sabunuyla.

Leş gibi kokuyor. Bu halinle hepimizi rezil ediyorsun.

Teyzem beni Roche's mağazalarına götürüyor ve gömlek, iç çamaşırı, kısa pantolon, iki çift çorap, bir de ucuzluktan yazlık bir ayakkabı alıyor. Ayrıca, elime iki şilin sıkıştırıp madem doğum günün, diyor. Kendine bir kekle çay alırsın. O'Connell Caddesi'ne dömek üzere otobüse biniyor. O yolu yürüyemeyecek kadar şişko ve tembel. Evet, tembel ve şişko. Ama kendi çocuğu olmamasına rağmen, bana işe gitmem için yeni elbiseler alıyor.

Koltuğumun altında yeni elbise paketlerimle Arthur's Rıhtımı'na doğru yürüyorum. Shannon Nehri'nin kıyısına gidip dikiliyorum. On dört yaşına basmış koskoca bir erkeğin ağladığını kimse görsün istemiyorum.

Pazartesi sabahı erkenden kalkıyorum, yüzümü yıkayıp saçlarımı ıslatarak ve biraz da tükürükleyerek düzeltiyorum. Abbot yeni kıyafetlerimi görünce, vay, vay, diyor. Moda dergilerinden çıkmış gibisin. Hafta sonu banka filan mı soydun?

Postaneye gittiğimde bankta oturan çocuklar yine gülüşüyorlar.

Bankın sonuna oturup sıramı bekliyorum. Telgraflar geldikçe, bankta bekleyen çocuklara veriyorlar. Üniformalı olanlar sınava girip sürekli işe alınmış olanlar. Onlar artık postanede ömürleri boyunca çalışabilirler. Hatta, bir sınav daha vererek postacı olabilirler ve sonra aşağı katta pul satışı ve posta havale işlemlerine, memurluğa yükselirler.

Postane kadrolu telgrafçı ve postacılara yağmurluk ve şapka veriyor. Bu kadrolu memurların yılda on beş gün izin

hakkı var. Herkes bu işin saygın ve garantili bir iş olduğunu söylüyor. Ve böyle bir işin olduktan sonra, ömür boyu güvenli bir yaşamın olur, diyorlar.

Geçici olarak aldıkları elemanları ise, on altı yaşına kadar çalıştırıyorlar. Üniforma, yıllık izin gibi olanaklar yok. Maaş az ve yağmurluk filan da vermiyorlar. Kendi yağmurluğun varsa, ne âlâ. Bir gün işe gelmezsen, atılabilirsin. Hastalık filan gibi mazeretleri bile kabul etmezler.

Mrs. O'Connell beni odasına çağırıyor ve siyah deri bir kemerle bir postacı çantası veriyor. Ellerinde yeteri kadar bisiklet olmadığından, ilk dağıtımı yürüyerek yapmam gerektiğini söylüyor. Önce en uzaktaki adrese gidip, dönüşte sırasıyla telgrafları teslim edeceğim. Bunun bütün güne sarkmamasını söylüyor. Mrs. O'Connell yıllardır postanede çalıştığı için altı tane telgrafı -yürüyerek de olsa- ne kadar süre içinde dağıtıp işimi bitirebileceğimi tahmin edebilir. Yollarda oyalanmak, barlara, kitapçılara gitmek, hatta bir çay için bile vakit kaybetmek yok.

Bunu derhal tespit edebiliriz, diyor. Dua etmek için kiliseye girmek bile yok. Yolda duanı edebilirsin. Yağmur bile bastırsa, işine devam edeceksin. Hanım evladı gibi davranmak yok.

Telgraflardan biri Arthur's Rıhtımı'nda Mrs. Clohessy'ye ulaştırılacak. Bu, bizim Paddy'nin annesi.

Frank, sen misin? Ne kadar büyümüşsün, seni tanıyamayacaktım az daha. Gel, otur.

Mrs. Clohessy çiçek desenli uzun bir sabahlık giymiş, ayağında parlak ayakkabılar var. Yerede Paddy'nin iki küçük kardeşi bir oyuncak trenle oynuyor. Masanın üstünde bir çaydanlık, çay fincanları ve tabakları, bir şişe süt, ekmek, tereyağ ve reçel duruyor. Duvarın dibine, eskiden boş olan yere iki tane divan konmuş. Köşedeki büyük karyola boş. Mrs. Clohessy şaşkınlığımı fark ediyor.

Mr. Clohessy gitti... yani, ölmedi. Paddy ile İngiltere'ye gittiler. Gel, bir çay iç ve bir dilim bir şey ye. Buna ihtiyacın var. Açlık Dönemi'nden kalmış gibisin. Şu reçelden de al, biraz kendine gel. Paddy hep senden söz ederdi. Kocam da, annenin o gün bize gelip şarkı söylediği günü hiç unutmadı. İngiltere'de bir kantinde sandviç yapıyor ve bana haftada üç beş kuruş gönderiyor işte. İngilizlerin veremli bir adamı ne diye işe aldıklarını soracaksın. Aslında, Paddy Cricklewood'da bir barda çok iyi bir iş buldu. O kuzunun dili için Paddy duvara tırmanmasaydı, Dennis hâlâ burada olurdu ya neyse.

Kuzu dili mi?

Dennis bir gün, canım kuzu başı çekiyor, diye tutturdu. Son birkaç şilinimizle kasaptan bir kuzu başı aldık. Dennis pişmesini bile bekleyemeyecek haldeydi. Tabağını silip süpürdü ve kemiklerini bile iliklerine kadar kemirdi. Sonunda, bu kuzunun dili nerede, diye sordu. Ben de, ne dili, diye sordum. Kuzunun dili. Her kuzunun bir dili vardır, değil mi? Yoksa nasıl mee mee diye ses çıkarabilir? Ama bunun dili yok. Kasaba git, sor bakalım. Kasap Barry'ye gittim. O kuzu buraya geldiğinde çok bağırıyordu, biz de dilini kestik, dedi. Ve köpeğe verdik. Dennis de çok konuşursa, onun da dilini kesip kedilere veririm.

Dennis'e bunları anlatınca çılgına döndü. O dili istiyorum! Bütün besin değeri dilindedir. Bunun üzerine arkadaşın Paddy ne yapıyor dersin? Akşam bastırınca Barry'nin dükkânına gidip duvara tırmanıyor ve kuzulardan birinin dilini kesip zavallı babasına getiriyor. Tabii, dili kaynatıp pişiriyorum. Tuzuyla filan.

O sırada, Dennis birden yataktan fırlıyor ve, verem filan dinlemem artık, diyor. Şu yataka ölüp gideceğim. Böyle sızlanıp ölümü beklemektense İngiltere'ye gidip ailem için üç beş kuruş kazanmalıyım. Gerekirse, ölümüm Alman bombardımanından olsun!

Mrs. Clohessy Paddy'den gelen bir mektubu gösteriyor.

Amcası Anthony'nin barında günde on iki saat çalışıyormuş. Haftada yirmi beş şilin. Her gün de, çorba ile sandviç veriyorlarmış. Paddy üst katta yer yatağında yatıyormuş. Annesine her ay iki sterlin yolluyor, gerisini de ailesini İngiltere'ye getirtmek için biriktiriyormuş. Cricklewood'da tek odalı bir evin Arthur's Rıhtımı'ndaki on odalı evden daha iyi olacağını da yazmış.

Annesinin İngiltere'de rahatlıkla iş bulabileceğini söylüyor. Savaş sırasında sağa sola paralar savuran bir ülkede iş bulamamak ayıp, diyor. Kendisi de, Londra'nın göbeğinde bir iş bulmayı planladığını yazıyor. Orada altı kişilik bir İrlandalı aileye yetecek kadar bahşiş toplarım, diyor.

Mrs. Clohessy, nihayet yiyecek ve giyecek ihtiyacımızı karşılayacak kadar paramız olabildi, diyor. Tanrı'ya şükürler olsun! Paddy'nin İngiltere'de kiminle karşılaştığını bil bakalım. Brendan Kiely! Hani, sınıfta çok soru soran çocuk vardı ya! Kanada'ya gitmek için para biriktiriyormuş. Ah, şu Hitler olmasaydı hepimiz açtık. Bunu söylemeye utanıyorum aslında. Eee, zavallı anneciğin nasıl Frankie?

Çok iyi, Mrs. Clohessy.

Hiç de değil. Onu dispanserde gördüm. Ah, Dennis'imden de beter görünüyordu. Annenle ilgilenmen gerek. Senin de gözlerin çok kötü. Al şu bahşişi. Kendine bir şeker alırsın.

Alırım, Mrs. Clohessy.

Lütfen.

Hafta sonu Mrs. O'Connell hayatımın ilk maaşını ödüyor. Tam bir sterlin. Benim param! Merdivenlerden koşarak iniyorum, doğru ışıl ışıl O'Connell caddesine gidiyorum. Yollar benim gibi maaşlarını ceplerine koymuş evlerine giden insanlarla dolu. Ben de onlardan biriyim artık! Bunu onlara söylemek istiyorum! Ben de bir işi olan kocaman bir

adamım, diye haykırmak istiyorum. Caddede bir aşağı bir yukarı dolaşıyorum. Belki dikkat çekerim diye bakınıyorum ama kimse oralı değil.

Cebimdeki bir sterlini çıkarıp herkese göstermek istiyorum. İşte, desinler, Frank McCourt işadamı! Bir sterlin parası var!

Günlerden cuma ve istediğimi yapabilirim. Balık ve patates yiyip Lyric Sineması'na gidebilirim. Yok yok, Lyric değil. Altı peniye kıyıp Savoy'a gideyim. Film izlerken çikolata yiyip, gülerken elleriyle ağızlarını örten kibar insanların arasına karışıp filmden sonra pastanede çayımı içerek çöreğimi yerim.

O sırada Michael karşı kaldırımdan bana sesleniyor. Aç olduğunu söylüyor ve Abbot'ta biraz ekmek olup olmadığını soruyor. Oradan artık Laman'ın evine kadar dönmem, sizinle kalırım, diyor.

Ekmek konusunda endişe etmemesini söylüyorum. Coliseum Café'ye gidip balık ve patates yiyebiliriz diyorum. Michael bol bol limonata içmek istiyor. Oradan da James Cagney'in filmine gidip çikolata yeriz, diyorum.

Sinemadan sonra pastanede çayımızı içip çöreklerimizi yiyoruz. Abbot'un evine kadar filmde James Cagney'in yaptığı gibi dans ederek ve şarkı söyleyerek gidiyoruz.

Michael soruyor: Amerika'da insanların böyle dans edip şarkı söylemekten başka işleri yok değil mi? Ne güzel. Yarı uykulu, bir gün mutlaka Amerika'ya gidip sokaklarda dans edip şarkılar söyleyerek dolaşacağını söylüyor.

Ona Amerika'ya gitmesi için yardımcı olacağımı söylüyorum.

Michael uyuduktan sonra ise, kendi Amerika hayallerime dalıyorum. Yol parası biriktireceksem, maaşımı böyle balık patates ve çörek filan yiyerek harcamamalıyım. Her hafta, kenara birkaç şilin atmalıyım. Ömrümün sonuna kadar Limerick'te kalmak istemediğimi hissediyorum. Şu anda on dört

yaşındayım ve şu andan itibaren para biriktirmeye başlarsam, en geç yirmi yaşında Amerika'ya gidebilirim.

Dükkânlara, fabrikalara ve hiç bahşiş umudu olmayan birçok yere telgraflar dağıtıyorum. Buralarda görevli memurlar insanın yüzüne bile bakmadan telgraflarını alıyorlar. Ne teşekkür ne bir şey. Evlerinde hizmetçileri olan Ennis Road veya North Circular Road'daki saygın insanların da bahşiş verme olasılığı yok. Hizmetçiler, dükkânlardaki ya da fabrikalardaki memurlara benziyorlar. Ne yüzünüze bakıyorlar ne de teşekkür ediyorlar. Rahipler ve rahibelerin de, fakirliğin soyluluk olduğu palavralarını atmalarına rağmen, evlerinde hizmetçileri var. Eğer onların bahşiş vermesini bekleyecek olursanız, ölene kadar kapıda dikilirsiniz.

Bazı günler kent dışındaki çiftliklere kadar gidiyorum. Yollar çamurlu, her tarafta köpekler insanı dişlemeye hazır bekliyor. Yine kent dışında, kilometrelerce araziye kurulmuş, dört tarafı duvarlarla çevrili malikânelerde yaşayan çok zengin insanlara da telgraf geliyor. Bu evlerde kapıcı demir kapıları açar ve eve ulaşmak için çim ekili, çiçeklerle dolu, fıskiyeli bahçelerden bir iki kilometre daha gitmek zorunda kalırsınız. Hava güzelse, zengin insanlar bahçelerinde kroket oynar. Bu bir Protestan sporudur. Bazen bahçelerinde yürüyüş yaparak sohbet eder, gülüşürler. Kadınlar çiçekli, şık elbiseler giymişlerdir. Erkekler altın düğmeli lacivert ceketleri ve gri pantolonlarıyla aynı derecede şık ve tasasız görünürler. Sanki dünyada bir savaş yokmuş gibi. Kapılarda Bentley'ler Rolls-Royce'lar park edilmiştir. Bu ana kapı, ev sahiplerinin kullandığı kapıdır. Hizmetçiler ve uşaklar bize arka kapıdan girmemizi söylerler.

Bu malikânelerde yaşayan insanlar İngiliz aksanıyla konuşur ve telgrafçı çocuklara bahşiş vermezler.

En iyi bahşişi yaşlı ve dul kadınlar, Protestan papazlarının eşleri ve genelde yoksul insanlar verir. Dullar İngiliz Hükümeti tarafından bağlanan emekli paralarının tarihini bilir ve

camda beklerler. Bu dullara dikkat etmek gerekir. Postanedeki çocuklardan Scrawby Luby'yi bir gün bir tanesi çay ikram etmek için içeri çağırmış ve pantolonunu indirmeye kalkışmış. Çocukcağız oradan nasıl kaçacağını bilememiş. Bir yandan da tahrik olmuş, tabii. Ve günah çıkarmak zorunda kalmış. Erkek üreme organı sertleşmiş halde bisiklette sarsıla sarsıla gitmek çok berbat bir durummuş, ama bisikleti çok hızlı sürüp İsa'nın çektiklerini düşünerek bunu atlatmış.

Protestan rahiplerinin eşleri, eğer dul değillerse, asla Scawby'nin başına gelen benzer şeyler yapmazlar. Postanenin kadrolu elemanlarından ve yakında postacılığa yükselecek olan Christy Wallace, zaten Protestan olmakla lanetlenmişler, diyor. Bir telgrafçı çocukla biraz aşna fişne yapsalar ne olur ki! Onların da hizmetçileri oluyor ama kapıyı kendileri açıp al bakalım sana altı peni, diye bahşişlerini kendi elleriyle veriyorlar. Bu, lanetlenmiş olma duygusunu bana da anlatmalarını çok istiyorum, ama üç kuruş bahşişimden olurum diye korkuyorum.

İngiltere'de çalışan İrlandalılar, para havalelerini cuma akşamından yapıyorlar ve cumartesi günü boyunca bu işlemler devam ediyor. En iyi bahşişi o zaman alıyoruz. Bir deste havale kâğıdını dağıtıp dönersiniz, hemen ikinci desteyi veriyorlar ve yoğun bir şekilde işler devam ediyor.

En berbat muhit High Street ile Murıgret'in ötesideki Irishtown. Roden Lane ve hatta O'Keeffe's Lane'den de berbat. Bugüne kadar yaşadığım kenar mahallelerin hepsinden berbat.

Sokağın ortasından lağım akıyor. Kadınlar evlerin kapısından tuvalet kovalarını ve bulaşık sularını dökerken avaz avaz birbirlerine bağırıyorlar ve çocuklar bu sularda kâğıttan ve kibritten gemiler yüzdürerek oyun oynuyorlar.

Sokağa girdiğiniz an hepsi etrafınıza toplanıyor, telgraf geldi, telgraf, diye bağrışıyorlar. Oranızı buranızı çekiştiriyorlar. Telgrafı kapan çocuk, ailenin kahramanı oluyor. Er-

kek kardeşi olmayan kız çocuklar da telgrafı alabiliyor, ama öncelik erkeklerin.

Anneler, o anda üzerlerinde para olmadığı için, bahşişini almak için yarın uğra diye sesleniyorlar. Tanrı seni ve yakınlarını korusun.

Mrs. O'Connell ve Miss Barry, işimizin sadece telgrafları yerine ulaştırmak olduğunu tekrarlayıp duruyorlar. Sizi bakkala çakkala gönderip bir şeyler aldırmak isterlerse, gitmeyin. Öyle ki, ölüm döşeğinde olan birine bile dönüp bakmayacaksın. Yerde sürünen biriyle dahi ilgilenmeyeceksin. Sadece telgraflar yerine ulaşacak, o kadar. Mrs. O'Connell, her yaptığınızdan haberim olacağını aklınızdan çıkarmayın, diyor. Limerick'te herkes sizi gözlüyor. Çekmecemde hakkınızda dünya kadar rapor var.

Raporları saklamak için daha uygun bir yer olamazdı, diye mırıldanıyor Toby Mackey.

Mrs. O'Connell ile Miss Barry bizim nelerle karşılaştığımızı bilmiyorlar, tabii. Kapıyı çalıyorsunuz ve içerden bir ses, gel, diye sesleniyor. Odaya giriyorsunuz, bir köşede paçavralara sarınmış biri yatağından, kim o, diyor.

Telgrafçı.

Ah, açlıktan ölmek üzereyim. Bir fincan çay için iki gözümü verebilirim.

Bu durumda telgrafı bırakıp, benim işim var, diye çekip gidebilir misiniz? Paçavralara sarınmış yatan adam veya kadının o kâğıt parçası ne işine yarayacak? Yerinden kalkacak hali yok.

Peki, ne yapmanız gerekir?

Bir de, bizim hiç kimse adına bu parayı postaneden çekme hakkımız yok. Bu, işimizi kaybetmek demek. Ama yaşlı adamcağızın biri yüz yıl önce savaşta bacaklarını kaybetmiş yatıyorsa, ve sizden postanede Paddy Considine'i bulup durumu izah etmenizi isterse ne yaparsınız?

Sen de içinden kendine iki şilin al. Hadi, evlâdım.

Paddy Considine parayı ödemeye hazırdır. Ama sakın bunu kimseye söyleme, der. İkimiz de işimizden oluruz.

Bu sefer, savaşta bacaklarını kaybeden adam şöyle der: Biliyorum, işin var ama evde ağıza atılacak bir şey yok. Akşam işin bittikten sonra uğrayıp bana bakkaldan bir iki şey alır mısın? Ayrıca, yakacağı da yok. Adamcağız donuyor. Bir koltukta battaniyelere sarınmış oturuyor. Hemen yanında leş gibi kokan bir lazımlık var. Kapıdan girer girmez insanın burnunun direği kırılacak gibi oluyor. Adama bakınca, elinize bir hortum alıp önce onu baştan aşağı bir güzel yıkayıp sonra da önüne bol bol yiyecek koymak geliyor insanın içinden. Domuz pastırması, yumurta, haşlanmış patates, bol tereyağ, tuz, soğan...

Bu bacaklarını kaybeden adamla paçavraların içinde yatağında yatan kadını alıp bol güneşli bir eve taşımak istiyorum. Şöyle kent dışında, ağaçlıklı bir ev. Önünden şırıl şırıl bir dere akıyor. Her tarafta kuş cıvıltıları...

Pump Lane'de Mrs. Spillane'nin sakat ikizleri var. İki tane kocaman sarı kafa, incecik kol bacaklar ve boş boş bakan iki çift göz. İkizler bütün gün ateşin karşısında oturuyorlar ve sürekli, baba nerede, diye soruyorlar. Herkesle konuşurken bildiğimiz İngilizce'yi konuşuyorlar ama kendi aralarında bambaşka bir lisanları var. Mam mam... ne ne... Mrs. Spillane tercümesini yapıyor: Ne zaman yemek yiyeceğiz? İkizler dört yaşında. Her ne kadar henüz konuşamıyor ve yürüyemiyorlarsa da, Mrs. Spillane çok akıllı olduklarını söylüyor. Bir yürüyebilselerdi, biraz normal olsalardı, hiç durmaz İngiltere'ye giderdim, diye dert yandığı da oluyor. Mr. Spillane haftada dört sterlin gönderirse, kendini şanslı sayıyor. Kocası İngiltere'de olduğu için dispanserdeki memurların ona çektirdiklerini anlatıyor. Yüzyıllardır özgürlüğü için savaşan bu berbat ülkeden kaçardım. Şu De Valera'ya bak! Dublin'in tepesinde malikânesinde oturuyor. Bütün politikacıların Tanrı cezasını versin. Bağışla Tanrım! Rahiplerin de cehenneme

kadar yolu var! Tanrım, bunları söylediğim için affet beni. Rahipler, rahibeler bize İsa'nın da fakir olduğunu ve bunda utanacak bir şey olmadığını söylüyorlar. Ama kendi evlerinde viskiler, şaraplar, domuz etleri, yumurtalar gırla gidiyor. Sonra bize Paskalya perhizinde nelerden vazgeçmemiz gerektiği konusunda vaazlar veriyorlar. Paskalyasına da başlarım! Ömrümüz oruç tutmakla geçiyor zaten.

Mrs. Spillane ile ikizlerini de, bacaklarını savaşta kaybeden adamla paçavralar içinde yaşayan yaşlı kadını yerleştirdiğim eve götürmek istiyorum. Hepsini şöyle güzelce bol sularla yıkamak istiyorum. Sonra kuş cıvıltılarını, derenin şırıl şırıl seslerini dinlesinler ve orada yaşasınlar.

O paçavralara sarınmış yatağında yatan kadına telgrafını verip öylece bırakamazdım. Mrs. Gertrude Daly, Limerick'te yaygın ve salgın bütün hastalıkları bünyesinde toplamış. Artirit, romatizma, saç dökülmesi. Ama gariptir, o karanlık köşesinden size bakıp gülümsediğinde dişleri bembeyaz parıldıyor. Kendi dişleri ve inci gibi!

Evet, kendi dişlerim, diyor. Mezarımda yüz sene sonra bütün vücudum çürüyüp gidecek ve dişlerim hâlâ böyle pırırl pırıl kalacak. İşte, o zaman beni bir azize ilan edecekler.

Üç sterlinlik havaleyi oğlu gönderiyor. O hafta havaleyle birlikte bir de not var: Nice yıllara, anneciğim. Seni seven oğlun Teddy. Nasıl hatırlamış, diyor. Picadilly'de kadın peşinde dolaşmaktan nasıl vakit bulmuş?

Ve bana, şu parayı çekip küçük bir şişe viskiyle ekmek ve patates filan alabilir misin, diye soruyor. Yedi tane patates ısmarlıyor. Her gün bir tane. O günkü patatesi ben pişiriyorum.

Bir patates haşlayıp domuz yağıyla püre yaparak bir dilim ekmek kesebilir misin? Viskime katmak için de, biraz su.

Ayrıca, O'Connor eczanesine gidip yaralar için bir merhem. Oraya kadar gitmişken, bir kalıp da sabun... şöyle bir

yıkanayım. Sana duamı eksik etmeyeceğim, evladım. Şu birkaç şilini de al bakalım.

Ah, yok. Teşekkür ederim.

Al şu parayı. Ufacık bir bahşiş. Benim için çok şey yaptın.

Alamam, efendim. Sizin ihtiyacınız varken...

Al şunu, yoksa postaneye bir daha seni buraya göndermemeleri için rapor yazarım.

Peki, efendim. Teşekkür ederim.

Haydi, iyi geceler. Anneni üzme.

İyi geceler, Mrs. Daly.

Eylülde okullar açılıyor, ve Michael bazen Laman'ın oraya dönerken Abbot'a uğruyor. Yağmurlu günlerde, sizinle kalabilir miyim, diye bahaneler yaratıyor. Laman'ın evine gitmeyi hiç istemiyor. İki kilometre yolu her gün gidip gelmekten bıkmış.

Annem onu merak edip kapıya dikildiğinde, ne diyeceğimi şaşırıyorum. Onun yüzüne bakamıyorum ve gözlerimi kaçırıyorum.

İşin nasıl gidiyor, diye soruyor, sanki, Laman'ın evindeki o olaylar hiç yaşanmamış gibi.

Çok iyi, diyorum. Sanki Laman'ın evindeki o olaylar hiç yaşanmamış gibi.

Eğer hava iyice yağmurluysa, o da Alphie ile üst kattaki küçük odada kalıyor ve ertesi gün yine Laman'a gidiyor. Ama Michael kalıyor. Böylece yavaş yavaş annem eve yerleşiyor ve artık Laman'a hiç gitmez oluyor.

Abbot evin kirasını düzenli bir şekilde ödüyor. Annem de, devlet yardımını almaya devam ediyor ve yiyecek fişleriyle alışverişi yapıyor. Sonunda, biri onu oğlu para kazanıyor diye dispansere ihbar ediyor.

Bu para, bazı ailelerin işsizlik sigortasından daha çok, diyorlar. Oğlunun iş bulduğuna şükret.

Annem bu olaydan sonra maaşımı ona vermem gerektiğini söylüyor.

Bir sterlin mi? Bütün gün Limerick sokaklarını tepip durmana karşılık bu kadarcık mı para veriyorlar? Amerika'da böyle bir iş için dört dolar verirler. Gerçi, New York'ta dört dolara bir kediyi bile doyuramazsın. Ama Western Union'da çalışsan, yirmi beş dolar kazanır, lüks içinde yaşarsın.

Her zaman bizim paramızı dolara çevirerek Amerikan parasını ve oradaki değerleri öne sürüyor. Herkese de, orada hayat çok daha iyiydi, diyor.

Bazı haftalar bana iki şilini bırakıyor ama bir sinemaya gider ya da ikinci el bir kitap satın alırsam, o para da gidiyor. Amerika'ya bilet parası filan biriktiremiyorum. Yirmi beş yaşında hâlâ Limerick'te tıkılıp kalmış yaşlı bir adam olacağım.

Malachy Dublin'den mektup gönderiyor ve ömrünü bandoda trompet çalarak geçirmek istemediğini yazıyor. Bir hafta içinde eve dönüyor ve büyük yatakta Michael, Alphie ve benimle yatmaktan şikâyet ediyor. Dublin'de kendi karyolası, tertemiz çarşafları, battaniyesi ve yastığı olduğunu anlatıyor. Şimdi bu eski paltolara örtünüyoruz ve her tarafından tüyler dökülen pis yastıklarda yatıyoruz. Annem, kusura bakma, diyor.

Ama artık hep beraberiz ve başımızda Laman yok. Mutfakta yere oturup çayımızı içerek kızarmış ekmeklerimizi yiyoruz. Abbot, ne diye yerde oturuyorsunuz, diyor. Masa ve sandalyeler ne güne duruyor? Anneme, Frankie'nin biraz kafadan zoru var galiba, diyor.

Annem de, yerden üşüteceğimizi söylüyor.

Biz yerde oturmaya devam ediyoruz. Annemle Abbot sandalyelerde oturuyorlar. Ve biz büyük bir keyifle Elvis Presley'in "Are You Lonesome Tonight?" şarkısını söylüyoruz. Abbot ise, "Rasheen Yolunda" şarkısını söylüyor. Bu şarkıda ne anlatıldığını hâlâ çözebilmiş değiliz.

Bazen geçmişten, bazen hiç yaşanmamış olaylardan, bazen de Amerika'ya gideceğimiz günlerden konuşuyoruz.

Postanede işlerin hafif olduğu günler, bankta oturup çocuklarla sohbet ediyoruz. Buna izin var, ancak gülmek yasak. Miss Barry burada boş oturup paralarımızı aldığımız için şükretmemiz gerektiğini söylüyor. Tembel sokak çocukları, ne olacak, diyor. Bir de gülme hakkımız mı olacak! Birimiz kıkırdayacak olsak, aklımız başımıza gelene kadar bizi sokağa atıyor. Eğer gülmeye devam edecek olursak, yetkililere şikâyet edeceğini söylüyor.

Çocuklar Miss Barry'nin arkasından konuşup duruyorlar. Toby Mackey, bu kaltağı iyice pataklayacaksın, diyor. Anası sokaklarda fahişelik yapıyordu, babası da tımarhane kaçkını.

Tabii, gülüşmeler oluyor. Miss Barry bağırıyor. Gülmek yasak diye sizi uyarmıştım. Mackey, yine neler saçmalıyorsun?

Bu güzel havada dışarıda telgraf dağıtmak daha iyi olurdu, diyordum, Miss Barry.

Eminim, öyle diyordun. Bak, Mackey, rahat dur! Beni duydun mu?

Duydum, Miss Barry.

Merdivenlerden sesin duyuluyormuş, Mackey. Hakkında şikâyetler var.

Öyleymiş, Miss Barry.

Kes sesini, Mackey.

Peki, Miss BArry.

Bir tek kelime daha ettiğini duymayayım, Mackey.

Peki, Miss Barry.

Konuşma dedim, Mackey.

Peki, Miss Barry.

Makey, beni zorlama.

Peki, Miss Barry.

Tanrım, bana sabır ver!

Toby Mackey benim gibi geçici çalışanlardan. Bir gazetecinin hayatını anlatan "Front Page" (Ön Sayfa) adında bir

film izlemiş ve Amerika'ya gidip ağzında sigarası ve başında şapkasıyla bir muhabir olmak istiyor. Cebinde devamlı olarak bir defter taşıyor, çünkü gazeteciler her olayı not etmek zorunda. Tabii, gerçekleri. Öyle Limerick barlarındaki, İngilizlerin bize eziyet ettiği palavralarını değil, diyor Mackey. Gerçekler. Evet, Frankie, gerçekler. Her gün kaç telgraf getirip götürdüğünü, ne kadar mesafe gidip geldiğini not ediyor.

Bankta gülmeden oturmaya çalışıyoruz.

Mackey bana, günde kırk telgraf dağıtsak beş günde iki yüz eder, diyor. Yılda on bin, iki yılda yirmi bin. Bir haftada yüz yirmi beş mil yol katetsek, iki yılda on üç bin mil eder. Bu da dünyanın tam yarısı! İşte, Frankie, bu yüzden vücudumuzda bir damla yağ yok. Şu Limerick'in girdisini çıktısını telgrafçı çocuklar kadar kimse bilemez, diyor. Her cadde, her meydan, her ara sokak. Limerick'te çalmadığımız kapı kalmadı be! Demir kapılar, ahşap kapılar, kaplama kapılar. Yirmi bin kapı, Frankie! Telgraf! telgraf! Kimini posta kutularına bırakıyoruz, kimini, kapı altlarından atıyoruz. Yatalak olanların pencerelerine tırmanıyoruz. Ve bu telgrafları insanlara verdiğin zaman neyle karşılaşacağını bilmiyorsun. Kimi sevinçten dans ediyor, kimi ağlıyor, kimi bayılıyor. Biz de, acaba bunlar kendilerine gelip de bize bir bahşiş verecekler mi, diye bekliyoruz. Amerika'da Mickey Rooney'in arabasıyla telgraf dağıtıp bol bahşiş aldığı filmlerdeki gibi gitmiyor işler. Onu içeri davet ediyorlar, çaylar, çörekler ikram ediyorlar.

Mrs. O'Connell kent dışına çıkmayı sevdiğimi biliyor ve güzel havalarda elime bir deste telgrafı veriyor. Bu beni öğlene kadar oyalıyor. Sonbaharda Shannon Nehri'nin pırıl pırıl parladığı güzel günler vardır. Ve sabah erken saatlerde çimler çiğ damlacıklarıyla gümüşten bir halı gibi görünüyor. Bazen ot yaktıkları zaman dumanlar göğe doğru yükselirken, etrafa tatlı bir koku yayılıyor. Çayırlarda inekler ve koyunlar

otluyor. Ve ben, rahiplerin sözünü ettiği o acaip yaratıklarla canavarların gerçekten var olup olmadığını düşünüyorum. Ama galiba var.

Boynuzlu inekleri ve keçileri ya da atları birbirinin üstüne çıkmış görünce ter içinde kalıyorum. Ve bu eziyete katlanmak zorunda kalan tüm dişi yaratıklar için üzülüyorum. Ama doğrusu, kendim bir boğa olmaktan pek de gocunmazdım, çünkü hayvanlar için bu iş günah sayılmıyor. Şu çayırlarda ben de kendimi şöyle bir koyvermek istiyorum, ama bir de bakarsın ineklerini ya da koyunlarını kamyona atmış, bir başka çiftliğe ya da fuara götüren bir çobanla karşılaşırım.

İyi günler, delikanlı. Tanrı seni korusun.

Böyle dindar bir çiftçi de altıncı emre uymayan birini görmekten hiç hoşlanmaz.

Atlar duvarlardan ya da çitlerden başlarını uzatıp bakıyorlar. Onlarla konuşuyorum. İri gözlerinden ve uzun suratlarından çok zeki hayvanlar oldukları belli oluyor. Bazen iki kuş karşılıklı birbirlerine şarkı söyler gibi cıvıldaşıyorlar ve ben durup onları izliyorum. Derken, ağaçlara bir sürü kuş tünüyor ve bir kuş orkestrası oluşuyor. Bir de şırıl şırıl akan bir dere varsa, kuş sesleriyle ineklerin böğürmesi ve kuzuların melemesi filmlerdeki muazzam bandolardan çok daha keyifli oluyor.

Bazen bir çiftlikten yemek kokuları geliyor ve açlıktan bayılacak halde böğürtlenleri mideye indirmeye başlıyorum. Kafamı derenin sularına sokup buz gibi sudan kana kana içiyorum. Bu, balık patates dükkânlarındaki limonatadan çok daha nefis.

Telgrafları dağıttıktan sonra eski manastır mezarlığına gidecek kadar vaktim olursa, annemin akrabalarının yattığı mezarlıktan Carrigogunnell Kalesi'ni seyrediyorum. Annem Guilfoyles ve tüm Sheenan'ların gömülü olduğu bu mezara gömülmek istediğini söylüyor. Kalenin en tepesine çıkıp

Shannon Nehri'nin Atlantik Okyanusu'na akışının ve oradan Amerika'ya doğru uzanan uçsuz bucaksız denizi düşünüyor ve o denizlerde Amerika'ya doğru yola çıktığım günleri hayal etmeye başlıyorum.

Postanedeki çocuklar Carmody ailesinin telgrafını götüreceğim için çok şanslı olduğumu söylüyorlar. Bir şilin bahşiş! Limerick'te alınabilecek en büyük bahşiş bu! O halde neden bana veriyorlar? Ben daha çocuğum. Bazen Theresa Carmody kapıyı açar, diyor çocuklar. Veremli olduğu için mikrop kapmak korkusuna herkes ondan kaçar.

On yedi yaşındaymış ve kaç kez senatoryuma girip çıkmış. On sekizini asla göremeyeceğini söylüyorlar. Çocuklar, böyle öleceğini bilen insanların kafalarını aşka ve romantizme ve her şeye taktığını, söylüyorlar. Verem insanı ne hallere getiriyor, diyorlar.

Yağmurlu bir kasım günü bir şilin bahişişimi düşünerek bisikletimle Carmody'lerin sokağına sapıyorum. Bisiklet virajı alırken aniden kayıyor ve yere düşüp bir süre sürükleniyorum. Yüzüm ve ellerim sıyrık içinde kalıyor. O sırada Theresa Carmody kapıyı açıyor. Kızıl saçlı, yemyeşil gözlü bir kız... uçsuz bucaksız çayırların rengi. Yanakları pembe pembe ve cildi mermer gibi soğuk bir beyaz.

Ah, üstün başın çamur olmuş. Yaralanmışsın da!

Bisikletim kaydı.

Hemen içeri gel, yaralarına bir şey sürelim.

Girmeli miyim acaba? Verem mikrobu sonum olur. Bir şilin bahşişimi almak ve on beş yaşımı görmek istiyorum.

Gelsene. Orada ölmek mi istiyorsun?

Theresa Carmody hemen çayı koyuyor ve sıyrıklarıma tentürdiyot sürüyor. Bir erkek gibi davranmaya çalışıyorum.

Ah, ne kadar cesur bir erkeksin. Şimdi, şöyle geç de ateşin karşısında üstünü başını kurut. Şu pantolonunu çıkarıp şöminenin üstüne asabilirsin.

Yok, yok.

Ne olacak canım.

Peki.

Pantolonumu asıyorum. Kumaştan buharlar yükselirken bana da heyecandan bir şeyler oluyor ve Theresa içeri girip de beni bu halde görürse, diye korkuyorum.

Ve işte, elinde tepsiyle geliyor bile. İki fincan çay, dilimlenmiş ekmek ve reçel.

Hey! Sıska görünüşüne aldanmamak gerekiyormuş. Tepsiyi sehpaya koyuyor ve onlar orada kalıyor. Theresa elini bana doğru uzatıyor, heyecanımın tepesini başparmağıyla işaret parmağı arasına alıyor. Beni köşedeki kanepeye doğru çekiyor. İçimde günah korkusu, burnumda tentürdiyot kokusu ve verem mikrobunun endişesiyle bir şilinlik bahşişimin umudu... ağzından verem mikrobu bana geçecek, diyorum. Ve sanki ölmüşüm de cennete gelmişim... yemyeşil çayırlarla kaplı bir uçurumdan aşağı kanatlarımla süzülüyorum. Eğer buna günah işlemek diyorlarsa, umurumda bile değil!

Kanepede bir süre uzanıp kendimize geliyoruz. Başka telgrafın yok mu, diye Theresa soruyor ve bir çığlık atıyor. Kan!

Ne oldu? Neyin var?

Galiba ilk sefer olduğu için...

Dur bir dakika, diyerek mutfaktan tentürdiyotu alıp yarasına döküyorum. Theresa canhıraş bir çığlık atarak kanepeden sıçrıyor, odanın içinde çılgınlar gibi tepinerek kendini banyoya suyun altına atıyor. Az sonra kurulanırken, sen de ne kadar safmışsın, diyor. Kızların orasına böyle tentürdiyot sürülür mü hiç!

Bir yerin kesildi sandım.

Ondan sonraki haftalar Carmody'lere telgraf götürdükçe Theresa ile bazen kanepede o heyecanı paylaşıyoruz. Bazen onun kendini iyi hissetmediği günler oluyor, ama kendisi hastalığından bana hiç bahsetmiyor. Postanedeki çocuklar, Theresa ile müthiş saatler geçiriyor olmalısın, diyorlar. Üs-

tüne de, bir şilin bahşişi alıyorsun.

Onlara artık bahşişimi almayı reddettiğimi söylemiyorum. Tabii, kanepede yaşadıklarımızı da. Bazen Theresa'nın kötü olduğu günler, içimin nasıl sızladığını ve ona sıcak bir çay yapıp onu sadece kollarımın arasında tutmak istediğimi de anlatmıyorum.

Bir cumartesi günü Theresa'nın annesine gelen bir telgrafı Woolworths'a götürmemi istiyorlar. Mrs. Carmody'ye bir şey belli etmemeye çalışarak, her zaman telgraflarınızı eve götürürdüm, diyorum. Sanırım, kızınız Theresa evde oluyordu.

Theresa'yı hastaneye kaldırdık.

Sanatoryuma mı?

Hastaneye kaldırdık dedim.

O da Limerick'teki herkes gibi veremden utanıyor. Ve kızgınlığından bana bahşiş filan da vermiyor. Oradan çıkıp sanatoryuma gidiyorum, ama çocukları hastaneye almadıkları gibi, akrabası olmadıkça hasta hakkında bilgi de vermiyorlar. Theresa'nın kuzeni olduğumu ve ağustos ayında on beşimi doldurmuş olacağımı söylüyorum. İşe yaramıyor.

Tekrar bisiklete atlayıp Fransiskan kilisesine Theresa için dua etmeye gidiyorum.

Aziz Francis, yalvarırım Tanrı'ya bütün bunların Theresa'nın suçu olmadığını anlat. Onların telgrafını götürmeyi reddedebilirdim. O kanepede yaptıklarımızdan o sorumlu değildi. Hastalığı nedeniyle buna itildiğini biliyorum. Hem bütün bunların o kadar da önemi yok, çünkü Theresa'yı seviyorum, Aziz Françis. Senin uçan kuşları, yüzen balıkları sevdiğin kadar ben de onu seviyorum. Tanrı'ya söyle, eğer onu veremden kurtarırsa bir daha onu görmeye gitmeyeceğim. Onu günaha itmeyeceğim. Söz veriyorum.

Bir sonraki cumartesi Carmody'lerin telgrafını veriyorlar ve ev adresine götürmemi söylüyorlar. Sokağın köşesinden döner dönmez panjurların kapalı olduğunu görüyorum. Kapıda siyah bir çelenk asılı. Pencereden Theresa ile çırılçıplak,

o heyecanla üstünde yuvarlandığımız kanepeyi görüyorum ve şu anda onun benim yüzümden cehennemde yandığını düşünerek azap çekiyorum.

Telgrafı kapının altından atıp doğru kiliseye gidiyorum ve Theresa'nın ruhunu arındırmak için dua ediyorum. Bu kez, kilisedeki bütün azizlere tek tek yalvarıyorum. Vitrayların önünde, büyük hacın önünde diz çöküp onun huzur içinde yatabilmesi için dua ediyorum.

Ertesi gün pazar ayinine tam dört kez gidiyorum. Bütün gün dualar okuyorum.

Yemiyorum, içmiyorum ve bir köşeye saklanıp kendi kendime ağlıyorum, ağlıyorum. Tanrı'ya ve Meryem'e Theresa'nın ruhuna insaflı davranmaları için yalvarıyorum.

Pazartesi günü bisikletimle Theresa'nın cenazesini mezarlığa kadar takip ediyorum. Uzaktan, bir ağacın dibinden töreni izliyorum. Mrs. Carmody hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Mr. Carmody şaşkın şaşkın etrafına bakınıyor. Rahip Latince dualarını okuyarak tabutun üstüne kutsal su serpiyor.

Onunla ve Theresa'nın annesiyle babasıyla konuşmak istiyorum. Onların yanına gitmek istiyorum. Bana ne isterlerse yapsınlar. Theresa'nın cehenneme gitmesine sebep olan benim!

Ne isterlese yapsınlar!

Tören bitene kadar ağacın dibinde bekliyorum. İnsanlar gidiyor ve mezarcılar mezarı kapatıyor.

Toprağın üstünü hemen beyaz bir kırağı tabakası kaplıyor. Theresa'nın tabutu içinde üşüdüğünü düşünüyorum. Kızıl saçlarıyla, yemyeşil gözleriyle o tabutun içinde yatışı gözlerimin önünde canlanıyor. Duygularımı tam olarak adlandıramıyorum, ama ailemdeki ölüm olaylarında olsun, mahalleden ölen insanlar için olsun, yüreğimde hiç böyle bir acı duymamıştım. Ve bundan sonra da duymak istemem.

Hava kararırken bisikletim elimde, mezarlıktan çıkıyorum. Daha teslim etmem gereken telgraflarım var.

On Yedi

Mrs. O'Connell bana Mr. Harrington'un telgrafını götürmemi söylüyor. Mr. Harrington İngiliz ama ölen karısı Limerickliymiş.

Çocuklar başsağlığı telgraflarının zaman kaybı olduğunu söylüyorlar. İnsanlar acılarını bahşiş vermemek için bir bahane olarak kullanıyorlar. Ağlayıp sızlanıyorlar ve ölü için bir dua okur musun, diyorlar. Ama ölünün arkasından verilen ziyafete çağırıp kocaman bir jambonlu sandviçle bir bardak beyaz şarap verseler hiç fena olmaz. Dua etmemiz onları çok mutlu ediyor, ama biz telgrafçı çocuklarıyız ya, kuru bir bisküviyi yeterli buluyorlar.

Ölüm telgrafı götürdüğümüzde kartlarımızı iyi oynarsak, bahşiş alma şansımızın olacağını söyleyen çocuklar var. Duayı yaparken diz çöküp şöyle derin bir iç çekişle başını ölünün üstüne gömerek, ve böylece, yüzünü de gizleyerek, omuzlarını sarsıp dramatik bir ağlama sahnesi yaratırsan seni sakinleştirmeye çalışacaklardır. Bu arada ellerinle çarşaflara iyice yapışacaksın ki, seni zorla cesetten koparmaya uğraşsınlar. Eh, bu role rağmen bir bahişi çok görenlere de bir dahaki ölüm haberini kapının altından atıverirsin. Ne halleri varsa görsünler.

Harringston'ların evine ilk kez gitmiyorum. Mr. Harringston sigortacı olduğu için sürekli dışarıda olurdu. Mrs. Har-

ringston iyi bahşiş verirdi ama o gitti. Bu kez Mr. Harrington kapıyı açıyor, ama gözleri ağlamaktan kıpkırmızı olmuş, burnunu çekip duruyor. Sen İrlandalı mısın, diye soruyor.

Başka nereli olabilirim ki? Allahın Limerick'inde elimde destelerle telgrafla başka ülkeden gelmiş bir halim yok. Evet, efendim, diyorum.

İçeri gir. Telgrafı hole bırak.

Mr. Harringston kapıyı kapatıp kilidi çeviriyor ve anahtarı cebine koyuyor. Şu İngilizler de pek garip insanlar, diye düşünüyorum.

Gel, onu gör. Senin İrlandalıların ona yaptığını gör. Verem mikrobunuzla zavallı karımı ne hale getirdiğinizi gör. Beni izle.

Önce mutfağa girip jambonlu sandviçlerle iki içki şişesi alıyor ve yukarı çıkıyoruz.

Mrs. Harringston yatağında öyle güzel görünüyor ki. Henüz pembemsi yüzü, sarı saçlarıyla sakin bir şekilde uyuyor.

İşte, bu benim karım. Evet, o da İrlandalı, ama sizlere hiç benzemiyor. Bir içki istersin, değil mi? Tabii. Viskinizi ya da biranızı emzik gibi ağzınızdan düşürmezsiniz. Ne içiyorsun, viski mi beyaz şarap mı?

Şey... limonata iyi olur.

Şu anda matemdeyim. Limon portakal filan olmaz. Bir şeri iç. Faşist, Katolik İspanya'dan.

Şeri kadehini bir dikişte bitiriyorum, Mr. Harringston bardağımı tekrar dolduruyor. Kendi viski bardağına da içki koymak için şişeye uzanıyor. Kahretsin! Bitmiş! Sen burada bekle. Şu köşedeki bardan hemen bir şişe alıp geliyorum. Burada bekle. Sakın kıpırdama.

Kafam karışıyor. Zaten biraz başım dönmeye başlamış. Matemde bir İngilize nasıl davranılır, bilmiyorum. Mrs. Harringston'a dönüyorum. Çok güzel görünüyorsunuz, ama ne yazık ki Protestan olduğunuz için lanetlenmiş durumdasınız. Şu anda Theresa gibi, siz de cehennemdesiniz. Rahipler, ki-

lisemiz dışında kuruluş yoktur, diyorlar. Belki sizi kurtarabilirim. Sizi Katolik yapabilirim, vaftiz edebilirim. Böylece Theresa'ya yaptıklarım için kendimi affettirebilirim. Biraz su bulmam gerek.

Ama oda kapısı kilitli! Neden? Belki, Mrs. Harrington ölmedi ve beni izliyor. Mrs, Harrington, ölü müsünüz yoksa değil misiniz?

Ondan korkmuyorum. Yüzü soğumuş. Evet, evet, ölmüş. Kutsal su yerine şarapla sizi vaftiz edebilirim. Şu anda sizi Tanrı adına...

Ne yapıyorsun orada? Çekil karımın üstünden. Ne ayini bu böyle? Ona dokundun mu? Dokundun mu? O sıska boynunu koparırım!

Ben... ben...

Doğru dürüst konuş!

Sadece onun cennete gitmesi için biraz şarapla...

Cennete mi? Anın, kızımız Emily ve ben cennetteydik zaten. O kan çanağına dönmüş gözlerinle karıma bakma! Al, içkini!

Yok, teşekkürler.

Yok, teşekkürler! Seni yılan! Hadi, hadi, içkiye hepiniz bayılırsınız. Sen yiyecek bir şeyler de istersin. Açlıktan ne hale gelmişsin. Al! Jambon! Ye!

Yok, teşekkür ederim.

Yok, teşekkür ederim! Bunu bir daha söylersen jambonları bir yerine sokarım.

Ve sandiviçi ağzıma tıkıyor, kendini kanepeye atıyor. Tanrım! Ne yapacağım ben? Biraz sakinleşmem gerek.

Bu arada, benim midem kalkıyor. Cama koşup yediklerinmi çıkarıyorum.

Sen! Sen! Karımın gül goncalarının üstüne kustun!

Üstüme yürüyor ama yumruğu boşa savruluyor. Fırsattan istifade camdan dışarı kaçıyorum. Pervazlara tutunmuş vaziyetteyim. Mr. Harringston ellerimi yakalamaya çalışıyor.

Kendimi aşağı bırakıyorum ve gül bahçesinin içine düşüyorum. Ve tabii, az önce kustuğum sandviç ve şarapların içine.

Bir yandan, güllerin dikenleri her tarafıma batıyor. Bileğim de burkulmuş.

Mr. Harringston pencereden bağırıp çağırıyor. Buraya gel, pis İrlandalı cüce seni! Seni postaneye şikâyet edeceğim. Viski şişelerini, bardakları üzerime atmaya başlıyor.

Sonra yalvarıyor. Bir saatçik olsun, kal benimle. Tekrar bir şeyler atmaya başlıyor. Bu kez karısının tuvalet masasından pudralar, kremler, saç fırçaları.

Bisikletime atladığım gibi kaçıyorum. Başım dönüyor, canım acıyor.

Mrs. O'Connell beni azarlıyor. Yedi telgraftan birini teslim etmişsin ve bütün gün sokaklardaydın!

Evet, evet ama...

Evet, evet ama sarhoşsun, değil mi? Evet, sarhoşsun! Demek o kibar, James Mason'a benzeyen İngiliz beyefendisi Mr. Harringston karısı için bir dua okumanı istedi ve seni içeri çağırıp, sonra pencereden attı. Ve üstün başın jambon ve şarap oldu! Ah, zavallı anneciğin! Nasıl bir yaratık dünyaya getirmiş!

Bana zorla jambonlu sandviç yedirip şeri içirdi.

Zorla mı? Mr. Harringston son derece kibar ve zarif bir İngiliz beyefendisidir. Yalan söylemek için hiçbir sebebi de yok. Senin gibileri burada istemiyoruz. Gittiği evlerde jambonlu sandviçler ve şarap şişeleri aşıran bir telgrafçıyı istemiyoruz, anladın mı? Bisikletini ve posta çantanı bırak, burada işin bitti artık.

Ama bu işe ihtiyacım var. Ben Amerika'ya gitmek için para biriktiriyorum.

Amerika'ya mı? Ah, Amerika'ya senin gibileri almaya başlarlarsa yandık!

Limerick sokaklarında ne yapacağımı bilmeden aylak aylak dolaşıyorum. Mr. Harringston'un evine gidip camları-

nı taşlamak istiyorum. Ama ölüye saygısızlık olur. Sarsfield Köprüsü'ne gidip nehrin kıyısında çimenlere uzanmak istiyorum. Anneme işten kovulduğumu nasıl söyleyeceğim? Ama eve dönmeliyim ve anneme söylemeliyim. Bütün gece burada kalamam. Hem, annem meraktan çılgına döner.

Annem postaneye gidip beni geri almaları için yalvarıyor, yakarıyor.

Hayır, diyorlar. Duyulmamış, görülmemiş şey! Bir cesete saldırmak! Jambonlu sandviçleri ve şarap şişesini çalmak! Bir daha buraya ayak basamaz!

Ama pederden bir mektup geliyor ve çocuğu işe geri alın, diyor.

Elbette, Peder. Elbette.

Ancak, on altı yaşıma kadar geçici olarak beni geri alacaklarını söylüyorlar. Ama Mrs. O'Connell, o İngilizlerin bize yüzyıllarca çektirdiklerinden sonra, o adamın bir jambonlu sandviçle bir şişe şeri için bunca olay çıkarmaya hiç hakkı yoktu zaten, diyor. Açlık Dönemi'ni düşünsenize. Bir jambonlu sandviç nedir ki? Ah, kocam sağ olsaydı da, bunu ona anlatsaydım.

Bravo, Frank McCourt, derdi. Bravo, Frank McCourt.

Her cumartesi sabahı kiliseye gidip evde, çayırlarda, Carrigogunnell tepelerinde işlediğim günahları anlatmak istiyorum. Theresa Carmody'ye yaptıklarımı, kızcağızın cehennme gitmesine neden olduğunu anlatmak istiyorum.

Ama bu benim sonum olur herhalde. Kiliseden de aforoz edilirim.

Fakat Theresa benim için büyük bir azap haline geldi. O sokağa her gittiğimde, mezarlığın önünden her geçtiğimde içimdeki günah çıban gibi büyüyor ve vücudumu sarıyor sanki. Yakında cerahatler dışarı vuracak ve bisikletimle Limerick sokaklarında dolaşırken, her tarafımdan cerahatler akacak. İşte, geçiyor, diyecekler. Theresa Carmody'nin cehennemde yanmasına sebep olan adi Frank McCourt.

Pazar günleri kiliseye giden insanlara bakıyorum. Hepsi tövbekâr, tertemiz insanlar. Yerlerine oturuyorlar. Tanrı'nın adı ağızlarından düşmüyor. Hepsi aydınlık yüzlü, huzur içinde. Hepsi ölmeye hazır. Doğru cennete gidecekler. Zaten bu dünyada da, cennette gibi yaşıyorlar. Domuz etlerini ve yumurtalarını yiyerek, hayatta hiçbir kaygıları olmadan böylece yaşamaya devam edcekler.

Bense, Limerick'in en günahkâr insanı olarak bu duygu altında ezildikçe eziliyorum. Bunu sırtımdan atmak zorundayım. Jambonumu, yumurtamı rahat rahat yemek ve hayatta hçbir kaygım olmadan vicdanım rahat yaşamak istiyorum. Normal olmak istiyorum.

Rahipler bize, Tanrı'nın merhameti sonsuzdur, diyorlar. Ama, hangi rahip veremden ölmek üzere olan bir kızla, kanepelerin üstünde o heyecan denen şeyden gözü dönmüş bir telgrafçı çocuğu teselli edebilir ki?

Limerick'in her semtine telgraf taşımaya devam ederken, her semtin kilisesine girip çıkmaya devam ediyorum. Redemptorist kilisesinden Cizvit ya da Dominikan kilisesine, Fransiskan kilisesine. Aziz Francis'in önünde diz çöktüğümde, benden tiksindiğini görebiliyorum.

Günah çıkarmak için sıraya giriyorum, fakat tam sıra bana gelirken nefesim kesiliyor ve kalbim deli gibi çarpmaya başlıyor, başım dönüyor. Oradan zor kaçıyorum.

Artık Noel'de günah çıkarmaya gideceğime dair kendi kendime söz veriyorum. Gidemiyorum. Paskalya'da, diyorum. Yine gidemiyorum. Haftalar, aylar geçiyor. Theresa öldüğünden bu yana bir yıl geçmiş. Onu ziyaret etmeye gideceğim diyorum, gidemiyorum.

Amerika'ya gidinceye kadar bekleyeceğim. Orada *Going my way* filmindeki Bing Crosby'ye benzeyen rahipler, beni buradakiler gibi kapının önüne koymaz, dinler.

O günah hâlâ içimde. Çıban da. Amerika'da bir rahibe günah çıkaracağım güne kadar bu çıban beni öldürmez, umarım.

Brigid Finucane adında yaşlı bir kadına telgraf götürüyorum.

Kaç yaşındasın, oğlum?

On beş buçuk, Mrs. Finucane.

Her türlü aptallığı yapacak kadar genç, ama doğruyu bilecek kadar yaşlı sayılırsın. Peki, akıllı mısın bari?

Okuma yazmam var, efendim.

Ohoo! Tımarhanelerde de binlerce okuma yazması olan insan var, öyle değil mi? Mektup yazabilir misin?

Evet.

Müşterilerine mektup yazmamı isiyor.

Çoluğuna çocuğuna ya da kendine giyecek bir şeyler almak isteyen kişiler Mrs. Finucane'e başvuruyor. Onlara, belli dükkânlardan alışveriş edebilecekleri bir fiş veriyor. Bu ona bir indirim sağlıyor ve paranın tamamını müşterisinden alıyor, hatta üstüne de fiyat bindiriyor. Ödemelerinizi ona haftadan haftaya yapabiliyorsunuz. İşte, bazı müşteriler ödemelerini yapmadığı için, onlara tehdit mektupları yazmak istiyor.

Mektup başına üç peni veririm, diyor. Eğer mektubu yazdığın kişi ödemesini yaparsa, üç peni daha.

Bu işe havada atlıyorum. Amerika'ya gideceğim. Ama mektup kâğıdı ve zarf alacak param yok ki...

Ertesi gün Woolworths'a bir telgraf götürüyorum ve çözümü orada buluyorum. Raflar dolusu mektup kağıdı ve zarf. Geriye bir tek şey kalıyor. Param olmadığı için, bunları almanın bir yolunu bulmak.

Woolworths'un önünde iki köpek heyecan halinde, birbirlerine kenetlenmiş dönenip duruyor. Müşteriler ve mağaza çalışanları kıkırdayarak yan gözle köpeklere bakıyor, ama başka tarafa bakıyormuş gibi yapıyorlar. İşte, bu iki köpek hayatımı kurtarıyor ve herkes bir başka tarafa bakıyormuş gibi yaparken kâğıtları ve zarfları kazağımın içine sokuveriyorum. Bisikletime atladığım gibi, o birbirine kenetlenmiş köpeklerden uzaklara doğru pedallara kuvvet kaçıyorum.

Ama Mrs. Finucane kuşkulanıyor. Çok kaliteli kâğıtlar. Çok şık. Yoksa, annenin mi? Para kazandığın zaman aynılarını annene geri vereceksin, tamam mı?

Tabii, efendim.

O günden itibaren onun kapısında görünmemem gerekiyor. Arka sokaktan eve bir giriş var ve ben bu arka girişi kullanacağım.

Mrs. Finucane kalınca bir defterden altı tane isim ve adresi bana yazdırıyor. Onların ödünü koparacak laflar yazacaksın, anlaşıldı mı?

İlk mektubum:

Sevgili Mrs. O'Brien,

Söz verdiğiniz ödemeleri yapmadığınız takdirde hakkınızda yasal yollara başvurmak zorundayım. Oğlunuz Michael, parasını benim ödediğim kıyafetlerle dolaşırken, benim üzerime giyecek bir tek paçavram yok. Eminim, sevgili oğlunuzdan ve dostlarınızdan uzak, Limerick hapishanelerinde çürümek istemezsiniz.

Bir an önce hakkınızda dava açmak için sabırsızlıkla bekliyorum.

Brigid Finucane.

Mrs. Finucane mektubu çok beğeniyor

Beş mektup daha yazıyorum. Mrs. Finucane pul paralarını ayrıca veriyor. Yolda düşünüyorum. Şu iki bacağımla bütün Limerick'i kateden bir telgrafçı çocuk olarak ne diye pul parası vereyim? Tehdit mektubu tehdit mektubudur. Hangi yolla gelirse gelsin. İster postadan, ister elden.

Kimsenin görmemesi için dualar ederek, akşam vakti mektupları kapıların altından atıyorum.

Ertesi hafta Mrs. Finucane havalara uçuyor. Dört tanesi ödedi. Gel, otur. Yazılacak başka mektuplar daha var. Onların içine Tanrı korkusu vermelisin.

Haftalar geçtikçe tehditlerim sertleşiyor. Arada benim bile bilmediğim kelimeler sıkıştırıyorum, ağdalı cümleler yazıyorum..

Sevgili Mrs. O'Brien,

Yaklaşmakta olan dava konusu, olaya ilgilerinizi esirgediğiniz için Dublin'deki avukatlarıma iletilmiştir.

Bir hafta içinde Mrs. O'Brien de ödemeyi yapıyor.

Mrs. Finucane, ah, görmeliydin, diyor. Gözyaşları içinde titreyerek geldi. Bundan sonra bir tek ödememi bile aksatmayacağım, inanın! dedi.

Cuma geceleri Mrs. Finucane beni beyaz şarap almaya gönderiyor. Sen daha şarap içecek yaşta değilsin. Kendine bir çay yapabilirsin, ama sabahki çayı yap. Yoo, bu paraya ekmek sattıkları sürece sana ekmek ikram edemem. Bakıyorum, biraz sonra da yumurta isteyeceksim.

Kendisi ateşin karşısında sallanan sandalyesinde şarabını yudumluyor ve paralarını sayıyor. Hesapları defterine işliyor ve üst katta karyolasının altındaki sandığa kaldırıp sandığı kilitliyor. Biraz kafayı bulmaya başlayınca, insanın kiliseye bağış yapacak parasının olması ne büyük bir huzur, diye konuşmaya başlıyor. Öldükten sonra yıllar yılı kilisede ruhuna dua edeceklerinin hayalini kuruyor.

Bazen ateşin karşısında sızıp kalıyor ve ben de bu fazla mesaim ve büyük laflarım için kendime fazladan birkaç şilin ayırıyorum. Rahipler ve ayinler için para böylelikle biraz biraz azalıyor ama bir insanın ardından ne kadar dua okunup kaç tane ayin yapılır ki? Hem, suratıma kilise kapılarının kapatılması sebebiyle bu birkaç şilini hak ediyorum sayılır. Hangi görev için başvurduysam kabul etmediler. Aldırdığım da yok. Postanede biriken paralarım var. Fazla mesailer ve başarılı tehdit mektuplarım, bir de pul paraları.

Amerika'ya gidebileceğim. Ne olursa olsun, postanedeki bu hesabımda biriken paraya el sürmeyeceğim. Bütün ailem sefil olsa da, bu paraya dokunmayacağım.

Sık sık annemin arkadaşlarına ya da komşulara bu tehdit mektuplarından yazmam gerekiyor ve bir şey anlayacaklar diye ödüm kopuyor. Bu insanlar anneme, o Irishtown'daki kaltak Finucane bana tehdit mektupları gönderiyor, diye anlatıyorlar. Ne biçim kadın bu? Kadın kadına tehdit mektubu mu yazarmış? Gerçi, mektuplardan bir şey anladığım da yok. Ne başı belli ne sonu. Bu mektupları yazan, olsa olsa muhbir olur.

Annem de, böyle mektuplar yazan bir insanı kızgın yağın içine atmak gerekir, diyor. Tırnaklarını sökmek...

Üzgünüm bayanlar, ama Amerika'ya gidebilmek için başka çarem yok. Bir gün zengin bir Kuzey Amerikalı olduğumda eve yüzlerce dolar göndereceğim. Ailem asla böyle tehdit mektupları almayacak.

Postanede geçici olarak çalışan telgrafçı çocuklardan bazıları ağustosta kadroya geçmek için sınava girecek. Mrs. O'Connell, sen de bu sınava girmelisin, diyor. Kafan hiç fena çalışmıyor. Kısa zamanda postacı olursun. Annene de büyük bir destek olur.

Annem de sınava girmemi söylüyor. Postacı olursun, para biriktirip Amerika'ya gidersin. Orada da postacılık yaparsın. Güzel bir hayatın olur.

Bir cumartesi günü South's Bar'a telgraf götürüyorum. Pa Eniştem yine orada. Her zamanki gibi kömür tozu içinde.

Frankie, gel bir limonata iç. Yoksa bira mı içersin? Artık on altı oluyorsun.

Limonata, Pa Enişte. Sağ ol.

Ama on altı yaşına bastığın gün ilk biranı içeceksin.

Evet, ama bana bira almak için babam burada olmayacak.

Bunun için hiç üzülme, evlat. Belki babanın yerini tuta-

mam, ama ilk biranı ben ısmarlarım. Bir oğlum olsaydı, yapmayacak mıydım? Doğum gününden önceki akşam buraya gel.

Gelirim, Pa Enişte.

Postane sınavlarına giriyormuşsun, ha?

Evet.

Ne diye giriyorsun ki bu sınavlara?

İyi bir iş. Kısa zamanda postacı olurum. Emekliliği var.

Emeklilikmiş! On altı yaşında emeklilik mi düşünürmüş insan! Benimle dalga mı geçiyorsun? Duydun mu, evlat? Emeklilik bir bok değil. Sınavı kazanırsan, postanede kalırsın işte. Güvenli bir işin olur. Bir Brigid bulup evlenirsin, beş tane Katolik yavrunuz olur ve evinizin bahçesinde gül yetiştirirsiniz. Otuzunda da mortu çekersin. Zaten ondan bir yıl önce, seks de biter. Kendi kararını ver, evlat.

Vereceğim, Pa Enişte. Mr. O'Halloran da aynı şeyi söylemişti.

Ne demişti?

Kendi kararınızı verin, demişti.

Aferin Mr. O'Halloran'a! Bu senin kendi hayatın. Elbette, kendi kararını vereceksin. Hem zaten sen Amerika'ya gideceksin, öyle değil mi?

Gideceğim, Pa Enişte.

Sınav günü işten izin alıyorum. O'Connell caddesinde bir büronun camında bir ilan görüyorum.

Elyazısı güzel, hesaptan anlayan parlak gençler aranıyor. Başvurular Müdür Mr. McCaffrey'e yapılacaktır. Easons Ltd. Şti.

Sınavın yapılacağı binanın önünde bekliyorum. Protestan Gençlik Derneği binası. Limerick'in dört bir tarafından çocuklar binaya giriyor ve kapıda bir adam hepsine birtakım kâğıtlar dağıtıyor, birer de kalem veriyor.

Bir yandan da, acele edin, diye bağırıp duruyor. Adama bakıyorum ve Pa Enişte'm'in sözleri aklıma geliyor. Easons Ltd. Şti.'nin ilanını düşünüyorum. Parlak gençler.

O anda kararımı veriyorum: Önünde durduğum binanın kapısından içeri girmeyeceğim. Eğer girersem, sınavı kazanıp önce kadrolu telgrafçı olacağım ve üniforma giyeceğim. Sonra postacı, ve derken pul satan bir memur olacağım. Ömrüm boyunca da, öyle kalacağım. Hayatım Limerick'te geçecek. Bahçemde güller yetiştireceğim, seks yapamayacağım ve ölüp gideceğim.

Kapıdaki adam, hey, diyor. Orada öyle suratını sarkıtıp duracak mısın, yoksa içeri gelecek misin?

İçimden, bok ye, demek geliyor, ama postanede daha birkaç hafta çalışacağım. Şimdi, hakkımda rapor filan yazar. Başımı iki yana sallıyorum ve parlak bir gencin arandığı Easons Ltd. Şti'ne doğru yürüyorum.

Müdür Mr. McCaffrey elyazımı görmek istiyor. Şu masaya otur, adını ve adresini ve bu işi neden istediğine dair bir kompozisyon yaz bakalım. Easons and Sons Ltd. Şti'nde nasıl bir yere yükselmeyi amaçladığını yaz. Bu şirket, çalışkanlığın ve gayretinle büyük fırsatlar yakalayabileceğin, ve her zaman ileriye bakabilen, günahlarından arınmış bir genç için bir gelecek sağlayacak bir şirkettir.

Ve ben yazıyorum:

Frank McCourt
4, Little Barrington Caddesi
Limerick
İrlanda

Bu işe, ileride Easons Ltd. Şti.'nin en yüksek düzeyine gelebilmek için başvuruyorum. İleriye bakabildiğim sürece çalışkanlığımla ve gayretimle, değerlerimi koruyarak ve aklımı çelen kötülüklerden uzak kalarak Easton ve genel olarak İrlanda adına önemli bir yere gelmeyi arzu ediyorum.

Bu ne? Bazı çarpıtmalar görüyorum.

Bilmiyorum, efendim.

Little Barrington Caddesi de ne demek? Orası bir kenar mahalle! Sen bir kenar mahalleden geliyorsun.

Bilmiyorum, ama cadde diyorlar, Mr. McCaffrey.

Olduğundan farklı görünmeye çalışma, delikanlı.

Çalışmam, efendim.

Bir kenar mahallede yaşıyorsan, yükselmekten başka çaren yok zaten. Anlıyor musun, McCourt?

Anlıyorum, efendim.

Kenar mahalle yaşantısından kurtulmak zorundasın.

Evet, zorundayım, efendim.

Tepeden tırnağa bir kenar mahalleli gibi görünüyorsun.

Öyle görünüyorum, Mr. McCaffrey.

Dolayısıyla, kimseyi kandırmaya kalkışma. Benim gibi birini kandırmak için daha on fırın ekmek yemen gerekir.

Asla sizi kandırmayı düşünmedim, efendim.

Gözlerinde ne var? İyi görebiliyor musun?

Görebiliyorum, Mr. McCaffrey.

Okuma yazman var. Peki, toplama çıkarma da yapabiliyor musun?

Yapabiliyorum, efendim.

Evet. Şimdi, şu gözlerin konusunda şirketin yaklaşımı ne olabilir, onu araştıralım. Bunu Dublin'e soracağım. Elyazın çok güzel, McCourt. Bileğin kuvvetli. Seni, gözlerinle ilgili bir karar verene kadar yedek listede tutacağım. Pazartesi sabahı altı buçukta tren istasyonuna gel.

Sabah mı?

Evet, sabah gazetelerini akşam dağıtamayız herhalde, değil mi?

Dağıtamayız, Mr. McCaffrey.

Bir şey daha. Biz *The Irish Times* gazetesinin dağıtımını yapan bir şirketiz. Bu bir Protestan gazetesidir. Dublin'de masonların çıkarttığı bir gazete. Sabah istasyondan gazeteleri alır, bayilere teslim ederiz. Ama gazeteyi asla okumayız. Bunu

yaptığını görmeyecegım. Bir Protestan gazetesini okursak inancımızı kaybedebiliriz. Senin gözlerinin durumuna bakılırsa, belki bir gün kör olabilirsin. Beni anlıyor musun?

Evet, Mr. McCaffrey.

"Irish Times" okumak yok! Bu şirkette okumaman gereken İngiliz pisliklerini de sana ayrıca göstereceğim. Beni duydun mu?

Duydum, Mr. McCaffrey.

Mrs. O'Connell'in yüzü asık ve benimle konuşmuyor. Miss Barry ile konuşuyormuş gibi yaparak, şu kenar mahallelerden biri sınavdan kaçmış galiba, diyor. Öyle bir şeyler duydum.

Doğru, diyor Miss Barry.

Bizim için çok iyi oldu doğrusu.

Doğru, Mrs. O'Connell.

Acaba bize sınava neden girmediğini anlatır mı dersin?

Sanırım, önünde diz çökmemizi bekliyor.

Ben Amerika'ya gitmek istiyorum, Mrs. O'Connell, diye atılıyorum.

Duydunuz mu, Miss Barry?

Duydum, tabii.

Bizimle konuştu.

Evet, konuştu.

Bu kararından dolayı çok pişman olacak.

Çok pişman olacak, Mrs. O'Connell.

Mrs. O'Connell yanımdan geçip gidiyor ve bankta oturan çocuklara telgrafları dağıtıyor. İşte çocuklar, postanemizi beğenmeyen McCourt karşınızda.

Hayır, böyle düşündüğüm için değil, Mrs. O'Connell.

Kim sana konuşma hakkını verdi? Çocuklar, o bizden çok üstün bir insan, öyle değil mi?

Öyle, Mrs. O'Connell.

Ona bütün yaptıklarımızdan sonra, en bol bahşişi veren yerlere gönderip, güzel havalarda kent dışındaki telgrafları

ona ayırıp, Mr. Harington'la geçen o utanç verici olaydan sonra onu tekrar işe kabul edip, ona hep yardımcı olmakla ne elde ettik? Bir ölüye saygısı olmayan, jambonlu sandviçleri ve şeri şişesini çalan bir insan kim bilir daha başka neler yapmıştır? Onun hakkında hep çok iyi şeyler düşünmemize rağmen, iki yıldır neler yaptığını yine de bilemeyiz. Öyle değil mi, Miss Barry?

Öyle, Mrs. O'Connell.

İkisi aralarında fısıldaşıp bana bakıyorlar ve kafa sallıyorlar.

İrlanda adına ve zavallı annesi adına üzülüyorum. Hepimiz için utanç verici. Umarım, annesinin kulağına gitmez. Ama işte, Amerika'da doğmuş Kuzeyli bir babası olan bu çocuktan ne beklersiniz? Bütün bunları sorun etmedik ve ona hep destek olduk.

Yine yanımdan geçip beni görmezden gelerek çocuklarla konuşmaya devam ediyor.

Easons'da çalışacakmış. Şu Dublinli Protestanlara hizmet edecek. Postaneyi beğenmiyor, ama o açık saçık İngiliz dergilerini dağıtmayı kendine yakıştırabiliyor. O dergilere el sürmek bile ölümcül bir günahtır. Ama gidiyor işte. Annesine yazık. Kadıncağız, şöyle güvenli bir işi olsun diye ne kadar dua etti. Evet, kalan hesabını kapatalım ve artık buradan çek git, Frank McCourt.

Miss Barry, kötü bir çocuk, diyor.

Öyle, diye onaylıyor Mrs. O'Connell.

Ne diyeceğimi bilemiyorum. Nerede yanlış yaptım? Özür mü dilemeliyim, yoksa çekip gitmeli miyim?

Çantamla kemerimi Mrs. O'Connell'in masasına bırakıyorum. Bana ters ters bakıyor. Hadi, Easons'daki işine git. Artık burada kalamazsın. Sıradaki gel, telgraflarını al.

Onlar işlerine geri dönüyor, bense postane binasının merdivenlerinden ağır ağır inerek hayatımın bundan sonraki dönemine başlamak üzere oradan uzaklaşıyorum.

On Sekiz

Mrs. O'Connell'in neden beni herkesin önünde böyle bir duruma düşürdüğünü anlayamıyorum. Hiç de onun dediği gibi, postanede çalışmayı küçümsediğim falan yok.

İki yıldır on üç bin mil katederek Limerick'in her köşesine telgraf götürmüşüm. Artık bisiklet üstünde oturmaktan popomda et kalmadı. Zaten omuzlarım yok, saçlarım da dikilip duruyor. Gözlerim kıpkırmızı ve sürekli çapaklar oluşuyor, suratım sivilce içinde, dişlerim çürümüş. Neyi küçümseyecek durumum var ki?

Mrs. O'Connell telgrafçı çocukların her yaptığından haberi olduğunu söylemişti. O halde, benim Carrigogunnell tepesinde yaptıklarımı da biliyordur. Theresa'ya yaptıklarımdan sonra günah çıkarmadığımı da.

Aslında, bütün bu günahları işleyen birinin postaneyi beğenmeyecek hali mi var Tanrı aşkına!

South's Bar'daki adam bir zamanlar Mr. Hannon, Pa Enişte ve Bill Galvin ile oraya gittiğimiz günlerden beni tanıyor. Barda sırasıyla siyah, beyaz ve siyah kompozisyonu oluşturduğumuz o günlerden. Babamı da, maaşını biraya yatırıp kahramanlık şarkıları söyleyerek büyük konuşmalar yapan bir tip olarak gayet iyi tanıyor.

Burada ne arıyorsun, diye soruyor.

Pa Enişte'm'le bu akşam ilk biramı içeceğim.

Öyle mi? Pa Enişten az sonra gelir. Ona bir bira ısmarlayayım bari. Hatta, seninkini de ben ısmarlayayım. Neden olmasın?

Pa Eniştem içeri giriyor ve duvar kenarına geçip beni yanına oturtuyor. Biralar ısmarlanıyor ve kadehini kaldırıp, baylar, diyor. Bu benim yeğenim Frank McCourt. Karımın kız kardeşinin oğlu. Bugün ilk birasını içiyor. Hepinizin sağlığına! Haydi, Frank şerefe! Nice yıllara! Birayı seversin umarım. Ama çok da sevmezsin, umarım.

Herkes bardaklarını kaldırıp içiyor ve ağızlarının kenarları, ya da bıyıkları bembeyaz köpük oluyor. Ben de biramdan büyükçe bir yudum alıyorum. Pa Enişte, yavaş, diyor. Bu böyle içilmez, evlat. Hepsini birden dikme öyle. Ne acelen var? Guiness ailesi var oldukça, daha çok bira içeceğiz.

Barda dünyanın berbat bir durumda olduğu üzerine konuşmalar sürüp gidiyor. Hermann Goering'in asılmadan bir saat önce intiharı, Nüremberg'de o pis Nazinin hapı nasıl burun deliğine sokup gizlediği konusunda konuşmalar...

Burnuna mı yoksa kulağına mı saklamış?

Yok yok kıçına! Ama esir aldıkları adamın her tarafını aramışlardır. Aramadık delik bırakmamışlardır. Atlantik Okyanusu'nu aşıp Almanya'yı bombalayarak yeryüzünden silmeye kalkışıyorlar da, bir Nazi'nin kıçına sakladığı küçücük hapı bulamıyorlar.

Pa Enişte bana bir bira daha ısmarlıyor. Bu ikinciyi içmek daha zor, çünkü midem şişmeye başlamış. Etrafta, Nazi kamplarındaki zavallı Yahudilerin çektiklerinden söz ediliyor.

Çocukların ne günahı var?

O küçücük ayakkabıları gördükçe insanın içi parçalanıyor.

Barın içi havasız ve konuşmalar giderek uğultu haline dönüşüyor.

Pa Enişte, iyi misin, diye soruyor. Beni tuvalete götürüyor ve ikimiz de uzun uzun çişimizi yapıyoruz. Karşımdaki duvar gidip geliyor. Tekrar bara girmek istemiyorum. Duman,

sigara ve içki kokusu, Goering'in kıçına soktuğu hap konusu, küçücük bebeklerin öldürülüşü... ayakkabılarının insanın içini parçalayan görünümü.

Ben içeri giremeyeceğim, Pa Enişte. Çok teşekkürler. İyi geceler.

Pekâlâ, Frankie. Ama doğru eve git. Anneni bekletme.

Tabii, işlediğim günahları bilmiyor. O anda ölsem, doğru cehenneme gidecek bir günahkâr olduğumu bilmiyor.

Pa Enişte bara giriyor, ben de O'Connell caddesine çıkıyorum. Oradaki Cizvit kilisesine gidip, on beş yaşımın son dakikalarında artık bir günah çıkarsam... kapıyı çalıyorum, kalın bir ses cevap veriyor. Kim o? Günah çıkarmak istiyorum, Peder.

Ben rahip değilim, bana peder deme.

Peki. Yarın on altı yaşıma basacağım ve yeni yaşıma günahlarımdan arınmış olarak girmek istiyorum. Günah çıkarmak istiyorum.

Çek git buradan. Sarhoşsun. Bu saatte kilisenin kapısı mı çalınırmış! Hadi, git. Yoksa polis çağırırım.

Yapmayın, ne olur. Sadece günah çıkarmak istiyorm. Ben lanetlenmiş biriyim.

Sarhoşsun ve günah çıkarmak için uygun bir durumda değilsin.

Ve kapıyı suratıma kapatıyor. Bir kilise kapısı daha yüzüme kapanıyor. Ama yarın artık on altı yaşında olacağım. Günahlarımdan arınmalıyım. Tekrar zile basıyorum. Adam kapıyı açıyor ve beni tuttuğu gibi merdivenlerden aşağı atıveriyor. Bir daha bu zili çal da bak! Kafanı kırarım!

Cizvitlerin böyle konuşmamaları gerektiğini düşünüyorum. Onlar Tanrı kadar kutsaldır. Böyle insanları tehdit ederek, kafanı kırarım, diye üstüne yürümezlar.

Başım dönüyor. Eve gidip yatmalıyım, diyorum. Barrington Caddesi'nde duvara yaslana yaslana yürüyorum. Annem ocağın karşısında sigara içiyor. Kardeşlerim üst katta uyuyor.

Bu ne hal böyle?

Çok zor konuşuyorum ama Pa Enişte'yle ilk biramı içtiğimi, ve beni bara götürecek bir babam olmadığını mırıldanıyorum. Sandaleye çöküyorum.

Annem, tıpkı baban gibi, diye söylenmeye başlıyor.

Dilim dolanıyor. Laman Griffin gibi olmaktansa, babam gibi olmayı yeğlerim.

Annem başını çevirip gözlerini ateşe dikiyor.

Ama peşini bırakmayacağım. İlk biramı içmiş bir adamım bugüne bugün. Hatta, iki bira içmiş durumdayım ve yarın on altı yaşında olacağım. Beni duydun mu? Laman gibi olmaktansa, babam gibi olurum.

Annem ayağa fırlayıp karşıma dikiliyor.

Ağzından çıkanı kulağın duysun!

Senin ağzından çıkanı kulağın duysun!

Benimle böyle konuşamazsın. Ben senin annenim.

Seninle istediğim gibi konuşurum!

Terbiyesiz!

Terbiyesiz olmak bile Laman Griffin gibi olmaktan iyidir. Pis sarhoşun teki. Tavan arasındaki pis odasına utanmadan çıkanlar da öyle!

Annem dönüp yukarı çıkıyor. Ben de arkasından gidiyorum.

Beni rahat bırak, diye bağırıyor.

O Laman Griffin var ya, diye ben de üstüne üstüne gidiyorum.

Annem beni itiyor ve ben de suratına bir tokat atıyorum. Annemin gözlerinden yaşlar boşanıyor ve hıçkırmaya başlıyor.

Oradan geri geri kaçıyorum. Günahlar listeme bir yenisi daha ekleniyor ve kendimden utanıyorum.

Üstümle başımla yatağa yatıyorum. Gece yarısı kusarak uyanıyorum. Kardeşlerim, bu pis koku da ne, diye söyleniyorlar. Annemin içerden ağladığını duyuyorum. Ondan özür

dilemek istiyorum, ama Laman ile yaptıklarından sonra ne diye özür dileyecekmişim, diye düşünüyorum.

Sabah çocuklar yok. Michael ile Alphie okula gitmişler. Malachy de iş aramaya çıkmış. Annem ateşin karşısında çayını içiyor. Masaya haftalığımı bırakıyorum ve evden çıkmak üzere kapıya doğru yürüyorum.

Çay ister misin, diye soruyor annem.

Hayır.

Bugün doğum günün.

Fark etmez.

Evden çıkıyorum, ama annem arkamdan sesleniyor. Ağzına bir lokma bir şey atsaydın.

Hiç cevap vermeden yoluma devam ediyorum. Aslında hâlâ ondan özür dilemek istiyorum, ama yine de içimde kalan bir şey var. Her şeye sen sebep oldun, demek istiyorum. O gece nasıl tavan arasına, Laman'ın yanına çıkarsın, demek istiyorum. Her neyse, tehdit mektuplarımı yazmaya devam ediyorum ve Amerika'ya gitmek için para biriktiriyorum. Gerisine boşver.

Mrs. Finucane'in tehdit mektuplarını yazmaya gideceğim, ama daha vaktim var. Henry Street'te yağmura yakalanıp kendimi Aziz Francis'in kuşlar ve koyunlarla çevrilmiş heykelinin önünde buluyorum. Onun yüzüne bakıyorum ve ona Theresa için boşuna dua ettim, diyorum.

Ne duası! Ona yalvardım. O ise, yüzünde sahte gülümsemesiyle, kuşları ve kuzularıyla öylece durdu.

Aziz Francis, seninle işim bitti artık, diyorum. Bana ne diye bu ismi vermişler ki? Malachy adını bana koysalardı çok daha iyiydi. O bir kral adı, benimki bir aziz adı.

Theresa'yı neden iyileştirmedin ve cehenneme gitmesine göz yumdun? Annemin o tavan arasına çıkmasına da göz yumdun. Beni lanetlenmiş bir insan durumuna düşürdün. O küçücük çocukların Nazi kamplarında öldürülmesine de göz yumdun. Zavallıların ayakkabıları oralara buralara saçılmış.

İçimdeki o çıban yine büyüyor. Göğsümde bir boşluk hissediyorum. Midemde de. Karnım aç.

Aziz Francis bir işe yaramıyor. Gözlerimden akan yaşlara, hıçkırıklarıma engel olamıyor. Orada diz çökmüş halde, bayılacak gibi oluyorum.

Tanrım, bana yardım et. Ya da Aziz Francis, sen bana yardım et. Bugün artık on altı yaşındayım. Anneme tokat attım, Theresa'nın cehenneme gitmesine sebep oldum. O kalenin tepesinden bütün ülkenin üstüne boşaldım. Ve boynuma taş bağlayacakları için korkuyorum.

Omzumda bir el hissediyorum. Kahverengi cüppeli, elinde tespihiyle bir Fransiskan rahibi, çocuğum, yapma çocuğum, diyor.

Evet. Aslında hâlâ bir çocuğum. Ona yaslanıyorum. Babasının kucağına sığınan küçük Frankie gibi, Cuchulain'i anlat, Baba, demek istiyorum. O benim masalım. Malachy'nin ya da Freddie Leibowiz'in masalı olamaz.

Şuraya otur, çocuğum. Bana içini dök. Tabii, eğer istersen. Benim adım Peder Gregory.

Bugün on altı yaşına bastım, Peder.

Ne güzel. Bunda üzülecek ne var?

Dün gece ilk biramı içtim.

Evet?

Anneme tokat attım.

Tanrı korusun! Bu kötü işte. Ama Tanrı seni bağışlayacaktır. Başka bir şey var mı?

Size söyleyemem, Peder.

Günah çıkarmak ister misin?

Yapamam. Çok kötü şeyler oldu.

Tanrı tövbekâr olanları bağışlar. O sevgili oğlunun ölümüne bizlerin kurtuluşu için göz yumdu.

Anlatamam, anlatamam.

Ama Aziz Francis'e anlatabilirsin, öyle değil mi?

O artık bana yardım etmiyor.

Ama onu seviyorsun, değil mi?

Evet. Benim de adım Francis.

O halde, ona anlat. Şuraya oturalım, ve ona her şeyi anlat. Ben de yanında durursam, Aziz Francis'e anlattıklarını ikinci bir kulak olarak dinlemiş olurum. Fena mı olur?

Aziz Francis'le konuşmaya başlıyorum. Margaret, Oliver ve Eugene'den, babamın Roddy McCorley şarkılarından, eve hiç para getirmediğinden, İngiltere'den bile para göndermediğinden söz ediyorum. Theresa'yı ve yeşil kanepede yaptıklarımızı, Carrigogunnell'de işlediğim günahları, Hermann Goering denen ve küçücük çocukları öldüren o kötü adamı neden asamadıklarını, kilisede üç kez kapıların yüzüme kapandığını, Michael'ın tabanı çıkmış ayakkabılarıyla dolaşmasını, gözlerimdeki hastalığı, anneme tokat attığında onun nasıl ağladığını... her şeyi anlatıyorum.

Peder Gregory, şimdi biraz sessizce dua okumak ister misin, diyor.

Kahverengi cüppesinin kumaşı yanağımı tahriş ediyor, ama burnuma temiz bir sabun kokusu geliyor. Aziz Francis'e ve tavana doğru bakıyor. Galiba Tanrı'yla konuşuyor. Sonra bana dönüyor ve çömelmemi söylüyor. Beni takdis edip bağışlıyor. Üç dua oku diyor, Tanrı seni artık affetti, diyor. O seni seviyor, sen de kendini sevmelisin. Eğer Tanrı'yı seviyorsan, onun yarattığı tüm canlıları da seversin.

Ama Theresa Carmody'nin cehennemde nasıl acı çektiğini düşündükçe çok kötü oluyorum, Peder.

Hayır, evladım, Theresa cehennemde değil. O, elbette ki, cennette. O, azizeler gibi acı çekti ve Tanrı onun yeryüzünde çektiklerinin yeterli bir ceza olduğunu biliyor. Theresa'nın son nefesinde, hastanede başında bir rahip olduğundan kuşkun olmasın, çocuğum. O şimdi cennette.

Emin misiniz, Peder?

Evet, çocuğum.

Beni tekrar takdis ediyor ve kendisi için dua etmemi istiyor.

Limerick'in yağmurlu sokaklarında kendimi bir kuş kadar hafif hissediyorum. Theresa artık öksürük krizlerine tutulmuyor ve cennette.

Pazartesi sabahı tren istasyonunda gazeteler ve dergiler desteler halinde dizilmiş. Mr. McCaffrey, yanında Willie Harold adında bir çocukla orada. Çocuk gazete destelerinin iplerini kesiyor ve gazeteleri sayıyor, bir deftere notlar alıyor. İngiliz gazeteleri ve *The Irish Times* sabahın erken saatlerinde dağıtılıyor. Dergiler daha sonra.

Willie ile gazeteleri sayıp dağıtım için üzerlerini etiketliyoruz.

Mr. McCaffrey kamyoneti kullanıyor ve Willie ile ben gazeteleri bayilere bırakıp yeni siparişleri alırken, o bizi direksiyon başında bekliyor. Sonra, büroya dönüp dergilerin sayımını yapıyoruz ve on beş dakikalığına evlerimize kahvaltı etmeye gidiyoruz.

Büroya geri döndüğümde, iki çocuk daha görüyorum. Eamon ve Peter sayımı tamamlayıp bayilere dağıtım yapıyorlar. Yüklü siparişleri Mr. McCaffrey kamyonetiyle taşıyor, daha ufak siparişleri Gerry Halvey bisikletiyle götürüyor.

O gün Mr. McCaffrey bana büroda kalıp sayım yapmayı ve defter işlemeyi öğrenmemi söylüyor.

McCaffrey çıkar çıkmaz Petr ile Eamon bir çekmecede gizledikleri sigara izmaritlerini çıkarıp içmeye başlıyorlar. Benim sigara içmediğime çok şaşırıyorlar. Hasta filan mısın, diyorlar. Gözlerine ne oldu? Yoksa verem misin? Sigara içmiyorsan, kızlarla nasıl çıkıyorsun?

Peter, yolda bir kızla giderken senden sigara istese, diyor, ona sigara içmediğini nasıl söyleyeceksin? Enayi durumuna düşersin. Sonra onu çayırlara götürüp nasıl bir şeyler yapabilirsin ki?

Eamon ekliyor. Babam içki içmeyen adama güvenilmez, der.

Peter atılıyor. İçki sigara içmeyen, kızlarla dolaşmayan erkek değildir.

Gülmeye başlıyorlar ve ardından öksürüyorlar. Güldükçe öksürüyorlar, birbirlerine tutunup birbirlerine omuz atıyorlar ve gözlerinden akan yaşları silerek tekrar gülmeye devam ediyorlar.

Krizleri geçtikten sonra, kadın iç çamaşırları reklamları olan İngiliz ve Amerikan dergilerini çıkarıyorlar ve birlikte bu dergilere bakıyoruz. Eamon Japonya'da evlerinden uzak Amerikan askerlerini memnun eden geyşalarla ilgili bir yazı okuyor.

Peter, ben bir tuvalete gideyim, diyor.

Eamon bana göz kırparak, ne yapmaya gidiyor biliyor musun, diye soruyor.

Bazen Mr. McCaffey onları tuvalette yakalayıp iş saatlerinde Easons'un para ödediği mesaileri boşa harcadıkları için azarlıyormuş. Üstelik, günaha giriyorsunuz, diyormuş.

Ama Mr. McCaffrey insanı nasıl böyle suçlayabilir ki? Önce, içeride ne yaptıklarını kanıtlaması gerekir. Bazen tuvalete gidenleri gözlüyormuş. Ve, bu yabancı dergilere bakmanız yasak, diye bağırıyormuş. Onları sayıp kutulara koyacaksınız, o kadar!

Eamon tuvaletten dönüyor ve Peter bir dergi alıp tuvalete gidiyor. Dergide güzellik yarışmasına giren kızların fotoğrafları var.

Eamon, içerde ne yapıyor biliyor musun, diye soruyor. Günde beş kere tuvalete gidip o işi yapıyor. İçinde kadın iç çamaşırları olan yeni bir dergi geldi mi, dayanamaz. Dergileri eve de götürüyor. Kim bilir neler yapıyor? Öldüğü an cehenneme gidecek.

Peter çıkınca tuvalete ben girmek istiyorum, ama daha ilk günden başladı, demesinler. Sigara içmiyor, ama bu işi biliyor.

Mr. McCaffey geldiğinde, neden dergilerin sayımı bitme-

di, diye hesap soruyor. Bu saate kadar hepsi yüklemeye hazır olmalıydı.

Peter, yeni arkadaşa bir şeyler öğretiyoruk, diyor. Gözleri yüzünden biraz zorlanıyor. Epeyce geç anladı, ama şimdi iyi.

Gerry Halvey izne çıkıyor, İngiltere'den gelen kız arkadaşı Rose ile birlikte olacak. İşe en yeni giren ben olduğum için, dağıtımı ben yapacağım. Bisikletin sepetine gazeteleri koyup yine Limerick sokaklarını dolaşacağım.

Gerry bana sepeti nasıl dengeleyeceğimi gösteriyor. Bisiklet devrilirse yol ortasında kamyonun biri seni pestil gibi ezer geçer, diyor. Bir keresinde, bir kamyonun altında kalan bir askerin aynen somon balığı gibi yere yapıştığını anlatıyor.

Gerry cumartesi öğlen istasyonda son dağıtımı yapıyor. Bu arada, trenle gelen sevgilisini karşılayacak. Birlikte treni bekliyoruz. Gerry bir yıldır Rose'u görmediğini anlatıyor. Bristol'da bir barda çalışmaya girmiş ve Gerry bundan hiç hoşlanmıyormuş. İngilizler İrlandalı kızları hiç rahat bırakmaz, diyor. Eteklerinin altından el atarlar ve kızlar da işlerini kaybedecekleri korkusuyla ses çıkaramazlar. İrlandalı kızlar, özellikle de Limerickli kızlar, bekaretlerine çok düşkündürler. Hele, Gerry gibi bir sevgilileri varsa. Gerry onun yürüyüşünden kendisini aldatıp aldatmadığını hemen anlayacağını söylüyor.

Trenin düdüğü duyuluyor ve Gerry trenin en arka vagonlarından inen Rose'a el sallıyor. Rose bembeyaz dişleriyle gülümseyerek bize doğru yürüyor. Üzerinde çok hoş yeşil bir elbise var. Gerry ona el sallamayı bırakıyor ve şu yürüyüşe bak, diye söylenmeye başlıyor. Orospu! Kaltak! Ve oradan sıvışıp kaçıyor.

Rose bana doğru yürümeye devam ediyor. Az önce yanında Gerry Halvey yok muydu?

Evet.

Şimdi nerede peki?

Şey... gitti.

Gittiğini gördüm. Nereye gittiğini soruyorum.

Bilmiyorum. Bana bir şey söylemedi.

Söylemedi mi?

Yani, ne dediğini duyamadım.

Birlikte mi çalışıyorsunuz?

Evet. Bugün bisikleti ondan alacağım ve...

Ne bisikleti?

Dağıtım için kullandığımız bisiklet.

Gerry dağıtımda mı çalışıyor?

Evet.

Bana Easons'un ofisinde memur olarak çalıştığını söylemişti.

Kötü bir durumda kalıyorum. Gerry'nin yalancı durumuna düşmesini ve bu çok tatlı sevgilisiyle çatışmasını istemem. Dağıtımda hepimiz sırayla birbirimizin yerine çalışıyoruz da. Bir saat dağıtım, sonra yine ofis. Müdür, arada sırada bir nefes alın, diyor.

Ben eve gidip valizimi bırakayım. Sonra Gerry'ye giderim. Şu valizi taşır, diye düşünmüştüm.

Bisiklet şurada duruyor. Valizi sepete koyabiliriz. Seninle evine kadar yürürüm.

Carey's Road'a doğru yürüyoruz. Rose, Gerry ile görüşeceği için çok heyecanlı. Para biriktirmiş ve onunla İngiltere'ye dönüp evlenmeyi düşünüyormuş. Henüz on yedi yaşındayım, ama olsun, diyor. Gerry de, on dokuz. Âşık olunca insanın gözü hiçbir şey görmüyor. İngiltere'de bir rahibe gibi yaşadım ve her gece onunla beraberliğimizin hayalini kurdum. Valizimi taşıdığın için sağ ol.

Bisiklete atlıyorum. Arkamdan Gerry beliriyor. Boğa gibi soluyor. Benim sevgilimle ne işin var senin, serseri? Eğer ona elini sürdüğünü duyarsam kendini ölmüş bil!

Ben bir şey yapmadım. Valizi çok ağırdı, taşımasına yardım ettim.

Bir daha gözlerini onun üstüne çevirme bile. Seni gebertirim.

Tamam, Gerry. Ona hiç bakmam.

Neden? Onu çok mu çirkin buluyorsun?

Yok canım. O senin sevgilin ve seni çok seviyor.

Nereden biliyorsun?

Bana öyle söyledi.

Öyle mi söyledi?

Evet, yemin ederim.

Tanrım! Gerry dönüp Rose'un kapısını yumruklamaya başlıyor. Rose, Rose! İçerde misin?

Tabii ki, içerdeyim. Rose dışarı çıkıp Gerry'ye doğru koşuyor, ben de oradan uzaklaşıyorum. Yolda onların nasıl öpüştüğünü düşünüyorum. Gerry'nin istasyonda söylediği sözler aklıma geliyor ve Peter ile Eamon'un Mr. McCaffrey'e benim hakkımda söylediklerini düşünüyorum. Kendileri dergilerle ve sigara içmekle vakit kaybedip suçu nasıl benim üstüme atarlar? Hem de, işimde beceriksiz olduğunu söyleyerek?

Büroya geldiğimde Mr. McCaffrey ateş püskürüyor. Neredesin sen! İstasyondan buraya gelmek bu kadar saat sürer mi! Acil bir iş çıktı ve Halvey'i bulmamız gerek. Herif tatile çıktı. Böyle konuştuğum için özür dilerim. Her neyse, iyi ki daha önce telgraf işinde çalışmışsın. Şimdi, bütün Limerick'i dolaşıp *John O'London's Weekly* dergisini dağıtmış olduğumuz yerlere gideceksin ve on altıncı sayfayı yırtacaksın. Biri sana bir şey diyecek olursa, hükümet emri, dersin. Sana dokunan olursa, hapsi boylar. Bu bir hükümet işi ve kimse karışamaz. Bütün o yırttığın sayfaları getir, burada hepsini yakacağız.

Her yere mi gideceğim?

Ben büyük bayilere giderim. Sen Ballinacurra ve Ennis Road tarafındaki küçük bayileri tara. Tanrı yardımcımız olsun. Haydi, haydi, hemen yola çık.

Bisiklete atlıyorum. Eamon arkamdan koşarak, hey, diyor. Yırttığın o sayfaların hepsini McCaffey'e verme!

Neden?

Onları Peter'le biz satarız.

Neden?

Oğlum, o yazılar doğum kontroluyla ilgili. Biliyorsun, İrlanda'da bu yasak.

Doğum kontrol ne demek?

Aman Tanrım! Sen de hiçbir şey bilmiyorsun. Şu prezervatifler var ya! Kızların korunması için.

Korunması mı?

Yani, hamile kalmaması için. On altı yaşına gelmişsin, dünyadan haberin yok. Hadi, git o sayfaları getir.

Tam yola çıkacakken Mr. McCaffrey sesleniyor. McCourt, dur! Kamyonetle gideceğiz. Eamon'u da çağır.

Peter?

O kalsın. Dergilerle tuvalette ne isterse yapsın.

Mr. McCaffrey kamyonette giderken kendi kendine konuşup duruyor. Allah kahretsin! Dublin'den buraları ara ve şu güzelim cumartesi günümü berbat et! Limerick sokaklarında dergi sayfalarını yırtacağın yerde, evimde ayağımı uzatmış, *The Irish Press* gazetemi okuyor olacaktım şimdi. Kutsal Kalp ve İsa tablosu karşımda, çayımı içip çöreklerimi yiyerek keyif çatacaktım.

Mr. McCaffrey bayilere girip çıkıyor, biz de peşinden gidiyoruz. Dergileri tezgâhlardan topluyor, Peter ile elimize bir deste alıyor ve sayfaları yırtmaya başlıyoruz. Herkes bağırıp çağırıyor.

Ne yapıyorsun? Delirdin mi?

Tanrım, neler oluyor? Kutsal Meryem adına! Şu dergileri geri ver, yoksa polis çağırırım.

Mr. McCaffrey onlara, hükümet emri, diyor. *John O'London* dergisinin bu sayısında okumamanız gereken şeyler var. Bir İrlandalının asla görmemesi gereken şeyler. Bu dergiyi yırtmakla Tanrı'ya karşı görevimizi yapıyoruz biz.

Nedir, nedir, diye herkes daha beter üstüne çullanıyor.

Yırtmadan bir görelim.

Easons'a bu dergilerin parasını asla vermeyeceğim.

Önemli değil, önemli değil. İrlanda halkının böyle bir kepazeliği okumasındansa, biz iflas etmeye razıyız.

Ne kepazeliği? Nedir, biz de görelim!

Söyleyeyem. Hadi, çocuklar.

Yırttığımız sayfaları toplayıp kamyonetin içine atıyoruz. Mr. McCaffrey bayilerle kavga ederken, birer ikişer sayfayı hemen gömleklerimizin içine saklayıveriyoruz. Kamyonette eski dergiler de var. Onlardan da sayfalar yırtıp yerlere atıyoruz ki, Mr. McCaffrey eksilen sayfaları fark etmesin.

En büyük bayi Mr. Hutchinson Mr. McCaffrey'i kovuyor. O dergilere elini sürersen, beynini dağıtırım.

Mr. McCaffrey on altıncı sayfaları yırtmaya devam ediyor ve Mr. Hutchinson onu sokağa atıyor.

Burası Katolik bir ülke. Hutchinson'un Protestan olması, bu kutsal İrlanda şehrinde bu dergileri satabileceği anlamına gelmez!

Defol buradan!

Mr. McCaffrey bize dönüyor. Görüyor musunuz, çocuklar? Gerçek Kilise'ye inancı olmayan insanların halini görüyor musun?

Bazı bayiler dergilerin tümünü sattıklarını söylüyorlar.

Mr. McCAffrey, aman Tanrım, diye tepiniyor. Günah! Günaha giriyoruz!

Nerelere, kimlere sattınız?

Ruhlarını şeytana satmak üzere olan bu insanların isimlerini ve adreslerini istiyor. Evlerine gidip on altıncı sayfayı yırtacak. Bayiler engel oluyorlar.

Mr. McCaffrey, bu gece cumartesi gecesi, diyorlar. Gidip keyfinize baksanız.

Büroya geri dönerken Eamon arkada kulağıma eğilip, bende yirmi bir tane var, diyor. Sende kaç tane var?

Ona, on dört, diyorum, ama aslında en az kırk tane sayfa aşırmış durumdayım. Ona doğruyu söylemiyorum, çünkü

Peter'le bir olup gözlerimi bahane ederek beni harcadılar. Böyle insanlara dürüst davranmak gerekmez.

Mr. McCaffrey kamyonette biriken derginin sayfalarını içeri taşımamızı söylüyor. Hepsini yere yığıyoruz. Odasının bir köşesinde Dublin'e telefon açıp fırtına gibi Limerick sokaklarını taradığını, bu kutsal şehri nasıl kurtardığını anlatırken ocakta yaktığımız ve çoğunun *John O'London* dergisiyle ilgisi olmayan kâğıtların dans eden alevlerini keyifle izliyor.

Pazartesi sabahı dağıtıma çıktığımda, bisikletteki Eason logosunu görenler yolumu çevirip *John O'London* dergisinin bir kopyasını bulabilir miyiz acaba diyorlar. Hiç mi yolu yok? Arabaları altlarında, zengin insanlar. Adamların başında şapkalar, gömlek yakaları ve kıravatları var. Ceketlerinin cebinde iki ayrı renkte dolma kalemler duruyor. Kadınlar omuzlarına birer etol atmış, hepsi Savoy'a ya da Stella'ya giden tipler. Çaylarını içerken serçe parmaklarını havaya kaldırarak ne kadar iyi yetiştirildiklerini göstermeye çalışan bu insanlar, şimdi, toplanan dergiyi okumak istiyor.

Eamon sabah bana, beş şilinden aşağı fiyat söyleme, diye tembih etmişti.

Ben de, dalga mı geçiyorsun, demiştim. Ama dalga filan geçmiyordu. Limerick'te herkesin ağzında bu konu ve herkes eline bir kopya geçirebilmek için canını verecek.

Ya beş şilini toslarlar, ya da hava alırlar. Daha zenginlere daha yüksek fiyat da verebilirsin, ama işi ucuzlatıp benim piyasama sekte vurma, anlaşıldı mı?

Ne yazık ki, Peter'e de birkaç kuruş vermek zorundayız, yoksa Mr. McCaffrey'e gidip bir çuval inciri mahvedecek.

Kimi yedi şilin altı peni ödemeye razı. İki gün içinde, cebimde on sterlinle zengin oluyorum. Bir sterlin de Peter yılanına ayırıyorum. Sekiz sterlinimi postanedeki hesabıma yatırıyorum ve o gece domuz etinden marmelat çeşitlerine kadar nefis bir yemek yiyoruz.

Annem, piyango filan mı çıktı, diye soruyor.

Yok canım, diyorum. Bahşişler işte.

Bu çirkin yayınların dağıtım işini yapmamdan hiç mutlu değil, ama eve domuz etleri getirdiğimi görünce kiliseye bir şükran mumu yakacağını söylüyor. Amerika için ne kadar para biriktirdiğimi bilmiyor. Hele, bu paraları tehdit mektupları yazarak ve yasak yazılar satarak kazandığımı bilse, herhalde kalpten ölür.

Malachy bir oto tamirhanesinde yedek parça satışlarında işe girdi. Annem de, yaşlı bir adama bakıcılığa gidiyor. Mr. Sliney South Circular'da oturuyor. İki kızı da bütün gün çalışıyorlar. Annem yolum o tarafa düşerse, bir çay içmek için uğramamı söylüyor. Kızların ruhu bile duymaz, ihtiyar da zaten yarı bunak. Hindistan'da İngiliz Ordusu'nda çok çekmiş zavallı.

Annem bu evin tertemiz mutfağında, kar gibi beyaz bir önlük takmış, son derece huzurlu görünüyor. Her şey pırıl pırıl cilalı. Bahçede çiçekler açmış, kuşlar cıvıldıyor ve bir yandan da radyodan müzik sesi geliyor.

Masaya çayla birlikte ekmek, tereyağ, bal ve reçel, yumurta, jambon, birkaç çeşit söğüş et getiriyor. Hangisinden istersen al, diyor ama jambonla yabani domuz etinden başka çeşit görmemişim ki. Yabani domuz eti zaten yok, çünkü bunu ancak kenar mahallelerdeki insanlar yer. Annem, South Circular gibi semtlerde oturanlar yabani domuz yemezler çünkü bu etin içinde ne olduğundan asla emin olamazsın, diyor. Zenginler iki dilim ekmeklerinin arasına ne koyacakları konusunda çok hassastır. Bana sulu sulu nefis bir domatesi dilimleyerek jambonlu bir sandviç yapıyor. Çay takımlarının üzerinde uçuşan koşuşan melekler var. Neden çay fincanlarının ve lazımlıkların üstüne hep böyle uçuşan, koşuşan, dans eden figürler yapıyorlar anlamıyorum.

Annem, zenginler böyle süslü ve şık şeylere bayılırlar, diyor. Biz de zengin olsaydık, bunlara bayılmaz mıydık? Böyle bir ev için iki gözümü feda edebilirim.

Bir ara, Mr. Sliney'e bakıp geleyim, diyor. Bazen lazımlığını istemeyi bile akıl edemiyor.

Lazımlık mı? Onun lazımlığını mı temizliyorsun?

Elbette.

Bir sessizlik oluyor. İkimiz de o kötü olayların kahramanı Laman'ı düşünüyoruz. Ama o çok zaman önceydi. Bu lazımlık, Mr. Sliney'in lazımlığı. Annem bu iş için para alıyor ve Mr. Sliney zararsız biri.

Annem döndüğünde, Mr. Sliney seni görmek istiyor, diyor. Aklı başındayken, gel hadi.

Mr. Sliney evin ön tarafında, pencereleri siyah perdelerle kaplı karanlık bir odada yatağında yatıyor. Beni biraz kaldırır mısınız, diyor anneme. Dik oturmak istyorum. Lütfen, şu iğrenç perdeleri de açın. Oğlunuzu rahatça göreyim.

Bembeyaz saçlarını omuzlarına kadar uzatmış. Annem, saçlarını kimse kesemiyor, diye bana fısıldıyor.

Evlat, hâlâ kendi dişlerim ağzımda, diyor Mr. Sliney. Buna ne dersin? Senin dişlerin kendi dişlerin mi?

Evet, Mr. Sliney.

Ah, ah. Ben Hindistan'da savaştım. Timoney'le birlikte. Oralarda Limerick'ten yüzlerce insan vardı. Timoney'i tanır mıydın, evladım?

Evet, onunla tanışmıştım.

Ölmüş, biliyor musun? Zavallı kör olmuştu. Benim gözlerim sapasağlam. Dişlerim de öyle. Dişlerine iyi bak, evladım.

Bakarım, efendim.

Hemen yoruldum bile. Ama sana bir şey söylemek istiyorum, evladım. Beni dinliyor musun?

Dinliyorum, Mrs. Sliney.

Beni dinliyor mu, diye anneme soruyor.

Tabii, Mr. Sliney.

Güzel. Bak, ne söyleyeceğim. Şöyle eğil de, kulağına fısıldayayım. Sana söylemek istediğim şey, evladım, asla başkasının piposunu içme.

★★★

Halvey ile Rose İngiltere'ye gidiyorlar. Bisikletle dağıtım işi bana kalıyor. Berbat bir kış geçiriyoruz; her taraf buz tutmuş. Bisiklet sürekli kayıyor ve ben bir tarafa, dergilerle gazeteler bir tarafa.savruluyoruz. Bayiler Mr. McCaffrey'e *The Irish Times*'ın ıslak, bazen de köpek kakası filan bulaşmış halde geldiğinden şikâyet ediyorlar. Mr. Caffrey Protestan pisliği ne olacak, diye söyleniyor. Siz buna layıksınız. Ama, tabii, bunu bize söylüyor.

Her akşam bir *Irish News* alıp eve götürüyorum ve İngiltere'de ne olup bittiğini, en tehlikeli bölgelerin nereleri olduğunu izliyorum. Annem, iyi ki babanız burada değil, diyor. İrlandalılar yüzyıllarca bunun için mi savaştı ve öldü, derdi. Oğlu oturmuş bir Protestan gazetesi okuyor.

İrlanda'nın her tarafından Yazı İşleri Müdürü'ne mektuplar geliyor. Satır aralarından herkesin birbirini yalancılıkla suçladığı belli. Protestan düğünleri ve diğer dedikodularla ilgili fotoğraflarda kadınlar ve erkekler bizim kenar mahallelerde gördüklerimizden çok değişik. Protestan kadınların nefis dişleri var. Gerçi, Rose'un da dişleri çok güzeldi.

"Irish News" okuduğum için günaha girip girmediğimi düşünüyorum, ama pek de aldırmıyorum. Theresa cennette olduktan sonra ve artık öksürük krizleri geçtiğine göre, günah çıkarmam gereken hiçbir şey kalmadı. İngiliz *Times* da okuyorum çünkü Kraliçe'nin neler yaptığını takip ediyorum, Elizabeth'le Margaret hakkında bol bol yazı okuyorum.

İngiliz kadın dergilerini de okuyorum. Yemek tarifleri, kadınların özel konularda soruları ve sorunları hakkında bilgi ediniyorum.

Eamon ile Peter İngiliz aksanıyla kadınların ağzından bu mektupları karikatürize ediyorlar:

Sevgili Miss Hope,

İrlandalı biriyle çıkıyorum. Adı McCaffrey. Elleriyle vücudumun her tarafını kurcalıyor, ama ben ne yapacağımı, nasıl davranacağımı bilemiyorum ve bundan nefret ediyorum. Cevabınızı merakla bekliyorum.

Lulu Smith, Yorkshire.

Peter'in bu mektubuna Eamon cevap veriyor:

Sevgili Lulu,

McCaffrey şu uzun boylu iri yarı gazete dağıtımcısıysa, size elleri ayakları daha küçük birini tavsiye ederim ki, parmakları iki bacağınızın arasına sığsın.
Yorkshire'da ufak tefek doğru dürüst bir erkek arkadaş bulacağınızdan eminim.

Ve böylece espriler devam edip gidiyor:

Sevgili Miss Hope,

On üç yaşında esmer bir kızım. Vücudumda dehşet şeyler oluyor ve kimseye anlatamıyorum. Anneme bile. Birkaç haftada bir kanlar geliyor. Malum, neremin kanadığını tahmin edersiniz artık.
Miss Agnes Tripple, Little Biddl - Twindle - Devon

Sevgili Agnes,

Seni kutlarım. Artık bir kadın oldun. Saçlarını perma bile yaptırabilirsin. Bu kanamalardan korkma, çünkü bütün İngiltere'de her kadının başına aynı şey geliyor. Bu Tanrı'nın

bize bir lütfudur. Böylece, arınıp temizlenip daha sağlıklı çocuklar doğurabiliyoruz. İmparatorluğumuzu güçlü kılacak, İrlandalıları oturdukları yerde tutacak daha nice askerler doğurabileceğiz. Bu kanamalar bazı ülkelerde 'kirlilik' olarak kabul edilir, ama biz İngilizler, kadınlarımızın böyle temizlendiğine inanırız.

Baharda yeni bir dağıtımcı çocuk işe alınıyor ve ben büro işlerine geçiyorum. Peter'le Eamon da İngiltere'ye gidiyorlar. Peter, Limerick'te hiç kız yok, diye şikâyet ediyor. Kendi kendine de bu iş olmuyor.

İşe yeni çocuklar alınıyor. Ben artık üst düzey memur sınıfındayım. İşim çok daha kolaylaştı. Zaten son derece süratli çalışıp işleri toparlıyorum. Mr. McCaffrey kamyonetiyle dışarıda olduğu zamanlar İngiliz, İrlanda ve Amerikan dergilerini ve gazetelerini okuyorum. Gece gündüz Amerika hayalleriyle yaşıyorum.

Malachy de İngiltere'ye gidiyor. Orada zengin Katolik çocuklarının okuduğu yatılı bir okulda görevli. Orada sanki o çocuklarla eşit düzeydeymiş gibi mutlu. Oysa, İngiltere'de bir yatılı okulda bir İrlandalı olmak, boynunu büküp onlara uşaklık etmektir. Tabii, Malachy işten atılıyor ve benim soylu İrlandalı kıçımı, yiyin diyor. Onlar da, bu sözleri ona çok yakıştırıyorlar.

Sonra, Covenrty'de havagazı işletmelerinde iş buluyor. Pa Enişte gibi ocaklara kömür atıyor ve benim arkamdan Amerika'ya geleceği günlerin hayaliyle yaşıyor.

On Dokuz

On yedi, on sekiz, derken on dokuz yaşındayım. Hâlâ Easonsda çalışıyorum ve Mrs. Finucane'in tehdit mektuplarını yazmaya devam ediyorum. O da artık ömrünün sonuna geldiğini söyleyerek ruhuna ne kadar çok dua okutursa o kadar iyi olacağını tutturmuş, beni kiliselere yollayıp duruyor. Elime bir zarf tutuşturuyor ve içine bir miktar para koyuyor. Limerick'teki bütün kiliselerin kapısını çalıp zarfı uzatıyorum ve Mrs. Finucane'in ruhuna dua etmelerini rica ediyorum.

Mrs. Finucane bir tek Cizvitlerin duasını istemiyor. Onlar işe yaramaz, diyor. Kalpsizdirler. Onlara kuruş vermem çünkü bir Cizvit kilisesine verilen para ya süslü kitaplara ya da şaraba gider.

Ama diğer kiliselere para gönderdiği halde, dualarn okunup okunmadığından da emin olamıyor aslında. Ben de, madem emin olamıyor, diye düşünüyorum, onca parayı ne diye kiliselere dağıtayım? Zarfın içinden birkaç sterlin alıp hesabıma yatırsam kim bilecek ki? Mrs. Finucane ölünce ruhuna kendim bir dua okurum ve mum yakarım. Son günah çıkarışımdan bu yana, tekrardan kaç kez günahkâr olduğumu Tanrı artık biliyor.

Bir ay sora on dokuz oluyorum. Bilet parası için sadece birkaç sterline ihtiyacım var. Bir de, Amerika'ya gittiğimde cebimde birkaç sterlinim olması gerekiyor.

Doğum günümden bir gün önce, cuma akşamı Mr. Finucane beni şarap almaya gönderiyor. Döndüğümde onu sandalyesinde ölü buluyorum. Gözleri açık, para çantası da yere düşmüş. Ve, o da açık.

Kadıncağızın yüzüne bakamıyorum, ama yerde rulo halinde duran banknotlara uzanıyorum. Tam on yedi sterlin. Ve anahtar.

Anahtarı alıp karyolasının altında sakladığı sandığı açıyorum ve oradaki yüz sterlinin içinden kırk sterlin alıyorum. Bir de, hesap defterini alıyorum. Artık Amerika'ya gidecek parayı toplamış durumdayım. Evden çıkarken, şarap şişesi de ziyan olmasın diye düşünerek onu da alıyorum.

Shannon Nehri'nin kıyısında, Mrs. Finucane'in beyaz şarabını yudumluyorum. Defterinde Aggie Teyzem'in de adı var. Ve dokuz sterlin borcu görünüyor. Belki de, bana işe başladığım gün aldığı kıyafetlerin parasıdır. Artık bu parayı ödemek zorunda değil, çünkü defteri Shannon Nehri'ne atıyorum. Pek çok kişiye tehdit mektupları yazdığım için üzgünüm. Limerick'in kenar mahallelerindeki kendi insanlarıma üstelik. Ama artık hesaplar kapandı. Kimse başka para ödemeyecek. Şimdi, onların Robin Hood'u olduğumu söyleyebilmek isterdim.

Bir yudum şarap daha alıyorum. Mrs. Finucane'in ruhuna dua okutmak için birkaç sterlin ayıracağım. Defteri, çoktan Shannon'ın sularıyla Atlantik Okyanusun'a doğru yollandı. Bir gün, ben de oralara gideceğim.

O'Riordan Seyahat Acentası'ndaki adam Amerika'ya uçakla gidemeyeceğimi söylüyor. Önce İngiltere'ye geçmem gerekiyormuş. Bu da, dünyanın parası. Beni "Irish Oak" adlı bir gemiye bindirebileceğini söylüyor. Gemi birkaç güne kadar Cork'tan hareket edecekmiş. Dokuz gün deniz yolculuğu, diyor. Eylül ve ekim ayları deniz yolculuğu için idealdir. Özel kamaran olacak, ve nefis yemekler yiyeceksin. Sadece

on üç yolcusu var. Bir tatil yapmış olursun. Ellibeş sterlin. Bu kadar paran var mı?

Var.

Anneme, birkaç güne kadar gidiyorum, diyorum.

Michael, bir gün hepimiz Amerika'ya gelebilecek miyiz, diye soruyor.

Alphie, bana bir kovboy şapkası yollar mısın, diyor. Bir de, hani şu atıyorsun da geri geliyor... bir şey var...

Michael, boomerang, diyor. Onun için Avusturalya'ya gitmesi gerek. Amerika'da bulamaz.

Bulur, bulamaz diye bir süre tartışıyorlar. Annem, Tanrı aşkına, susun, diye bağırıyor. Ağabeyiniz Amerika'ya gidiyor, siz burada kavga ediyorsunuz!

Son gece senin için bir parti veririz, diyor annem. Eski günlerde böyle Amerika'ya giden birileri olduğu zaman hep parti verirlermiş. O zamanlar Amerika'ya giden birini ailesi artık bir daha göremez diye düşünürlermiş. Malachy'nin İngiltere'de olmasına üzülüyor. Ama, diyor, Tanrı'nın yardımıyla bir gün Amerika'da yine hep birlikte olacağız.

Boş günlerimde Limerick sokaklarında dolaşıyorum. Yaşadığımız kötü semtlerden geçiyorum: Windmill, Hartstone, Roden Lane, Rosbrien Road, Little Barrington Caddesi. Aslında, burası da bir kenar mahalle.

Theresa'nın evinin önüne dikiliyorum. Sonunda annesi cama çıkıp, ne istiyorsun, diyor ve sessizce uzaklaşıyorum. Oliver ve Eugene'nin gömülü olduğu St. Patrick's mezarlığına gidiyorum. Mezarlıkta hep ölülerin seslerini duyuyorum ve acaba Okyanus'un öbür tarafında da bu sesleri duyacak mıyım, diye düşünüyorum.

Oralardan bir daha hiç geri gelmezsem diye, Limerick'in her köşesini beynime kazımak istiyorum. St. Joseph's kilisesinde, Redemptorist kilisesinde oturuyorum ve, etrafına iyi-

ce bak, diyorum. Belki bir daha buraları hiç göremeyeceksin. Aziz Francis'e veda etmek için Henry Street'e gidiyorum. Ama onunla Amerika'da da konuşabileceğimi biliyorum aslında.

Bir an geliyor, Amerika'ya gitmekten vazgeçer gibi oluyorum. Acentaya gidip elli beş sterlinimi geri almayı düşünüyorum. Yirmi bir yaşıma kadar bekleyebilirim, ve o zaman Amerika'ya Malachy ile birlikte gidebiliriz. Hiç değilse, New Yorkta yanımda tanıdık biri olur.

Bazen annemle ve kardeşlerimle ateşin karşısında otururken, gözlerim doluyor ve bu kadar zayıf davrandığım için kendimden utanıyorum. Annem önce halime gülüyor ve şakalar yapıyor. Ama Michael, bir gün hep birlikte Amerika'ya gideceğiz, babam da gelecek, dediği zaman annem de kendini tutamıyor. Ve hepimiz ağlamaya başlıyoruz.

Annem şurada geçen ömrümüz boyunca bir tek parti yapabildik, o da çocuklarımdan ayrılmam şerefine verilen bir parti oldu, diyor.

Mr. Sliney'den aldığı haftalıktan ekmek, peynir, jambon, yine yabani domuz, limonata ve birkaç şişe bira için para ayırıyor. Pa Enişte de, Aggie Teyze'nin hassas midesi için kendi birasını getiriyor. Teyzem ise, kek yapıyor. Üzümlü kek, hem de kendi pişirmiş. Abbot altı şişe bira alıyor. Frankie, sen de içebilirsin, diyor. Ben şarkı söyleyecek kadar kafa bulsam yeter.

"Road to Rashhen" şarkısını söylerken, gözlerini yumuyor. Ses detone ve kelimeler anlaşılmıyor. Neden gözlerinden yaşlar süzüldüğünü insan anlayamıyor. Alphie bile, bu aptal şarkı için neden ağlıyor, diye soruyor.

Bilmiyorum.

Şarkısı bitince gözlerini açıp yaşlarını siliyor ve şarkının İrlandalı bir çocuğun Amerika'ya gidip gansterler tarafından vuruluşuyla ilgili olduğunu anlatıyor. Zavallı o kadar ani ölmüş ki, bir rahip bile yetiştirememişler. Etrafta rahip bulunamayacak bir durumda vurulma sakın, diyor bana.

Pa Enişte, duyduğum en acıklı şarkı, diyor. Daha neşeli bir şey söylesek? Anneme ısrar ediyor.

Yok, Pa, olmaz. Artık ses mi kaldı bende?

Hadi, Angela.

Pekâlâ, bir deneyeyim.

Ve annelik üzerine acıklı bir şarkı seçiyor, hepimiz şarkıya eşlik ediyoruz.

Nerede olursan ol hep seninledir
Bir nimettir annenin sevgisi,
Henüz yanındayken, değerini bil
Kaybedince, bilemezsin ne çok özlenir.

Pa Enişte, bunun daha da beter bir şarkı olduğunu söylüyor ve gecenin içine ettik, diyor. Biri bizi neşelendirmezse, üzüntümüzden kendimizi içkiye vuracağız.

Aggie Teyze birden, ah, diyor. Az daha unutuyordum. Bu gece ay tutulması var.

Sokağa çıkıp ayın bir gölge arkasında kayboluşunu izliyoruz. Pa Enişte, Frankie, diyor, bu senin için çok şanslı bir gün.

Hayır, diye teyzem atılıyor. Hiç de değil, gazetede bunun dünyanın sonunun yaklaştığını ifade ettiği yazıyor.

Dünyanın sonu mu! Bu, Frank McCourt'un hayatının başlangıcı be! Birkaç yıl sonra şık bir takım elbiseyle, genç bir adam olarak geri gelecek. Kolunda, bembeyaz dişleriyle gülümseyen dünya güzeli bir kız olacak.

Annem, ah, Pa, ah, diyor ve içeri girip İspanya'dan gelen şarapla teselli buluyoruz.

Gemi akşama doğru kalkıyor ve Cork'tan Kinsale'e, oradan Cape Clear'e doğru gidiyor. Mizen Head'e vardığımızda karanlık iyice çökmüş, geminin ışıkları tepeye vuruyor. İrlanda'yı kim bilir bir daha ne zaman göreceğim diyerek son kez geriye bakıyorum.

Kalmalıydım. Postanenin sınavlarına girip düzenli işime başlamalıydım. Michael ile Alphie'yi okutmalıydım. Üstleri başları olurdu.Oturduğumuz mahalleden çıkıp doğru dürüst bir caddeye taşınırdık. Bahçeli evlerden birinde otururduk. Annem Mr. Sliney'in ya da bir başkasının lazımlıklarını temizlemek zorunda kalmazdı.

Ama artık çok geç. Gemideyim ve İrlanda gecenin karanlığında giderek kayboluyor. Güvertede durup geriye bakmak, ailemi düşünmek çok saçma. İngiltere'deki babam, onun Roddy McCorley şarkıları, annemin Mr. Clohessy için söylediği o şarkı kulaklarımda. Geri dönmek istiyorum. En azından anneme, kardeşlerime. Ne kadar kötü olursa olsun, Aggie Teyze, bana ilk biramı ısmarlayan Pa Eniştem burnumda tütüyor. Gözlerim doluyor ve hemen yanımda bir rahip merakla beni izliyor.

Limerickli ama Amerikan aksanıyla konuşuyor. Uzun yıllar Los Angeles'ta kalmış. İrlanda'dan ayrılmanın ne demek olduğunu çok iyi bilirim, diyor. Bunu hiç atlatamamış. Los Angelestaki palmiye ağaçları ve güneşli havadan sonra Limerick'in rutubetini özler mi insan? Özlüyorsun işte, evladım.

Kaptanla ve rahiple yemek yiyoruz ve kaptan rotanın değiştiğini söylüyor. New York'a değil, Montreal'e yanaşacağız.

Üç gün sonra, rota yine değişiyor. New York'a gidiyoruz.

Üç Amerikalı yolcu şikâyet ediyorlar. Şu İrlandalılar bir işi doğru dürüst yapamaz zaten!

New York'a varacağımız gün kaptan yeni bir duyuru yapıyor. Hudson Nehri'nde Albany denen bir yere yanaşacağımızı söylüyor.

Albany mi? Allah kahretsin. Amerikalılar tekrar başlıyor.

Rahip, onlara aldırmamamı söylüyor. Bütün Amerikalılar bunlar gibi değildir, diyor.

Rıhtıma yanaşacağımız gün güvertedeyim. Sinemadaymışım gibi bir duyguya kapılıyorum. Az sonra Lyric Sineması'nda salonun ışıkları yanacak... Rahip bana turistik bilgi-

ler vermeye çalışıyor, ama Özgürlük Anıtı'nı, Ellis Adası'nı, Empire State binasını ve Brooklyn Köprüsü'nü tanıyorum. Caddelerde binlerce araba vızır vızır gidip geliyor. Pırıl pırıl bir güneş her tarafı altın rengine bürümüş. Zengin Amerikalılar kollarında en güzel kadınlarla yataklarında, yoksul Amerikalılar ise, konforlu ofislerde işlerinin başında. Zengin ya da yoksul, kimsenin hayatla ilgili bir kaygısı yok.

Gemideki Amerikalılar yine kaptanla ve bir filikadan gemiye çıkıp bir adamla tartışıyor... Ne diye New York'a yanaşamıyoruz? Ne diye Albany'ye çıkmak zorundayız?

Rıhtımdan gemiye bir filika yanaşmış olan adam onlara, şu anda geminizin yanaşması için bazı formaliteler gerekiyor, diye açıklıyor.

Bu da ne demek? Burası özgür bir ülke ve biz Amerikan vatandaşıyız.

Şu anda bir İrlandalı kaptanın gemisindesiniz ve onun emirlerine uymak zorundasınız. Beğenmiyorsanız, rıhtıma yüzerek çıkın!

Adam filikasına dönüyor ve Hudson'a doğru hareket ediyoruz. George Washington Köprüsü'nün altından geçiyoruz. Savaşta görevlerini yapmış yüzlerce savaş gemisi kıyıya demirlemiş.

Kaptan bir duyuru daha yapıyor. Hava koşulları nedeniyle bir gece demir atıp açıkta beklemek zorundayız.

Poughkeepsie adlı bir yerin açıklarında geceyi geçireceğiz. Rahip bu Kızılderililer'e ait bir isim, diyor. Amerikalılar kendi bildikleri gibi telaffuz ediyorlar. Ve Poughkeepsie sözcüğünün harflerini tek tek bana sayıyor.

Gece bir motor sesi duyuluyor ve bir İrlandalının sesi geliyor. Hey! Bir İrlanda gemisi gördüğüme inanamıyorum! Bayrağımın dalgalandığını görünce dayanamadım, yanaştım. Hey!

Adam kaptanı bir içki içmeye çağırıyor. Rahibi de. Bir arkadaşını da getirebilirsin, Peder.

Peder de beni alıyor ve kaptan ve telsizciyle birlikte adamın teknesine geçiyoruz.

Adam, Tim Boyle, diyerek kendini tanıtıyor. Bizi yemyeşil çim kaplı, fıskiyeli bahçesiyle şık bir eve götürüyor. Oturma odası dedikleri yerde beş tane kadın oturuyor. Saçları yapılı, ellerinde içki kadehleri, bembeyaz dişli kadınlar bize gülümsüyor. İçlerinden biri, partiye yetiştiniz, diyor. Gelin, hadi.

Ben de birkaç yıla kalmaz bu aksanla konuşmaya başlarım herhalde.

Tim Boyle, kocaları geyik avına giden bu kadınların felekten bir gece çaldıklarını söylüyor. Betty adındaki kadın, şu savaş biteli neredeyse beş yıl oldu, diyor. Ama bizimkiler hızını alamadı. Gidip ormanlarda geyik vuruyorlar. Bu savaş denen şeyin de...

Birden rahibe bakıyor. Özür dilerim, Peder.

Rahip benim kulağıma eğilip, bu kadınlar yaramaz, diyor. Burada fazla oyalanmayalım.

Kötü kadınlardan biri bana adımı soruyor. Ne içersin, hayatım? Her şeyimiz var. Sahi, bu arada, adın ne bakayım?

Frank McCourt.

Ne güzel adın varmış. Hadi, bir şeyler iç bakalım. İrlandalılar içkiye bayılır. Bira mı istersin?

Evet, lütfen.

Ay, çok da kibarsın ayol! İrlandalıları severim. Büyükannem İrlandalı'ydı. Ben de yarı yarıya sizden sayılırım. Adım Frieda. İşte biran, hayatım.

Rahip de bir kanepeye oturmuş, iki yanında iki kadın. Bu arada, Betty kaptana evi gezmek ister misin, diye soruyor.

Kaptan, tabii, diyor. İrlanda'da böyle evler hiç yok.

Kadınlardan biri de telsizciye, bahçedeki çiçekleri görmek ister misin, diye soruyor. Ah, çiçekleri görsen, inanamazsın!

Frieda bana, iyi misin, diyor.

Evet, yalnız tuvaleti gösterir misiniz?

Ne?

Tuvalet.

Ah, banyo demek istiyorsun herhalde. Gel hayatım, şu koridorun sonunda.

Teşekkürler.

Kapıyı ve ışığı açıyor. Yanağıma bir öpücük konduruyor. Bir şeye ihtiyacın olursa, hemen kapıda bekliyorum, diye kulağıma fısıldıyor.

Tuvalete giriyorum ve acaba bu durumda neye ihtiyacım olabilir, diye düşünüyorum. Amerika'da âdet böyle herhalde. Kadınlar tuvaletin kapısında bekliyor.

İşimi bitirip sifonu çekiyorum ve dışarı çıkıyorum. Kadın elimden tutup beni bir yatak odasına götürüyor. Pantolonumun fermuarını arıyor. Şu düğmelerin tersliğine bak!

Ah, İrlanda'da pantolonlarınız böyle mi... derken heyecan olayı başlıyor. Kadın üstümde gidip geliyor... ben de, cennete gidip geliyorum.

Derken, biri kapıya vuruyor: Rahip!

Sırası mı, Peder! Gidip bir dolaşsan ya! Ah, Theresa, diye düşünüyorum, yıllar sonra olanlara bak. Şu rahip de cehenneme gitsin.

Tanrım, içim bu kadına akıp gidiyor. Ve kadın üzerime yığılıyor. Mükemmelsin, diyor ve Poughkeepsie'ye yerleşmeyi düşünmüyor musun, diye soruyor.

Frieda rahibe biraz başımın döndüğünü söylüyor. Uzun bir deniz yolculuğundan sonra normaldir. Hem, değişik bir bira içti. Rheingold birası. İrlanda'da bu bira yok herhalde.

Rahibin ona inanmadığını fark ediyorum ve beni ateşler basıyor. İrlanda'daki adresimi ona vermiştim. Oturup anneme, oğlunuz ilk gece savaşta görevini yerine getirmiş kahraman bir askerin karısıyla neler yaptı... vatanı uğruna savaşan bir askere bu yapılır mı.... falan diye bir mektup yazacak.

Kaptanla telsizci de evi ve bahçeyi gezip geri geliyorlar. İkisi de rahibe hiç bakmıyor. Kötü kadınlar, aç olmalısınız,

diyerek mutfağa gidiyorlar. Rahip tekrar kulağıma eğiliyor. Bunlar kötü kadınlar... günah işliyorsunuz...

Ona ne diyeceğimi bilemiyorum.

Kötü kadınlar bize sandviçler yapıyor ve bira getiriyorlar. Frank Sinatra'nın plağını koyuyorlar. Dans etmek isteyen yok mu, diye soruyorlar. Kimse ses çıkaramıyor, çünkü bir rahibin önünde kötü kadınlarla dans edilmez. Ve kadınlar kendi aralarında dans ederek gülüşüp eğleniyorlar.

Tim Boyle viskiyi çekip bir köşede sızmış. Frieda onu uyandırıyor. Bizi geri götürmesi gerek.

Oradan ayrılırken Frieda bana yaslanarak yanağımdan öpmek istiyor. Ama rahip o kadar sert bir şekilde hoşça kalın diyor ki, kimse el bile sıkışamıyor. Rıhtıma doğru yürürken, arkamızdan kadınların kıkırdadığını duyuyoruz. Pırıl pırıl berrak gecede kahkahaları yankılanıyor.

Gemiye tırmanıyoruz. Tim arkamızdan sesleniyor. Merdivenlere dikkat edin, çocuklar. Ne geceydi ama!

İyi geceler, çocuklar. İyi geceler, Peder.

Küçük teknesiyle uzaklaşıp karanlıkta gözden kayboluyor. Rahip iyi geceler dileyerek kamarasına çekiliyor. Kaptan da onu izliyor.

Telsizciyle güvertede, Amerika kıyılarının ışıl ışıl görüntüsüne bakıyoruz. Tanrım, ne güzel bir gece, Frank, diyor. Muazzam bir memleket, değil mi?

Yirmi

Öyle.